BTT

ALMANAH TURISTIC PENTRU TINERET

1982

B.T.T

ALMANAH TURISTIC PENTRU TINERET 1982

baze turistice ale B.T.T

1. Staţiunea Tineretului Buşteni. Complexul Bălcescu. 2. Plaja de la Costineşti. 3. Hotelul „Forum“ din Staţiunea tineretului Costineşti. 4. Pîrîul Rece. 5. Căsuţă din Staţiunea tineretului Izvoru Mureşului.

Niciodată în fața tineretului nu s-au deschis asemenea perspective grandioase de afirmare, de împlinire a visurilor și aspirațiilor sale ca în condițiile actuale. Angajați-vă, dragi tovarăși și prieteni tineri, cu toate forțele și elanul tineresc în lupta pentru transformarea revoluționară a lumii, pentru făurirea celei mai drepte orînduiri sociale, comunismul.

NICOLAE CEAUȘESCU

MUZEUL PRESEI SEVER BOCU
JIMBOLIA
Nr. .....

STRÎNS UNIȚI ÎN JURUL PARTIDULUI

Am lăsat în urmă încă un an — 1981 — aureolat de numeroase succese ale noastre pe tărîmul vieții materiale și spirituale și am păşit cu încredere în altul — 1982 — încărcat de cutezătoare proiecte, demne de istoria nouă a patriei, făurită de Partidul Comunist Român, în frunte cu secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Într-o conjunctură mondială dominantă de puternice manifestări de criză, de numeroase semne de întrebare, într-o perioadă în care multe țări ale lumii și-au restrîns drastic activitatea productivă, concomitent cu creșterea vertiginoasă a inflației și șomajului, în țara noastră s-au realizat noi pași înainte pe calea modernizării forțelor de producție, asigurînd creșterea avuției naționale, baza prosperității întregii națiuni.

1981 a fost anul desfășurării a numeroase evenimente și fapte de muncă pasionată, cu profundă rezonanță în evoluția destinului istoric al poporului român pe drumul socialismului multilateral dezvoltat și comunismului, toate așezate sub semnul luminoasei aniversări a șase decenii de la crearea Partidului Comunist Român, moment de înaltă cinstire adusă de națiunea noastră partidului creator de lume nouă — lumea omeniei, egalității, echității sociale, a afirmării personalității umane.

Sensul major al tuturor momentelor cuprinse în biografia dinamică a lui 1981 l-a reprezentat efortul statornic al partidului pentru dezvoltarea economică, pentru o nouă calitate a muncii și vieții, pentru perfecționarea și adîncirea climatului democratic al vieții noastre sociale, pentru jalonarea de noi căi menite să înlesnească accesul tot mai larg al omului muncii la făurirea destinului patriei socialiste, pentru înțelegerea marilor sale rosturi, prin filtrul fin al înaltei conștiințe politice, civice, în edificarea temeliei bunăstării generale — proprietatea socialistă.

Anul trecut a fost anul muncii avîntate, în cadrul căreia s-au afirmat cu putere abnegația, răspunderea și elanul revoluționar al clasei noastre muncitoare, numeroase acțiuni și inițiative pentru sporirea producției fizice, ridicarea productivității muncii, înnoirea și modernizarea producției, reducerea consumurilor materiale. Prin succesele dobîndite, ca și prin puterea poporului de a învinge greutățile care i-au stat în cale, anul trecut a fost, așa cum limpede o arată faptele, anul care a confirmat încă o dată forța și capacitatea Partidului Comunist Român, în frunte cu secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, de a conduce națiunea noastră pe calea înfăptuirii neabătute a marilor obiective ale dezvoltării economice a țării.

Anul al doilea din cel de-a VII-lea plan cincinal găsește astfel o Românie în care, printr-o muncă tenace, prin înfăptuirea neabătută a politicii partidului, cu precădere în epoca deschisă de Congresul al IX-lea, industria s-a dezvoltat rapid pînă la substanțiala modificare a peisajului economiei; agricultura, dezvoltîndu-se continuu și cunoscînd astăzi o nouă revoluție, a modernizării și eficienței; știința, cultura, învățămîntul au urcat și ele treptele unei dezvoltări fără egal în istoria țării, corespunzător noilor cerințe ale muncii și vieții poporului, ale noii sale spiritualități; viața socială și-a dobîndit cadrul material corespunzător, mai mult de jumătate din populația țării beneficiind de locuințe noi, moderne și confortabile, în orașe și sate cu o înfățișare structurală nouă. Cetățeanul român al anului 1982 este beneficiarul unei dezvoltări fără precedent a democrației socialiste, care îl face participant direct la conducerea destinelor societății.

Cu aceste înfăptuiri în minte și în inimă, cu conștiința că, stăpîni pe destinele noastre, dispunem de un potențial imens de creație, că avem tot ce ne trebuie pentru a lichida dificultățile pe care le-am întîmpinat, cu hotărîrea de a ne autodepăși am trecut la înfăptuirea obiectivelor celui de-al doilea an al cincinalului calității și eficienței. Mai unită ca oricînd în jurul partidului, al secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, națiunea noastră abordează noi cote pe calea progresului, a muncii dîrze, perseverente, disciplinate pentru înfăptuirea obiectivului fundamental al acestui cincinal — înscrierea României în rîndul țărilor cu nivel mediu de dezvoltare economică.

Toate acestea îndreptățesc concluzia pe care o formula cu atîta claritate tovarășul Nicolae Ceaușescu în Mesajul de Anul Nou adresat întregului popor și potrivit căreia «rezultatele dobîndite demonstrează justețea politicii Partidului Comunist Român care aplică în mod creator adevărurile generale, principiile socialismului științific la condițiile României», «vădesc forța creatoare a poporului român, liber și stăpîn pe destinele sale, superioritatea orînduirii noastre socialiste, afirmarea cu putere a rolului conducător al partidului, unitatea întregului popor în lupta și munca revoluționară pentru ridicarea României pe noi culmi de progres și civilizație.»

Pentru toate acestea cinstim, înainte de orice, pe stegarul nostru neînfricat, strategul și conducătorul neobosit, conștiința de sine a națiunii — Partidul Comunist Român cu conștiința că în rolul conducător, exercitat de partid, se află temelia cea mai sigură, chezășia supremă a binelui și fericirii poporului. În partidul nostru, în secretarul său general avem garanția cea mai sigură a mersului nostru neabătut înainte pe drumul socialismului multilateral dezvoltat, pe drumul comunismului, al independenței și suveranității patriei.

De aceea, cu prilejul aniversării zilei de naștere a tovarășului Nicolae Ceaușescu comuniștii, toți oamenii muncii, fără deosebire de naționalitate, au adus un fierbinte omagiu, de aleasă prețuire și cinstire, proeminentei personalități a secretarului general al partidului. Prin entuziaste și calde manifestări politice și cultural-artistice, prin mii și mii de telegrame și scrisori întreaga noastră națiune a dat astfel glas recunoștinței și prețuirii deosebite pentru activitatea neobosită pe care tovarășul Nicolae Ceaușescu a desfășurat-o și o desfășoară în fruntea partidului și statului, în vederea asigurării progresului și înfloririi României socialiste, binelui și prosperității poporului român, pentru consecvența cu care militează pentru triumful idealurilor de pace, colaborare și progres ale umanității.

Cu prilejul aniversării zilei de naștere — 7 ianuarie — întregul nostru popor a dat expresie strălucitei prețuiri pe care o acordă activității prodigioase și multilaterale a tovarășei Elena Ceaușescu, militant de frunte al partidului, remarcabil om politic și savant de renume mondial, activitate pusă cu dăruire și abnegație în slujba înfăptuirii înaltelor aspirații de progres, bunăstare, libertate, independență și pace ale națiunii noastre. Din întreaga țară i-au fost adresate cele mai călduroase urări de sănătate, ani mulți și fericiți, nesecată putere de muncă și noi împliniri în nobila și complexa activitate desfășurată alături de cel mai iubit fiu al poporului român, tovarășul Nicolae Ceaușescu, pentru dezvoltarea patriei noastre libere și independente pe noi trepte de civilizație și progres.

Un an nou înseamnă, pentru poporul nostru, o etapă nouă de muncă și împliniri. La hotarul dintre ani, tovarășul Nicolae Ceaușescu s-a adresat națiunii întregi cu părintești și înțelepte îndemnuri, pentru înfăptuirea amplului program de dezvoltare economico-socială a țării, elaborat cu participarea tuturor organismelor democrației noastre socialiste, a maselor largi populare. Îndemnuri care ne-au îmbărbătat, ne-au făcut să privim cu luciditate sarcinile, deloc ușoare, ce ne așteaptă în noua etapă în care intrăm, perioadă în care, învingînd dificultăți, va trebui să manifestăm în întreaga noastră activitate o mai înaltă răspundere și exigență revoluționară pentru creșterea eficienței, a productivității muncii, pentru ridicarea continuă a nivelului tehnic al produselor, pentru sporirea venitului național. Îndemnurile Mesajului au produs, în conștiința fiecăruia dintre noi, ecoul de comunistă și patriotică vibrație și ne-au făcut să ne gîndim, cu răspunderea cuvenită, la înaltele noastre îndatoriri, la concretele noastre atribuții. Ne-a făcut să fim pe deplin conștienți că realizarea marilor și fireștilor noastre aspirații pentru anul 1982 depind de seriozitatea cu care vom munci, de felul în care vom ști să ridicăm eficiența acestei munci, în industrie ca și în agricultură, în toate sectoarele de activitate. Îndemnuri-program — așa le putem numi, așa au pătruns și au rămas în sufletele noastre, cu ele în inimă și în gînd ne-am aflat și ne aflăm fiecare la locul nostru de muncă din prima zi a anului 1982.

În acest an, care va fi anul unui eveniment de majoră importanță în viața comuniștilor și a întregului popor român — Conferința Națională a partidului — va fi deci și anul în care noi zări se vor deschide în mersul nostru hotărît spre societatea socialistă multilateral dezvoltată, spre comunism.

Toate acestea ne determină să acționăm cu hotărîre, cu spirit revoluționar, pentru întărirea răspunderii și exigenței în întreaga viață economică și socială, pentru dezvoltarea bazei de materii prime și energetice, pentru ridicarea continuă a calității și nivelului tehnic al producției. Toate acestea fac necesară aplicarea cu simț de răspundere a noului mecanism economic, afirmarea autogestiunii și autoconducerii muncitorești, ca o bază sigură pentru creșterea eficienței economice, a productivității muncii, a reducerii cheltuielilor de producție. Pentru noua revoluție agrară este nevoie să se procedeze la o amplă mobilizare de forțe, să se stabilizeze cadrele, să se folosească mai judicios mijloacele tehnico-materiale, sistemele de irigații, posibilitățile de chimizare. Anul 1982 trebuie să fie un an de aplicare pe scară mai largă a minunatelor cuceriri ale revoluției științifice și tehnice, un an fertil pentru învățămîntul nostru, pentru literatură și artă, pentru cultura românească. În anul 1982, democrația noastră socialistă va cunoaște o nouă și viguroasă potențare, asigurînd posibilități optime pentru participarea activă a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, a întregului popor la conducerea societății, la făurirea conștientă a propriului său destin.

Tînăra generație a României socialiste, organizațiile sale — Uniunea Tineretului Comunist și Uniunea Asociațiilor Studenților Comuniști din România — acționează cu profundă angajare patriotică și revoluționară, în spiritul documentelor partidului nostru, al inițiativelor mobilizatoare ale secretarului general al partidului, președintele republicii, tovarășul Nicolae Ceaușescu, aducîndu-și contribuția, alături de întregul popor, la înălțarea patriei, la înfăptuirea obiectivelor stabilite de partid. Lor, celor din generația care se identifică în mod firesc cu viitorul, li se adresează direct tovarășul Nicolae Ceaușescu: «Urcați tot mai sus mărețele trepte ale cunoașterii, descifrați tot mai profund tainele naturii și legitățile dezvoltării societății, pentru a asigura accelerarea progresului și civilizației, punînd totul în slujba omului, a demnității, libertății și fericirii sale. Niciodată în fața tineretului nu s-au deschis asemenea perspective grandioase de afirmare, de împlinire a visurilor și aspirațiilor sale ca în condițiile actuale. Angajați-vă, dragi tovarăși și prieteni tineri, cu toate forțele și elanul tineresc în lupta pentru transformarea revoluționară a lumii, pentru făurirea celei mai drepte orînduiri sociale, comunismul».

Făurită, condusă și îndrumată de partid, organizația revoluționară de tineret — U.T.C. — care, în acest an, împlinește șase decenii de muncă și de luptă sub stindardul glorios al partidului comunist, răspunde întotdeauna «prezent» pe marele front al muncii constructive. Tînăra generație a României socialiste își înnoiește și cu acest prilej legămîntul solemn de a nu precupeți nici un efort pentru a urma pe cel mai iubit fiu al națiunii noastre, tovarășul Nicolae Ceaușescu, înrolîndu-se activ în rîndul constructorilor măreței opere socialiste.

Asigurînd realizarea neabătută a obiectivului strategic fundamentat de cel de-al XII-lea Congres al partidului — realizarea unei noi calități a muncii și vieții întregului popor, trecerea României la un stadiu superior de dezvoltare, anul 1982 se prefigurează ca o etapă de noi împliniri, a afirmării puternice a creativității poporului român, a conștiinței sale de sine, a dorinței lui fierbinți de a trăi în pace, de a-și apăra independența și suveranitatea națională. Proiectînd o dezvoltare economico-socială atît de viguroasă, țara noastră are nevoie de liniște și pace. De aceea, cînd norii sumbri ai războiului s-au adunat amenințători la orizont, glasul poporului român, greu încercat de vitregiile istorice, s-a făcut puternic auzit, alături de celelalte popoare ale planetei — în mod deosebit prin strălucita inițiativă a președintelui Republicii, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în sprijinul dezarmării nucleare, lichidării imenselor arsenale militare, excluderii războiului din viața societății. Marile marșuri pentru pace, adunările de pe tot cuprinsul țării, zecile și sutele de mii de luări de poziție au constituit și constituie o nouă și înaltă confirmare a vocației pașnice a României socialiste.

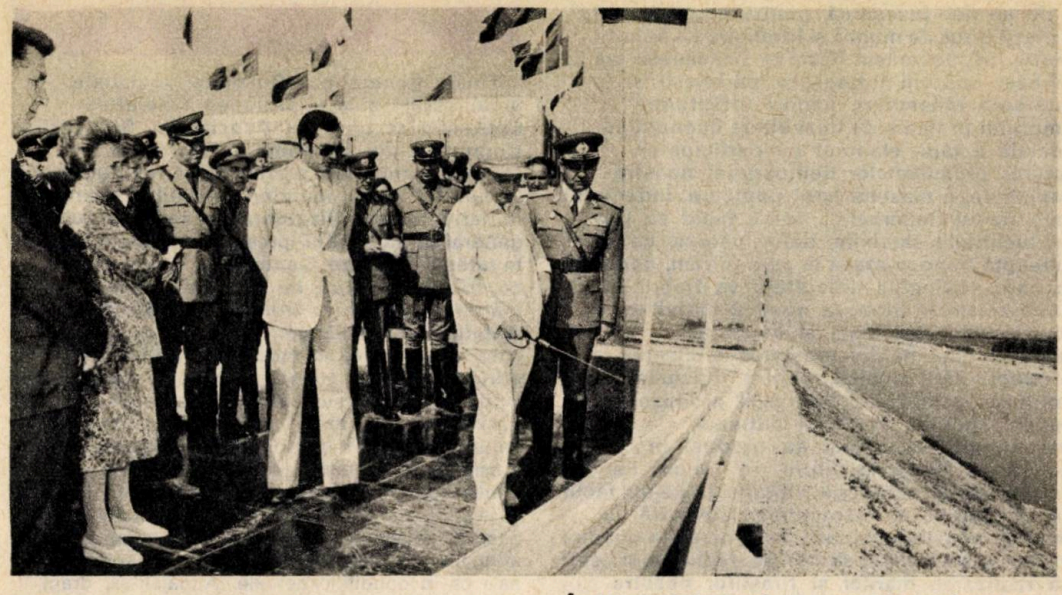

Constituie un motiv de legitimă mîndrie faptul că secretarul general al partidului, președintele Republicii, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a dobîndit un înalt prestigiu internațional pentru activitatea sa neobosită pusă în slujba înfăptuirii marilor aspirații ale omenirii de a trăi într-o lume a păcii și progresului. O vie și elocventă ilustrare a întregii activități desfășurate în acest sens de conducătorul partidului și statului nostru o constituie strălucita sa inițiativă de pace avînd drept scop ca, în actuala situație internațională, să mobilizeze energiile poporului român ca, împreună cu celalalte popoare, cu toate forțele iubitoare de pace, să se acționeze hotărît în vederea preîntîmpinării războiului.

În ultimă instanță, perspectivele de viitor ale umanității sînt nemijlocit legate de acțiunea unită, solidară și convergentă a tuturor statelor și popoarelor, a forțelor democratice de pretutindeni pentru asigurarea păcii, realizarea de pași concreți în direcția îmbunătățirii climatului politic general, a rezolvării echitabile, în spiritul răspunderii și dreptății, a tuturor marilor probleme contemporane. Evidențiind, într-un moment de răspîntie a dezvoltării mondiale acest adevăr fundamental, Mesajul de Anul nou al conducătorului partidului și statului nostru se constituie într-o chemare înflăcărată adresată popoarelor Europei, ale întregii lumi, de a-și întări solidaritatea și a-și intensifica lupta pentru apărarea dreptului fundamental la viață, pace și libertate al tuturor locuitorilor Terrei. Arătînd calea sigură de a cărei înfăptuire depinde transformarea în realitate trainică a așteptărilor întregii umanități, Mesajul a deschis o perspectivă însuflețitoare și inspiră un puternic optimism, mobilizează la lupta pentru stăvilirea cursei înarmărilor și salvgardarea civilizației planetei, pentru înlăturarea primejdiei războiului, pentru asigurarea viitorului pașnic al întregii omeniri.

În Mesajul de Anul nou, ca și în cuvîntarea rostită la întîlnirea cu corpul diplomatic, tovarășul Nicolae Ceaușescu a reafirmat principalele orientări ale politicii externe a României socialiste: promovarea cauzei păcii și destinderii: necesitatea înfăptuirii dezarmării, în primul rînd nucleare, în Europa și în lume; imperativul intensificării eforturilor pentru încheierea cu succes a reuniunii de la Madrid; soluționarea exclusiv prin mijloace pașnice, prin tratative, a diferendelor și conflictelor dintre state; edificarea unei noi ordini economice și politice internaționale, care să ducă la eliminarea subdezvoltării și a decalajelor dintre state, la soluționarea problemelor acute ale economiei mondiale; renunțarea la politica de forță și amenințarea cu forța; făurirea unei lumi mai bune și mai drepte pe planeta noastră.

Un larg ecou l-a avut și propunerea țării noastre privind Anul internațional al tineretului: participare, dezvoltare, pace. În cadrul O.N.U., la proiectul de rezoluție respectiv au devenit coautoare 82 de delegații. Rezoluția prevede aprobarea, de către Adunarea Generală a O.N.U., a programului de măsuri și activități pentru pregătirea și marcarea, în 1985, a Anului Internațional al tineretului, program elaborat de către un Comitet consultativ creat în acest scop, al cărui președinte este reprezentantul tineretului din tara noastră, tovarășul Nicu Ceausescu, secretar al C.C. al U.T.C.

Așa cum n-a precupețit nici un efort pentru a depăși moștenirea grea lăsată de vechiul regim — înapoiere ce se arăta la dimensiuni dramatice în anul eliberării — tot așa și de acum înainte poporul nostru, condus de gloriosul partid comunist, în frunte cu tovarășul Nicolae Ceaușescu, va munci eroic pentru a apropia imaginea, atît de cuprinzător și de limpede înfățișată în documentele Congresului al XII-lea, a patriei socialiste înfloritoare, liberă și demnă, într-o lume mai bună și mai dreaptă.

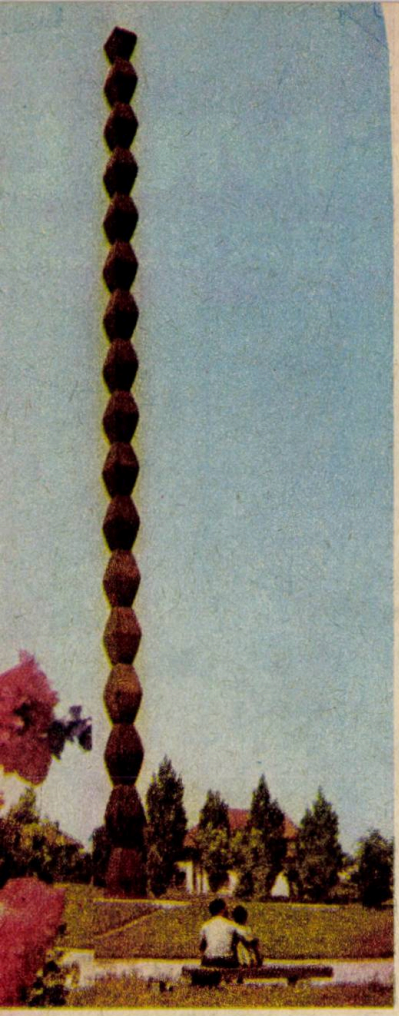

PRIVIND COLOANA INFINITĂ

Cine ar privi Coloana infinită, aici pe pămîntul naşterii sale, cu o minimă curiozitate, cu acea mirare în faţa lucrurilor necunoscute a exploratorului, mirarea care duce la bucuria descoperirii, ar avea în faţă imaginea patriei române, ar avea însăşi dimensiunea sufletului românesc.

Pentru poporul român patria este sinonimă cu zidirea. Nu ne-am făurit idealuri căutîndu-ne norocul pe alte meleaguri. Aici ne-am născut, urmaşi direcţi, moştenitorii de drept ai uneia dintre marile civilizaţii antice pe care însuşi bătrînul Herodot, părintele istoriei, o consemnează.

Patria română s-a conturat prin vreme precum o cetate inespugnabilă, solară, cu toate că pămîntul ei a fost trecut prin sabie şi vînturat de copitele cailor. Zidirea a frămîntat de la început mintea bărbaţilor acestor meleaguri. Mitul jertfei întru zidire este universal dar credem că aici, prin balada meşterului Manole, înlăturînd orice balast, capătă contururi clasice de o sobrietate a umanului cum numai tragediile greceşti o conţin. Meşterul Manole este simbolul acestui popor, se confundă cu el: piere ziditorul însă zidirea niciodată. Prin zidire capătă ziditorul o nouă viaţă, de fapt nemurirea.

Atîta timp cît durează zidirea, marea zidire — patria — ziditorii ei nu vor fi uitaţi, îi vom găsi mereu în panteonul eroilor. Cei care îşi caută locul de visare şi de odihnă pe alte meleaguri, folosind dispreţul şi sabia, distrugînd civilizaţii încropite cu greu, nu vor înţelege niciodată sensul patriei. Ce înseamnă a avea patrie, a fi în patrie, în «izvorniţă», cum spune Lucian Blaga. Patria nu este doar un loc privilegiat unde şansa a făcut să se înalţe munţi de aur lîngă rîuri şi cîmpii mănoase, nici nenorocul unor întinderi aride pe care sufletul sîngerează la vederea mărăcinilor. Ea este o lucrare precum poarta maramureşeană, precum picturile Voroneţului, are aura unei case ţărăneşti de dimensiuni epopeice. Patria se zideşte cu migală, cu arta bijutierului. patriile nu se fabrică în serie, la scară industrială. Patria nu se poate monta oriunde, după voia oricui; ea are sunetul ei inconfundabil pe care timpul îl curăţă de impurităţi, are mirosul ei, starea ei de visare, starea ei de veghe. Ea însumează dar nu este o sumă. Întotdeauna mai rămîne o aură, mai rămîn un cîntec, un mormînt ce nu se poate încorpora, întotdeauna mai rămîn gesturi, cuvinte, al căror înţeles îl vor descifra cei nenăscuţi. Patria este cifrul pe care părinţii îl transmit fiilor, este lada de zestre şi strigătul luminii ce vine din adîncuri, izvorul călăuzitor ce-şi hrăneşte fluviul.

Dacă ne-am imagina în spaţiu acest efort continuu spre desăvîrşire, ne-am imagina patria românilor pe verticală. Noi n-am avut niciodată pasiunea extinderii, n-am rîvnit niciodată spre cămările altora. Noi n-am vrut decît să ducem la desăvîrşire ceea ce este al nostru. Nu vom spune că Brâncuşi se putea naşte numai aici, ca rod al neamului nostru. Dar istoria ne îndreptăţeşte să afirmăm: el nu putea să nu se nască aici. Coloana infinită este a noastră, este românească în toate fibrele ei. Ea este simbolul patriei române care de veacuri a vegheat în stîlpi de casă. Brâncuşi nu a făcut decît să ia stîlpul de casă românească şi să-l aşeze în univers.

Este darul nostru făcut umanităţii.

Dan Verona

Ziarele au consemnat faptul că la Policlinica din Drumul Taberei din Bucureşti se vernisează ades expoziţii de artă plastică şi că această policlinică este o gazdă generoasă artei graţie unui om de suflet el însuşi un artist şi nu numai un iubitor de excepţie al plasticii.

Ioan Alexandru Boanchiş — despre acest nume e vorba — nu este doar directorul acestei policlinici, nu este numai un iubitor de frumos ci un artist, cum spuneam, stăpîn pe arta penelului, matur şi deplin format. Un pictor. Un colorist sensibil. Un peisagist de vocaţie. Cartea sa de vizită este sinceră şi se adresează oricui ca invitaţie veniţi la policlinică să vedeţi lucrările

Aceste cuvinte au o pildă şi un sens anume. Ascund un adevăr. Sînt ca un secret dar care riscă iată să devină secretul lui Polichinelle...

O PLANETĂ DE ARTĂ...

TURISMUL
DUPĂ CONGRESUL

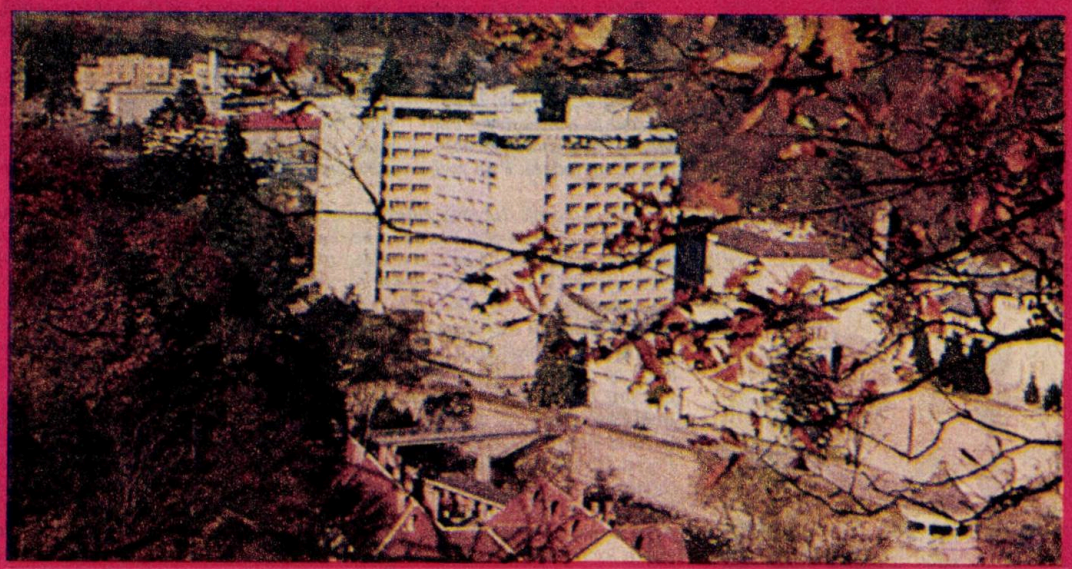

Politica internă și externă a României socialiste a marcat după Congresul al IX-lea al P.C.R. etapa cea mai înfloritoare în ce privește dezvoltarea economico-socială a țării și a activității României pe plan internațional. Realizările din aceste domenii s-au reflectat din plin și asupra dezvoltării turismului românesc, intern și internațional.

Ținîndu-se seama de rolul economic și social al turismului, în condiții moderne, principalele documente ale partidului și statului din ultimii 16 ani au cuprins și referiri la modul de dezvoltare a turismului intern și internațional al României, la punerea în valoare a întregului potențial turistic al țării, în vederea folosirii acestuia de către turiștii români și străini.

Ca și în celelalte domenii de activitate, și în ce privește dezvoltarea turismului românesc și-a adus contribuția creatoare tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, secretarul general al partidului, președintele țării. În multe din cuvîntările sale, în vizitele făcute în diferitele zone ale țării, precum și cu ocazia întîlnirilor cu unele personalități politice ori ziariști din alte țări, tovarășul Nicolae Ceaușescu și-a expus și punctul de vedere privind dezvoltarea turismului. Pentru a ilustra aceasta voi arăta că de la tribuna Congresului al X-lea al P.C.R. tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, în raportul său arăta: «O largă dezvoltare va cunoaște activitatea turistică, urmărindu-se punerea mai deplină în valoare a condițiilor naturale favorabile de care beneficiază țara noastră».

Investirea a 3,5 miliarde de lei pentru turism, în cincinalul 1966—1970, începuse a da roade, mai ales pe litoralul românesc al Mării Negre și în unele județe, dar tovarășul Nicolae Ceaușescu atrăgea atenția, la ședința Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R. și a guvernului din noiembrie 1970, că: «Am investit și vom continua să investim mult în sectorul turism, avem un program mare de construcții, este necesar să fie luate toate măsurile pentru valorificarea eficientă a bazei materiale create». Din inițiativa tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU** s-a trecut începînd cu anul 1971 la o nouă formă de conducere și organizare a activității turistice prin înființarea Ministerului Turismului, ca organ coordonator al întregii activități turistice a României, ce se realizează prin oficiile naționale și județene de turism, Biroul de Turism pentru Tineret — B.T.T., Uniunea Generală a Sindicatelor din România — U.G.S.R., Automobil Clubul Român — A.C.R. și altele.

Cele circa 12 miliarde de lei investite pentru baza materială a turismului românesc, în cele trei cincinale — 1966—1980 —, au asigurat turismului spații de cazare moderne cu circa un sfert de milion de locuri, la care se adaugă restaurantele necesare, mijloacele de tratament și de agrement în stațiuni, în afară de asigurarea unor mai bune mijloace de transport local, național și internațional. În astfel de condițiuni harta României s-a îmbogățit cu noi localități turistice, în special pe litoralul Mării Negre; s-a pus în valoare potențialul turistic al țării, dăruit

ROMÂNESC
AL IX-LEA AL P.C.R.

de natură și creat de poporul român în decursul secolelor; s-au creat condiții moderne pentru pregătirea cadrelor necesare turismului. Toate acestea au făcut ca România să devină o țară a turismului multilateral și în toate anotimpurile.

Datorită condițiilor materiale create poporului în anii de construcție a socialismului, prin veniturile personale și sociale și timpului liber acordat, solicitările de satisfacere a motivațiilor turistice interne au crescut mult ajungînd ca în turismul organizat să fie satisfăcute servicii, în anul 1980, la peste 12 000 000 de persoane, adică mai mult de jumătate din populația țării. În același timp numărul turiștilor români peste hotare a crescut cu mult față de anii anteriori.

Turismul internațional al României a cunoscut an de an un ritm superior ritmului internațional, înregistrat de statisticile Organizației Mondiale de Turism — O.M.T. Prestigiul internațional al țării, — datorită realizărilor sale interne în toate domeniile, inclusiv al turismului și politica sa externă activă, pusă în slujba păcii și înțelegerii între popoare, — a făcut ca și pe planul turistic România să devină o țară apreciată nu numai de turiștii străini ci și de oameni politici sau ziariști. În turismul internațional al României se pune un important accent pe rolul acestuia de cunoaștere și prietenie între popoare alături de rolul său economic. În răspunsul pe care tovarășul Nicolae Ceaușescu l-a dat, în anul 1974, la întrebările unor ziariști de la radioteleviziunea japoneză, ca și cu alte ocazii, s-a arătat că «turismul are un rol important nu numai din punctul de vedere economic, dar și pentru buna cunoaștere a popoarelor... el este un factor important de înțelegere, colaborare și pace în lume». În acest spirit se duc acțiunile de promovare a turismului românesc peste hotare, de primire în țară a turiștilor străini, precum și de vizitarea de către turiștii români a obiectivelor turistice din alte țări.

Ca și turiștii interni, și turiștii din alte țări își pot satisface în România toate motivațiile turistice, de la odihnă și tratament, la cunoaștere și participare la congrese sau alte acțiuni, în condițiile unor servicii moderne. Datorită acestor condițiuni numărul turiștilor care au venit în România în anul 1980 a ajuns la 6 700 000, față de numai 100 000 cu 20 ani în urmă, reprezentînd 2,4% din totalitatea turiștilor internaționali ai anului 1980. Continuarea dezvoltării bazei materiale pentru turism, prin investirea în cincinalul 1981—1985 a unor sume importante în acest scop, duce la realizarea de noi mijloace pentru odihnă, tratament, agrement, cunoaștere precum și la calificarea și perfecționarea mai multor cadre pentru a asigura servicii de calitate superioară.

Pus în slujba «ameliorării condițiilor de viață ale omului», cum preconizează Organizația Mondială a Turismului, turismul românesc se înscrie în rîndul factorilor universali de creare a «condițiilor pentru sănătatea fizică și mentală» a oamenilor, de cultură, civilizație, prietenie și pace între popoare.

TURISMUL PENTRU COPII

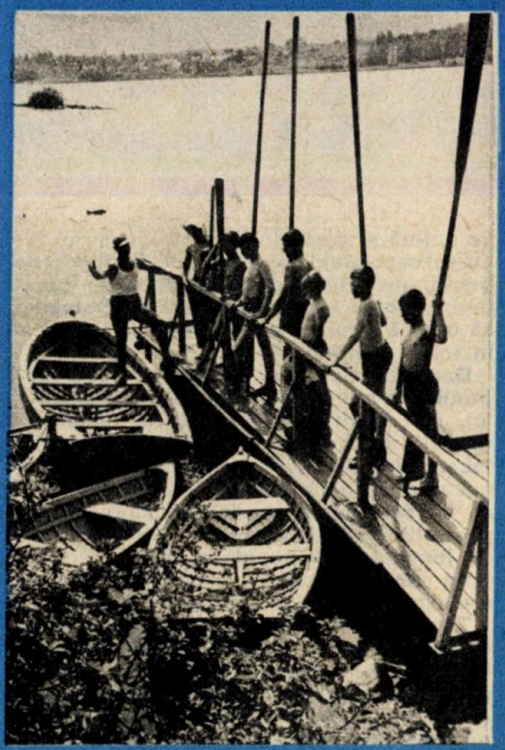

În cuvîntarea ținută de tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, secretarul general al Partidului Comunist Român, la deschiderea Forumului tineretului, cînd s-a referit la timpul liber, s-a arătat că «organizațiile să acorde atenția corespunzătoare timpului liber»... «ca o cerință a creșterii sănătoase și inteligente a tineretului patriei noastre».

Timpul liber al copiilor poate fi organizat de părinți, de școli și de organizațiile din care fac parte după programul zilnic de învățămînt, în zilele de sărbătoare, în vacanțe. Nu mai trebuie argumentat că folosirea timpului liber pentru excursii și turism aduce și copiilor un însemnat spor în dezvoltarea lor fizică și intelectuală.

România, prin darurile naturii și creației poporului în decursul secolelor, la care se adaugă mărețele realizări ale anilor socia-

lismului, oferă și pentru copii mari posibilități pentru excursii și turism în apropierea localităților respective, pe litoralul însorit al Mării Negre, în munții Carpați, pe itinerare de cunoaștere a trecutului de luptă al poporului nostru sau cu alte scopuri de instruire, educare, fortificare fizică.

În afară de copiii care călătoresc în zilele de sărbătoare sau în vacanțe cu părinții, pentru copiii preșcolari se organizează, în timpul verii, colonii la munte și la mare iar cu cei de vîrstă școlară în timpul vacanțelor se organizează excursii, drumeții, tabere, forumuri județene și naționale.

A intrat în practica multor școli ca să îndrume copiii spre o vacanță activă, în mijlocul naturii, folosind timpul pentru studiul faunei și florei unei regiuni; pentru culegerea de plante medicinale și fructe; pentru participarea la unele săpături arheologice sau la studiul folclorului; pentru cunoașterea unor zone geografice și unor obiective legate de istoria poporului român; pentru marcarea unor trasee turistice în munți; pentru participarea la unele concursuri artistice, sportive sau de orientare. Începînd din anul 1969 s-au inițiat în România expediții sub denumirea «Cutezătorii», formate din echipaje de cîte 10—15 copii, conduse de cadre didactice, cu scopul de a dezvolta la copii deprinderi de autogospodărire și de studiu în mijlocul naturii pe teme ce le sînt predate în școli. De la primele acțiuni de acest fel, cînd au participat 45 de echipaje cu 450 de elevi s-a ajuns ca la cele din anul 1981 să participe peste 2 000 de echipaje cu circa 30 000 de școlari. Expedițiile din anul 1979—1980 s-au desfășurat sub genericul «2050 de ani de la crearea primului stat dac centralizat și independent».

Roadele unor astfel de expediții se resimt pentru fiecare participant precum și în general pentru zonele parcurse ori pentru școlile care le-au organizat, prin materialele aduse, ca: ierbare, insectare, obiecte de interes istoric și etnografic, desene, fotografii, hărți, albume și caiete cu însemnări zilnice. Cele mai reprezentative realizări de acest fel au constituit obiectul expoziției «Cutezătorii» găzduită de Muzeul de istorie al Republicii Socialiste România.

O formă de petrecere a timpului liber al vacanțelor este forumul pionierilor care se organizează la nivelul județelor și pe plan național, la care participă copiii cu cele mai bune rezultate la învățătură și la activitățile obștești. În cadrul acestor forumuri se dezbat probleme legate de preocupările tinerilor participanți, se desfășoară activități cultural-artistice și sportive, precum și de îmbogățirea cunoștințelor. Ajuns la a IX-a ediție forumul național al pionierilor și școlarilor s-a ținut în anul 1981 la Brașov. Se obișnuiește ca la forumurile naționale să aducă mesaje de salut echipaje de cicloturiști, copii din localitățile unde s-au ținut forumuri naționale în anii anteriori. O parte din manifestările cultural-artistice și tehnice care se desfășoară în aceste forumuri sînt înscrise în contextul genericului «Cîntarea României» iar cele sportive sub genericul «Daciada».

În scopul dezvoltării sentimentelor de prietenie cu alte popoare copiii din România sînt educați să promoveze legături de prietenie cu copiii de pe alte meridiane realizîndu-se aceasta prin participarea multora din ei la acțiuni în străinătate sau a unor copii din alte țări la tabere și alte acțiuni organizate în România. De un deosebit succes se bucură an de an Festivalul internațional «Copiii lumii doresc pacea» organizat în tabăra internațională de la Năvodari, pe litoralul Mării Negre, la care participă anual copii din circa 25—30 de țări, alături de copii din România. În anul 1979, la Năvodari s-a ținut și seminarul internațional cu tema: «Contribuția cadrelor care lucrează cu copiii la mai buna înțelegere, apropiere și prietenie între toți copiii lumii».

În același an, un moment emoționant și deosebit a fost cel în care președintele României, tovarășul Nicolae Ceaușescu, s-a întîlnit cu reprezentanții celor 700 de copii veniți din toate continentele la Năvodari. Copiii prezenți au arătat o caldă simpatie și stimă pentru șeful statului român dînd cu această ocazie un interesant spectacol cu selecțiuni din numerele prezentate de ei la festival. Rugat să ia cuvîntul, președintele României și-a exprimat bucuria față de o astfel de întîlnire și le-a spus copiilor că trebuie făcut totul ca toți copiii lumii să se dezvolte în condiții de pace și de prietenie. «Ascultînd cîntecele voastre în diferite limbi, de pe diferite meridiane, am putut vedea, a spus președintele României, că, într-adevăr asemenea întîlniri constituie un minunat prilej de mai bună cunoaștere, de prietenie și înfrățire. Să dezvoltăm acest spirit, să facem totul pentru a întări întotdeauna colaborarea și solidaritatea între copii, între națiuni, între toate popoarele».

În vara anului 1981 laureații festivalului internațional de la Năvodari au dat un spectacol de gală la Teatrul de vară din Mamaia, la care, pe lîngă oficialități, au participat numeroși turiști români și de peste hotare.

Organizarea excursiilor și altor forme turistice de petrecere a timpului liber al copiilor, pe plan local, județean, național și internațional aduce o contribuție în plus la procesul instructiv-educativ din școli, la întărirea dragostei de natură și de patrie, la promovarea prieteniei între copiii din diferite țări. Realizările din România în acest domeniu au fost apreciate peste hotare și nu mai puțin cu ocazia Congresului Federației Internaționale a Ziariștilor și Scriitorilor de Turism — FIJET, ce s-a ținut în toamna anului 1979 în Franța cu tema «Rolul ziaristului și scriitorului de turism pentru pregătirea copiilor în arta de a călători», ca o contribuție la acțiunile organizate în «Anul Internațional al Copilului» unde și semnatarul acestor rînduri a ținut un referat pe această temă.

Turismul de sănătate în România

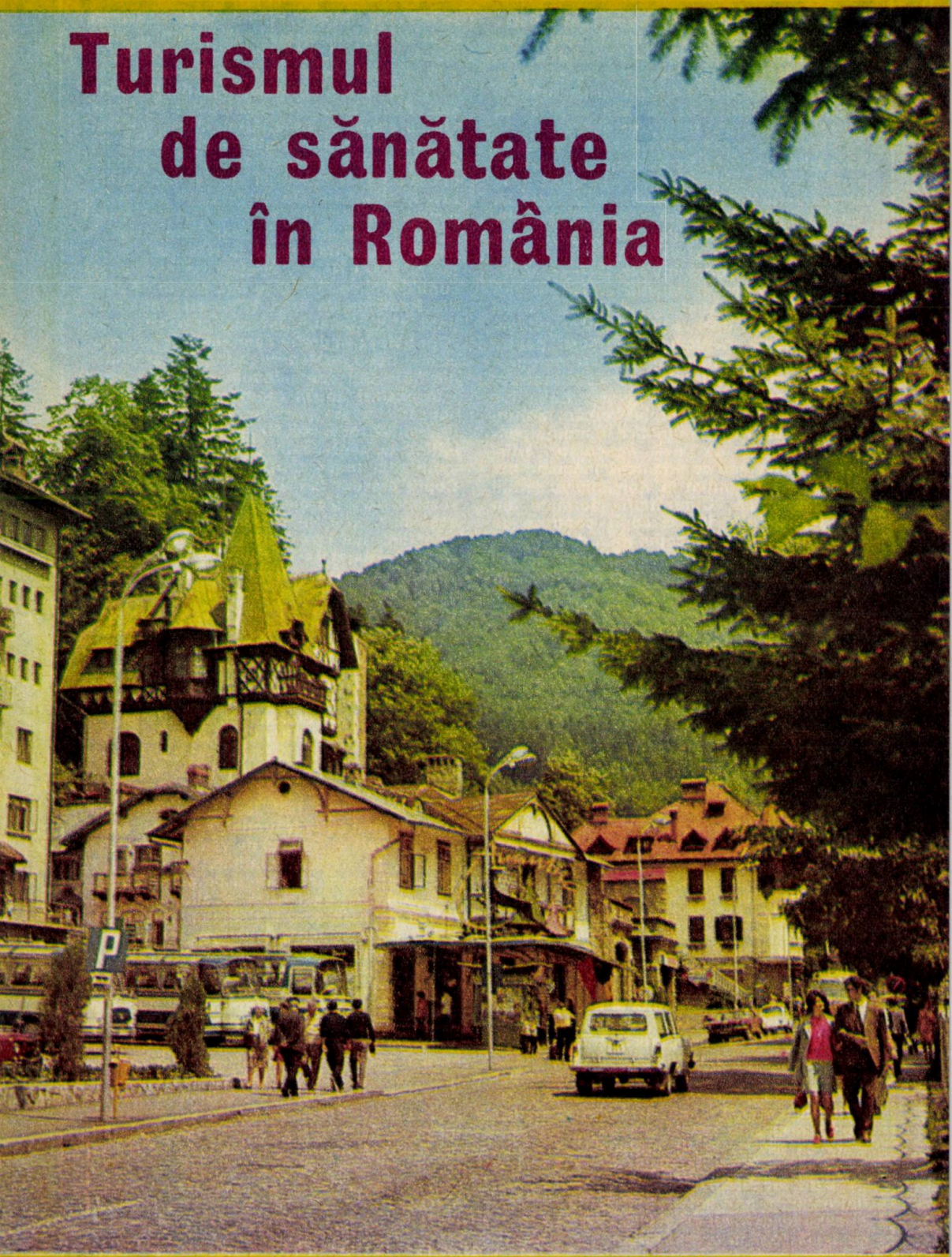

Nu cred că există o altă activitate în lume, care, prin componentele sale să ajungă a satisface mai bine ca turismul vechiul dicton «mens sana in corpore sano», adică minte sănătoasă în corp sănătos.

În acest sens nu întîmplător principalele motivații și oferte turistice se referă la odihnă, tratament, îmbogățirea cunoștințelor, adică petrecerea timpului liber departe de locuri aglomerate și poluate și în același timp vizitarea unor obiective de interes cultural și științific.

Iată că prin acestea turismul vine în întîmpinarea definiției Organizației Mondiale a Sănătății care arată că prin sănătate nu se înțelege numai absența bolii ci «buna condiție fizică și mentală generală».

Centrele de sănătate, pe care turismul le pune la dispoziția turiștilor completează și chiar înlocuiesc în multe cazuri așezămintele spitalicești, prin factorii balneari și climaterici naturali completați de unele realizări moderne în tratament. Cu peste 40 de ani în urmă, ministrul sănătății din Franța arăta că: «Experiența făcută în anumite state a dovedit cu prisosință că toate cheltuielile făcute cu o cură termală sînt larg compensate de reducerea zilelor de spitalizare și de invaliditate, ca și de micșorarea cheltuielilor cu medicamente și medici». Buna condiție fizică se asigură prin folosirea formelor de turism de la tradiționala drumeție, la băile de aer, de soare și de ape minerale în stațiuni profilate pentru acest scop.

Fiind un fenomen inerent progresului uman, un important mijloc pentru îmbunătățirea condițiilor de viață ale omului, turismul aduce importante servicii progresului civilizației și culturii, omului în general, introducînd în societatea modernă o nouă noțiune, «homo turisticus». Încă la începutul secolului trecut învățatul francez Volney arăta că «dintre toate mijloacele de a îmbogăți spiritul și de a forma judecata, cel mai eficace este să călătorești». Turismul contribuie astfel nu numai la îmbogățirea cunoștințelor căpătate în instituții de învățămînt ci și la crearea unui climat de liniște pentru ameliorarea unor anumite stări psihice. La un simpozion ținut cu trei ani în urmă la Saturnia (Italia) doctorul Axel Beck din Danemarca se referea la turismul de sănătate, cu cele două laturi ale lui: fizică și mentală. Contribuția turismului la sănătatea mentală o prezintă astfel: «Cine călătorește pentru sănătate îi este necesar să vadă frumusețile naturii, curiozitățile culturale lăsate de istorie și actuale, să întîlnească și alte persoane».

Ocupînd un loc deosebit în turismul mondial și în România turismul de sănătate a luat o amplă dezvoltare. Relieful variat, structura geologică și așezarea geografică a țării crează condiții balneo-climaterice dintre cele mai diferite și eficace în tratamentul și prevenirea numeroaselor maladii, pentru refacerea sănătății. Cele 160 de stațiuni balneare, din care 15 bine cunoscute peste hotare, la care se adaugă unele noi realizări ale școlii medicale românești, au dus la creșterea solicitărilor din partea turiștilor români și străini. Construcțiile moderne puse la dispoziția turismului asigură atît bune condiții de cazare cît și de tratament. Au devenit arhicunoscute stațiunile Herculane pentru boli reumatice, ale aparatului respirator și digestiv; Felix, Eforie Nord, Mangalia, Călimănești-Căciulata ș.a. pentru reumatism; Olănești, Călimănești-Căciulata, Slănic Moldova pentru afecțiuni renale; Sovata pentru afecțiuni ginecologice; Covasna, Vatra Dornei, Tușnad, Herculane, Buziaș pentru afecțiuni ale aparatului cardiovascular și respirator; Slănic Moldova, Olănești, Călimănești-Căciulata pentru afecțiuni ale aparatului digestiv. În unele din aceste stațiuni, precum și în alte locuri ca în București, pe lîngă renumitul tratament geriatric cu Gerovital H3 și Aslavital s-au deschis secții speciale cu noi medicamente ca Boicil și Pell-Amar contra bolilor reumatismale, Ulcosilvanil pentru tratamentul ulcerelor, Covalitin care dizolvă calculii renali. Efectele tratamentului heliomarin de pe litoralul românesc precum și ale «tratamentului» cu aer curat din zonele carpatice ale României aduc un plus de sănătate turiștilor care își organizează petrecerea timpului liber în astfel de condițiuni.

Locurile pitorești în care sînt situate stațiunile balneoclimaterice ale României contribuie la crearea unei ambianțe plăcute de petrecere a timpului, la asigurarea unui mediu odihnitor și din punctul de vedere mental. Desigur o odihnă activă din punctul de vedere fizic și intelectual se recomandă, iar România oferă astfel de posibilități în toate stațiunile sale turistice. Itinerarele de cunoaștere ale turismului românesc cuprind vizitarea cetăților dacice și castrele romane, castelele medievale sau construcțiile bucovinene cu pictură exterioară, așezămintele muzeale și culturale din Capitală și din toate orașele țării. Alături de spectacolele cu numere din folclorul românesc, mult apreciat în întreaga lume, organizatorii turismului românesc pun la dispoziție și alte moduri de participare la acțiuni culturale, artistice, științifice și de cunoaștere în general.

În Programul-Directivă de creștere a nivelului de trai în perioada 1981—1985 se prevede și ridicarea continuă a calității vieții la care va contribui și activitatea turistică de petrecere utilă, plăcută și instructivă a timpului liber. În felul acesta, investițiile acordate pentru turism vor contribui la dezvoltarea bazei materiale a acestui sector de activitate pentru asigurarea unor condiții și mai bune de odihnă, tratament, divertisment, îmbogățirea cunoștințelor atît ale turiștilor români cît și ale celor veniți de peste hotare.

Prof. Stelian Streja

SERBĂRILE de pe planeta tinereții

De cîțiva ani încoace Costineștiul, stațiunea cea mai populară și reprezentativă de odihnă a tineretului, se impune nu numai prin arhitectura sa bogată și diversă, prin condițiile deosebite de odihnă și recreere, ci mai ales printr-o complexă stare de spiritualitate. Programele vaste de activități politico-educative și cultural-sportive includ manifestări de anvergură, care impun Costineștiul în atenția generală. De fiecare dată, acestea, fie că este vorba de cele devenite tradiționale, sau aflate la prima lor ediție, dobîndesc caracterul de manifestări naționale ale tineretului, relevînd forța de creație și capacitatea de mobilizare și organizare a tinerei generații.

«GALELE JAZZULUI»

Prima ediție a acestei manifestări s-a dovedit un adevărat eveniment cultural. Jazz-ul — genul care satisface în cea mai mare măsură preferințele tinerilor — a fost reprezentat la Costinești, în vara trecută, de unsprezece formații, din șase mari centre culturale, cuprinzînd peste 60 de interpreți. Este demnă de reținut străduința acestora de a prezenta, la o cotă valorică înaltă, teme românești de inspirație folclorică, ce relevă prin frumusețea lor o deschidere a culturii noastre muzicale spre un univers mai larg, spre o afirmare tot mai curajoasă. Prin mijloacele bogate de exprimare, prin capacitatea extraordinară de improvizație, tinerii interpreți au oferit programe de înaltă profesionalitate și complexitate artistică, confirmînd talente certe, o temeinică cultură muzicală. Pe lîngă formații cunoscute — «Vocal Jazz Quartet », «Quartet — Radu Ghizășan», «Dixieland», «Experimental Q 2», «Paralela 45», «Creativ» — debutantele «Omicron» din București și «Riff» din Sibiu au lăsat impresia unei singure împliniri artistice. O adevărată revelație a fost formația «Reflex» alcătuită din absolvenți ai anului I, clasa de jazz a profesorului Nicolae Ionescu din cadrul Școlii populare de artă din Sibiu, prima formație de acest gen inclusă în programul de școlarizare.

Fiecare seară, din cele patru, ale desfășurării «Galelor de jazz» a reprezentat o competiție de marcă între formațiile participante, relevînd personalitatea unor interpreți de valoare, precum pianiștii Ion Baciu (Iași), Harry Tavitian (Constanța), Vasile Pascu (București), Marius Oancea (Sibiu), Ion Gherman (Cluj-Napoca), basistul Constantin Olinici și bateristul Valentin Pavel (ambii din Iași), trompetistul Harry Muller (București) și mulți alții. Reușita acestei manifestări muzicale — confirmînd un evident progres în cultivarea gustului tinerilor pentru o muzică elevată — îndreptățește pe organizatori — în primul rînd, Biroul de Turism pentru Tineret, prof. Nicolae Ionescu, președintele Clubului de jazz din Sibiu și Emil Stratulat, directorul Casei de cultură a tineretului din același oraș — să aspire la organizarea, aici, la Costinești, a unui Festival de jazz al tineretului, cu participarea unor formații de gen de peste hotare.

FESTIVALUL FILMULUI PENTRU TINERET

Competiția cineaștilor tineri, aflată la a cincea ediție, s-a vrut și de astă dată o panoramă a creației acestei generații și a rezultat, în fapt, o imagine a ceea ce reprezintă azi filmul românesc. Pentru că peliculele prezentate exprimă efortul și talentul celor mai buni scenariști, regizori, operatori, actori, cineamatori etc. contemporani, în cea mai mare parte tineri. Valoarea lor rezidă în formulele originale și diversitatea stilurilor. Creația cinematografică tînără a trecut cu succes proba confruntării cu exigența unui public numeros, cunoscător, a unui juriu competent și intransigent, oferind de-a lungul celor nouă zile spectacole de ținută, dezbateri aprinse, relevînd capacitatea realizatorilor de a exprima, prin mijloacele specifice celei de-a 7-a arte, problematica majoră a generației din care fac parte, a contemporaneității. Filme artistice de lung metraj, precum **Croaziera** și **O lacrimă de fată** (Marele premiu), **Ana și «hoțul»** (Premiul pentru cea mai bună regie), **Luchian** (Premiul pentru cea mai bună imagine), ca și cele documentare — **Pe Valea Frumoasei** (socotit cel mai bun la această categorie) ca și cele de animație — **Arena,** de pildă, ale studenților de la IATC și cineamatorilor — au constituit o adevărată revelație pentru cei peste 5000 spectatori, întreaga manifestare putînd fi socotită o sărbătoare a filmului românesc. Ineditul a caracterizat fiecare acțiune. Și dacă amintim aici apariția cu acest prilej a revistei «Secvența» — ediție specială, ca și mai «vechiul», cu o lună, «Curier al Costineștiului», fără alte comentarii, o facem spre a accentua caracterul complex, dinamic, cu adevărat tineresc, revoluționar, al întregii activități desfășurate la Costinești.

SERBARILE TINERETII

La numai cîteva zile de la Festivalul filmului, Biroul de Turism pentru Tineret invită la cea mai amplă și reușită sărbătoare de pe «planeta Costinești» —» **Serbările Mării — Serbările tinereții**», oferind o adevărată manifestare cultural-educativă și distractivă model. Imaginați-vă cîteva mii de tineri, așteptînd la țărm, răsăritul de soare. Din aburul mării, odată cu astrul de foc, într-o fascinantă explozie de lumină, își face apariția Neptun, purtînd maiestuos tridentul. Este întîmpinat cu urale. Nimfele, cele mai frumoase fete ale Costineștiului, îi poartă trena și-l conduc, călare pe măgar, prin stațiune, urcîndu-l apoi pe terasa Radio-vacanței. Sub patronajul său se desfășoară întrecerile — plaja, lacul, amfiteatrul, Estrada Mării devin arene ale cîntecului, jocului, întrecerilor marinărești. Grupul «Song» se întrece cu «Salva-Song» (băieții haioși de la Salvamar) într-o partidă de fotbal, apoi într-un dialog muzical original și plin de haz. De o parte și de alta se prind la frînghie grupuri de tineri încercîndu-și forțele. Alți temerari concurează la trecerea înot prin colacele de salvare, la prinderea rațelor, a porcului atîrnat la prăjina alunecoasă, la întrecerea «constructorilor» — pentru refacerea din piese geometrice, ingenios trasate, a unui imens cub, la demonstrația ambarcațiunilor cu pînze și multe altele. Punctul culminant l-au constituit spectacolele nocturne realizate cu participarea celor mai valoroase formații muzical-instrumentale, interpreți de muzică ușoară și folk, umoriști etc., sub lumina feerică a salvelor de artificii, a torțelor aprinse, purtate de cortegiul lui Neptun, cel care avea să încheie, într-o altă dimineață, odată cu ivirea zorilor, cel mai frumos maraton de petrecere și bună dispoziție tinerească.

CELE MAI FRUMOASE FETE

Unde, dacă nu aici, pe aceeași planetă a tinereții, se puteau întîlni cele mai frumoase și harnice fete? Ele sînt reprezentantele tuturor județelor patriei și Capitalei, ale studenților și elevilor, într-o competiție a celor mai înalte calități pe care le îngemănează chipul tinerei românce de azi. Competiția — desfășurată din doi în doi ani, sub patronajul C.C. al U.T.C. — se numește simplu, firesc, inspirat: «**Muncii, tinereții și frumuseții**». Ea are rezonanța unui imn, îndemnînd la cultivarea perseverentă, armonioasă, a însușirilor fizice și morale ce definesc personalitatea femeii tinere integrate plenar în societate, evidențiind rolul ei tot mai activ. Cele 43 de concurente au venit în fața colegilor lor de generație, nu numai cu frumusețea chipului lor tînăr, atrăgător, ci mai ales cu frumusețea faptelor de muncă din fabrici și uzine, din unități agricole, de pe șantiere, din școli, facultăți și instituții, acolo unde își desfășoară activitatea, înconjurate de stima și aprecierea semenilor. Laureatele ultimei ediții se numesc Gheorghița Glinastei (Argeș), Hermina Rusu (Arad), Diana Gheorghian (București), Valeria Kovacs (Harghita), Maria Bubulincă (Olt), Monica Liliana Moldovan (Cluj), Nela Maria Lefcu (Brașov), Dumitru Nicoleta (Botoșani), Camelia Gabriela Țapu (Vîlcea) Claudia Dumitrescu (reprezentanta elevilor), Adriana Mănăilă (reprezentanta studenților). Prezența lor la Costinești a fost încă o sărbătoare tinerească de anvergură, la care ele însele au oferit surprizele unui amplu program de activități cultural-educativ, primind la rîndul lor cununa cîntecului, a dansului și bucuriei, dăruită de formații artistice ale tineretului.

Foto: Gabriel Leancu

Bun venit!...

...Nouă, modernă, întinsă pe sute de hectare la malul mării Staţiunea tineretului de la Costineşti s-a îmbogăţit an de an: un hotel dominant, altele mai mici pe o modernă faleză, sute de căsuţe policrome, cluburi de sorginte încîntătoare, rotonde florale, săli de jocuri, muzică, numeroase manifestări cultural-artistice, o atmosferă tînără din toate punctele de vedere, tonică, molipsitoare...

Stop-cadru din «marea de oameni şi fapte» din Costineşti: un tînăr ca şi tinerii din staţiune. Acesta este primul cu care s-a luat ades legătura la venire dar fiind şi cel din urmă la o nostalgică despărţire — COSTEL BURCICĂ, şeful staţiei CFR Costineşti.

— În fiecare serie au fost, an de an, la Costineşti în tabără 5000 de tineri la care s-au adăugat şi alţi turişti, aproximativ cîte 3000 ce-şi petreceau «seria de soare, apă şi valuri» cu cazarea în sat. Majoritatea acestora au trecut, evident, şi prin gară. Argumentul pentru toţi a fost: solicitudinea Colectivului nostru are acoperire faptei: nici o reclamaţie, de nici un fel!

Acest fapt, deloc minor pentru un trafic deosebit, ne-a fost confirmat — staţia CFR fiind una din unităţile de pe raza comunei Costineşti — cu mîndrie de către secretara Comitetului comunal de partid, tovarăşa Georgeta Moţoi.

Aşadar am putea adăuga, în numele celor ce-au venit ori plecat din Costineşti, cu zecile de mii, urarea de perpetuare a realităţii într-un semn tineresc dar şi nostalgic făcut de la geamul unui tren...

şi la revedere...

DIN GARA COSTINEŞTI

GRAFICA SATIRICĂ

Umorul este caracteristic oamenilor de spirit. Tinerii, prin natura vîrstei şi preocupărilor, prin vocaţia iniţiativei şi acţiunii, sînt deţinătorii cei mai fericiţi ai umorului. Şi iată, caricatura tinerilor reprezentată cu cinstea cuvenită, la cel dintîi Salon republican de grafică satirică, tot aici, la Costineşti, în climatul cel mai propice al vacanţelor noastre de vară! Mii de tineri, din toate colţurile ţării, au vizitat acest salon, impresionaţi de vigoarea desenelor, de capacitatea lor extraordinară de a reliefa cea mai diversă tematică, începînd cu gesturi şi atitudini individuale, pînă la cele mai grave probleme ale umanităţii. ANDO, Anton Dragoş, Ştefan Boroş, Molnar Deneş, Octavian Boroş, Nicolae Ioniţă, Leonte Năstase, Cristian Vecerdea — ca să-i numim doar pe cîştigătorii premiilor oferite de C.C. al U.T.C. — Biroul de Turism pentru Tineret — sînt deja prezenţi şi cunoscuţi, publicaţi în revistele şi ziarele din ţară şi străinătate, confirmînd valoarea lor, a caricaturii noastre tinere, mereu în actualitate cotidiană, cu spiritul acid, combătînd tot ceea ce contravine principiilor şi normelor noastre de convieţuire socială. Itinerarea exponatelor în staţiunile, cluburile şi casele de cultură ale tineretului, preocuparea organizatorilor de a atrage tot mai mulţi tineri graficieni în această acţiune, în intenţia ridicării sale la noi dimensiuni calitativ superioare, conferă salonului amintit valoarea celor mai de seamă întreprinderi de acest gen.

*

Serbările şi sărbătorile Costineştiului — eşalonate de-a lungul celei mai febrile perioade a anului — sezonul de vară al vacanţelor şi concediilor de odihnă şi recreere — sînt bucuriile noastre de suflet, gîndul nostru deschis spre tot mai bine.

Să ne bucurăm, aşadar!

Vasile Răvescu

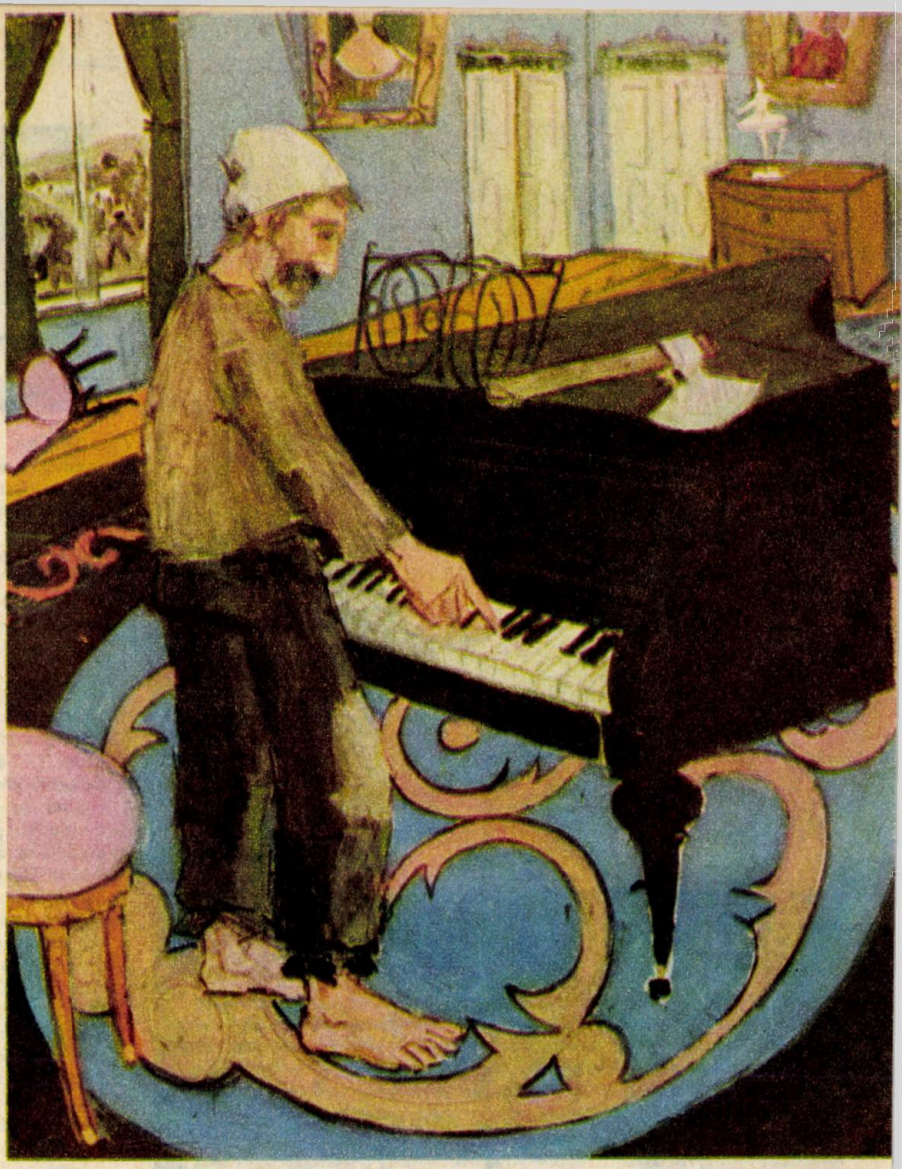

Tablou de C. Piliuță

1907 – SUDOAREA PAMÎNTULUI

Pilduitoare și răsunătoare sînt rîndurile pe care le-au așternut locuitorii din comuna Adîncata, jud. Prahova către Ministerul Agriculturii și Domeniilor în preajma marii răbufniri țărănești de la 1907: «Sîntem născuți și crescuți plugari, meserie care o cunoaștem destul de bine și afară de care nu mai cunoaștem altceva nimic, decît respectarea legilor și iubirea de patrie, pe care, ca și părinții noștrii, sîntem gata a o apăra cu focul patriotismului străbun, la orice moment și semnal dat de stăpînitorii noștri». Marea răscoală din 1907 constituie corolarul firesc al frămîntărilor de veacuri ale țărănimii pentru pămînt și libertate împotriva asupririi și nedreptății sociale. Rădăcinile ei se trag din realitățile economice și social-politice ale României de la sfîrșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, găsindu-și seva în contradicțiile existente în sistemul agrar, în situația deosebit de grea a maselor țărănești apăsate de jugul exploatării semifeudale și capitaliste lipsite de pămînt, împilate și supuse abuzurilor din partea moșierilor, arendașilor și autorităților vremii. La un an după răscoala țăranilor din 1888 deși a fost legiferată trecerea în proprietatea țărănimii a unor suprafețe din pămîntul statului, cele 500 000 ha vîndute țăranilor nu au putut schimba din temelie situația grea a țărănimii. «Nu mai putem suporta — notau țăranii din comuna Gornetu-Cuibu, jud. Prahova — împovărările ce ne pun proprietarii și arendașii pe ale căror moșii ne hrănim, cu scumpirea pămînturilor și a ierbăturilor pentru dobitoace de jug și hrană, încît am devenit în poziție paralizată de a nu mai ține vite... neavînd pămînt ni se cer dese și nenumărate obligațiuni de arendași, a face rușfeturi, găini, pîndirituri și altele, încît toamna cînd așteptăm a ne

tolosi cu ceva, ne alegem cu nimica». Situația nu s-a schimbat cu nimic în anii următori anului 1900, șirul fărădelegilor asupra țărănimii a continuat, abuzurile marilor proprietari față de pămîntul puțin ce-l aveau creaseră numeroase nemulțumiri: țăranii din comuna Costești, județul Botoșani erau revoltați că deși «cumpărînd pămînt în loturi... aceste loturi astăzi ni s-au încălcat pe toată linia despărțitoare a loturilor noastre și moșia Dimacheni, că la fiecare din noi ni s-au luat cîte 5—10 și 10 pogoane din pămînturile noastre... și noi față de criza și lipsa ce există, fiind lipsiți de mijloace nu putem a intenta un proces de revendicare».

Anul 1906 găsește țărănimea în stare de disperare, vlăguită, gata să răbufnească semn al furtunii ce avea să se declanșeze: «Cu lacrimi fierbinți și cu genunchi plecați alergăm la mila domniei voastre — notau țăranii din comuna Gobasca jud. Vlașca — de a ne scăpa din robia ce astăzi ne găsim la domnii arendași și proprietari de moșii care sînt în stare de a ne jupui de pielea noastră, ci acum timpul s-a împrimăvărit și noi nu mai sîntem în stare a ieși din casele noastre din cauză că nu avem niciunul nici o palmă de pămînt și nu avem unde ne duce ca să arăm, să facem și noi hrană a ne susține copilașii, avînd familii grele, fiecare cîte șapte-opt copii, căci dacă ne ducem la domnii proprietari și arendași ca să ne învoim a ne da locuri de hrană ne obligă a da dumnealor 2 părți și nouă una, a le face cîte șapte opt zile cu carul și cîte douăzeci și patruzeci cu mîinile...

Cutremurătoare sînt rîndurile lăsate posterității de locuitorii plugari din comuna Călmățui jud. Tecuci: «Sîntem într-o stare mizerabilă și atît de îngrozitoare pentru noi, cît și pentru nenorocitele noastre familii, încît ne gîndim ce vom ajunge de nu se va lua măsuri pentru a ni se îmbunătăți mizerabila noastră viață, căci noi biruri grele și pe cap plătim, drumuri, poduri și șosele facem, apoi dijma, ponturi boierești proprietarilor de moșii dăm, dacă facem o nuntă un botez, o cumetrie taxă dăm, dar în schimb noi și copiii armată facem ca să îndeplinim toate podvezile și povările, atît către stat cît și pentru proprietarii de moșii de la care luăm pămînt în arendă sub condițiile cele mai grele și aspre».

Mulți dintre cei ce revendicau un petec de pămînt erau veterani ai războiului de independență: «Ni s-a promis chiar de majestatea voastră personal — notau veteranii din comuna Răcoasa, jud. Putna — că după ce vom reuși războiul vom fi retribuiți cu pămînt pentru hrana și fără mijloace. De atunci pînă în prezent — referindu-se la anul 1907 — sînt tocmai 30 de ani și vedem că în acest interval majestatea voastră nici pînă în prezent nu ne-ați satisfăcut».

Pe fundalul acestei situații în fața promisiunilor deșarte a unei ocîrmuiri crude și nedrepte țăranilor nu le-a mai rămas în primăvara anului 1907 decît să pună mîna pe furci și topoare și să dea foc conacelor boierești înscriind una din cele mai mărețe pagini din istoria luptei țărănimii pentru dreptate socială și națională.

Ioan Suciu

---

12 feluri de a privi cuvîntul

Se dedică lui Nichita Stănescu

1.
Cuvîntul e un hamal asudat
la marginea orizontului
cu marea pre mare călcînd.
2.
Cînd spui cuvîntul Patrie
livezile scot degete de caise
la miezul nopții...
3.
Ascultă un cuvînt, un cuvînt
ca începutul unui joc
cu mărgele de sticlă visînd să fie
mărgele de chihlimbar.
4.
Adulmecă un cuvînt și vei simți
mirosul de sînge al literelor
al sunetelor de parc-ar fi un cerb
sfîșiat de lupoaicele secundelor
5.
Prin valea unui cuvînt
trece un călăreț în miezul de zi:
e soarele.
6.
Prin peștera unui cuvînt
zboară liliecii albaștri
ai stelelor.
7.
Cuvîntul e, uneori, ca iarba
ce crește pe mormintele învingătorilor;
plînge c-un zornăit de zale.
8.
Cuvîntul Histria e un vis
cu ieșire spre mare, cu ieșire
spre valuri și zei.
9.
Dai Cuvîntul ca un creion
bine ascuțit poate face
dintr-o sferă un vultur
ce se-nvîrte-n jurul axei sale
de aer dulce și sărat.
10.
Dacă nu-i mediocru, cuvîntul
e întotdeauna violet
ca o seară ce sosește hoțește...
11.
Cînd e ca ochiul lui Zamolxe,
cuvîntul doarme cîte șapte ani
învelit într-o blană de urs.
12.
Cuvîntul nu doarme niciodată, el suferă
de insomnia geniului, el știe
că ziua e cauza nopții, el știe că dorul
e cauza dorului; de aceea cuvîntul
e o creangă de aur...

1982, ianuarie

Dan Mutașcu

PACEA

Pe străzile unui bătrîn continent paşii oamenilor răsunau pe lespezile din marmură albă, roşie şi neagră.

Copacii, într-o explozie floral nemaiîntîlnită în alte primăveri, asistau cu legănat de ramuri la viaţa acestei lumi pline de mărţie, la viaţa acestor oameni, pentru care nu mai existau lucruri şi fenomene de neînţeles, a oamenilor care prin inteligenţa şi munca lor stăpîneau planeta.

Şi cerul era senin, apele curgeau limpezi şi copiii se jucau mîngîiaţi de razele blînde ale soarelui de primăvară.

Într-un colţ de parc, ghemuit pe colţul unei bănci, un adolescent scria prima lui scrisoare de dragoste. Undeva murea un om şi ca răspuns al vieţii biruitoare, în alt loc se năştea un copil.

Dintr-odată, peste toate acestea, s-a profilat pe cerul senin o ciupercă uriaşă. O ciupercă ce a distrus o civilizaţie. Să fi fost oare aceeaşi ciupercă nimicitoare care ameninţă astăzi pacea, existenţa noastră?

Poate că atunci, în Atlantida, nu era primăvară şi nu înfloriseră copacii. Poate era un soare dogoritor de vară, poate livezile erau încărcate de rodul toamnei, poate vîntul bîntuia străzile şi desena flori de gheaţă pe geamuri. Poate era o zi de august ca şi la Hiroşima.

În acea zi, ciuperca atomică a oprit în loc, pentru o clipă, istoria omenirii.

La Hiroşima, aceeaşi ciupercă a distrus preţ de o respiraţie, 100 000 de vieţi omeneşti şi a pulverizat un teritoriu de 8 kmp. Hîrtia, pelicula cinematografică, radioul şi televiziunea au ţinut trează în aceşti 36 de ani de pace aproximativă, memoria omenirii.

Am citit cărţi, am vizionat filme, am urmărit programe de radio şi televiziune şi alături de ele am consemnat aportul marcant, neobosit al filateliei în această luptă ce nu poate să cunoască întreruperi, lupta pentru pacea omenirii, lupta pentru dreptul ei de a exista. Numeroase ţări de pe glob au pus în circulaţie emisiuni filatelice-comentariu, emisiuni protest comemorînd actul de la Hiroşima. Numeroase ţări au pus în circulaţie emisiuni filatelice simbol, militînd pentru pace.

În acest context se înscrie şi filatelia României socialiste, a României dintotdeauna doritoare de linişte şi pace. Emisiunile ei filatelice după ultimul război mondial sînt în totalitate o pledoarie pentru pace. Fie că au o temă strictă, pacea, ca emisiunea din 1947 reprezentînd un porumbel cu o crenguţă în cioc, fie că sînt dedicate copiilor, întrunirilor şi organismelor internaţionale, conferinţelor pentru securitate şi cooperare de la Helsinki, Belgrad, Madrid, sau dedicate pur şi simplu vieţii noastre cea de toate zilele, mărcile româneşti însumează năzuinţele poporului român spre o pace generală, de care să se bucure alături de toate popoarele lumii.

Mărcile româneşti, alături de mărcile altor ţări au zburat, într-un zbor de fluture alb, odată cu scrisorile, s-au odihnit în colecţiile copiilor şi adulţilor din toate colţurile lumii şi au transmis mesajul lor de pace.

Pe multe mărci, din diverse ţări, ideea păcii este reprezentată grafic prin asocierea imaginei copiilor, a jucăriilor şi jocurilor copilăriei cu uriaşa ciupercă atomică.

M-am gîndit că astăzi o singură bombă cu hidrogen are de o sută de ori o putere mai mare de distrugere decît cea de la Hiroşima, că jumătate din cercetătorii lumii lucrează la multiplicarea puterii de distrugere.

Oare n-am putea emite o marcă în care să asociem imaginea copiilor, a jucăriilor şi jocurilor copilăriei cu o uriaşă ciupercă de ciocolată? Oare noi oamenii nu putem folosi fondurile destinate armelor de distrugere pentru prosperitatea lumii? Oare din aceşti bani n-am putea construi ciuperci uriaşe din ciocolată pentru toţi copiii lumii?

Angela Harnaj

FILATELIA CA MESAJ

Rolul cultural educativ al filateliei se dovedește din nou deosebit de util în întărirea relațiilor de prietenie și colaborare dintre popoare prin evidențierea și trezirea interesului maselor de oameni ai muncii asupra valorilor culturale și spirituale internaționale, a patrimoniului cultural al omenirii, prin legarea preocupărilor tineretului din ce în ce mai strîns de cerințele și idealurile lumii contemporane.

În acest context filatelia românească reprezintă un puternic mesaj de întărire a solidarității popoarelor în lupta pentru progres, cooperare, securitate și pace, pentru crearea unei lumi fără arme și fără războaie, pentru făurirea noii ordini economice internaționale, probleme cardinale ale zilelor noastre.

Este meritul Poștei Române de a fi pus în circulație emisiuni de mărci poștale cu teme legate de relațiile externe ale României, de principalele manifestări care au avut drept scop stabilirea de relații de prietenie cu toate țările, de menținere a păcii în lume.

Întorcîndu-ne cu ani în urmă, imediat după proclamarea republicii, remarcăm emisiuni de

timbre legate de conferințe ale oamenilor de pretutindeni dedicate păcii, de festivaluri ale tineretului și studenților, conferințe sindicale mondiale etc.

În mod deosebit trebuie remarcate emisiunile dedicate festivalurilor mondiale ale tineretului și studenților pentru pace și prietenie de la București, Moscova, Viena și Helsinki, emisiuni care au reușit să redea în mod sugestiv tinerețea, înțelegerea dintre toți tinerii lumii, dorința acestora de a fi pace.

În sublinierea ideii de pace emisiunea din anul 1957 «Al IV-lea festival mondial al tineretului», val. de 1,000 leu, este tipărită în coli de 50 buc. timbre, alternînd cu vignete triunghiulare purtînd inscripția pace și prietenie în 20 de limbi.

Receptivă la toate evenimentele internaționale legate de menținerea păcii în lume, Poșta Română dedică Adunării Mondiale a Reprezentanților Forțelor Iubitoare de Pace de la Helsinki, din anul 1955, o marcă în valoare de 55 bani, care reprezintă în mod simbolic globul pămîntesc în care este înfipt un steag pe care scrie pace în mai multe limbi și porumbelul păcii.

Activitatea țării noastre pe tărîmul menținerii păcii în lume se reflectă și în acțiunile din cadrul Organizației Națiunilor Unite, în cadrul căruia a făcut și face propuneri îndreptate spre aplicarea în relațiile internaționale a principiilor Cartei ONU și găsirea de soluții realiste problemelor internaționale.

Organizației Națiunilor Unite i-au fost dedicate trei emisiuni filatelice, cu prilejul aniversării a 15, 20 și 25 de ani de la înființare.

Prin prezentarea grafică: emblema O.N.U., porumbelul păcii, cele trei chipuri de oameni reprezentînd cele trei rase (din anul 1961) se definesc precis caracterul și scopul acestei organizații.

În anul 1965, aniversarea a 20 de ani de la înființarea O.N.U. prilejuiește și aniversarea a 10 ani de la intrarea României în O.N.U. editîndu-se o marcă reprezentînd clădirea O.N.U. din New York.

Legat de prezența în viața internațională a țării noastre, trebuie amintită personalitatea lui Nicolae Titulescu, eminent om politic care a militat pentru suveranitatea și egalitatea tuturor statelor în relațiile internaționale, marcate în filatelie cu prilejul celei de a 15-a Sesiuni interplanetare ce și-a desfășurat lucrările în anul 1974 la București. Marca poștală reprezintă portretul ilustrului diplomat român Nicolae Titulescu.

Începînd din anul 1969 filatelia românească s-a îmbogățit cu o nouă emisiune periodică dedicată politicii consecvente a partidului și statului nostru, aceea a colaborării cultural-economice intereuropene. Această emisiune devenită tradițională a apărut în fiecare an pînă în prezent, tematica, grafica și realizarea ei ridicîndu-se la un bun nivel artistic și de concepție.

O altă emisiune apărută în anul 1973 în filatelia românească, ce tinde să devină tradițională este aceea ce se referă la Conferințele pentru pace și securitate în Europa.

Astfel, emisiunea din 1973 apare încadrată într-un bloc de două serii cu inscripții marginale a Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa «Helsinki — 1973 — Geneva», fiecare serie avînd două valori: 2,75 lei și 5,000 lei.

Actul final al Conferinței din anul 1975 reprezintă o victorie importantă a politicii de destindere internațională, el demonstrînd voința statelor participante de a adopta măsuri efective privind renunțarea la folosirea forței sau amenințării cu forța în relațiile dintre ele și voința omenirii pentru asigurarea unor măsuri eficiente de dezarmare.

Cu acest prilej s-a tipărit un bloc filatelic de 4 mărci poștale în 200 000 exemplare și o coliță nedantelată.

Colița nedantelată reprezintă harta Europei pe care este marcat orașul Helsinki. Între două ramuri de măslin este reprodus un citat deosebit de sugestiv din raportul prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu la Congresul al XI-lea al P.C.R.: «Avem marea răspundere în fața popoarelor noastre, a întregii omeniri, să facem totul pentru a deschide calea unei epoci de colaborare și pace, într-o lume a dreptății și libertății sociale și naționale».

În anul 1977 tradiția emisiunilor cu privire la Conferințele pentru Cooperare și Securitate în Europa este menținută prin editarea a două colițe cu aceiași valoare nominală, 10 lei, una dantelată și una nedantelată.

După cum este cunoscut în anul 1980, locul de desfășurare a Conferinței europene a fost capitala Spaniei — Madrid

Prin vocea celui mai autorizat fiu al țării noastre, a tovarășului Nicolae Ceaușescu, Secretar General al P.C.R. și președintele Republicii, țara noastră își declară hotărîrea fermă de a contribui la reușita reuniunii de la Madrid pentru înfăptuirea țelurilor și dorințelor oamenilor de pretutindeni privind Securitatea și Cooperarea în Europa și în întreaga lume.

Cu ocazia acestui eveniment de maximă importanță din viața internațională Poșta Română a editat două colițe una dantelată în valoare de 10,00 lei, reprezentînd clădirea Marii Adunări Naționale și una nedantelată reprezentînd Piața Spaniei din Madrid.

Gîndindu-ne la marele număr de iubitori ai filateliei, număr care înregistrează creșteri importante pe plan național și mondial, Poșta Română prin tematica emisiunilor sale filatelice ne convinge și își îndeplinește pe deplin rolul de mesager al păcii al colaborării între popoare.

Mircea Stoian

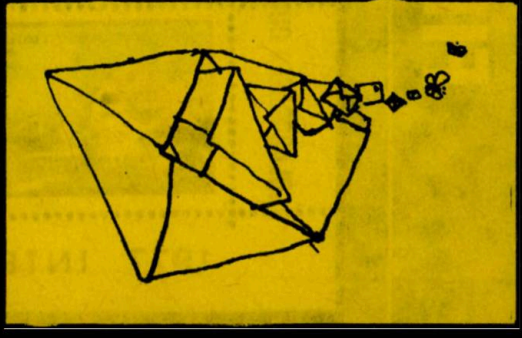

Anul Internațional al Tineretului — o valoroasă inițiativă a României socialiste

În deplin consens cu valorile și orientările concepției profund științifice, originale ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, cu privire la locul și rolul tineretului în lumea contemporană, țara noastră, tînăra generație, s-au afirmat, în ultimii ani, ca activi și entuziaști promotori ai unor inițiative importante pe plan internațional, avînd ca subiect, tineretul, problematica acestuia în întreaga sa actualitate și complexitate.

Edificatoare pentru consecvența acestei poziții sînt multiplele acțiuni și propuneri avansate de România socialistă în cadrul Organizației Națiunilor Unite și al agențiilor sale specializate, în seria cărora un rol de început a avut adoptarea, în 1965, la inițiativa țării noastre, a primului document programatic al Organizației Națiunilor Unite în materie de tineret — *Declarația cu privire la promovarea în rîndul tinerilor, a idealurilor păcii, respectului reciproc și înțelegerii între popoare*. Acest important document care poartă pecetea originalității în gîndire și acțiune a țării noastre, a principialității și contribuției sale active pe plan internațional se încheia cu următoarele cuvinte, semnificative pentru importanța care trebuie acordată tinerei generații:

Și iată că la exact două decenii de la adoptarea, de către O.N.U., a acestei Declarații, sub auspiciile forului mondial reprezentativ va fi marcat, în 1985, *Anul internațional al Tineretului*, ca o strălucită confirmare a responsabilității și capacității de inițiativă cu care țara noastră a abordat, în timp, problematica tinerei generații, sub multiplele sale aspecte.

În prezent, mișcarea de tineret și studenți și, pe un plan mai larg, ansamblul factorilor avînd preocupări și competențe în legătură cu tînăra generație, au procedat la pregătirea în termeni concreți, a amplei acțiuni din 1985, cu conștiința clară a faptului că numai o judicioasă și prealabilă pregătire poate conduce la realizarea eficienței politice a manifestărilor din cadrul *Anului Internațional al Tineretului*. Este de relevat în acest context faptul că în țara noastră s-a constituit, încă în septembrie 1981, înaintea deschiderii sesiunii Adunării generale a O.N.U. care a abordat problemele Programului de măsuri și activități în vederea A.I.T., Comitetul Național Român pentru pregătirea și marcarea Anului; ca organism larg, reprezentativ, acesta reunește numeroși tineri din toate domeniile de activitate și provenind din toate județele țării — români, maghiari, germani și de alte naționalități, precum și reprezentanți ai unor ministere, organizații și organisme centrale, uniuni de creație, ai mijloacelor de comunicare în masă, componența sa fiind o reală premiză a realizării, în bune condițiuni, a pregătirii și marcării, la nivel național a *Anului Internațional al Tineretului*.

Numeroase organizații naționale, regionale și internaționale de tineret și studenți, de diferite orientări politice și ideologice — așa după cum a reieșit și cu prilejul unor manifestări cu participare internațională, organizate în țara noastră — s-au pronunțat în favoarea organizării acestei manifestări, a participării active la pregătiri astfel încît ele să aducă în actualitate vasta problematică cu care se confruntă, în prezent, tînăra generație a lumii. S-a conturat, ca o concluzie generală, necesitatea ca la pregătirea Anului — în toate fazele sale — și la marcarea propriu-zisă a acestuia să ia parte — în mod efectiv și nemijlocit — tînăra generație, cu fondul specific de preocupări, aspirații, intense și obiective pe care le promovează.

De asemenea, se impune existența unei conștiințe depline asupra perenității preocupărilor în domeniul tineretului, cu atît mai mult cu cît acestea se caracterizează printr-o diversitate și dinamică accentuată. Astfel, după cum sublinia în cadrul reuniunii constitutive a Comitetului Consultativ al O.N.U., de la Viena, președintele acestui organism, tovarășul Nicu Ceaușescu, secretar al C.C. al U.T.C., este necesar a se întreprinde, la toate nivelele, acțiuni energice, destinate tineretului, atît înaintea și pe perioada Anului, cît și după încheierea propriu-zisă a acestuia prin luarea în considerare a unor manifestări post-1985, de genul *Deceniului tineretului* (1985—1995).

Deviza sub care va fi pregătit și organizat *Anul Internațional al Tineretului* este sugestivă și cuprinzătoare — *Participare, dezvoltare, pace*, reunind sintetic obiective de prim ordin care fac substanța acțiunii tineretului de diferite orientări — lupta acestuia pentru pace și dezarmare, pentru dezvoltare, pentru o lume mai bună și mai dreaptă, participarea, alături de popoare, de forțele largi ale progresului, la soluționarea trainică și echitabilă a problemelor vitale ale epocii contemporane. În condițiile escaladării cursei înarmărilor, deteriorării situației internaționale și multiplicării stărilor de tensiune, este de o reală importanță activizarea eforturilor tineretului în direcția menținerii și consolidării păcii în lume, a realizării dezarmării generale și, în primul rînd, a dezarmării nucleare.

Pe de o parte, *Anul Internațional al Tineretului* poate și trebuie să contribuie la sporirea aportului tineretului îm lupta pentru pace, democrație și progres, pentru dreptate și echitate. Pe de altă parte această manifestare — prin conținutul, caracterul și gradul participării — are menirea de a identifica noi modalități și direcții de acțiune, de natură să conducă la ameliorarea, în fundamentele sale, a condiției economice, social-politice și spirituale a tinerei generații.

Țara noastră, organizațiile de tineret și studenți au promovat cu consecvență poziții și inițiative avînd ca finalitate o marcare corespunzătoare a Anului, care să ofere noi și temeinice rațiuni de satisfacție celor care își pun multe speranțe în această manifestare. Prin importante propuneri care ar putea fi consacrate cu acest prilej (conferințe mondiale periodice ale tineretului, elaborarea unei Carte a drepturilor și responsabilităților tinerei generații, înființarea unui Consiliu al O.N.U. pentru problemele tineretului, crearea unui Centru internațional de documentare socială și cercetare în domeniul tineretului ș.a.), precum și prin acțiunile concrete pe care le-a inițiat sau pe care își propune să le organizeze în perioada următoare, tînăra generație a României socialiste care se bucură de optime condiții de afirmare plenară în societate, este animată de dorința de a se manifesta, energic, pe plan internațional, aducîndu-și prinosul său la procesul de pregătire și marcare, în 1985, a *Anului Internațional al Tineretului* — manifestare de amploare dedicată celor chemați să poarte mai departe prezentul umanității către viitor.

Dan Mihai Bârliba

Pădurea

Cu mult înaintea noastră a fost pădurea
Cetate de necucerit,
Oamenii se măsurau printre arbori, bărbați
Cu capul către Nord descoperit.
Fiecare copil se năștea dintr-un trunchi,
Sînge pe sînge se știe —
Pădurea creștea sub glezne, sub frunți
Într-o curată devălmășie.
Fiecare bătrîn cu limbă de moarte lăsa
Pădurea, pădurile, fiilor săi întregite,
Era o lege întărită cu inele prin ani
Adăugîndu-se neostenite.
Caut mereu pădurile, primordiale făpturi,
Sub aripa unui gînd tutelar —
Crește în mine cu tălpile sărutînd pămîntul
Inima rotată de stejar.

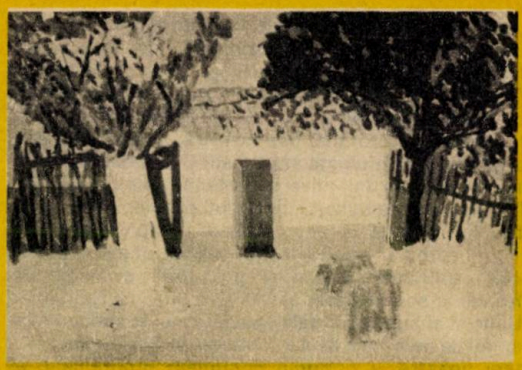

Peisaj de Irina Bițan (Liceul N. Tonitza)

Vin drăgaicele

Vin drăgaicele, fetele, măștile,
Pe umerii bătrînilor plini de scaieți,
Tu cobori spre seară în hlamidă neagră
Și ca liliecii îmi ascunzi priviri;
Eu, în faptul zilei, și de fildeș albă
Voi avea norocul și-n această toamnă
Să aud recolta legănînd pe roți.
Nu știu cum se spune, stranie durere
Împrejmuitoare dinspre ochi, atunci
Cîmpul pururi galben, îmi dogoare fața
Sau îmi ard cuptoare, brațele cu prunci;
Numai tu spre seară în hlamidă neagră
Pasăre ursuză leneș te strecori
Cîmpul, tot e galben, tinguie secara
Ce nebună minte...
Mi-ai trecut ca vîntul, mîinile prin păr.

Lucia Longin

DIN CARTEA DE VITEJIE A PLAIURILOR TRANSILVANE

Popasurile pe meleagurile transilvănene poartă fiecare o puternică încărcătură emoțională evocatoare. Fie că te apropii prin roadele rîvnei arheologilor de străvechile leagăne dace din Bihor sau deslușești în vestigii roase de vreme semeția de odinioară a castrelor romane, fie că zăbovind la Alba Iulia sau pe dealul Bobîlna întrezărești în negura trecutului marile furtuni populare, fie că școlile Blajului îți perindă prin fața ochilor strălucind galeria de dascăli patrioți care și-au dăruit toate puterile luptei pentru afirmarea spiritului și dreptății românești, pretutindeni ai sentimentul de a fi martor în timp al unei inepuizabile desfășurări de energie, voință și idealuri sub semnul unei unități și continuități nedesmințite.

În ținutul Năsăudului, coborînd pe malurile Someșului, de la Ilva Mică la Beclean, acest sentiment îți este însuflat nu numai de străbunele denumiri pe care și le-au păstrat vetrele de aici, nu numai de portul simplu și mîndru, rămas parcă neatins din vremuri imemoriale și nu numai de contemplarea caselor părintești din care au dus flacăra pătrunzătoare a creației lor, parte din tezaurul de geniu al neamului, scriitori ca George Coșbuc sau Liviu Rebreanu.

Aici, în comunele din jurul Năsăudului, la Salva, la Măgura, la Hordou, la Rodna, poți întîlni și azi cîte un moșneag care să-ți declare mai în glumă, mai în serios, dar totdeauna cu o anumită mîndrie: «Eu mi-s grănicer». Faptul coboară dintr-o tradiție căreia vremea i-a dat aură de legendă. O tradiție născută dintr-o împrejurare politico-militară care s-a adăugat la șirul nesfîrșit de acțiuni și manifestări ale dorinței de unire și libertate a românilor din Transilvania.

E greu de spus dacă împărăteasa Maria Tereza și generalii ei, emițînd în 1726 decretul pentru înființarea «miliției naționale grănicerești», adică a unor regimente formate din populația românească majoritară în principatul supus coroanei vieneze, s-au gîndit vreo clipă că românii vor folosi această posibilitate tocmai pentru a-și continua afirmarea națională, pentru a cîștiga poziții mai prielnice ridicării materiale și culturale.

Cert e că, numai la un an de la înființarea celui de-al doilea regiment românesc grănicerese din populația celor peste 44 de sate dintre Rodna și Valea Șieului, năzuința adevărată a celor care se înscriseseră în noua oaste se înfățișă pregnant, printr-o revoltă spontană. Întrucît privilegiile făgăduite satelor care alcătuiau regimentul, printre care eliberarea din iobăgie și scutirea de dări, întîrziau să fie consfințite practic, românii refuzară să mai depună jurămîntul, acuzînd în același timp cruzimea ofițerilor străini puși la cîrma lor ca și împovărătoarele corvezi militare suplimentare.

Îndrăzneala a fost scump plătită de cei 19 grăniceri considerați a fi fost ațîțătorii rebeliunii și condamnați la moarte, dintre care, cel mai bătrîn, centagenarul Tănase Todorian din Richigiu, a sfîrșit prin cumplita frîngere pe roată. Dar actul acesta de eroism a adus grănicerilor năsăudeni mult rîvnita recunoaștere ca țărani «liberi» ai regimentului lor, o organizare materială mai solidă.

În anii următori, în toate satele grănicerești au apărut școli primare, apoi altele superioare, dintre care gimnaziul și școala de ofițeri din Năsăud dădură în scurt timp primele promoții de oameni instruiți și în primul rînd o ofițerime nouă, autohtonă, care luă locul celei aduse din alte regiuni ale imperiului. Cu arma în mînă, stăpîni pe casele lor, liberi să-și dea odraslele la școli, cunoscînd mai bine realitățile Europei prin participarea la războaiele purtate de imperiu, miile de locuitori ai acestui ținut ardelenesc își simțeau mai adînc trecutul daco-roman, continuitatea lor pe aceste pămînturi, conștiința unității indestructibile cu românii din Țara Românească și Moldova. Iată de ce, eroismul proverbial pe care l-au dovedit în diferite campanii nu trebuie privit prin prisma oarbei slujiri a imperiului stăpînitor ci prin aceea a setei de afirmare a vitejiei străbune, a unei energii clocotitoare pe care nu reușiseră s-o frîngă veacuri de asuprire și întuneric. Bătăliile la care ia parte regimentul năsăudean sînt tot atîtea momente de prețuire și glorificare a numelui de valah. Doi împărați și 28 mari conducători de oști au elogiat prin ordine de zi vitejia batalioanelor năsăudene. La 13 noiembrie 1789, în urma unei victorioase bătălii purtate de acest regiment cu forțe ale armatei otomane, pe Dunăre, la Giurgiu, un ziar din Viena recunoștea că opinia publică se convinge tot mai mult că deviza «Virtus romana rediviva» — «Virtutea romană reînviată» — brodată pe steagul grănicerilor români, este «adevăratul și neîndoielnicul simbol al acestei națiuni».

Dar regimentele românești din Transilvania au luptat și la Rivoli, la Austerlitz și în alte vestite bătălii napoleoniene. În 1796, la Arcole, de-a lungul a trei zile și trei nopți, un singur batalion al acestui regiment apără un pod în fața lui Bonaparte însuși care fu nevoit să recunoască — după cum ne redă cărturarul ardelean George Barit din cronicile vremii — că numai rezistența și eroismul acelui batalion de valahi l-a împiedicat să înconjure și să strivească toată armata Habsburgilor.

Pe răbojul de jertfe ale acestui regiment crestăturile s-au adunat nenumărate și în deceniile următoare. Dar, pe măsură ce Vulturul imperial era tot mai tare zgîlțîit de svîrcolirile prăzii pe care o ținea în ghiarele sale, creștea tot mai mult teama nobilimii exploatatoare față de existența unor regimente regulate ale națiunilor supuse.

Și apoi, nu întîmplător, tocmai în furtunosul an 1848, vitejii plăieși năsăudeni nu s-au grăbit deloc să lupte împotriva cetelor revoluționare evitînd să facă vărsare de sînge frățesc.

În 1851, absolutismul chezaro-crăiesc a desființat regimentele românești din Transilvania transferîndu-le efectivele în unitățile militare obișnuite ale imperiului.

Dar și în aceste condiții, vatra grănicerească năsăudeană a găsit un mijloc de a supraviețui încă multă vreme, punîndu-și fondurile agonisite de-a lungul anilor în slujba sprijinirii școlilor din acest colț al țării și tinerilor care au plecat de aici pentru a primi învățătură înaltă în orașele mari, deveniți mai tîrziu stegarii spirituali ai epocii de renaștere și împlinire a românilor transilvăneni.

Noe Smirnov

Avram Iancu

ITINERAR MEMORIALISTIC

motto: *«Aerul din case era stricat şi eu am venit ca un uragan să le curăţesc»*

Ucenicia de avocat (cancelist) şi-o face la TÎRGU MUREŞ locuind pe strada Olarilor, azi Avram Iancu, într-o casă folosită drept loc pentru întrunirea viitorilor revoluţionari paşoptişti, printre care «acest moţ cu făptura înaltă şi subţire» a devenit sufletul tineretului român.

La 25 martie 1848, la Curtea de Apel unde se desfăşura adunarea canceliştilor maghiari din Tîrgu Mureş, Avram Iancu a rostit cuvinte de angajare supremă: «Pretindem ştergerea sclaviei şi egalitate perfectă sau moarte!»

În fruntea a 10 000 de moţi, Iancu şi Buteanu ajung la BLAJ participînd alături de Simion Bărnuţiu, George Barijiu, A.T. Laurian, Timotei Cipariu şi alţii la elaborarea programului revoluţionar. «Români — a exclamat el atunci — uitaţi-vă pe cîmp, sîntem mulţi ca cucuruzii brazilor, sîntem mulţi şi tari...».

La 28 decembrie 1958, în amintirea evenimentelor petrecute în 1848 a fost ridicat pe Cîmpia Libertăţii de la Blaj un obelisc, iar în 1973 a fost dezvelit un grup statuar alcătuit din 24 de busturi ale unor iluştri revoluţionari şi patrioţi; de asemenea poate fi vizitat şi Muzeul oraşului Blaj.

Unirea forţată a Transilvaniei cu Ungaria, abuzurile şi teroarea dezlănţuite de nobilimea maghiară care nu a înţeles imperativul istoric deschid conflictul. Iancu se retrage în Munţii Apuseni deveniţi o fortăreaţă a independenţei şi a libertăţii românilor. La CÎMPENI se afla cartierul general al lui Iancu. Se mai poate vedea încă şi azi stejarul sub care «Craiul munţilor» se sfătuia cu tribunii şi prefecţii săi. Memoria lui Iancu este cinstită printr-o măreaţă statuie ecvestră înălţată în centrul oraşului, în Piaţa Avram Iancu. Tot la Cîmpeni pot fi văzute casele tribunilor şi Pădurea Poduri unde Iancu s-a întîlnit cu marele vizionar şi patriot Bălcescu.

În imediata apropiere a Cîmpenilor, ABRUDUL constituie alt lăcaş al unor amintiri de neşters despre Avram Iancu şi tovarăşii săi. Casa în care s-a întîlnit N. Bălcescu şi A. Iancu, casa lui Ion Buteanu, prefectul Zarandului, casa lui Ion Boieriu, primarul Abrudului, unde s-au ţinut în mai 1849 ultimele tratative de împăcare între A. Iancu şi Ion Dragoş, trimisul lui L. Kossuth, casa tribunului Ion Şuluţiu făuritorul artileriei moţilor şi altele.

La BRAD se înalţă un monument al lui Avram Iancu, iar liceul care-i poartă pînă în zilele noastre numele a fost inaugurat în prezenţa eroului, în anul 1869.

În Muzeul comunal etnografic din LUPŞA ne reţine atenţia masa Iancului.

Avram Iancu şi Nicolae Bălcescu (reproducere după un basorelief)

Abordînd viaţa dramatică a lui Avram Iancu (1824—1872) cu spiritul de cercetător minuţios, dornic de un contact nemijlocit cu memoria încă vie a locurilor pe unde au trecut paşii lancului, ne propunem o incursiune în ţinutul vestit pentru frumuseţile sale al Ţării Moţilor. Vom întîlni la tot pasul monumente şi alte obiective evocatoare ale vieţii şi activităţii celui care îndrăgit de popor şi numit «Craiul munţilor», a ars ca o torţă vie a conştiinţei naţionale.

S-a născut în 1824 la poalele Muntelui Găina, în VIDRA DE SUS, comună care-i poartă astăzi numele. Poposind acolo vom vizita expresiva Casă memorială «Avram Iancu», umbrită şi în prezent de plopii sădiţi după tradiţie de Iancu însuşi. Privirile vor mîngîia emoţionante obiecte evocatoare expuse în cele două camere.

După ce a învăţat să scrie şi să citească în comuna natală a mers la şcoala din CÎMPENI, apoi a urmat cursurile gimnaziului din ZLATNA, aflat într-o clădire care azi nu se mai găseşte.

Dînd dovadă de o sîrguinţă excepţională şi o conduită ireproşabilă obţine nota maximă la toate materiile. Putem vedea în biblioteca-muzeu Batthyaneum din Alba-Iulia, Protocolul gimnaziului din Zlatna pe anii 1790—1856 unde Avram Iancu figurează ca elev eminent.

La CLUJ îl aflăm de asemenea student eminent la Liceul Academic — Colegiul piarist întemeiat în 1776 — a cărui clădire se află pe strada M. Kogălniceanu, faţă-n faţă cu Universitatea.

În comuna HALMAGIU din Țara Zarandului, cu ocazia împlinirii a 150 de ani de la naștere, a fost dezvelit un bust al lui Avram Iancu, Muzeul comunal cuprinzînd exponate din timpul revoluției, iar în satul IONEȘTI se află un dulap vechi și patul în care a dormit «Crăișorul munților».

Lichidarea revoluției, ingratitudinea împăratului Franz Iosef I, regimul terorist instaurat, l-au consternat pe Iancu. El refuză decorația imperială cerînd «ca mai întîi să se decoreze națiunea», înțelegînd prin aceasta satisfacerea deziderateloг cerute. Mai mult, în semn de protest refuză să apară în fața lui Franz Iosef I. în 1852, cînd acesta a făcut o vizită în Transilvania. La ieșirea din comuna BAIA DE ARIEȘ, în preajma satului MUNCELU, se află un fag monumental cu frunze și peste iarnă. Este «fagul împăratului» lîngă care — spune legenda —, Franz Iosef I l-a așteptat în zadar pe Avram Iancu în vara anului 1852.

La 17 august 1852 este arestat și maltratat pentru că a doborît în mod demonstrativ și a călcat în picioare pajura imperială a primăriei din Cîmpeni. Este întemnițat la ALBA IULIA în apropiere de zidurile unde a fost întemnițat Horia, al cărui nepot încă din copilărie cu mîndrie se socotea că este. Celulele în care au fost închiși se mai pot vedea și astăzi. Transferat la SIBIU și apoi eliberat, a locuit o vreme în casa lui Ilie Măcelariu.

Intrat în eclipsă, descumpănit, cu nervii profund zdruncinați, va rătăci timp de 20 de ani prin munții și prin văile pe care le-a apărat, trăind și suferind alături de cei pe care cu atîta vrednicie i-a condus în lupte.

Cade răpus de o puternică hemoragie la 10 septembrie 1872 la BAIA DE CRIȘ (județul Hunedoara) pe prispa casei brutarului Ion Stupină. Asupra lui s-au găsit un vechi fluier de cireș, o năframă zdrențuită și o jalbă către împărat unsă și mototolită. Pe locul unde s-a stins «Craiul munților» sînt astăzi plantați brazi, iar pe casa vecină s-a fixat o placă memorială. Un bust al lui A. Iancu, operă a sculptorului Cornel Medrea, se află în centrul comunei.

Județul Zarandului i-a făcut funeralii ca unui «mort al națiunii». Mîndrul «Crai al munților» a fost coborît în pămînt la 13 septembrie 1872 la ȚEBEA sub ramurile gorunului legendar al lui Horia care-i străjuiește și astăzi mormîntul. Alături de el își dorm somnul de veci tribunii săi Ion Buteanu și Simion Groza.

Nedezmințînd faptele, testamentul său scris cu litere de foc îl reflectă cel mai fidel: «Unicul dor al vieții mele e să-mi văd națiunea mea fericită, pentru care după puteri am și lucrat pînă acuma...».

Milenara istorie a românilor l-a trecut pe Avram Iancu și faptele sale în pagini de neuitat, ca un exemplu al dăruirii față de patrie și popor. Au trecut de atunci 110 ani, dar amintirea lui Iancu stăruie vie în conștiința poporului, ca un simbol al spiritului de sacrificiu pentru împlinirea zilelor fericite de astăzi.

Prof. Teodor Axioti

MUNTELE

Am colindat muntele într-o mașină, de-a lungul unei șosele circulare, agățată de coame abrupte, rătăcită prin păduri uriașe, mîngîiată cu botul de nouri. Culmile străbătute păreau poeme de piatră peste care se cobora tiptil o ceață verde, pînă cînd ochiul nu le mai deslușea.

Am colindat muntele pe jos, pe firul unei cascade aproape eterice, pe sub trupuri de brazi așezate de vreme în chip de porticuri între coline.

Am zăbovit îndelung în peșteri, în aceste neprețuite laboratoare ale smereniei. Am ascultat sub o neguroasă boltă de calcar un bătrîn rostind la vioară o baladă aproape nepămînteană. Acolo, sub imperiul acelei muzici nemaiauzite mi-am închipuit că mor neîngăduitor de frumos, și dacă s-ar fi întîmplat așa aș fi atins de-a pururi, cum de puține ori li se poate întîmpla oamenilor, însăși esența sublimului.

De sus, am văzut șesurile izvorînd lin de sub munte. M-am gîndit cum în orașul desenat pe aer în depărtare, lemnul ferestrelor trebuie să-și memoreze copilăria petrecută în imediata vecinătate a cerului, poate chiar în pădurile suite, într-un gest de exemplară dîrzenie, pînă pe stîncile aflate la cîtiva metri sub mine.

Am colindat muntele dimineața, sfîșiind cu tălpile iarba udă și nevinovată. Pe arșiță l-am colindat, pe ploaie. Ajungînd sus, pe un fel de terasă a singurătății totale, mi-a fost dat să simt curgerea neobosită a spațiului spre orizonturi și am înțeles atunci de ce unul din personajele cărților lui Unamuno, zgîrcit dealtfel cu lacrimile, plîngea ca un copil pe crestetul muntelui. Doar așa poate fi spălat păcatul de a tulbura, fie numai cu respirarea, atîta și atîta măreție.

Ștefan Mitroi

CLUBUL REPUBLICAN
de turism montan pentru tineret

Un astfel de club, inițiat de BTT, funcționează de la 22 august 1981, la Complexul turistic Bușteni, avîndu-i ca membri fondatori, printre cei dintîi, pe componenții cercului de drumeție montană «Bucur» al Capitalei și clubul de drumeție montană și alpinism al BTT. Constituirea acestui club republican este urmarea firească a preocupării BTT pentru extinderea turismului în zona Carpaților, antrenînd la activități tinerii din toate județele, indiferent dacă sînt sau nu în perimetrul montan. El este deschis, evident, tuturor categoriilor de tineri, urmărind, pe lîngă mișcare, recreere și cunoaștere a frumuseților naționale, formarea lor ca tineri cetățeni utili societății, cu trăsături moral-politice definitorii pentru un tînăr puternic, curajos, cutezător. Clubul desfășoară o activitate multilaterală — politică, educativă, tehnică și organizatorică — manifestîndu-se ca organ specializat în vederea antrenării unui număr cît mai mare de tineri la practicarea acestei forme de turism. Sub îndrumarea colectivului de conducere — președinte tovarășul Ioan Hidegcuti — clubul elaborează programe de activitate, organizează acțiuni de drumeție montană, alpinism și orientare turistică, pentru începători și avansați, concepe și organizează activități de cunoaștere, ocrotire și conservare a naturii și a monumentelor naturale, în conformitate cu legislația în vigoare.

În același timp, clubul, care dispune de condiții speciale, asigură, prin Școala proprie, pregătirea cadrelor tinere pentru turismul montan. Colaborarea cu specialiști din diverse domenii apropiate, cu alți factori de promovare a turismului montan, facilitează tuturor tinerilor cuprinși la acțiunile întreprinse cunoașterea mai bună a patrimoniului de frumuseți pe care le dețin Carpații noștri.

Totodată, pe lîngă club, avînd și un caracter metodic, funcționează cenaclul cultural-artistic «Prietenii munților», cel care va coordona întreaga activitate cultural-educativă, distractivă a tinerilor turiști care preferă muntele. De la început de drum, Clubul republican de drumeție montană pentru tineret confirmă o bună activitate în promovarea turismului de masă.

Viorel Chilea

PAGINI DE CONȘTIINȚĂ NAȚIONALĂ ÎN PROCESUL UNIRII TRANSILVANIEI CU ȚARA ROMÂNEASCĂ

În contextul evenimentelor care au precedat primul război mondial, s-a intensificat lupta muncitorilor, țăranilor, meșteșugarilor, intelectualilor, a maselor populare de pe întregul cuprins al țării, care au militat cu un fierbinte entuziasm patriotic, pentru înfăptuirea idealului românesc de desăvîrșire a unității statului național. Desăvîrșirea acestui deziderat a constituit unicul scop al participării României în conflagrația primului război mondial. «Intrarea în 1916 a României în război, alături de Rusia, Franța și alte state aliate — menționează tovarășul Nicolae Ceaușescu în expunerea la adunarea festivă din Capitală consacrată aniversării a 60 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român — trebuie văzută în contextul luptei împotriva dominației imperialismului german și austro-ungar și pentru realizarea unității naționale».

Dintre organizațiile culturale cu o bogată activitate în lupta pentru unirea Transilvaniei cu Țara, în mai 1914, societatea Acțiunea Patriotică a adresat un apel către întregul popor român, de ridicare la marea luptă a împlinirii idealului de libertate și unitate de stat. Printre cei 35 de semnatari întîlnim numele lui Mihail Dragomirescu, al lui Constantin Mille, Th. Speranția. S. Enăchescu și al altor personalități ale vremii.[1])

În septembrie, aceeași societate lansează un nou îndemn către opinia publică: «Români! Să călcăm pe urmele glorioase ale neînvinselor legiuni romane și victoria va fi a noastră... Să unim la un loc, noi fiii lui Traian, dorințele noastre, puterile noastre, sîngele nostru, cu sforțările eroice ale fiilor lui Cezar și să combatem cu bravura arzătoare a latinilor și cu încrederea deplină în victorie, pentru unitate națională, pentru cauza latinității și a civilizației libere! Să cerem cu toată energia guvernului român, mobilizarea generală și intrarea în acțiune a întregii armate române contra Austro-Ungariei și a blocului germanic»[2]).

Tot în septembrie, Biroul Român de Informații Politice emite un manifest patriotic, semnat de Mircea R. Sirianu, Petre Th. Demetrescu-Galatzi și Alexandru Emil Lăzărescu[3]). Un alt apel «cheamă pe toți românii care doresc să ne trezim din această stare... care ne apasă și ne sugrumă... să vie, să vie, așa cum cred ei, să vie joi 23 octombrie la orele 5 p.m. în fața statuii marelui erou Mihai Viteazul»[4]). la o mare întrunire patriotică.

La 9 noiembrie, o altă societate cultural-patriotică, Acțiunea Națională, a organizat în sala Dacia, un miting prezidat de dr. Constantin Istrati. În fața unei mulțimi de peste 4000 persoane, masată în stradă, au luat cuvîntul dr. Ion Cantacuzino, Simeon Mîndrescu, Alexandru Xenopol, Constantin Mille, Barbu Ștefănescu Delavrancea și Nicolae Filipescu. Întrunirea s-a încheiat cu o moțiune, prin care «cetățenii Capitalei, chemați la Dacia de Acțiunea Națională, salută cu însuflețire pe luptătorii Triplei Înțelegeri, care se jertfesc pentru triumful principiului naționalităților»[5]). Apoi coloanele de participanți au manifestat sub falduri tricolore pe străzile orașului.

În seara zilei de 12 noiembrie, s-a ținut în Capitală în casa cetățeanului Costică E. Dobrescu din str. Țopeș Vodă nr. 68, o altă întrunire organizată de societatea Acțiunea Patriotică, la care au participat aproximativ 55 de persoane»[6]).

După cîteva zile, din nou în sala Dacia, peste 2000 de persoane mobilizate de Acțiunea Națională au manifestat pentru unirea Transilvaniei cu România. Au vorbit Barbu Ștefănescu Delavrancea, Iulian Vrăbiescu, N. Popovici, Nicolae Filipescu, Emanoil Antonescu și Nicolae Fleva. Barbu Ștefănescu Delavrancea, președintele adunării, a convocat asistența pentru ziua de 23 noiembrie, orele patrusprezece și jumătate, în aceeași sală unde sînt așteptați și delegați din țară[7]).

1) Vezi Arh. St. Buc., fond Prefectura Poliției Capitalei, dos. 72/1917.
2) Ibidem, dosar 19/1910—1915, f. 155.
3) Ibidem, dosar 58/1914, f. 1
4) Ibidem, dosar 19/1910—1915, f. 168
5) Ibidem, dosar 71/1914, f. 6—9.
6) Ibidem, dosar 72/1914, f. 1.
7) Ibidem, dosar 71/1914, f. 18—21.

La următoarea adunare, vorbitorii au cerut intrarea României în război alături de puterile Antantei. Peste 200 de participanți, alături de delegați, într-o atmosferă de înflăcărat entuziasm, au cîntat «Pe-al nostru steag», «Deșteaptă-te române» și alte cîntece patriotice. «Ați cîntat cîntece naționale — a spus dr. Constantin Istrati, președintele adunării, repetați-le cît mai des... Veți ști că sacrificiile vor fi enorme, de aceea pregătiți-vă pentru marea luptă ce ne așteaptă»8). Au urmat la cuvînt I. Tanoviceanu, I. Grădișteanu, Emanoil Antonescu, Nicolae Fleva și Nicolae Filipescu, Dr. Constantin Istrati, în încheierea dezbaterilor a citit o moțiune: «...cetățenii întruniți în sala Dacia, în ziua de 23 noiembrie 1914, cer ca guvernul, în interesul României să-și pună în joc toată autoritatea și toată puterea spre a împiedica ocuparea Serbiei»9).

Către sfîrșitul anului 1914, s-au produs în răsăritul și sudul Carpaților, refugieri în masă ale românilor din Transilvania. Într-o notă din 29 decembrie, a Direcției Poliției și Siguranței generale către prefectul Poliției Capitalei, se confirmă: «În urma cercetărilor făcute, am constatat că din biroul domnului inginer Tiberiu Eremia, din Capitală, strada Știrbei Vodă nr. 188, s-au lansat cu firma Biroul de Informațiuni al Refugiaților Români, liste de subscripții în toată țara. Aceste liste sînt semnate de domnii N. Pipoș sau I. Topîrceanu și servesc la adunarea sumelor pentru ajutorarea românilor refugiați din Transilvania»10).

În ziarul «Dimineața» din 7 martie 1915, apare articolul «Congresul românilor de peste hotare» semnat de Vasile Lucaciu, Simeon Mîndrescu și Emilian Slusanschi.

15 martie 1915, orele 9 dimineața. Zi de duminică. Mii de persoane, transilvăneni refugiați și delegați din celelalte regiuni ale țării, bărbați și femei în frumoase costume naționale, au umplut sala și împrejurimile Atheneului. Pe scenă, străjuiau cu mîna pe drapel un grup de tineri în portul diferitelor regiuni românești. S-au împărțit cocarde tricolore. Un cor

1. București — vedere generală din anul 1915 — centru al frămîntărilor social-politice și culturale din cadrul procesului de desăvîrșire a luptei pentru unitatea statului național român.

2. Atheneul Român, locul în care s-a ținut la 15 martie 1915 în vederea unirii Transilvaniei cu Țara, Congresul românilor din toate regiunile țării și de peste hotare, aflați în România.

3. Nicolae Iorga tînăr — om de cultură și luptător pentru împlinirea idealului de libertate și unitate națională (fotografie din 1912).

bărbătesc, răscolea piepturile participanților în bătaia și emoția acelorași inimi din 1848.

Deșteaptă-te române, din somnul cel de moarte.
În care te-adîncir barbarii de tirani

. . . . . .

Profesorul universitar Simeon Mîndrescu, președintele congresului, a salutat adunarea: «Deschid primul și sper ultimul Congres al românilor de peste hotare aflători în țară... Am speranțe că va fi și ultimul, deoarece nu va mai fi nevoie de alt congres... sînt în sală mulți din aceea care au alergat cu drag la chemarea țării în 1877... Ei bine, cu toții vom alerga peste Carpați la chemarea neamului»11). În locul lui Vasile Lucaciu, invitat la Iași de către Liga Culturală, a vorbit despre conștiința românismului din Transilvania tînărul refugiat, profesor și ziarist Vasile Stoica. În cuvîntul de închidere, Simeon Mîndrescu a expus dorința fierbinte, din inimile miilor de participanți «să ne vedem uniți cu cei de-o lege și de-o

8) Ibidem, dosar 71/1914, f. 23—25.
9) Ibidem, 10) Ibidem, dosar 80/1914—1916, f. 1.
11) Ibidem. dosar 80/1914—1916, f. 6—9.

limbă cu noi»12). În sprijinul expunerii, a citat numeroase fragmente din comunicarea lui Nicolae Iorga, făcută la Academie în 1911; a mai citat din Coşbuc, Agîrbiceanu şi alţi oameni de cultură, demonstrînd rolul românilor de peste munţi, în viaţa politică, agricolă şi socială, ca propovăduitori ai graiului şi fraţiei între cei de acelaşi neam.

Dezbaterile au continuat după amiază, la sala Dacia. În aceeaşi atmosferă vie de entuziasm patriotic, peste 1500 de persoane s-au adunat să asculte în continuare cuvintele învăţătorului Dumitru Gîldău, ale lui Mihalcea Vrînceanu şi Aurel Scurtu, refugiaţi de peste Carpaţi. Au mai vorbit Victor Ionescu şi Emanoil Antonescu, din partea societăţii Acţiunea Naţională, profesorul I. Ursu, reprezentantul Ligii Culturale şi scriitorul Barbu Ştefănescu Delavrancea. Cuvîntările şi moţiunea care a încheiat lucrările au sublimat solidaritatea cu lupta unirii începută de fruntaşii români de pretutindeni, cerîndu-se totodată intrarea în acţiune a României contra Austro-Ungariei, pentru realizarea desăvîrşirii unităţii naţionale13).

La 3 mai, în seria conferinţelor organizate de Liga Culturală, Nicolae Iorga a vorbit la Ateneu în faţa a peste 400 de auditori, despre semnificaţia zilei de 3 mai 1848.14).

În după amiaza zilei de 14 iunie, peste 8000 de persoane au participat la un mare miting organizat la Arenele Romane. Au luat cuvîntul Vasile Lucaciu din partea Ligii Culturale, Victor Ionescu şi dr. Ion Cantacuzino ca reprezentanţi ai Acţiunii Naţionale. Au mai vorbit Octavian Goga, I. Grămadă, Emanoil Antonescu şi Tache Ionescu. Din cauza unei ploi, preşedintele adunării, Simeon Mîndrescu, a propus întreruperea mitingului. Publicul a rămas pe loc insistînd să vorbească Barbu Ştefănescu Delavrancea şi Nicolae Fleva, după care adunarea a luat sfîrşit15).

În dimineaţa zilei de 28 iunie 1915 s-a desfăşurat în sala Dacia întrunirea comună a societăţilor: Acţiunea Naţională a tuturor românilor, Societatea Carpaţi, Legiunea Ardeleană, Liga Italo-Română şi Asociaţia Latină. Dr. Constantin Istrati, preşedintele adunării, a reliefat scopul celor mai de seamă societăţi patriotice, hotărîte să facă apel la toate păturile sociale din ţară, pentru a-şi spune cuvîntul în realizarea desăvîrşirii unităţii statale. În timpul cuvîntării lui Iulian Vrăbiescu, un agent provocator a încercat să creeze unele disensiuni, însă publicul a protestat. Tumultul din sală a fost curmat de intrarea în sală a lui Nicolae Filipescu, primit cu ovaţii nesfîrşite. În continuarea mitingului, au mai vorbit Barbu Ştefănescu Delavrancea, Alexandru Xenopol, Nicolae Filipescu, I. Grădişteanu, Vasile Lucaciu, Aurel Iliescu şi Tache Ionescu. Toţi într-o unitate de vederi, au criticat starea de inacţiune a guvernului.

Din iniţiativa Centrului Studenţesc, în seara zilei de 18 august, peste 800 de persoane, cetăţeni ai Capitalei şi români de peste Carpaţi, s-au întîlnit în faţa statuii lui Mihai Viteazul să comemoreze împlinirea a 314 ani de la moartea domnitorului. Figura marelui erou a fost evocată de V. Drumaru, transilvănean, de pe plaiurile Turzii. După întrunire, mulţimea a pornit în grup pe strada Academiei, cîntînd «Deşteaptă-te Române». În faţa redacţiei ziarului Minerva, s-a oprit manifestînd «Jos Minerva, jos ziarul vîndut nemţilor, jos trădătorii!»16).

Între 23 şi 24 iulie 1916, a avut loc în sala Eforie Congresul extraordinar al studenţilor din Bucureşti şi Iaşi. Au participat în jur de 300 de persoane, studenţi, cadre didactice, membri ai Ligii Culturale şi ai Societăţii Ardealul, printre care dr. Ion Cantacuzino, Vasile Lucaciu, Dimitrie Onciu, dr. I. Mezincescu, dr. Toma Ionescu, Octavian Goga şi multe alte personalităţi. «Vom afirma că locul nostru este alături de acei care au proclamat drepturile omului egale pentru toţi — a spus în cuvîntul său prof. dr. Ion Cantacuzino — fie vorba de indivizi, fie vorba de naţiuni, alături de acei care luptă în numele libertăţilor superioare, pentru principiul demnităţii omeneşti, pentru desfiinţarea războaielor, iar nu alături de acei care au proclamat că forţa face dreptul, că cei slabi, fie naţiuni, nu au dreptul la viaţă şi care prin toate resursele ştiinţei moderne au căutat să organizeze o operă de distrugere nemiloasă, cum nu au mai cunoscut-o timpurile trecute»17).

Cît adevăr dialectic exprimă aceste cuvinte referitoare la realităţile în contextul cărora se desfăşoară lupta naţiunilor pentru constituirea şi consolidarea lor în state naţionale independente!

Analizînd factura psihică a poporului nostru, V. Pârvescu, vicepreşedintele asociaţiei învăţătorilor din România, a desprins aspectul social pentru care ţăranul român nutrea convingerea că eliberarea politică a fortelor de dincolo va fi şi eliberarea lui economică şi sufletească; şi-a exprimat speranţa că după victorie, vor veni şi pentru ţăranul român timpuri mai bune, aşa după cum speră şi luptă pentru viitorul ţării18).

Înainte de încheierea dezbaterilor, Vasile Stoica, conducătorul lucrărilor, a urat ca viitorul congres să se desfăşoare la Alba Iulia. În moţiunea adoptată s-a afirmat: studenţimea universitară română de pretutindeni adunată în congres extraordinar, împreună cu profesorii săi şi împreună cu factorii culturali de la sate... în urma dezbaterilor urmate, constată şi de această dată că conştiinţa naţională este mereu trează, zdrobind ori şi ce încercare de corupţie ori de schimbare a direcţiei. Aspiraţiile naţionale ţintind înfăptuirea idealului românesc... niciodată n-au fost mai vii ca astăzi... şi dorul de jertfă... niciodată n-a fost mai aprins»19).

26 iulie 1916. Biroul mobilizării din cadrul Prefecturii Poliţiei Capitalei, a precizat printr-o ordonanţă măsurile de ultimă oră ale guvernului: «Români... Mobilizarea generală a armatei române s-a decretat. Începînd dar de la ora 12 din noaptea precedentă, ne găsim azi, în prima zi de mobilizare...»20).

Apărute ca o necesitate socială pe arena politică a vremii, societăţile patriotice româneşti de la începutul ultimului secol, au creat un puternic impuls de conştiinţă în procesul desăvîrşirii momentului legic de unitate naţională a poporului nostru. Preluînd o bogată moştenire de limbă, gîndire şi tradiţie naţională, ele au desprins şi reflectat adevărul istoric din adîncul mileniilor; din vatra plaiurilor munţilor şi apelor noastre, în care oamenii acestui pămînt s-au integrat cu natura, menţinînd vie la flacăra anilor, scînteia de viaţă aprinsă de strămoşi, între rădăcinile Carpaţilor, Dunăre şi Mare.

Tiberiu P. Potârcă

12) Ibidem, 13) Ibidem.
14) Ibidem, dosar 19/1910—1915, f. 179.
15) Ibidem, dosar 80/1914—1916, f. 17—21
16) Ibidem, dosar 170/1910—1916, f. 200—201.
17) Ibidem, dosar 66/1916, f. 1—12.
18) Ibidem
19) Ibidem
20) Ibidem, dosar 171/1916, f. 1.

pentru o favoare

(Năvălesc — după ce au sunat apăsat Ioneștii: tata, mama și copilul).

IONESCU: Deranjăm?

EU: Dar vai, poftiți, nici vorbă, nu deranjați pe nimeni... Dimpotrivă, nu ați sculat-o decît pe soacră-mea... Poftiți, poftiți...

IONESCU: Am venit repede cu un taxi, ca să te prindem înainte de a adormi.

EU: De cînd ești așa de risipitor?

MAMA: Ți-am găsit niște crizanteme speciale!

COPILUL: Și eu ți-am făcut un vaporaș. Cu trei coșuri. Ca în Onedin.!

IONESCU: Ține pachetul ăsta. Vezi să nu se spargă, că înăuntru e o sticlă cu băutura aceea care-ți place matale!

MAMA: Unde-s prăjiturile?

COPILUL: Le-am lăsat în vestibul.

MAMA: Poate le mănîncă cățelul!

IONESCU: Ia de colea țigări speciale. Le-am cumpărat în drum, știam că-ți plac!

EU: Să vă fac cîte o cafea!

MAMA: Am luat eu, proaspătă. Mă duc în bucătărie să o fierb. Tare și amăruie... Arată-i și surpriza.

EU: Ce faci... Nu pot să respir!

(Ionescu — tatăl îi trecuse rapid pe după gît o cravată nouă și strînsese puțin cam prea vîrtos nodul)

MAMA: Ei și acum?

IONESCU: Ei și acum?

COPILUL: Și acum!

IONESCU: Poți să ne dai pentru duminică dimineața trei bilete de favoare la spectacolul tău pentru copii?

EU: Un moment!... **(la telefon în altă cameră)** Tovarășa Marin, pe duminică dimineața, te rog 3 bilete de 3 lei. Pe numele meu. **(se întoarce în cameră)** S-a făcut!

Fețele familiei Ionescu strălucesc de bucurie, de parcă ar fi dat cu toții o mare lovitură.

IONESCU: Mulțumesc, acum plecăm la Popești...

MAMA: Unde-i tortul pentru ei?

IONESCU: Lîngă damigeana cu vin roșu!

COPILUL: La nenea Popescu vedem meciul din balconul care dă spre stadionul Republicii!

TOATĂ FAMILIA: Pe gratis!

EU: Și eu cînd vă mai văd?

MAMA: Luni, cînd termin de împletit puloverul poetului Niculici. Mergem să-i cerem volumașul lui de versuri. A apărut în colecția «5 lei».

Alecu Popovici

de-ale drumeției

Muzica dă aripi. Ca dovadă, privighetorile fac parte dintre înaripate.

*

Chiar dacă are soție și pui, cucul din pădure tot cuc rămîne.

*

Din muzica populară veveritele îndrăgesc numai «Alunelul».

*

În camping unii se ceartă ca la ușa cortului.

*

Ajuns la o trecătoare, turistul spuse: — Hai, fie! Fac și **pasul** acesta!

*

Florile care îl atrag pe casier sînt, firește, «părăluțele».

*

Manicurista merge în excursie numai la Lacul Roșu.

*

Dacă ar circula și noaptea, telefericele ar fi iluminate tele-feeric.

*

Plecînd în excursie, cineva spuse că-și ia Valea... Prahovei.

*

Zilele geografice turistice sînt: Miercurea Ciuc, Joia Mare, Vinerea și Sîmbăta de Jos sau de Sus.

*

La pădure, cel harnic vede în copac lemnul de prelucrat, iar leneșul umbra la care poate ațipi.

*

Locul preferat de lăcătuș în excursii? Cheile Bicazului.

*

În excursie, cel căsătorit merge cu soția. Să nu-i mai reproșeze altădată că n-o scoate în lume.

*

Pescuind, unii prind un ciortănaș de 200 grame sau un somn de două ore.

*

Logodnicul de profesie preferă pentru drumeție Piatra Craiului.

V.D. Popa

Drumeție și orientare

Lăsăm în urmă complexul BTT Bușteni, pavoazat sărbătorește și ne îndreptăm cu toții spre teleferic. Telecabina ne poartă, deasupra hăurilor bîntuite de nori hoinari, săgetate de brazi înalți, pînă la Cabana Babele. Nu avem vreme să zăbovim, pentru că cineva anunță: «Vine ștafeta»! Lăsăm totul baltă și pornim cu pas întins spre Baba Mare. Zărim, de departe, profilate pe orizont, chipurile alpiniștilor de la cercul «Bucur» aflați într-o demonstrație de măiestrie. Aici, lîngă Baba Mare, — s-a fixat locul de sosire al «Ștafetei Carpaților» — ultimul schimb și cel mai dificil. După ce echipajele alcătuite din 6 membri — 4 băieți și două fete — au străbătut creasta Carpaților — într-un adevărat tur de orizont al patriei — iată ultimul schimb. Sînt echipajele județelor Dîmbovița, Prahova și Călărași. Iată-le apărînd sus pe creastă. Bucuria revederii cu ceilalți membri ai echipajelor anterioare, cu membri ai clubului de drumeție montană și alpinism al BTT, cu organizatorii ștafetei, izbucnește plenar: «Cum a fost?» «Destul de greu, — răspund studentele surori Carmen și Doinița Tena din Călărași. Magdalena Popescu, impiegat de mișcare auto la Tîrgoviște — dar frumos, Făgărașii sînt neîntrecuți în frumusețe».

Are loc solemnitatea montării plăcilor cu inscripția: «Un omagiu adus patriei și partidului de tinerii județului...» Pentru că, ampla acțiune de drumeție și orientare turistică «Ștafeta Carpaților» și-a propus, pe lîngă o instruire metodică, temeinică, a ghizilor și organizatorilor turismului montan pentru tineret, cunoașterea munților, cu obiectivele lor, cartarea zonelor, refacerea marcajelor, semnalarea porțiunilor periculoase, protejarea florei și faunei etc. Prin crearea acestor activități cu latură recreativ-distractivă — fiecare schimb al ștafetei a prilejuit bogate și diverse manifestări tinerești, din care n-au lipsit cîntecul, gluma, jocurile de cabană etc. — se urmărește atragerea cît mai multor tineri, inclusiv din județele pe teritoriul cărora nu sînt munți, la această formă de turism în scopul educării lor în spiritul iubirii de țară, de popor și partid, al formării caracterelor puternice, capabile să înfrunte orice greutăți.

obcinele bucovinei

Desen de Traian Brădean

Prin **Obcinele Bucovinei** înțelegem o regiune geografică situată în nord-estul României și alcătuită dintr-o succesiune de culmi paralele prelungi, puțin înalte și împădurite, separate de văi largi, cu pajiști pe care se află așezări umane — comune, cătune, stîne etc. Zona la care ne referim este de un pitoresc aparte, cuprinde între altele vestite ctitorii voievodale, este străbătută de rîuri repezi și se caracterizează în genere printr-o floră și faună bogate.

Termenul de obcină (existent dealtfel și în bulgară, rusă și cehă) vine, după unii cercetători, între care și I. Iordan, din slavonescul obistina care înseamnă comunitate, devălmășie, proprietate comună — ceea ce, se înțelege, se referă la modul străvechi de administrare a pămînturilor de către localnici. Dar să consemnăm și noi numele obcinelor Bucovinei. Ele sînt: Obcina Mestecănișului (în partea de nord-est a Carpaților Orientali), Obcina Feredeului (cea mai unitară din punct de vedere morfologic), Obcina Mare (în partea de est) și Obcinele Brodinei. Mai sînt de menționat în cadrul acestei zone Culoarul depresionar Moldova-Sadova, Depresiunea Moldoviței și văile transversale (Valea Sucevei și V. Moldovei).

În ce privește clima — factor determinant în modelarea reliefului de-a lungul timpului — Obcinele Bucovinei beneficiază de un climat temperat-moderat-continental, cu zăpezi și vînturi reci, de origine polară, iar vara și toamna cu stări variabile de precipitații și căldură. Referitor la vegetație — abundentă și variată — este formată în special din păduri de fag, dar aici se mai întîlnesc și specii ca paltinul, molidul, bradul, mesteacănul, arinul, afinul, răchita etc. Codrii alternează cu pajiști de o rară frumusețe, într-un peisaj pastelat, odihnitor și calm — ceea ce a dus mai recent la dezvoltarea turismului.

Resursele solului au atras din vremuri îndepărtate oamenii care s-au statornicit aici întemeind așezări, sate și tîrguri puternice. Dintre primele localități atestate documentar în Obcinele Bucovinei sînt de menționat: Vama (1409), Cîmpulung Moldovenesc (1411), Mînăstirea Humorului (1428), Moldovița (1443), Putna (1468), Straja (1490). Astăzi din cei peste 650 000 de locuitori ai jud. Suceava peste 90 000 sînt cuprinși în 69 de sate și 3 orașe (C-lung Mold., Gura Humorului, Solca) aflate în aria Obcinelor Bucovinei.

Resursele subsolului (sulfurile complexe, manganul, minereul de fier, sarea, gresiile și conglomeratele) sînt exploatate și prelucrate astăzi în localități ca Fundu Moldovei, Iacobeni, Delnița, Cacica; dintre resursele solului cele mai importante sînt lemnul pentru construcții și pajiștile care au determinat dezvoltarea zootehniei.

Cum menționam și mai înainte, Obcinele Bucovinei constituie, între altele, și o zonă turistică de excepție. Dintre locurile care se pot vizita în această frumoasă zonă a țării consemnăm: *obiectivele geologice:* rezervația de calcare și dolomite supranumită «Adam și Eva» de la Pojorîta, calcarele mezozoice din Cheile Luncavei, Brezei și Botușului, șisturile negre din Obcina Feredeului ș.a.; *obiectivele geomorfologice:* Pasul Mestecănișului (1099 m), Pasul Izvor (1130 m), la izvoarele Sucevei și ale Moldovei, platforma de culme a Mestecănișului, relieful carstic din estul Obcinei Mestecănișului ș.a.; *Obiectivele floristice:* rezervația cu mesteacăn pitic de la Lucina, rezervația cu strugurele ursului de pe Răchitașul Mare, exemplarele monumentale de tisă etc; *obiectivele faunistice:* cocoșul de mesteacăn, cerbul carpatin și rîsul.

De asemenea pentru cine ajunge în Obcinele Bucovinei sînt recomandabile *obiectivele turistice de interes cultural;* între ele la loc de frunte se află mănăstirile cu picturi exterioare (Voroneț, Humor, Moldovița și Sucevița) — intrate în evidența UNESCO și considerate printre cele mai reușite opere ale artei universale, apreciate ca atare și vizitate anual de sute de mii de turiști din toată lumea.

Nu putem încheia această sumară prezentare a Obcinelor Bucovinei fără a spune cîteva cuvinte și despre bogatul fond etnografic și folcloric de aici — alcătuit din instalații hidromecanice țărănești (mori de apă, pive, joagăre etc), obiectele sculptate din lemn, ceramica de Marginea, costumele naționale, covoarele, țesăturile și cusăturile executate la C-lung Moldovenesc, Gura Humorului, Fundu Moldovei, Vama, Vatra Moldoviței, datinile și obiceiurile străvechi legate de sărbătorirea Anului Nou (pluguşorul, capra, ursul etc.). De asemenea bogata rețea de muzee de istorie sau etnografice din orașe și sate constituie puncte de permanentă și vie atracție pentru turiști.

MORILE

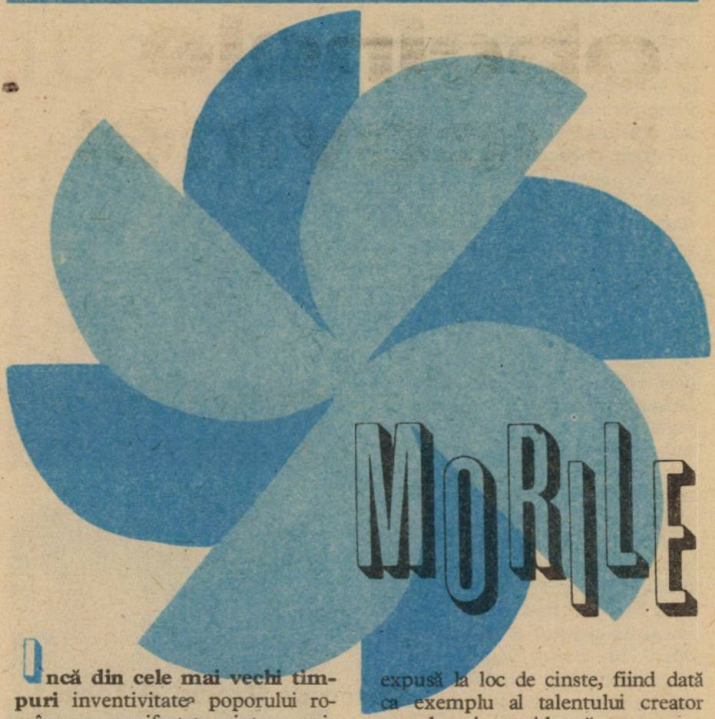

După cum se știe, în satul tradițional românesc se foloseau — pentru măcinarea produselor agricole (grîu, porumb, secară) — morile de apă sau de vînt, rîșnițele ori moara de mînă. Sub raportul forței motrice, la sfîrșitul secolului trecut și începutul celui actual, cele mai numeroase erau morile de apă care foloseau forța hidraulică. Documente din secolul al XIX-lea ca și unele relatări cu caracter etnografic atestă faptul că la români au existat și altfel de mori — cele mișcate cu ajutorul animalelor. O altă categorie de mori — cu arie mai puțin răspîndită, cu precădere în Dobrogea, în zone de cîmpie de la sud de Carpați și în Banat — sînt cele de vînt. Dimensiunile morilor difereau de la caz la caz, uneori fiind foarte mari, alteori de dimensiuni mai reduse. S-au cunoscut cazuri în care moara propriu-zisă făcea parte dintr-un complex de mai multe instalații tehnice țărănești pentru uzul locuitorilor satului: pive, dîrste ș.a. Trebuie să menționăm că pe teritoriul patriei noastre — datorită bogatului bazin hidrografic de care dispunem — cele mai multe mori au fost cele de apă. Cercetătorii etnografiei noastre au stabilit existența a trei tipuri de asemenea mori, clasate după felul în care utilizau forța motrice a apei: morile cu ciutură, morile cu cupe, morile pe vase plutitoare.

Morile cu ciuturi și cele cu cupe erau puse în mișcare prin forța ce o degaja jetul de apă ce izbea în făcăile prinse de ax sau în cupele roții, al cărui diametru întrecea uneori doi metri. Printr-un sistem anume, axul punea în mișcare piatra superioară. Moara avea două pietre: cea de dedesubt era fixă, fiind denumită și «zăcătoare», iar cea de deasupra, care se învîrtea, era numită «alergătoare».

În ceea ce privește morile de vînt, la noi au existat două categorii: mori al căror corp se mișca în jurul axului său central, în direcția în care bătea vîntul, și «mori cu capao sau «mori cu ascuțiș», denumite în etnografie și mori olandeze, la care se învîrtea numai partea superioară — în funcție de direcția vîntului.

Pentru vizitatorii țării noastre, Muzeul de etnografie din Dumbrava Sibiului, ca și Muzeul satului din București prezintă cîteva dintre aceste exemplare de mare interes și care — în condițiile crizei generale de energie — revin în actualitate.

Încă din cele mai vechi timpuri inventivitatea poporului român s-a manifestat printr-o serie întreagă de construcții de uz gospodăresc sau obștesc. Măiestria anonimelor meșteriț casnice din popor, care știau așa de bine să vopsească lîna, pielea, pînza de in etc., și mai ales iscusința lor în producerea coloranților din diferite plante i-a uimit pe călătorii care ne-au vizitat țara. În domeniul utilizării vîntului au fost realizate construcții ingenios alcătuite, de pildă morile de vînt din Dobrogea, executate aproape exclusiv din lemn și ale căror mecanisme, desăvîrșit concepute, atestă un talent deosebit. Încă din anul 1247 se pomenește despre morile de apă cu două și chiar trei roți, care i-au uimit pe contemporani. În sec. al XVII-lea un călător străin descrie cu lux de amănunte o realizare deosebită de lîngă Dobreni — Argeș, o moară țărănească cu șase roți și cu șase pietre de moară, așezate în cutii de lemn, asemenea teascurilor.

La Muzeul tehnic din București se află vechea moară țărănească din comuna Strîmba-Gorj, al cărui element esențial este «roata cu făcaie». Această roată are paletele scobite, peste care cade apa din scoc. La München, în sala mașinilor de forță a muzeului german al capodoperelor științifice și tehnice, copia acestei roți a fost expusă la loc de cinste, fiind dată ca exemplu al talentului creator popular și considerată precursoarea roților «Pelton» folosite în turbinele de apă moderne. Printre invențiile populare foarte vechi merită a fi amintită și «șteaza», instalație sătească rudimentară folosită la realizarea unor țesături casnice. Existența ei este atestată documentar pe timpul lui Ștefan cel Mare, deși cu siguranță sînt mult mai vechi. La Muzeul căilor ferate se află un precursor al transporturilor ferate moderne — vagonetul pentru linia de lemn, prevăzut cu schimbător de cale — cu ac și inimă —, realizat în sec. XIV la mina din Brad. Un interes deosebit prezintă și arta meșterilor constructori de case din țara noastră, cunoscîndu-se cazuri în care s-au realizat adevărate bijuterii arhitectonice numai din lemn — cum a fost cazul casei ridicate în 1780 la Nișeni în Țara Oașului de «Alexa lui Sîntea lui Ion cu femeia lui cea șchioapă», ori cum sînt bisericile din lemn din aceeași zonă a țării. Tot referitor la priceperea meșterilor populari de la noi se cuvin amintite și fermecătoarele culori folosite la decorarea mănăstirilor din Moldova — adevărate comori de artă apreciate ca atare atît la noi cît și peste hotare, culori păstrate nealterate pînă astăzi în ciuda intemperiilor naturii (vînturi, ploi etc.).

ÎN ORAȘUL Chiralinei

Cînd un artist a trăit mult timp într-un loc, pe unde preumblîndu-te îi cauți urma pașilor, acel loc pare să fi devenit opera însăși a acelui artist. Amprenta lăsată de el e atît de profundă și de hotărîtoare încît locul în chestiune pare că iese din neutralitatea lui obișnuită și se încarcă de un prestigiu particular, de un soi de individualitate marcată pe care doar opera de artă i-o poate conferi. Astfel, Vermeer te obligă să privești orașul Delft așa cum l-a văzut el, Watteau a dat parcurilor Franței o poezie misterioasă de care acestea erau lipsite la origine, James Joyce a zugrăvit un Dublin de legendă, cadru fictiv pentru peripețiile de-o zi din viața lui Bloom-Ulysses; la fel, Mateiu Caragiale a făcut din București Hanului lui Manuc și al Curții-Vechi un loc neverosimil, aflat parcă «sub pecetea tainei»; s-ar putea spune că înainte de James Joyce și Mateiu Caragiale nici Dublin, nici București nu posedau aceeași semnificație.

Brăila s-a fixat mult timp în imaginea noastră ca desprinsă din opera lui Panait Istrati. Cei ce n-au cunoscut-o vreodată o vedeau așa cum a zugrăvit-o el, după chipul în care priveliștea brăileană a fost răspîndită în lumea întreagă de opera pasionatului ei fiu. Mult timp și pentru mulți Brăila a rămas «Orașul Chiralinei» și al atîtor alți eroi istratieni — un Codin, un Stavru, nefericita Neranțula, țața Minca — orașul Cetățuiei și al mahalalelor «gălăgioase și murdare» — Comorofca, Atîrnați, Carachioi, Brăiliță — un oraș halucinant și contradictoriu, amestec de tîrg oriental și de port cosmopolit. Căci imaginile surprinse de Istrati la începutul acestui secol au dăinuit mult timp, confirmate de o realitate mereu aceeași pînă mai ieri.

Dar iată că de vreun sfert de veac încoace Brăila și-a pierdut «prestigiul» pitoresc de altă dată, a încetat să mai fie doar ce era: expresia unei simple determinări geografice. Brăila de azi și-a cîștigat un nou chip și o nouă dimensiune, devenind o cetate industrială puternic structurată, un oraș activ și modern în înfățișarea căruia prind substanță toate imaginile viitorului. Zeci de întreprinderi, printre care multe de interes republican — Progresul, Combinatele chimice, Laminorul, Șantierul naval — reprezintă rodul înnoirilor care au transformat fundamental orașul schimbîndu-i fața, semnificația, destinul și justificîndu-i o nouă existență, majoră. E atît de diferit chipul acesta nou al Brăilei, încît «cealaltă» Brăilă — orașul Chiralinei — pare, ca și cetățile din pînzele pictorilor italieni ai secolului al XV-lea, Mantegna sau Signorelli, un soi de oraș himeric și supranatural, fără vreo legătură cu realitatea prezentă.

Iată strada Galați, care pornește din centru și, traversînd Brăilița, se continuă cu șoseaua ce duce în orașul vecin. Altădată pe aici treceau hamalii și căruțașii în drum spre port și tot pe aici se întorceau seara spre casă, obosiți, cu cocleală în gură și cu gust de gîlceavă în suflet. Intrau în una din numeroasele cîrciumi, cu caterinci, grătar de mititei în stradă și sticle de secărică galbenă așezate în rafturi pătate de muște. Își lăsau aici năduful și banii. Undeva, pe la mijlocul străzii Galați se afla «Piața săracă», de unde tîrguiau nevoiașii cartierelor învecinate. Cu galantare de mizerie și monotonie, aici puteai cumpăra de toate: articole de botez și cununie, cosciuge, fîn, lucernă, parfumuri ieftine, pește, var, cojoace, vopsele, haine «la șapte sute»...

Strada e descrisă de Panait Istrati în «Țața Minca» și, de asemenea, casele din jur: construcții fragile, încropite întîmplător, pe trupul cărora subzistau pete ruginii de igrasie ca niște vînătăi de pe urma unor lovituri. Case care se coteau, se ignorau, fiind fără înrudire, lipsite de frumusețea pe care o dă uniunea unei familii. Nu existau perspective, ansamblurile se înfățișau disjuncte, în dezordine. Azi însă amintirea tîrgului balcanic de odinioară — edificat după sistemul oriental al caravanseraiurilor — a portului pestriț, cu cîrciumi binecunoscute de aventurieri și contrabandiști, a mahalalelor imunde, cu turma lor de case apăsate către țărînă și maidane pe care rătăceau cîini flămînzi și rîioși — se spulberă sub fermitatea de oțel și beton a noilor construcții.

Sînt orașe care au nevoie de un ghid pentru a conduce vizitatorul și a-i trasa itinerarul precis al vizitei. Brăila nu e însă dintre acestea. Ea cere mai degrabă un tovarăș de entuziasm, un prieten care să-ți livreze mai întîi atmosfera ei, pentru a te lăsa să cîștigi apoi singur încîntarea și farmecul degajate de orașul dunărean. Un însoțitor nu face decît să-ți semnaleze, în diferite locuri, un oarecare număr de repere: Cetățuia vechii raiale, biserica greacă monumentală, după planul Sfintei Sofii din Constantinopol, portul, Dunărea, vechile mahalale istratiene. În rest, n-ai decît să rătăcești la întîmplare pe străzile albe, căci farmecul Brăilei e greu de explicat. Dar înainte de a-l gusta trebuie totuși să-i cunoști trecutul, pentru ca astfel, din această necesară confruntare să înțelegi orașul actual, visător și îndrăzneț, frenetic și laborios.

O vizită la Muzeul Brăilei, situat în piața unde străzile adiacente se dilată ca un plămîn, este mai mult decît instructivă. Exponate aparținînd culturilor neoliticului (Boian, Gumelnița, Cucuteni), descoperite pe teritoriul orașului, măr-

turisesc despre vechimea acestor locuri. Urmele din epocile posterioare se înmulțesc: vestigii din prima epocă a fierului (Hallstatt) și din a doua (La Tène), urmele unor așezări geto-dace din secolul al II-lea î.e.n., mulțime de monede, toată istoria Brăilei se perindă prin sălile muzeului.

Dar dacă pătrunzi azi în oraș pe la Dunăre sau prin Baldovinești lui Moș Anghel, dinspre Chiscani și Tichilești (unde s-a născut un alt cîntăreț al Bărăganului Brăilei, Sandu Aldea), prin cartierul cu nume de haz amar, Atîrnați, evocat de Istrati — azi plin de fabrici — te simți copleșit de impresia de totalitate pe care ți-o comunică Brăila și înțelegi: acest oraș vechi de peste 600 ani a început să fie, cu noul său decor arhitectural, contemporan cu viitorul. Monotonia străzilor lungi se șterge, dispare. Imaginea noilor construcții — cumpănire armonioasă de forme simple și masive, îmbinare de suprafețe largi și colorate — comunică grandoare, revarsă asupra ta o impresie de totalitate puternică. În arhitectura aceasta nouă poți sesiza ceva din estetica steamerelor transoceanice, a automobilelor, a locomotivelor electrice și a avioanelor cu reacție. În fiecare salt de unghiuri verticalitatea mîndră a siluetelor atestă un gust sigur. Adevărat frontispiciu, noile cartiere — Marna, Hipodrom, Obor, Viziru I și II — sugerează și noua linie de vigoare și îndrăzneală a orașului. Iar arhitecții, spre meritul lor, au știut să nu îngroape sub ziduri de beton vechiul romantism al urbei de pe malurile Dunării, ci, dimpotrivă, l-au subliniat cu măiestrie.

* * *

Fluviul și balta reprezintă peisajul familiar al Brăilei, dar tot atît de familiar a devenit azi și peisajul ei industrial. Imaginea fumurilor nedecise care plutesc peste oraș — nimbul noii sale glorii — vădește prezența cartierelor uzinale. Douăzeci și șase de întreprinderi mari (dintre care șaptesprezece de subordonare republicană), rod al înnoirilor socialiste, au transformat Brăila într-o laborioasă cetate a lui Vulcan. La periferia orașului — spre nord, spre sud, spre vest — se întind fabricile și uzinele. Forme noi par să prepare o gigantomahie: combinatele chimice, de celuloză și fibre, uzina de utilaj greu «Progresul», «Laminorul», fabrica de plăci aglomerate, cea de chibrituri (cu o producție de peste 500 milioane cutii anual), șantierul naval, termocentrala de peste 1950 MW, una dintre cele mai mari din țară...

Luate în sine, unitățile signaletice care sînt cifrele nu reprezintă nici un obiect. Sau, dacă vreți, ansamblul lor reprezintă o specie de obiect nul, pentru că infinit: 1, 2, 3, 4... Dar de îndată ce le compari, adică le pui în relație, cifrele, ca și silabele, capătă sens și devin grăitoare. 20 e o cifră abstractă, nu înseamnă nimic în sine, dar 20 de fabrici în comparație cu 50 alte asemenea unități industriale construite într-un timp determinat, revelează sensul unui mers al istoriei, semnificația ei, dinamica vieții sociale exprimată statistic.

În «Orașul Chiralinei» de altădată existau cîteva fabrici (uzinele «Progresul» de azi, care produc toate excavatoarele și rulourile compresoare ale țării, erau în 1930 niște ateliere de reparat vagoane și locomotive; «Laminorul», care azi furnizează 5% din producția totală de laminate finite pline a țării, era în trecut o modestă fabricuță de cuie; șantierul naval, care în prezent construiește moderne cargouri maritime de 10 000 tone, era odinioară un atelier de reparat și construit bărci și geamuri), dar în majoritatea cazurilor ele nu erau decît întreprinderi pitice: fabricute de ulei («poverne de olovină», cum se numeau), mori locomobile, cărămidării, fabrici de săpun și lumînări, cu 4—5 muncitori și putere de maximum 75 CP... Abia în anii din urmă Brăila a devenit un oraș cu adevărat industrial, unul dintre tinerele vlăstare ale industriei noastre socialiste.

Dacă portul este plămînul prin care Brăila respiră, uzinele ei reprezintă inima orașului. Poți să cunoști această «inimă» a Brăilei vizitîndu-i fabricile. Aici rezidă explicația renașterii bătrînului oraș dunărean. Aici îi simți pulsația întinerită, ritmul plin de vigoare care o stăpînește, freamătul nou. Și tot aici înveți să-i cunoști și oamenii.

Puține orașe din România au avut o populație care să trăiască din activități atît de bizare ca cea a Brăilei de altădată. Existau aici vînzători de salep, de camiș, de limonadă, de semințe, de statuete din ghips și de alte mărunțișuri, apoi o liotă de mici traficanți și de contrabandiști, de misiți și zarafi, plus o mulțime de lumpeni practicanți de profesiuni inavuabile. Erau «gozurarii», cei care trăiau din culesul rămășițelor de cereale (gozuri) aflate în vagoanele de unde se descărcau sacii spre șlepuri, și acei amăriți pescari amatori, «tibeicarii», ce-și vindeau săculeața (tibeica) de obleți pentru «saramuriță», prinși anevoie cu undița de pe cheiul portului. Tuturor acestora li se adăuga masa hamalilor, a căror ocupație principală era să șomeze periodic (șase luni pe an, cît Dunărea era înghețată), a meseriașilor, a pescarilor, a marinarilor și a unui număr de muncitori inustriali care, dat fiind stadiul rudimentar de dezvoltare a industriei brăilene, nu aveau o înaltă calificare.

Nu numai că azi au luat ființă aici o mulțime de întreprinderi noi și s-au modernizat, în pas cu exigențele tehnicii actuale, cele vechi; dar epoca socialistă a creat la Brăila industrii inedite, ca cea a celulozei din stuf și a plăcilor aglomerate din lemn de salcie și plop. În urma acestui proces de industrializare au apărut o mulțime de specialități noi, deservite de fiii și nepoții hamalilor de altădată. Industrializarea a dezvoltat la brăileni virtuți noi și variate. A trezit în ei însușiri latente, le-a potențializat ființa sufletească, i-a ridicat spre îndemînare și iscusință, le-a dezvoltat gîndirea, imaginația, ingeniozitatea, finețea. Dar, mai ales, industrializarea a făcut educația oamenilor pentru viața modernă. Ea a creat astfel omului o formă superioară de disciplină, pe care acesta o recunoaște ca necesară și rațională. Ea îl obligă să-și desfășoare activitatea pe scara migăloasă a minutului, îl ridică la exigențele impuse de creațiile tehnice. Apoi, ea dezvoltă acea virtute care s-ar putea numi rectitudine, gen de probitate sufletească ce constă în respectul pentru adevăr, acesta fiind în tehnică un imperativ categoric. Și iată cum, prin virtuțile industriei, peisajul exterior, ca și cel spiritual al Brăilei, s-au modificat. Oamenii orașului au devenit întruchiparea cea mai expresivă a vredniciei. Dintr-o populație abia diferențiată, mare parte s-a transformat într-o clasă industrială. Viața orașului a căpătat o structură profesională. Totul s-a schimbat în Brăila, și nu numai în aparența lucrurilor. Fostul oraș al Chiralinei a convertit în existența sa cotidiană formele unei civilizații care aparțin zilei de mîine.

Petre Pintilie

Situată la poalele Carpaților Meridionali, pe malurile rîului Olt, în zona dealurilor subcarpatice vîlcene, stațiunea Băile Olănești este renumită pentru cura în tratamentul afecțiunilor tubului digestiv, ale rinichiului și ale căilor urinare. Localitatea a fost menționată în documente la 19 iulie 1527 pe timpul lui Radu de la Afumați. În 1697 funcționa aici o școală slavonă. Nu se știe însă, pînă astăzi, cînd a început folosirea apelor izvoarelor de aici în tratament medical. Prima mențiune care atestă importanta izvoarelor datează din 12 iulie 1829. Atunci, Grigore Otetelișanu, într-o scrisoare menționează textual «pentru patima gălbinării ce mă chinuiește eram pornit din povățuirea doctorilor a merge la băile de ape minerale ce s-au ivit la Olănești în Vîlcea, spre tămăduire-mi.“

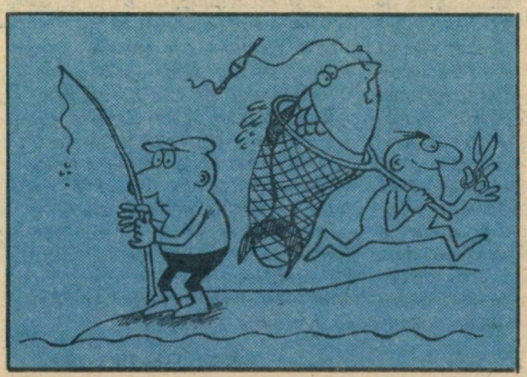

Între 1828—1829, doctorul Siller făcea primele analize chimice ale apelor minerale, iar în 1837, autorul primei lucrări științifice despre potențialul balnear din Țara Românească, doctorul Episcopescu, a studiat aplicațiile terapeutice ale apelor minerale din Olănești. Aceste studii, alături de influența tradiției care circula în legătură cu puterea tămăduitoare a apelor, îl determinau, în 1837, pe marele clucer Toma Olănescu să accepte ca, pe moșia sa, să se construiască cinci încăperi pentru: «adăpostirea gratis a bolnavilor militari români ce vor avea necesitate de băi minerale».

Construcția de pe moșia lui Toma Olănescu a fost terminată în 1840, an din care se poate vorbi, practic, de existența în localitate a **primului sanatoriu balnear.** În anii următori, pînă în 1851, fac aici cură serii de cîte 20—30 de militari, vara. Voievodul Barbu Știrbei putea să gratifice, pe bună dreptate, pe medicul județului Vîlcea pentru rîvna depusă în ce privește asistența medicală acordată soldaților. În 1859, un alt document consemnează existența unui comerț al localnicilor destinat pensionarilor stațiunii. În el se vorbește despre «moșnenii ca și toți locuitorii care se bucură de reciproacele foloase de la cei ce vin la acele băi spre căutarea sănătății cu vînzarea celor trebuincioase de hrană și alte înlesniri».

Un moment deosebit de important din istoria stațiunii este cel marcat prin construirea stabilimentului balnear pentru public, de către Alexandru Ruzinschi. Acesta, spirit întreprinzător, a difuzat chiar și un afiș, în 1851. În cuprinsul lui, se aducea la cunoștința publicului «următoarele folosuri și plăceri ce pot dobîndi la aceste băi, atît cei ce au trebuință a-și îndrepta sănătatea, cît și cei doritori de plimbări la locuri de aer curat și posiții pitoresci». La dispoziția celor interesați, anunța afișul, stăteau «28 încăperi cu cîte două paturi, fiecare încăpere cu cîte o deosebită odaie alăturată unde se află cîte două băi, birt, grajd de cai și un șopron pentru trăsuri, brutărie, măcelărie, cazinou cu cafenea, gazete, muzică și alte trebuincioase pentru plăcere și recreație, precum și un oficiu poștal».

După construirea pavilionului pentru public, stațiunea Băile Olănești cunoaște o continuă dezvoltare. Vin aici, pe rînd, pentru analiza apelor minerale, Petrache Poenaru, chimistul Alexe Marin, doctorul Carol Davila și chimistul Alfred Bernath din București. În 1869, de exemplu, în stațiune sînt catalogate 18 izvoare minerale diferite, pe baza analizelor chimice, iar în 1887, pe lîngă vechile clădiri, se construiesc două hoteluri cu o capacitate totală de 63 de camere.

Un moment trist în istoria Băilor Olănești este anul 1895 cînd, în urma unor ploi torențiale, au fost distruse toate construcțiile aflate în vecinătatea rîului Olt. Reconstrucția stațiunii a început curînd, în 1896, iar de atunci încoace, ea s-a dezvoltat continuu.

În anii noștri, stațiunea de pe malul Oltului a cunoscut adevărata ei înflorire. În 1979, de exemplu, au fost tratate aici peste 30 000 de persoane, români și străini, cărora li s-au efectuat peste 1 000 000 de proceduri balneofizioterapice.

Baza materială de care dispune stațiunea astăzi, personalul medical de specialitate și puterea de tămăduire a apelor fac din Băile Olănești una dintre așezările balneoclimatice de renume mondial, ea fiind citată alături de celebrele stațiuni similare de peste hotare: Wiesbaden, Aix-les-Bains, Aix-aux-Capelle și altele.

Mirela Carmen Blaga

Pietroasele

PRIMA COMUNĂ MUZEU DIN ROMÂNIA

Nu este vorba numai de o călătorie imaginară. Invitația pe care v-o facem, stimați cititori, — aceea de a fi oaspeții primei comune muzeu din România — are temeiuri reale.

De Pietroasele ați auzit desigur. Aici a fost descoperit în secolul trecut celebrul tezaur «Cloșca cu puii de aur». Dar nu despre locul în care a fost descoperit vreau să vă vorbesc. Și nici despre oamenii care au scos-o la iveală sau despre peripețiile prin care au trecut piesele lui. Despre asta și despre multe alte lucruri legate de «Cloșca cu puii de aur» ați citit fără îndoială în alte locuri.

Pietroasele, comună mare și frumoasă, situată într-o zonă pitorească, la confluența dealurilor cu cîmpia, se află într-o renumită zonă de podgorii din județul Buzău. Specialiștii în istorie apreciază că aici s-ar fi aflat amenajări și construcții militare romane care închideau capătul de nord al vestitului Val al lui Traian.

În 1866 Al. Odobescu săpase și făcuse descoperiri arheologice importante. Concluziile lui au fost rediscutate, revalorificate și completate recent de către grupul de arheologi condus de prof. dr. Gheorghe Diaconu care descoperă în 1976 băile castrului roman pe care este așezat centrul comunei de azi. De sub lut au ieșit pe rînd termele castrului, fragmente de vitralii, de mozaic și de frescă. Descoperitorul lor, profesorul Diaconu afirmă fără nici un dubiu: «Strategul și arhitectul care a conceput planul și au impus tehnica zidurilor în trepte au fost de origine romană. Meșterii care au pregătit mortarul, au ars cărămida și piatra de var, ca și zidarii care au placat fețele zidurilor cu blocuri ecaristate, au fost, de asemenea, de origine romană. Tot din imperiu au venit aici și meșterii care au realizat aducerea apei în castru, prin conducte de olane, ale căror mufe erau legate cu mortar special. În sfîrșit, cei care au scos piatra din carieră, cioplitorii, cărăușii, ca și cei care au tăiat, fasonat și adus lemnul pentru construcții din pădurile masivului Istrița, au fost recrutați din sînul populației locale. Dealtfel, vestigii geto-dacice, în amestec cu cele romane, se găsesc deopotrivă în castru și în exteriorul acestuia, ca mărturie a participării populației locale la ridicarea fortăreței.»

De fapt la Pietroasele ne aflăm într-un spațiu plin de istorie, fiindcă nu este vorba numai de descoperirea izolată a castrului amintit. Aici au mai fost date la iveală și urmele a trei cetăți geto-dacice: la Gruiul Dării, la Coasta Rusului și Fîntîna lui Năiță, suprapuse pe civilizația prototracică a bronzului Monteoru, cinci necropole din secolul al IV-lea, o necropolă din secolele VI—VII la Pietroasa Mică, o alta din secolele VIII—XI (cultura Dridu) la Dara, ca și un cuptor de ars cărămidă. Iată suficiente motive pentru ca forurile locale din județul Buzău, și nu numai ele, au avut o idee nu numai fericită ci și originală; aceea de a transforma Pietroasele în prima comună-muzeu din România.

Așadar ce va însemna asta și cum va arăta în viitorul apropiat comuna?

Cunoscînd îndeaproape toate descoperirile, un tînăr arhitect, Dinu Meșteru, a întocmit un detaliu de sistematizare a centrului comunei în funcție de rezultatele săpăturilor arheologice. Castrul roman, deocamdată aflat sub temeliile unor case, va fi dezgropat, restaurat și întregit, vor mai fi refăcute: un auditorium, grupul de locuințe aparținînd populației locale daco-romane din zona de sud-est și mai cu seamă termele, senzația arheologică a ultimilor ani. Locuitorii comunei se vor plimba printr-o piață de tip roman, pardosită cu mozaic și marmură și vor putea admira în fața noului edificiu al consiliului popular o impozantă statuie amintindu-le pe cele descoperite la Tomis sau Callatis. Turistul va avea la îndemînă o nouă cale de acces — șoseaua, care va traversa perpendicular castrul.

ȘTIAȚI CĂ...?

...În ocean se găsesc straturi de ape atît de dense, încît un submarin poate sta deasupra lor cu motoarele oprite?

...Aria pe care apare la suprafață bioxidul de carbon, în stare liberă sau dizolvat în apele subterane, este numită «aureolă mofetică», zona din țara noastră fiind cea mai întinsă din Europa?

...Printre exponatele Muzeului marinei române din Constanța poate fi văzut și un fragment de lemn dintr-o corabie romană a cărei epavă a fost identificată în fața portului Mangalia?

...În lucrarea sa «Istoria naturală» Pliniu cel Bătrîn spunea despre teritoriul actual al Olandei că «nu se știe dacă aparține uscatului sau apei»?

...S-a calculat că fiecare tonă de zahăr pretinde 100 000 litri de apă în procesul de fabricație; fiecare tonă de oțel — 150 000 litri, iar un simplu gram de materie fusionabilă nu poate fi exploatat și nici prelucrat fără aportul indispensabil a 20 000 000 litri de apă?

...Într-o zi din vara anului 1974 pescarii din Golful Mexic, ridicînd pe punte năvodul, au constatat că prinseseră mai mult de o tonă de... meduze. Explicația: iarna precedentă fusese propice dezvoltării meduzelor și neprielnică... inamicilor lor.

...Înflorirea bambusului echivalează pentru locuitorii ținuturilor tropicale cu o catastrofă deoarece odată cu apariția semințelor bambusul se usucă?

...Lacul de acumulare de la Assuan (pe Nil) are un volum de 147 miliarde de metri cubi de apă și se întinde pe o distanță egală cu cea de la București la Cluj-Napoca?

...Biochimistul Artur Devries din California a demonstrat că peștii își fabrică un antigel propriu adaptîndu-se condițiilor de viață impuse de apele care îngheață?

...Insula Sable din apropierea portului Halifax călătorește cu circa 230 metri pe an, ea parcurgînd din anul 1766 pînă în prezent aproape 45 km spre răsărit?

Gh. Ștefănescu

PATRU POPASURI DE INIMĂ ÎN apuseni

MUZEUL CARATELOR DE AUR

Mai tînăr decît Abrudul și Zlatna datînd cam din anii 1585, Bradul, acest oraș cu iz de cetină și rășină, centrul Țării Zarandului, grație bogățiilor subsolului a reușit să le depășească mai întîi din punct de vedere cultural — și în cele din urmă și economic, întrucît minele de aur de aici, împreună cu perimetrul înconjurător fiind principalele zăcăminte aurifere din regiunea moților.

Așezat dulce pe Valea Crișului Alb, Bradul are o poziție geografică îmbietoare, bogată în priveliști pitorești, ca aurul de sub pămînt.

Caratele Bradului se strîng de la minele de aur de la Valea Arieșului, Valea Morii, Gura Barza și Musariu. Timp de 40 de ani, pînă la actul din iarna lui '18, gimnaziul din Brad a fost pentru moți Universitate, bibliotecă românească, teatru natural, societate corală, ateneu și expoziție.

În această cetate a aurului românesc ia ființă în anul 1918 un impresionant muzeu mineralogic și geologic, cunoscut sub numele de Muzeul aurului, una dintre cele mai valoroase realizări științifice în acest domeniu. Cele opt săli ale muzeului constituie o mare atracție atît ca punct de veche istorie, cît și mineralogic, înfățișîndu-ne mijloace de extracție, de prelucrare din cele mai vechi timpuri, eșantioane de aur în piatră din minele românești și de aiurea.

Aici au fost aduse eșantioane prețioase de la minele din Ruda, Barza, Almașul Mare, Scărîmb și Roșia Montană. Acest muzeu posedă o secție de etnografie, bogată și prețioasă, rod al străduințiilor unui etnograf... minier, înființat din inițiativa minerului pensionar Ștefan Sofian în octombrie 1975, care tinde să se transforme într-un mare muzeu etnografic al Zarandului.

Sînt adăpostite aici tablouri ale unor pictori populari zărăndeni, basoreliefuri în lemn consacrate trinității de la 1784, lui Avram Iancu, Craiul munților, și altor eroi ai moților, ceramică de Obîrșa, Tîrnăvița și Hălmagiu, costume de pe Valea Crișului, sculpturi, icoane pe sticlă, numeroase obiecte de uz casnic.

«Cu admirație pentru fabuloasa comoară vizitată, rodul entuziasmului patriotic ce poartă numele de Sofian, demn de întreaga stimă și prețuire». Iată cum este definit de pana unui reputat scriitor român contemporan care a călcat pe lespedea acestui edificiu.

Bradul de azi, în plină dezvoltare economico-socială, poartă mai mult ca oricînd pecetea de centru cultural și economic al Țării Zarandului.

LEGENDA DETUNATEI

Așazat pe valea ce-i poartă numele, vale care curge spumoasă și speriată spre Arieș, Abrudul se numără printre cele mai vechi așezări aurifere ale Munților Apuseni, oraș cunoscut încă pe vremea romanilor sub numele de Abruttus. Se zice că o mare parte din aurul Daciei, căzut în mîinile romanilor odată cu înfrîngerea lui Decebal — peste 165 000 de kilograme proveneau din minele de la Abrud. De aici, distanță cam un ceas de mers pe jos, pe valea Buciumului și Abruzelului se întinde spre stînca legendarei Detunata lunga salbă de sate a comunei Buciumu — cam 30 la număr — cu fruntea lor Bucium Păieni, Bucium Șasa, Izbița și Muntari. Ca un fundal măreț, în partea de nord-est se ridică în zare culmile Boteșului, ale Vulcanului și Negrilesei, acoperite cu pădurile veșnic verzi.

Perla Apusenilor, marea atracție a turiștilor o exercită Detunata, sau mai exact spus Detunatele, căci e vorba de două stînci detunate — Detunata goală (1 168 m), fără pic de vegetație și Detunata flocoasă (1 265 m), împădurită — amîndouă apar sub forma unor uriașe cocoașe, aflîndu-se în apropiere de Bucium, Șasa.

Coloanele de bazalt vulcanic din care sînt alcătuite, cu aspect prismatic, înălțate sus, către cer, sau ușor curbate către Bucium Șasa și semănînd cu o orgă uriașă de piatră, sînt rar întîlnite în Europa.

E orga Detunatei, e orga care tace de mii de ani, e piatra cea mai aleasă în această Țară a ei. Suișul lor spre cer le face ca în apropiere să pară mai înalte, iar odată suit pe crestele lor să ți se deschidă în fața ochilor vastul orizont, panorama totală a Munților Apuseni, cu profilurile ca niște capete încornorate, Muntele Găina, Vulcanului și Negrilesei.

Panorama e unică. Semeția și aspectul lor monumental au făcut ca din vremuri mai mult decît străvechi, fantezia poporului să le învăluie într-o tulburătoare legendă. Ea spune că cele două Detunate n-ar fi decît două morminte, unul al zînei, de o neasemuită frumusețe, iar celălalt al unui fiu al căpeteniei locale a uriașilor, care se îndrăgostise de zînă. Între neamurile lor era de veacuri o luptă înverșunată și neîntreruptă. Fiul cade în ispita dragostei, iar tatăl său, surprinzîndu-i străpunge zîna cu spada și o ucide sub ochii îngroziți ai flăcăului. Înnebunit de durere și mînie acesta se repede asupra bătrînului curmîndu-i zilele. În acel moment se dezlănțuie mînia cerului, fulgerele despică pămîntul, iar din adîncurile oarbe se ridică tumultuos două stînci uriașe care simbolizează mormintele celor doi îndrăgostiți pierduți.

Aceasta e legenda Detunatei, care, ca și cea a Muntelui Găina a trecut prin viu grai din generație în generație, ca bunuri de preț cu care se fălește Țara Moților, legendă pe care e bine s-o auziți din gura unei zeițe moațe de azi.

ȚARINA DE LA ABRUD

Bucium Poieni, o așezare mică din Munții Apuseni, pitulată sfios sub poalele Detunatei, odinioară cu băi bogate în aur, își trage faima mai ales prin două lucruri: se zice că aici sînt cele mai frumoase femei și nimeni ca buciumanii nu știu să joace țarina Abrudului. Jocul acesta vechi (pe care de bună seamă îl jucase și Iancu și Sever cu drăgutele lor în duminicile și-n ceasurile de răgaz lăsate de oamenii grofilor) cu ficiorii care țin mijlocul de nuielușă al fetelor, se uită în ochii lor ca într-o apă de izvor și le învîrtesc lin ori mai iute după cum cere muzica... Duminica, atunci cînd fetele își scot din cufere fotele grele de înfloriturí, iile, pieptărașele și năframele, bărbații — cioarecii cu șinor albastru și colopul de fetru — semn că se duc să joace țarina Abrudului.

În timpul săptămînii moții scot aur, seamănă bucate, cresc vite și pun țara la cale în ceasurile de răgaz ca-n ograda lui Iocan. Muierile lor știu să toarcă, să țeasă, să coasă înfloriturí, știu să-și iubească bărbații și să le dăruiască copii și sînt singurele în Țara românească care știu să țină coasa în mînă, poate mai bine ca bărbații. Așa le-a înzestrat natura, frumoase și harnice, oferindu-le un soi de noblețe și eleganță în tot ceea ce fac.

...Trăia prin aceste locuri cu dealuri line ca doina, cu case răsfirate din loc în loc pe tăpșane umbrite de pruni și goruni, unul Ciuca Todor — căruia oamenii de mai demult îi făuriseră un cîntec. Cîntecul, ca și țarina, a fost petrecut din gură în gură și din generație în generație, păstrîndu-se și azi. Se povestește că acest Ciuca Todor, om de mare ispravă, iubitor de femei frumoase, bun la suflet și cu har la vorbă, avea o meteahnă a sa, meteahnă care l-a și făcut cunoscut. Spun oamenii că atunci cînd făcea rost de aur, se ducea la cel mai luxos restaurant din Abrud să joace țarina Abrudului. Îl știau toți moții, îl știa tot Abrudul, îl știau toți domnii care veneau aici numai să-l vadă cum joacă. Nimeni pînă la el n-a știut să învîrtă așa țarina — cu eleganță, cu furie pe alocuri, pînă la pierderea de sine. Cînd banii se gătau, Ciuca Todor se întorcea acasă pentru a face alt aur, trudind din greu pînă să ia, din nou, calea Abrudului. Dar acasă nu se întorcea oricum. Unul era Ciuca Todor! Pleca și el, ca orice muritor, de nu-l știa nimeni, dar cînd se întorcea — îl știau toți buciumanii, îl știau toți din satele de primprejur pînă către Alba, pentru că, singur el, Ciuca Todor, se întorcea în trei trăsuri, da, în trei trăsuri elegante, cu caii cei mai focoși. În prima își trimitea acasă bastonul, unul cu vertebre de lemn scump, în cea de a doua — pălăria neagră de fetru și-n cea de a treia trăsură călătorea însuși el, tolănit pe pernele cociei de credeai că-i împăratul de la Viena. Ostenit peste, Ciuca Todor își lepăda cioarecii cu șinor albastru, își peria pălăria, își lustruia cizmele de box și se îmbrăca în hainele de băieș pentru a scoate alt aur, cu gîndul la cetera lui Ioanico și la țarina Abrudului. Patima, și nu scrînteala cum ar putea crede unii, îl mîna pe Ciuca Todor la Abrud. O patimă mare, statornică în felul ei și frumoasă, o patimă stăpînind inima fiecărui moț, într-un fel sau altul. Și nu în derîdere i s-a făurit acel cîntec, ci întru cinstirea unei iubiri împinsă pînă la nebunie pentru cel mai frumos și mai elegant joc al românilor. Mistuit de o asemenea patimă, unui asemenea om i se putea îngădui să-și ducă, în două trăsuri, singurele lucruri pe care le lepăda cînd juca țarina Abrudului. Bastonul și pălăria.

MUZEUL DE LA LUPȘA

Poate cea mai pitorească localitate din lănțugul de sate înșirate pe Valea Arieșului este Lupșa, ctitorită încă din secolul al XIV-lea, reședință a cnezatului românesc în 1385 a lui Nicolae Cîndea, părtașă la toate suferințele și răzvrătirile moților. Lupșa. Acest străvechi leagăn al civilizației transilvane, păstrătoarea unor vechi monumente arhitectonice înălțate prin anii 1421. Aici își are obîrșia «Școala de la mînăstire», care vreme îndelungată a fost singura instituție cărturărească din Țara Moților.

Trecutul istoric și cultural al Lupșei, aici unde s-a scris una din cele mai glorioase file din istoria poporului nostru, aici unde viața și munca oamenilor, obiceiurile lor, portul lor sînt păstrate ca cea mai grăitoare mărturie, o mărturie, de netăgăduit în cele peste 6 000 de exponate din muzeul local, una dintre cele mai strălucite realizări muzeografice sătești din România. El este opera unui dascăl cu nume senin. Pamfil Albu, unul din cărturarii satelor moțești, care a intrat prin opera sa în istoria culturii noastre.

Încă din anul 1937 visul lui Pamfil Albu începe să prindă viață, căci acesta a fost visul lui, de-a aduna mărturie cu mărturie, obiect cu obiect, ceea ce azi este fala Munților Apuseni. În acest lăcaș în care pășești sfios, inaugurat în 1800, cea mai mare casă din Lupșa, cu fundație de piatră și brîu de bîrne, cu acoperiș de șindrilă, mîna inimosului dascăl, a elevilor săi, au depus întru cunoașterea noastră inelul de aramă al cneazului Cîndea, arme care au fost purtate în bătaie de oamenii lui Horia, Cloșca și Crișan, masa pe care-și hodinea mîinile ostenite Avram Iancu în trecerea sa prin Lupșa, precum și alte vestigii de preț ale răscoalei iobagilor.

Ocupația moților de aici este atestată de instrumente și lucrări în lemn care ni-i arată pe moți ca oameni ai băilor de aur, ai pescuitului, morăritului, stupăritului și plugăritului. Frumos orînduite se hodinesc tulnice, furci de tors, bîte ciobănești, cavale, fluiere, ciubere, donițe, covoare, țesături, cusături, sarici și țundre, cămăși și cojoace, icoane pe sticlă și lemn, linguri și blide, opinci de lemn, podoabe de frumusețe.

Un popas la Lupșa te pune în contact direct cu viața de ieri și de azi a moților, aici ți se dezvăluie spre desfătarea sufletului istoria aspră a locuitorilor din acest unghi de țară, frumusețea fizică și morală a moților, care și acuma mai colindă lumea cu o căruță cu coviltir în care poartă ciubără.

Al. Iancu

PĂDURI ALBASTRE

Multă vreme mi-am petrecut vacanțele într-un sat din Oltenia. Plecam din Craiova cu o cursă care trecea Jiul aproape secat și după cîțiva kilometri de asfalt precar, șoseaua devenea o spinare osoasă acoperită de praf. Mașina hurduca pe drumul de podiș, suind și coborînd printre dealurile bombate ce se multiplicau în perspectivă, verzi, ruginii, roșcate, părînd macaturi și scoarțe scoase să se odihnească în spațiu. Primăvara, verdele lor avea o incandescență umedă și carnală, însă îmi plăceau, deopotrivă, periile mirиștilor, din augustul tîrziu, emanînd o însingurare meditativă, înnobilate de fîntînile cu cumpănă care își răschirau în văzduh arătătorul de lemn. Vara, tăcerea locurilor era densă ca și arșița sărată ce prevestea vecinătatea Dunării și la opriri se auzea foșnetul foii de hrean în răzor sau o adiere placidă prin coroanele arborilor. Ne încrucișam cu care trase prevăzător pe dreapta și, pe loitrele vopsite în roșu sau albastru, citeam numele vreunui Lisandru și-al Floarei sale, săpate cu briceagul. Pasagerii cu cioareci și opinci ședeau neclintiți, suiam și coboram în tăcere și în vîrfurile dealurilor zăream iarăși perii aceia solitari la umbra cărora oamenii își lăsau mîncarea cînd se duceau la lucru. Satele străbătute se numeau **Plopșor, Risipiți, Caraula** și tîrziu, pe șoseaua care lega Craiova de fluviu, dintre vii și postate de secerători, răsărea Plenița.

La prînz, comuna era toropită și pe micul monument din centru ostașul de piatră dormea de-a-n-picioarelea printre cîteva case burtoase cu coloanele pridvoarelor răsucite într-o suleimenire mărginită: veșnicile imobile ridicate tipic negustoresc: la etaj, locuința, jos — prăvălia... Satul în care mă duceam. Verbicioara, era la vreo opt kilometri de drum de căruță: o așezare pe case plăpînde spoite cu var lăptos, atît de joase că puteai să te uiți deasupra lor din oricare pom mai răsărit. La chindie, acoperișurile de olane căpătau culoarea sîngelui iar ulucile negre și aplecate înverzite de mușchi, porțile hieratice, căprioriî hambarelor ce se pierdeau printre pruni și corcoduși aveau o strălucire atemporală, arhaică, întărită de pădurile care înconjurau satul pretutindeni . dincolo de țarină cuprinzîndu-l într-un cerc de tufani străvîrstnici. Dimineața, privind prin ocheanul unui colnic aveai simțămîntul că te uiți în gura unui tunel la capătul căruia începea timpul. Creșteau acolo bujorii roșii ca vinul și-o iarbă bărboasă, moale, mirositoare în poienile care primăvara mustiseră de apă. Un păsăret colorat străpungea desimea tainică a aerului, încetînd spre seară, cînd pădurile deveneau fumurii și-albastre. Însă îmi plăcea să le-ascult mai cu seamă toamna tîrziu, cînd pe ulițe se ardeau grămezi de gunoaie și frunze și s-auzeau prelung cocoșii: luminate parcă pe dedesubt de soarele plîns din noiembrie, pădurile, arămii de-acum, parcă se pietrificau, și-atunci le simțeam mai vechi și mai statornice. La capătul satului era cimitirul unde în 1907 fuseseră împușcați țăranii din sat care luaseră parte la răscoală. Cînd a venit rîndul unui tînăr, taică-său a țîșnit de undeva din apropiere și s-a pus în bătaia puștilor cerînd să-l omoare pe el în locul băiatului. Pe omul care a supraviețuit l-am văzut: purta o cămașă albă de cînepă și ședea mîndru între alți doi bătrîni.

Dan Ciachir

ÎN LUMEA PEȘTILOR

curiozități

Peștele «Piranha» ce trăiește în rîurile Americii de Sud depășește rar 30 cm lungime. Cu toate acestea, este unul dintre cei mai feroce. Micul pește poate sfărîma cu dinții lui mici lanțuri de fier sau o scîndură groasă de 2,5 cm. Cum acest pește trăiește în grupuri, devorează în cîteva minute orice pradă întîlnită în cale.

În apele Oceanului Pacific, de-a lungul coastelor Americii de Nord, trăiește o specie de pește mărunt (circa 30 cm lungime) denumit eulahon. El conține atît de multă grăsime, încît pe vremuri era folosit de indieni... drept lumînare. În acest scop, după ce peștele era uscat la vînt, i se punea un fitil și apoi era fixat vertical. Astăzi grăsimea eulahonului, bogată în vitamine, este folosită în medicină.

Ihtiophorus sau peștele cu pînze, folosește energia vîntului pentru a se deplasa cu o iuțeală apreciabilă. Peștele acesta are pe spate o aripă de dimensiuni considerabile față de trupul lui. Cînd vrea să ia viteză, peștele scoate aripioara pe suprafața mării și o folosește ca pe o veritabilă pînză de corabie.

O specie de pești din Marea Japoniei prevestesc cutremurele de pămînt. Cu cîteva ore înainte de cutremur, ei dau semne vădite de agitație nu numai în mediul lor natural, ci și atunci cînd sînt puși în acvariu. Semnalele acestui pește-seismograf sînt luate foarte serios în considerație.

Peștele Pogonias chromis care trăiește în regiunea apuseană a Oceanului Atlantic este renumit pentru proprietatea pe care o are de a scoate niște sunete asemănătoare loviturilor de tobă sau dăngănitului clopotelor. Sunetele sînt scoase datorită frecării între ei a dinților faringieni.

În Marea Mediterană trăiește peștele Sciaena aquila care scoate sunete ce se aud la o adîncime de 18 m. Mecanismul de producere a acestor sunete constă din vibrații ale vezicii înotătoare; de vezică este fixat un mușchi care-i imprimă pînă la 24 de vibrații pe secundă.

STATUIA LUI MIHAI VITEAZUL

Între numeroasele monumente al Capitalei noastre, evocînd momente din istoria glorioasă a patriei sau omagiind personalitatea unor mari oameni care prin gîndul și fapta lor au contribuit la progresul națiunii, statuia lui Mihai Viteazul din Piața Universității ocupă un loc aparte, numărîndu-se printre cele mai importante obiective turistice de pe agenda tuturor celor care vizitează Bucureștiul.

Devenit simbol al luptei pentru eliberare socială și pentru unitate națională, cel dintîi unificator al Transilvaniei cu Moldova și Țara Românească, principele valah de destinul căruia și-au legat speranțele și visele lor locuitorii de același neam din ținuturile românești, Mihai Viteazul și-a înscris numele cu litere de aur în istoria țării. De aceea cinstirii memoriei sale i-au fost ridicate, din urmă cu multe decenii, numeroase monumente, printre care cel bucureștean se distinge cu putere.

Ridicarea monumentului care să-l înfățișeze pe viteazul voievod tuturor celor care veneau ori treceau prin București, români sau străini, a fost făcută în urmă cu mai bine de 125 de ani, iar dificila muncă de a realiza sculptura a fost încredințată lui Carrier Belleuse, un artist de mare vogă în epocă, aproape fără rival în ce privește statuile ecvestre. Sculptorul a onorat comanda și lucrarea sa a primit sufragiile oficialităților Capitalei care au aprobat amplasarea ei, începînd din 1876, în Piața Universității, pe locul unde a rămas dealtfel pînă azi.

...Să ne apropiem și să privim cu atenție și răbdare statuia. Domnitorul a fost imaginat de artist călare, în atitudine de luptă, cu o mînă ținînd hățurile calului iar cu cealaltă, ridicată, paloșul său care-i va fi înfricoșat pe turci la Călugăreni și va fi băgat spaima în boierii ce nutreau gînduri trădătoare... Statuia propriu-zisă, înaltă de 2,5 m este pusă în evidență, devine parcă uriașă și domină întreaga piață grație soclului dreptunghiular, înalt de 3 m, din marmură albă, care susține calul și călărețul — atît cît avîntul calului și al luptătorului să pară în plină desfășurare...

Pe soclu au fost sculptate patru cornișe în care s-au săpat stemele celor trei țări românești pe care voievodul — pentru prima oară — le-a unit sub un singur sceptru: în față și în spate, în nișă, vedem vulturul heraldic — stema de atunci a Țării Românești, iar lateral zimbrul Moldovei și stema Transilvaniei. Și tot lateral au fost înscrise localitățile și luptele în care și-a probat curajul și vitejia eroul, ca și numele celor mai credincioși sfetnici cu care a putut obține victoriile atît de răsunătoare în Europa de la cumpăna veacurilor al XV-lea și al XVII-lea.

MONUMENTUL EROILOR POMPIERI DE LA 1848

...Sîntem în Țara Românească în plină desfășurare a Revoluției de la 1848. Acțiunea începută cu Proclamația de la Izlaz se continuă cu o serie de manifestări. Armata nu se opune revoluționarilor și imediat după abdicarea domnitorului Bibescu se instaurează un guvern revoluționar provizoriu. Masele de bucureșteni aderă, cu mic cu mare, la idealurile revoluției. Îngrijorat, guvernul țarist intervine pe lîngă cel otoman pentru a restabili «ordinea legală» în Muntenia. Bucureștenii reacționează printr-un gest simbolic: ard în Dealul Mitropoliei exemplarul oficial al Regulamentului Organic și pe acela al Arhondologiei (cartea cu numele tuturor boierilor). Dar turcii intervin spre a stăvili iureșul Revoluției și armatele otomane intră în București pentru a aresta guvernul provizoriu și a înăbuși Revoluția. În Dealul Spirii (pe actuala stradă Uranus) pompierii conduși de căpitanul Zăgănescu opun o rezistență dîrză trupelor turcești conduse de Fuad Pașa. În cele din urmă, însă, sînt uciși. Era în 13 septembrie 1848 — zi intrată din acel an fierbinte în istorie...

Întru cinstirea memoriei acelor eroi pompieri care și-au dat viața pentru triumful cauzei Revoluției a fost ridicat, în 1901, un mare monument de bronz realizat de sculptorul W. Hegel. Statuia, susținută de un soclu înalt de piatră, înfățișează o femeie — personificarea Victoriei — care anunță triumful cu o trompetă ținută cu mîna stîngă în timp ce cu brațul celălalt încearcă să susțină trupul unui soldat rănit care i se prăbușește la picioare.

De pe înălțimea celor 5 metri ai soclului de granit, așa cum a fost amplasat pe deal, monumentul domină străzile din jur, impresionînd, copleșind prin grandoarea și expresivitatea personajelor, prin naturalețea lor atît de exact surprinsă de artist.

Pagini din istoria necunoscută a BUCUREȘTILOR

Subteranele din PANDURI

Sîntem în București în ziua de 1 ianuarie 1829. Orașul răsună de bice și zurgălăi. La poarta conacului logofătului Manolache din mahalaua Popa Tunsu sosește o ceată de urători. Paznicii dau drumul colindătorilor în curte și apoi în casă. Marele logofăt n-are nici o bănuială pînă ce doi bărbați dintre cei veniți cu plugușorul nu scot pistoalele: «Sîntem Grozea și Tunsu! Scoate banii și inelele, logofete! Așa! Și ceasul! Și brățara de aur! Să nu îndrăznești să strigi slugile, dacă ții la zilele tale!». Îngrozit, tremurînd, nevenindu-i să creadă că asupra lui stau ațintite pistoalele vestiților haiduci despre care a auzit atîtea, care n-au milă de boieri, marele logofăt se bîlbîie: «Îndurare! Vă dau! Vă dau tot ce am, numai nu mă omoriți!». De unde să-și fi închipuit dumnealui Manolache logofăt că-n hainele alea populare, în cioareci și sumane se-ascund haiduci și nu colindători? Și slugile de ce nu și-au dat seama? Paznicii de ce n-au bănuit nimic?

Dar pînă să se dumirească — jefuit și speriat de toate astea— haiducii au dispărut. În zadar mai strigă după ajutor. În zadar pornesc paznicii călări cu flintele încărcate după fugari. Hoții parcă au intrat în pămînt. Nu i-a văzut și nu i-a auzit nimeni unde s-au ascuns.

Asemenea lovituri și prădăciuni haiducești, urmate de dispariții misterioase și de neputința gărzilor de a-i afla pe făptași, aveau loc destul de des în Bucureștiul începutului de veac XIX cînd dreptatea dintre bogați și săraci se făcea cu puterea cuțitului și cu vicleșugul minții.

Dar unde dispăreau, de fapt, Tunsu și Grozea și ceilalți haiduci de nu puteau fi prinși? «Parcă au intrat în pămînt!» ziceau de fiecare dată arnăuții puși să-i urmărească, fără să le treacă prin minte că vorba asta a lor era cît se poate de adevărată. Cunoscînd intrările secrete în galeriile subterane de sub actuala șosea Panduri, haiducii se refugiau prin ele, se ascundeau acolo sau reapăreau într-o altă parte a orașului picînd întotdeauna în spatele urmăritorilor.

Datînd din vremuri mai vechi și aflate la o adîncime de cca. 10 metri sub actuala stradă, cele patru galerii au peste 120 m lungime fiecare și sînt atît de largi și de înalte încît odinioară se putea trece prin ele chiar cu trăsura sau călare.

Revenind însă la cei doi vestiți haiduci — Grozea și Tunsu — care dealtfel aveau să fie amintiți cu admirație în scrierile lor și de către Alecsandri, Alecu Russo, Panait Istrati și Gala Galaction, se cuvin evocate încă două momente. Prins de cîteva ori, Tunsu reușește să evadeze. Iată, bunăoară, cum consemnează documentele vremii una din vestitele sale evadări pe cînd era închis la pușcăria Bucureștilor: «Sustrăgînd un cuțit de la bucătărie a scobit noapte de noapte, timp de o săptămînă, zidul din spatele sobei. Ziua scobitura era închisă cu cărămidă și var luat din curte. La 12 martie Tunsu, Grozea și alți deținuți au evadat și li s-a pierdut urma».

Tunsu avea să moară peste un an și jumătate în urma rănilor făcute de arnăuții care-i întinseseră o cursă la Podul Grozăvești. Prins din nou în 1832, celălalt căpitan de haiduci, Grozea, e condamnat la muncă silnică pe viață în ocna de la Telega. Lucrînd la mare adîncime zi și noapte, fără lumină, deținuții erau hrăniți cu mămăligă făcută din mălai stricat. La 10 ianuarie 1834 Grozea i-a strîns pe deținuți și le-a expus planul de evadare. Au făcut o scară din sforile ascunse și, după ce i-au imobilizat pe cei doi paznici care au coborît la ei, Grozea s-a urcat pe sfoara mecanismului ce scotea sarea și a făcut o legătură cu altă scară de la zece stînjeni înălțime. Scara aceea ducea la o ieșire. Noaptea, la schimbarea cailor care trăgeau sarea afară, au ieșit unul cîte unul, au pus veriga la ghereta unde erau santinelele și au fugit. După aproape două luni, Grozea, încercuit și grav rănit, este decapitat de poteră.

Așa se încheia destinul unor haiduci despre care presa de la noi și chiar și din alte țări a scris pe larg și de multe ori, haiduci care înspăimîntaseră autoritățile și domnia, ale căror fapte au format și subiectul unei piese de teatru — «Tunsu haiducu» — jucată în 1858 la Teatrul Național cu Matei Millo în rolul principal...

Un tipograf alpinist VASILE TEODORESCU

Născut în mahalaua Tabacilor din București la 1867, de tînăr a îmbrățișat meseria de tipograf și a lucrat la Imprimeria Statului. Aici a cunoscut pe Nicolae Iorga, ale cărui lucrări el le tipărea.

În 1900 a mers la Bușteni — Prahova, pentru tratament, și atît de mult l-au impresionat frumusețile munților, încît s-a hotărît să se stabilească acolo. A deschis un bazar cu articole de artizanat, apoi a instalat o tipografie, prima într-un sat din România.

A învățat arta fotografiatului și a mers pe munte, unde a luat vederi alb-negru și color, pe care le popularizа prin bazarul său. A condus și a însoțit pe munte numeroase persoane, între care și pe Nestor Urechia. Acesta a scris în **Vraja Bucegilor**: «Ca să fiu drept, trebuie să adaug că în unele din cățărările mele pe Bucegi am fost întovărășit și de alți doi bușteneni, și anume Vasile Teodorescu și Niculae Butmăloi. Vasile Teodorescu (...) om cu suflet ales, atît s-a lăsat prins în mrejele Bucegilor vrăjitori, încît a rămas la poalele lor. Jertfelor sale bănești și dragostei lui de Natură se datorește publicarea, ani de-a rîndul, a ziarului **Bucegii din Bușteni**,

Numărul 1 al ziarului a apărut la 15 mai 1911 și a avut următorul articol de fond:

«Ce voim.

Ne-am hotărît ca să dăm la lumină acest mic ziar nu ca să facem politică sau ca să biciuim pe unii și pe alții, ci numai ca să luptăm pentru interesele noastre locale și mai ales să arătăm frumusețile cu care este înzestrată bogata Vale a Prahovei cu falnicii și demnii de admirat MUNȚII BUCEGI, pe care foarte puțini din țara noastră îi cunosc».

Printr-un comis-voiajor, acest număr — **în una mie exemplare** — a fost distribuit gratuit în toată țara, **Bucegii din Bușteni** au ajuns chiar și la Paris, la Casa românilor.

Ultimul număr al ziarului, 93, a apărut la 1 august 1916. Printre colaboratorii săi de seamă a fost și Nestor Urechia.

Vasile Teodorescu a scris două articole în cartea **Dragi să ne fie munții** de inginerul Nestor Urechia.

În 1921 a scris o cărțulie: **Sfaturi folositoare turiștilor pe munți,** cu următoarele titluri: **Plecarea în excursiune pe munți, Tovarășii de drum, Îmbrăcămintea, Mîncarea și băutura precum și celelalte necesare la drum, Călăuza, Cum trebuie să mergem pe munte, Stînele și tîrlele, Casele de adăpost, Pentru cei ce rătăcesc drumul, Vietuitoarele care locuiesc pe munte, Cîteva întîmplări petrecute pe munții Bucegi** etc.

În 1923 a scris **Noua călăuză a turistului în Valea Prahovei,** avînd subtitlul **Bușteniі centru de excursii în Valea Prahovei și munții Bucegi,** cu ilustrații și un plan, și cu următoarele titluri în cuprinsul lucrării: **Ce plimbări și excursii se pot face din Bușteni, Excursii pe Bucegi de o zi, Excursii de mai multe zile** (1. La casa funicularului Fabricii de hîrtie pe Jepii Mari, 2. la casa de pe Caraiman, 3. la Poiana Coștilei, 4. la Omul și apoi la Peștera Ialomiței— întoarcerea la Bușteni pe la Babele și prin Valea Jepilor, 5. la Peștera Ialomiței prin Valea Jepilor etc.).

În timpul guvernării profesorului Nicolae Iorga, acesta l-a numit președinte al comisiei interimare din Bușteni, în care calitate a făcut împroprietărirea.

Vasile Teodorescu a fost un pionier al alpinismului în Bucegi. A decedat la 4 iulie 1943 și a fost înmormîntat la Bușteni, sub Caraimanul drag lui.

Niculae Baticu

În iunie 1899, un marinar de 15 ani îi scria surorii sale, elevă la o școală din București: «Dragă soră, cred că știi că sînt îmbarcat pe vaporul «Principesa Maria». Am făcut șase-șapte voiajuri la Constantinopol și acum plec din nou către o direcție necunoscută».

Autorul scrisorii se numea Vladimir Cernescu. Era un flăcăiandru vînjos și surîzător în privirile căruia puteai să ghicești dorința de drumuri lungi, necunoscute; puteai să ghicești visul de a deveni eroul unor întîmplări frumoase și primejdioase din care el să iasă învingător.

Vladimir Cernescu s-a născut la Botoșani în anul 1884, într-o familie cu 11 copii. Încă de mic, îi plăcea să stea ore în șir în mijlocul naturii, să respire aerul curat și să se bucure de fierbințeala binefăcătoare a soarelui. Îi plăcea să contemple zborul păsărilor, iar cînd se afla în preajma unei ape, uita parcă de sine, privind-o, și-i atingea cu mîinile unda, mîngîind-o. Odată, pe cînd se afla în mijlocul unui iaz de lîngă orașul natal, înotînd, s-a prins de ierburi; dar a scăpat, că apa nu putea să-i înăbușe, atunci, pentru totdeauna, suflarea... La 13 ani și jumătate, Vladimir Cernescu s-a îmbarcat pe bricul școală «Mircea». «Cînd l-am văzut — mărturisea Mihai Cernescu, fratele lui — aerul mării îl transformase într-atît încît devenise de nerecunoscut. Crescuse înalt de tot, aplecîndu-se cînd trecea dintr-o cameră în alta... iar ghetele tatei nu-i mai încăpeau în picioare».

Ca elev marinar, Vladimir Cernescu și-a început călătoriile pe drumurile fără pulbere ale Dunării și Mării Negre. Apoi, mările și oceanele, porturile și oamenii din locuri foarte îndepărtate au cunoscut pe marinarul român care povestea de atîtea ori despre Munții Carpați și despre Moldova lui dragă.

Dar să urmărim pe scurt călătoriile lui Vladimir Cernescu...

În 1900, după ce vizitase de cîteva ori Constantinopolul, a ajuns la Genova. După doi ani, era la Triest, la Școala de ofițeri de marină. Apoi au urmat alte și alte drumuri: Anvers, în Belgia, Belfast, în Irlanda, Rotterdam. La 18 ani vizita Africa de Nord. În 1902, plecînd din Hamburg, se îndrepta spre America de Sud, oprindu-se mai întîi la Montevideo, Buenos Aires, și San Nicolas. Cîțiva ani mai tîrziu, după ce-și informa părinții că dorul de călătorii l-a purtat aproape pe tot globul, îi scria din nou surorii sale Henrieta: «Am participat la fel de fel de întîmplări prin America de Sud și de Nord, în Iava, Sumatra și Borneo, Noua Zeelandă, China și aproape toate porturile din Europa».

După această scrisoare, Vladimir Cernescu a călătorit încă mult pe rutele cele mai neobișnuite: Singapore, New York, San Francisco, a participat la vînătoare de tigri în inima Asiei și a pescuit perle în Marea Japoniei. În 1914 se afla la New York împreună cu soția sa Cristina.

După această dată, nu se mai cunosc vești sigure despre Vladimir Cernescu. Se știe numai că a ajuns căpitan de vas și că n-a vrut să renunțe niciodată la dragostea lui cea mare — călătoria pe oglinda albastră a mărilor și oceanelor lumii. Poate că odată, pe cînd se afla la comanda vasului său, furtuna de pe ocean a fost mai puternică decît voința oamenilor care se luptau să supraviețuiască. A fost mai puternică și rea. Poate că de atunci, Vladimir Cernescu n-a mai părăsit marea pe care a iubit-o cu o pasiune fără seamăn din clipa cînd a văzut-o, pentru întîia oară, cum se frămîntă, uriașă, la Pontul Euxin...

Valentin Borda

O excursie la CHEILE DÎMBOVICIOAREI în 1858

Poet, dramaturg și istoric, Alexandru Pelimon s-a remarcat în vremea cît a trăit (1822—1881) prin lucrări citite cu interes de către contemporani. Între altele, el este autorul primei mari cărți de reportaj turistic din și despre Țara Românească, lucrare intitulată **Impresiuni de călătorie în România** și publicată în 1859 la Imprimeria națională a lui Iosif Romanov. În cuprinsul cărții, autorul își descrie amănunțit excursia făcută prin Muntenia în anul 1858. Se referă la locurile, monumentele și oamenii întîlniți, la obiceiuri și tradiții. Peisajul natural — cîmpia, dealurile și munții — ocupă un loc de seamă în economia reportajului. Reține atenția, între atîtea descrieri, cea a Cheilor Dîmbovicioarei, care este, se pare, și prima prezentare literară a acestui fenomen al naturii din literatura noastră.

Călătorul se îndreaptă spre munți plecînd din Cîmpulung, însoțit de revizorul școlar Șerbănescu M. Florentie și de un țăran în chip de călăuză. Cei trei mergeau pe jos, fără opriri îndelungate la Nămăiești sau la Dragoslavele. Noaptea de 23 spre 24 iulie au petrecut-o la Rucăr... «Acest sat fiind situat într-o poziție cam îngustă, în fața unor măreți dealuri, ocolit de munți și de stînci de piatră foarte rîpoase...»

La Rucăr drumețul din București a văzut joagărul, bisericile, casele mai arătoase, hanurile și prăvăliile. În dimineața zilei de 24 iulie 1858, călare, Alexandru Pelimon s-a îndreptat spre Cheile Dîmbovicioarei și spre pestera din apropiere. Peisajul întîlnit în cale este înfățișat cu reale virtuți literare. «Începurăm a urca dealurile, care pe la unele locuri se făceau repezi ca un perete. Cu toate acestea, coastele dealurilor erau înfrumusețate cu tot felul de flori și un parfum dumnezeesc se amesteca cu aerul ce-l respiram». După trecerea Podului Dîmboviței — unde se afla atunci un pichet grăniceresc —, după ce a lăsat în urmă, pe un colț de stîncă, «un turn de cetate», călătorul a mers mai departe pînă cînd, curînd, a zărit Cheile. Imaginea lor e surprinsă astfel de scriitor: «Spre vest, la mîna stîngă, se zărește gura a doi munți de piatră ale căror vîrfuri, foarte înalte, se pare ca (și) cum s-ar împreuna». Apropierea de ele îi produce călătorului un sentiment de neliniște, pe care nu poate să nu-l comunice: «Această intrare între aste două coloane de stînci atît de gigantești și rîpoase fac a-mi bate inima și oarecum a mă înfiora.» Intrarea propriu-zisă în Chei, «această gură — cum le numește autorul — prin care Dîmbovița, abia o apișoară, curge cu un urlet înfiorător» — îi prilejuiește scriitorului imagini descriptive deosebit de reușite. Citez: «Aci aerul începu a fi foarte rece, fiindcă soarele mai niciodată nu poate pătrunde. Cu cît înaintăm, stîncile ce se află atîrnînd în aer și care prea puțin se țineau de munte păreau că au să ne-ngroape sub dînsele». Sentimentul acesta de teamă pe care-l încearcă autorul trecînd prin Chei este amplificat de zgomotul produs de apă, de mersul cailor prin strîmtoare și de căderea unor pietre. Citez în continuare: «Deosebit încă, răsunetul văii face locul și mai înfiorător și fiecare călcătură a copitei calului sau cînd se mișcă vreo pietricică de la locul ei, năștea un nou sunet care s-amesteca și se pierdea în răsunetul cel nemărginit al văii. Merserăm într-acest chip ca (și) cum umblam pe sub pămînt...»

Ieșirea din Chei îl face pe Al. Pelimon să scoată o exclamație de fericire; dar, din păcate, asupra lui și a tovarășilor de drum s-a abătut o ploaie deasă și rea. De aceea, mai înainte de a ajunge la peșteră, au căutat adăpost de ploaie...

Această descriere a Cheilor Dîmbovicioarei, dincolo de valoarea ei literară, reține atenția ca un moment de referință pentru cercetătorul istoriei drumeției românești. Ea dovedește că în preajma anilor 50—60 ai secolului trecut exista în Țara Românească o preocupare expresă a unei categorii de oameni pentru excursiile organizate la obiective turistice renumite, fie ele creații ale naturii, fie opere ale geniului uman.

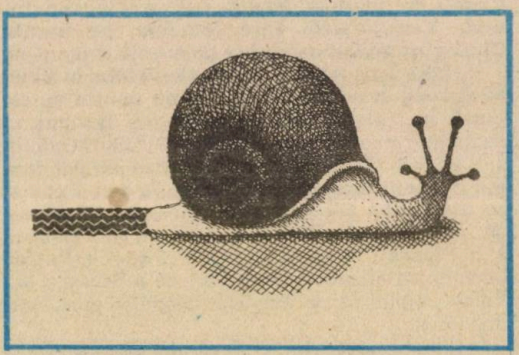

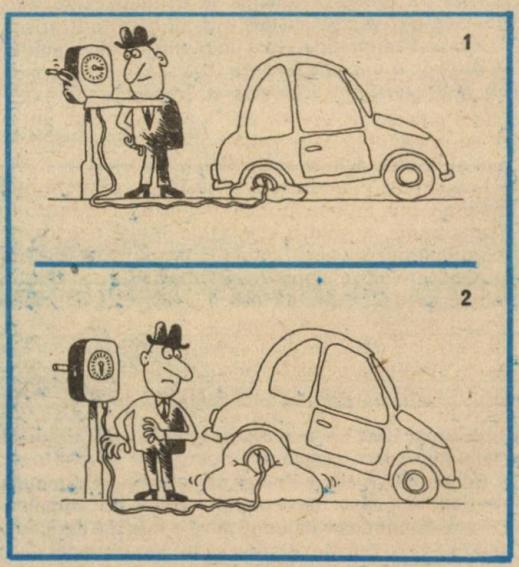

Serviciu la domiciliu cu... electricitate

Imaginea Lumii Noi era recepționată în Europa tot mai frecvent încă începînd cu secolul al XV-lea În țările române, primele știri despre continentul de dincolo de Atlantic au parvenit cam pe la începutul secolului al XVI-lea. Primul călător cunoscut care a plecat de pe meleagurile noastre în coloniile americane este pastorul Iohann Gelb din comuna Daia de lîngă Sighișoara. După el au plecat alții, între care românul Samuilă Dămian, născut într-un sat din comitatele Alba sau Hunedoara.

A pornit la drum pe un itinerar imposibil de reconstituit cu exactitate. Primul popas l-a făcut, probabil, la Viena. A zăbovit apoi, vreme de mai bine de un an zile, în 1744 și 1745, prin Franța, Germania. Olanda. În Anglia a rămas, se pare, doi ani, pînă spre sfîrșitul toamnei 1747. L-a reținut aici vestita citadelă Oxford, cu universitatea ei datînd din 1168, cu Biblioteca bodleiană și catedrala gotică ridicată în secolul al XII-lea. La Oxford, Samuilă Dămian, fire curioasă, și-a adăugat învățăturii sale și o deprindere din sfera științelor reale: s-a inițiat în folosirea electricității, descoperire recentă și la modă a fizicienilor timpului.

Traversarea Atlanticului a făcut-o, cu siguranță, cu o cursă a Amiralității britanice. În 1748 se afla în orașul Philadelphia, unde l-a cunoscut pe fizicianul și omul politic american Benjamin Franklin. A călătorit, după aceea, prin Maryland, Virginia și Carolina de Nord, efectuînd diverse experiențe legate de modul de producere a electricității.

Ajuns în Carolina de Sud, după mai multe experiențe publice reușite, un ziar local a anunțat, într-o zi, că românul transilvănean poate servi pe cei dornici cu... electricitate la domiciliu.

Iată citatul, în traducere: «După ce a călătorit mai mulți ani prin Europa, plecînd din țara sa de baștină, Transilvania, a studiat și a făcut multe experiențe minunate despre electricitate și propune să le arate în public în localul domnului Blythe din Broad Street, între orele 3 și 5 după-amiază, miercurea și vinerea în timpul ședерii sale în acest oraș: și, după dorință, va servi pe doamne și domni la domiciliu, spre a arăta surprinzătoarele efecte ale electricității. Fiecare persoană lăsată să intre spre a vedea același lucru trebuie să plătească 20 de șilingi, putînd, de asemenea, să fie electrificată de către Samuilă Dămian, dacă dorește».

Cu cîștigul realizat din aceste experiențe, Samuilă Dămian a plecat din Lumea Nouă spre Jamaica. De aici intenționa să ajungă la Havana, la Vera Cruz, la Acapulco. Din Mexic vroia să prindă un vapor care să-l ducă pînă la Manilla, iar de acolo, pe jos, prin China, India, Persia și Turcia, să se întoarcă în țara natală.

Se pare însă că cel care «servise» pe americani cu electricitate «la domiciliu» și propunea acestora să se lase «electrificați», n-a mai ajuns vreodată în Transilvania. Benjamin Franklin, bunul său prieten, scria, în acest sens, într-o scrisoare adresată dr. John Lining din Charleston, datată Philadelphia 18 martie 1755: «Se împlinesc acum șapte ani de cînd a trecut pe aici. Dacă el se mai află în Noua Spanie... bănuiesc că trebuie să fi fost reținut acolo și împiedicat de a-mi scrie; dar cred că mai degrabă a murit».

Darul împărțit pe din două

În legătură cu Matei Basarab circula, în publicațiile vechi, o anecdotă petrecută într-o călătorie...

...Un boier de peste Olt, după ce schimbase trei cai de zorul ce-l mîna spre București, a ajuns în fața cancelariei domnului, obosit de drum.

— Vreau să intru la Vodă, să-i anunț vestea cea mare!

— Ce veste?

— E taina noastră, a boierilor olteni. Eu sînt trimisul lor.

— Te las să intri numai cu o condiție, l-a oprit căpitanul grec aflat în fruntea gărzii.

— Ce condiție?

— Dacă ești purtătorul unei vești bune, înseamnă că vei fi răsplătit cum se cuvine. Împărțim pe din două darul ce-l vei primi!

— Împărțim! a spus olteanul, care îi știa bine pe grecii pripășiți în țară, spoliatori, avari și dornici să se îmbogățească.

Boierul i-a comunicat domnului scopul soliei. La sfîrșit, l-a rugat, așa din senin, să-i dea două palme. Domnul s-a mirat tare de ciudata lui dorință, dar, văzînd că oaspetele insistă, i-a făcut pe voie.

Afară, la ușă, grecul s-a prins de anteriul boierului zicînd:

— Dă-mi partea mea de dar, cum ne-a fost vorba!

— Ți-o dau, i-a răspuns olteanul, un zdrahon de bărbat, și-i trase căpitanului o palmă, că-l izbi de perete.

Au sărit soldații să-l lege pe boier, crezînd că vrea să atenteze la viața domnului. A ieșit însuși Vodă din cancelarie, să vadă ce se petrece.

— Măria Ta, omul ăsta mi-a dat o palmă, mie care-ți păzesc viața!

— Așa-i, Doamne! Mi-a cerut să împărțim pe din două darul ce-l voi primi. Era o condiție ca să ajung înaintea Măriei Tale. Eu m-am ținut de cuvînt...

Matei Basarab, încreținduși fruntea și țintuindu-l cu privirea pe căpitanul grec, a spus.

— Dacă e vorba de împărțeală dreaptă, solul oltenilor e liber să plece. Îmi pare rău că duce cu sine, totuși, o jumătate din «dar»...

Strămoșul lui PIERRE RONSARD

Despre călătoriile românilor în spațiul extern geografiei lor naționale s-a scris sporadic, începînd cu Nicolae Iorga și terminînd cu Valeriu Tebeică sau Virgil Hilt. Nu există, pînă acum, un studiu pertinent și amplu, pe măsura importanței acestei teme. Nimeni n-a găsit răgazul să o cerceteze în amănunțime și exhaustiv. Se știe, de pildă, mult prea puțin despre călătoria mitropolitului Grigore Țamblac la Conciliul de la Constantz, în 1414, despre călătoriile lui Vlad Dracul, tatăl temutului vodă Țepeș, despre Petru Cercel în ipostază de călător. Nu au fost făcute investigații pentru a fi descoperit, de exemplu, primul mare călător român peste hotare.

Iată de ce, se consideră că întîiul român care a văzut țări și mări îndepărtate ar fi fiul banului Mărăcine, un oltean neaoș, neastîmpărat, care a dus faima Jiului și a Oltului, a Dunării și Carpaților pînă pe malul Senei. El a fost, cred cercetătorii, luptător viteaz, care ar fi plecat din Oltenia natală fie din spirit de aventură, fie din cauza unor urzeli puse la cale împotriva lui. Nu se cunoaște drumul parcurs de cavalerul român pînă în Franța. Nu se cunosc nici amănunte despre el, pentru că — în vremea vieții lui — n-au fost însemnate. Faptele din jurul lui — cele transmise posterității — sînt învăluite în legendă. Mai mult, ele ne-au parvenit întîmplător și norocos datorită unui poem al lui Pierre de Ronsard. Poetul francez, care a trăit între anii 1524—1585, era reprezentant al Pleiadei și un spirit renascentist. El, așadar, într-unul din poemele sale, revendicîndu-și ascendența pe linie paternă din români, descrie în poezia la care ne referim chiar drumul străbătut de fiul Banului Mărăcine. După Ronsard, acesta ar fi plecat din țara lui prin Ungaria, a poposit în Burgundia și a ajuns în cele din urmă la curtea regelui Filip de Valois, în serviciul căruia s-ar fi pus, sprijinindu-l în războiul pe care tocmai îl purta cu englezii. Dar iată, fără alte comentarii, evocarea poetului francez despre călătoria prin țări străine a olteanului care a creat o legendă, a lăsat Franței amintirea faptelor sale de arme, și un descendent-poet de renume:

«Strămoșul coboară spița din vremuri de ceață,
Acolo unde Dunărea prin Tracia îngheață.
De unguri mai la vale, sta în țări vecine,
Boierul numit Banul Mărăcine.
Stăpîn peste aur, holde și orașe,
Al lui, un fiu mai mic, adună pîlcuri ostașe,
Și părăsind glia, ales în fruntea lor,
Străbătu ungurimea și țara nemților,
Străbătu Burgundia și țara Franciei mai jos,
Și la Filip Valois duse al său prinos,
Care tocmai purtînd război cu neamul inglez
Primi solia în slujba steagului francez.
Și-o răsplăti cu bunuri peste trebuință
Pe-al Loirei țărm; în bună credință,
Uitînd de tot, frați, părinți și țară,
Cel ce mi-a fost bunic aicea se-nsoară
Zămislind un fiu din care vița mea coboară».

Călătoria fiului banului Mărăcine prin țările apusene s-ar fi petrecut, spun cercetătorii, la anul 1328...

O filă de istorie BRÂNCOVENEASCĂ mai puțin cunoscută

Călătorul prin ținutul Buzăului nu rezistă, desigur, tentației de a ajunge și la Vulcanii noroioși, celebrii vulcani de la Berca, unici în Europa, situați la numai 15 km de Buzău. Ajungînd în preajma acestui monument al naturii despre care Al. Odobescu a scris cele mai frumoase pagini, el, călătorul va vizita, fără îndoială, și monumentul de alături a cărui pisanie precizează fără putință de tăgadă că a fost ctitorit în 1694 de vel stolnicul Mihaicea Cîndescu și soția sa Alexandrina Cantacuzino, împreună cu fiii lor Mihalcea, Moise și Șerban.

O ctitorie brîncovenească aidoma atîtor altele din Muntenia și Oltenia, cu trăsăturile arhitectonice specifice, în tonul și după maniera epocii. Monumentul își are desigur importanța, valoarea și locul său în arhitectura românească.

Dar ea nu uimește, nu atrage și nu incită la cunoaștere atît de mult pe cît o fac cele cîteva resturi de bolți din cărămidă care se văd în apropiere și care te trimit numaidecît cu gîndul în istorie, în acea înfloritoare epocă a domniei lui Constantin Brîncoveanu.

Ce reprezintă ruinele de azi? Ce construcții se aflau aici și cu ce scop fuseseră ele ridicate pe acest deal de a cărui strategie nu se mai poate îndoi acum nici un copil? Ce bolți vor fi susținut pereții groși și înalți, din cărămidă roșie, care se mai pot vedea și acum mîncați de vînturi, de ploi și de neiertătoarea moară a timpului?

Dăm roata vremii înapoi cu aproape trei veacuri și încercăm să aflăm răspunsul...

Treburile țării merg bine, ale domniei la fel și turcii n-au mai călcat hotarele Valahiei cită vreme Brîncoveanu Constantin le-a trimis și le trimite haraciul la sorocul tocmit. Domnul a adus meșteri zidari din străinătăți, pe alții i-a găsit aci în țară și a ridicat mîndrețe de palate la Mogoșoaia, la Potlogi iar mai de curînd la Doicești. Și-a nălțat și sieși minune de ctitorie la Hurezi, dar cum firea turcului n-o poți ști niciodată, cum te poți trezi peste noapte victima cine știe cărei pîri la Poartă, a mai trimis bani și în Transilvania, la Sîmbăta de Sus spre a se dura și acolo adăpost la nevoie.

Grija de a construi lăcașuri solide, cu ascunzători bine gîndite în asemenea vremi nesigure se va fi

transmis și boierilor cu mare dare de mînă din preajma domnitorului și cu atît mai mult celor cu care avea, mai de curînd, legături de rudenie. În acest context îl găsim și pe Mihalcea Cîndescu vornicul împrejmuind proaspăta sa ctitorie de la Berca cu palate și ziduri puternice, cu pivnițe largi și boltite din care nu este exclus să se fi deschis cine știe ce galerii pentru retragerea boierilor în caz de asediu și prădăciune din partea turcilor. Oare nu la fel făcuse și Doamna Neaga, nefericita soție a lui Mihnea Turcitul, cînd, în urmă cu un veac și mai bine se retrăsese în Munții Buzăului și-și durase acolo casă întărită, la adăpost de drumurile turcului?

Dealul susținînd ctitoria vornicului Mihalcea are, cum spuneam, o poziție strategică și prea bine se poate ca boierul buzoian înrudit cu cantacuzinii să se fi gîndit și la o eventuală fugă a domnitorului spre Transilvania pe Valea Buzăului, mai adăpostită decît alte trecători. Aici, pe unde în urmă cu un veac trecuse peste munți Mihai Viteazul și înfăptuise Unirea, lacurile, dar mai ales palatele și subteranele de la Berca i-ar fi putut oferi lui Brîncoveanu— pentru o zi ori mai multe — un adăpost sigur atît față de eventualii rebeli din boierime cît și, mai ales, față de oștile otomane ce n-ar fi bănuit tainicele ascunzișuri ale ctitoriei. Într-o trecere precipitată prin aceste locuri, oprindu-se la Berca, domnitorul ar fi putut trăi poate nu numai iluzia ci chiar certitudinea că nu poate fi aflat de iscoadele turcului.

Însă istoria și destinul au voit ca evenimentele să se desfășoare cu totul altfel, iar Brîncoveanu să-și găsească sfîrșitul cunoscut, sub securea călăului otoman.

Neîngrijite și părăsite, dacă nu imediat după moartea domnitorului în orice caz la puțini ani după aceea, palatele, pivnițele, galeriile și construcțiile de la Berca au rămas în voia ploilor și vînturilor, nemaiștiindu-se nimic despre soarta ctitorilor lor. A rămas doar biserica — martor secular și tăcut al atîtor și atîtor evenimente marcate de scurgerea vremii.

Astăzi — cercetate cu atenție de către istorici, istorici de artă (și nu numai de către ei) — ruinele clădirilor brîncovenești de la Berca Buzăului se înfățișează aidoma unei file de istorie mai puțin cunoscută, din cronica brîncovenească a artei românești.

Gabriela Buruiană

MOȘ CĂLINA

Prin 1960—1963 echipa noastră de speologi a profitat din plin de informațiile furnizate cu dărnicie de muntenii bănățeni, descoperind astfel pas cu pas Banatul carstic.

N-a fost totuși ușor pentru că informațiile bune erau adesea amestecate cu cele false sau vagi, cu povești despre balauri și pășări cu cioc de fier, cu crime și flăcări care joacă în întuneric pe comori haiducești. Invariabil și în zadar colegele din echipă erau sfătuite să ne aștepte afară. Pentru căutătorii de comori aveam leacul meu. Îi luam în peșteră și, după o zi de cartare cu sfoara și busola în mînă, frămîntînd argila clisoasă, se lăsau păgubași.

Odată, lucrînd la cartarea Peșterii de sub Cetate cu Nicolae Calina, nepretuita și inimoasa noastră călăuză în carstul crașovean, am întins coarda prea tare. Lăsîndu-l pe întuneric, am pătruns cu greu printr-o gaură ce mă intriga să văd dacă «duce». Ducea binișor și, ca să «merg cu gata», m-am apucat s-o cartez tîrîndu-mă prin bălțoacele de sub tavanul scund, cu brîie de silex înnegrit, să văd dacă nu mișcă vietăți pe lemnele putrede. Credeam că am făcut bine scutindu-l pe Moș Nicolae de tăvăleala prin morcilă. După vreun ceas — atît a durat toată explorarea noii galerii — l-am găsit pe bietul om îngrozit și înțepenit de frig la marginea unei marmite cu apă, exact în poziția în care-l lăsasem. Singur în imensitatea pustie și neagră, temîndu-se că am pățit ceva, i se păruse că s-a scurs o veșnicie.

De atunci Moș Nicolae ne-a mai condus la multe peșteri, dar să ne însoțească înăuntru, niciodată!

Mistreții

În peregrinările mele speologice am dat uneori peste animale sălbatice care de obicei ocolesc omul, văzînd în fiecare un vînător. Îmi amintesc, de pildă, de ursul care urca mormăind coasta abruptă a Ceahlăului spre rugurile de mure de sub Polița cu Crini, fără să bănuiască că, la cîțiva pași, mă odihneam sub un brad bătrîn.

Altădată mă aflam cu doi colegi în creierul munților Almăjului din Banat. Tocmai ieșisem din Peștera Zamonița și ne oprisem să bem puțină apă la un izvor din adîncul pădurii. Deodată am zărit printre copaci o turmă de mistreți care, știindu-se la zeci de kilometri departe de orice așezare omenească, cobora coasta exact spre izvorul nostru. Parcă-i văd și acum. Maturi și godaci vărgați, de-a valma, conduși de un vier voinic și colțat, veneau spre noi în goană de duduia și trosnea pădurea seculară de fag. Cîteva secunde și ar fi fost la izvor. Ce puteam face, înarmat doar cu un briceag? Cu un foc de pușcă tras în aer i-aș fi luat prin surprindere, dar așa? Deodată, inspirat, trăsei un chiot haiducesc de clocoti văzduhul. Ca la o comandă turma puse «frîna de picior», se răsuci cu 180 de grade și o tuli pierzîndu-se curînd sub poalele copacilor fără să întoarcă capul. Abia după ce mistreții s-au făcut nevăzuți se așternu, tot ca la comandă, o liniște nefirească. Vrînd să se asigure că ciudații vînători le-au pierdut urma, tăceau ca... porcu-n păpușoi.

Ieșisem nevătămați din lupta cu dornele adînci și peretele prăbușit din Peștera Zamonița și iată, era cît pe ce s-o încurcăm la Izvorul Mistreților (să mai zică cineva că toponimele sînt vorbe goale!). Numai un coleg, n-a fost de acord cu chiuitura mea.

— Păcat, dacă nu chiuiai, puteam să-i fi văzut mai de aproape!

«După război mulți viteji se arată», mi-a venit în minte vorba românului, dar nu i-am răspuns.

Ștefan Negrea

PEREGRIN LA MOLDOVA

Cine n-a auzit de Palatul Culturii din Iași? Oricine-și îndreaptă pașii spre capitala moldavă poate admira această bijuterie arhitecturală! Dar ce știm despre aceasta?

A fost construit între anii 1906—1926 în stil gotic-flamboiant, după planurile arhitectului Barindei iar ornamentațiile interioare au fost făcute de către savantul Henri Coandă care a studiat la Paris sculptura cu marele artist Rodin. Inițial construcția a fost destinată justiției dar din 1955 devine Centru cultural adăpostind un mare complex muzeistic: Muzeul de artă ce are ca nucleu vechea Pinacotecă înființată la Iași în 1860 și conținînd în prezent peste 1200 picturi, 500 lucrări de grafică și 400 sculpturi înglobînd și un sector de artă universală cu opere ale unor maeștri ca Van Dyck, Murillo (celebra lucrare «Fecioara în extaz»), Veronesse, Poussin, Cranch și alte valoroase lucrări din secolele XVI—XIX, nelipsind clasicii români Grigorescu, Luchian, Octav Băncilă, Oscar Han etc. De un interes deosebit este Muzeul etnografic cu două secții, ambele revelante — secția de port popular și cea de instalații tehnice țărănești. La 1 martie 1961 a fost inaugurat la Palatul Culturii din Iași Muzeul Politehnic cu o secție de energetică ce evidențiază contribuția savanților români în această direcție iar din februarie 1966 și cu o secție unică în Europa, cea de înregistrare și redare a sunetului, secție ce însumează instrumente și complexe de instrumente de gen de la începuturi, în ordine cronologică de invenție, și pînă în ziua de azi.

În fața Palatului culturii patronează dominînd piața din jur și stînd ca mărturie de iubire statuia de bronz a lui Ștefan cel Mare, lucrare a sculptorului francez Emmanoil Fremiet.

Statuia a fost dezvelită după ce a fost adusă de la Paris, din atelierul sculptorului francez, la data de 5 iunie 1883. Dezvelirea statuii a prilejuit o mare sărbătoare la care au participat numeroase personalități de cultură printre care și marele poet Mihai Eminescu alături de ilustrul cărturar Bogdan Petriceicu Hașdeu.

Statuia celui mai mare domn al Moldovei, a proeminentei figuri din istoria națională a românilor, a impresionat de-alungul timpului și impresionează și azi prin puterea sa de evocare, sute, mii de oameni ce trec prin Iași. Iată ce scria ilustrul savant Henri Coandă despre aceasta: «Am avut un moment de copleșire, cînd am revăzut în pastelarea fondului de cer ieșean statuia lui Ștefan cel Mare. Acest monument m-a impresionat de la prima vedere, aș putea spune că a pătruns în mine». Cine nu poate subscrie acestor cuvinte — turist ori privitor întîmplător — elocvente retinei, minții și inimii.

Unui peregrin la Moldova, acest loc — Palatul Culturii — bine numit — îi rămîne o prezență vie în memorie, reactualizat mereu ca reper de inestimabilă valoare între reperele naționale românești ce susțin bolta cerului de civilizație și cultură a unui popor creativ, demn și deosebit de dotat dintotdeauna.

Elena D. Ivan

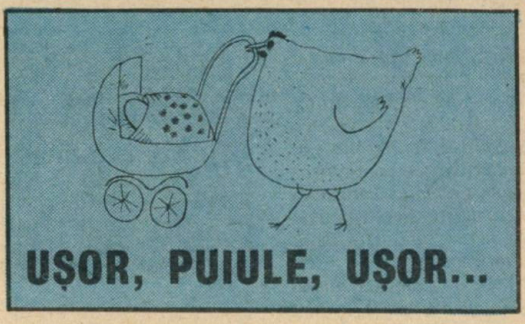

UȘOR, PUIULE, UȘOR...

— Vă salut...

— Bună ziua! În ce problemă?

— Vreau să mă încadrez și eu aici, în fabrică, în circuitul productiv.

— Bravo! Cîți ani ai, tinere?

— 35, pînă la pensia de bătrînețe.

— Și pînă acum ce-ai făcut?

— Am crescut mare!... Ei, unde mă duc?

— Arăți cam voinic, tinere. Așa că, pentru început, o să ajuți la piese.

— Piese? Dar ce, mă credeți dramaturg?

— Vorbeam de piese pentru motoare.

— Asta este bună! Dintre toți oamenii muncii din fabrica asta, tocmai pe mine m-ați găsit?

— Dacă nu vrei, o să lucrezi la arcuri de oțel.

— Arcuri? Sînt prea grele!... Poate aveți pentru mine o muncă mai ușoară. De pildă, dați-mă la fulgi.

— Ce fulgi, tinere?

— De care o fi! De rață, de gîscă, de zăpadă.

— Nu ținem.

— Și eu ce muncesc aici? Că am venit de un ceas și mă țineți de vorbă.

— Păi ce aș putea să-ți dau?

— Echipă de fotbal țineți?

— Cum să nu? Ținem cu ea la meciuri.

— Perfect! Mă treceți pe schemă, să stau pe extremă.

— Ai mai jucat vreodată fotbal?

— Nu, dar ce importanță are? Mă calific. Pînă la pensie am destul timp.

— Ascultă, tinere. In fond, ce dorești?

— Să muncesc aici. Dar fulgi nu aveți. Fotbalist nu vreți să mă faceți... Mă rog, eu am toată bunăvoința, dar luați-mă ușor și dați-mi ceva idem... Apropo! Orchestră de muzică pop nu aveți?

— Cu asta ce mai ai?

— Mă calific solist. Fie și numai la chitară electrică. Electricitatea o prind repede, ca un paratrăsnet.

— Tinere, m-am lămurit!

— Perfect! Unde este chitara, s-o iau în primire?

— Aici, în fabrică, nu există posturi fără muncă.

— Atunci nu vă mai deranjați cu mine... Apropo, cînd se plătește aici chenzina?

— De ce vrei să știi?

— Păi n-am stat în fabrică două ceasuri? Cine îmi plătește mie timpul ăsta?

CALEA RAHOVEI

Amintiri din prezent

1) — În urma cuceririi Independenței de stat, la 1878, vechiul Drum al Craiovei devenea Calea Rahovei. Izvora generos din acolada Curții Vechi și se rupea în drumul colbuit dinspre Bragadiru. Acum 60 de ani, Primăria sectorului trei (albastru) al Bucureștilor își avea sediul în Calea Rahovei, nr. 39. Puține mai sînt astăzi clădirile de acum 60 de ani care să fie, meritat, iertate de iureșul buldozerelor și escavatoarelor. Noile construcții din triunghiul Șoseaua Alexandriei - Antiaeriană - Calea Rahovei mărturisesc despre epoca actuală.

2) — Între Pecineaga și Sebastian, contrastele dintre nou și vechi sînt surprinse de curiozitatea peliculei, devenind curînd «mărturii de epocă».

— Buldozerele și escavatoarele vor înlătura vechile măcelării, florării, ceaprazării sau frizerii «de lux», măsele extravagante înfipte pînă nu demult în maxilarul străzii ornat cu locuințe insalubre abia camuflate de șipca gardului și vegetația întîmplătoare a curților.

3) — În anii socialismului s-au modernizat radical ori au fost ridicate din temelii importante obiective economice ale Bucureștilor: Vulcan, Electromagnetica, Aurora, I.C. Precizia ș.a., alături de numeroase licee, școli, grădinițe, cămine de nefamiliști. Secvența ilustrează o sub-secție de la Electromagnetica.

4) — Clădirea monumentală a Casei de cultură a sectorului 5, imobil a cărei particulară linie arhitectonică a fost prevăzut să se încadreze armonios cvartalelor noi.

8) — Fostul cinematograf Rahova unde, în primul deceniu al veacului nostru a fost sediul cercului «România muncitoare» care tipărea ziarul omonim. Tot în acest local s-au pus bazele primului sindicat al muncitorilor tîmplari din România.

Mihail Sandu,
membru A.F.

1

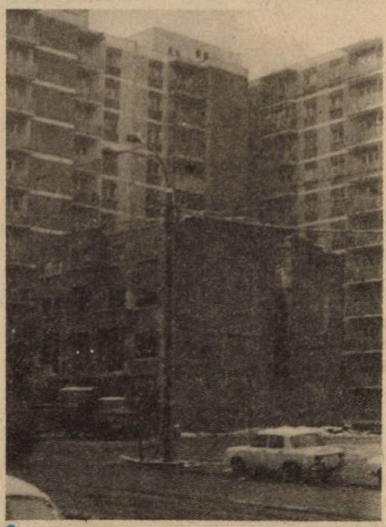

2

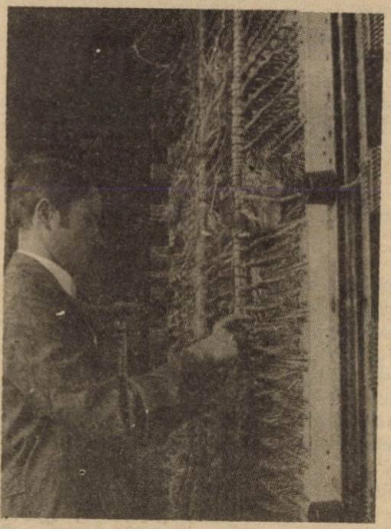

3

4

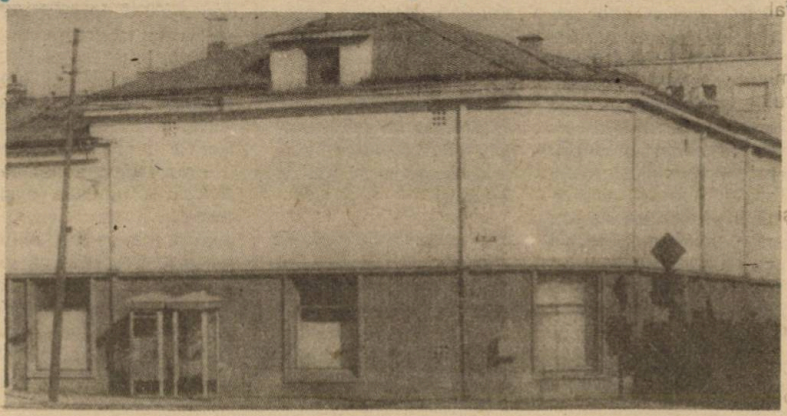

5

În cele patru Vînturi

Există multe legende despre oraşe dispărute. Un asemenea oraş a existat cîndva şi pe litoralul Gdanskului. Dovadă, însemnările din cronicile scandinave şi povestirile navigatorului englez Ulstan, care în secolul al IX-lea a făcut o călătorie pe Marea Baltică. Acest oraş se numea Truso. Cercetările au permis ca el să fie localizat în apropierea lacului Druzno, de lîngă actualul oraş Elblong (R.P Polonă). În urmă cu 1000 de ani, acest lac era un golf care a fost închis de aluviunile aduse de curenţii marini, închizînd şi accesul oraşului la mare.

*

În oraşul Parma din Italia există o vilă care se roteşte automat după mersul soarelui. Vila se roteşte pe un pivot enorm, motorul fiind acţionat de o celulă fotoelectrică.

*

În zona indiană a munţilor Himalaya există o localitate denumită Malana, unde se poate ajunge doar pe calea aerului sau prin ascensiuni alpine accesibile numai unor oameni cu îndelungată experienţă. Cei 500 de locuitori ai satului sînt obişnuiţi cu felul lor de viaţă şi se ocupă cu creşterea oilor, caprelor şi cultivarea orezului. Ei nu manifestă dorinţa de a avea legături cu oamenii din alte localităţi, fapt confirmat de cutuma potrivit căreia orice locuitor al Malanei care a părăsit satul nu mai are dreptul să se reîntoarcă! Locuitorii Malanei au limbă şi obiceiuri proprii.

Oraşul cel mai îndepărtat din Sud se numeşte Punta Arenas, din strîmtoarea Magellan. Aici în timpul iernii ziua are 2 ore, iar vara durează... 25 de ore.

*

Bărbaţii sînt mai îndemînatici decît femeile la împletitul ciorapilor. Dacă nu credeţi — scrie ziarul turc «Son Havadis» — vizitaţi satul Eny Karaagac din apropiere de Bursa. După lucru, ţăranii nu-şi petrec timpul liber în cafenea, ci... împletind ciorapi. Într-un an, ei confecţionează mii de perechi de ciorapi din lînă. E un meşteşug moştenit care se răspîndeşte şi în alte provincii ale ţării.

*

Pe globul pămîntesc există astăzi 135 de oraşe a căror populaţie trece de un milion de locuitori. Cu o sută de ani în urmă pe tot globul existau numai şase asemenea oraşe; Londra, Paris, Viena, Peking, Tokio, New York. Pe la sfîrşitul secolului trecut, 12 oraşe aveau o populaţie de peste un milion de locuitori, la primele 6 adăugîndu-se Moscova, Petersburg, Berlin, Osaka, Constantinopole, Chicago, toate aflîndu-se în emisfera nordică. Acum există şi la sud de Ecuator 9 oraşe cu peste un milion de locuitori.

*

Stînca sub forma unui con de zahăr, renumită în toată lumea, care formează «emblema» oraşului Rio de Janeiro, se împuţinează tot mai mult, deoarece ploile tropicale duc cu ele 60 de tone de material anual. S-au alcătuit mai multe proiecte, dintre care unele s-au şi pus în aplicare, pentru a apăra această curiozitate naţională braziliană de degradare totală.

*

În oraşul Chartres din Franţa există o catedrală a cărei faţadă are trei ferestre şi trei uşi împodobite cu nu mai puţin de 700 de statui!

La intrarea în satul olandez Staphorst, turistul e întîmpinat de un stîlp purtînd o inscripţie severă, în patru limbi: «Fotografiatul interzis». Faptul e de-a dreptul ridicol, pentru că satul care nu are decît 9600 de locuitori, nu are nici un obiectiv secret, sau cine ştie ce altceva. Populaţia satului este însă alcătuită numai din calvinişti, a căror credinţă îi face să fie convinşi că a te lăsa fotografiat înseamnă a săvîrşi un mare păcat religios. Aşadar, fără amintiri. Lucrurile nu se limitează la atît: satul amintit este probabil unicul din lume în care, din aceleaşi motive «sfinte», nu au pătruns deloc radioul şi televizorul. Aşa bigotism, mai rar.

În oraşul Heidelberg din R.F. Germană, poarta Elisabeth, care era plasată la intrarea domiciliului prinţului Friederich V, a fost construită în 1620, într-o singură noapte. Prinţul a vrut să facă astfel o surpriză soţiei sale, Elisabeth, de ziua naşterii. Poarta, un adevărat monument, a durat 344 de ani.

*

Oraşul Roma, cunoscut sub denumirea de «oraşul celor şapte coline» are de fapt unsprezece coline, dintre care două (Monte Citorio şi Monte Testaccio) sînt artificiale, de dată mai recentă.

*

Se pare că Parisul este oraşul cel mai vizitat din lume. Vizitatorii pot împrumuta de la agenţiile de turism, contra cost, un gramofon în miniatură şi discuri care timp de o oră informează despre locurile cele mai importante de vizitat în marele oraş. Dacă vizitatorul vrea să păstreze discul, ca amintire, el mai plăteşte pentru aceasta, un spor de taxă. Al doilea oraş francez ca mărime se află în... Canada! Este vorba de Montreal, unde numărul locuitorilor care vorbesc franceza e întrecut doar de Paris.

*

La Teheran se obişnuieşte ca fiecare turist străin să fie deservit de un samsar, căci, dacă vrea să cumpere ceva, tocmeala cu negustorii cere o artă atît de dificilă, încît un străin, nepriceput în materie, nu se poate lipsi de asistenţa unui «specialist».

În unele orașe din Europa, în timpul verii străzile sînt stropite cu apă de mare. Aceasta pentru că apa de mare se evaporă mai greu și întîrzie procesul de putrefacție a substanțelor organice.

*

În 1249, cînd marile orașe italiene erau independente, un soldat al orașului Bologna a trecut în armata orașului Modena, luînd cu el un hîrdău de stejar din care dădea apă calului. Autoritățile de la Bologna nu au făcut mare caz de plecarea ostașului, în schimb țineau mult să fie restituit hîrdăul. Conducătorii de la Modena au refuzat această pretenție și s-a iscat o ceartă între cele două orașe, iar apoi un război, care a durat 22 de ani! Hîrdăul cu pricina se află și acum la Modena, într-unul din vechile turnuri ale orașului.

*

Conform unei statistici întocmite de meteorologi, titlul de orașul cel mai cețos al Angliei nu se cuvine — cum s-ar presupune — Londrei, ci orașelor Notingham și Manchester.

*

În orașul Kennebunk din S.U.A. există o casă construită din anul 1757 de Joseph Storer. Ceea ce atrage atenția atît localnicilor cît și vizitatorilor este faptul că un copac, care a crescut lîngă un geam al casei, a pătruns înăuntru, apoi s-a dezvoltat, iar coroana a răzbit prin acoperiș.

*

În localitatea Sass (Sf. Ștefan) din Austria există o moară care funcționează neîntrerupt de peste 700 de ani!

*

Orașul Oslo, capitala Norvegiei, deși nu are nici 600 000 de locuitori, ocupă un teritoriu cît al Londrei! Casele orașului se întind pe o suprafață de aproximativ 400 kmp.

*

Vovice este o localitate din Iugoslavia cu circa 3000 de locuitori. Aici toate funcțiile publice sînt deținute de către femei. Primarul, judecătorul, factorul poștal, șeful postului de miliție, toți sînt femei. De asemenea tot femeile ocupă și funcția de coșar, precum și de frizer. În ce-i privește pe turiștii care poposesc pe aici, aceștia n-au nici o... reclamație!

*

Autoritățile londoneze au introdus serioase restricții în ce privește vizionarea de către turiștii străini a celebrei festivități de schimbare a gărzii la Buckingham Palace. Astfel, agențiile turistice care organizează excursii în autocare trebuie să se înscrie din vreme pentru obținerea aprobării respective. Așa se face că, față de numărul mediu de 200 autocare parcate înainte vreme lîngă palat, în prezent numărul lor este cu mult mai redus.

VAȚA DE JOS

În bazinul depresionar Brad-Hălmagiu din Munții Apuseni, la o altitudine de 233 m, pe Valea Crișului Alb, se află mica și cocheta stațiune balneoclimaterică cu caracter permanent, Vața de Jos.

Legenda spune că o tînără voievodeasă, în trecerea ei prin locul actualei stațiuni, a descoperit un vad îngust și puțin adînc în care a făcut baie mai multe zile la rînd. Impresionată de efectele curative ale apei și-a convins soțul să construiască lîngă izvor un bazin din lemn. Vestea despre tămăduitoarea apă s-a răspîndit repede în împrejurimi și se spune că primii oameni care au venit cu gîndul să ocrotească binefăcătorul izvor au fost trei moți, întemeietorii de mai tîrziu ai unei noi așezări, Vața de Jos.

În ultimii ani, ca urmare a factorilor naturali de cură, stațiunea a fost complet reamenajată sporindu-i-se confortul, capacitatea de cazare și tratament, în 1979 dîndu-se în folosință un nou complex balnear.

Ca factori de cură stațiunea posedă două izvoare și un puț artezian (60 m) cu ape oligometalice, sulfatate, clorurate, sodicocalcice la o temperatură de 37,5—39°C.

Stațiunea este profilată în special pentru afecțiuni ale aparatului locomotor, afecțiuni neurologice periferice, ginecologice, dermatologice (în cazuri de cură externă) precum și în afecțiuni ale tubului digestiv și ale glandelor anexe (în cura internă). Dintre afecțiunile ce le prezintă bolnavii la intrare notăm: redori articulare-post fracturi, poliartrită cronică evolutivă, lombosciatică vertebrală, hernii de disc operate etc. Din punct de vedere al curei terapeutice stațiunea balneoclimaterică Vața de Jos este comparabilă cu Băile Felix, Sovata, Amara și Băile Herculane. Fiecărui bolnav, pe lîngă băi termale i se fac, conform prescripției medicului balneolog, proceduri ajutătoare, după gravitatea cazului.

În raza localității deosebit de atractiv și des folosit ca loc de agrement este punctul numit **Cota zero** *situat pe direcția Căzănești-Săvîrșin, în trecătoarea care duce spre Valea Mureșului.*

Între localitățile Brotuna și Tîrnava se află punctul **Salca roșie,** *punct cu o deosebită semnificație istorică: în 1848 Avram Iancu și oastea sa de moți au dat o crîncenă lovitură dușmanilor.*

De asemenea, pe teritoriul comunei se află peșterile Prohodiște, Miaza și Ponor de dimensiuni reduse dar mai greu accesibile vizitatorilor.

La circa 12 km de Vața de Jos se află satul Țebea unde, lîngă **gorunul lui Horia,** *sînt înmormîntați Avram Iancu și Ion Buteanu, conducători ai Revoluției din 1848 din Transilvania, precum și alți luptători pașoptiști ardeleni.*

La Basarabasa (sat la 3 km) se află o rezervație naturală de trunchiuri de copaci pietrificate.

În comuna Baia de Criș (8 km distanță de Vața) s-au descoperit bazine romane de spălat aur iar în cîmp trei mari stele-menhiri din sec. IV î.e.n., statui antropomorfe din andezit înalte de 1,70 m reprezentînd personaje masculine.

Constantin Grigore

O ISTORIE CIUDATĂ:

BALTA ALBĂ

Sînt în ținutul Buzăului alături de locuri al căror nume a intrat demult și definitiv în istorie, și puncte sale sau zone pe care timpul nedreptățindu-le, le-a acoperit multă vreme cu colbul anonimatului.

Balta Albă. Ce poate însemna acest nume azi, în 1981 pentru cel ce poposește pe meleagurile Buzăului?

Balta Albă. Nu mai spune aproape nimic nimănui și coincidența onomastică a comunei cu unul din tinerele cartiere ale Capitalei a sporit și mai mult anonimatul acestei mici localități din Bărăgan.

Balta propriu-zisă nu este de fapt decît un lac de aproximativ 9 km și ale cărui ape sînt folosite în tratarea unei mari game de afecțiuni.

De ce lacul din Bărăganul Buzăului n-a avut soarta altor lacuri — a Techirghiolului bunăoară — unde proprietățile apelor și nămolului au atras oamenii, au declanșat ridicarea de hoteluri, deschiderea de stabilimente și amenajarea de stabilimente și amenajarea de stațiuni balneare, fie ele și sezoniere, este mai greu de răspuns.

Poate pentru că drumurile — cele ce ar fi presupus mai întîi amenajări — erau prea costisitoare, poate pentru că celor ce ar fi putut investi sumele li s-a părut afacerea nerentabilă, poate pentru că cei ce ar fi putut să vină să se trateze aici n-aveau suficientă încredere în «miracolul» băltii.

Cert este că la jumătatea veacului trecut satul din apropiere era prea sărăcăcios și nici pe departe pregătit să devină localitate turistică. Azi — cînd citim în presa acelor vremuri — ne încearcă un zîmbet amar aflînd cîte ceva despre înfățișarea de odinioară a Băltii Albe.

Odobescu, pe cînd ajunsese la vîrsta de numai 13 ani, poposea la Balta Albă în 1847, cam în aceeași vreme cu bardul din Mircești.

Apele de la Balta Albă aveau, se pare, pe atunci proprietăți miraculoase și de cîțiva ani se vorbea despre ele pretutindeni. În patru numere consecutive ale revistei «L'Illustration» din 1854 apare articolul «Le lac Blank» semnat de Bazil Alecsandri și ilustrat cu trei gravuri în lemn făcute după desenele lui Teodor Aman. Pentru a da cititorilor o imagine a «Băilor» de la Balta Albă, autorul articolului citează impresiile unui călător francez, care, venind la Iași în 1847, ajunge și la «Lacul miraculos».

«*La consulat* — zice pretinsul călător întîlnit de Alecsandri — *se aflau mai mulți străini care vorbeau cu entuziasm de o baltă făcătoare de minuni ce se descoperise în Vlahia, de vreo cîțiva ani și care se numea Balta Albă. După zisa acelor prieteni ai domnului consul, peste zece mii de oameni se găseau acum împrejurul acelei bălți și se lecuiau, văzîndu-i cu ochii, de tot soiul de patimi. În acest izvor de tămăduire orbii cîștigau vederile, surzii auzul, ologii picioarele, bărbații puterile!*

Cum auzii povestind de o asemenea minune, rugai pe domnul consul să-mi înlesnească vreun chip de a mă duce îndată la Balta Albă, și peste o jumătate de ceas, un arnăut intră în salon, vestindu-mi că trăsura era gata. Îmi luai un sac de drum și mă coborîi repede în ulîță.

...Tîrziu, pe la vreo zece ceasuri de noapte, am ajuns pe malurile unei bălți late, care sticlea ca o tablă de argint la razele lunii. Poștașul mă întrebă prin semne unde să mă ducă? Eu care credeam că Balta Albă era numele unui tîrg, precum Marien-Bad sau Ems, sau Baden îi răspunsei: A Balta Albă.

Și mărturisesc că în acest răspuns erau cuprinse toate sperările mele; de a scăpa de salturile mortale ale căruții; sperarea de a mînca un biftec de tractir; și, mai ales sperarea de a mă odihni o noapte întreagă pe un pat elastic.

...Încă o fugă bună de cal și am sosit într-un sat alcătuit din bordeie cu stuf și coronate de cuiburi de cocostîrci...

...Și, într-un cuvînt, amestecul acela de umbră și lumină, care dau lucrurilor o privire fantastică, mă făcură să mă cred în altă lume.

...Un ceas întreg am umblat ca o nălucă printre gardurile satului, cînd sărind peste o vacă culcată în mijlocul uliței, cînd trezind vreun cocoș adormit care sărea speriat de pe gard pe casă, cînd împiedicîndu-mă de jugul unui car lăsat în drum, cînd ferindu-mă de a pica într-o fîntînă pentru că am păcatul de a nu vedea prea bine noaptea. Nici una din cele case nu avea înfățișarea de tractir și, după o lungă plimbare, rămăsei încredințat că ceea ce căutam nu se afla în Balta Albă...»

Apoi faima Băltii Albe — în care nu s-a amenajat nimic de către nimeni — s-a stins treptat. Tot mai puțini erau cei care veneau să se tămăduiască aici.

O istorie ciudată. O istorie cu glorie efemeră și cu o decădere fulgerătoare. Biografia unei localități, a unui punct cu importanța, cu trecutul și viitorul său pe harta și în economia ținutului și județului Buzău...

Astăzi Balta Albă descrisă de peregrinul francez nu mai este decît o amintire. Nu știu dacă cel care trebuie să dea replica contemporană descrierii făcute de bardul de la Mircești, a fost ori se va duce mai tîrziu în stațiunea balneară buzoiană, și nici dacă va trebui să folosească drept argument spusele vreunui călător de la noi ori de aiurea. Nu știu nici dacă în ambițiile forurilor locale intră sau nu dorința de a face ca Balta Albă să rivalizeze mai devreme ori mai tîrziu cu alte «locuri de tămăduire», după cum nu știu nici prin ce mijloace se gîndește Oficiul județean de turism să-și asigure prezența permanentă pe tot timpul anului a cîteva sute de oameni veniți la tratament din întreaga țară.

Știu însă că omului care a preferat stațiunea asta altora cu confort și calități întrucîtva asemănătoare, împrejurimile îi oferă șansa de a deveni «microbist» într-ale pescuitului cu undița, bineînțeles dacă nu era dinainte, fără să-și fi încercat însă norocul și uneltele în bălțile zonei de aici.

Se vor ridica, foarte curînd, noi hoteluri, vile, o policlinică, noi restaurante, baze de agrement. Balta Albă va fi în numai cîțiva ani, un Techirghiol al Buzăului.

Reportaj de anticipație? Nicidecum. Poate doar o replică, la fel de reală ca și cea consemnată de Alecsandri, dată descrierii relatate de presupusul călător francez la mijloc de secol nouăsprezece...

La Buda soarele a răsărit a doua oară

Primele gînduri despre această «carte» ți le faci la Muzeul orașului Rîmnicu Sărat unde — din dosul ferestrelor de diorame — ochii încremeniți pentru totdeauna ai veveritelor, iepurilor, căprioarelor, mistreților și ursilor ce populează regiunea, te privesc parcă nedumeriți și ar vrea să-ți fie tovarăși prin pădurile și poienile de la Buda, de la Dumitrești, ori de la Bisoca.

Ținutul — așa cum ți se înfățișează cînd îi calci pragul pentru întîia oară — pare în adevăr de o mare sălbăticie și rămîi uimit și te întrebi cum de au putut oamenii să creeze și să întemeieze satele mari și frumoase pe care le vezi acum.

Dealurile sînt înconjurate ca de un brîu bogat de livezile de pruni și de meri (toamna tîrziu și iarna oamenii se strîng în poverne la preschimbarea fructelor în țuică, stau de vorbă amintindu-și de anii duși ori gîndind și plănuind la acțiunile anotimpurilor viitoare).

Femeia le privește pe fereastra odăii în care stă, cade pe gînduri (și cine poate ști pe ce cărări întortocheate și îndepărtate cutreieră gîndurile ei?) și apoi firul și acul din mînă încep să alerge pe altfel de drumuri, numai de ea știute.

Firul alunecă încet, coboară și urcă, se adună, se îmbucă după legi necunoscute decît femeii.

Apele curg albastre printre păduri și munți; firul lor rătăcește, parcă, desprins dintr-un imens caer de cer, pe fundul văilor — la fel de o mie, de două mii, de zece mii de ani. Femeia cunoaște mișcarea izvoarelor (doar le-a văzut și a mers de-a lungul malurilor lor de zeci de ori) și mai ia o bucată de fir, încet și sigur o trece prin urechile acului și apoi în lungul și latul pînzei.

Micile cercuri de tablă strălucitoare, orînduite și ele după o lege anume, vor închipui soarele, roțile carelor ori poate galbenul strălucitor al merelor și strugurilor din livezi și podgorii...

Roșul și galbenul vor da viață trandafirilor, crinilor și zambilelor din ghivecele atîrnate de stîlpii prispelor în semn de tinerețe și primăvară a sufletului.

Albul orînduit pe cîmpia neagră va da viață luminii stelelor răsărite sub perdeaua neagră a nopții...

Galbenul va închipui grîul și porumbul, va însufleți toamnele aprinse în frunzele viei și ale nucului...

Strînse unele lîngă altele, chemîndu-se, dîndu-și mîinile, neputînd trăi singuratice, culorile vor clădi, laolaltă, dealurile și munții, satele și stînele, livezile și podgoriile. Și vor mai închipui, dincolo de toate, voioșia, tinerețea și viața fără de moarte a oamenilor din această străveche vatră de țară.

Femeia știe acest adevăr fundamental și mîinile și ochii ei împletesc firele și culorile, anotimpurile și vîrstele, istoria și prezentul, sensurile vieții și visului...

Așa trebuie să se fi întîmplat la începutul începuturilor cînd va fi apărut la Buda și la Dumitrești tradiția cusăturilor, frumoasa îndeletnicire a lucrării costumelor pentru horele și sărbătorile satelor din Valea Rîmnicului. Acum, duminica, la căminul cultural al satului prind să se «dezlănțuie» în jocuri cei mai buni dansatori. Prin aer, prin mișcările lor repezi, strălucesc parcă multicolore curcubee din cele mai pure lumini.

I-am văzut pe flăcăii de aici într-una din duminici dansînd și sentimentul a fost acela că jocurile prind în ele toată bucuria pămîntului.

...La Buda soarele-nflorise, pe ii și fote, a doua oară...

Florentin Popescu

FOTBAL

Balon,
Rotunjime-
Etalon
De virtuți și isteține.
Te lipești de picioarele-talent,
prietenos,
Însăilînd broderiile pasei,
Pentru ca, victorios,
Să-mbrățișezi lăuntrul plasei!

Spațiu al porții,
Ți-s marginile ticluite cu
emoții.
Arcuirile,
Salturile și unduirile
Îți sînt cununa
Și-ți binecuvîntează în bare
Fortuna!

Stadion,
Templu pe gazon,
Ai împrejmuiri
Din zeci de mii de priviri,
Care scapără ori se-adumbresc,
După cum cei care-l slujesc
Își fac sau nu datoria,
Definind inimilor tăria!

Fotbal, sport-rege.
Sub mantia ta încape
Întreaga mulțime
A celor care, cu putere de lege,
Își împart în amănunțime
Bucuriile și întristările în etape;
Pentru că, înainte de toate,
Viața și-o măsoară-n... campionate!

D.C. Mazilu

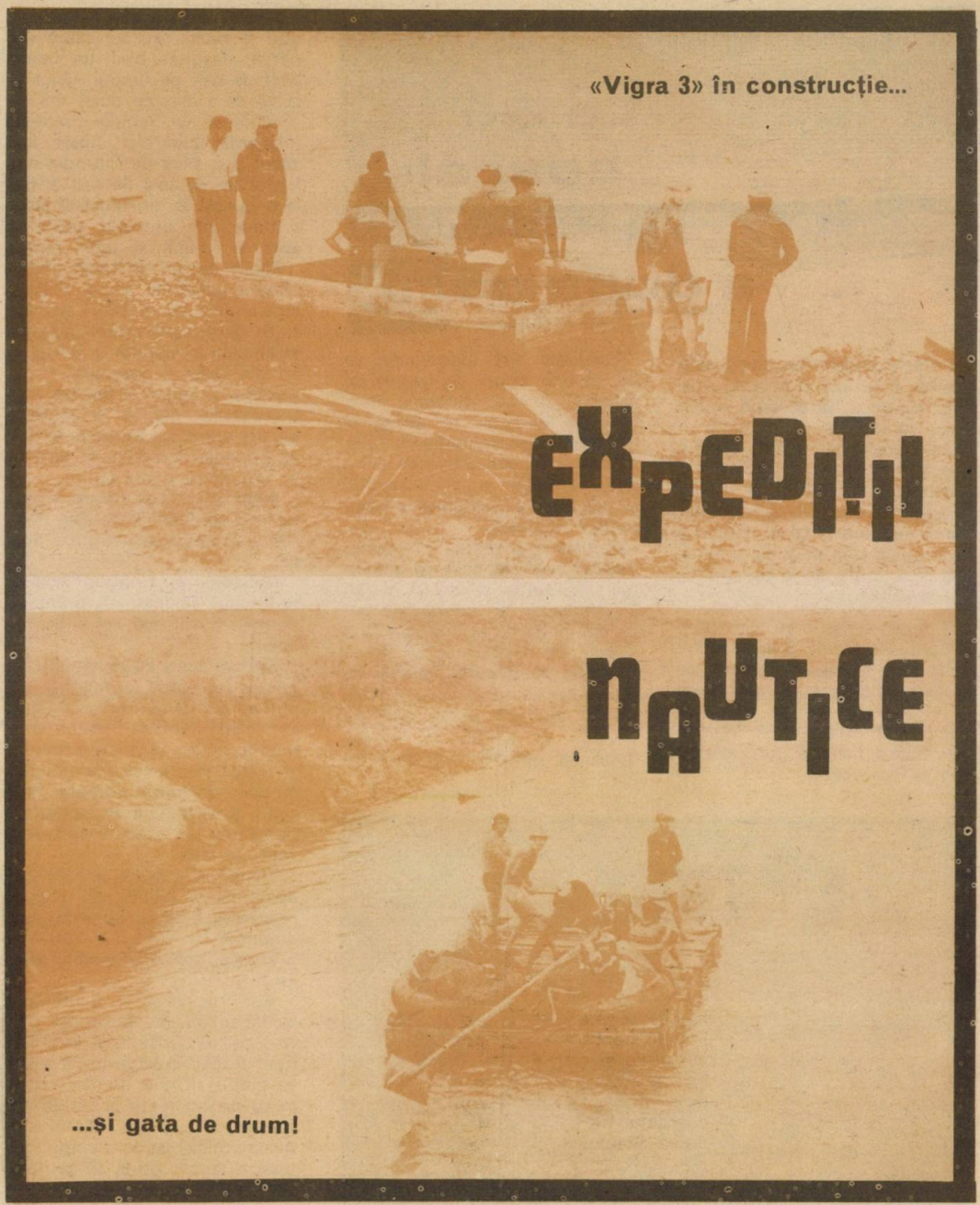

Drumurile pe apă sînt tot mai solicitate. Expedițiile pe Dunăre, pe Mureș, pe Argeș, pe alte rîuri interioare, sînt tot mai frecvente. Tinerii își încearcă îndemînarea, dar caută și noi posibilități de practicare a turismului nautic în zone de interes turistic. Așa sînt expedițiile tinerilor de la Întreprinderea de sticlărie pentru menaj din Bistrița. Ultima dintre ele, cu ambarcațiunea Vigra-3 — o plută din scîndură de brad, pe camere de tractor, cu lungimea de 6 m și lățimea de 3 m, a pornit de la Tg. Mureș, străbătînd un traseu de aproape 200 km, pe la Iernut pînă la Luduș. Examenele cele mai dificile nu au fost vadurile mai puțin adînci, ci barajele înalte care trebuiau trecute. Și aceste examene au constituit fiecare un succes, avînd martor de fiecare dată un numeros public. Toate amănuntele traseului — obiective turistice, locuri de popas, posibilități de acostare și aprovizionare etc. — au fost notate amănunțit în cele nouă jurnale de bord ale celor nouă membri ai echipajului: Ion Mureșan (inițiatorul acestei expediții), Luca Lenuța, Viorica Ștefan, Simona Mureșan, Radu Beșuala, Ion Mărgineanu, Vasile Bizău, Pavel Cucinet, Vasile Mureșan. Intenția lor este ca, în 1982, să ajungă cu pluta dincolo de Arad, prin R.P. Ungară, pînă în R.S. Cehoslovacă.

„Una e cînd spui 4911 și alta cînd spui 5000!“

Era, în meseria lui, printre cei mai buni din țară și devenise un personaj familiar al presei românești de o bună bucată de vreme încoace, în primul rînd, socotesc, pentru că se arăta prietenos și deschis la inimă și pentru că, vorbind, se arăta că el chiar are despre ce să vorbească. Îi plăcea să vorbească, mai mult decît despre orice, despre Insula lui, despre fîșia de pămînt cuprinsă între firul Dunării și brațul Borcei și înlănțuită de un dig de 42 de kilometri, prima lucrare de asemenea proporții înfăptuită după Eliberare, unde au muncit un furnicar de oameni, spunea Dumitru Dumitru, aproape așa cum și-au înălțat egiptenii piramidele. În fiecare zi, vreme de trei ani, fuseseră scoase la lucru vreo două mii de care țe din satele din preajmă iar milioanele de metri cubi de pămînt și de piatră stivuite în marginea fluviului au pus la adăpost și au ferit de ape cele nouă mii de hectare din cuprinsul cărora, de vreo treizeci de ani încoace, I.A.S.-ul Pietroiu a livrat statului produse agricole în valoare de peste 2 miliarde de lei.

Despre toate acestea, nea Mitică, adică oficial tovarășul Dumitru Dumitru, director al I.A.S.-ului Pietroiu și Erou al Muncii Socialiste, îmi vorbea într-o zi de iulie, în vara anului care abia s-a încheiat. Ședea alături de șoferul Ion Postole, într-un ARO în care-mi găsisem și eu un loc pe bancheta din spate. Aveau de străbătut județul Călărași în lung, în acea zi, dus și întors. De dimineață, cînd intrasem în biroul lui Dumitru Dumitru, îmi spusese: 1 000 grîu, 8 zile, 4 911 kilograme la hectar; 1 000 orz, 4 zile, 4 800 kilograme la hectar. Primele cifre însemnau suprafețele care fuseseră de recoltat, numărul zilelor arăta cît durase secerișul iar ultimele cifre reprezentau producțiile obținute. Văzînd că nu campania de recoltare mă adusese pînă acolo, pentru că oricum la Pietroiu secerișul se încheiase mai devreme decît prin alte locuri, Dumitru Dumitru schimbase vorba și se arătase un pic nemulțumit de producția de grîu obținută. „Să fi făcut 5 000 de kilograme la hectar, zisese. Una e cînd spui 4 911 și alta cînd spui 5 000“. Și-n ziua aceea, adică la numai cinci zile după ce încheiase culesul grîului, avea de gînd să se repeadă pînă la Stațiunea de cercetări agricole Fundulea, să vadă dacă poate obține sămînță dintr-un soi de grîu mai productiv de 6—7 000 de kilograme la hectar. Vorbise cu directorul stațiunii, Cristian Hera, și nu vroia să întîrzie. Încît, după ce dădusem o raită prin insulă, trecurerăm prin fața sediului I.A.S.-ului fără să mai oprim și ne continuasem drumul către Călărași și apoi mai departe, către Fundulea. Și după ce Dumitru Dumitru și-a anunțat secretara, pe Lucia Nițu, unde se află și încotro se îndreaptă, după ce stația de radio de la bordul mașinii a rămas tăcută pe măsură ce ne îndepărtam, Dumitru Dumitru l-a rugat pe șofer să oprească și a venit să se așeze pe cealaltă banchetă din spate a mașinii, și-a aprins un Snagov și mi-a spus că soția sa, Emilia, nu știe că el s-a apucat din nou de fumat, într-o vreme se lăsase de tot, nu mai fuma nici o țigare pe zi, dar a început din nou să fumeze în campania asta a secerișului, care a fost grea al dracului, chiar dacă el a strîns orzul în patru zile și grîul în opt. Și pentru că aflasem că înainte cu cîteva luni, prin martie, împlinise 60 de ani și că fusese foarte mulțumit că nimeni nu adusese vorba, în acea împrejurare, despre pensionarea lui, rămînînd ca un lucru de la sine înțeles că Dumitru Dumitru va conduce I.A.S.-ul Pietroiu atîta timp cît îi va îngădui sănătatea, am încuviințat tăcut, atunci cînd Dumitru Dumitru, parcă vorbind o clipă cu el însuși, a zis că nu face deloc bine că mai fumează, și m-am străduit să las să treacă ușor mărturisirea că îl cam chinuie cîteodată o afurisită de artită; cu toate că atunci, ca și acum, cînd mi-amintesc de cuvintele lui, n-aș fi putut și n-aș putea să jur că nu devenise vizibilă o anume temere și îngrijorare, fiindcă, după cum spunea, el auzise că de o astfel de boală unii ajung în situația de a li se amputa picioarele. Dar n-au apucat ca pe puntea subțire a acelei temeri să se clatine, nehotărîte, decît poate atîtea clipe cîte ar încăpea într-a zecea parte dintr-un minut, fiindcă Dumitru Dumitru s-a arătat iarăși încrezător și sigur de el. Nu el fusese acela care spusese odată unui ziarist că „nu-i frumos, nici cinstit să duci cu tine în pămînt prea multă viață?“. Și despre cîte s-a întîmplat să mai cuprindă răstimpul acelei călătorii am scris chiar atunci, într-un reportaj apărut către sfîrșitul lui iulie. Ne-am despărțit la Lehliu. După ce am promis să ne revedem și-a continuat drumul. Dar încă nu trecuse bine vara, cînd am aflat că Dumitru Dumitru a murit. Așadar izbucnirea rece dar de scurtă durată a acelei temeri din cuvintele lui, despre boala aceea afurisită, se dovedise a fi mult mai gravă decît îmi închipuisem.

Rămîne în urma lui istoria unei Insule din care o parte s-a scris iar altă parte n-a avut timp Dumitru Dumitru s-o povestească, așa cum n-a mai avut timp să vadă răsărind nici grîul acestui an, căruia el începuse să-i ducă grija și pentru care chiar l-am văzut cheltuindu-și una dintre zilele, cîte au fost, ale vieții lui.

Dumitru Constantinescu

File glorioase din istoria Uniunii Tineretului Comunist din România

Tineretul revoluționar al patriei noastre trăiește în primăvara anului 1982 emoția unei prestigioase aniversări : împlinirea a șase decenii de activitate eroică pusă în slujba celor mai înalte idealuri ale poporului. 60 de ani în care toate marile evenimente revoluționare au avut reprezentanți autentici în tinerii înflăcărați și patrioți, membri ai Uniunii Tineretului Comunist, tinere mlădițe capabile să ducă spre izbîndă idealurile cele mai scumpe ale timpului lor, cel mai adesea eroic, pentru ca aspirațiile vitale ale întregului popor să fie transformate din deziderate și romantism revoluționar în realitate. Șase decenii de lupte și jertfe, șase decenii de istorie vie din care vom reciti cu ochii minții și cu emoția firească unor asemenea evenimente cele mai importante file ale glorioasei istorii de dăruiri conștiente pe altarul dragostei de țară.

● **1922** – În 19–20 martie, cu sprijinul și sub conducerea Partidului Comunist Român, a fost creată **Uniunea Tineretului Comunist** din România, reunind în rîndurile sale masele largi de muncitori, țărani, elevi, studenți, intelectuali și funcționari cu orientare clară în activitatea lor spre țelurile nobile ale socialismului. Conferința generală a tineretului socialist de la București, prima din istoria mișcării revoluționare de tineret, care reunește reprezentanți ai organizațiilor din toate provinciile istorice ale României, pune bazele organizației unice comuniste de tineret din România, întregită sub denumirea de «Mișcarea Tineretului Socialist», denumire schimbată din anul 1923 în «Uniunea Tineretului Socialist» iar din data de 1 mai 1924 va fi adoptată denumirea de Uniunea Tineretului Comunist. ● **1924** – Are loc, la Sibiu **Congresul I al Uniunii Tineretului Comunist,** în cea mai strictă conspirativitate și adoptă o moțiune privind relațiile U.T.C. cu partidul comunist. Din iulie, atît Partidul Comunist Român, cît și Uniunea Tineretului Comunist, precum și alte organizații revoluționare ale clasei muncitoare sînt dizolvate și scoase de către autorități în afara legilor, militanții revoluționari fiind urmăriți și arestați. În noile condiții de ilegalitate, în octombrie are loc **Congresul al II-lea al Uniunii Tineretului Comunist,** la București, care stabilește formele de organizare și metodele de luptă ale angajării revoluționare. ● **1925** – La 20 iulie are loc crearea din inițiativa P.C.R. și a U.T.C. a **Uniunii Studenților Independenți,** ca organizație democratică, avînd la bază un front unic al studenților comuniști, socialiști și de alte orientări politice sau neorganizați. ● **1926** – Prin activitatea sa din această perioadă, cu toate că era în ilegalitate, U.T.C. a desfășurat o neobosită muncă de organizare a tineretului, a luptei sale alături de masele populare, la grevele muncitorești din întreaga țară. Pentru aceasta Consiliul de război al Corpului III Armată din Chișinău a judecat procesul unor cadre din conducerea U.T.C., un număr de 36 de tineri comuniști fiind condamnați la închisoare între 6 luni și 5 ani. ● **1927** – Conferința Uniunii Tineretului Comunist din octombrie, de la Oradea analizează condițiile activității politice în ilegalitate și stabilește sarcinile în direcția consolidării și extinderii rîndurilor U.T.C. ●**1929** – Între 20–22 iulie se desfășoară **Congresul al III-lea al U.T.C.** la București, care dezbate și stabilește orientarea activității organizațiilor comuniste de tineret spre problemele fundamentale ce se ridicau în fața proletariatului român în noile condiții determinate de izbucnirea crizei economice – nouă etapă a luptei revoluționare. ● **1930** – Apare la București, în decembrie, primul număr al publicației ilegale **Buletinul,** organul Comitetului Central al U.T.C. ● **1932** – Conferința tineretului ceferist din august, la București, remarcă necesitatea unei participări tot mai active, alături de ceilalți muncitori vîrstnici la lupta împotriva consecințelor grave ale crizei economice, pentru cucerirea și apărarea unor revendicări legitime. ● **1933** – La chemarea U.T.C., tinerii muncitori și ucenici participă în masă la luptele eroice ale muncitorilor de la Atelierele C.F.R. Griviția, represiunii sîngeroase din dimineața zilei de 16 februarie căzîndu-i victimă și mulți tineri. Din inițiativa și sub conducerea P.C.R., în iunie, a luat ființă **«Comitetul Național Antifascist»** la care tineretul democrat din Capitală era reprezentat de tînărul Nicolae Ceaușescu, în vîrstă de numai 16 ani, pentru ca în iulie să se constituie Comitetul național antifascist al tineretului, în conducerea căruia se afla și tînărul comunist Nicolae Ceaușescu. Intrat, după cum se știe, de la o vîrstă fragedă în mișcarea revoluționară din țara noastră, tînărul comunist Nicolae Ceaușescu s-a făcut repede remarcat prin activitate neobosită, dîrzenie, abnegație și curaj. ● **1934** – Plenara C.C. a U.T.C. arată pericolul fascist și stabilește sarcinile ce reveneau tineretului comunist pentru întărirea luptei antifasciste. În timpul memorabilului proces de la Craiova, militantul comunist Nicolae Ceaușescu se afla în fruntea unei acțiuni de solidaritate cu conducătorii grevelor muncitorilor feroviari și petroliști din 1933. Veniți să depună ca martori, tinerii comuniști Nicolae Ceaușescu, Vasile Pogăceanu, Vasile Gabor și Ion Brad sînt arestați de către organele represive.

Aspect de la marea manifestație antifascistă și antirăzboinică ce a avut loc în București la 1 Mai 1939

● **1935** – Tineretul din Capitală participă activ la demonstrația din Piața Unirii cu prilejul zilei de 1 Mai 1935. Pentru calitățile sale excepționale de luptător comunist, partidul i-a încredințat, tovarășului Nicolae Ceaușescu, în toamna anului 1935, funcția de secretar al Comitetului regional Prahova al U.T.C., calitate în care s-a afirmat cu strălucite virtuți de organizator al maselor și luptător neobosit pentru înfăptuirea idealurilor de dreptate și libertate ale poporului român. ● **1936** – Se tipărește broșura «Sarcinile Partidului Comunist din România privitoare la tineret». Arestați la 15 ianuarie, un grup de utecișți și militanți antifasciști sînt judecați între 27 mai – 5 iunie de Consiliul de război al Corpului V Armată din Brașov. În fruntea lor se afla tînărul comunist Nicolae Ceaușescu, condamnat la 2 ani și 6 luni închisoare în temnița de la Doftana, 2000 de lei amendă și un an interdicție de a părăsi satul natal după executarea sentinței ● **1939** – Sărbătorind Ziua de 1 Mai, au avut loc mari manifestații antifasciste și antirăzboinice ale maselor populare din București, sub semnul unității de acțiune între comuniști și socialiști la care au participat și tinerii Elena și Nicolae Ceaușescu. Un rol deosebit de important în pregătirea și desfășurarea acestor manifestații politice l-a avut tînărul comunist Nicolae Ceaușescu, prezent în comisia de organizare din însărcinarea conducerii P.C.R. În decembrie are loc Conferința de organizare a Uniunii Tineretului Comunist, la București, la care tovarășul Nicolae Ceaușescu – suflet viu al acestei acțiuni – prezintă un raport organizatoric, un cuprinzător program de acțiune al organizației. Ca o înaltă apreciere a activității desfășurate de tovarășul Nicolae Ceaușescu în mișcarea comunistă din România, contribuției sale de înaltă valoare la acțiunea de reorganizare a U.T.C., conferința îl alege în Secretariatul C.C. al U.T.C. ● **1940** – În ziua de 3 noiembrie, în Piața Obor din București are loc o mare manifestație antifascistă organizată de Partidul Comunist Român și Uniunea Tineretului Comunist. ● **1942** – În luna februarie, Comitetul Central al U.T.C. elaborează documentul ce direcționa tactica recreării Frontului Patriotic al Tineretului intitulat «Situația actuală și sarcinile tineretului din România». ● – Are loc, în septembrie, făurirea Frontului Unic al Tineretului Muncitoresc. ● **1947** – de 14–15 martie s-a desfășurat Conferința de constituire a Uniunii Tineretului Muncitoresc din România, prilej pentru realizarea unei depline unități a tineretului muncitoresc, a unității politice a clasei muncitoare tinere. ● **1948** – Prin unirea U.T.M. și U.T.S. are loc desăvîrșirea unității întregului tineret muncitoresc în cadrul U.T.M. ● **1949** – Sub cupola Ateneului român din Capitală are loc Congresul organizației unice a tineretului muncitor din țara noastră, consfințind unificarea politică și organizatorică a tineretului în cadrul **Uniunii Tineretului Muncitor,** urmare firească a unificării partidului clasei muncitoare – Partidul Muncitoresc Român. ● **1952** – «Pentru merite deosebite în lupta pentru cauza poporului muncitor și contribuția de seamă la opera de construire a socialismului», Uniunii Tineretului Comunist i se conferă **Ordinul Apărarea Patriei,** clasa I-a. ● **1956 – Congresul al VI-lea al U.T.C.** stabilește sarcinile ce revin U.T.C. în mobilizarea tineretului la măreața operă constructivă a întregului popor de înfăptuire a hotărîrilor Congresului al VII-lea al P.C.R. ● **1965** – Se schimbă denumirea Uniunii Tineretului Muncitor în Uniunea Tineretului Comunist, de către Plenara lărgită a Comitetului Central al U.T.M. ● **1966 – Congresul al VIII-lea al Uniunii Tineretului Comunist** stabilește, între altele, măsurile ce trebuie luate, precum și sarcinile ce revin tineretului din hotărîrile istorice ale Congresului al IX-lea al P.C.R. privind consolidarea construcției socialiste și a bazei tehnico-materiale a societății socialiste ● **1971** – Sub puternicul impuls datorat perspectivelor dezvoltării României socialiste cuprinse în hotărîrile adoptate de Congresul al X-lea al P.C.R. are loc între 18–23 februarie **Congresul al IX-lea al Uniunii Tineretului Comunist,** care face bilanțul unei rodnice perioade de activitate și stabilește liniile directoare de acțiune ale etapei următoare ● **1972** – Cu prilejul aniversării a 50 de ani de existență a organizației, Uniunii Tineretului Comunist i se conferă **Ordinul Victoria Socialismului** ● **1975** – În cadrul **Congresului al X-lea al Uniunii Tineretului Comunist,** din 3–5 noiembrie, se face o analiză temeinică și cuprinzătoare a contribuției însemnate a tineretului la mărețele realizări obținute de către poporul nostru sub conducerea înțeleaptă a partidului comuniștilor, în toate domeniile de activitate. Se adoptă hotărîri în vederea angajării și mai ferme a tinerei generații în cadrul efortului întregii națiuni pentru traducerea în viață a istoricelor prevederi ale documentelor celui de-al XI-lea Congres al P.C.R. ● **1980** – În mai, are loc **Congresul al XI-lea al Uniunii Tineretului Comunist,** prilej de analiză profundă a activității desfășurate între cele două con-

grese, stabilindu-se noi și importante sarcini ce revin U.T.C. pentru o participare tot mai activă a tinerei generații la înfăptuirea hotărîrilor Congresului al XII-lea al P.C.R. și contribuția prin muncă și pentru muncă a întregului tineret la realizarea măreților obiective ale Programului Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism.

La cea de-a 60-a aniversare a făuririi Uniunii Tineretului Comunist, organizație revoluționară de tineret, «tînăra mlădiță a partidului» angajată trup și suflet în opera de edificare a propriului viitor, avînd ca exemplu strălucit personalitatea tovarășului Nicolae Ceaușescu, patriot înflăcărat, revoluționar dîrz, neînfricat și clarvăzător, eminent conducător politic și de stat, militant pentru pacea lumii, trăiește sentimentele tonice ale împlinirilor și biruințelor de prestigiu obținute de poporul român pe drumul desăvîrșirii construcției societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism.

DESPRE

ECOLOGIE

LA PERSOANA ÎNTÎI

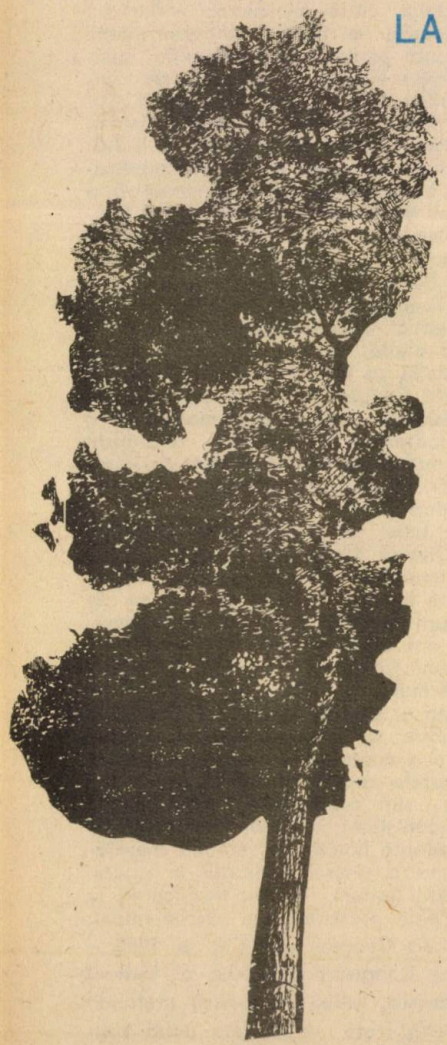

Vreau să învăț ecologia.

Au unii oameni de știință obiceiul de a povesti, cîte o dată, savant, plicticos, lucruri senzaționale. Așa se face că punîndu-le, uneori, o întrebare care te frămîntă zile și nopți, nu te lasă să dormi... reușești să primești un răspuns, în cele din urmă, care te face să caști.

Așa am pățit și eu, la început, cu ecologia. De aceea m-am decis s-o învăț altfel. Pe cont propriu.

Prima dată am aflat despre ea citind «Micul prinț» al lui Antonie de Saint Exupery. Eram aproape de aceeași vîrstă cu eroul și m-am liniștit teribil de neliniștea lui.

...Vă amintiți, cred, cît de răspunzător se simțea el pentru floarea și pentru planeta lui cînd a plecat să caute un mijloc de a stîrpi baobabii (care la început sînt semințe ca toate semințele și devin apoi ierburi ca toate ierburile dar dacă nu ești atent pot crește, gigantici, străpung cu rădăcinile lor insolente întreaga planetă, dezintegrînd-o.) O oaie care să mănînce baobabii-ierburi ar fi fost o binefacere — gîndea stăpînul planetei (să-i spunem mai bine ocrotitorul planetei, «stăpînul» e un termen învechit, arogant și neadevărat) dar reprezenta și posibilă nenorocire pentru floare (ai cărei spini n-o apărau de oi). ...Și atunci dragostea, inteligența celui «răspunzător de floarea lui» s-au transformat în gîndire ecologică.

...Imediat am înțeles că soluția pe care trebuia s-o găsească «micul prinț» seamănă fantastic cu soluția la problema cu varza, capra și lupul pe care trebuie să știi cum să-i treci rîul și cum să-i lași împreună pe malul celălalt.

Apărarea florilor de oi, apărarea florilor și a planetelor de furtuni, de baobabi, apărarea florilor de flori și de oameni... Totul e să înțelegi, vorba lui Darwin, ce legătură există între domnișoarele bătrîne și recolta de lucernă sau de trifoi. (Dacă știi că ele au obiceiul să crească pisici, că pisicile se hrănesc cu animale mai mici, care, dacă n-ar fi mîncate de pisici, ar mînca, la rîndul lor niște insecte dar dacă sînt mîncate nu le mai mănîncă și atunci acestea zboară în număr mai mare de colo colo, polenizînd plantele.)

Lanțurile trofice din natură, ciclurile ecologice ale vieții, în care «produsele finale» ale unor tipuri de vietuitoare constitue «materia primă» pentru alte tipuri de vietuitoare, s-au com-

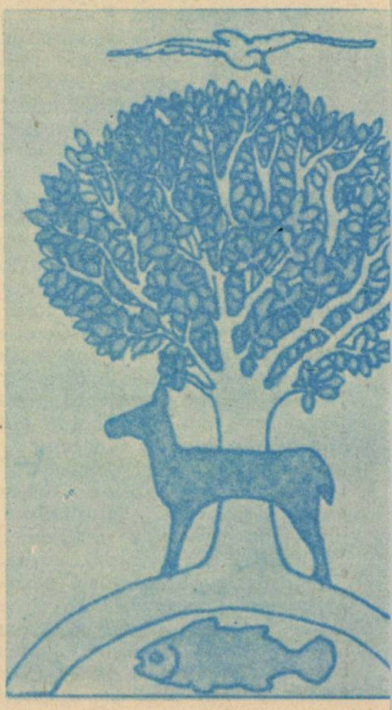

Foto: Cristina Popescu

plicat înfrumusețîndu-se, ascunzîndu-se privirii superficiale, pierzîndu-și urma, dar n-au dispărut de fel, odată cu apariția și dezvoltarea societății omenești. Atîta doar că omul, înzestrat cu voință, și-a mai permis din cînd în cînd, din ce în ce mai mult în ultima vreme parcă, să facă abstractie de ele. Să gîndească «liniar». Ca și toate bucurile de care el dispune s-ar desface și ar crește dintr-un trunchi comun, ca ramurile unui copac, fără să se mai întoarcă vreodată la rădăcină. Ca și cînd ar izvorî din pămînt și s-ar îmbogăti perpetuu curgînd la vale fără să se mai pună vreodată problema ca apa aceasta să se mai întoarcă în munti.

Ecologia este știința interactiunilor dintre organismele vii și mediul lor de viață. Ai spus un termen — «interactiuni» — și ai simplificat dintr-odată lucrurile. Dar iată la ce întrebări îngrozitoare s-a ajuns astăzi de pe urma înțelegerii prea simpliste a ignorării nemaipomenit de complexe «interactiuni»: Pentru cîtă vreme mai avem hrană? Pentru cîtă vreme mai avem energie? Ajunge-va oxigenul din aer pentru toti oamenii anului 2000? În ce măsură scoarta pămîntului, acest înveliș subtire, el însuși viu și dătător de viață, nu se sufocă și nu moare chiar acum, sub ochii noștri, sub tălpile noastre, prin tratamentul dezechilibrat, fizic, chimic sau de nepăsare pe care i-l impunem? Ce fac apele globului cînd deversăm zilnic în ele 10 miliarde metri cubi de ape uzate dintre care mai mult de jumătate sînt poluate termic iar cealaltă jumătate «numai» chimic, bacteriologic, radioactiv...? Ce fac, în aceste conditii, vietuitoarele — plante și animale — care în mod obișnuit ar trebui să polueze apele, să se hrănească cu ele? Ce facem noi? Ce face omul de două ori sărăcit prin ofensiva neecologică asupra naturii — odată sărăcit de sănătate prin actiunea «produșilor finali» toxici, obținuti artificial și nefolositi natural în nici unul dintre ciclurile naturii și altă dată sărăcit prin sărăcirea planetei înseși în flori, materii prime și energie? Ce răspuns să dai la întrebarea paradoxală «omul sau natura?» cînd omul și natura sînt una și întrebarea devine atunci «nici omul, nici natura»...? Pe cine mai pot liniști astăzi asigurările criminale că o experientă nucleară sau alta «nu creează nici o primejdie imediată sau îndepărtată pentru sănătatea omului» cînd noi știm cîte mii de ani rămîne radioactiv carbonul 14 pînă ca nocivitatea sa să se reducă la jumătate, cînd știm că iodul 131 sau temutul stronțiu 90 sînt, placid, inconștient, păscuti de vaci odată cu plantele pe care s-au depus, ca apoi să treacă în laptele pe care îl bem, cantonîndu-se în oase și tesuturi, în fiinta și personalitatea naturală pe care o avem, semnîndu-ni-se astfel, în tăcere, o anume sentintă...?

...Toate acestea le gîndeam așa și în noiembrie 1981 cînd am participat la cel de al doilea Simpozion national de protectia mediului care a avut loc la Bistrita, în județul Bistrita-Năsăud. Acolo am înțeles mai bine ecologia. Pentru că i-am auzit pe cercetători gîndind ecologic, militînd pentru atitudini și comportament ecologic convent. Vă redau mai jos cîteva titluri doar din multele lucrări prezentate ca să vedeți mai limpede spre ce se îndreaptă anume atentia și interesul lor: «Poluantii și ultrastructura celulară». «Plantele acvatice și procesele de bioconversie». «Virusurile ca poluanti ai mediului». «Oxizii, de sulf, azot și metale grele în pigmentii din arbori» sau — soluții —: «Îndepărtarea pe cale microbiologică a agentilor poluanti din combustibili». «Desinfectia totală a apelor de suprafată prin cataliză omogenă». «Elemente de proiectare pentru turnurile de epurare cu plante». «Consideratii practice asupra proceselor de epurare mecano-biologice, în vederea sporirii productiei de biogaz în statia de epurare din Bistrita» ș.a.m.d. (interesant că natura însăși este chemată adesea să rezolve, dirijat dar firesc, problema complexelor echilibre ce se cer supravegheate și, mai ales, păstrate cu cea mai mare strictete!»

Tot la Bistrita, în Sectiunea a IV-a, am avut fericitul prilej să urmăresc o temerară incursiune în însăși natura umană (sectiunea s-a ocupat de probleme ca: biostructura, bioenergia, biocîmpul, bioinformatia, toate centrate puternic pe om), o încercare de a descifra procese și fenomene în bună măsură neglijate, nestudiate suficient pînă acum, dar care, tocmai ele, integrează mai subtil și mai definitiv omul, pe care ne-am obișnuit a-l considera numai ca «animal social», în ecosferă.

...Învăț ecologia din toate documentele noastre de partid. Din preocupările pentru prevenirea și combaterea poluării aerului, apei, solului (pe care știm cu totii că trebuie să-l lăsăm nealterat, ba chiar îmbunătătit calitativ, urmașilor). Sînt recomandate insistent tehnologiile nepoluante iar Legea apelor nu admite punerea în functiune a noilor investitii fără asigurarea capacitătilor de epurare. Problema combaterii și prevenirii sărăcirii lumii omului de complexul și fundamentalul său mediu natural intră în programul zilnic și în cel de perspectivă alcătuit de Partidul nostru Comunist la indicatia Secretarului său General, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

...Învăț ecologia din sustinutele și amplele actiuni pentru pace desfășurate la noi în țară, din îndemnurile la lichidarea tuturor focarelor de război, la rezolvarea pe cale pașnică, înțeleaptă, a tuturor conflictelor, a tuturor neînțelegerilor, învăț ecologia din principiile și din întreaga politică externă a partidului și statului nostru. Ele au întotdeauna în vedere binele și fericirea omului. Sînt consecvent socialiste și revolutionare. O gîndire, un comportament exploatator nu pot fi ecologice. Exploatarea, epuizarea resurselor umane și materiale de pe Terra, exacerbarea consumului în detrimentul Protecției mediului sînt conduite nefaste pentru planeta Pămînt...

...Nu poți înțelege cu adevărat ecologia dacă nu ai, ca la noi, mușcate, violete și crini în toate ferestrele și dacă nu te neliniștește soarta semințelor de baobab.

EUGENIA GROSU

Interviu poetic

cu acad. Constantin C. Giurescu difuzat la Radio-Bucureşti, România, în ziua de 28.I.1976, pr. II ora 9,20, cu prilejul apariţiei cărţii sale «**Istoria pădurii româneşti din cele mai vechi timpuri pînă astăzi**». Reporter: Ion Ioan Diaconu.

I.I.D. — De ce ai scris această carte de sinteză ?

C.C.G. — Despre pădurea ţinutului carpato-danubian s-a scris mult şi în tot felul ; dovadă e faptul că avem două volume întregi de bibliografie, cuprinzînd numai titluri de studii, cercetări şi articole. Nu există însă, oricît ar părea de curios o sinteză istorică asupra pădurii româneşti, care să arate dezvoltarea ei din cele mai vechi timpuri pînă astăzi, rolul ei de seamă în viaţa poporului român, în special în epoca etnogenezei lui şi a luptelor pentru păstrarea statului, legătura între pădure şi toponimia ţinutului carpato-danubian, influenţa ei asupra onomasticii, importanţa economică şi ecologică a pădurii, felul cum s-a reflectat şi cum se reflectă ea în literatura populară şi cultă, precum şi în arta românească. Îndrăznesc să încerc o asemenea sinteză, dîndu-mi din capul locului seama de complexitatea ei şi de greutăţile inerente oricărei prime sinteze. Cred însă că ea este neapărat necesară, nu numai pentru a face suma celor cunoscute, dar şi pentru a arăta laturile mai puţin cercetate, a indica problemele la care nu s-a dat încă un răspuns satisfăcător. *După mine vor face alţii, desigur, mai bine.*

Îndrăznesc această sinteză mînat de dragostea ce am faţă de pădure în genere şi faţă de pădurea românească în special. Printre ceasurile fericite ale vieţii mele sînt acelea petrecute în pădure. Am văzut-o în toate anotimpurile şi sub toate aspectele, am văzut-o primăvara, cînd e încă neagră, dar cu florile timpurii — viorelele, părăluţele, floarea paştelui, se iau la întrecere cu floarea galbenă a cornului. Am văzut-o vara, în toată splendoarea ei, cînd pădurea de foioase are toate nuanţele de verde şi cînd se coc fragii şi zmeura. M-a impresionat armonia de culori a codrului, toamna, de la arămiul stejarilor la roşul aprins al cireşilor sălbatici. Şi am văzut-o iarna, vuind sub crivăţ. Pe zăpada proaspătă vulpile roşcate, stîrnite din culcuşuri, se furişau ca nişte flăcări, iar sticleţii multicolori ciuguleau de zor seminţele căzute dintr-un ciulin înalt. Am văzut pădurea de brad ; maiestoasă, severă, pe cea de fag, filtrînd lumina, pe cea de mesteacăn, graţioasă şi veselă şi am admirat, nu odată, varietatea, frumuseţea şi bogăţia pădurilor noastre, primitoare, în care omul se simte acasă, faţă de pădurea tăcută şi tristă a nordului sau faţă de «iadul verde» al pădurilor ecuatoriale. Binecuvîntată să fie pădurea noastră, care ne-a fost ca un frate, ne-a adăpostit, ne-a ajutat să trăim şi să ne apărăm. Dar noi, de vreun seçol şi un sfert încoace, n-am ştiut să o cruţăm aşa cum se cuvine, s-o păstrăm, nu numai ca o frumuseţe şi o avere, dar şi ca un izvor imens de sănătate. Am făcut greşeli multe şi mari. Să strivească cineva rîpile din atîtea părţi ale dealului şi muntelui şi va înţelege vina noastră. Am început să reparăm în ultimul timp, dar rănile se vindecă foarte încet şi de timp îndelungat.

I.I.D. — Tovarăşe academician, acum, ca autor al acestei monumentale «Istorii a pădurii româneşti», care este opinia dumneavoastră, des-

pre măsurile preconizate pentru conservarea și îmbogățirea fondului forestier național.

C.C.G. — Măsurile le găsesc bune. Toată problema este ca ele să se aplice exact și consecvent pe toată durata prevăzută, adică pînă în 2010. Esențială mi se pare hotărîrea președintelui Republicii Socialiste România, tovarășul Nicolae Ceaușescu, de-a nu se tăia în nici un caz și sub nici un cuvînt mai mult decît crește anual pădurea și de-a se împăduri fără excepție nu numai terenurile de pe care s-a tăiat pădurea, dar și terenurile degradate care nu mai pot fi folosite pentru agricultură și pășunat. Aș vrea să reamintesc, cu acest prilej, o veche constatare și anume că orice hotărîre și orice lege valorează atît cît valorează oamenii care o publică.

I. I. D. — Bibliografia folosită cuprinzînd un număr impresionant de titluri ca și sursele documentare noi ne sugerează întrebarea: vă gîndiți și la altă lucrare despre această avuție națională care sînt pădurile României?

C. C.G. — Nu mă gîndesc la altă lucrare, dar aș dori ca lucrării prezente editată într-un număr de exemplare cu totul insuficient din cele 2 900 de exemplare ale acestei ediții numai 1 100 au fost puse la dispoziția marelui public din întreaga țară și din București — dispărînd deci imediat din librării — să i se explice procedeul continuării de tiraj așa încît un număr de minimum 5 000 de exemplare să ajungă-n librării. Adaug, că mult mă mir de ciudățeniile sistemului nostru editorial care nu e deloc gospodăresc nici comercial.

I.I.D. — Sentimental, estetic și științific unde așezați, în ansamblul operei dumneavoastră, această epopee a pădurii românești?

C.C.G. — Științific o așez împreună cu «Istoria podgoriei» și aceea a pescuitului printre lucrările de bază pentru înțelegerea economiei românești vechi și noi.

Sentimental e o lucrare scumpă inimii mele, evocîndu-mi ceasuri fericite ale vieții, iar estetic printre realizările care se apropie de ceea ce consider eu că trebuie să fie o carte modernă. Repet: se apropie, dar nu este încă.

Ion Ioan Diaconu

ILUSTRATE DIN LUMEA LARGĂ

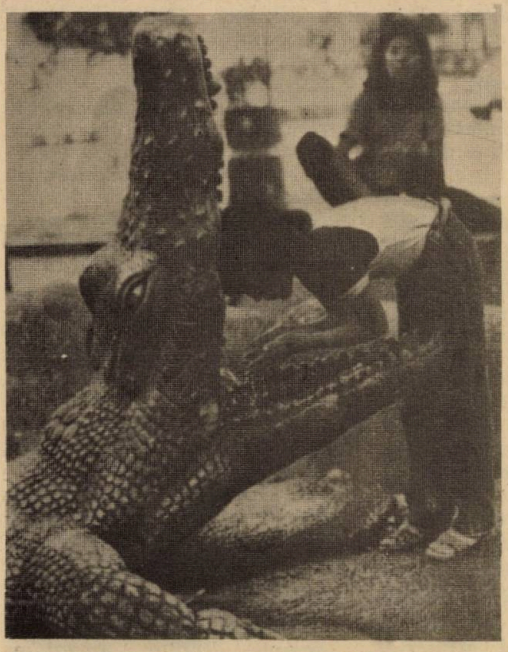

Nu trageți în crocodil!

...Pentru că oricît ar părea de ciudat aceasta este o fîntînă din piatră la care copiii își pot potoli setea. Ea se află în parcul Rizal din Manilla împreună cu alte 20 de figuri de ciment care reprezintă monștrii preistorici, constituind punctul de atracție al acestui parc filipinez.

Versiune scenică

La sfîrșitul lunii noiembrie a avut loc la Londra premiera cu piesa „Orestia" de Eschyl. Noua versiune a Naționalului londonez, pusă în scenă de Tony Harrison, reprezintă un proiect plin de ambiții. Personajele poartă măști lipite și pictate, ca și în această scenă a corului bătrînilor. Noua variantă se desfășoară pe parcursul a patru ore și jumătate.

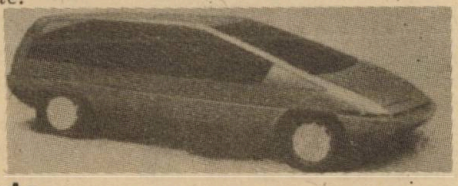

Xenia

Una dintre noile mașini-sport, prezentate de către Firma Citroen în anul 1981. Este vorba de automobilul „Xenia" care are două portiere, 4 locuri și motorul dispus în față.

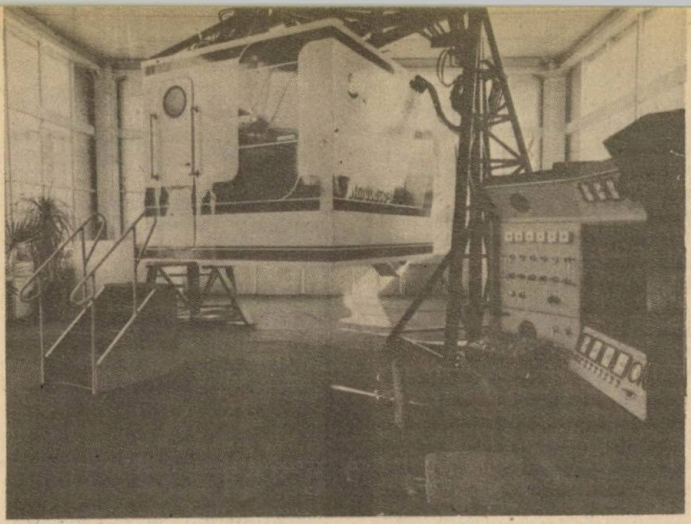

Meseria de a călători pe drum de fier

A ÎNVĂȚA PRIN SIMULARE

De cum intru în încăperea special amenajată din incinta depoului de călători București-Nord, recunosc imediat cabina locomotivei electrice cu care ne-am obișnuit din călătoriile noastre. Văzînd-o, rememorez imagini pe care mulți dintre noi, copii fiind, le aveam privind acel balaur de foc ce trăgea după el în goană zeci de vagoane de marfă sau de călători, sau care în gară fiind, «gîfîia» sau «pufăia» ca după o cursă obositoare. Îl admiram și îl invidiam sincer și pe mecanic, dar abia peste ani aveam să înțelegem că această ocupație nu este o joacă, ci o meserie de mare răspundere. Mai exact, pentru a stăpîni bine locomotiva, în deplină siguranță pentru traficul pe căile ferate, o condiție primordială este practica de conducere. Deci, așa cum șoferii efectuează orele de conducere în condițiile traficului rutier de pe străzile orașelor, de pe șosele, tot așa, viitorii conducători de locomotive trebuie să facă practica de conducere pe diferite trasee de cale ferată. În cazul lor însă, problema este mai complicată. Liniile de cale ferată sînt și așa foarte aglomerate, combustibilul sau energia electrică nu costă puțin, după cum se ridică unele semne de întrebare în ce privește calitatea pregătirii. Cei ce răspund de școlarizarea viitorilor mecanici aveau de mai multă vreme soluția la această spinoasă problemă : elevii să se antreneze pe un simulator. Deși dorită, soluția n-a putut fi pusă multă vreme în practică, deoarece numai 2—3 state produc simulătoare, cel mai «ieftin» fiindu-ne oferit la prețul de 1 milion de dolari.

Așa se face că s-a hotărît realizarea simulatorului prin forțe proprii. Responsabilitatea și-a asumat-o un grup de tineri specialiști — din cadrul Institutului de proiectări tehnologice în transporturi — condus de dr. ing. Iuliu Barbos. «A fost greu — poate și din această cauză s-a lucrat la temă 5 ani — dar reușita a fost deplină, îmi spunea un reprezentant al beneficiarului — ing. Liviu Cercel — instructor coordonator al Centrului de pregătire al mecanicilor. Ca să vă convingeți că nu vă spun povești, că ceea ce vedeți este o adevărată bijuterie, vă invit la o călătorie pe Valea Prahovei»...

Odată acceptată invitația, urc cele cîteva trepte care duc la cabină. Apăs pe clanță, aceeași ca la o LE obișnuită. Simt din ușă pînă și mirosul specific «de locomotivă». Vreau să închid ușa, și o nouă reușită a proiectanților, ușa trebuie trîntită de cîteva ori. Scaunele, ca și geamurile sînt și ele la fel ca la locomotiva reală. În cazul nostru însă, cel frontal este însă un ecran tv, pe care se derulează cu viteză variabilă între 0 și 100 fotograme pe secundă, ceea ce corespunde unei viteze a locomotivei de la 0 la 160 km/oră. Mă așez alături de Liviu Cercel. Mă avertizează că pornim. O apăsare pe un buton (punerea sub tensiune) și odată cu «torsul» caracteristic curentului electric, cabina începe să tremure ușor. O manetă împinsă înainte și «lăsîndu-mă» ușor pe spate îmi dau seama că am pornit. Concomitent, grație magnetoscopului, ecranul se luminează și văd în față păienjenișul de linii de la ieșirea din Gara de Nord. Trecerea peste zecile de ace face cabina să trepideze, să se miște longitudinal sau transversal. Senzația este perfectă. Emoția de început a dispărut, făcînd loc însă curiozității și admirației... Am ieșit din zona triajului și mergem cu circa 60 km/oră, cînd deodată, un semnal sonor și luminos ne avertizează că mecanicul a făcut o greșeală : nu a încetinit viteza la o baliză de avertizare. Drept care, profesorul care-l examinează pe «elev» și care nu este altceva decît un calculator analogic, nu va trece cu vederea această scăpare. Gonesc lîngă noi stîlpii liniei electrice, în peisajul monoton de cîmpie, prin cîte o gară mică unde «rapidul» nu oprește, unde doar prezența șefului stației de peron ne spune că locul nu e pustiu. Cîteva garnituri care vin din sens opus mă trezesc din monotonie, suflîndu-ne parcă lateral. Chiar fără să te uiți recunoști după zgomot cînd este un tren de marfă și cînd trece unul de călători. Îndesirea liniilor, imaginea blocurilor și a construcțiilor industriale ce se văd în zare, ne anunță că în curînd vom intra în Ploiești. De data aceasta mecanicul respectă semnificația balizelor de încetinire a vitezei și intrăm cu bine în Ploiești-sud pe linia 3 între două curse locale

ce-şi aşteptau plecarea în sens opus. Părăsim Ploieştiul făcînd o nouă greşeală. De asta mi-am dat seama imediat, fără să mai aştept semnalul cunoscut, după cum «m-am lăsat pe spate» la ieşirea din gară. Liviu Cercel zîmbeşte. Zîmbesc şi eu ascultînd zgomotul atît de familiar al roţilor. Tresar la un moment dat la un zgomot nou, nu însă necunoscut. Trecem pe unul din podurile peste Valea Prahovei. Urmează şi altele. Şi dintr-o dată venim brusc în faţă. Mirare, deoarece nici o baliză nu semnala încetinirea vitezei. Tot Liviu mă lămureşte că asta s-a datorat faptului că a ridicat piciorul de pe pedala cu care «e în contact» permanent cu supraveghetorii de cale : într-o asemenea situaţie trenul este oprit automat. Pornim mai departe şi după cîteva minute intrăm în Sinaia pe linia I. Părăsim şi această localitate şi deja, peisajul începe să devină încîntător datorită crestelor şi a abruptului Bucegilor. Se simte parcă urcuşul şi cu ochii la munţi mă trezesc în întuneric. După o clipă de derută, îmi dau seama că am intrat în primul tunel, pe care îl simţim şi-l auzim perfect. Urmează imediat al doilea. În depărtare se zăreşte Predealul. Oprim cu brusc, cu scrîşnet de roţi. Cobor (din păcate tot în Bucureşti). Am însă senzaţia că sînt la munte.

Acesta este simulatorul de locomotive electrice SLE-001. Alte şapte sînt în construcţie, cîte una pentru fiecare regională C.F.R. în parte. Un altul, pentru locomotiva Diesel, va fi în curînd montat într-o încăpere alăturată. Avantajul cel mai important este calitatea superioară a pregătirii, reproducerea oricăror condiţii, care cu o locomotivă reală nu pot fi explicate decît teoretic. Timpul de pregătire se reduce de la 6 luni la o lună. Dar, ceea ce ni se pare esenţial este că el nu stă ca un obiect de expoziţie, ci este folosit din plin, că prin utilizarea lui au rezultat concluzii importante pentru perfecţionarea celor viitoare.

Alexandru Stroe

MAPAMOND • MAPAMOND

Cele 270 de cascade de la Iguazu (Argentina) cu înălţimea între 30 şi 80 m şi considerate printre cele mai frumoase din lume, oferă astăzi privirilor doar şuviţe subţiri de apă. Este urmarea secetei considerată a fi cea mai puternică din ultimii 50 de ani în această regiune a ţării.

Satul iugoslav Gornje Elenje e cunoscut şi sub denumirea de «satul cu două clime». Casele care se află în trecătoarea dintre înălţimi sînt troienite iar cele situate un kilometru mai la vest nu cunosc zăpada — aici dominînd o climă mediteraneană.

Un ingenios arhitect englez a avut ideea de a construi pe aeroportul internaţional din Londra o sală de aşteptare exotică. Prin tavanul din plastic pătrunde o lumină puternică, plăcută, care face să strălucească o vegetaţie luxuriantă, cu nimic deosebită de cea întîlnită la tropice. Cadrul natural... artificial dă o senzaţie deosebită de relaxare pentru pasageri..

Aosta este cea mai întinsă şi poate cea mai frumoasă zonă alpină a Italiei. Valea principală (lungă de 120 km între Courmageur şi Ponte San Martin) este străbătută de apele rîului Dora Baltea. Văile interioare ce se deschid de o parte şi de alta a rîului, duc către Gran Paradiso (la sud) şi Mont Blanc (la nord).

Turiştii care vizitează Parcul naţional din Yellowstone (S.U.A.) pot admira cele 84 gheizere cunoscute pînă acum şi îndeosebi pe cel cunoscut sub pitorescul nume de «Bătrînul credincios», care la fiecare 65 de minute aruncă la vreo 70 de metri înălţime jetul său de apă fierbinte. Acum se opresc la un nou gheizer, care a fost botezat cu denumirea «Steamboat Geyser» (Gheizerul Luntrea-Care-Fierbe). Acesta a apărut ca urmare a unor lucrări de foraj. Noul gheizer se distinge nu atît prin frecvenţa erupţiilor, cît mai ales prin durata şi forţa lor. Fiecare erupţie de apă fierbinte (şi sînt mai multe pe zi) durează 20 de minute, iar apa proiectată formează un arc cu o înălţime de 100 de metri. După fiecare erupţie de apă urmează o erupţie de aburi ce durează aproape o oră.

Un fenomen foarte curios s-a petrecut în apropierea capitalei Norvegiei, Oslo, unde, din cauza curenţilor diferiţi de aer în două puncte situate la o distanţă de cîţiva kilometri între ele, s-au înregistrat în acelaşi timp temperaturi de +5 grade şi respectiv —19 grade C.

Primul european, atestat oficial că a pătruns în interiorul Saharei, a fost conducătorul unei expediţii militare romane, Lucius Cornelius Balbus, în anul 19 î.e.n. El a ajuns pînă la oazele Fezzanului, la circa 1000 km distanţă de litoralul Mării Mediterane.

Nu numai agenţii atmosferici, ci şi pasiunea după «suveniruri» a unor turişti subminează rezistenţa vestigiilor arhitectonice. Partenonul, capodoperă a constructorilor greci, împărtăşeşte şi el acest destin. Numeroşi vizitatori care vin să admire frumuseţile de pe Acropole obişnuiesc să ia cu ei «amintiri» palpabile — fragmente de marmură pe care le desprind din coloane şi ziduri. În faţa acestei barbarii, poliţia s-a dovedit neputincioasă. Din fericire, de mai multă vreme, autorităţile au adoptat o metodă salvatoare: împrăştierea în jurul monumentului a unor bucăţele de marmură extrasă dintr-o carieră apropiată. Mulţi turişti se mulţumesc să le adune de pe jos, crezînd că aparţin Partenonului...

Valea Samban din munţii Taibaik (R.P.D. Coreeană) este unul din cele mai interesante obiective turistice. Aici sînt nenumărate cascade şi izvoare care se transformă apoi în rîuri şi pîrîuri. Iarna, valea Samban este un excelent loc pentru schi.

25 DE ORAȘE ÎNTR-O BIBLIOTECĂ

● 52 de incunabule de o valoare excepțională ● Primele publicații de medicină din țară ● Victoria de la Cîmpul Pîinii descrisă de Temesvári István ● Rousseau — cel mai solicitat autor din secolul trecut ● „Rîndurile din Tîrgu Mureș" — al șaselea monument de limbă maghiară datînd de la începutul secolului al XVI-lea ● Prima carte tipărită la Tîrgu Mureș ● Doi savanți, matematicieni cu renume mondial — Bolyai Farkas și Bolyai János.

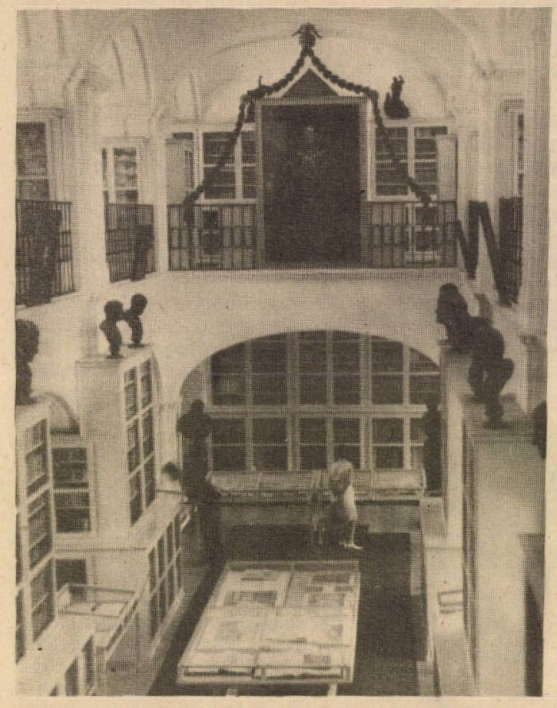

Interiorul Bibliotecii Teleki

Gravură de Gianbattista și Francesco Piranesi (Secolul al XVIII-lea)

Un punct de referință al vieții spirituale din Transilvania, îl constituie Biblioteca Teleki din Tîrgu-Mureș. Circa 40 000 de cercetători, studenți, turiști români și străini trec anual pragul acestui așezămînt pentru a admira, studia sau consulta fondul deosebit de valoros de carte veche. Constituită în epoca iluministă de către cancelarul Transilvaniei Teleki Sámuel (1739—1822), biblioteca reprezintă o veritabilă sinteză enciclopedică. Ideea înființării acestei biblioteci s-a concretizat în timpul călătoriilor de studii ale lui Teleki la universitățile din Basel, Utrecht, Leyda și Paris. Aici el și-a stabilit o serie de legături pe care le-a cultivat toată viața. Astfel, el a achiziționat cărți în mod consecvent din 25 de orașe din Europa. Colecția a fost organizată încă de la început după criterii științifice, într-un catalog tematic ce s-a tipărit în patru volume, între anii 1796—1819, la Viena. În anul 1802 biblioteca își deschide porțile și funcționează ca lăcaș științific public. Jurnalele păstrate din această perioadă reflectă afluența de cititori de care s-a bucurat.

Teleki a colecționat cu prioritate cărți științifice dar și multe rarități bibliofile, manuscrise extrem de valoroase. Printre cele 52 de incunabule se numără lucrarea „Liber de homine", tipărită la Bologna în urmă cu peste 500 de ani, scrisă de Martio Galeotto. Aproximativ 1400 de autori greci și romani sînt prezenți cu 3 000 de opere, lucrări valoroase din punct de vedere bibliofil. Un loc aparte o dețin cărțile tipografiilor vestite ale

vremii din țară și străinătate (sec. XVI—XVII), ale renumiților cărturari și tipografi cum sînt : Aldus Manutius, Elzevir, Frobenius, Monterus, Heltai Gáspár ș.a. Dintre cărțile vechi românești se remarcă lucrările lui Dimitrie Cantemir „Histoire de l'Empire Otoman" (Paris, 1743) și „Beschreibung der Moldau" (Leipzig, 1778), precum și „Supplex Libellus Valachorum Transilvaniae" (Cluj, 1791).

În patrimoniul bibliotecii se află peste 1300 de cărți vechi maghiare, apărute înainte de 1711, printre care unele unicate. Cea mai valoroasă carte de limbă maghiară este opera „Székely István Chronica ez világnak jeles dolgairol (Cracovia, 1559), scrisă de Benczédi. Pe lîngă aceste rarități o valoare deosebită o are colecția de gravuri în cadrul căreia se remarcă operele maeștrilor italieni Giambattista și Francesco Piranesi. Reprezentativ prin operele unor renumiți autori ai umanismului și renașterii acest fond conține foarte multe enciclopedii, printre care se numără și vestita enciclopedie a iluminiștilor francezi, precum și o enciclopedie bogat ilustrată a meseriilor din secolul al XVIII-lea. De remarcat că cel mai solicitat autor din secolul trecut, după cum ne arată jurnalele de lectură, a fost Rousseau urmat de Voltaire, Montesquieu și Mirabeau.

Atenția specialiștilor și a vizitatorilor este reținută și de fondul care însumează cărțile de științele naturii, medicină, fizică, mecanică veche. Sînt prezenți cu lucrări Newton, Leibnitz, Linné, Lavoisier, Lamark, precum și părintele medicinii Hippocrates. Cărțile „Sanitatis studium" de Kyr Paulus și „Pax corporis" de Pápai Parisz Ferencz sînt considerate a fi printre primele publicații de medicină din țară.

Nu putem omite în această succintă vizită să amintim că în fondul de istorie, pe lîngă multe dovezi ale unității dintre români, maghiarii și germanii ce trăiesc pe acest pămînt, și au luptat pentru libertatea lui, se numără și cea a cronicarului Temesvári István care descrie victoria împotriva turcilor de la Cîmpul Pîinii. Cum nu putem omite faptul că această bibliotecă a păstrat manuscrise valoroase între care amintim „Codicele Koncz". Pe marginea unei foi se află scris un text scurt în limba maghiară, considerat a fi al șaselea monument de limbă maghiară de la începutul secolului al XV-lea. El este cunoscut sub numele de „Rîndurile din Tîrgu Mureș". Cum nu putem omite, în încheiere și faptul că în clădirea bibliotecii se află muzeul metamaticienilor de renume mondial Bolyai Farkas și Bolyai János, circa 19 000 de pagini din manuscrisele celor doi savanți, precum și prima carte tipărită la Tîrgu Mureș, în anul 1786.

Marian Constantinescu

Jansonius: Atlas Major. Amsterdam; 11 volume cu hărți colorate manual
(a doua jumătate a secolului al XVII-lea)

Dr. MIHAI DĂNILĂ:

„Viața este un dar pe care-l merităm uneori, atunci cînd îl dăruim"

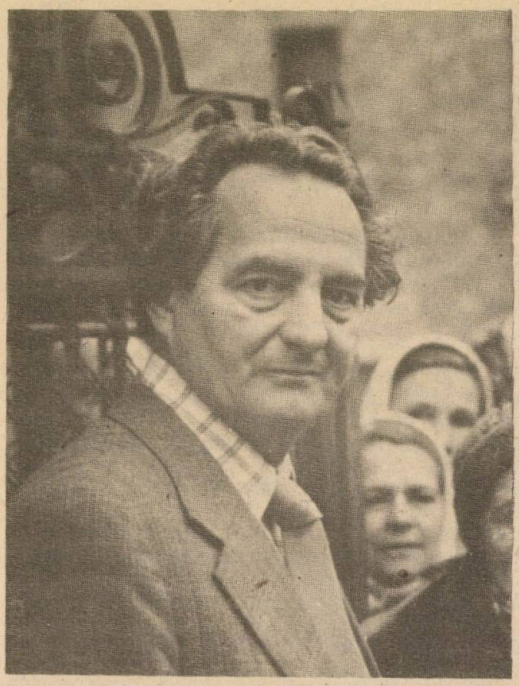

— *Sînteți, stimate Mihai Dănilă, un neobosit luptător pe frontul luptei împotriva cancerului. Activitatea dumneavoastră de pionierat în cercetarea cauzelor cancerului, precum și incredibilele rezultate pe care le-ați obținut sînt mai puțin cunoscute. De cînd datează primele încercări ?*

— Nici nu mai știu exact. Dar, în 1958, pe vremea cînd încă eram la Iași, am avut primele cazuri rezolvate în cancerul tiroidian. Prin 1963 făcusem cîțiva pași mari și mă chinuiam să scot hidrochinona din plante. Abia mai tîrziu am trecut la preparați sintetici.

— *Sînt mai buni ?*

— Sînt totuși buni. Și apoi nu mai am nici timp să umblu pe cîmp după buruieni, cum zice lumea, să le usc, să mă ocup de ele. Hidrochinona sintetică este destul de pură. Există, totuși, și în continuare interesul pentru a culege plante medicinale nu numai față de acelea care conțin hidrochinonă, ci și față de acele care conțin alte substanțe redox de formule policiclice, acestea fiind de 10—15 ori mai active decît hidrochinona. După aceea, culegem și folosim o serie de plante prin a căror întrebuințare se realizează importanți adjuvanți terapeutici în alte boli cu grave tulburări metabolice (hepatita agresivă colestatică, pancreatite, diabet, rectocolitele hemoragice, cunoscute ca faze premonitorii ale cancerului de colon, etc.).

— *Spor să-mi spuneți și care-i rostul acestei atît de discutate hidrochinone și cam ce face ea. Dacă prin 1963 o extrăgeați din plante bănuiesc că-i știați sau măcar bănuiați încă de pe atunci reacțiile hidrochinonei.*

— Aflu și eu cu surprindere că, la noi și aiurea, o reacție a hidrochinonei în miastenia gravis, dealtfel brevetată de mine în 25.08. 1971 sub nr. 61 944 la OSIM mai este prezentată ca o noutate. Titlul brevetului este *„Medicament și tratament al miasteniei gravis"*, iar lucrarea cu același titlu o susținusem cu creta pe tablă într-o ședință a U.S.S.M. din aprilie 1971, fiind reluată de publicații din Italia și R.F.G. Mai înainte, la data de 02.02. 1968 mi se acordase brevetul nr. 61 013 cu titlul *„Medicament împotriva maladiei neoplazice"*, oricum nu se cunosc alte brevete de acest fel mai înainte.

— *Medicamentele realizate de Dr. Mihai Dănilă sînt cunoscute ca priorități mondiale și unele au fost expuse în cadrul Salonului național de invenții din 1979. Au o codificare a lor sau așa ceva : C 17, V.E. 08 și V sînt cîteva dintre ele. Dar ce sînt ele ? Ce-i cu hidrochinona numai dumneavoastră știți?*

— Nu dragă. Îți spun și dumneatale dacă vrei. Numai că hidrochinona nu e totul. Din șase formule sau medicamente cu care lucrez, doar patru au hidrochinonă. Ceea ce nu se știe sau se uită să se spună despre hidrochinonă este de o mare importantă. Specialiști sau nespecialiști dintr-o tendință de minimalizare a acțiunilor hidrochinonei o asociază revelatoarelor fotografice în componența cărora chiar intră. Numai că, pe mine mă interesează faptul că aceeași banală hidrochinonă emite electroni de hidrogen, este vorba de reacția hidrochinonă-benzochinonă. Dacă în metabolismul intermediar lipsește glicoza, din cauza unei glicolize exagerate, fapt caracteristic în celulele neoplazice, atunci apar dificultăți de metabolism în ciclul Krebs și se va produce mai puțin hidrogen decît ar fi nevoie pentru descompunerea peroxidului de hidrogen (apa oxigenată). „Apa oxigenată" se formează în situsuri anumite, cum ar fi spre exemplu peroxizomii. Excesul de peroxid de hidrogen devine oxidant în metabolism și se produce o peroxidare a lipidelor în lipoperoxizi, precum și a grupului SH de la enzime, proteine, amino-acizi, acestea devenind inactive și denaturate. Acum, hidrogenul produs de hidrochinonă ajută la inactivare. Or, toate potențialele Redox folosite în formulele mele au acțiune în sensul stimulării enzimelor deficitare și acestea odată restabilite în forma lor activă trec la refacerea potențialului de oxigen pentru metabolismul normal. Sînt plante care întrețin potențialul Redox. Eu am ajuns de la plante la hidrochinonă și nu invers. Medicamentele noastre se înscriu ca deschizătoare de drumuri în curentul de strictă actualitate în lumea medicală. Aceste medicamente acționează în sensul invers al cancerizării, de

unde și teoria introducerii reversorilor în terapeutica nouă a cancerului cu care își anunță intrarea în finalul secolului XX școlile medicale din Osaka, Minessotta și München. Toți au gîndit fenomenul cancerizării, e oarecum cunoscut la ora actuală. De la un fenomen de dezechilibru de membrană se trece la un fenomen de agresiune împotriva spiralei ADN-ului, unde apare fenomenul de reprimare a genelor embrionare, dînd curs dezvoltării și multiplicării anacronice a nucleului. Teoria medicală de pînă acum în tratamentul cancerului, care a devenit dogmă în toate institutele de oncologie din lume este de a ataca tot lanțul A.D.N.-ului (nucleul) deci tot o agresiune asupra celei mai perfecționate forme de organizare a materiei. Spirala ADN-ului este ținută în echilibru de contraspirala histonilor pe baza unor legături de valențe electrostatice. Teoria introdusă de mine este de a crea un fenomen invers cancerizării prin introducerea de potențial Redox și alți reversori, care vor veni să se înscrie de aici încolo și care au ca scop în primul rînd refacerea potențialului de oxigen la nivelul celulei și în al doilea rînd refacerea echipamentului enzimatic mitocondrial, deci a enzimelor respiratorii. Se știe că organitele celulare de o foarte mare importanță în viața celulei cum sînt ribosomii — responsabili de sinteza proteinei — și mitocondriile — responsabile de respirația celulară — primesc comenzile de la ADN, dar de la un ADN sănătos. Un ADN agresionat, scos parțial din funcție, va da comenzi false, care sînt punctul de plecare al furtunii metabolice din celula neoplazică. Or, gîndul de a reface din nou ADN-ul este ideea noastră și aceasta deschide noi căi de cercetare.

— Cu bruma de chimie ce o știu eu, dar și cu reacțiile brevetate de Dumneavoastră, acum m-ați lămurit. Aceia care vorbeau cu ușurință despre „revelator" erau ignoranți. In fața atîtor cazuri rezolvate nu mai poate exista nedumerire sau neîncredere. Adevărul triumfă !

— Mai devreme sau mai tîrziu. Adevărul așteaptă, suportă tot felul de pizmuiri și verificări, minciuna e grăbită, e stăpînită mereu de teama de a nu pierde. Teamă zadarnică. Eu am pornit în urmă cu peste 20 de ani pe acest drum numai cu gîndul de a face ceva pentru ca omul să devină mai bun, pentru a-l scăpa de suferință. Viața este un dar pe care-l merităm uneori, atunci cînd îl dăruim.

— Frumoasă definiție a vieții, o adevărată profesiune de credință. Dar să revin. Cam cîți oameni ați tratat în acești ani ?

— Aproape 18 000 de pacienți, din țară și din străinătate, cei mai mulți fără șanse de supraviețuire, iar ca rezultate aș aminti că am vindecat în proporție de 95 la sută maladia neoplazică, 98 la sută hepatita agresivă și 100 la sută miastenia gravis. Mai am sub tratament și alte forme de cancer, precum și peste 2 000 de bolnavi cu bronhopatii cronice obstructive, arterite, boli metabolice.

— Cum procedați cu această avalanșă de cazuri ?

— Bolnavii se adună, vin la Policlinica universitară Titan, se înscriu, sînt planificați, îi consult și le institui tratamentul pe care-l primesc gratuit pe bază de fișă. Asta se întîmplă zilnic cu 110—170 bolnavi. În viața mea n-am refuzat să consult un bolnav, altfel nu m-aș mai putea uita în ochii unui om. Sigur că e un program greu, dar e un program pe care-l fac cu plăcere. Avem astfel un act medical util în alinarea suferinței umane, bolnavii sînt redați producției, familiei, societății, cu o sănătate echilibrată. Toate acestea fără a face apel la medicamente din import, cheltuielile pentru tratamentul unui bolnav de cancer sînt de 120 000 lei-valută pe an, în cazul în care s-ar aduce medicamente din import. Se poate face un calcul și veți vedea ce economii se realizează prin tratamentul nostru la Policlinica Titan.

— Desigur, cuvintele sînt sărace în a exprima binele pe care îl faceți atîtor oameni. Dar, oamenii sînt oameni...

— Înțeleg unde bateți. Numai că, în tumultoasa mea activitate zilnică, nu pot concepe să lupt decît cu maladiile, care în final arată înaltul scop umanitar al activității mele. Nu găsesc nici timpul și nici logica pentru a răspunde la acțiuni pizmuitoare, ci las la dispoziția bunului simț și a loialității toate aprecierile asupra activității mele de o viață.

Ion Predoșanu

Miss univers, 1981

Printre sutele de concursuri de fumusețe desfășurate în 1981 se numără și cel care a avut loc în vară, la New York, pentru a o alege pe „Miss Univers". După dezbateri fierbinți juriul a stabilit drept cîștigătoare pe fermecătoarea Irene Saez Conde — 19 ani — din Caracas — Venezuela

O actriță de excepție, Violeta Andrei, și un prozator la fel, Fănuș Neagu, s-au întîlnit în filmul „Casa de la miezul nopții"

Pentru Carmen Stănescu și Raču Beligan, pe scenă sau pe platou, „Premiera" nu mai are de mult secrete

STOP CADRU

La început a fost teatrul. Și de ce să n-o spunem, ne-a plăcut și ne place. Apoi, filmul, iar încă apoi, televiziunea. Să recunoaștem, e greu dacă vrei să alegi. E greu să te hotărăști. Scena, ecranul sau micul ecran? În fapt însă, alegerea am făcut-o demult. Poate de pe vremea lui Matei Millo. Poate, cert este însă că ne-a plăcut dintotdeauna și ne place Actorul. De teatru, de film, de televiziune. L-am admirat, am plîns și am rîs împreună cu el, l-am iubit și-l iubim.

„Trei zile și trei nopți" te-am căutat, nea Mărine! Gabriel Oseciuc și Amza Pellea

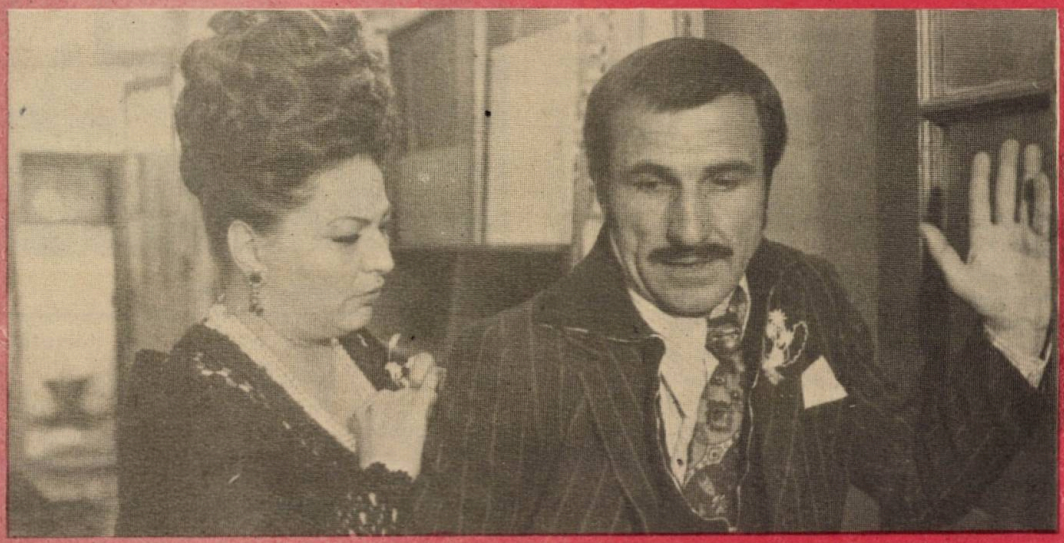

Două „Ilustrate cu flori de cîmp" pentru talentul Dragăi Olteanu Matei și al lui Gheorghe Dinică.

Nimic mai firesc, deci, ca și în paginile acestui almanah să ne-ntîlnim cu Actorul, prietenul, bunul nostru prieten Actorul. Am încercat, mai întîi, un articol despre marii noștri actori. A fost aproape imposibil. Ne-ar fi trebuit, probabil, paginile ale încă unui almanah. Ne-am propus, apoi, o anchetă despre roluri jucate, despre roluri visate. Greu, infinit de greu. Despre cine să scrii, la cine să renunți? Din impas, pînă la urmă, ne-au scos fotografiile, mai ales că, de cele mai multe ori, ele spun mult mai multe decît cuvîntul tipărit. Așadar, dintr-o fototecă nu tocmai completă am selectat imaginile ce îmbracă aceste pagini. Marea majoritate înfățișează secvențe din filme. Altele, nu. Dar important ni se pare faptul că dumneata, stimate cititorule, ai astfel posibilitatea să-ți rememorezi scene de mult uitate, scene ce ți-au încîntat ochiul și ți-au bucurat inima.

Iar înainte de a încheia, semnatarul acestor cîteva rînduri își face o datorie de onoare din a mulțumi, și în numele cititorilor, Măriei Sale Actorul pentru tot ceea ce a creat și creează, pentru minunatele, unicele clipe pe care ni le dăruiește odată cu fiecare apariție pe scenă, pe marele sau micul ecran.

De la „Păcală", Sebastian Papaiani, și Păcăliță, Mariella Petrescu, la „Mușchetarul român" Iurie Darie

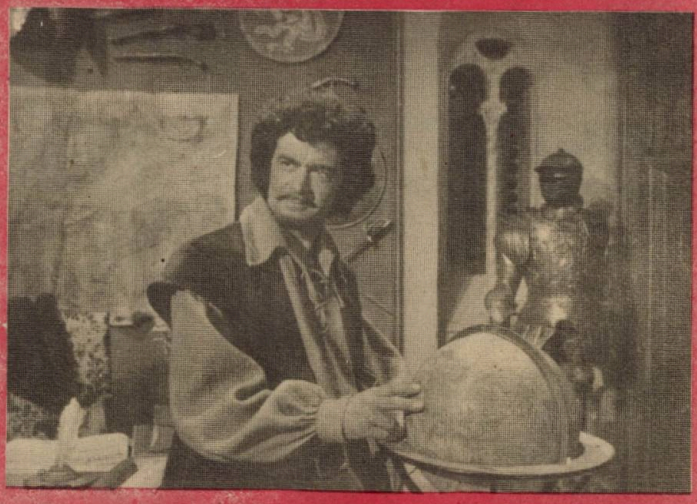

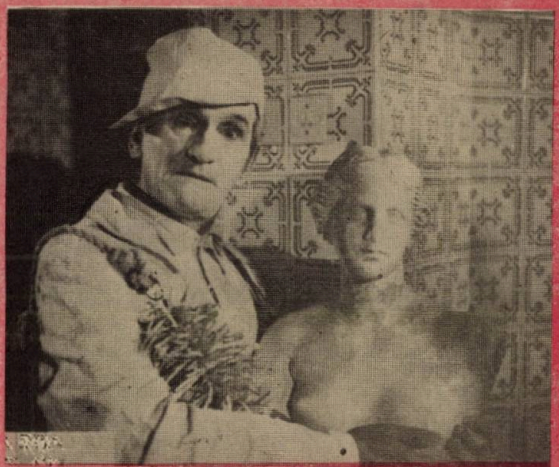

«Sincer să fiu, niciodată n-am cîntat o „Serenadă pentru etajul XII"». Puiu Călinescu, inimitabil, inconfundabil, mare iubitor al artelor plastice

«Și mie îmi place cinematograful, dar mă cam duc regizorii cu „Prețul"». Vasilica Tastaman — peste 600 spectacole în piesa lui Ion Băieșu

Unul dintre „Nemuritorii" comici ai ecranului românesc — Jean Constantin

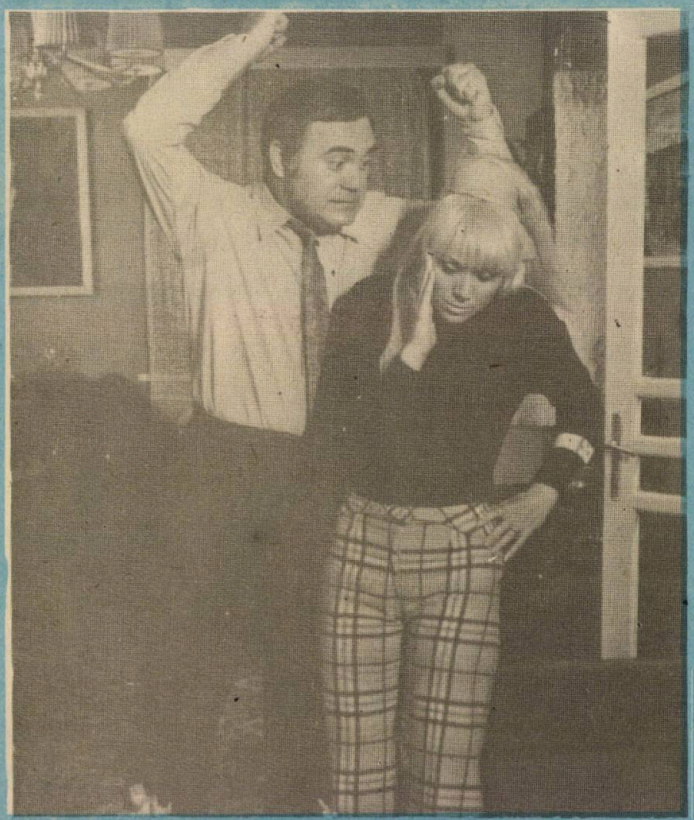

D. R. — Bibanul intră în acțiune. Noroc că numai pe platou

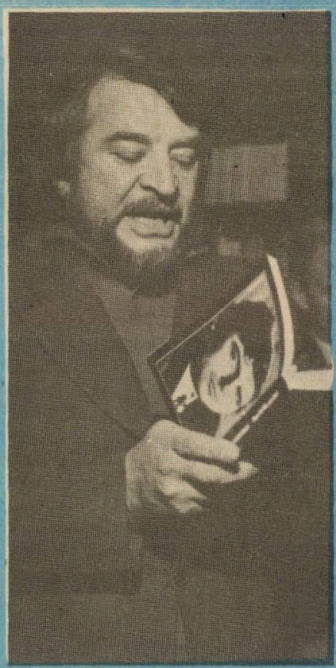

De data aceasta, Ion Marinescu recită din Adrian Păunescu

Pagini întocmite de Cornel Catană

Scrisoare despre pace

Ca-n atîtea și atîtea școli din țară și din lume și la școala generală nr. 15 din București copiii învață despre Pace. Despre această frumoasă stea ce trebuie să privegheze Pămîntul !

În clasa a VI-a C a avut loc o oră de dirigenție. Copiii au scris o lucrare, o temă pe care au încălzit-o cu inima și cu sufletul lor : „Scrisoare despre Pace".

Am ales din lucrări una, elocventă, scrisă la înălțimea gîndului curat de copil, de pionier din România.

Dragă Făt Frumos și Ileana Cosînzeana,

Aflați că aici, pe planeta Pămînt totul este bine și nu prea. Adică, bine este numai aici, în țara noastră dragă, pe plaiurile de vis și cu pajiști de catifea verde. Oamenii sînt vrednici și voinici, dar mai ales patrioți adevărați. Același lucru nu se întîmplă însă în toată lumea. Mulți copii suferă de foame, nu au un suflet cald și bun care să-i răsfețe cu povești. Oamenii se „joacă" cu bombele, fără să-și dea seama că de fiecare dată, cu o bubuitură puternică și ucigătoare, sfarmă o parte din inima voastră, a frumoaselor personaje din povești. Lucrul care vreau să vă rog să-l faceți este greu, dar pentru voi totul se poate rezolva. Luați o picătură din fericire, una din bunătate, una din lumină și una din căldura unei inimi. Puneți-le apoi pe toate într-o floare și dați cîte o petală fiecărui copil necăjit. Zburați apoi pe deasupra lumii și scrieți pe cer cu aripile unor fluturi următorul mesaj : Oameni, nu vă jucați cu moartea !. Uitați bombele și războaiele !. Mai bine sărutați-vă copiii, puneți-i într-un loc cald și șoptiți-le o poveste simplă, dar frumoasă, a lui Făt Frumos și a Ilenei Cosînzene.

Cu dragoste,
Un copil de pe planeta Pămînt
Roxana Eugenia Chițoiu
— clasa a VI-a C —

Dac (aluminiu) de
Cornel Teodor Durgheru

PARC DENTROLOGIC

În județul Arad, la Gurahonț — scriam în „Magazin turistic pentru tineret" — ființează un parc dendrologic de un deosebit interes botanic și turistic. Acesta cuprinde numeroase specii de arbori și arbuști din întreaga lume : Asia, Canada, Europa, Asia Mică, America. Multe dintre specii sînt unicate în țară. În întemeierea acestui frumos parc un rol deosebit (asigurînd asistența științifică și tehnică) l-a avut inginerul Eusebiu Ștefan, care cu o deosebită pasiune se ocupă și în prezent de dezvoltarea parcului. Profesorul Simion Păiușan nu a avut nici o contribuție în întemeierea și dezvoltarea parcului dendrologic din Gurahonț, în schimb, profesorul Păiușan a întemeiat un parc dendrologic asemănător pe lîngă Casa Pionierilor din Arad, parc aflat în zona „La Pădurice" și care se îmbogățește continuu cu noi specii.

Făcînd această rectificare, adăugăm și îndemnul adresat turiștilor de a vizita în drumețiile lor aceste două puncte de inedit interes dendrologic, aflate într-o frumoasă zonă turistică.

(Gh. Daragiu)

MALU CU FLORI

E şi acesta un tărîm al legendelor, ca tot brîul de dealuri şi rîuri care încinge Carpaţii. Legendele au irupt ca nişte păsări dintr-un cuib cald de realităţi şi fapte extraordinare care au răscolit conştiinţa oamenilor din aceste locuri.

Aici, la capătul aşezărilor Voineştilor, se construia la începutul celui de-al doilea veac al erei noastre un castru roman ; sus, pe cel mai apropiat deal, oamenii coborau în puţuri adînci după sclipirea din bezne a aurului, străjuiţi de oştenii Legiunii a 13-a Romană Gemina de pe urma căreia au rămas tradiţionalele cărămizi cu inscripţia unităţii militare şi probabil chiar numele satului Gemenea.

Iar mult mai tîrziu, în vremea furtunoasei domnii a lui Mihai Viteazu, s-a născut şi toponimicul Voineştilor, de la numele unuia dintre vitejii săi căpitani de oaste, Voinea, care a primit ca răsplată pentru serviciile sale păduri şi păşuni în acest ţinut de pe valea Dîmboviţei.

Dar pe aici a fost croit din cele mai vechi timpuri şi importantul drum comercial care a menţinut legătura vitală dintre plaiurile româneşti aşezate de-o parte şi de alta a Carpaţilor. Pe acest drum, pîndit de codri întunecoşi şi stînci cenuşii, au apărut în vremuri de urgie răzbunători singuratici ai împilărilor, haiduci vestiţi ca Radu lui Anghel şi Ghiţă Cătănuţă ale căror isprăvi îndrăzneţe au trecut în doine şi balade cîntate şi azi în pridvorul caselor sau pe scenele căminelor culturale.

Şi fără îndoială că tot atîtea legende şi întîmplări străvechi şi-au lăsat amintirea şi în denumirile celorlalte sate componente ale comunei Voineşti : Onceşti, Minjina, Suduleni, Lunca, Izvoarele, toate la un loc azi nucleul activ, fremătător, al unui viitor oraş.

Dar tocmai în anii împlinirii socialiste a satului românesc, şi nu întîmplător, după decenii nenumărate de existenţă apăsată de sărăcie şi umilinţă, tezaurul toponimic al acestui ţinut s-a îmbogăţit brusc şi spectaculos cu un nume nou : Frumosul de Voineşti !

Dalbe flori de măr...

Un microclimat blînd, solul fertil, dealurile coborînd în trepte line spre lunca largă a rîului, au favorizat dintotdeauna cultivarea pomilor fructiferi pe această fîşie a Subcarpaţilor. Şi nu se poate spune că pomicultorii din Voineşti n-au cinstit cu hărnicie şi pricepere acest dar al naturii, populînd colinele cu livezi şi aducînd în fiecare toamnă în pieţele Tîrgoviştei şi Bucureştiului mireasma tare a merelor dîmboviţene.

Pe la sfîrşitul celui de-al cincilea deceniu însă livezile Voineştilor erau aproape uscate, epuizate. Pămîntul sărăcise, mîna de lucru viguroasă se împuţinase, atrasă de tentaţiile industriale ale oraşelor. Dar în acelaşi an, partidul şi statul hotărau înfiinţarea în Voineşti a primei staţiuni experimentale pomicole din zonă. În marginea comunei au apărut cîteva construcţii noi şi, mai ales, cîţiva oameni noi. Tinerii cercetători de atunci ai staţiunii nu aveau la dispoziţie terenuri întinse pentru experienţele care-i aşteptau. Li se desfăşurau însă în faţa ochilor dealurile părăginite ale localnicilor ca nişte mari semne de întrebare. Da, pămîntul trebuia retonificat cu îngrăşăminte chimice, arat spornic şi adînc cu maşinile agricole, soiurile de mere tradiţionale urmau să fie îmbunătăţite ! Ca nişte medici ai livezilor, inginerii şi tehnicienii pomicoli au aplicat tratamente, au săvîrşit operaţii hotărîtoare. În primăvara următoare o explozie florală a acoperit dealurile Voineştilor prevestind recolte neobişnuite...

Azi, cultivatori de pomi din toată ţara — şi deseori şi de peste hotare — vin la Staţiunea de hectare de plantaţii intensive, unele capabile să producă 40—50.000 de kilograme de mere la hectar, livezi cu soiuri nemaiîntîlnite prin aceste locuri. Plantaţiile staţiunii te uimesc chiar prin aspectul lor exterior, aproape ciudat faţă de tabloul clasic al livezilor. Închipuiţi-vă nesfîrşite şiruri de pomi fără coroane ! Fiecare măr arată ca un imens evantai, cu toate ramurile aşezate în acelaşi plan vertical, strict dirijate de spaliere înalte. Soarele îl mîngîie egal, dimineaţa ca şi la amiază. Culegătoarele apucă fructele galbene-aurii ca pe nişte globuri de ceară din rafturile cerului.

Azi, cultivatori de pomi din toată ţara — şi deseori şi de peste hotare vin la Staţiunea de cercetare şi producţie pomicolă din Voineşti să înţeleagă mai bine cum reuşesc cele două duzini de cercetători, tehnicieni şi laboranţi de aici să pătrundă particularităţile soiurilor de arbori fructiferi, să obţină sortimente mai bune. Vin să cerceteze mai îndeaproape în laboratoarele din localitate, în uriaşul siloz special construit în incinta staţiunii, vestitul „Frumos de Voineşti" sau nu mai puţin apreciatul „Delicios de Voineşti", cele mai izbutite creaţii ale specialiştilor de aici, prezente acum din belşug şi în livezile reîntinerite ale pomicultorilor locali. Mere robuste, gustoase, productive în fiecare an, deosebit de rezistente la dăunători, putînd fi păstrate pînă la jumătatea anului următor şi în silozuri obişnuite.

Florile satului contemporan...

Vrînd parcă să dea o replică egală destoiniciei şi perseverenţei cu care bărbaţii lor duc la înflorire vechea îndeletnicire a livezilor, femeile din triunghiul colinar cuprins între Dîmboviţa şi Rîul Alb au ales calea altei tră-

diții. Aceea întruchipată în florile țesute cu răbdare pe ii și catrințe, pe fote și ștergare, iscusință moștenită din bunică în nepoată, din mamă în fiică, ieri migălită la opaiț și lampă cu gaz, azi la lumină de bec electric dar la același război de lemn afumat, șlefuit de degetele generațiilor, uns cu harul unei nepotolite pasiuni gospodărești și sete de frumuseți.

În 1958, 13 țărănci în frunte cu Lisăndrina Constantinescu s-au unit pentru a da viață nouă și spornică străvechei ocupații artizanale creatoare de atîtea modele nepieritoare. Azi, prin sprijinul material pe care li l-a oferit Uniunea Națională a Cooperativelor Meșteșugărești, o mie de femei de pe aceste dealuri se întrec, în ceasuri de sîrguință, cu acul sau cu vatalele războiului, ca să aducă la atelierul central din Voinești cele mai alese flori ale priceperii lor. Dac-aș spune că depozitul atelierului e o adevărată expoziție de artă populară, n-ar fi deloc exagerat. Dealtfel, mii de țesături și broderii produse aici, de la marame la garnituri de pat, de la bete la strălucitoare costume populare, găzduiesc în case de pe tot întinsul Europei. Firesc valoarea comenzilor a crescut pe măsura faimei țesătoarelor...

Iar printre cele mai harnice continuatoare ale acestui tradițional meșteșug se numără și femei dintr-o comună pe care o întîlnim în drumul nostru și mai aproape de culmile răcoroase ale Leaotei și Păpușii, așezare care prin însuși numele pe care-l poartă vorbește despre logodna eternă a locuitorilor săi cu bucuriile naturii : Malu cu Flori.

Malu cu Flori e una din acele localități ale județului Dîmbovița care prin dinamismul său își conturează pe zi ce trece o personalitate distinctă în peisajul rural al acestei zone. Cea mai recentă confirmare a virtuților ei : primirea Ordinului Muncii clasa I pentru locul de frunte ocupat în marea emulație gospodărească a comunelor ! Performanță care-ți apare și mai grăitoare cu cît în mai multe rînduri apele năvalnice ale Dîmboviței și alunecările de teren au pus la grea încercare avutul și tenacitatea oamenilor de aici. La vremea de cumpănă însă a fost lîngă frunțile lor îngrijorate însuși Președintele țării, la îndemnul și sprijinul căruia Malu cu Flori a început un nou capitol din lunga sa istorie.

Despre trecutul îndepărtat al vetrelor omenești din aceste locuri ne vorbesc, de la Brătulești pînă la Bădeni, urmele de locuințe străvechi, criptele de piatră din epoca bronzului, ceramica și fibulele dacice, tezaurele de monede romane, mormintele de incinerație descoperite pe terasele pietroase ale rîului sau cetățuia și schitul lui Negru Vodă, cuib înalt de stîncă înconjurat de legende.

Despre temeiurile vieții de azi a comunei Malu cu Flori depun mărturie mulțimea de case noi, arătoase, care domină coroanele pomilor din fiecare ogradă, edificiile poștei, căminului cultural, dispensarelor umane și veterinare, popasului turistic, magazinului universal sau ale sălilor de școală care au îmbogățit în ultimii ani zestrea edilitar-gospodărească a așezării. O singură referire statistică edificatoare : din cele 12 magazine risipite în cele patru sate ale comunei s-au cumpărat anul trecut 300 de televizoare, 250 de aparate de radio, mobilă de două milioane lei, materiale de construcție și obiecte de uz îndelungat în valoare de peste cinci milioane lei.

Dar, de la bun început, dealurile din jur te îndeamnă să îmbrățișezi cu privirea întreaga comună de la înălțimea livezilor de meri care și-au impus stăpînirea și aici, la altitudinea de 700 metri. Și urc pe potecile toamnei, printre pomii abia culeși impregnați încă de aroma fructului copt, alături de cîțiva dintre cei mai tineri membri ai cooperativei agricole de producție de la Malu cu Flori : Mariana Georgescu, Sirena Drăghicescu, Constantin Blidaru. De fapt, aici e ferma de care răspund tinerii, 160 de hectare plantate cu soiuri Ionathan, Golden, Frumosul și Deliciosul de Voinești, menite să contribuie hotărîtor la cele 1 300 tone de fructe pe care cooperatorii de aici și-au propus să le obțină în 1982, anul împlinirii celor două decenii de la încheierea cooperativizării agriculturii din țara noastră.

Mariana Georgescu e chiar inginera-șefă a cooperativei și tinerețea ei, acum plină de răspundere, se rezema cu nădejde de hotărîrea și priceperea celorlalți tineri din comună, cei mai mulți foști colegi la liceul agricol din Voinești. Iată de ce, din primăvară pînă-n iarnă, îi vezi împreună pe aceste dealuri, umăr lîngă umăr, aplicînd îngrășămintele, stropind pomii contra rapănului și făinării, executînd tăieturile, urmărind cu grijă culegerea, transportul și depozitarea roadelor de aur și purpură.

Despre tinerii comunei, care în număr tot mai mare se întorc sau își leagă definitiv destinul de vechile vetre de la Malu cu Flori, aveau să-mi vorbească și gospodarii de frunte de aici, cu multe amintiri încrustate pe răbojul vieții, cum sînt Gheorghe Udroiu, Ion Constantin, Petre Bucura sau Gheorghe Voicu. Petre Bucura, personaj pitoresc al așezării, vestit ca flăcău pentru faptele sale vitejești de pe frontul antihitlerist iar azi încă un voinic printre bătrîni — a cărui chipeșenie te duce cu gîndul la figura legendarului haiduc Radu lu' Anghel păstrată în baladele ținutului — își leagă și el nădejdea de opțiunile celor mai tineri cetățeni din Malu cu Flori. Parcă-l aud spunînd cu vocea sa tunătoare : „Am stat totdeauna de vorbă cu tinerii. Totdeauna i-am sfătuit să ia exemplu de la oamenii din sat care din nimic au făcut ceva, dintr-un lot de pietroaie și mărăcini au făcut o plantație și o gospodărie de ți-e mai mare dragul ! Le-am spus să lucreze pe terenurile cooperativei așa ca la ei acasă și acasă la ei ca în cooperativă. Să nu se sperie de greutăți, să aibă dragoste față de pămîntul lor natal, să-l lucreze după datele Academiei Agricole și să pună și mintea lor la bătaie odată cu brațele !"

Cuvinte care se deschideau ca florile de măr în întîmpinarea noului an, al acestui an în care livezile hărniciei, ale cinstei, ale dragostei de pămînt, se pregătesc să germineze ca nicicînd pînă acum.

Noe Smirnov

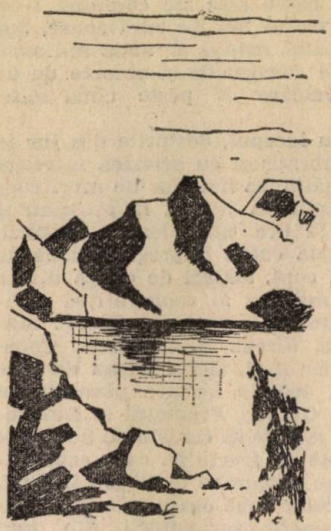

LACU ROȘU

Era o zi după o ploaie ce ucisese fețele cărărilor. Lacul își pusese la colțuri artificii și razele soarelui, scurse spre asfințit, se încurcau în pletele brazilor.

Mă agățasem ca de o speranță, de acel ochi de foc oglindit în arămiul apei, pentru a surprinde clipa aurie a amurgului, cînd liniștea se sparse în rîsetele cristaline ale unui grup de adolescenți ce se minunau, privind păstrăvul de 3 kg, prins cu cîteva minute înainte. S-au apropiat de mine și unul dintre ei a ținut să-mi transmită bucuria pescarului, care nu avea în traistă povești, ci un pește adevărat.

— De unde sînteți, i-am întrebat ?

— De prin toată țara. Am venit de la mai multe școli din București și din alte localități, să ne facem aici o parte din vacanță, marcînd în același timp trasee turistice noi, dar și reînnoind marcajele vechi.

— O vacanță activă, înțeleg, instructivă chiar.

— Desigur, îmi răspunse un blond cîrn, cu mult aplomb. Am făcut astfel multe excursii și, sigur nu vom mai încurca vîrfurile și munții din zonă la geografie, îmi spuse zîmbind în colțul gurii, uitîndu-se la un pici, care se înroși pînă înspre urechi. Am ajuns pînă în vîrful Suhardul Mic.

— Ia să vedem, puteți să-mi fiți și mie ghid ? îi provocai.

Sări piciul cu obrajii roșii, vrînd să-mi demonstreze cîtă geografie știe el, acum.

— Puteți pleca din stînga „Cabanei turiștilor" și urcați pînă la cabana Suhard. Iar apoi, prin Șaua Suhardului, mai departe, pînă spre Suhardul Mic. De pe acest vîrf veți vedea Lacul Roșu, întocmai ca din avion, iar din partea vestică a crestei veți avea panorama cheilor Bicazului.

— Nota zece, copii ! Vă mulțumesc. Mîine am să mă duc să privesc lacul de sus. Pînă atunci, contemplu aici, împreună cu voi, barajul natural format încă din 1837. Și mă bucur alături de cei mai tineri oaspeți ai stațiunii de priveliștea și aerul ozonat.

— Am observat, intră în vorbă un adolescent cu ochi de jar, că ne-ați „aruncat" dumneavoastră o „undiță" cu anul formării lacului... Noi știm cum s-a și format : prin prăbușirea coastei de N-V a muntelui Ghilcoș peste stratul de argilă, închizînd valea a 4 pîraie care au umplut imensul bazin desfășurat pe o suprafață de 126 340 m². Are în unele locuri 10 m adîncime. Dar, cunoașteți legenda *lui ?*

— Nu ! De-abia aștept să mi-o spuneți, m-am prefăcut. Și ochii ce împrumutaseră culoarea locului, mă fixară și pătrunseră dincolo, în spațiul legendei...

„Demult, demult, trăia în Lăzarea o fată de o frumusețe rar întîlnită. Se numea Estera. Avea un păr negru, ochii de culoarea bradului argintiu. Era înaltă, zveltă, ca plopul legănat de vînturi. Într-o zi, cînd s-a dus la tîrg, la Gheorghieni a întîlnit un flăcău voinic ce se luase la trîntă cu un urs. Era renumit și pentru casele ce le construia și pentru felul cum știa să cînte la fluier. Cum s-au văzut s-au și plăcut. Cînd a cerut-o de soție, flăcăul a fost luat la cătănie. Fata îi jură că-l va aștepta. Într-o duminică, ducîndu-se la izvor (acolo, unde se întîlnea adesea, înainte, cu alesul inimii) a văzut-o un tîlhar, care a ridicat-o în șa, zburînd ca vîntul spre Suhardul Mic, între stîncile cu o mie de fețe, unde locuia acesta. Îi promisese fetei aur și un palat din diamante, dacă-l va îndrăgi. Dar, pentru Estera cel mai prețios lucru din lume era dragostea. (pentru iubitul ei, nu-i trebuiau diamante, nici aur, nici palat). Cînd tîlharul o amenință că o s-o ia de soție, s-a rugat munților să-i vină în ajutor. Stîncile cuprinse de strigătele ei au răspuns cu tunete. S-a pornit o ploaie torențială măturînd tot ce întîlnea în cale. Munții s-au prăbușit, ascunzînd-o pe Estera. Și-apoi s-au adunat apele, formînd Lacu Roșu sau Ucigașul. Dacă te uiți în oglinda lui, parcă se zăresc și acum ochii blînzi, de culoarea bradului argintiu, ai Esterei"...

Băiețelul se depărtă de noi căutînd, parcă, ochii frumoasei fete din Lăzarea. Iar noi, ceilalți am înconjurat lacul, urmărindu-l în clipa, cînd se auzeau pașii iuți ai înserării.

Elisabeta Iosif

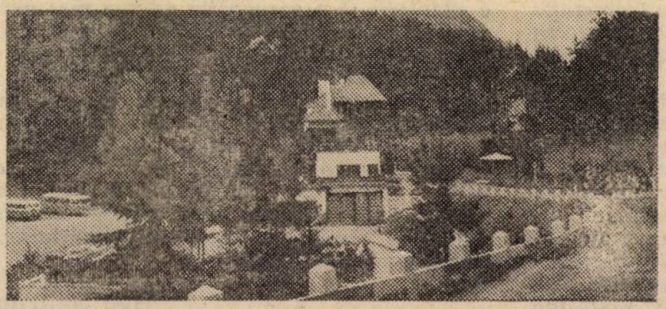

1723 medalii de aur • Legea 26/1976 • Muzeul național de vînătoare • A.B.C.-ul vînătorului • Cîinele, un prieten de nădejde al vînătorului • Nutria în captivitate...

— Interviu cu inginerul AURELIAN NEACȘU, inspector de stat șef adjunct în Departamentul Silviculturii—, prim-vicepreședinte al AGVPS, președinte adjunct al Consiliului Internațional de vînătoare cu sediul la PARIS —.

— Un eveniment cinegetic de mare răsunet internațional îl constituie, pentru anul care a trecut, Expoziția mondială de vînătoare de la Plovdiv — Bulgaria. Cu ce trofee s-a prezentat România și care au fost rezultatele ? Cum s-a pregătit România în vederea participării la această expoziție ?

— Într-adevăr, Expoziția internațională de vînătoare organizată la Plovdiv — R.P. Bulgaria, în perioada 14 iunie — 12 iulie, reprezintă una din cele mai mari manifestări de acest fel pe plan mondial, sub egida Consiliului Internațional Cinegetic. La aceasta au participat 62 de țări din diferite zone ale lumii, fiind expuse peste 10.500 trofee de vînătoare. *Republica Socialistă România,* după țara gazdă, a prezentat cel mai mare număr de trofee — 2064, din care 1723 au fost medaliate cu aur.

La acestea, se mai adaugă încă 14 medalii „Grand prix", decernate pentru cele mai valoroase trofee. Rezultatele meritorii obținute și la această Expoziție sînt însumarea măsurilor ferme, consecvente, luate în ultimii ani pentru gospodărirea tot mai bună a fondurilor de vînătoare și a vînatului, condițiilor create de conducerea superioară de partid și de stat pentru dezvoltarea calitativă a sectorului cinegetic. Menționez că, țara noastră deține recordul mondial la cerbul carpatin, blana de urs, blana de lup și capra neagră.

— În calitate de prim-vicepreședinte al Asociației Generale a Vînătorilor și Pescarilor Sportivi vă rugăm să ne expuneți ce acțiuni se întreprind atît pentru educarea membrilor vînători în ocrotirea și creșterea vînatului cum și asupra modului de popularizare a bogăției faunei cinegetice ?

— Una din sarcinile de bază ale AGVPS este aceea de a organiza și îndruma corespunzător pe membrii săi pentru a participa activ la înfăptuirea politicii partidului și statului cu privire la conservarea, ocrotirea și dezvoltarea faunei cinegetice, precum și la pregătirea și educarea lor pentru practicarea corectă a vînătorii. În acest scop Asociația editează pliante, afișe, broșuri de popularizare a vînatului românesc și a legislației de vînătoare și organizează conferințe și diverse reuniuni în același scop. Consiliul AGVPS și comitetele asociațiilor județene și din municipiul București sînt sprijinite în această acțiune de comisiile de propagandă și educație înființate în acest scop. Printre altele, au fost tipărite în tiraj de masă statutul AGVPS și legea 26/1976 privind economia vînatului și vînătoarea, s-au făcut afișe cu extrase din această lege, s-au tipărit pliante ilustrînd fauna cinegetică și piscicolă din țara noastră.

— Nu considerați indicat ca după terminarea expoziției o parte din trofeele valoroase să fie expuse și în București ? În acest mod s-ar cunoaște mai bine de către public bogăția și superioritatea faunei cinegetice din țară.

— Într-adevăr, așa este. Aș dori să informez că au început pregătirile necesare organizării unui *Muzeu național de vînătoare,* în care se vor expune cele mai valoroase trofee de vînat din România ; de asemenea, se vor prezenta și alte materiale care interesează pe vînătorii din țara noastră, pe toți iubitorii naturii. Sperăm ca această dorință a vînătorilor să se realizeze cît mai curînd.

— Care este aportul cercetării cinegetice din România privind selecția și îngrijirea vînatului în scopul obținerii unor exemplare viguroase și cu trofee de mare valoare ? Ce probleme, teme abordează în prezent cercetarea pe linie de vînătoare ?

— Programul național pentru conservarea și dezvoltarea fondului forestier în perioada 1976—2010, elaborat din indicația secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, cuprinde orientările și cercetările științifice în concordanță cu obiectivele dezvoltării economiei vînatului. De fapt, cercetarea cinegetică

din România are o tradiție îndelungată în ceea ce privește receptivitatea la abordarea problemelor ridicate de producție, sector cu care colaborează în rezolvarea acestora. O preocupare de bază a cercetării cinegetice o constituie selecția și ocrotirea vînatului. S-au elaborat și aplicat în producție criteriile de selecție la vînatul mare. Sînt în curs de cercetare teme de selecție pe cale genetică a fazanului de vînătoare, a unor specii de animale pentru blană prețioasă, precum și pentru creșterea în captivitate a iepurelui sălbatic. O atenție deosebită se acordă măsurilor de îmbunătățire a resurselor de hrană, elaborării de metode privind prevenirea și combaterea bolilor.

În acțiunile de propagandă și educație ne sprijinim mult pe revista „Vînătorul și pescarul sportiv", publicație lunară a AGVPS care se adresează în primul rînd membrilor asociației noastre.

— Ce măsuri intenționați să luați pentru crearea unei literaturi de specialitate și de cunoaștere a bogăției cinegetice ?

— Vînătorii, personalul silvic, iubitorii naturii, au la dispoziție revista „Vînătorul și pescarul sportiv" ce apare lunar ; de asemenea, se publică periodic, Analele Institutului de cercetări și amenajări silvice — seria cercetări cinegetice. Menționăm că este sub tipar o nouă lucrare privind vînatul și vînătoarea în R. S. România. Ne-am propus de asemenea să edităm și alte publicații, în primul rînd A.B.C.-ul vînătorului, foarte solicitat de candidații de a deveni vînători. Pentru popularizarea faunei cinegetice se țin conferințe, cursuri de inițiere a noilor membri vînători, se editează pliante și afișe cu teme de ocrotirea vînatului. Considerăm totuși necesar să se mărească numărul titularilor, să se editeze în cadrul AGVPS o colecție de broșuri cu conținut practic, să sprijinim într-o mai mare măsură apariția publicațiilor de popularizare a vînatului și de ocrotire a acestuia și în special în rîndurile tineretului.

— Ce preocupări există în România pentru îmbogățirea faunei cinegetice cu noi specii de vînat valoros ?

— Mă voi referi îndeosebi la speciile de vînat purtătoare de trofee. În acest sens, s-a reintrodus muflonul de circa 15 ani ; efectivele acestuia au atins nivele care vor permite recoltarea unor trofee de valoare. Capra ibex, specie de vînat introdusă în zona montană, va da posibilitatea țării noastre să-și mărească peste circa un deceniu, varietatea trofeelor expuse. Și zimbrul este în această situație, în ultimii ani acordîndu-se o atenție deosebită amenajării unei rezervații pentru dezvoltarea lui în condițiuni optime. Lista speciilor care îmbogățesc de curînd sau vor îmbogăți fauna noastră, poate fi continuată și cu alte specii de interes vînătoresc, ca de exemplu marmota, iepurele alb, mai multe specii de fazan, potîrnichea roșie și altele. În același timp, ne preocupăm permanent pentru extinderea arealului la unele specii cu trofee valoroase cum sînt cerbul carpatin, cerbul lopătar, capra neagră.

— Care este importanța cînelui de vînătoare în ridicarea eficienței fondului de vînătoare? Ce măsuri preconizați în viitorul apropiat pentru îmbunătățirea activității chinologice din România ?

— În cadrul preocupărilor noastre chinologia de vînătoare își are un loc tot mai important. Cele două canise din sistemul Departamentului silviculturii produc cîini de rasă, atît pentru unitățile silvice, care îi folosesc la realizarea planului de producție, cît și pentru membrii vînători. Pe linia AGVPS, chinologia este încurajată prin acordarea de stimulente membrilor vînători, posesori de cîini autorizați. Mai avem multe de făcut în acest domeniu și vom acționa mai intens în viitor, deoarece extinderea acestei preocupări va deveni o necesitate. La vînătorile colective, îndeosebi pentru mistreți, fazani și alte specii, cîinele de vînătoare va înlocui în mare măsură „gonacul". Considerente de ordin economic și vînătoresc pledează pentru aceasta. Cîinele de vînătoare este un ajutor de neînlocuit al vînătorului la găsirea vînatului mare rănit, la recuperarea lui, precum și la recoltarea rațională a vînatului mic. Sînt suficiente argumente care ne îndeamnă să încurajăm și mai mult pe vînătorii posesori de cîini autorizați. În acest sens s-au dat îndrumările necesare de noi, cei care răspundem de aceste probleme, modul cum se aplică în practică.

— În sectorul silvic s-au înființat și se preconizează să se extindă creșcătoriile de animale pentru blană. Ce măsuri considerați că trebuie luate în vederea creșterii eficienței economice a acestor unități? Agricultura, pentru devansarea acestei activități noi a trimis la specializare numeroase cadre, dar silvicultura ?

— Sectorul silvic a avut și are o pondere însemnată în asigurarea industriei cu piei și blănuri. Pentru mărirea producției de blănuri s-au înființat creșcătorii de nutrii, nurci, vulpi albastre și vom crește și alte specii.

O realizare pe care o vom extinde este creșterea în captivitate a puilor de vulpe roșie care, în trecut, erau combătuți la o vîrstă cînd blana nu avea valoare pentru industrie. O altă realizare o constituie și noua tehnologie de creștere a nutriei în captivitate care a mărit productivitatea și va reduce substanțial din valoarea investițiilor prevăzute în vechea tehnologie. Ca măsuri de viitor intenționăm să extindem creșcătoriile de nutrii, de bizam, să îmbunătățim propria bază furajeră și să trimitem pentru documentare și specializare cadre din cercetare și din producție.

— Vă rugăm să vă referiți și la două probleme de viitor în România, respectiv problema iepurelui și a fazanului în sensul asigurării în timp a refacerii efectivului la iepure și a satisfacerii solicitărilor vînătorilor în practicarea acestui sport.

BUCĂTĂRIE TRADIȚIONALĂ

Petrecerea bucatelor la masa românului își are temeiuri tot atît de firești și de complete ca și curgerea anotimpurilor. După țuica galbenă de Pitești și de Văleni care aștîță, ar veni cele ude, adică borșurile, ciorbele și zemurile, aduse dinaintea oaspetelui, după vreme și conținut, calde sau reci.

BORȘ DE HRIBI

În tihna de sub munte a Moldovei poate că borșul cel mai bun care se poate mînca, răcorit în pivniță boltită cu piatră, este acela de bureți și anume de hribi, adevărat balsam al gurii, dacă nu și saț al flămîndului. Se face așa : se curăță și se taie țărănește un morcov, un păstîrnac, o țelină mică și o ceapă potrivită după care se fierb împreună pînă-s aproape gata. Atunci li se adaugă hribii, curățați și ei firește, și se mai clocotesc odată împreună. De acrit se acrește fie cu borș de tărîțe, fie, mai bine cu aguridă (pentru cine nu știe ce-i aia, cu boabe de struguri verzi). Iar pentru ca gustul să-i fie întreg borșul se drege după ce-a fost dat deoparte cu o cană de smîntînă proaspătă, groasă ca mierea. Altceva nu-i mai trebuie decît un colac alături de-o lingură nouă din lemn de plop, amîndouă orînduite de-a dreapta strachinii de lut mălțuit cu păsări care n-au zburat decît în basme.

CIORBĂ DE PEȘTE CA LA SNAGOV

Se face chiar pe malul bălții, la umbră de salcie, din peștele chiar atunci prins și care va fi canonit în ceaun atîrnat deasupra unui foc de vreascuri, ca să-și aibă ciorba aceasta întreagă poezia ei. Se aleg crapii de două palme de lungi și se taie în trei, oprindu-se pentru ciorbă capetele și cozile. Deosebit se curăță și se taie mărunt zarzavaturile : morcov, țelină, albitură, ceapă mai multă și se călesc în ulei fierbinte doar pînă pălesc, după care se răstoarnă în ceaunul cu apă și cu sare, după voință, lăsîndu-le să fiarbă. Cînd au fiert se adaugă bulionul pentru față și oțetul pentru acreală și abia acum se aruncă acolo bucățile de pește ca să clocotească, să se pătrundă, dar să nu se fărîme. La sfîrșit se mai pun cîteva roșii mici, dezbrăcate de pelițe, și se înveselește ciorba cu verdeață. Toată munca a degeaba dacă dintre verdețuri lipsesc frunzele de leuștean.

ZEAMĂ DE GĂINĂ

Pe valea de baladă a Sohodolului, în Gorj, zeama de găină are un dichis anume, și se cheamă că-i gătită oltenește, adică cu zdrențe. Găina, mică și grasă, se curăță, se spală și se pune la fiert într-o oală cu apă rece și sare. Pînă ce clocotește se alege spuma și se aruncă, apoi se adaugă zarzavaturile întregi, ceapă, morcov, pătrunjel, rădăcină, țelină, păstîrnac, lăsîndu-le să fiarbă împreună și să-și înfrățească gusturile și mirosurile. În timpul acesta se freacă două, trei ouă cu puțină făină pînă cînd se obține un aluat subțire ca un terci. Acesta, prelins cu zgîrcenie de pe lingură în zama încropită se va întări în zdrențele galbene care dau numele fierturii. Cine n-a mîncat așa ceva trecu Oltul degeaba, iar cine sorbind zeama n-a mușcat și dintr-un ardei iute ca lacrima de văduvă, habar n-are de ce-s în stare oltenii la ei acasă.

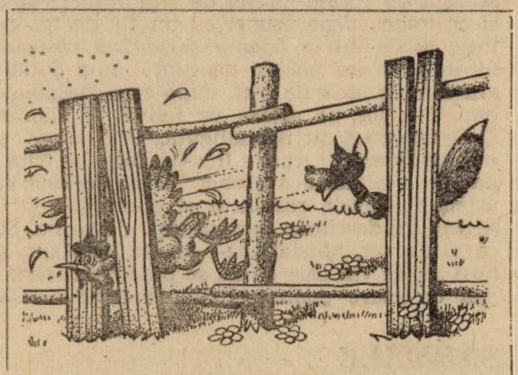

Ei, și după acestea care-s începutul, urmează mîncărurile așezate gospodărește, temeiul prînzului și greu voinicului, căci acum se arată, spumegînd în ulcele arse, la vedere și gustare vinurile cele mari ale țării, marile taine albe și roșii ale podgoriilor noastre de toți prețuite, de nimeni dezlegate.

TOCANĂ DE BERBEC

În ținutul de piatră detunată al Ardealului românii mănîncă, nu se-ncurcă. O vînjoție a firii cheamă după sine și bucate țepene, alcătuiri din carne mai ales cum ar fi tocana ardelenească pe care am s-o povestesc îndată. Se alege carne macră de berbec, se taie în bucăți potrivite și se spală bine în mai multe ape, ba uneori se și oprește, să-i treacă mirosul mioritic. Se mai taie și niscai ceapă, spată ori costiță afumată și, firește, nelipsita ceapă roșie de Făgăraș, fragedă, ca mărul domnesc. Toate se pun să se înăbușe într-o cratiță cu untură încinsă, iar cînd carnea este pătrunsă se adaugă ceva făină albă de grîu

desfăcută în apă caldă, sare și boabe de piper negru. După puțin timp, tocana-i isprăvită și se ia cratița de pe foc, se aruncă în clocoteală cîțiva căței de usturoi zdrobiți și se presară, pentru bucuria ochiului și pentru aromă, cu pătrunjel verde tocat. Mămăliga va fi vîrtoasă, mestecată în dușmănie, iar vinul va fi musai o Cadarcă de Miniș, cu care nu-i bine să șuguiești.

VÎNAT DOBROGEAN

În cîmpia pe care a gonit odinioară cavalerul trac, între Tulcea și valurile mării ce se sparg de țărm la Vama Veche, în Bărăganul nostru de peste Dunăre, acolo-i raiul zburătoarelor cu carnea ca roua, cum ar fi bunăoară prepelițele dolofane, îngrășate peste vară cu sămînță de mărar sălbatic și de orzișor. Dacă-s destule se prepară astfel : se curăță prepelițele de măruntaie și se pîrlesc iute, asta după ce au fost jumulite fără să se opărească. Se freacă pe dinăuntru cu sare, cu piper negru și cu cîteva boabe de ienibahar, după care fiecare pasăre se învelește cu dragoste în felii subțire de slănină albă, apoi pe deasupra aceasta se înfașă în foi de viță atunci ruptă și se leagă ca pe prunci cu un fir de tei. Se înfig astfel într-o frigare și se frig răsucindu-le pe toate părțile deasupra unui jeratic viu cam un sfert de ceas, după care, despuiate de haina lor, se așternpe feliile de slănină și se mănîncă cu mămăliguță. Unii spun și despre o vrajă care li s-ar face la fript ; anume, s-ar arunca atunci în foc ierburi cu arome : cimbru, rozmarin și cimbrișor. O fi și asta un descîntec pentru gust, de ce nu. Și, ca să nu uit, Murfatlaru-i tot în Dobrogea și nu-i soi de vin care să nu se pescuiască acolo, apă de soare pentru clipele noastre curate.

SARMALE NUMAI MOLDOVENEȘTI

Aicea multă vorbă nu încape, nicăieri în toată țara asta care le iubește, sarmalele nu-s mai la preț ca-n Moldova, asta o știe, vorba ceia, și satul și bărbatul. Deci despre ele : se toacă carnea de porc, aleasă și cu o țîră de grăsime, puțină de vacă, și se frămîntă cu o lingură de orez călit în untură, cu piper rîșnit și cu sare. Ar mai merge și o ceapă tocată mărunt și călită și ea, dar eu parcă zic că prisosește. Se aleg foi de varză murată și se curăță de vinele groase. În ele, rupte cît mai mici, se răsucesc sărmăluțele care trebuie să fie abia cît vîrful degetului de groase ; dacă-s mai mari asta înseamnă că gospodina nu-i de la Botoșani și n-a auzit de Piluță. Sărmăluțele se așează într-o oală de lut nesmălțuită peste un strat de varză acră, tocată ca fînul, și se învelesc tot așa, iar deasupra lor și printre ele se așternfelii de costiță afumată și se stropește cu bulion. Pentru aromă se botează cu o crenguță de cimbru. Se fierb un sfert de zi la foc cît se poate de domol, după care se dau la cuptor unde se desăvîrșesc. Fără mămăliguță nici nu-s de închipuit, iar desăvîrșirea o ating dacă în strachină peste fiecare se pune un vîrf de hrean ras, stins cu oțet slab. Cît despre vinurile sarmalelor moldovenești nu mai zic decît despre o Busuioacă de Bohotin, cum numai prin preajma Hușului se coace și puțini norocoși o știu.

RASOL DE CLAPON

Mîncărurile românești sînt simple, n-au ifosele sofisticate ale altora, dar tocmai de aceia eu le cred mai boierești dintre toate. Bucătăria noastră-i o bucătărie a belșugului ; iată pentru ce oalele sînt mari, iar sosurile care acoperă lipsa, puține. Și ca să nu se spună că arunc vorbe-n vînt iată un obișnuit rasol de clapon, cea mai nesimandicoasă, mai sățioasă și mai gustoasă mîncare din cîte știu : se ia un clapon care-i gras de felul său și se curăță și se spală, după care se fierbe într-o oală cu apă rece împreună cu un morcov, o țelină, un pătrunjel, un păstîrnac, o ceapă, întregi. Cînd pasărea a fiert, se scoate și se desface, alături pe un taler rotund de lemn, alături de-o scafă cu mujdei de usturoi, care poate fi făcut fie cu zeama claponului fie cu suc de friptură fie pur și simplu cu apă caldă. Zarzavaturile care și-au lăsat de-acuma

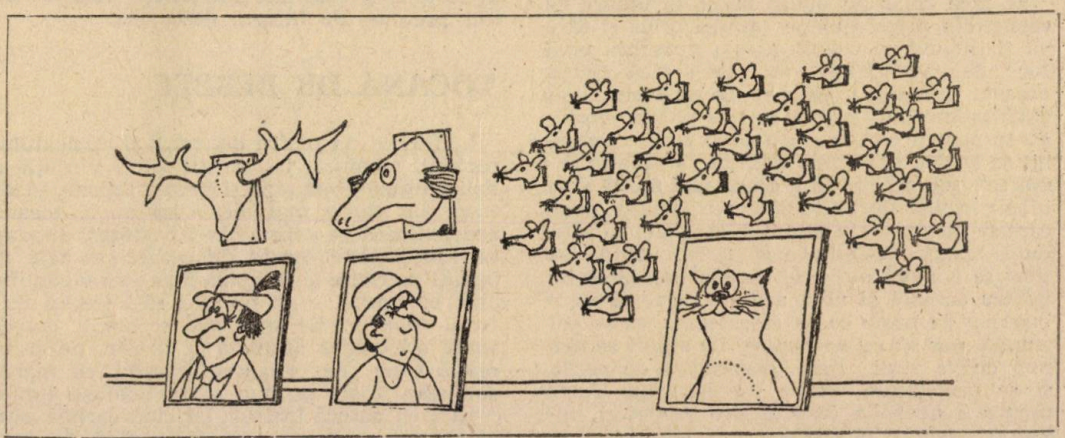

aroma și tăria se scot din oală se aruncă, iar în esența rămasă se învîrtește la iuțeală o mămăliguță pripită. De altceva nu-i trebuință. Vinul poate să fie ori o Crîmpoșie de Drăgășani, ori o Galbenă de Odobești, ori amîndouă. Nici cu urma mesei românești nu ne e rușine. Budincile, plăcintele, dulcețurile, gogoșile, tocmagii, cozonacii, papanașii, poalele-n brîu și așa mai departe, ca-n poveste, că-înainte mult mai este, ne-au lăgănat dulce copilăria cea de lîngă părinți. Unii le contestă, alții le laudă, noi le știm. Emil Frédéric, o vechitură de la Capșa și Fialkowsky, cofetar care a colindat lumea, se minuna de bogăția de pometuri a României. „Prin cîte țări am umblat", scria el în zorii veacului, „nicăieri n-am găsit bogăție de fructe și așa variate ca la noi. Avem aici variațiuni de fructe de care nici nu se știe în alte țări".

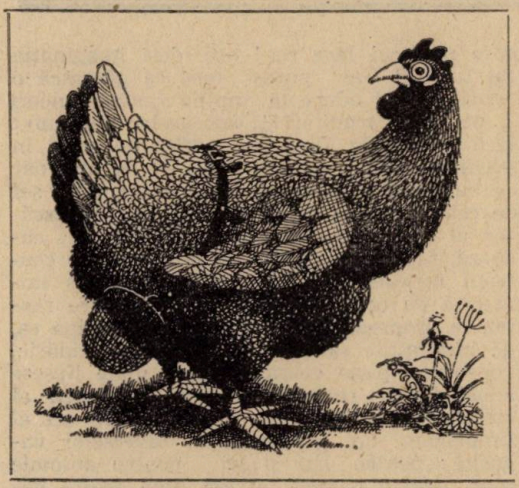

PLĂCINTĂ CU BRÎNZĂ

Ușoară la făcut, de-i pui cele cuvenite, îi tare gingașă la copt, acolo fiind de fapt tot meșteșugul. Mai întîi se frămîntă aluatul din făina albă, un praf de sare, o linguriță de oțet, undelemn și ouă cu apă călduță, după care se împarte în cîteva zeci de bucăți care întinse cu nurdeneaua și trase cu mîna vor fi atîtea foi de plăcintă subțiri ca borangicul, din care jumătate se vor așterne pe fundul uns cu undelemn sau chiar cu untură încinsă iute ale unei tave de aramă cu marginea nu prea înaltă, tăindu-se ce prisosește. Peste ele se va pune, răspîndindu-se egal, umplutura, adică : brînza proaspătă de vaci trecută printr-o sită deasă și frămîntată cu gălbenușuri de ou cît cuprinde, ori cît știe gospodina de la mama ei, cu zahăr după plăcere, cu stafide, cu smîntînă grasă și cu coajă de lămîie dată prin răzătoarea cea mai măruntă. Cînd toate s-au făcut una, se mai adaugă, așa, de-a dracului, albușurile bătute spumă și iarăși se amestecă. Deasupra se așează celelalte foi și se dă la cuptor, la foc moale la început care apoi se iuțește cît să prindă culoare de aur alb. Cînd se scoate și se taie împrejur, miroase a prisacă vara, în miezul zilei. Vinul acestei plăcinte care încheie masa, spun bătrînii, este Grasa roznovenească de Cotnar, împărăteasa cramelor românești, pe care încă nimeni n-a clintit-o de pe tronul ei de laudă.

BUDINCĂ LUGOJANĂ

Din această peregrinare pe la mesele românilor nu poate să lipsească, la sfîrșit, tocmai Banatul care-i fruntea, cum se știe. De acolo așa se coace budinca : se cerne făina de grîu, albă ca spuma laptelui, se adună grămăjoară și în mijlocul ei, într-o adîncitură, se sparg cîteva ouă, se presară nițică sare și se toarnă nițică apă călduță, după care se amestecă cu o lingură de lemn și se frămîntă coca. Se împarte aluatul înfrămîntat, se întinde în foi subțiri și se lasă să se odihnească, apoi se rulează strîns și se taie tăiței ca tutunul. Tăițeii se răsfiră și iarăși se lasă să se zvînteze ; se fierb, se clătesc cu apă rece ca să nu se lipească și se amestecă cu unt topit, cu smîntînă, cu o mînă de stafide, cu ouă bătute, cu zahăr, cu o păstaie de vanilie tăiată mărunt și cu semințe de mac. Totul se toarnă într-un vas bine uns și se dă la cuptor, la foc potolit. Cînd e gata budinca se ninge ca-n colinde cu praf de zahăr. Astea-s doar puține din cîte sînt, sănătate să fie...

Octavian Stoica

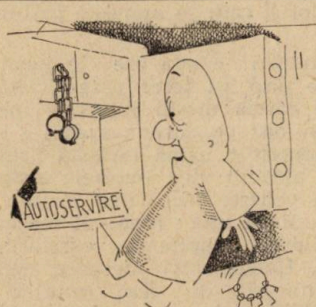

Desene de Neboișa Rovici

Cu IOSEFINI între spectacole

Solicitînd un eseu despre circ lui George Arion (pag. 290), ne-am gîndit, ca în replică, să prezentăm şi un punct de vedere al lui Iosefini, directorul Circului de Stat, desigur cel mai îndreptăţit să ne înfăţişeze un tablou atotcuprinzător al vieţii „saltimbancilor" nepieritori.

— Iar Iosefini, ne-a răspuns magicianul. Ce-aveţi oameni buni cu mine ? Altul nu mai există ? Şi-aşa mi-au ieşit vorbe că le iau numai eu pe toate. Îmi cam place, ce-i drept să le iau, că nu sînt doar director, pe ici pe colo a mai rămas şi un artist în mine, sensibil la laude şi aplauze, ca toţi artiştii, aşa-i, dar dacă Arion v-a purtat în visare cu eseul lui, atunci ar fi mai bine să coboriţi niţel şi pe pămînt. Ei, aflaţi de la mine că astăzi circul nu mai este ceea ce vedeţi seara în arenă : strălucire, fast, curaj, lacrimi sincere şi false, realitate şi excrocherie, tandreţe şi sălbăticie, copilărie şi senectute, circul este o adevărată uzină. Ce-ai zis ? A, n-ai zis nimic. Atunci, haide, şterge-o de-aici, în biroul de vis-a-vis la adjunctul meu, Nicolae Vlădescu de peste 30 de ani om de circ, mai muncit ca mine, mai calm deşi vine la 6 dimineaţa şi pleacă la miezul nopţii. Nu-l găseşti acolo, caută-l prin ateliere, pe la sediul organizaţiei de partid, că el este şi secretarul ei. Ai plecat ?

Aşa m-a primit Iosefini, adică aşa m-a expediat, cu toate că avea să intre şi să iasă din biroul tovarăşului Nicolae Vlădescu de o sută de ori, sau să ne caute dintr-un atelier într-altul, cu agitaţia lui nepotolită pe lumea asta, ca să mai adauge un amănunt, să-i mai dea o idee lui Vlădescu, să-l someze să nu scape ceva-cumva, „că-l mănînc㔠. Dar Vlădescu şi-a păstrat zîmbetul imperturbabil, cu care-şi însoţeşte orice întîlnire cu tumultuosul Iosefini, pe care-l cunoaşte atît de bine că l-ar putea fotografia chiar şi în absenţă, cum ţine să mă asigure, făcîndu-mă să înţeleg că, temperamental, el se situează la celălalt pol al focului care-i mistuie, în fapt, pe amîndoi şi care se numeşte pasiunea pentru circ.

Să te învîrţi cîteva ore în jurul cupolei fermecate fără a-i trece pragul, iată o performanţă căreia m-am supus la început cu scepticism dar pe care n-aveam s-o regret. Am descoperit o uzină furişată printre alei, un colos alcătuit din bucăţele insignifiante, la prima vedere, deci maf înainte de a fi puse una lîngă alta : atelierul mecanic, tîmplăria, sudura, tapiţeria, curelăria, parcul auto, etc. Halele sînt metalice, oamenii au chipuri înnegrite de fum, mînjite de ulei, mîini bătătorite de muncă, dar zîmbesc ca şi cum s-ar afla în arenă, la spectacol. Pe cîţiva îi cunosc cu acest prilej (privilegiu pe care publicul larg nu-l are, deşi imaginaţia lui Iosefini l-ar putea face să găsească o formă de a-i aduce la lumina rampei uneori şi pe aceşti truditori ai succeselor circului) : lăcătuşul Radu Dumitru, aflat de copil în preajma arenei, nu are decît 42 de ani, dar se bucură nu numai de autoritatea unui şef de echipă ci şi de aceea a unui bun cunoscător al altor meserii decît cea de bază : sudează, face tinichigerie, creează diferite confecţii metalice şi recuzite, bineînţeles împreună cu colectivul său ; Sandu Petre răspunde, împreună cu tovarăşii din echipa sa, de instalaţiile sanitare, dar face şi zidărie, vopsitorie, pune geamuri acolo unde lipsesc aducînd mari economii în bugetul general al circului ; Ion Buduşan se ocupă, ca şef al tîmplarilor, de construirea diverselor vagoane : pentru urşi şi lei, pentru animale mici, pentru oameni. Arată bine aceste vagoane, cu instalaţii de iluminat şi încălzit, cu frigidere şi bucătării, cu cuşetă, aerisire pentru animale, cu frîne şi semnalizatoare conforme cu prescripţiile de circulaţie internaţională : Vasile Pecia şi Alexandru Peteanu răspund de reparaţiile curente şi medii, ei dirijează altelierul mecanic, sînt doctorii motoarelor. Iar peste toţi aceşti oameni, în număr de 175, veghează inginerul Victor Bălăşescu, de 7 ani de zile prezent la datoria pe care şi-a asumat-o ca om de concepţie dar pe care a depăşit-o copios, deoarece el nu s-a limitat la munca de supraveghere şi coordonare a atîtor activităţi diferite ci şi-a asumat-o şi pe aceea de proiectant al multora dintre realităţile pe care le-am consemnat şi dintre care doresc s-o menţionez, în mod special, pe aceea a uriaşelor corturi destinate reprezentanţiilor din provincie (două pînă acum) fiecare cu o capacitate de aproape 4.500 de locuri.

Parcurgem atelier după atelier, vagon după vagon (inclusiv cele pentru recuzită, despre care am uitat să scriu) şi vedem aliniate autocamioanele de 8 şi 10 tone, tractoarele, în faţa cărora ne oprim.

— Cu astea ce-i, tovarăşe Vlădescu ?

— Astea sînt viaţa noastră. Fără autobază am fi ca şi morţi. Gîndiţi-vă că, anual, vizităm cam 100 de oraşe din ţară. Cu ce să duci cortul, animalele, materialele, hrana lor, aparatele şi toate celelalte ? Cine ne-ar putea depana, dacă n-am avea autoateliere care rezolvă totul pe loc ? Sînt oameni puţini ? Aşa este, dar i-am policalificat. Cei care vara nu ar avea ce face, de exemplu cei de la uzina termică şi mecanică, devin monteri sau recuziteri sau construiesc şapido-ul (cortul) de pînză, pe care-l realizăm tot noi economisind cîteva sute de mii de lei pe care, altfel i-am plăti unei cooperative ori i-am destina importului.

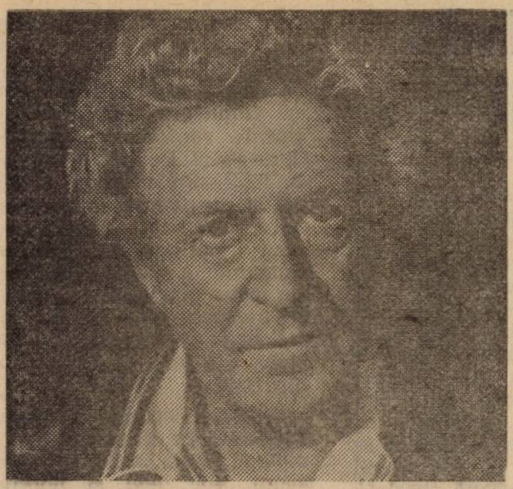

1. Aurel Iosefini mai bătrîn decît este şi mai interesant decît se crede (fotografie din filmul „Al treilea salt mortal")

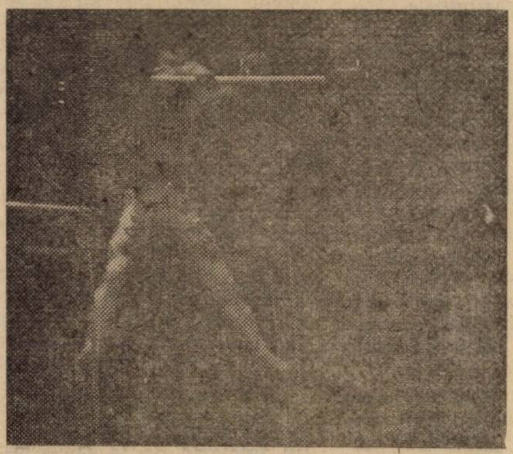

1. Ionel Orzan profesor de educaţie fizică şi „zburător" în timpul liber

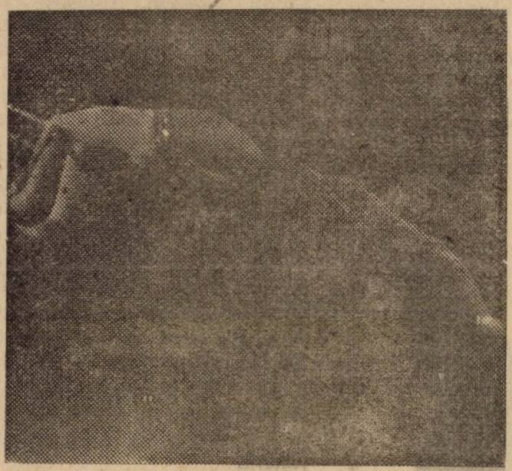

3. Moment de spaimă în tribune şi de maximă concentrare la trapez

— Că veni vorba despre cifre, mai daţi-ne şi altele, cu explicaţiile de rigoare.

— Întîi şi întîi că am reuşit să ne „debarasăm" de cele 6 milioane primite sub formă de subvenţie de la stat. Nu mai avem nevoie de ele. Stăm pe picioarele noastre. Astăzi, la ora cînd vorbim, 2 februarie 1982, dispunem de 12,5 milioane de lei în bancă. Sarcina de plan, pe anul trecut, a fost de 38 de milioane. Am realizat 41,6 milioane. Aproape 2 milioane au reprezentat venituri provenite din valuta adusă statului. În loc de 360 de spectacole, am prezentat 988. Peste 30 de milioane de lei s-au încasat pe biletele vîndute tot anul trecut. Cu mult peste plan. Cifra spectatorilor s-a apropiat sensibil de două milioane. Ei, ce ziceţi ?

— Ce să zic : întocmai ca într-o uzină serioasă. Mă gîndesc chiar să fac o socoteală: să împart cele aproape 42 de milioane la cei 400 de slujitori ai circului şi să-i stabilesc fiecăruia cota sa de producţie, dar o puteţi face şi singuri.

Ce-şi pot dori aceşti oameni, care ne bucură întreaga viaţă de la tinereţe pînă la bătrîneţe ? I-am întrebat şi pe cei din ateliere şi pe cei aflaţi la repetiţie, în manej (căci n-am rezistat, pînă în cele din urmă să nu intru şi aici). Ne-au privit cu un zîmbet oarecum şăgalnic. „Chiar vreţi să ştiţi ce ne dorim", voia să spună chipul lor. Căutau în ochii directorului Nicolae Vlădescu încurajarea de a îndrăzni. Şi cînd o găseau, răspundeau parcă ar fi fost pregătiţi de mai înainte: o bază tehnică în adevăratul înţeles al cuvîntului.

— Ce vrea să însemne asta, tovarăşe Vlădescu ?

— E într-adevăr un vis nu chiar atît de ireal. Avem amplasamentul ales şi aprobat în comuna Ştefăneşti, vecină Capitalei, studiul tehnico economic de asemeni, macheta văzută şi avizată favorabil (realizator Institutul „Proiect Bucureşti.

Nici n-am terminat de vorbit că Iosefini a reapărut. Pentru a cîta oară în cele două ore? Nu mai ştiu. Îmi reamintesc însă că şi-a continuat completările : „I-ai zis de limita de pensionare, de sugrumarea canalelor prin care se pierdeau bani, dar de scăderea consumului de energie, i-ai zis, omule, ori nu ?" Şi fiindcă Vlădescu tăcea şi zîmbea enigmatic, aşteptînd să se topească focul lui Iosefini, tot magicianul a continuat : „Dar de premiile internaţionale pe '81 ce i-ai spus ? Nimic, habar n-ai ce se petrece în circ", zise acru, uitînd cît mi-l lăudase pe Nicolae Vlădescu, ori pentru a ajunge din nou el în prim plan. „A, era să uit. Ţi-am adus o carte : „Cum «ghicim» viitorul". Şi mi-o dă. Este semnată A. Iosefini.

— Cînd ai mai scris-o şi pe-asta ?

— Cît v-aţi plimbat voi degeaba prin circ, mi-a răspuns sec „scamatorul", obligîndu-mă să termin tot cu el reportajul, aşa cum l-am şi început, de altfel.

Pe urme de baladă la Gura-Teghii

În fiecare an, la vremea cînd vara își săvîrșește pe deplin lucrarea ei asupra zăpezilor rătăcite prin munții Penteleului, cînd suflarea buciumului abia mai răzbate prin frunza cît palma și Bisca Roziliei curge potolită, curată, așezarea numită Gura-Teghii devine, pentru o zi, mai importantă decît reședința de județ. Totul este minuțios pregătit, dar întotdeauna se mai ivește cîte ceva neprevăzut, primărița Elisaveta Leonte nu mai are o clipă de răgaz, tot într-o fugă, de la Consiliul popular la casa de oaspeți și apoi la scena ridicată între dealuri — un gigantic amfiteatru natural, cu iarbă verde și crudă. Șapte sate adunînd, așa cum îi șade bine unei așezări de munte și de păstori, cumpănită ca o binecuvîntată săptămînă, comuna Gura-Teghii își așteaptă oaspeții în haine de sărbătoare. Pentru că mii și mii de oameni, de pe întreaga Vale a Buzăului, vin aici să asculte încă o dată povestea haiducului Gheorghelaș. Și cu toate că rostirea baladei dă semnalul de începere a unei fastuoase serbări a cîntecului și jocului popular, simți și înțelegi dintr-odată că tocmai acest moment este esențial pentru cei ai locului. Pentru ei balada nu este doar un pretext.

Reconstituirea minuțioasă a faptelor haiducești devine un spectacol captivant. Jos, pe scenă, în cîntec de fluiere se recită versurile știute pe dinafară de toți teghenii — și cuvintele amplificate de megafoane se izbesc de coasta muntelui ; sus, pe dealul din față, se află stîna unde se vor întîmpla faptele povestite, vezi oile păscînd netulburate, vezi cîinii ținîndu-se prin preajmă, cu urechile ciulite, aștepți să se petreacă ceva. Și iată sosind om și cal în goană speriată („E ticălosul de Macovei, nu l-ar mai răbda pămîntul !“ îl recunosc spectatorii — și rămîi uluit văzîndu-le înverșunarea și lipsa lor de detașare față de niște fapte înscenate acum, dar petrecute cu un secol în urmă), iată apărînd din pădure un pîlc de călăreți, Gheorghelaș este acolo, în frunte — urmărire ca-n filme, focuri de flintă, acum haiducul l-a ajuns pe ciocoi și începe lupta, nu te lăsa, Gheorghelaș ! Oamenii privesc cu sufletul la gură, participă total afectiv, biruința o întîmpină cu un oftat de ușurare. Totul este aievea.

După *trăirea* baladei, pînă tîrziu spre pragul serii se dezlănțuie un adevărat și impresionant vîrtej de cîntece și jocuri. Trei generații de dansatori localnici se întrec întru măiestrie cu prestigiosul ansamblu folcloric „Siriul“ din municipiul Buzău ; evoluția formației vocal-instrumental-folclorice a căminului cultural din Cătina este răsplătită cu aceleași entuziaste aplauze ca și aceea din Calvini ; formația de fluierași din Pîrscov își împletește cîntecul cu glasul rapsozilor Dionisie Ciuparu și Petrică Popescu, amîndoi din comuna Pănătău și deopotrivă laureați ai celor două ediții ale Festivalului național „Cîntarea României“ ; succesul lui Mircea Micu, cimpoier, cavalist și buciumaș din Sărulești, nu este mai prejos decît acela dobîndit de formația din Berca...

Coboară noaptea dinspre Penteleu, cu turmele, e liniște și tihnă în Gura-Teghii acum, vor veni și nopțile lungi de iarnă cînd oamenii vor zîmbi a aducere-aminte, la șezători se vor mai depăna, firește, povești haiducești — în așteptarea următoarei veri cînd iarăși vor rosti în fața lumii ceea ce consideră a fi reprezentativ pentru ei : balada lui Gheorghelaș.

*

O asemenea lecție vie de istorie s-a repetat și în anul acesta care tocmai a trecut, în ultima zi a lunii mai, în duminica aceea însorită adunînd la poale de codru verde aproape douăzeci de mii de spectatori. Cu o participare atît de numeroasă și atît de spontană, festivalul folcloric de la Gura-Teghii — deși inițiat doar în urmă cu doisprezece ani, de cîțiva oameni inimoși — poate fi considerat, de-acum, tradițional. Județul Buzău nu dispune de nici o formație profesionistă, toată mișcarea artistică este de amatori, dar iată că asta nu are prea mare importanță atunci cînd există atîtea nebănuite resurse de pasiune. În definitiv, arta adevărată nu are statut de „profesionist“ sau de „amator“. Festivalul folcloric de la Gura-Teghii trebuie cunoscut și recunoscut, pentru că se înscrie cu siguranță în mișcarea noastră artistică, atît de efervescentă în aceste zile, ca o adevărată reușită.

Corneliu Merlău

PLICTISUL DEVENIT DELIR!

Tradiționala familie americană a suferit un șoc. Un teribil șoc, dacă nu chiar un cutremur, al cărui epicentru s-a aflat în creierul unui vînzător ambulant de mere, în vîrstă de 25 de ani, purtînd numele de Xavier Roberts și care a trecut, din stradă și dintr-o existență precară, într-o locuință cu 55 de camere și trei piscine, patronînd, poate, cea mai bizară dintre întreprinderile secolului nostru, cu o cifră de afaceri, pe anul 1981, de multe milioane de dolari : comerțul cu „omulești" sau „baby" fabricați din poliester !

Ce sînt acești „omulești" ? Păpuși ca oricare altele, credem noi, după ce am privit, cu uimire, numeroase fotografii, dar păpuși care nu se vînd din rafturile unui magazin obișnuit, ci sînt „adoptate" după un protocol frizînd absurdul, de la un centru special amenajat în acest „nobil" scop și care a reușit, în scurt timp, să extrapoleze simplul gest al unui act de o cumplită banalitate, într-unul sofisticat la maximum, pentru că „omulești" intră în familia celui care achită echivalentul în dolari a 650 de franci francezi, per bucată, numai după ce acesta pronunță un angajament solemn, lăsînd în tejgheaua ingeniosului „inventator" și o taxă de 125 de dolari! (Din acest moment, vom renunța la ghilimele, prevenindu-vă că ceea ce vom scrie se cere apreciat drept pură realitate, chiar dacă ne aruncă din real direct în demență... pașnică).

Prin urmare, cine dorește să adopte un omuleț, o poate face la Babyland General Hospital, din Cleveland (spre a ne rezuma la o singură localitate din S.U.A.) în prezența unui personal numeros și specializat (250 de doctori, infirmiere și psihologi) condus de falsul doctor Robin Davis. În numai trei ani de zile, au apărut, în țara tuturor posibilităților, 2.000 de asemenea centre, care au furnizat noilor părinți peste 150 de mii de copii din poliester !

Mamă la orice vîrstă! Dar și tată...

Un copil ca și un om în toată firea (!?) pot adopta un omuleț, în condițiile financiare și de protocol deja amintite, primind nu numai copilul ci și actul său de naștere ca și recomandările medicale, care completează acest straniu joc. De necrezut este și faptul că imensa majoritate a adoptatorilor sînt și părinți veritabili, avînd unul sau mai mulți copii, din carne și oase adevărate. Deci, nu poate fi vorba despre un complex al celor ce adoptă, cu explicații medicale serioase privind incapacitatea lor de a procreea, ci poate cu un alt diagnostic...

Mimarea realității obișnuite (căci și cele relatate fac acum parte dintr-o realitate) a ajuns pînă acolo încît, în saloanele celor abia născuți ca și ale prematurilor (toți purtînd pe fesa stîngă semnătura lui Xavier Roberts) nu se poate pătrunde decît în halate albe și cu mască, pentru a nu infesta aerul. Omulești se livrează și la cerere, după comanda viitorilor părinți adoptivi, cu și fără pistrui și așa mai departe. Xavier este acum o vedetă, al cărui autograf, dat și din interiorul Rolls-Royce-ului său luxos, costă — spre deosebire de cel al unui actor sau om de cultură banal — 100 de dolari. Intențiile sale sînt departe de a se fi tocit în contact cu uriașul succes obținut. El are de gînd să creeze și omuleți maturi, spre bucuria copiilor adevărați : care-i vor putea adopta. În plus, fostul vînzător ambulant de mere, dorește să prospecteze și piața europeană, exportîndu-și invenția pe vechiul continent. În prezent, el livrează omuleți în... unicat, gemeni, quadrupli etc, cît și prematuri (preferați de mulți, mai ales de femei). O pereche de omuleți-fetiță și băiețel — prima îmbrăcată în haină de vizon și cu cercei de diamant, celălalt în smoking — s-au adoptat pentru 1000 de dolari fiecare. O familie s-a despărțit de cel adoptat, prin intermediul unei consignații, contra sumei de 3.000 de dolari. Naturalul act al procreației a mai suferit o mutație, mai puțin umană și mai mult galinacee: omulești pot fi adoptați direct din clocitoare : 5 gemeni, născuți în acest mod, au fost livrați cu clocitoare cu tot, pentru 5 mii de dolari. Au apărut și caracteristici de comportament ale omulților : nervozitate, în zilele de aglomerație la Babyland, crize depresive la aflarea faptului că au fost adoptați, etc. Prenumele lor se obține prin intermediul unui ordinator, iar schimbarea se poate face doar cu avizul psihologului. Vorba autoarei reportajului din Paris Match, Katherine Pancol : „Trebuie să te ciupești, ca-ntr-un vis, într-atît este de halucinant ce-ți defilează prin fața ochilor". Așa se întîmplă cînd plictisul trece în delir !

BURSA

BAROMETRU AL SITUAȚIEI ECONOMICO-FINANCIARE DIN ȚĂRILE OCCIDENTALE

MIC DICȚIONAR DE BURSĂ

1. **CURS** — preț unitar la care participanții (operatorii) la bursă vînd, respectiv cumpără un bun care cotează la bursă.
2. **VALORI MOBILIARE** (hîrtii de valoare) — document (titlu) reprezentativ al unui anumit drept al deținătorului său, care poate fi participație la activitatea unei societăți (**acțiune**), sau o creanță asupra unor terți (**obligațiune**). Se numește mobiliară pentru că este ușor transmisibilă (prin negociere la bursă).
3. **INDICELE DE BURSĂ** indicator al fluctuației generale a bursei ; cel mai cunoscut este indicele Dow Jones utilizat la bursa de valori din New York, creat în 1896, ca o medie generală a cursului unei selecții de acțiuni cotate la bursă.
4. **OPERAȚIUNI LA TERMEN** — operațiuni de bursă în care realizarea contractului și livrarea efectivă a bunului au loc la o dată posterioară negocierii, fixată prin regulamentul bursei.
5. **UNCIE** — unitate de măsură anglo-saxonă egală cu 31,1 grame.
6. **BROKER** — persoană fizică sau juridică (casă de brokeraj) care îndeplinește rolul de intermediar la bursă, încheind tranzacții în numele și pe contul clienților săi. Se mai numește și curtier.
7. **INDICELE DOW JONES** — indicele bursei în varianta americană
8. **CORNER** — operațiune ilicită la bursă, vizînd gîtuirea pieței la termen. Un grup de speculatori cumpără și stochează un bun care cotează la bursă, determinînd creșterea exagerată a cursului acestuia. Cei care au vîndut la termen și trebuie să se acopere la lichidare vor trebui să plătească prețuri exorbitante, prilej de sporire a profitului deținătorilor acelui bun.

ACTIVITATE LA BURSA DIN FRANKFURT PE MAIN
Pe planul îndepărtat se vede tabela electronică pe care sînt afișate cursurile

9. EFECTE DE COMERȚ — înscris negociabil, expresie a creanței deținătorului său asupra unui terț, plătibilă imediat sau pe termen scurt.

10. DEVIZE — mijloace de plată exprimate în monedă străină (cambii, cecuri etc.) ; în sens larg cuprind și monedele străine (valutele).

11. MĂRFURI FUNGIBILE — produse din care o anumită cantitate poate fi substituită cu alta, care are aceleași caracteristici tehnico-calitative și o valoare de întrebuințare identică. Au această calitate unele materii prime sau materiale, produse agricole primare și unele produse industriale de serie.

12. CAMBIE — instrument de plată și credit prin care un creditor ordonă debitorului său să verse la o anumită dată o sumă determinată persoanei desemnată de creditor. Dacă beneficiarul este un terț, cambia se numește „trată" sau „poliță", dacă este însuși creditorul, se numește bilet la ordin.

13. CEC — înscris prin care deținătorul unor fonduri în bancă dă ordin acesteia să plătească la vedere o anumită sumă de bani persoanei indicată în CEC.

14. ACȚIUNE — titlul eliberat unei persoane care participă la o societate (firmă industrială, comercială, bancară etc.), pentru a certifica drepturile sale de asociat (participare la beneficii și pierderi, vot în adunarea generală a societății etc.). Este negociabilă la bursa de valori.

15. COTAȚIE — înscripție la cota bursei a cursului constatat pentru un bun care se negociază la bursă.

16. COTĂ A BURSEI — document oficial al bursei publicat după fiecare ședință de bursă cuprinzînd cursul valutelor sau mărfurilor negociate în ziua respectivă.

17. DEALER — operator la bursă (în S.U.A.) care, spre deosebire de brokeri, încheie tranzacții pe cont propriu ; în Anglia o funcție similară au joberii.

18. LICHIDARE — finalizare a unei operațiuni la termen, efectuată la o dată dinainte stabilită numită scadență.

19. OPERAȚIUNI LA VEDERE — operațiuni de vînzare-cumpărare la bursă în care realizarea contractului și livrarea efectivă se fac imediat sau într-un termen foarte scurt de la încheierea contractului.

20. OBLIGAȚIUNE — titlu reprezentînd creanța pe care o are deținătorul său asupra emițătorului obligațiunii, în urma unui împrumut pe termen lung pe care l-a acordat acestuia. Dă dreptul deținătorului să perceapă o dobîndă, în general fixă.

...În ultima săptămînă din octombrie 1929 s-a produs o scădere precipitată a cursurilor [1] la Bursa de valori din New York (New York Stock Exchange), după o creştere excepţională ca intensitate şi durată care a făcut din bursă unul din locurile cele mai atractive pentru plasarea de fonduri. Ziua de 24 octombrie 1929 avea să rămînă în istorie cu denumirea de „joia neagră" : în această zi o adevărată panică a pus stăpînire pe toţi participanţii la bursă, nimeni nu mai avea încredere în valorile [2] care cotează şi se grăbeau să le vîndă, indicele bursei [3] a coborît vertiginos, s-a suspendat activitatea bursieră, bursa a paralizat. Era CRAHUL care dădea semnalul puternicei crize economice din perioada interbelică : 1929—1933...

Cincizeci de ani mai tîrziu, pe aceeaşi stradă newyorkeză (Wall Street), crahul este evitat în ultimul moment. Un grup de oameni de afaceri, sub conducerea miliardarului texan Herbert Hunt, prin cumpărări masive şi repetate de argint în operaţiuni la termen [4] au determinat creşterea cursului acestui metal de la 5 la 50 dolari/uncia [5] în 15 luni.

Cele 200 milioane de uncii concentrate în rîndurile grupului (80 la sută din producţia occidentală) şi stocate de acesta pentru a determina creşterea preţului argintului la bursă, reprezentau la 21 ianuarie 1980 o avere de 10 milioane de dolari, prăbuşirea cursului după această dată reduce valoarea stocului la 2 miliarde de dolari (în martie 1980). Hunt este pus în dificultate de plată, casa de brokeraj [6] cu care lucra se vede ameninţată, indicele Dow Jones [7] pierde 26 de puncte la Wall Street. Un „Carner" [8] ratat pentru Hunt, un pericol de crah pentru bursă.

Cazurile prezentate evidenţiază tocmai unele din acele trăsături care conferă bursei o imagine aparte în rîndul publicului larg : caracterul spectacular al activităţii sale, în care perioadele de euforie se transformă brusc în momente dramatice, caracterul strict specializat al operaţiunilor, existenţa unui „cod profesional" în acest domeniu, sînt tot atîtea cauze pentru care bursa pare inaccesibilă la prima abordare. Este bursa o necunoscută ?

Ce este bursa?

„Barometru al situaţiei economico-financiare din ţările occidentale", „seismograf al conjuncturii economice", bursa este incontestabil o organizaţie de primă importanţă în economia capitalistă, avînd în ultimele decenii un rol însemnat în relaţiile economice şi financiare internaţionale.

Denumirea pare să provină de la familia „Van der Beurse" din Bruges, în casa căreia în secolul al XV-lea, negustori italieni şi din alte ţări se întîlneau pentru a negocia bani, metale preţioase, valori imobiliare [9] şi mărfuri. Dicţionarele o definesc ca o instituţie creată pentru efectuarea de tranzacţii, într-un loc cunoscut, după o procedură determinată şi potrivit unui program prestabilit, cu hîrtii de valoare, efecte [9] şi devize [10], mărfuri fungibile [11] şi servicii. Există, prin urmare, mai multe feluri de burse, care pot fi grupate în două categorii de bază : bursele de valori şi bursele de mărfuri.

1. *Bursele de valori sînt* pieţe organizate pentru negocierea de acţiuni, obligaţiuni şi alte valori mobiliare, precum şi a efectelor de comerţ şi devizelor. Spre deosebire de acţiuni, care reprezintă titluri de participaţie la o anumită societate (firmă capitalistă) şi dau dreptul încasării unui profit (dividend) dacă firma obţine beneficii, obligaţiile reprezintă titluri de creanţă pe termen lung, emitentul (care poate fi statul, o instituţie guvernamentală sau o firmă) fiind obligat să plătească o dobîndă fixă la o anumită scadenţă deţinătorului acestora. Hîrtiile de valoare care cotează la bursă nu se tranzacţionează la valoarea lor normală (adică cea la care au fost emise), ci la un *curs de bursă*, care variază zilnic în funcţie de numeroşi factori. Să presupunem că la constituirea unei societăţi pe acţiuni cu un capital total de 100 milioane de dolari se emit 100.000 acţiuni cu o valoare nominală de 1000 dolari. O persoană care participă cu 10 milioane dolari la constituirea societăţii va deţine 10.000 de acţiuni (se spune că *subscrie* 10.000 de acţiuni). Dacă acţiunile sînt admise la bursă (cotează la bursă) deţinătorul lor le poate negocia la cursuri care variază destul de larg, peste şi sub 1000 de dolari. Desigur, el va alege pentru vînzare momentul cel mai favorabil ; de exemplu cînd cursul de piaţă creşte suficient peste valoarea nominală pentru ca deţinătorul să prefere vînzarea acţiunilor şi încasarea unui cîştig din diferenţa de curs, în raport cu posibilitatea de a primi un dividend la încheierea bilanţului societăţii pe acţiuni. În categoria burselor de valori se integrează şi *bursele de efecte*, unde se negociază cambii [12] (polite), cecuri [13] şi alte titluri reprezentative ale unor creanţe pe termen scurt (spre deosebire de acţiuni, care exprimă o participaţie, şi de obligaţiuni care reprezintă o creanţă pe termen lung).

Să presupunem că un comerciant vinde o marfă în valoare de 100.000 de dolari cu scadenţa plăţii la 3 luni de la livrare. Încheind contractul, vînzătorul va emite o cambie pe numele cumpărătorului (pe care acesta o acceptă prin semnare), cu ordinul ca debitorul-cumpărător să plătească la scadenţă vînzătorului sau unei persoane, desemnată de acesta, cei 100.000 de dolari. Deţinătorul cambiei o poate vinde la bursă înainte de scadenţă la un curs stabilit prin negociere şi, de regulă, diferit de valoarea nominală a acesteia.

Bursele de valori sînt situate în principalele centre financiare ale lumii occidentale. Cea mai celebră este, fără îndoială, „New York Stock Exchange", situată pe nu mai puţin cunoscuta Wall Street (în traducere „Strada zidului"). Bursele din Londra şi Paris „trăiesc" în umbra rivalei lor americane : volumul tranzacţiilor la New York este de 35 de ori mai mare decît la Paris, la Londra de 10 ori mai mare decît la Paris.

Pe lîngă hîrtiile de valoare şi efectele de comerţ la bursele de valori mai pot fi tranzacţionate metale preţioase, precum şi, în ultimul timp, monede străine şi devize (este vorba de aşa numitele *burse de schimb valutar*). Prima bursă de valute a fost deschisă la 16 mai 1972 la Chicago (The International Monetary Market — I.M.M.), şi într-un termen scurt şi-a mărit considerabil volumul de activitate. Totuşi bursele de schimb valutar absorb numai o parte a comerţului cu valute, ponderea principală a acestuia fiind desfăşurată pe piaţa internaţională.

2. *Bursele de mărfuri* sînt pieţe speciale pentru vînzarea şi cumpărarea de produse funcibile la preţuri (cursuri) stabilite zilnic prin confruntarea directă a cererii cu oferta. Caracterul specific al tranzacţiilor de bursă derivă din reglementarea strictă a acestora (prin regulamentul bursei şi prin uzanţe unanim acceptate), prin tipizarea modului de negociere, încheiere şi derulare a contractelor de vînzare-cumpărare.

Situate în principalele zone sau centre comerciale ale lumii capitaliste, bursele de mărfuri sînt, de regulă, specializate pe produse sau grupe de produse. Astfel, există burse de cereale (Chicago, Wimipeg), de cafea (New York şi Sao Paolo), metale neferoase (Londra), bumbac (Memphis, New Orleans), piei bovine (Buenos Aires), zahăr (Londra, New York), cauciuc (Singapore), cacao boabe (Londra) etc.

La bursele de mărfuri nu pot fi negociate decît aşa numitele bunuri funcibile, adică acelea care pot fi substituite unele cu altele, datorită calităţii uniforme. De fapt, pentru a putea fi tranzacţionată la bursă, o marfă trebuie să îndeplinească o serie de condiţii :

— să poată fi standardizată sub aspectul calităţii, deoarece tranzacţiile se fac cu unităţi definite de produse (loturi), fără ca părţile să vadă efectiv marfa (de exemplu bumbacul poate fi standardizat, dar tutunul nu) ;

— să existe un număr mare de producători şi consumatori ai produsului, acesta să nu poată fi monopolizat ca producţie şi desfacere, sau preţul să nu poată fi dirijat (petrolul, spre exemplu, nu se comercializează la bursă) ;

— marfa să fie neperisabilă, în cazul produselor agroalimentare pentru cel puţin un sezon de producţie.

Cea mai importantă bursă de mărfuri din lume este cea de la Chicago (The Chicago Board of Trade). În afară de cereale (grîu, porumb, ovăz) care constituie principalul obiect al tranzacţiilor, la această bursă se mai negociază făină, ulei de floarea soarelui, iar în ultimul timp, pui congelaţi.

În categoria burselor de mărfuri se pot integra şi bursele de servicii, unde se tranzacţionează o serie de operaţiuni ajutătoare în comerţul internaţional. Este vorba de bursele de asigurare (Londra), precum şi de bursele de navlosiri (închirieri de nave) situate în principalele porturi ale lumii (Rotherdam, Hamburg etc.).

„Excesele" sau „aventurile" bursei

În aprecierea rolului bursei în viaţa economică nu trebuie să pierdem din vedere caracterul *specific capitalist* al acestei instituţii. Impusă de dezvoltarea relaţiilor de producţie capitaliste, bursa este şi o expresie concentrată a contradicţiilor care caracterizează acest mod de producţie. Acest lucru este cel mai bine reflectat de dimensiunea speculativă a tranzacţiilor de bursă, de manevrele bursiere care au înscris pagini „negre" în istoria bursei. Să răsfoim cîteva dintre ele :

— 11 mai 1866 : are loc falimentul băncii londoneze „Overend and Gurney", ale cărei activităţi acopereau întreaga lume. Numeroase firme sînt profund afectate. Era într-o vineri, aşa că de atunci termenul de „vinerea neagră" (în engleză „Black Friday") avea să devină expresia consacrată a unor lovituri spectaculoase urmate de panică bursieră şi financiară ;

— 24 septembrie 1869, „vinerea neagră" americană. În condiţiile unei raritaţi accentuate a aurului pe piaţă, doi speculatori, Jay Gould şi James Fish, au încercat să facă un „coaner" cu aur la bursa din New York. Lucrînd cu un mare număr de intermediari cei doi intenţionau să cumpere tot aurul de pe piaţă, determinînd creşterea cursului la bursă, şi să obţină profituri ridicate prin revînzarea acestuia la preţuri prohibitive. Vineri, 24 septembrie ei au dat ordin brokerilor să cumpere cît mai mult aur, posibil. Preţul a crescut la 162,5 dolari/uncia (o creştere de peste 25% în mai puţin de o lună). În aceste condiţii, guvernul a decis să vîndă aur pe piaţă din rezervele sale pentru a zdrobi monopolul speculativ instituit de Gould şi Fish. Cursul aurului a înregistrat un rapid declin, situîndu-se la 133 dolari/uncia. Pierderile speculatorilor au fost imense ; mai multe case de brokeraj au dat faliment ;

— 24 octombrie 1929, ziua cea mai „neagră" din istoria bursei de la New York — nu a fost într-o vineri, ci într-o zi de joi. Ceea ce s-a petrecut atunci pe Wall Street era deznodămîntul unei intense perioade de speculaţii şi manevre bursiere care durau de aproape un an. De la sfîrşitul anului 1928 o speculaţie deosebit de activă se dezvolta la bursa newyorkeză, la început pe loturile de sezon pentru odihnă, apoi pe o serie de valori mobiliare (în special acţiuni ale căilor ferate). Formula cel mai frecvent utilizată era următoarea : împrumutul de fonduri de la bănci pentru a cumpăra hîrtii de valoare, sperînd în creşterea cursului acestora şi vînzarea lor cu beneficii. Creşterea continuă a valorilor la bursă (la 3 septembrie 1929 indicele Dow Jones atinge cota maximă de 381,17 puncte) determină o adevărată febră a tranzacţiilor bursiere, care la rîndul său întreţine această sporire artificială a cursurilor. Publicul larg este atras în acti-

vităţi bursiere. În această perioadă, peste 1,5 milioane persoane sînt prinse în jocul de bursă. În condiţiile aparentei prosperităţi, nu numai băncile, ci şi societăţile comerciale şi industriale practicau împrumuturi pentru investirea la bursă. Iată însă că la 24 octombrie 1929, pe un fond general descendent al cursului care, dura de 42 de zile de activitate bursieră, indicele bursei scade cu 40,44 puncte, iar apoi recuperează 26,86 puncte într-o singură şedinţă de bursă, cu un volum de tranzacţii fără precedent. După un răgaz de două zile, cursurile scad din nou dezastruos — 38,33 puncte la indicele Dow Jones, în ziua de 28 octombrie — iar în ziua următoare se produce o *altă* mişcare de amploare a cursului — scădere accentuată şi apoi recuperare. Investitorii la bursă sînt speriaţi de aceste mişcări bruşte ale cursurilor, de tendinţa accentuată de cădere a bursei şi intră în panică.

Atmosfera de nesiguranţă şi mişcarea dezordonată a cursurilor sugerează manevrele frauduloase, care pun tot mai mult în pericol securitatea bursei : scăderea catastrofală a cursurilor atrage după sine suspendarea tranzacţiilor la bursă, imposibilitatea reglementării contractelor încheiate, CRAHUL bursier. Căderea bursei declanşează o criză bancară, băncile şi celelalte societăţi care au împrumutat fonduri pentru jocul la bursă neputînd să onoreze cererile de plată ale clienţilor lor care, speriaţi de crahul bursier, se precipită să-şi retragă fondurile. Un număr impresionant de bănci dau faliment : 642 în 1929, 1345 în 1930 şi 2288 în 1931. Anul 1929 marchează astfel, apogeul unei anumite laturi din activitatea bursei — cea speculativă — care a degenerat frecvent în manipulări ale cursurilor, tranzacţii frauduloase soldate de cele mai multe ori cu crahuri la bursă şi falimente ale celor atraşi de mirajul unor cîştiguri uşoare, obţinute prin manevre artificiale, împotriva şi în detrimentul dezvoltării activităţii economico-financiare reale.

De fapt, operaţiunile speculative sînt de esenţa bursei şi reprezintă unul din principalele mobiluri, o condiţie de bază, pentru desfăşurarea activităţii bursiere, caracteristic acestor operaţiuni bursiere este faptul că cel care iniţiază activitatea de bursă nu urmăreşte vînzarea efectivă a unei mărfi sau a unei valori, ci obţinerea unui profit din diferenţa de curs între momentul cumpărării şi cel al vînzării sau invers. Astfel, vînzătorul unui produs într-o operaţiune la termen nu are, de regulă, bunul respectiv în momentul încheierii contractului şi se spune că a luat o poziţie „Short" (scurtă), el sperînd să-l cumpere la scadenţă de pe piaţă la un curs inferior celui stabilit în contract. Invers, cumpărătorul nu are practic nevoie de bunul respectiv (a luat o poziţie „long" — lungă), dar speră ca la scadenţă să-l revîndă cu un cîştig.

Este semnificativ, în acest sens, faptul că la bursa din Chicago, volumul operaţiunilor întrece de mai multe ori recolta de cereale a Statelor Unite şi de 2—3 ori pe cea mondială. Astfel, în 1979 la această bursă s-au încheiat 5 milioane de contracte de grîu, de 13 ori mai mult decît producţia SUA. În acelaşi an, la Chicago şi New York s-au încheiat 6,8 milioane contracte a 100 uncii de argint, ceea ce reprezintă de 100 de ori producţia mondială.

Aşadar activitatea bursieră nu poate fi concepută fără acţiuni speculative. Exacerbarea acestora, degenerarea lor în manevre frauduloase duc la creşterea riscului şi instabilităţii în tranzacţiile de bursă, la pericolul unui crah, care prin reacţie în lanţ, poate provoca un dezastru financiar. Dar se pun întrebările : Poate fi ţinută sub control activitatea bursieră ? Pot fi eliminate excesele speculaţiei sau speculaţia ca atare ? Pentru a putea răspunde la aceste întrebări să pătrundem, mai întîi în clădirea bursei.

O zi la bursă

Teatrul de desfăşurare a activităţilor bursiere este sala mare a bursei unde sînt amenajate cîte unul sau mai multe *„ringuri"*, respectiv perimetre circulare de dimensiuni mici (diametrul în jur de 10 metri) unde se tratează tranzacţiile de vînzare-cumpărare. De obicei, ringul este un loc foarte aglomerat şi zgomotos în care sînt dispuse circa 40—50 persoane, care îşi strigă cu voce tare oferta sau cererea şi gesticulează potrivit unui cod cunoscut numai de aceste persoane care, sînt, de fapt, *brokerii*, principalii intermediari la bursă. Aceştia încheie tranzacţii în numele şi pe contul clienţilor lor (întreprinderi economice, instituţii financiare, persoane fizice) potrivit ordinelor primite de la aceştia.

Brokerii acţionează, de regulă, ca reprezentanţi ai membrilor bursei şi primesc un comision de la clienţii pe care-i deservesc. Calitatea de membru al bursei (dobîndită la fondare şi transmisă potrivit unor reguli restrictive) are un caracter exclusiv, numărul de „locuri" la bursă fiind limitat : 1366 la Bursa de valori din New York, 3460 la Bursa de valori de la Londra, 85 la Bursa din Paris.

Orice persoană care nu este membră a bursei poate opera la bursă numai prin intermediul unui membru care are reprezentant pe ring. În afară de brokeri, pot opera

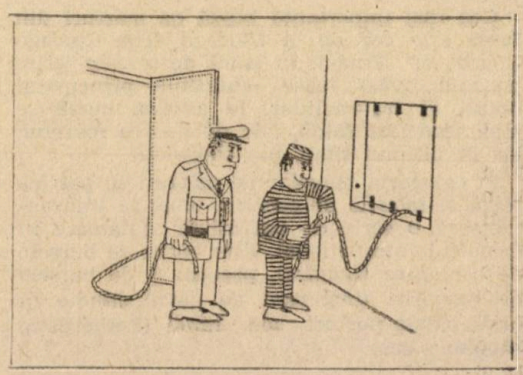

direct la bursă „*jobberii*" (în Anglia), care tratează, prin intermediul brokerilor, pe contul lor și dealerii (în S.U.A.) ; care încheie tranzacții în nume și pe cont propriu.

Sala bursei sau ringul sînt împărțite în suprafețe distincte, numite „piețe", pe fiecare dintre ele negociindu-se anumite valori sau mărfuri. De exemplu, la bursa de mărfuri de la Chicago, în interiorul unei săli imense sînt dispuse șapte ringuri unde în fiecare zi lucrătoare se desfășoară simultan activitatea de vînzare-cumpărare la cele șapte mărfuri cotate. De regulă tranzacțiile încep la orele 9,30 și se derulează pînă la orele 15,30. La Bursa de valori de la Londra, la orele 14,30, o sonerie puternică anunță că s-au încheiat tranzacțiile care intră în cotația zilei, iar la orele 15,15 soneria anunță că în ultimul sfert de oră se poate fuma ; în sfîrșit la orele 15,30 se anunță închiderea bursei. O zi completă de bursă se mai numește și ședință de bursă.

Principalul obiect al activității bursiere este încheierea tranzacțiilor și stabilirea cursului zilnic, prilej al unei agitații deosebite în cadrul ringului, frecvent transformat într-un adevărat vacarm, din care, neinițiatul nu poate descifra, de cele mai multe ori nimic.

Să pătrundem pentru cîteva momente în incita Bursei din Paris : cele mai importante valori sînt negociate pe 5—6 ringuri, sub conducerea unui „șef de licitație", care comunică printr-un microfon cu doi funcționari ai bursei care vor nota cursurile pe o tablă (înlocuită în perioada actuală cu tabela electronică). În ring se strîng brokerii care au ordine de vînzare sau cumpărare pentru valorile respective. Cînd soneria anunță deschiderea ședinței șeful de licitație, propune pentru prima valoare cotată un curs de deschidere, de obicei cursul la care s-au închis tranzacțiile în ziua precedentă. Toți brokerii care au ordin să cumpere la acest preț sau la unul superior sau să vîndă la acest preț sau la unul inferior încep să încheie tranzacții prin strigare (de exemplu cursul zilei la o anumită valoare este 26 : brokerul care vinde strigă : vînd la cursul 26; iar brokerul care cumpără strigă : cumpăr la cursul 26). Tranzacția este încheiată în momentul în care brokerul care cumpără strigă „am cumpărat", iar cel care vinde strigă „am vîndut", la cursul respectiv (ex. 26). Dacă oferta și cererea se echilibrează la acest curs, șeful de licitație îl proclamă curs oficial (cursul zilei) pentru valoarea respectivă. Dacă cererea este mai mare decît oferta, șeful de licitație ordonă înscrierea pe tabel a unui curs superior (de ex. 27), iar în caz contrar el indică un curs inferior (de ex. 25). Noul curs va da naștere unei noi serii de tranzacții. Această ajustare a cursului se continuă pînă cînd se ajunge la un preț care egalizează practic cererea cu oferta. Acest curs va fi declarat cursul zilei pentru acea valoare, curs care va fi subliniat pe tablă. În continuare, șeful de licitație anunță un curs de deschidere pentru a doua valoare cotată ș.a.m.d.

De îndată ce tranzacția a fost executată, brokerul comunică acest lucru clientului său și eventual întocmește o notă de contract.

Nivelul cursurilor care se stabilește în fiecare zi la bursă se înregistrează și se transmite în lumea întreagă, aproape concomitent cu afișarea pe tabelul electronic, el constituind prețul bursei.

Ce se întîmplă în afara ringului?

La sfîrșitul fiecărei ședințe de bursă, brokerii fac un schimb de confirmări scrise asupra tranzacțiilor pe care le-au făcut în cursul zilei. Acestea sînt trimise *Casei de cliring*, una din componentele cele mai de seamă ale sistemului organizatoric al bursei, care asigură, practic, desfășurarea activității bursiere.

Casa de cliring este o asociație de persoane membre ale bursei care garantează (printr-un fond de garanție, ca și printr-un sistem de depuneri instituit pentru membrii săi, brokeri și clienți) că orice tranzacție efectuată la bursă va fi onorată întocmai și la timp. Membrii Casei de cliring sînt o parte din membrii bursei, precum și alte persoane fizice care se bucură de un renume în lumea financiară, de o situație prosperă în afaceri și care sînt în măsură să se constituie în garanți pentru tranzacțiile bursiere. Membrii Casei de cliring verifică exactitatea datelor din confirmări după ce înregistrează toate tranzacțiile zilei. Casa de cliring se substituie în „cealaltă parte". Aceasta înseamnă că toți cei care au vîndut pe ring au drept cumpărător nu pe brokerul cu care au trat și încheiat contractul, ci casa de cliring ; simetric, toți cei care au cumpărat au drept vînzător aceeași casă de cliring.

La Bursa de valori din New York, membrii acesteia livrează titlurile pe care le vînd la departamentul central de livrări al casei de cliring (Stock Clearing Corporation) și primesc de la aceasta titlurile pe care le-au cumpărat. Înainte de a face livrările, brokerii își compensează reciproc cumpărările și vînzările, și livrează numai soldurile.

Departamentul de reglementări în bani gheață al casei de cliring își consumă toate obligațiile de a plăti în schimbul tuturor drepturilor de a primi plățile casei rezultate în urma operațiunilor de bursă. Toate reglementările se fac în anumite zile, stabilite prin regulamentul bursei.

Activitatea casei de cliring are un rol esențial în asigurarea desfășurării echitabile a tranzacțiilor de bursă, a „exceselor" acesteia, a manevrelor frauduloase exercitînd o supraveghere strictă asupra tuturor operațiunilor. Fiecare membru al casei de cliring este obligat ca pentru soldul net al poziției

sale (de exemplu poziția „Scurtă" Short) să depună o sumă fixă de rezervă la care se adaugă pentru fiecare tranzacție din care rezultă o diferență negativă față de prețul zilei, o rezervă suplimentară variabilă. Membrii casei de cliring cer la rîndul lor brokerilor cu care lucrează depunerea acelorași rezerve, sau chiar mai mari. Aceștia cer clienților lor depuneri inițiale de rezervă de circa 10 la sută din valoarea contractelor, plus depunerile de rezervă variabilă (zilnice).

Acest sistem de depuneri garantează solvabilitatea factorilor implicați în schimbul bursier, constituind o garanție împotriva riscului de crah.

În perioada actuală activitatea bursei este „disciplinată" și prin intervenția unor autorități cu funcții speciale de supraveghere. În S.U.A. acestea sînt reprezentate de Comisia pentru schimbul de valori (Securities Exchamge Commision) în cazul valorilor mobiliare și Comisia pentru comerț cu mărfuri la termen (Commodity Futures Trading Commision) pentru mărfuri. Cînd situația este considerată „preocupantă" autoritățile pot cere ridicarea nivelului depozitelor fixe și variabile sau limitarea numărului de contracte pe speculatori.

Sistemul riguros de reglementări legale (în S.U.A., Legea din 1934, în Franța Legea din 1961 etc.), organele de supraveghere a sistemului bursier, ca și perfecționarea organizării bursei (afirmarea Casei de cliring, delimitarea strictă a muncii brokerilor) au dus, în perioada actuală la evitarea exceselor de altădată în activitatea de bursă, la combaterea manevrelor speculative ilicite. Fără să fie lipsită de spectaculozitate, viața bursei de azi este mai puțin dramatică ; aceasta nu înseamnă că anumite momente de tensiune maximă nu pot apare la unele burse sau bunuri cotate (vezi, în acest sens, speculația pe argint din 1979) ; ele nu duc însă la crahuri de amploare, la falimente de rezonanță, cum s-a întîmplat, de atîtea ori, în istoria zbuciumată a acestei instituții.

* * *

Tot mai mulți specialiști relevă rolul important pe care bursa de mărfuri îl joacă în comerțul internațional cu produse de bază, importanța acestora, în orientarea producătorilor și comercianților cu privire la prețul și condițiile conjuncturale curente și de perspectivă și, îndeosebi funcția sa de preîntîmpinare a riscurilor în tranzacțiile bursiere.

În condițiile creșterii și diversificării relațiilor comerciale ale țării noastre, ale participării tot mai intense la piața mondială, efectuarea de operațiuni la bursă a devenit o necesitate și o sarcină pentru întreprinderile românești de comerț exterior. Este important, ca în aceste condiții, nu numai practicienii din acest domeniu dar și publicul larg să se familiarizeze tot mai mult cu „secretele" activității bursiere.

Ioan Bari
Ioan Popa

UMOR STRĂIN

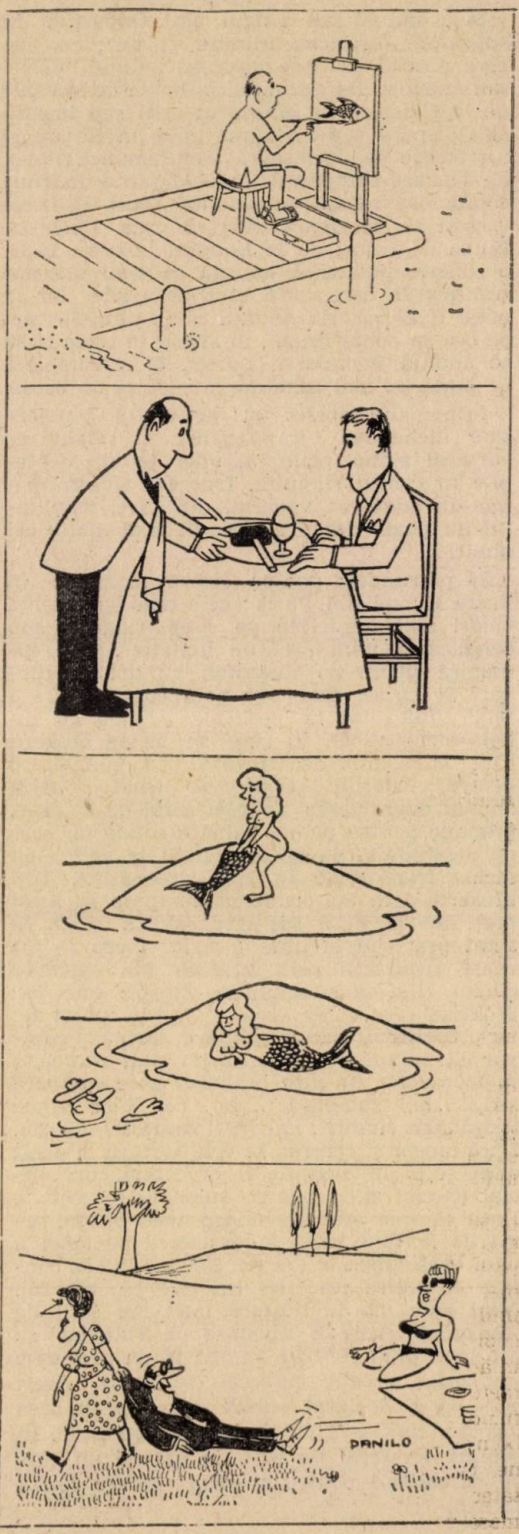

Pe fundalul crizei — intensificarea violenței sociale

Un șir de evenimente, petrecute în 1981, ca și în anii precedenți, vin să confirme existența, în țările Europei occidentale și în S.U.A., a unor fenomene ca reactivizarea cercurilor fasciste, înmulțirea actelor de terorism, amplificarea propagandei rasiste, șovine, anticomuniste, de natură să îngrijoreze opinia publică mondială. Aceste fenomene nocive sînt folosite de cercurile imperialiste ca mijloc de diversiune pentru abaterea atenției de la criza economică prin care trec țările respective, pentru lichidarea drepturilor democratice ale maselor populare, pentru învrăjbirea forțelor progresiste, a popoarelor, în scopul întăririi dominației și asupririi, al continuării politicii imperialiste și neocolonialiste. „Chiar dacă amploarea și natura violenței variază de la un loc la altul — scria revista americană „Time" — fenomenul în sine este prezent în întreaga lume occidentală".

Terorismul este un fenomen politic și ideologic caracteristic societății capitaliste bazate pe exploatare, care a apărut în perioada postbelică pe fondul crizei generale a capitalismului. În condițiile actualei crize a cunoscut un deosebit avînt : asistăm la o escaladă fără precedent a violenței, în general, și a terorismului în special, care, prin implicațiile sale multiple și profunde — natură politică, socială și economică — ridică serioase obstacole în fața desfășurării normale a vieții sociale. Lumea capitalistă, profund afectată de fenomene de descompunere socială și morală, constituie, datorită faptului că unii oameni nu întrevăd o cale de rezolvare a problemelor economice și sociale și de trecere la o nouă orînduire, mai dreaptă, un teren fertil pe care proliferează concepții nihiliste, anarhice. Rezultat și expresie a crizei societății capitaliste, apariția și amplificarea terorismului sînt, în același timp, o elocventă ilustrare a incapacității statului burghez de a soluționa probleme complexe sociale și naționale, care confruntă această orînduire.

Într-adevăr, în condițiile cînd armata celor fără lucru este în permanentă creștere, iar situația economică cunoaște o continuă deteriorare, cînd masele largi sînt excluse de la conducerea societății, cînd tînăra generație nu întrevede nici un fel de perspectivă în viață, se poate constata un proces de marginalizare a unor grupuri sociale, între care tineretul ocupă un loc central, care, în consecință, se ridică împotriva sistemului. „Pe măsura marginalizării sociale și politice — scria publicistul italian F. Michelini — are loc răspîndirea extremismului violent și apoi apariția terorismului".

Situația grea, chiar disperată a tineretului, debusolarea sa provocată de decadența socială și morală, dar mai ales lipsa perspectivelor profesionale — „se înmulțesc șomerii cu diplomă" — constituie fără îndoială o premisă a terorismului, unii dintre tinerii dezorientați, nemulțumiți și revoltați cad mai ușor pradă ideologiilor teroriste. Și aceasta se întîmplă, cum scrie revista vest-germană „Der Spiegel", din „lipsa lor de orientare într-o societate care se caracterizează tot mai pregnant prin lipsa oricărei perspective".

Organizațiile teroriste — adepte fățișe ale ideologiei fasciste

Terorismul, fie el „de dreapta" sau camuflîndu-se sub firme „de stînga", își propune, prin acțiunile sale, să stîrnească panică, haos și neîncredere, să destabilizeze societatea, să bareze căile unor prefaceri democratice Este cazul atîtor atentate cărora le-au căzut victimă oameni nevinovați, de cele mai multe ori bătrîni, femei și copii. Teroriștii nu se dau înlături de la nici un fel de metode. în arsenalele lor intrînd șantajul, atentatele cu bombe, deturnările de avioane, răpirile și luările de ostateci, asasinatele și chiar masacrele în masă.

Nu este întîmplător că organizațiile care își proclamă deschis țelurile teroriste — ca „Wiking Jugend" sau „Wehrsportarppe Hoffmann" din R.F.G., „British Movement" din Marea Britanie, „Vlaamse Militanten Orde" din Belgia, federația extremistă „KNYE" din Austria etc. — sînt toate adepte ale **ideologiei fasciste.** Ele întrețin intense contacte, organizează întîlniri, antrenamente paramilitare, încît se poate vorbi chiar de o adevărată „internațională brună". Atentatorul la viața președintelui S.U.A., Ronald Reagan a fost „educat" de organizația neonazistă americană, fotografiile sale, în uniformă și cu zvastica pe braț, au fost publicate de toate ziarele din S.U.A. ; și atentatorul la viața papei Ioan Paul al II-lea a fost membru al unei organizații de extremă dreaptă — este vorba de organizația extremistă turcă „Lupii cenușii".

Extremismul de dreapta este, prin natura sa, indisolubil legat de rasism, țelurile sale politice, antidemocratice fiind dublate de idealul „păstrării purității rasiale". Organizația cea mai reprezentativă pentru această orientare este Ku Klux Klan-ul din S.U.A., care și-a găsit prozeliți și în Europa occidentală. În R.F.G. a luat ființă o sucursală a Ku Klux Klan-ului, neonaziștii de aici nutrind speranța că sub acoperișul său, „dreapta fărîmițată să ajungă la o nouă mișcare unitară în Germania occidentală". În această țară, ținta „glugilor albe" o constituie mai ales muncitorii străini.

Că organizațiile extremiste „de dreapta" sau „de stînga" urmăresc în fond aceleași scopuri o dovedește și faptul, descoperit nu de mult de poliția italiană, că există „legături de cooperare și întrajutorare" între organizațiile teroriste, ele făcînd schimb de arme, informații și asistență medicală.

Trăgîndu-și seva din însești datele obiective ale crizei sistemului capitalist, **violența, terorismul — simptome ale profundului marasm ce caracterizează societatea în care condiția imensei majorități a populației se definește printr-o alienare tot mai pronunțată — nu pot oferi soluția depășirii acesteia.** De aceea, opinia publică, masele de oameni ai muncii își ridică tot mai hotărît glasul împotriva activității profund reacționare a acestor grupări extremiste. Așa cum arată lecțiile trecutului și experiența prezentului, factorul esențial al înlăturării pericolului fascist, al combaterii activităților teroriste îl constituie tocmai unirea tuturor forțelor democratice, riposta lor fermă, coroborată cu măsuri ferme care să facă imposibilă orice asemenea activitate.

Toxicomania — o maladie simptomatică a celor fără șansă

În raportul „Consiliului internațional pentru controlul narcoticelor", organism cu sediul la Viena, care își desfășoară activitatea în cadrul O.N.U., este inserată o frază care este de natură să provoace îngrijorare și, totodată, motiv de reflexie : **„Abuzul de stupefiante a luat proporții alarmante în țările Europei occidentale și în Statele Unite".**

Într-adevăr, potrivit datelor oficiale, „cererea de droguri" atinge în prezent cea mai înaltă cotă în Statele Unite și Canada și este în continuă creștere în Europa occidentală, cele mai afectate țări fiind Marea Britanie, R.F.G., Spania, Italia și Franța.

Anchetele sociologice relevă că toxicomanii sînt în majoritate tineri lipsiți de un viitor sigur, șomeri care zadarnic așteaptă zilnic la birourile de plasare a mîinii de lucru sau, pur și simplu, oameni care caută „să uite"

nemulțumirile unei vieți ce se anunță atît de lipsită de orice perspectivă. Alteori, în vîrtejul toxicomaniei sînt cuprinși chiar și cei plictisiți de o viață trîndavă, plină de huzur, ce caută „excitații forte". Unii plictisiți de viața anostă ce le-o rezervă societatea, alții primiți cu răceală sau respinși cu indiferență în momentul intrării pe piața muncii — cu toții victime ale lipsei de educație sistematică sau ale unor influențe nefaste pe care societatea de consum le proliferează din plin, numeroși tineri lăsîndu-se prinși în acest vîrtej oferit de droguri, care îi împinge de cele mai multe ori dacă nu la cimitir, la anihilarea psihică și morală. Consumul de dro-

guri merge mînă în mînă cu furturile, prostituția, crima.

În Statele Unite consumul de droguri reprezintă unul din flagelurile grave care afectează societatea americană. În fiecare an, în această țară narcomanii utilizează 15 000 tone marijuana. În Italia, Franța, Marea Britanie se „comercializează" anual sute și sute de tone heroină, cocaină și hașiș. Revista franceză „Le Point" scrie că în Berlinul occidental se consumă zilnic 10 kg heroină. «Dacă adăugăm și vînzările de hașiș și alte droguri — arată revista — traficul de stupefiante din acest oraș se plasează, ca cifră de afaceri, alături de cele mai mari firme, cum ar fi „Siemens", „BMW" și „Telefunken"» Iar în Statele Unite cifra de afaceri a businesului drogurilor se ridică anual la circa 64 miliarde dolari.

Și, din acest „joc al morții", sînt firme și organizații care realizează profituri uriașe. **Profituri — pentru viața oamenilor ; o față caracteristică tipică a „societății de consum" !**

Bogatul unchi din America... era vînzător de sandvișuri

De dimineață, pînă noaptea tîrziu, renumitul bulevard Broadway, care străbate Manhattan-ul new-yorkez de la un capăt la altul, îți apare în diverse ipostaze : în zori — aproape pustiu, pe la orele 8 și jumătate — agitat, în jur de 12 — lîncezește, după 17 — aglomerat, iar după 21 — ca un cazan în fierbere. Zile de-a rîndul am urmărit îndeaproape viața acestei artere, unde-și au sediile numeroase teatre și cinematografe, de unde și numele său din deceniile trei și patru ale acestui secol, de „bulevard al luminii". Însă, instituțiile de pe Broadway, care altădată făceau rețete de milioane, sînt acum aproape goale : este prețul plătit rabatului la calitate și morbului decadenței, ceea ce au determinat pe unii cronicari să-l reboteze drept „bulevardul întunericului".

Aici, pe Broadway, l-am cunoscut pe Karel Urgun, tînărul care, cu ani în urmă, spera într-o carieră universitară. Și-a început studiile la Istanbul și a plecat în Statele Unite pentru a le continua. Deși părinții și-au cheltuit toate economiile pentru a-l ajuta, Karel n-a izbutit să-și termine facultatea. Prins în vîrtejul unor prietenii efemere, s-a găsit, la un moment dat printre cei ce consumau droguri. Spre deosebire de alții, pentru care acest drum înseamnă transformarea într-o simplă epavă umană, Karel a avut tăria să se sustragă „morții albe". Dar a intrat în vîrtejul „societății de consum", în care doar cei ce aduc profit sînt apreciați — și sînt apreciați numai atîta timp cît pot aduce un profit substanțial. Nefiind printre aceștia, Karel Urgun n-a putut găsi decît ocupații „sezoniere", de unde era dat afară cînd nu mai aveau nevoie de el. Cînd l-am cunoscut „lucra" pe o tonetă, aparținînd unei firme particulare, vînzînd sandvișuri.

L-am întrebat dacă-l pot fotografia, dar el mi-a spus:

— N-aș vrea ca fotografia să cadă cumva în mîinile familiei, ale rudelor și cunoscuților. Ar fi prea trist. **Nepoții mei vorbesc despre „unchiul bogat din America". Cu greu le-ar veni să creadă că am ajuns în situația în care mă găsesc.**

...O viață, care se încheie cu un astfel de destin trist, dureros. Dar cîte alte asemenea vieți n-a consumat mirajul luminilor și vitrinelor multicolore de pe Broadway sau de pe alte mari bulevarde ale metropolelor occidentale !

Proliferarea sectelor — veritabile concerne ale înșelătoriei

Zeci de delegați, veniți din aproape toate țările Europei occidentale, din Japonia, India, S.U.A. și Canada s-au întrunit nu de mult la Paris ca să pună bazele „Asociației internaționale pentru apărarea familiei și a individului". Este prima formă de luptă organizată, stabilită în țările occidentale, pentru a contracara influențele nefaste ale sectelor religioase ce se răspîndesc ca ciupercile după ploaie în „societatea de consum". Potrivit datelor unei „Enciclopedii a sectelor în lume", pînă în prezent s-au inventariat peste 1 000 de secte active în țările occidentale. În afară de „marile organizații", ca secta Moon, biserica scientologică, martorii lui Iehova sau Hare Krishna, cu vaste ramificații internaționale și cu sursele lor oculte de finanțare, există o paletă largă de alte curente, de la magia neagră la spiritism, care exercită influențe deosebit de nefaste, în special asupra tineretului.

Mișcarea de protest împotriva acestei forme de manifestare a obscurantismului, împotriva activității nocive a sectelor, a luat amploare în toate țările după ce opinia

publică occidentală a fost sesizată de presă cu privire la dedesubturile unei serii de întîmplări tragice, care au dus la moartea a sute și sute de persoane atrase în mrejele șarlatanilor. În Franța a apărut și o carte pe această temă scrisă de Roger Ikor, laureat al Premiului Goncourt, care se străduiește să convingă opinia publică de necesitatea lichidării activității sectelor. Problema respectivă l-a afectat direct pe scriitor : unul dintre fiii săi, în vîrstă de 20 de ani, s-a sinucis. El era adept al unei secte pe care scriitorul o acuză că, indirect, i-a asasinat fiul.

În repetate rînduri, în presa occidentală s-a pus întrebarea : cum se explică audiența pe care o au sectele de acest gen ? Sau, aceeași întrebare în versiunea revistei „Stern" : „Ce se întîmplă oare ? De unde această pornire mistică ? De unde atracția misticismului și a vrajei profetice în epoca noastră — epocă a științei și tehnicii ?"

Recesiunea economică, șomajul în continuă creștere, condițiile de trai tot mai precare și, nu în ultimul rînd, spirala absurdă a înarmărilor, cu tot cortegiul ei de implicații materiale și morale, cu psihoza războiului pe care o generează — toate acestea sînt de natură să creeze o stare de permanentă tensiune și nesiguranță care afectează deosebit de acut largi categorii ale tinerei generații. Ajunși la o vîrstă cînd factori ce nu mai depind de ei, ci de societate, le hotărăsc viitorul, tinerii se văd confruntați cu probleme din ce în ce mai grave, depășind puterea lor de înțelegere. Ce li se oferă acestor tineri ? În locul unei perspective profesionale — dificultatea calificării și găsirii unui plasament ; în locul unui ideal — vidul creat de o ideologie și o morală decadentă ; în locul unei atmosfere propice universului lor sufletesc — răceală, indiferență, alienare. Caractere în formare, încă labile, în căutarea unor certitudini, mulți tineri cad ușor pradă himerelor, soluțiilor iluzorii, propagandei mincinoase care le promite ocrotire, căldură și împlinire.

De cele mai multe ori, încăpuți în angrenajul unei secte, o serie din ei suferă un veritabil „șoc psihic", căci tratamentul căruia îi sînt supuși, urmărind totala despersonalizare și aservire sufletească și fizică, îi aduce în imposibilitatea de a-i desluși substratul antiuman. Cei care izbutesc totuși s-o facă și încearcă să se desprindă sînt supuși unor chinuri psihice și fizice greu de închipuit, răzbunarea liderilor sectei lovind chiar și în rudele lor cele mai apropiate.

Victime ale unor psihoze obscurantiste demențiale

După cum relatează presa occidentală, în „comunitățile" create de diverșii „manageri ai sectelor", marea masă a adepților trăiesc în condiții mizere și de promiscuitate, fiind exploatați nemilos. În puține săptămîni, cei care vin în speranța salvării, sînt transformați în oameni fără voință. Izolarea de lumea exterioară este un element esențial al tratamentelor diabolice. Un altul este aservirea materială : trebuie să predea tot avutul lor pentru a nu mai avea cu ce și la ce să se întoarcă. „Privită în mod realist, adică economic — scrie revista vest-germană „Der Spiegel" — Fundația Rajneesk, condusă de „gurul" (înțeleptul) Bhagwan Shree Rajneesh, este de fapt o organizație situată la Poona, la 180 km de Bombay, creată pentru valorificarea trudei neremunerate. Sub masca religiei folosește o metodă abilă, de exploatare, în fața căreia chiar și proprietarii de sclavi și-ar scoate plini de respect pălăria". **Victime ale unor psihoze demențiale, îmbinate cu fanatism, extaz și frenezie, amestecătură derutantă de citate biblice, pornografie și alienare, adepții sectelor sînt siliți să cerșească și să muncească fără crîcnire, agonisind averi pentru escrocii „mistici".**

O ședință de „meditație dinamică", la faimoasa tabără de la Poona (India), înființată de magul-excroc Bhagwan Rajneesh, înaintea de fuga acestuia

Și, cu cît exploatarea muncii adepților săi din „fundație" lua proporții, „înțeleptul" Rajneesh a trecut de la Chevrolet, la Mercedes și apoi la un Rolls Royce special, blindat. Un psiholog vestgerman, care l-a întîlnit pe Rajneesh, spunea despre „divinul" guru că „minte de cum deschide gura, înșeală pe toți, este rău și neîndurător". Cu toate acestea, el n-a putut evita o acuzație de evaziune fiscală, datorînd statului milioane de dolari, acuzație care l-a determinat să se facă nevăzut. Bineînțeles, luînd cu el limuzinele, tipografia, utilajele folosite pentru producție și... 12 tone de diverse bu-

nuri. După care „fundația" sa a dat faliment, iar adepții au rămas pe drumuri, jefuiți de „divinul" guru.

Nu mare a fost mirarea ziariștilor cînd, de curînd, „înțeleptul" șarlatan a apărut la Montclair, nu departe de New York, încercînd să-și „vîndă" din nou marfa, căutînd iarăși să pervertească conștiințele și să abată oamenii de la lupta pentru adevăratele lor interese.

Dacă fenomenele de criză, degradarea valorilor și disoluția morală din lumea occidentală favorizează apariția unei faune dubioase de tot soiul de ghicitori, proroci, astrologi, magicieni și căpetenii de secte, nu este mai puțin adevărat că în lumea respectivă există cercuri suspuse interesate în sprijinirea lor, văzînd în activitatea acestora o acțiune „utilă" : **abaterea atenției maselor populare de la exploatarea tot mai intensă, de la îngrădirea drepturilor democratice și de la lupta pentru schimbări progresiste în societate.**

De aceea, pe măsura proliferării sectelor se înregistrează și o creștere a ripostei opiniei publice împotriva șarlataniei de ori ce fel, hotărîtă fiind să anihileze acest fenomen social extrem de nociv, care mutilează atîtea destine.

O nouă formă de spoliere a țărilor sărace — „exodul creierelor"

În perioada colonială, metropolele sustrăgeau din țările subjugate, fără nici un fel de plată, materii prime și produsele muncii acestor popoare. **În zilele noastre se perpetuează, tot fără nici un fel de plată, exploatarea țărilor în curs de dezvoltare, sub o formă și mai cruntă : prin atragerea muncitorilor calificați, a cadrelor de specialiști.** Metoda prin care se realizează această pompare de avuții — „o marfă la fel de prețioasă ca aurul, petrolul, cerealele, lemnul, bumbacul", cum scrie ziarul „International Herald Tribune" — poartă denumirea de „exod al creierelor". Aceasta înseamnă — arată ziarul algerian „El Moudjahid" — „tăierea de către țările bogate a unei principale căi de dezvoltare și progres a țărilor sărace".

În absența asistenței medicale calificate, acești țărani sînt nevoiți să se adreseze... vraciului

Consecințele acestor procese profund negative sînt evidențiate de organizații internaționale, de presa occidentală și din țările în curs de dezvoltare, de reputate institute de studii, de economiști și sociologi occidentali, care nu pot fi nici pe departe bănuiți de părtinire. Practic, **din 1961 și pînă în prezent, pierderile statelor în curs de dezvoltare din care sînt racolați specialiști — ingineri, doctori, profesori, muncitori calificați — se ridică la circa 120 miliarde dolari.** „Cum ar putea fi lichidată sărăcia și mizeria atîta timp cît persistă racolarea specialiștilor de care țările în curs de dezvoltare duc o lipsă cronică ?" — se întrebau autorii unui studiu întocmit de U.N.C.T.A.D.

La rîndul său, revista „Jeune Afrique" scria : „Înainte, în perioada dominației coloniale, metropolele au căutat pe toate căile să amîne tot mai mult cucerirea independenței de către statele subjugate. Acum, aceleași metropole caută să ne mențină în înapoiere. **Prin furtul de inteligență, țările sărace au fost tot mai mult sărăcite, iar cele bogate au acumulat tot mai multă bogăție.** Este greu să apreciezi cu exactitate, în dolari, în aur sau în altă monedă cît au pierdut țările lumii a treia prin răpirea, de către statele industrializate, a cadrelor de specialiști și muncitori calificați. Dar se poate spune că ele se află acum într-un stadiu de dezvoltare economică și socială cu foarte, foarte mulți ani în urmă față de unde s-ar găsi dacă le-ar fi rămas toate cadrele formate de ele. Pierderea este pur și simplu ireparabilă. Și chiar dacă acum ar înceta cu totul „exodul creierelor", anii de înapoiere nu vor putea fi recuperați nici măcar într-un secol".

Emigrantul pe asprul drum al pribegiei

În perioada de avînt economic din anii imediat următori celui de-al doilea război mondial, **în țările capitaliste dezvoltate au fost atrași, grație unei campanii propagandistice bine regizate, milioane de cetățeni din țările „lumii a treia", care au devenit cu timpul versiunea modernă a sclavului de altădată.** La un moment dat numărul acestora se ridica la 15 milioane în Europa occidentală ; alte cîteva milioane s-au îndreptat spre Statele Unite. Dar a venit recesiunea din anii '70 și unii din emigranți, nemaifiind nevoie de ei, au fost trimiși înapoi de unde au venit. Au luat drumul întoarcerii, cu aceeași lădiță sau boccea cu care porniseră, cu ani în urmă, pe asprul drum al pribegiei, dar cu o dureroasă experiență de viață, după spulberarea iluziilor nutrite atunci cînd plecaseră să caute inexistentul El Dorado. **Cei care mai rămîn — figuri abătute, triste — se lovesc la tot pasul de discriminări, munciți din zori pînă noaptea tîrziu, refuzînd cu îndărătnicie să-și recunoască eșecul „evadării" din propria țară, continuînd să slugărească pe meleaguri străine.**

Desigur, în țările capitaliste industrializate, care și-au asigurat actualul stadiu de dezvoltare prin jefuirea bogățiilor altor popoare, prin exploatarea a sute de milioane de oameni, prin „furtul de inteligență" din majoritatea țărilor lumii, există un standard de viață mai ridicat. Este adevărat că în metropolele de odinioară se poate cîștiga mai „ușor" o pîine decît în fostele colonii și țări jefuite, chiar dacă pentru această muncă emigrantul, ajuns în țările occidentale, primește mai puțin decît localnicii, este obligat să presteze muncile cele mai grele, să efectueze ore suplimentare.

Ce valoare și ce gust are însă pîinea cîștigată mai „ușor" ?

Din momentul racolării, indiferent prin ce metode cetățeanul străin nu mai este tratat cu „politețea" și „solicitudinea" manifestate anterior. Chiar dacă mai este numit, eufemistic, „gastarbeiter" (muncitor oaspete) ca în R.F.G., el devine „o mînă de lucru ieftină, maleabilă, căreia i se încredințează de obicei muncile cele mai grele și mai prost plătite" (ziarul britanic „Times"). Pentru că, în **rîndul autohtonilor din majoritatea țărilor occidentale, față de cei ce și-au părăsit țara există o atitudine de dispreț, combinată cu o neîncredere totală, potrivit părerii că nu poți avea încredere în cel care și-a trădat propria țară. Așa se ajunge la izolarea străinilor în ghetto-uri, bidonville-uri sau slums-urile mizere, de unde le este aproape imposibil să iasă. În calea lor și a familiilor lor se ridică tot felul de bariere, văzute sau nevăzute, economice sau politice.**

Călătorind prin țările occidentale ai adesea ocazia să-i întîlnești în diferite ipostaze degradante, frustrați de tot ceea ce au sperat în clipele în care s-au lăsat ademeniți de atracțiile amăgitoare ale societății de consum, uneori chiar sub masca „umanitarismului" și a „apărării" drepturilor omului. Ajunși în stare de disperare, împinși de foamete, acești „străini în țară străină", ignorați, batjocoriți, umiliți, simt permanent cît de amar este gustul pîinii cîștigate, chipurile, mai „ușor". **Ei sînt nevoiți să accepte orice fel de muncă li se „oferă" : ingineri, profesori și medici — spală geamuri sau vasele prin restaurante, mătură străzi, curăță haznale, salahoresc pe șantierele de construcții.** Aceasta este multvisata „realizare" a celor ce caută în afară cîțiva arginți în plus ! Acesta este traiul „mai bun" pe care l-au visat !

Documentar realizat de N. Plopeanu

Strict autentic

INVENTATORI NEÎNȚELEȘI

„Românul e născut poet", nu este un proverb fără acoperire. O dovedesc nu numai creațiile de excepție a numeroși savanți, cercetători, alți specialiști români, dar și ideile cu care unii autori vor — probabil — să intre în eternitate. Nu se poate spune că aceștia din urmă nu sînt bine intenționați, că nu sînt „ancorați în realitate". Îi preocupă, spre exemplu, problema energiei, sănătatea, locuințele, într-un cuvînt viitorul omenirii. Și ca dovadă că nu glumesc, avansînd spre brevetare o serie de „invenții", aceștia își întocmesc dosare în regulă pe care le înregistrează la *Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci.* Drept care, li se dă „de lucru" specialiștilor acestei instituții — precum și altora, din institute de cercetări — constrînși la rîndul lor, conform legii, să dea curs fiecărui dosar, să-și piardă astfel vremea cu examinarea lor, în detrimentul altor autori cu adevărat valoroși.

În cele ce urmează, prezentăm cîteva dintre cele mai originale „creații" pentru care „inventatorii" solicită chiar și... drepturi de autor !

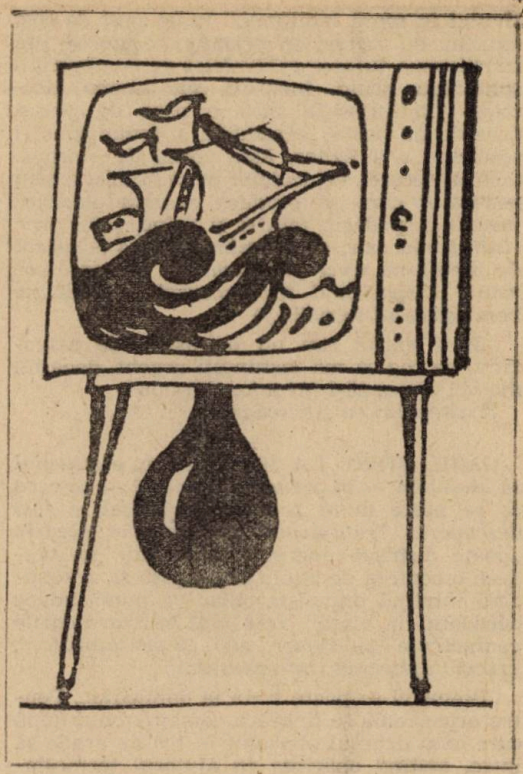

SOLUȚIE CONTRA BĂTĂTURILOR. „O veche problemă a omului — care a produs și produce multă suferință — la care pînă în prezent nu sau găsit remedii de vindecare o constituie bătăturile. Sau mai fabricat și se fabrică — *ne informează autorul* — tot felul de soluții și alifii, dar nici una nu are efect favorabil. Tovarășe director, eu ca suferind am făcut experiențe chiar pe mine, așa cum și alți savanți de renume sau sacrificat pentru omenire. Pentru aceasta, mi-am cumpărat încălțăminte cu un număr mai mic cu care bat distanța din Drumul Taberei în Ferentari în fiecare zi cu excepția zilei de duminică. După care, întors acasă tot pe jos mă oblojesc singur cu o soluție miraculoasă inventată de mine : praf de cărămidă, ulei de soia, piper, sos de roșii, mălai, muștar și iaurt, în proporțiile de mai jos... Cu mîna pe inimă *(de ce nu pe bătături ? ne întrebăm — n.n.)* vă declar că pînă a 2-a zi nu mai era decît carne moale ce se lua cu mîna și din care vă trimit spre expertiză aceste mostre".

Regretăm că nu putem pune la dispoziția fiecărui cititor suferind de bătături cîte o asemenea mostră. Vă putem pune însă în legătură cu acest „binefăcător" pentru omenire.

TRICICLETA ZBURĂTOARE. O idee „originală" exprimată clar, concis este cuprinsă în cele ce urmează :

„Tovarășe director mam gîndit eu mai de mult la o Invenție cum ar putea realiza o bicicletă să zboare cu un om așa că mi-am zis că pe 2 roți e greu și foarte voluminos cum au realizat japonezii și americanii să treacă peste canalul mînecii eu vreau altfel, tricicletă care poate merge și pe pămînt și în aer nu numai peste canalul mînecii ci și peste mări și țări. Ea va fi construită pe 3 roate iar deasupra cu o singură aripă iar sub aripă o saltea plină cu gaze care ar putea să ridice greutatea tricicletei 75% din greutatea omului *(ce ne facem însă cu restul ?* — n.n.) și mișcată prin greutatea omului. Tov. derector, eu mam adresat I la fabrica de biciclete Zărnești-Tohani și de acolo ma îndrumat la București și la Ghimbav la fabrica de Avioane dela Ghimbav nu mea venit răspuns dela București ma trimers la dstră la Tohani și la București dîndumi un Aviz f. frumos în care scriea așa : «În legătură cu invenția Dtră intitulată tricicletă zburătoare dacă doriți a fi Construită vă facem cunoscut că singurul organ oficial care primește propuneri de invenții este Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci.» Tov derector ași fi chear stăruitor pt. acest aparat cred Zburător ar fi de mare folos omenirii așa cum am scris și la celelalte unități am Vede lume migrînd granițele iar pacea Va domni peste tot.

Vă rog trimeteți răspuns Da sau Nu."

ENERGIA VIITORULUI. „Subsemnatul... din... vă aduc la cunoștință următoare a mea problemă personală foarte importantă : Sînt fericitul posesor al unui proect întocmit de mine *(sic ! !)* Proect care conține un Dispozitiv de produs energie electrică. Avantajul enorm pe care l-ar aduce fabricarea dispozi-

tivului în scară industrială la un preț de cost extrem de redus ar permite scoaterea din funcțiune a tuturor centralelor cu combustibil solid sau lichid, inclusiv cele atomo electrice. (!!) Invenția mea e ușor de plasat oriunde pe partea carosabilă a drumurilor și șoselelor, a străzilor. Este vorba de o trapă, care la trecerea vehiculelor pune în mișcare un generator care să producă energia electrică pentru gospodării, fabrici și uzine, școli etc." *(Întrebarea este, ce se întîmplă dacă o bucată de vreme nu trece pe drum nici măcar o căruță ? Dispozitivul funcționează și dacă ne vom apuca să tropăim ?)*

„Dacă există sau nu un astfel de dispozitiv, vă rog să mă înștiințați urgent, dacă nu mă voi apuca să-l inventez din nou".

Îl așteptăm cu „încredere" !

OMUL FIERT LA 100°C. Avem privilegiul să anunțăm — în premieră absolută — că ceea ce se poate numi panaceu universal, a fost descoperit. Tratamentul propus prin aceasta „poate distruge microbii cancerului, va vindeca omenirea de bolile ce o apasă și, regenerînd întregul organism chiar va putea aduce decedatul la viață". *Iată însă și îndrumările competente și sigure ale „inventatorului", privind aplicarea tratamentului :*

„Bolnavul se poate trata la domiciliu... Pentru orice boală se îmbracă combinezonul după care dăm drumul aburului la 100 de grade să intre, evitînd opărirea cu ajutorul termostatului cu care este înzestrat rețeul pe care fierbe apa... Temperatura va urca de la 2 la 4, de la 6 la 8 ore de fierbere. Pentru controlul temperaturii în combinezon se introduce un termometru prin supapă și în același timp se face și aierisirea și astfel se obține o temperatură egală în interior. Pentru tratamentul bolilor de piele, se pun în vasul ce fierbe Iămîie, sau alte plante medicinale..."

Foarte simplu, la îndemîna oricui și ușor de suportat. Cum dealtfel pot fi aplicate și măsurile prin care este înviat decedatul : „Pentru a readuce decedatul la viață este necesar ca după ce se îmbracă decedatul cu combinezonul culcat cu fața în sus *(aici totuși nu e clar dacă decedatul se îmbracă singur stînd cu fața în sus sau este ajutat — n.n.)* pe o saltea electrică sau cu abur, ca nu cumva sîngele de pe spate să nu înghețe și să se mențină în stare lichidă, după aceasta se introduce oxigenul în plămîni iar pe nas cu ajutorul unei pompe se bagă oțet aromat și din cînd în cînd se fac șocuri electrice la creier și la inimă și astfel inima începe să lucreze".

Autorul este în măsură să aducă și alte argumente în favoarea ideilor sale : „Dezavantajele tratamentelor actuale necesită medici, medicamente, spitalizare, operații, damigene de vin, păsări, piese auto etc. Avantajele invenției actuale nu necesită..."

Propunerea de invenție prezentată mai sus nu a primit, firește, aviz favorabil. Dar autorul nu se lasă ; persevereză și amenință : „Știu că miați furat ideile, veți răspunde." *(sic !).*

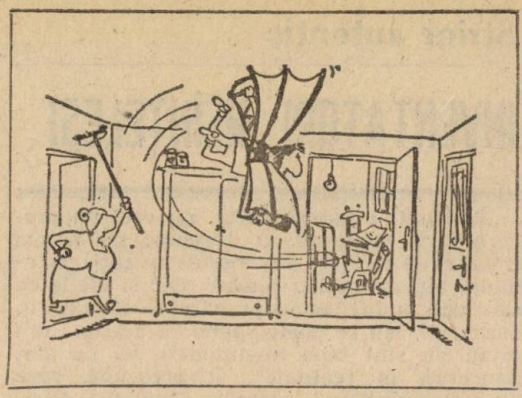

APĂ PENTRU LUNĂ (MARTE). „Stadiul tehnicii mondiale cunoscut de mine — *menționează sincer autorul* — nu am găsit nici-o frază care să amintească de o instalație hidroreactivă care să trimeată apa la distanțe mari și tot ce am gîndit și desenat a fost conceput de mine, doar unele formule au fost luate din manuale școlare și transformate pentru ce aveam eu nevoie.

Instalația absoarbe apa cu o anumită viteză dintr-un lac sau rezervor și este preluată de racheta de ghidare care v-a ghida apa de la pămînt la lună (marte). Întreaga instalație va fi montată în Munții Anzii cu vîrful Acancagua sau varianta 2 în Munții Himalaia cu vîrful Clomolugmo. Asta pentru că aierul e mai rarefiat și v-a opune o rezistență mai mică înaintării apei și nu va dispersa apa casă învingă cîmpul gravitațional.

Dar aceasta nu este singura întrebuințare a instalației, utilitatea ei fiind de asemenea în : „salvarea orașului Veneția ; propulsarea navelor cu perină de apă, cu perină de aier, viteza ar crește cu 50% și s-ar transporta într-un an o cantitate dublă de mărfuri ; pentru oprirea unor uragane ; trimiterea unui jet de apă asupra unor localități poluate ; pentru anumite scopuri de apărare."

Din această „invenție" rezultă însă și o serie de avantaje. „Trimiterea apei pămînt-lună (marte) ar costa cu 50% mai puțin decît obținerea apei prin reacții chimice prin solul lunar. Totodată cu trimiterea apei s-ar trimete pe pămînt energie electrică obținută de centralele electrice instalate pe lună cu apa de pe pămînt. Totodată ar reduce din cantitatea de apă care se află pe glob sub formă solidă (ghețari) care în urma unor fenomene neașteptate sau neprevăzute să se topească ar duce la mari pagube."

Ca în orice dosar care „se respectă", nu lipsește capitolul „Revendicări". „Toate instalațiile enumerate mai sus să aibe denumirea subsemnatului (...) Să primesc cotă ce mi se cuvine mie s-au familiei mele pentru fiecare instalație. Aș avea și o dorință, primirea unui apartament confort sporit cu 4 camere la etajul I în centru plătit în rate, deoarece am un confort trei și soția bolnavă." *Propunem să i se îndeplinească dorința. Merită !*

Grupaj realizat de
Alexandru Stroe

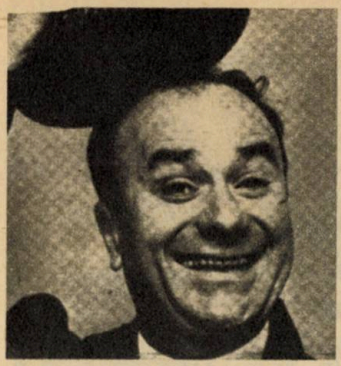

REALITĂȚI
ALE SOCIETĂȚII
CAPITALISTE

SELECȚIA CIVILA

Omul trebuie să moară de bătrînețe. Dar nu toți au izbutit, și nu izbutesc nici astăzi, această performanță. Mulți locuitori ai planetei se sting înainte de vreme. Și atunci se naște întrebarea: după ce criterii se face selecția? Altfel spus, cine să moară și cine să trăiască?

Mai întîi a fost selecția naturală. Rămînea în viață cine era mai viguros, mai puternic, și pierea — de foame, de boală, în confruntarea cu elementele naturii, cu alți semeni de-ai lui — cel mai slab, mai puțin înarmat în lupta pentru existență. Dar, pornind de la ideea generoasă, fertilă, că fiecare om are, prin însăși nașterea, dreptul natural, imprescriptibil la viață, indiferent de constituția lui, mai robustă sau mai fragilă, selecția naturală a fost combătută, de-a lungul veacurilor, prin mai multe mijloace, și în primul rînd prin medicină. De la Hipocrate încoace, regula este că un bolnav trebuie tratat, vindecat, fără nici o condiție, fără să se țină cont de cine este bolnavul, de cît este el de deștept, de isteț, de bogat etc. Este om și trebuie făcut totul pentru ca el să se bucure de viață.

Sînt, de asemenea, cunoscute și alte selecții. Una dintre ele, pe care am putea-o numi selecție economică, se făcea în numele principiului că trebuie să trăiască numai cei care sînt în stare să aducă un folos material, sau cel puțin să se întrețină singuri. Ceilalți, și în primul rînd bătrînii, erau într-un fel sau altul înlăturați (la unele triburi de eschimoși, de exemplu, erau lăsați să înghețe sau să fie mîncați de urșii albi). S-a practicat, după cum se știe, încă de pe vremea spartanilor, selecția pe criteriul integrității și vigoarei fizice sau intelectuale. Sub forma eutanasiei, în unele țări s-a recurs la această selecție și în zilele noastre. Cît privește selecția militară — foarte la modă în secolul 20, în care au avut loc două conflagrații mondiale și numeroase războaie locale —, ea se realizează prin faptul că, deși mor, fără îndoială, oameni și de o parte și de alta, balanța înclină în favoarea celor mai bine înarmați, mai bine dotați, mai bine instruiți.

În ultima vreme însă, în unele țări este pe punctul de a se înstăpîni selecția civilă, adică selecția în funcție de banii pe care poate sau nu poate să-i plătească bolnavul drept preț al tratamentului medical, cu alte cuvinte, selecția în funcție de starea materială a cetățeanului. O diferențiere pe acest criteriu a existat bineînțeles și pînă acum. Dar în momentul de față ea tinde să devină tranșantă, o problemă de viață și de moarte, să se transforme deci în selecție. Și aceasta din cauza costului tot mai ridicat al serviciilor medicale în general, dar mai ales al celor speciale, ceea ce face ca anumite tratamente și tehnologii medicale de ultimă oră, cu deosebire în boli foarte grave, în mod obișnuit incurabile, cum sînt maladiile cardiace, cancerul, sau în boli care necesită un transplant de organe, să fie inaccesibile celor care nu au venituri foarte mari.

În Statele Unite, de exemplu, fenomenul creșterii galopante a costului asistenței medicale devine tot mai îngrijorător. «În viitorul apropiat — se spune într-un studiu publicat de revista «Business Week» — în S.U.A. prețurile în domeniul asistenței medicale, care cresc vertiginos, ar putea determina cîteva hotărîri profunde și dureroase în legătură cu cine va fi lăsat să trăiască și cine va trebui să moară». Studiul relevă că în ritmul actual de creștere, cheltuielile medicale ale americanilor se vor dubla aproape la fiecare cinci ani, un ritm care va face ca aceste cheltuieli să ajungă la 2,3 miliarde de dolari în anul 2 000 și la 4,1 miliarde de dolari în anul 2.005. Cei cu venituri mai reduse vor trebui, evident, să renunțe din ce în ce mai des la anumite îngrijiri medicale. Va trăi mai bine cine va avea mai mulți bani, ca să-și poată plăti acest lux.

Că selecțiile de orice fel sînt împotriva firii, sînt inumane, nu mai încape nici o îndoială. De aceea se impun cu stringență măsuri care să înlăture posibilitatea oricărei selecții, măsuri care să le permită oamenilor să-și trăiască viața pînă la capăt. E normal că pentru aceasta sînt necesare mijloace materiale însemnate. Dar, de unde bani? Chiar studiul amintit — care consideră, între altele, că accentul trebuie pus pe medicina preventivă, pe îmbunătățirea calității vieții, astfel încît să se evite cît mai mult îmbolnăvirile — se întreabă: «De unde să se ia miliardele necesare ocrotirii sănătății în S.U.A.?» În realitate, atît în Statele Unite, cît și în alte țări, bani s-ar găsi. Ei există și astăzi, sînt cuprinși în bugetele anuale. Numai că la alt capitol, acela al cheltuielilor militare. Dacă acestor bani li s-ar schimba destinația, și o parte din ei s-ar aloca pentru ocrotirea sănătății, selecția civilă nu s-ar mai produce. Și nici cea militară.

ION D. GOIA

DICȚIONAR TURISTIC

soveja

Un răstimp de zile și nopți lungi la Soveja, mirat mult că nu dibuisem acest creier de munte mai înainte. O mirare deloc vană, deloc convențională. Încă între Focșani și Panciu simțisem că-mi fug literele cărții, căci care călător nu-și alimentează kilometrii-ore cu litere? Iată, ceva mă împinge să abandonez o lectură, și așa chinuită de meandrele unei cărări asfaltate și primejdios încolăcită printre căldările cu mister montan unde nevăzute mîini sloboziseră covoare brodate în aramă și aur și platină coruptă de perspectivele vastității înghesuite ici, eliberate colo... Știam doar de mănăstirea Sovejei, lăcaș de vremelnică poprire pentru patriotul Russo. Mai știam că nici Odobescu nu avusese decît cuvinte sus-puse privind aceste locuri. Dar nu cunoșteam — și asta mi se pare acum esențial — că meleagurile vrîncene nasc fabuloase spații de visare și înfrîngere a conștiinței critice care, protestînd parcă imediat, se ridică la divinație și metaforă. Tărîm și liman ideal pentru ascultarea metaforelor, Soveja încă nu mi se pare exploatată de rapsozii noștri. «Soveja e chiar în mijlocul pămîntului», scrie cărturarul Mehedinți, părintele geografiei moderne la noi, «după cum a fost Delphi pentru greci și muntele Meru pentru vechii indieni...» Chiar așa, cuvintele citate acoperă în caratele comparației ceea ce natura, mai mult decît darnică, a ridicat aci într-o alcătuire de templu unde omul de știință și poetul pot contribui efectiv la zvonirea în cele patru zări a eforturilor acelora care sînt «păstrători de tradiție ca fagii, ca brazii, ca ienuperii care se lipesc de țărînă...» Pe citadinul sufocat între asfalt, beton, sticlă și fum — munții, dealurile, pîrîurile îl scot din minți, e și motivul pentru care nu voi da o arhitectură anume acestor însemnări mizînd pe susurul și răcnetul impresiei. Bazilica mănăstirii mi se pare fără stil, veghează și tăinuie umbrele timpilor dreaptă, albă, curată. Un bătrîn nuc împrăștie întuneric și frunze vechi. Pe-o ușă laterală, o mînă fără pretenții a vopsit cifra 1645. Te lași pe-o lespede sau direct pe iarba mițoasă, udă, și fixezi acest număr și-ți reamin-

GIORGIO DE CHIRICO E MODEST

Marele și celebrul artist italian Giorgio de Chirico *(născut în anul 1888 la Volos, în Grecia) este foarte categoric în mărturisirile sale. Iată ce răspunde unui reporter la întrebarea acestuia: «Cine este cel mai mare artist al anului 1900?» — «Eu». Apoi, reporterul continuă să investigheze: «Chagall?». «Nu-mi place». «Dali?» «Nu-mi place». «Picasso?» După un timp de ezitare, veni și răspunsul: «Interesant». Imaginile lui Walter Mori (din revista ilustrată italiană* Epoca) *îl surprind pe celebrul artist în atelierul său de lucru, dar și pe terasa casei sale, într-un moment de liniște, sau alături de soția sa.*

SONO ANCORA IL PIÙ GRANDE DI TUTTI

teşti că împăcarea dintre *basarabul* muntenesc şi *lupul* moldav s-a încheiat şi cu ridicarea acestui lăcaş al reculegerii strategice. Istoria scrisă năvăleşte cu amănunte deloc generoase, atunci e bine să-ţi deplasezi cugetul şi fruntea spre timpuri mai recente... Lemnul încă jilav al casei-muzeu — între Panciu şi Soveja, o altă casă, unde şi-a odihnit bătrîneţea atît de tînărul său suflet moşul Ion Roată — primeşte pelerini de pretutindeni; şi acoperişul solzos care-ţi plezneşte ochiul cu irizări poznaşe, şi varul halucinant al zidurilor pompează în artere emoţia încercată cînd plouă lung şi trist ca de moartea unui voievod. O emoţie statornicită în suflet de îndată ce atingi aruncătorul de mine şi mitraliera de la intrare flancînd, ambele, prispa largă. Plumbii, baionetele şi minele, încă primitive, flintele, ghiulelele şi cartuşierele înnegrite de neuzanţă atestă — alături de mulţimea ordonată simbolic a celorlalte semne — încleştarea neamurilor din pragul secolului. N-avea să fie ultima... Săbii şenţuite, iatagane colbuite taie memoria ţinutului în două felii distincte: înainte şi după Mărăşeşti... Afară, îndrăzneşti să reiei firul Dragomirei, soră derizorie a Putnei pe care, demult, oamenii potriveau pive şi dîrste gospodărindu-şi avutul. Acum, afară, poţi să te apleci printre molizi şi brazi şi mesteceni şi fagi spre a rupe ghebele, mustoase şi galbene ciuperci. Sătencele, deseori întîlnite pe la răspîntii, descriu amănunţit cum se prepară ghebele: ba murături, ba frigărui arţăgoase în scîntei cît cireaşa de untdelemn şiret, ba sosuri megieşe care-ţi trag pe gît clondir după clondir haiducesc. Au replică iute şi piezişă, localnicele, şi politeţea lor demnă trădează un contact îndelung cu lumea din toate colţurile ţării şi de aiurea. Catrinţele lor strigă prin firul aurit şi arintat, sau şoptesc prin cerneala neagră a vîrstelor. Nu zăreşti suliman nechibzuit, nici perucă decorativă. Ile se lucrează simplu, înfloriturile lor, puţine dar măiestrite ascund băsmuiri fantastice. Bărbaţii îşi poartă căciulile oblu, întinerit, şi-şi desţeapănă frunţile şi sprîncenele explicîndu-ţi cum se unge mai bine teascul ca să auzi bocetul strugurelui strivit, sau ce important este pentru ei ca fotografiile unde-i încadrezi să fie musai color. Dacă femeile te îmbie cu nuci sau cu prăpăd de mere cît genunchiul de fecioară, în schimb bărbaţii, după ce-au terciuit mîndrete de ciorchini, îţi picură în paharul de drumeţ licoarea teascului scursă proaspăt, vişinie, uşor dulceagă şi uşor oţetită, care impune pastramă descălecată din proţap. Casele au frunţi din şindrilă şi temelie de lespezi. Cele mai noi, nu puţine, au adoptat tabla şi ochiurile simtrice de pod. Pe alocuri, asemenea lucarne cît palma unui luptător de semi grea, închid ferestruici din sticlă groasă, policromă în mînglierea parşivă a soarelui deseori scămoşat de bumbacul norilor călătoriţi după legea lor. Zăreşti prin curţi sumane lucrate manual dar şi capoade din mătase. Opincile, foarte potrivite drumului de munte, sublim de alambicat, calcă ţărîna, piatra şi asfaltul nu fără un anume orgoliu faţă de încălţările orăşeneşti... Dacă dimineaţa brazii îţi mîntuie umerii vărsînd în legănarea lor leneş-dansată colbul subţiratic al acelor din cetină, noaptea — lovindu-şi brutal coroanele, spre nalturi, ei mugesc precum talazurile înnebunite sub fuga dezordonată a pescăruşilor. E vremea cînd focurile troznesc amarnic prin sobe năduşind hornurile. E vremea cînd cugetul se depune pe hîrtie ca un vin vechi al inspiraţiei. E vremea cînd săruţi împăcat pe toate femeile care n-au ştiut a te iubi. E vremea cînd zeii casei vălurează perdelele şi te bat pe umăr. E vremea cînd istoria se schimbă în istorisire şi cînd aceasta se schimbă în metaforă. Soveja, argintul apei Putnei, ţara toată a Vrancei descîntă rapsozii.

În fiecare dimineaţă, în dreapta ferestrei deschise, zăresc rugina palidă: pojghiţă din mătase peste dealul ca un piept andaluz. În stînga, într-o copcă de brădet, sebacee, zăpada se deşteaptă, ascultătoare, întărită în tăişul luminos al răsăritului. Apoi, soarele se lăfăie, diluvian, între şi — curînd — peste spinările montane care murmură tainic din cocoaşele lor (împădurite şters) mulţumind zeului dimineţii. Petele de zăpadă, atunci, suie în cerul limpede ca un rîu izvorînd direct dintr-o deltă cu păstrăvi biciuiţi. Aerul taie, brici, acum, şi-nfige în trahee gard ghimpat şi o iubire nepămînteană, de iele plecate din iernat. Doagele moşnege ale unei mănăstiri descîntă ora, monoton şi sever ca şi canonul-mumă. Muşchiul se dilată şi se strînge, aortic, aşteptînd dorinţele să se alcătuiască în comenzi drepte. Ai striga, ai bulgări iarba abia venită, ai săruta creştetul tuturor copiilor. Într-un tîrziu, departe, soarele ochios păteazâ cu

altă rugină. aburoasă, cîmpurile. Haite de ciori pribege și guguștiuci vicleni planează strategic deasupra arăturilor pitice speriind aburii în căutarea semințelor pe care le sustrag ciocănind pămîntul în atingeri hoțite fulgerător. Din siluete puține — rărite și mai mult în atingerea cu retina citadinului — și cărămizi, se rînduiesc păduriștile Prahovei. Peste închipuire, spre Brazi, petrolul decupează și recompune formule noi peisajului, obligînd respirația și privirea călătorului să-și schimbe pulsul. Geniul locului comandă oricui ritmul izvodit din străvechimile sale. Auzi, atunci, pocnind semințele pămîntului, întru rod. Firea urlă, duios, vestindu-și dimineața, acum și întotdeauna. Vecia se ascultă în repetiția ei, niciodată aceeași. Deasupra, bulboanele Prahovei răsfiră pletele unui rîu vorace alunecînd spre deschiderile șesului promis, deseori rupt stîncilor și solului bulgăros. Dar omul și-a meșterit dintru începuturi unealta. Încît vin orele uneltei tale. Călătorești spre tine odată cu ceilalți. Vin și curg, impetuoase, orele destinației fiecăruia. Contribui la plămada generală. Natura se odihnește undeva, poate în conștiința desenată concret în gesturile și fervoarea muncii tale de zi cu zi — de azi ca din totdeauna. Se odihnește, poate, în versul pe care-l surîzi tovarășilor: la bancul de lucru, la pupitrul de comandă, lîngă trunchiul uriaș, șențuit de vîrstă, al bradului împărțit cu gaterul... Prahovean de circumstanță, Iorga inventa atent, acum două generații, concluzii lămuritoare pentru tîrziul unui amurg ce nu apucase să decurgă, firesc, din cometa unei dimineți eclatante: «În sfîrșit, cînd valea românească a Prahovei s-a prefăcut în locul de petrecere văratică a «lumii bune», a lumii cheltuitoare și a lumii destrăbălate din România, viața modernă (...) a gonit poezia singurătății și din cele mai ascunse poteci ale muntelui, unde întîmpini astăzi la fiecare pas... tot copilărețul palid și obraznic al orașelor...». Azi, însă, ciocotesc și freamătă alte ape, Prahova însăși se unduie curbîndu-și destinul către alte delte semnificative. Foștii pădurari, ospătarii de mititei și salamalekuri, avocații și dascălii pensiilor unui regat aproape anonim, și-au uitat de bărbații de portmoneu, cei lăfăiți în cosciugele creponate ale unei vieți de cazinou. Alți oameni, astăzi, veghează la bordul unei nave de suflet și lumină. Doar amintind de singulara efigie autohtonă a Întreprinderii de mecanică fină, și ar fi suficient ca să demonstrezi că lenevia sublimă (oh, turistică!) a unei stațiuni montane atîrnă, acum, doar în talgerul legendelor. Iar unealta ta — și unealta fiecăruia — în orele rostuite diurn și necesar, contribuie la bogăția de suflet și lumină a patriei. Ce altceva mai important s-ar interpune? Pentru mereul mîine: al speranței, al compasiunii, al iubirii lucrezi lucrat de unealta izbînzii tale, alcătuindu-ți viața, destinul colectiv, epoca. Și te întorci printre ai tăi la căderea soarelui. E, acum, amurgul care trezește visarea și reașează sîngele memoriei. Și murmuri, dimpreună cu Poetul țăran, «Noaptea-și adună sprîncenele negre...» Și dinapoia perdelei vag vălurite, contempli stelele căzînd între brazi, muncite de crugul repetabil: al tău, al strămoșilor tăi. Și bate ora calmă și senină a victoriei. Și din liniștea orei, izvorăsc vocile camarazilor, fiecare își contemplă și explică unealta lucrării lui în marea lucrare a lumii.

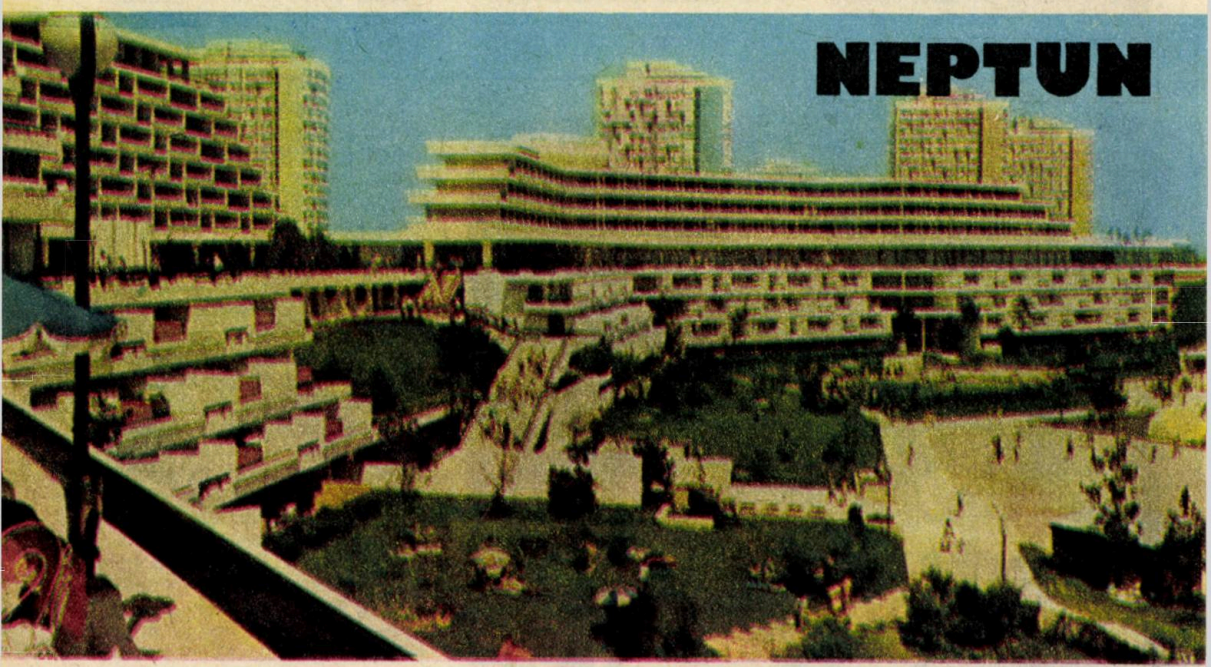

O primă dimineață înfășurată în nori. Dau ocol hotelului. Cositā ieri, iarba, scurtă și țepoasă acum, blană de mistreț, îmi stropește sandalele. Nu privesc faleza, digul, nici corabia înfiptă în nisip într-un fals naufragiu, spre deliciul copiilor și cîștigul fotografilor, le amîn nu ca pe-un desert, amînarea bănuiesc că-mi va spori plăcerea unică, contactul felin: (toate simțurile vibrînde) ca și cu un tablou inestimabil sau cu un triptic monahicesc. Mă amă-

gesc, pădurea coboară pe neașteptate, gardul viu e prea scund ca să-mi blocheze privirea. Și-o zăresc: calmă, plată, respirînd propria-i liniște adîncă. Palma la ochi, cozoroc. Soarele fură o șuviță de loc, fuzeu încremenit ireal, ca într-un flash-back. Imobilă e și ea, metalică și placidă aidoma spinării unor saurieni. N-aduce zvon de viață, nici foșnetul lung, amplu, clipocirea aceea stereofonică transmisă de radiouri și televizoare. Nimic — doar liniștea vastă și calmă. Tresar, două aspersoare jetuite sacadat, parcă mă urmăresc și nu-mi doresc botezul. Din nou către ea, rezemat de balustrada loggiei de la parterul hotelului. Stoluri puține și albe de pescărușii îi frămîntă sfîrcurile și pun mici buline pe verdele ei compact, vag striat de reflexe sidefii. Plaja, digul bizar, cenușiu, cu stabilopozii lui ca niște pinguini pîntecoși, aleile falezei înguste rămîn ascunse înapoia dîmbului păduros: brazi și arbuști pitici și tufe de trandafiri și mușuroaie cît rotula unui elefant opacizează orizontul căutării mele. Uscat cerul gurii, respirație agitată, genunchii moi — supt de-o emoție greu înfrînată. Pelicula ar surprinde mai bine, ce-ar surprinde pelicula? De-atîția ani n-am mai fost atît de-aproape de ea. Într-un fel, i-am uitat chipul, culoarea, vocea, uite, și epiderma ei răcoritoare, uite, în secundele astea se leagănă sclipindu-și stelele, soarele impregnează în etamina ei mii de stele mobile, orbitoare, abia mai privesc — cu un singur ochi — interzis, copleșit. Revederea mi-o doresc singulară, intimă — dar cum? cînd? Ar fi vulgar să dau buzna, acum, ar echivala cu trădarea ei, cu întinarea atîtor gînduri strînse și împachetate ani de-a rîndul, atîtor cuvinte frumoase ei adresate. Oh, care sînt acestea? Unde s-au ascuns? Ce șoc! Sărăcirea bruscă a amintirilor! Contactul nostru, întîiul, îl simt deodată lipsit complet de florilegiul complimentelor, al vorbelor de duh, al mărturisirilor sincere pe care i le-am pregătit, i le-am destinat de-a lungul atîtor ani. Complezența și sinceritatea absolută se evaporă aci, în atingerea cu văzduhul uscat, sec, încremenit. Și amenință să se transforme într-o afazie de abulic. Cum s-o încredințez de statornicia sentimentelor mele? Cum să-i vorbesc? Nu, n-o zăresc, încă. Nu-i aud respirația de animal tînăr și satisfăcut și fericit în omniprezența calităților lui inseparabile. Incapabil să-mi amintesc o reflecție, o comparație sau cel puțin un cuvîntel din poema pe care i-am dedicat-o, noapte de noapte, ani după ani... Tot rezemat, mi-aprind o țigară. Încep să cred că mai pot salva ceva din întîlnirea noastră. Să recapitulez: cîndva, vîrsta mi-era tocmai legată s-o îndrăgesc, s-o cuceresc, s-o am și mă ademenise încă din prima dimineață. Proaspătă, parcă doar pentru mine proaspătă, mă invitase subtil, sărisem din patul improvizat, gata să răstorn cortul și mă strecurasem afară s-o văd, s-o ating, să mă bucur împreună cu ea de strălucirea soarelui, de aerul sărat, puțin zgrumțuros și rece, ca suprafața unui geam gofrat. O căutasem fără acele presupoziții care transformă în lacheu sau golan pe orice june îmbătat cu dragoste chioară. Ciorchini de pescari, departe, pe stînci, ca și lipiți. Pășeam din ce în ce mai rar cu cît mă apropiam de ea, zicîndu-mi (justificări?) că savurez... nisipul și pietrișul mărunt, jilav și zornăitor. În preajma ei, în fine, mi-am înălțat fruntea picurată cu briza soarelui zgîrcit — buzele și ochii întredeschiși, pieptul bombat, brațele în lături, picioarele îndepărtate, bine proptit, semănînd cu o troiță. Vîrful limbilor ei, spumoase și fragede și înghețate, îmi lingea unghiile, repetat, uneori tălpile în întregime, mă chemau s-o cunosc, să mi-o apropii și s-o aflu, întreagă și vastă și puternică, n-am rezistat atracției, troița care fusesem se înmuiase destul de iute, abia îmi țineam zvîcnetul și m-am apropiat tot mai decis de ea, nu realizam că pășesc clătinîndu-mă și bătînd aerul cu mîinile aidoma unei sperietori. Ce-are a face! Ea mă primea, mă dorea întreg, cu toate naivitățile și ezitările mele, mă aștepta ambițioasă și de pe-atunci victorioasă, desfăcîndu-se îmbietoare și răcoroasă, fremătînd și șoptindu-mi despre necercetatele ei comori și eu înaintam, bustul aplecat în față, să primesc stropii și spuma miilor de dovezi ale dorințelor ei, ambasadorii tuturor simțurilor ei mă plezneau, mă stropeau, mă izbeau foșnind lingușitori și-atunci m-am lăsat să cad între brațele ei, purtat, dus și înapoiat mie, iar dus și iar înapoiat, deasupra sau dedesubtul ei, luptînd s-o domin, s-o am, dar îngrădindu-i forța vicleană, lăsîndu-mă supus, apăsat, cucerit, făcut sclav încă de la început, învăluit și acoperit și deodată nimeni. Unduirea, legănarea brațelor-trupului ei mă buimăceau și mă repliam, lipit de ea, dăruit și beat și uluit, acordîndu-mi dăruirea mrejelor centripete și centrifuge ale acelei sirene. Începeam să-mi amintesc: o iubisem la început ca pe-o samodivă care tot mă chemase, nevăzută dar prezentă continuu în gîndurile și simțurile mele, molatecă și vînjoasă, cînd răcoritoare, cînd caldă, călîie chiar; treptat, apoi, o îndrăgisem lină, plană, întindere nemărginită cu care-mi puteam măsura ochiul și bătaia imaginației, forța mea de-a improviza metafore unde ea se instaura, stăpînă și iubită, adevărată metresă; iar la urmă, siropoasă și lăptoasă. În zilele următoare ne-am iubit furișat, ocrotiți de stînci, puțin înainte de miezul nopții cînd îi simțeam în gură și pe trup sarea dulce și mișcările ei statornice și dăruirea ei parșivă, chemătoare și amăgitoare fiind perpetuu cu mine și infinit dincolo de mine. Însă nu mă puteam abține să n-o caut, să n-o ajung, să nu mă scufund în ea ca într-o curtezană de preț, profetă și mincinoasă, care mă iniția, dar dobîndea era exorbitantă pentru că despărțirea avea să fie sfîșietoare, amintirea ei urmînd să mă doară ca o ulcerație frumoasă și incurabilă tocmai datorită frumuseții acesteia. Oricum, devenisem liber s-o privesc, s-o mîngîi, s-o sărut, s-o am, credeam că deja preluasem inițiativa, că din acel moment relația noastră atîrna precumpănitor de voința mea de a o căuta sau nu. Urcase în mine, după întîiele îmbrățișări, siguranța bărbatului cunoscător, a veșnicului nesătul care știe să-și camufleze foamea. Credeam că se consumase totul ori, în tot cazul, tot ce era esențial, și mă înșelam și constatam la fiecare nouă întîlnire că m-am înșelat, că greu sau niciodată n-o voi conduce eu, nu o voi stăpîni, totuși simțeam c-o cunosc de-acuma, că aș putea-o înghesui în gîndurile și comparațiile mele transformînd-o în cuvinte. Iar de la cuvinte încolo, mă consideram suveran... Țigara mi-a ars degetul. În sfîrșit, cred c-am salvat ceva din revederea noastră. Părăsesc balustrada, cobor treptele de ciment, lumina puternică îmi strînge ochii, uite-o, e aceeași și mereu alta, aievea și nălucă...

Mircea Constantinescu

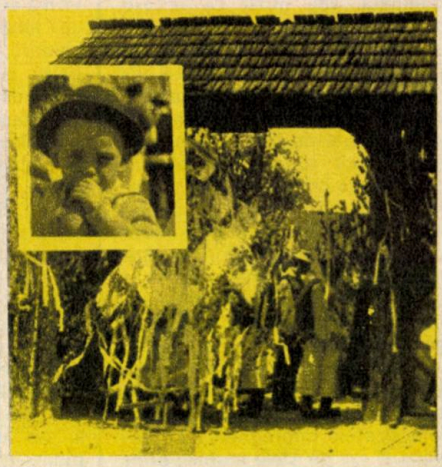

OCHII MARAMUREȘULUI

Să trăiești realitatea cu pasiunea unui reporter, să o re-compui, să o re-creezi în alb-negru, să fii, deopotrivă, ochii și memoria locurilor, iată crezul unui artist fotograf, crezul juristului Iuliu Pop. Ca să cunoști Maramureșul spiritual, țara de lemn și țara de inimă, intră în atelierul lui de pe strada George Coșbuc din Baia Mare. Te întîmpină istoria a patru decenii, o istorie în portrete mișcătoare prin vreme, o istorie vie a ritualurilor prin anotimpuri, a unei lumi colindătoare, mirată și mereu mirîndu-se cu înțelepciune prin culorile anului.

La el în casă a pogorît soarele din porțile de lemn pe funia vieții, razele se înfruptă din merele roșii retălmăcindu-ne mitul genezei, o Evă îl înghite pe Adam, șarpele îi recuprinde pe amîndoi și pe stîlpul luminii nu mai rămîne decît palma trudei (ea singura născătoare de posibile bucurii), în același spațiu plouă cu ochi de copil, cu întrebările bătrînilor satului, chipuri aspre dăltuite, a căror expresie seamănă peisajului.

Cine mă învață un semn, supus îi rămîn pe viață — vrea să spună frunza crestată deasupra ochiului solar, răsărit odată cu noul an obligîndu-mă să înțeleg în acest limbaj codificat, că semnul cunoașterii trece din generație în generație, puterea de-al îmbogăți revenindu-i totdeauna viitorimii.

Surprinde lumina din fotografiile lui Iulian Pop? Nicidecum, ea este lumina din aerul oamenilor, din buna cuviință, din cerul cu acel albastru de Prusia și din oranjul lui Costin Dipșe.

Prin ochiul lui Iuliu Pop satele maramureșene și oamenii lor au călătorit la Pisthburg, Berkley, Roma, Sulmona (orașul exilatului Ovidiu), Budapesta, Otawa, Atena, Bonn, Beijing ori Calcutta, șimbra oilor, tînjaua, staulele florilor, udătoriu, nunta, nașterea și îngropăciunea, momente esențiale în biografia oamenilor, și-au comunicat profunzimea de gînd și obrazul de duminică pe meridianele lumii.

Ion Iuga

OAȘ

Zonă geografică, istorică și etnografică distinctă, situată în nordul României, Oașul se impune în contextul general al țării și ca una din vetrele de cultură și civilizație cu o istorie pe cît de îndelungată pe atît de bogată. Rămași în afara teritoriului cucerit de romani, dacii liberi din Maramureș-Oaș au fost și păstrătorii unor tradiții și meșteșuguri originale — cusăturile de port, olăritul dar mai ales cioplitul în lemn, prezent în arhitectura unor edificii de cult sau laice. Bisericile din lemn, porțile, stîlpii etc. se impun atenției turiștilor prin individualitatea motivelor și măiestria realizării. Tradițiile pastorale, de vechime seculară, se mai păstrează încă și astăzi, cunoscînd o revigoare care le asigură perpetuarea nealterată în timp, iar obiceiurile legate de evenimentele de peste an, ori de cele referitoare la viața locuitorilor (naștere, căsătorie, moarte) sînt încă puternic reprezentate în localitățile Oașului.

Încercînd realizarea unei foarte scurte fișe monografice a zonei prin localitățile și ținuturile sale, vă invităm, stimați cititori, să cunoașteți și să vizitați.

Orașul Negrești-Oaș, situat pe malurile rîului Tur, centru al zonei etnografice Oaș, localitate în care se află un muzeu de etnografie, un altul școlar și o colecție de fotografii I.G. Andron. În împrejurimi: comunele Vama (vechi centru de olărit), Certeze, Călinești-Oaș (zone etnografice); stațiunile balneoclimatice Bixad, Valea Marea și Puturoasa; hanul Simbra Oilor — unde se desfășoară nedeia ciobănească cu același nume; comuna Săpînța — locul în care se găsește un foarte original cimitir cu sculpturi și creații în versuri, operă a creatorului popular Ion Stan Pătraș.

Baia Sprie, oraș situat pe valea rîului Săsar, centru minier și forestier atestat documentar la 1329. Aci se află monumente sculptate în lemn și datînd din 1793. În împrejurimi, în comunele Sișești și Plopiș monumente din lemn din sec. XVIII, rezervația fosiliferă de la Chiuzbaia.

Vișeu de Sus, situat pe valea Vișeului, atestat documentar la 1365, cu un monument sculptat în lemn din sec. XVIII. În împrejurimi: com. Moisei (monument din lemn, 1672) și complexul sculptural ridicat în memoria eroilor antifasciști, creație a lui Vida Geza, Băile Borșa și stațiunea de practicare a sporturilor Borșa.

Valea Marei de-a lungul căreia se întind așezări cu o vechime seculară, atestările lor documentare aflîndu-se în jurul anului 1300. Satele de aici — Mara, Hărnicești, Giulești, Berbești, Vadu Izei ș.a. păstrează aproape fiecare monumente de arhitectură veche, construite din lemn la sfîrșitul secolului al XVI-lea ori începutul celui următor, porți din lemn sculptate cu meșteșug și măiestrie, neîntrecute ca realizare artistică de alte opere similare din țară sau de peste hotare.

Valea Izei, o altă zonă reprezentativă pentru etnografia și folclorul acestui ținut al țării. La Oncești, Bîrsana, Rozavle, Șieu și alte localități (precum Bogdan Vodă — fostă capitală voievodală, reședința lui Bogdan I, 1359—1365) călătorul poate admira de asemenea priceperea și talentul meșterilor locali în sculptarea monumentelor din lemn, dedicate cultului ori vieții laice cotidiene.

Pulsul contemporan al țării, noile coordonate de dezvoltare ale celorlalte regiuni ale țării a impus și aici un nou ritm de dezvoltare. Orașele, satele, întregul ținut al Oașului cunoaște împliniri deosebite în arhitectură, în domeniile economiei și agriculturii. Păstrîndu-se și conservîndu-se valorile etnografice și folclorice ale zonei, nealterate și întregi, oșenii de azi își înscriu în mod original și plenar aportul lor la dezvoltarea țării.

ZÎMBETE

— Aș vrea să te prezint soției mele.
— De ce?
— Fiindcă vreau să-i demonstrez că se înșală cînd spune că a luat de bărbat pe cel mai urît om din lume!

— Cui spui tu, amice, asemenea gogoși? Mă crezi prost?
— Da.
— Eram sigur!

— Dumneata ești noua secretară?
— Da, tovarășe director.
— Ce mașină preferi?
— Știu și eu ce să zic? M-aș mulțumi chiar și cu un Trabant!

— A sosit un pachet pe numele Ionescu?
— Să vedem: e mare sau e mic?
— Habar n-am. Dar știu că e un pian cu coadă.

— Admirabil tablou!
— Cred și eu: e un Rafael.
— Ce vorbești domnule?
— Da... Dar nu-l atingeți cu mîna că vopseaua este proaspătă.

— Ești sigur că soția dumitale e bucuroasă că m-ai invitat la dejun?
— Te cred. Azi dimineață m-am certat cu ea o oră pe chestia asta!

— De ce te îndoiești că aș putea atinge vîrsta de 80 de ani?
— Pentru că, draga mea, văd cît de greu îți este să împlinești patruzeci.

— Timpul, dragul meu e un sfetnic bun și un mare dascăl.
— Așa e, dar din păcate își omoară elevii.

— Tovarășe medic, am început să nu mai văd bine, poate am nevoie de ochelari?
— De care să fie? Pentru miopi sau presbiți? Plați? Concavi? Cu lentile convexe?
— Îmi este indiferent. Totul e să fie transparenți.

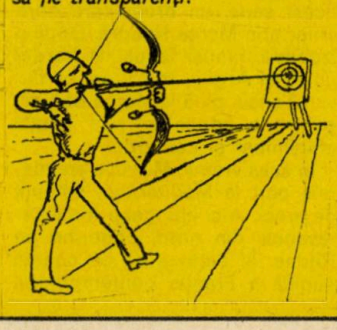

Navigatori

1. Pytheas
2. Antoine de Bougainville
3. Ioshua Slocum

1

PRIN SECOLUL AL IV-LEA dinaintea erei noastre, grecii cunoșteau bine o mulțime de lucruri din diverse domenii; știau, între altele, că pămîntul este un glob, spre deosebire de egipteni, care afirmau că pămîntul este plat. Marea, pentru grecii antici, era elementul primordial care le permitea să muncească și să facă comerț. Dar în secolul al IV-lea înaintea erei noastre, grecii nu erau singurii navigatori în Mediterană. Corăbiile lor erau adesea atacate și scufundate de cartaginezi, încît grecii au văzut, încet-încet îngustîndu-li-se domeniul de explorare de călătorie și de comerț spre coastele Europei. De aceea, ei au fost nevoiți să caute drumuri noi de navigație, către zone geografice de unde să-și poată procura materiile prime necesare comerțului lor și traiului zilnic în cetățile metropolitane. Au căutat, în acest sens, un drum spre nord chiar prin Marea Neagră. După o legendă, însuși Iason, la bordul corăbiei Argos, ar fi urcat pe fluviul Tanais pînă la Marea Baltică, pentru a aduce în țara natală chihlimbar și cositor!...

În acea vreme, Marsilia era marele port la Mediterană, stăpînit de greci. Aici ajungeau toate caravanele din nord, coborînd pe Rhone. În cetatea de pe coasta sudică a Franței contemporane trăia un matematician și astronom care cunoștea steaua polară. Într-o zi lui Phyteas, căci așa se numea savantul, călătorii veniți din nord i-au spus că acolo zilele sînt mult mai lungi ca nopțile, că marea, regulat se retrage de la țărm, pentru a reveni tot așa de regulat. Curiozitatea pentru cercetarea acestor fenomene, l-a determinat pe Phyteas să ceară autorităților să-i aprobe tentativa de a trece, pe propriul său risc, prin Coloanele lui Hercule — Strîmtoarea Gibraltar de astăzi, păzită atunci cu strășnicie de cartaginezi, care aveau două posturi de observație la Gades (Cadix) și Tangis (Tanger). Ideea lui Phyteas a fost aprobată după lungi discuții, dar planul matematicianului a fost completat: vor pleca din Marsilia două corăbii—

una îndreptîndu-se către regiunile septentrionale, cealaltă spre sud. Expediția nordică, avîndu-l în frunte pe Phyteas, urma să aducă în cetate cît mai mult chihlimbar și cositor, în timp ce corabia comandată de Euthimenes trebuia să aducă din sud aur și fildeș. După un an de pregătiri, expeditionarii erau gata de drum. Memoria istoriei a reținut cu exactitate data: 1 aprilie, anul 330 î.e.n. Prima parte a călătoriei era cea mai grea, căci, pentru a forța Coloanele lui Hercule, trebuia înșelată vigilența cartaginezilor. În acest scop, Phyteas a decis că va naviga, în această zonă, noaptea; în plus— împotriva opozițiilor vehemente ale concetățenilor săi — a reușit să vopsească în negru carcasa corăbiei «Artemisa», iar pînzele ei le-a vopsit în cafeniu-închis, culoare care— în epocă— se considera a fi semnul doliului... Dar acestea nu erau măsuri suficiente de precauțiune, ca să nu fie observat de cartaginezi. Nici remorcarea, în chip de pradă de război, a navei lui Euthimenes nu i-a înșelat pe fenicieni. Aceștia s-au apropiat de convoi și au tras în marinarii greci. Din fericire, de pe Artemisa, Phyteas și oamenii lui au putut să imobilizeze, cu un fel de lasou, vîslele navei feniciene, capturîndu-i astfel pe atacatori...

În sfîrșit, trecute Coloanele lui Hercule, după 14 zile de la plecare, odată ajunse în Atlantic, cele două nave și căpitanii lor se despart: Euthimenes se îndreaptă spre sud, Pytheas spre nord. După încă nouă zile de navigare pe Atlantic, Pytheas a deschis documentul secret pe care i-l înmînase conducerea cetății. Citindu-l, savantul navigator afla, cu stupoare, adevăratul scop al expediției sale, fixat de cei ce o finanțaseră: nu scopul științific prima, ci economicul și, în plus, obligativitatea descoperirii unei căi de comunicație între Marea Baltică și Pontul Euxin; pe scurt — să caute, prin nord, fluviul în care ar fi ancorat corabia miticului Iason!... Desigur, acest drum, inexistent — n-a putut fi descoperit de Pytheas. El a descoperit, în schimb, țara oamenilor albaștri, a cunoscut mareea, a fost frapat de numărul mare al balenelor și al cașaloților, a navigat— chiar mai la nord de Ultima Thule — printre aisberguri și s-a izbit de o imensă insulă de gheață. A navigat în apele Scandinaviei, Norvegiei și Danemarcei contemporane, iar din Ba-Altis și-a umplut corabia cu chihlimbar și cositor. După 163 de zile, s-a întors la Marsilia. Corabia i se afla în bună stare, iar oamenii echipajului trăiau. Pe Pytheas nu l-a așteptat însă gloria. Dimpotrivă: a fost acuzat că este un mincinos, care nici n-a căutat măcar drumul spre Pontul Euoin; despre chihlimbarul și cositorul aduse se spunea că au creat o criză economică a cetății. Denigratorii i-au umbrit fapta ieșită din comun a marelui navigator. Ulterior, timp de două milenii, despre el continua să se afirme că este un mincinos. Strabon însuși, celebrul geograf, a fost unul din acuzatorii săi nemiloși. Istoria îl poate ierta însă pe acesta din urmă, deoarece, datorită lui, se știe astăzi despre periplul lui Pytheas; Strabon citise și comentase jurnalul de călătorie al navigatorului, păstrat în biblioteca din Alexandria, înainte de a fi ars...

2

ÎN ZIUA DE 10 FEBRUARIE 1763, odată cu semnarea tratatului de la Paris, Franța ceda Angliei Canada, insulele Grenada Dominica, Tobago și litoralul senegalez. Pierderea Canadei nu a însemnat numai desprinderea de Franța încă a unui teritoriu colonial; ci — dincolo de asta — schimbarea cursului atîtor destine omenești; sfîrșitul războiului a determinat, între altele, emigrarea unui mare număr de canadieni în Franța. Ei s-au așezat — avînd statut de «repatriați» — în cîteva colonii în Bretagne, în Normandie și Poitou...

Această călătorie este istorică pentru că de ea se leagă nemijlocit și destinul lui Antoine de Bougainville, navigatorul care a cercetat — între 1763 și 1765 — arhipelagul Falkand, a întreprins o călătorie în jurul lumii (între 1766—1769), a acostat în arhipelagul Louisiade și în Touamotu.

Dar cum a ajuns Bougainville navigator, și încă unul din elita cuceritorilor mărilor și lumii?

Răspunsul ar putea fi simplu și ar putea suna așa: din întîmplare! În realitate, dacă hazardul nu s-ar fi întîlnit cu omul care, căutîndu-l, a știut să și-l facă aliatul unei vii dorințe, Bougainville ar fi rămas un anonim.

Cine era așadar, de unde venea și ce fapte neobișnuite a săvîrșit descoperitorul «paradisului terestru»?

S-a născut în 1729, în casa unui nobil francez. De mic copil s-a dovedit a fi extrem de dotat, încît, la 20 de ani, ca matematician, era autorul cîtorva descoperiri pe care le-a supus atenției Academiei de Științe; la aceeași vîrstă participa la un congres al matematicienilor ținut la Londra. Curînd, a intrat în armată, dar nu în corpul de gardă al regelui, ci în rîndurile combatanților obișnuiți. În această calitate, a fost trimis în Noua Franță, să lupte împotriva englezilor. S-a împrietenit cu generalul Montcalm, care l-a numit comandant, și a participat la întreaga campanie din Canada distingîndu-se în bătălii la Montreal apoi la Quebec.

Cînd Montcalm — disperat că metropola nu se mai preocupa de soarta războiului din Canada — a trimis o delegație în Franța, Bougainville se afla în fruntea ei. A prezentat curții regale situația de pe front, a cerut ajutor, dar fără nici un rezultat; curtea și guvernul nu mai manifestau interes față de teritoriile numite, după cucerirea lor, noua Franță. Reîntors în Canada, Bougainville a participat la ultimele bătălii și a asistat la eșecul final. S-a distins, din nou, în luptele pentru apărarea Quebecului și în cele purtate în Cîmpiile Abraham, unde comandantul suprem, Montcalm, va fi ucis, ca și comandantul trupelor engleze — Wolf. Franța, învinsă, a cerut pace; ea a fost semnată la Paris, la 10 februarie 1763...

În asemenea împrejurări, Bougainville a revenit în Franța; dar nu s-a stabilit pe nici una din moșiile părinților săi, ci — îngrijorat de soarta «repatriaților»— a căutat soluții pentru ei; în țara lor de origine, de unde plecaseră cu

zeci de ani în urmă, aceştia nu puteau să se readapteze uşor condiţiilor de viaţă şi climă din Bretagne, Normandie sau Poitou; dorinţa multora dintre ei era să se stabilească undeva pe o insulă din imensitatea continentului lichid şi să întemeieze acolo o colonie de sine stătătoare...

În faţa acestui proiect, guvernul n-a manifestat nici un fel de entuziasm. Bougainville, însă, iniţiatorul lui, nu a disperat; ca să-şi concretizeze planul, a atras de partea sa un frate academician, şi un unchi; prin contribuţia celor trei s-a constituit un mare capital particular faţă de care autorităţile nu mai puteau arăta indiferenţă şi neîncredere; aşa încît ministrul Marinei, Choiseul, a primit dispoziţii să ofere expediţionarilor două vapoare, «Vulturul» şi «Sfinxul».

În 1763 s-au îmbarcat 76 de familii ale «canadienilor francezi» şi s-au îndreptat, prin Atlantic, către extremitatea meridională a Africii de Sud, unde se află arhipelagul Falkland. În momentul debarcării, pe noii colonişti îi aştepta o surpriză de proporţii: înaintea lor, cît cuprindeau cu ochii, se întindeau cîmpuri de iarbă grasă şi coline verzi; la orizont, în schimb, privirile nu distingeau nici un arbore, nici un copac! Or, ca să-şi clădească locuinţe, oamenii aveau nevoie de lemn de construcţie. Pentru a-l procura, Bougainville a navigat pînă în Antile. La înapoiere, în 1764, o parte a arhipelagului Falkland fusese mistuită de flăcările unui incendiu: autorii lui erau spaniolii, care nu mai admiteau colonia franceză în apropierea posesiunilor lor şi a Strîmtorii Magellan! Bougainville trebuia, aşadar, să-şi încerce norocul în altă parte...

Prin Strîmtoarea Magellan a pătruns în Pacific. În cursul periplului său, a rezolvat una din enigmele vremii, explicînd că toponimicul Patagonia provine de la «oamenii cu picioare lungi», care au populat cîndva regiunea şi care, probabil, au servit ca modele pentru statuile uriaşe din Insula Paştelui.

Insula Paştelui n-a fost însă descoperită, atunci, de Bougainville. El s-a îndreptat mereu spre est şi a acostat în arhipelagul Touamotu. Aici a fost întîmpinat de băştinaşi cu prietenie. Vapoarele europenilor, relata mai tîrziu expediţionarul, erau înconjurate de mii de pirogi, purtînd în ele bărbaţi frumoşi şi femei răpitoare; ele nu cunoşteau complexele moralităţii continentale. Natura era edenică, iar bogăţiile ei deosebit de abundente...

Debarcînd în acest loc, pe care indigenii îl numeau «O Tahiti», francezilor nu li s-a permis să se împrăştie în întreaga insulă; li s-a stabilit o zonă delimitată, unde localnicii puteau veni oricînd. Despre obiceiurile lor, Bougainville nota că aceştia nu au deloc simţul proprietăţii, că acordă copiilor o atenţie specială, indiferent că se născuseră dintr-o căsătorie sau dintr-o legătură dinaintea mariajului. Pe scurt, credea Bougainville, aici, în Touamotu, se află paradisul pămîntesc! Credinţa navigatorului era accentuată şi de informaţiile pe care le furniza Autouru, un localnic, luat la bord, la plecarea francezului din Tahiti. El povestea, între altele, că insularii sînt navigatori înzestraţi şi că, în această parte a lumii, exista chiar din timpuri imemoriale, o anumită formă a navigaţiei de... plăcere; obiceiul era o consecinţă a dorinţei evitării prea multor căsătorii consanguine; în acest scop, oamenii plecau în pirogi de-a lungul arhipelagului; duceau cadouri pentru locuitorii insulelor pe care urmau să le viziteze, cunoşteau femeile de aici, făceau cu ele copii şi, uneori, se întorceau «acasă» cu cîte o nouă soţie...

Bougainville a rămas în Touamotu numai opt zile, între 7 şi 13 aprilie 1768. Şi-a continuat călătoria spre sud şi sud-est. S-a oprit mai întîi în Samoa, unde băştinaşii nu l-au mai primit cu fructe, purcei fripţi, banane şi nuci de cocos, ca în Tahiti.

Din Samoa, a ajuns în insulele Soloman, pe care le-a luat drept un nou continent şi le-a botezat cu numele său.

Periplul francezilor s-a derulat, după popasul din insulele Soloman, fără istorie în privinţa descoperirii de noi teritorii.

Corăbiile lui Bougainville au pătruns, prin nordul Australiei, în Oceanul Indian, au înconjurat Asia pe la Capul Bunei Speranţe şi, reintrînd în Atlantic, au ancorat în nord-vestul Franţei, la Saint Malo. Se încheia, acum, în 1769, o veritabilă cursă pe mări şi oceane, în jurul lumii. La sfîrşitul ei, Bougainville se putea felicita că nu a pierdut decît cinci marinari, dintre care trei au preferat să rămînă, poate pentru totdeauna, în Touamotu, convinşi că aici se află «paradisul terestru». În ce-i priveşte pe căpitani şi pe oamenii rămaşi la bord, după fiecare, aceştia s-au convins că farmecele tahitienilor conţineau, uneori, otrăvuri; asta pentru că, repede de tot, bolile venerice au început să provoace regrete profunde printre membrii echipajelor...

Cînd a debarcat la Saint Malo, Antoine de Bougainville abia împlinea 40 de ani. Restul vieţii, pînă în 1811, şi l-a petrecut aureolat de glorie; se bucura de stima conaţionalilor, căci el — pentru Franţa — luptase în Canada şi îşi înscrisese numele în galeria marilor navigatori ai tuturor timpurilor.

3

CĂTRE SFÎRŞITUL veacului trecut, navigaţia marină trăia un adevărat moment de revoluţie: vapoarele cu aburi luau locul vechilor corăbii cu pînze. Momentul acesta, care s-a consumat pe parcursul cîtorva decenii, a produs, adesea, drame şi tragedii, nu numai de ordin economic; el a marcat puternic psihologia miilor de marinari îndrăgostiţi de corăbiile tradiţionale; unii au refuzat să urce pe puntea noilor vase; alţii s-au încăpăţînat să dovedească puterea corăbiilor de a ţine piept concurentului lor — vaporul modern.

Din această confruntare a cîş-

tigat, cum era firesc, noul: vapoarele cu aburi, tot mai perfecționate, au umplut mările și oceanele lumii...

Apărătorii fanatici ai vechilor mijloace de navigație marină au reușit, în asemenea circumstanțe de confruntare acerbă, să împingă în prim-planul atenției generale o experiență, și ea cu adevărat revoluționară: posibilitatea omului de a supraviețui în ipostazele periplurilor solitare, circumscrise celor mai spartane rigori. Ioshua Slocum a fost unul dintre primii oameni, care și-au înscris glorios numele în galeria marilor navigatori solitari. El este «strămoșul» temerarilor care s-au aventurat să înfrunte singurătățile continentelor lichide, în tentativa de a demonstra capacitatea omului de a rezista, vreme îndelungată, singur, plutind între apă și cer. Abia după el, și mai aproape de anii noștri, istoria va înregistra faptele similare ale altor celebrități numite Toumelin, Moitessier, Gerbault, Bombard.

Pînă în iulie 1895, cînd a pornit în călătoria fără precedent, cu gîndul să facă ocolul lumii pe corabia «Spray», construită de el, ajutat doar de un prieten dulgher, Ioshua Slocum navigase pe tot soiul de ambarcațiuni; a naufragiat chiar, odată, împreună cu soția și copiii săi, fiind obligat să parcurgă o lungă distanță cu o barcă de salvare.

Să urmărim însă periplul neobișnuit al marinarului născut în Noua Scoție...

A plecat din portul Yarmouth, situat pe coasta de est a Statelor Unite. A traversat Atlanticul și a ajuns, fără dificultăți, în Gibraltar. În zilele și nopțile lungi, ca să-și omoare timpul, cînta și făcea conversație cu singura ființă pe care o luase cu sine: o capră. Din cînd în cînd, făcea semne corăbiilor întîlnite în cale, cerînd căpitanilor lor alimente proaspete, pentru a nu se îmbolnăvi de scorbut. În Anglia a fost primit cu triumf, dar n-a stat să se bucure de el, căci se grăbea pentru o nouă traversare a Atlanticului, cu scurte popasuri în Insulele Canare și în Insulele Capului Verde. Călătoria aceasta s-a derulat aproape fără istorie pînă pe coasta Americii de Sud, cînd corabia a eșuat pe o plajă din Uruguay. Ajuns la Buenos Aires, Slocum a făcut un pelerinaj la mormîntul primei sale soții, Virginia, pe care o iubise mult. După aceea, plecînd din Rio de Janeiro, a urmat coasta estică a Americii de Sud, îndreptîndu-se către Strîmtoarea Magellan. Zona era extrem de periculoasă, pentru traversare, deoarece, prin poziția ei, se află în apropiere de regiunile polare sudice, unde prezența icebergurilor persistă aproape tot cursul anului. Pe deasupra, canalele Strîmtorii erau semănate cu o mulțime de recife și erau pîndite de pirații indieni conduși de faimosul Blak Pedro, care atacau fără milă pe navigatori. Ca să nu lase impresia că e singur pe corabie, Slacum a recurs la o stratagemă: se îmbrăca cînd cu o pălărie, cînd cu alta, își schimba des cămășile și locul de observație și a instalat pe puntea ambarcației un grindei, în chip de santinelă supraveghind împrejurimile. Cu toate acestea, într-o noapte, a fost atacat de pirații lui Blak Pedro; l-au salvat cuiele presărate pe puntea corăbiei, care au intrat adînc în tălpile goale ale jefuitorilor, speriindu-i...

La ieșirea din Strîmtoarea Magellan, corabia lui Slocum a fost gata-gata să fie înghițită de valuri! Trei zile și trei nopți, furia apelor dezlănțuite l-au purtat pe navigator, fără ca acesta să știe unde se află. A patra zi, cînd a apărut soarele, și-a dat seama că a făcut ocolul Țării de Foc și că, trecînd peste Canalul Horn, a revenit în Atlantic! Obosit și cu vasul avariat, temerarul se găsea, din nou, înaintea Strîmtorii Magellan. Vedea cum, pe tărmuri, se mișcau crengile copacilor sub care așteptau pirații indieni...

A trecut, pînă la urmă, prin Strîmtoare, dar pe un alt canal decît cel precedent. A intrat în Pacific printr-o zonă situată foarte la sud, de unde a trebuit să se îndepărteze repede din cauza icebergurilor. S-a îndreptat spre o insulă ce aparținea statului Chile — ridicătură de piatră în ocean — acolo unde a fost părăsit marinarul scoțian Alexander Selkirk, cel nemurit cu numele de Robinson Crusoe. De aici s-a îndreptat spre arhipelagul Juan Fernandez, unde a rămas opt zile ca să-și reîmprospăteze forțele, hrănindu-se cu fructe și legume proastepe.

După acest popas, au urmat zile și nopți lungi de navigare solitară pînă a ajuns în Samoa, la Alpia. Aici i-a făcut o vizită văduvei lui Robert Louis Stevenson, autorul cărții **Povestiri din mările Sudului.** S-a îndreptat, apoi, spre Noua Zeelandă și, mai departe, spre Australia. La Sidney, i s-au cerut bani de vamă, taxe de intrare în port. Ca să le poată plăti, a propus să țină cîteva conferințe. Propunerea i-a fost însă refuzată, încît a fost obligat să rămînă pe mare pînă cînd a prins o femelă de rechin de pe urma căreia, expunînd-o, a cîștigat banii necesari. Tot în Australia, Slocum a fost atras într-un proces, fiind acuzat de către un fost matelot pe vasul de cursă lungă pe care-l comandase cu ani în urmă, că este un escroc și un hoț. A ieșit cu bine pînă la urmă din înscenarea murdară, dar a căzut bolnav. S-a însănătoșit cu greu și a părăsit Australia; nu înainte, însă, de a vizita localitatea Cooktown, orașul marelui navigator Cook.

Prin Oceanul Indian, Slocum se îndrepta acum spre coasta Africii de Sud. Era în anul 1897. Lumea credea că a fost înghițit de valuri. Numai în momentul cînd a acostat la Durban, consulul Statelor Unite ale Americii a putut să difuzeze știrea că navigatorul solitar trăiește... Ziarele au difuzat, tot atunci, și despre momentul întîlnirii lui cu celebrul explorator Stanley...

Din Africa de Sud, periplul lui Ioshua Slocum s-a derulat, din nou, spre Insula Ascension, pe care o văzuse și cînd a coborît dinspre Gibraltar spre coasta Americii de Sud. De acum se putea spune că navigatorul solitar a cîștigat partida. Vroia să debarce, în drum spre America, în Antile. S-a întîmplat însă că, pe cînd încerca că consulte harta, a constatat că aceasta i-a fost complet distrusă de capra pe care o avea la bord! S-a apropiat, de aceea, de Bahamas și, mai departe, a călătorit, de-a lungul coastei americane, pînă în portul de plecare. Întoarcerea sa nu a stîrnit interesul nimănui, pentru că țara natală era angajată în războiul americano-spaniol. Navigatorul era strîmtorat din punct de vedere financiar. Ca să se redreseze, cît de cît, a ținut conferințe despre periplul său ieșit din comun. Mai tîrziu, un editor i-a cerut să scrie o carte, publicîndu-i-o. Cu veniturile realizate astfel, și-a reconstruit corabia și a continuat să navigheze de unul singur. «Cînd se apropia iarna — scrie unul din biografii săi, Alain Bombard, el cobora spre Antile, în căutarea soarelui...»

Valentin Borda

Vom da mîna cu „OMUL ZĂPEZII"?

IN HIMALAIA I SE SPUNE YETI *sau kong-mi sau miti, în Siberia — tungu sau ciuciunaa, în Caucazul de Sud — kaptar, în Mongolia — almas, în Statele Unite și Canada — bigfoot sau sasquatch. La noi i se zice mai simplu: omul zăpezii...*

Dar este el într-adevăr un om? Este o fiară? Este cumva rodul fanteziei debordante a localnicilor anumitor regiuni ale lumii, amestecată cu fantezia nu mai puțin debordantă a turiștilor, a alpiniștilor ajunși prin aceste părți de lume? Iată întrebări la care răspunsul nu s-a dat și cine știe dacă se va da vreodată.

Cine știe dacă vom ajunge vreodată să facem cunoștință cu cel pe care, pînă la proba contrarie, este sau pare a fi... semenul nostru, ruda noastră, de ce nu?!

NAMCA BAZAR *este o mică localitate în drumul ce duce spre imperiul Vîrfului Cerului, cum numesc nepalezii Everestul. La două zile de mers de aici se găsește așezarea miniaturală Phortse, în jurul căreia pasc imense turme de aci.*

La 11 iunie 1974 una dintre aceste turme era păzită de o tînără șerpașă. Ea stătea pe o piatră privind hîrjoana norilor. Pe nepusă masă, cineva strănută în spatele ei, foarte aproape. Întorcîndu-se să vadă cine era autorul strănutului, a rămas stană de piatră: în fața ei stătea o arătare stranie, asemănătoare unei maimuțe uriașe, cu trăsături urîte, cu păr cenușiu și aspru. Animalul o luă în brațe și fugi cu ea spre pîrîul din apropiere. A aruncat-o în apă după care a fugit dînd iama în turma de jaci.

După plecarea straniei arătări, oamenii au găsit pe cîmp cadavrele

UNA, CALDĂ ALTA RECE

Doi tineri pe o bancă...

El: Ce vei face dacă m-aș apropia mai mult de dumneata?

Ea: M-aș apăra.

El: Ce vei face dacă te-aș îmbrățișa?

Ea: M-aș apăra.

El: Și ce-ai face dacă te-aș săruta?

Ea: M-aș apăra.

El: Presupune că încerc.

Ea: Mi-am epuizat deja toate forțele discutînd, așa că nu mai am putere să mă apăr.

●

Un pescar povestește altui pescar:

— Noaptea trecută am avut un vis minunat: eram singur într-o barcă cu Dorina!

— Formidabil! Și ce s-a întîmplat?

— Am prins un pește de patru kilograme...

●

Discuție la telefon:

— Mery, pot veni la tine astă seară?

— Desigur John, vino.

— E o greșală, nu sînt John!

— N-are importanță. Nici eu nu sînt Mery!...

Profesorul întreabă un băiețaș din clasă:

— Ce este un ipocrit?

— Un băiat care vine la școală cu zîmbetul pe buze...

●

La un circ, se execută un număr pentru care, un trăgător de elită are nevoie de un voluntar. Din sală se prezintă un candidat.

— Iată despre ce este vorba: dumneata ții un trabuc în gură și eu îl voi tăia în două cu un singur glonte. Nu aveți de ce să vă temeți! N-am dat greș niciodată.

— Și dacă, totuși, se întîmplă ceva?

— Ca de obicei: restitui banii spectatorilor!!

a trei jaci. Doi dintre ei fuseseră omorîți cu lovituri de bîtă sau pietre, cel de al treilea avea coloana vertebrală frîntă.

— Atacul împotriva turmei de jaci nu poate fi opera unui om, iar în cazul că yeti există, atunci totul îl arată pe el drept autor și răspunzător de moartea celor trei jaci, ziceau localnicii.

Ideea aceasta a fost preluată apoi și de specialiști și de reprezentanții presei, radioului și televiziunii. Povestea cea mai interesantă se referea însă la urmele lăsate de misteriosul vizitator. Pînă nu demult astfel de urme au fost găsite numai în zăpadă. De curînd însă ele au fost identificate și pe unele porțiuni de teren moale. Comparîndu-le cu cele găsite pe zăpadă, s-a dovedit că ele erau identice. Ele au o lungime de cca 30 cm și o lățime, în partea lor cea mai lată, de 10 cm. Aspectul cel mai intrigant al acestor urme îl prezintă distanța foarte mare dintre degetul gros și arătător, or, dintre toate ființele care populează planeta noastră, numai omul și maimuța prezintă asemenea caracteristică!

Elementele de mai sus au pus oamenii de știință în fața a trei ipoteze. Conform uneia dintre ele, ar putea fi vorba despre niște urmași ai omului de Neanderthal, care a trăit acum 500 000—100 000 de ani. După o alta, ar putea fi vorba despre Gigantopithecus, ale căror rămășițe au fost descoperite în India și Sudul Chinei. Se presupune că acesta măsura pînă la 2 m și cîntărea pînă la 150 kg. Cea de a treia ipoteză susține că ar fi vorba de antropoizi din neamul langur al maimuțelor din Himalaia. Numai că maimuțele acestea au o coadă destul de lungă, or, toți cei care l-au văzut pe yeti afirmă că acesta nu avea coadă!

De altfel, așa ni-l înfățișează și vechile picturi religioase de pe țesăturile de bumbac sau din manuscrisele tibetane. Așa ni-l descrie și poetul tibetan Milarepa, care a trăit în secolul al XI-lea. Cine altul ar putea fi «omul-urs» căruia el îi dedică un poem, dacă nu tocmai acest mi-ti sau Kong-mi, cum îi spun tibetanii? Adică «omul zăpezii», cum îi spunem noi.

Acestea au fost cuvintele pe care le-au rostit localnicii care îl însoțeau pe savantul englez Howard Bury în anul 1921 cînd a văzut pentru prima dată ciudata arătare. De atunci a fost împămîntenită denumirea de snowman — omul zăpezii, mai ales în urma publicării unui interesant articol pe această temă, în revista :«The New Statesman» din Calcutta, sub semnătura lui Henry Newmann.

ÎN EUROPA știrile despre omul zăpezii au pătruns încă din primul sfert al secolului trecut. În anul 1932 un rezident englez din Katmandu, Hughson, a făcut cunoscut că în Himalaia oamenii de prin acele părți de lume întîlnesc adesea un monstru cu chip de maimuță, dar care are poziție bipedă. Aproape douăzeci de ani mai tîrziu un naturalist englez a găsit într-o pădure de munte din Sikkim niște urme enorme pe care le-a atribuit monstrului semnalat de Hughson. Era acesta prima dovadă că yeti nu era o fantezie și că, poate, cheia dezlegării acestei enigme s-ar putea găsi în legendele și miturile localnicilor.

Anul 1951 a însemnat un moment de cotitură în istoria cercetărilor legate de fenomenul yeti. Pînă în acel an a domnit în Nepal dinastia Ran, care promovase o politică de izolare totală a țării. După căderea acesteia, Nepalul a deschis larg porțile turiștilor străini. În jurul muntelui Himalaia au început să roiască alpiniști aparținînd tuturor națiilor, marea lor majoritate veniți aici pentru a-l căuta pe omul zăpezii, ale cărui urme au început să apară tot mai des.

În anul 1962 sir Edmund Hillary, primul cuceritor al Everèstului, a declarat cu autoritatea-i recunoscută, după cercetări care au durat cîteva luni, că yeti este o creație a oamenilor, că originea lui se trage din teamă și credințe mistice sprijinite fervent și de poveștile străinilor. Cu ocazia șederii sale în această zonă, sir Edmund a vizitat și a stat îndelung de vorbă cu diferiți călugări și preoți budhiști dar, culmea, nici unul dintre aceștia nu i-a declarat că nu l-ar fi văzut pe yeti!

Craniile găsite de Hillary, precum și pielea acoperită cu păr aspru proveneau, după cum au demonstrat cercetările științifice, de la antilopele sălbatice.

Foarte interesantă este părerea lui Hillary și despre urmele lăsate de yeti. El a declarat că aceste urme sînt lăsate de niște animale mai mici, urme care fiind imprimate în zăpadă, se măresc cu timpul sub acțiunea razelor soarelui. Desigur, declarația lui Hillary nu a făcut decît să facă să crească tabăra celor care nu credeau în existența omului zăpezii.

De ce pînă acum, dintre toți cei care susțin că l-au văzut pe yeti, nu l-a fotografiat nici unul? Iată un alt argument al lui sir Hillary în sprijinul părerii sale că yeti e doar rodul fanteziei.

Unii dintre cei care nu cred în existența omului zăpezii sînt de părere că șerpașii care susțin că l-au văzut sînt niște escroci. Cine poate spune dacă nu cumva omul zăpezii pe care l-au văzut unul sau altul nu este unul de-al lor, care și-a confecționat un soi de încălțăminte mai mare și s-a îmbrăcat în pielea unei maimuțe mai mari!?

Cunoscătorii modului de viață al șerpașilor susțin însă că aceștia nu ar fi capabili de asemenea trucuri ieftine. Și-apoi, ar trebui să fie niște oameni diabolici, pentru a putea repeta scena de atîtea și atîtea ori, în atîtea și atîtea secole.

Iată acum și un alt argument al celor care cred în existența omului zăpezii: acceptînd că soarele lărgește urmele lăsate în zăpadă, care ar fi ale unui animal mai mic, cum se explică distanța foarte mare care delimitează pasul?

Naturalistul englez Edward Cronin este de părere că yeti este o maimuță cu mers biped, care trăiește prin văile pădurilor din regiunile ghețurilor veșnice. De aceeași părere sînt și savantul belgian dr. B. Heavelmans, părintele kryptozoologiei, adică a științei despre animalele necunoscute, și profesorul sovietic Porșnev.

VEȘTI DESPRE EXISTENȚA OMULUI ZĂPEZII vin din toate părțile lumii și chiar dacă amănuntele privind descrierea lui diferă de la caz la caz, ele reușesc să creioneze aproape exact portretul robot al enigmaticului locuitor al Terrei. Iată de ce n-ar fi exclus ca într-o bună zi să întîlnim prin gazete o știre ca aceasta: Capturat apoi pierdut yeti — omul zăpezii — o ființă masivă bipedă, cu brațe lungi ajungîndu-i pînă la genunchi, păros — mai puțin pe față, fără coadă. Nu știe să vorbească și scoate niște sunete nearticulate. Aducătorului recompensă!

Eu unul l-aș duce imediat păgubașului. Ce să fac cu el dacă nu știe să vorbească și, în plus, n-are nici măcar coadă...

Cîte zăpezi se vor mai topi pînă cînd într-o bună zi vom fi martorii unor scene ca aceasta:

— Dați-mi voie să vi-l prezint pe domnul yeti!

Presupunînd că ar arăta precum acest bigfoot, înregistrat pe peliculă de un cineast amator american, ați avea curajul să-i întindeți mîna?

O problemă:

DOI PLUS UNU

de Odgen Nash

Dragă domnişoară Dix, sînt un tînăr
în vîrstă de treizeci şi şapte de ani şi jumătate.
Prietenii mei spun că nu-s de lepădat,
lucru pentru care, ca să fiu cinstit
eu întotdeauna m-am cam chinuit.
Cît despre băuturi ca vinul, cognacul sau berea
eu nu stau la tocmeală,
şi, practic, eu sînt generos la orişice greşeală.
Ei bine, domnişoară Dix, ca să nu mai bat apa-n piuă,
este cineva anume
care consideră că sînt chiar frumuşel
şi vă scriu dumneavoastră să m-ajutaţi niţel.
Vedeţi, totul a început cînd eram plecat.
Cînd m-am întors am descoperit că o pereche de papagali la mine-n
casă s-au culcat.
Nu sînt înnebunit după papagali,
dar ţin să vă spun că erau
tare dulci în colivia lor cu aur parcă dată,
iar prietenia lor ajunsese într-o fază avansată.
Şi tocmai o iertasem pe cea
care a fost cu ideea de a-mi dona
logodnicii înaripaţi,
cînd băiatul din casă a prins în curte un papagal rătăcit
pe-al cărui posesor nu l-am putut afla.
Aşa că aveam trei, şi asta nu era o trivialitate,
deoarece se ştie că un
papagal fără perechea lui
se prăpădeşte, moare de singurătate,
Aşa că am cumpărat un al patrulea papagal
pentru cel de-al treilea papagal şi au stat aşa
foarte drăgăstoşi cioc în cioc.
Dar pe urmă cel de-al treilea papagal, pentru care-l
adusesem pe cel de-al patrulea papagal ca nu cumva
să moară, la sfîrşitul săptămînă nu mai trăia deloc.
Aşadar, am rămas cu un număr impar de papagali
şi asta nu era o trivialitate,
pentru că un papagal fără perechea lui
se prăpădeşte, moare de singurătate.
Aşa că sîntem nevoiţi să cumpărăm un al cincelea
papagal
ca să-l consolăm pe cel de-al patrulea papagal pe care-l
cumpărasem
ca să-l mulţumim pe cel de-al treilea papagal,
şi-acum iată că şi-a pierdut pofta de mîncare,
Şi-acum, domnişoară Dix, eu simt c-am înnebunit.
Nu vreau să sfîşii inima nimănui,
dar trebuie să ştiu ce să fac, la o adică:
să tot cumpăr papagali,
domnişoară Dix,
sau credeţi c-ar fi mai bine să cumpăr o pisică?

În românește de Daniela Grozavu

GHID PRACTIC DE CĂLĂTORIE

- PARIS
- DOLE
- VERONA
- VENEȚIA

Cîteva oraşe şi cîteva note răzleţe, dar şi chestiuni practice, care evită deruta, care te ajută să cheltuieşti mai puţin şi să vezi mai mult şi mai interesant.

Oraşele sînt Paris, Dôle, Verona şi Veneţia.

Despre Paris am să vă spun cîteva lucruri foarte practice doar. Primul drum al celui care a coborît din tren la Paris şi care nu e aşteptat de cineva şi care nu are franci francezi este la BUREAU DE CHANGE, deci la biroul de schimb, care se află în fiecare gară. Care se deschide dimineaţa pe la ora 8 şi se-nchide seara, cred că pe la ora 18. Fără franci francezi eşti un om mort. Aşa că nu ajungeţi la Paris seara prea tîrziu sau dimineaţa prea devreme. După ce ai franci francezi întîi de toate trebuie să-ţi depui bagajele. Am uitat să vă spun că se găsesc pe peron cărucioare şi te poţi duce cu căruciorul pe care-l porţi singur la BUREAU DE CHANGE. Am uitat să vă spun că la Paris sînt foarte multe gări, la fel de importante aproape. Cînd vii din România trenul te lasă în* Gare de l'Est. *Cînd vii din nord la* Gare du Nord, *cînd vii dinspre sud la* Gare de Lyon *(adică dinspre Elveţia, Italia sau Marsilia şi Lyon), cînd vii dinspre sud-vest adică dinspre Spania sau dinspre Bordeaux te opreşti la* Gare d'Austerlitz. *Mai există gări destul de importante:* Gare Saint-Lazare *şi* Gare Montparnasse. *Poate mai sînt şi altele. La* Gare d'Austerlitz *există un avantaj. Există în gară un birou cu hotelurile libere, cu camere libere, bineînţeles cu preţul respectiv, care mi se pare că nu ia comision de la pasager, ci de la hotel (Cel puţin la Viena, în gara în care te opreşti cînd vii dinspre Italia, cred că* Sudbahnhof, *nu se percepe comision de la pasager). Apropo de hotel, la Paris, cel puţin în primăvara lui 1981, preţul unei camere de hotel începe de la 36 de franci. Dar e foarte puţin*

probabil să găsești cu acest preț. Chiar cu 40 de franci e greu. Dar cu 50 de franci nu e o problemă. Dar să nu vă așteptați ca la acest preț să aveți cumva o cameră cu duș. Ca să faci un duș, cînd vrei să faci mai plătești ceva. Dar ai în cameră o chiuvetă, un pat dublu confortabil, deci 2 persoane pot încăpea liniștite. Nu ești însă plasat cu altă persoană, necunoscută. Prețul e al camerei, nu al locului. Un astfel de hotel, de 40—50 de franci nu are lift. Dar poți să ai șanse, mai ales la unul de 50 de franci, să stai pe la etajul doi sau trei. Aceste hoteluri modeste sînt foarte curate și serioase, plasate chiar în plin centrul Parisului, chiar lîngă Luvru sau foarte bine plasate, pe lîngă cimitirul Monparnasse sau în arondismentul 15 prin jurul lui Rue du Commerce și al stației de metro Émile Zola. În orice caz nu vă plasați la un hotel chiar de lîngă gară, sînt scumpe și foarte solicitate. La același nivel plătești în loc de 50 de franci vreo 70 de franci, deși ei îți spun că îți dau și micul dejun. Dar treaba cu micul dejun e un truc. Îți dau o cafea și o chiflă ceva mai mare și eventual un strop de unt care s-ar putea să fie și margarină.

O cameră cu duș găsești de la 80 de franci în sus. Pe zi bineînțeles, toate acestea sînt prețuri pe zi.

Am uitat să vă spun că la un hotel de lîngă vreo gară la nivelul de confort de 50 de franci unde plătești vreo 70 de franci, fiind inclus trucul cu micul dejun, e prea puțin probabil să găsești o cameră mai jos de etajul cinci sau șase. Bineînțeles fără lift.

Cameră cu duș la 80 de franci găsești tot în hotel fără lift, dar se poate chiar pe la etajul doi sau trei.

Camerele sînt însă spațioase, salubre și hotelurile serioase. Trebuie plătit însă înainte, cel puțin pentru fiecare noapte. Uneori primești chitanță, alteori nu, dar oamenii sînt serioși. Nu trebuie de obicei să-i spui cît stai și nici să dai pe mai multe zile. Unii însă cer chiar asta. Iar unii fac un preț pentru mai puține zile și altul pentru mai multe zile. Există și hoteluri care închiriază cu săptămîna, foarte puține și foarte greu de găsit și nu știu cum arată, ar fi unul prin arondismentul 15 care cere 200 de franci pe săptămînă, dar îl știu din auzite. Prin cartiere mai modeste găsești și hoteluri care se-nchiriază cu luna. Pe Rue de Nantes, care se formează din Rue de Flandre, stația de metro Crimee sau Corentin Cariou există hotelul cu bistro jos Chez Jean, care închiriază cu luna și costă doar 300 de franci pe lună! Dar e foarte greu să găsești acolo cameră, trebuie să te duci și să aranjezi la sfîrșitul lunii, pentru luna următoare, se află însă departe de centru și nu știu cum arată o astfel de cameră și cît e de curată. Dar oamenii păreau serioși și lumea din bistro nu era de bandiți ci de oameni serioși, săraci dar foarte la locul lor. Cartierul nu e rău famat.

Oricum după ora 11 noaptea sau după 12 să zicem, nu e bine să fii singur pe stradă nicăieri în Paris prin locurile pustii. Nici chiar prin stații mici de metro. Metroul merge cam pînă la ora 1 noaptea. Noaptea Parisul e pustiu, cu excepția unor locuri în care străinii cu bani petrec, sau localuri deschise unde nu-ți trebuie foarte mulți bani, este animație pe stradă, dar numai în anumite locuri, unele periculoase iar altele nu. În cartierul Latin e plin de studenți, de oameni tineri și fără bani, în Pigalle lumea este dubioasă și de mai puțină încredere.

Mai sînt și alte locuri care au viață de noapte, deschise 24 de ore din 24. Unul dintre ele se numește «Au pied du cochon», adică «la piciorul porcului». Nu e un local dubios. E un local foarte plăcut și serios. Dar foarte plin în timpul nopții.

Despre Paris cred că nu poți termina niciodată de vorbit, chiar dacă vorbești de niște lucruri atît de practice.

Totuși am spus că vorbesc și de Dole, Verona și Veneția. Tot lucruri practice. Dole e un oraș foarte mic în munții Jura, în Franța, aproape de granița cu Elveția. Atmosfera din filmele dinainte de război cu Jean Gabin o mai găsești la Dole. La Dole Franța e foarte solidă. La Dole m-am convins de celebra butadă «Paris c'est pas France», în care francezul parcă se scuză de rapacitatea și veninul marelui oraș.

Orașele cu mare vogă turistică sînt periculoase. Ospătarii sînt obraznici de multe ori și la Paris și la Veneția. Dacă nu ești un bogătaș.

La Dole însă îți faci prieteni imediat, oamenii au sinceritate de copii și generozitatea universalului om cumsecade.

Veneția e trufașă și spectaculoasă la un stil ieftin. E de fapt foarte tristă și moartea ei pare aproape.

În schimb Verona este un imn închinat iubirii și artei. Prezența lui Dante însuși sau a eroilor lui Shakespeare care au trăit într-adevăr în acest oraș e copleșitoare. Dar nu e nimic mort, nimic conservat pentru turiști birocrați, totul e viu, e plin de oameni tineri, speranța e la ea acasă la Verona.

Dac-aș alege între Paris și Dôle aș alege Dôle. Dar Parisul e totuși Paris, chiar așa cum te privește și te judecă, cu toată severitatea lui. Parisul e o lume întreagă, cu totul specială și dacă stai două zile nu-nțelegi nimic, dacă stai o săptămînă înțelegi totul, dacă stai două săptămîni nu mai înțelegi iar nimic și așa mai departe.

Dar hotărît lucru, între Verona și Veneția aleg Verona. Veneția e o carte poștală ilustrată, în timp ce Verona e un oraș viu. Și pentru că sfaturile mele sînt totdeauna foarte practice, dacă ajungeți cumva la Verona și n-aveți bani mulți porniți de la gară direct spre Piazza delle Erbe. Orașu-i mic, n-o să faceți mult. Și decît s-așteptați autobuzul... (ce seamănă românii cu italienii!)... mai bine-o luați pe jos și oricine vă va-ndruma (oamenii sînt extrem de amabili și calzi și aici ei seamănă cu românii — apropo de asta nu cumva să-ntrebați pe cineva la Paris unde se află o stradă, fiindcă e riscant). Acolo, în Piazza delle Erbe, una din cele două piețe istorice ale orașului (cealaltă e Piazza Bra) se află mai multe hoteluri de categoria a III-a și a IV-a, cu vedere mirifică a celebrei piețe, înguste camerele dar atît de primitoare ca și oamenii, care sînt aici atît de firești și de cumsecade. Costă însă începînd de la 11 000 de lire (preț din primăvara lui 1980— și cum rata inflației e ridicată... o fi ajuns la vreo 15 000 de lire... nu știu...).

Încă o dată. O caracterizare ușoară... Dole e firesc, Parisul e Paris și de ne-nțeles ca universul întreg, Veneția am văzut-o pe ploaie — poate de-aceea m-a dezgustat, iar Verona e adînc înfiptă în sufletul meu ca un steag închinat artei și iubirii.

Dumitru Dinulescu

TĂCĂȘELE

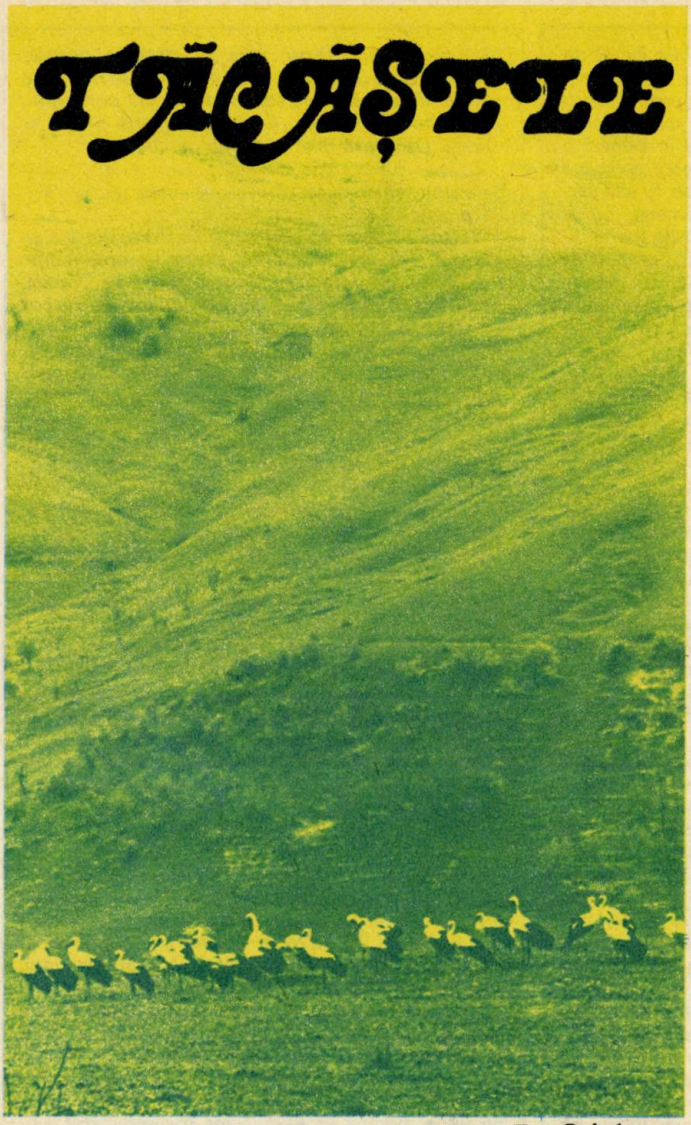

Foto: R. Cristescu

La jumătatea lunii iunie în fiecare an, la zi sortită, cînd codrul are puterea, prospețimea și frumusețea ideală, mii de moți coboară din geana dimineții pe firul văilor sau pe șaua dealurilor, pe jos sau în căruțe frumos împodobite cu cergi și ștergare măiestrit lucrate de mîna harnică a femeilor, tineri și vîrstnici îmbrăcați în tradiționalele costume populare mirosind a busuioc și cetină, purtînd coșuri cu merinde, vin și țuică românească, spre a se desfășura în ceea ce se cheamă tradiționala, străvechea nedee din munții de apus ai României — Tăcășele. Această străveche sărbătoare românească are loc, aici pe Crișul Alb, în sus, nu departe de muntele Găina unde în altă lună, iulie, are loc o altă sărbătoare moțească, Tîrgul de fete.

La intrarea în Tăcășele în apropierea satului Avram Iancu, pe o imensă pajiște verde, unde se unesc Valea Rogozului cu Valea lui Noniș și cea a Topliței ce vine din inimă de munte, din vremi de demult, locuitorii din această parte a Apusenilor se adună pentru a-și cinsti fertilitatea pămîntului și a petrece. Nedeea începe cu reluarea unui vechi obicei «leșirea în țarină», apoi dinspre sat vin căruțele împodobite cu crengi de arin și stejar, purtînd artiștii populari din Vîrfurile care deschid petrecerea și apoi zeci de formații artistice de amatori din părțile Aradului, Bihorului și Hunedoarei își interpretează pe scenă ori spontan prin mulțimea de oameni cîntecele și dansurile.

Își deschide porțile de fiecare dată și un tîrg de artă populară în care se cumpără ceramică de Hălmăgel și Tîrnăvița ori strălucitoare straie țărănești, specifice zonei moților crișeni.

Vizitatorul venit la această duioasă nedee devine participant vrînd nevrînd la această sărbătoare moțească și înțelege dacă nu știe, mai întîi, că în fața sa se desfășoară în fapt tot optimismul și setea de viață a unui neam de oameni dîrji care au trebuit să se răscoale ori de cîte ori stăpînirea, din vremi apuse pentru totdeauna, Transilvaniei nu i-a lăsat să trăiască după firea lor. Azi ajunși în aria demnității umane ei se bucură de tot ce le oferă natura, munca și tradiția lor pe care o păstrează cu sfințenie.

Tăcășele. Un nume a cărui obîrșie se pierde în negura timpului, un nume de loc cu dublă ipostază — loc istoric și de petrecere. Pe aici se ascundeau cetele de răsculați de la 1848 și poate azi codrii seculari ce străjuiesc valea mai poartă în tainițe sunetele fluierului lui Avram Iancu în trista sa pribegie. Nici vremurile grele de iobăgie ale acestui neam de oameni dîrji în sărăcia lor, nici războaiele mondiale n-au ocolit această vale fără sate, aducîndu-i un plus de celebritate. Moții în tristele vremi de odinioară cînd, în sărăcia lor, își purtau căruțele cu ciubere, mături, mere ori var spre satele Banatului nu înnoptau pe valea Tăcășele de teama lotrilor ce-și bătătoreau pe-aici poteci ascunse în taine bizare intrînd cu timpul în ciudatele legende.

În timp, locul a primit dimensiuni de altă sorginte, pînă spre azi cînd a devenit loc de petrecere și de etalare a obiceiurilor populare ale zonei moțești.

În dorința de păstrare și înflorire nouă, aici, la Tăcășele, în fiecare an la jumătatea lunii iunie se organizează nedeea și mai frumoasă și mai amplă în desfășurare și ea se constituie în fapt ca un prolog la o și mai faimoasă sărbătoare a oamenilor din munții de apus ai României, din luna iulie, vestitul Tîrg de fete de la muntele Găina...

Gheorghe Daragiu

CARTEA DE TURISM

Două pasiuni gemene

filatelia și turismul

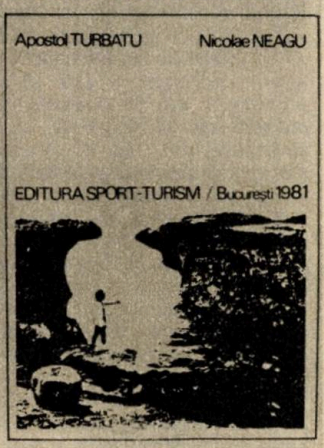

Incontestabil, printre ispitele cu care secolul nostru își îmbie contemporanii, turismul are o importanță deosebită. Turismul tentează prin sănătatea pe care o conservă sau o aduce, prin instruirea «la fața locului» în numeroase domenii, contribuind chiar la creșterea «experienței de viață», prin bucuria pe care o implică confirmarea unor ipoteze și chiar a unor inspirații. Mulți au spus că turismul este o dimensiune majoră a civilizației contemporane. Față de turism, filatelia reprezintă o soră mai mică.

Ideea doctorilor Ap. Turbatu și N. Neagu de a strînge între coperțile unei cărți piese filatelice cu subiect turistic este extrem de binevenită și a fost salutată, nu numai de către cititorii români, ci și de Federația Internațională de Filatelie (F.I.F.). Cartea a obținut imediat după apariție, o medalie de argint aurit la Istanbul și mai mult decît atît, Marele Premiu pentru literatură filatelică la expoziția internațională Turipex (Portugalia).

N-a fost în intenția autorilor să realizeze un inventar complet al pieselor filatelice românești dedicate turismului. Cartea are mai mult virtuți propagandistice și culturale, fiind o invitație adresată tuturor cititorilor de a realiza colecții filatelice cu tematica turism. *În acest scop, autorii au selecționat pe lîngă toate mărcile poștale cu subiect turistic emise de Poșta română în ultimii 60 de ani, și o serie de întreguri poștale, ilustrate maxime, F.D.C.-uri, ștampile și plicuri ocazionale cu subiect turistic.*

Autorii au năzuit să facă mai mult decît filatelie și au reușit. Cele patru capitole prezintă patru mari sectoare de civilizație, într-un mod competent, cu maximă corectitudine. Desigur, structura în mare a cărții poate fi discutată. Poate că trebuie să fie prezent și un capitol intitulat «Comori ale artei universale în muzeele din România», sau un capitol «Floră — faună ocrotită», un capitol «Vînătoare» etc. Nu vom insista asupra acestui aspect, întrucît chiar autorii explică, în cuvîntul înainte al cărții, care au fost rațiunile care i-au constrîns să abordeze numai patru domenii distincte, de importanță deosebită, și anume: «Obiective turistice», «Mijloace de transport», «Monumente istorice și arhitectonice», «Etnografie și folclor». În special ultimele două capitole ale lucrării vădesc o informație vastă, din cele mai competente surse de istorie și etnografie.

Cartea este bogat ilustrată și tipărită în condiții grafice excelente, motiv pentru care și editura și tipografia merită felicitări. Este greu de precizat, pentru recenzent, un singur lucru și anume dacă, după citirea acestei cărți, mai mulți filateliști au început să practice sistematic turismul, sau mai mulți turiști și-au dedicat o parte din timpul lor liber filateliei.

Lucrarea se încheie cu un «Tabel selectiv al emisiunilor poștale românești cu tematică turistică» și o «Bibliografie selectivă», care vine să susțină bogata experiență filatelică a celor doi autori.

Lucilius Cercel

EPIGRAME

Unui fotbalist cotonogar

Pe stadion cînd alergăm,
El joacă cu atîta vervă,
C-ar trebui ca să ne luăm,
Picioare multe de rezervă.

Formațiile de cazare în unele localități de pe litoral durează foarte mult

Cum pe-aici sînt vechi năravuri,
Prima zi n-am fost la mare.
Am făcut baie de aburi...
La «Biroul de cazare».

Pe litoral se consumă sucuri în cantități industriale

E-un refren pe litoral:
«Ce e val, ca valul trece!»
Chiar și băutura rece,
Se topește ca un val.

Unui grup de turiști

În pădure smulg lăstarii,
Rup copacii mari sau mici,
Să ne-arate că barbarii,
Au trecut și pe aici.

«Amintirile»

Fiecare-a luat în goană,
Cîte-o floare rozalie,
Numai Gogu din cabană
A ciupit o... farfurie.

Alpiniștii începători

Tot urcînd în patru labe,
Toți au părăsit monomul.
Oamenii s-au dus la BABE,
Babele s-au dus la OMUL.

Colegului meu de cameră de la Bușteni

Mă întreabă nea Cutare:
Mergi și tu la «Urlătoare»?
Nu, i-am spus cu voce joasă.
Eu am urlătoare-acasă.

Dezavantajele litoralului

Apa-i rece, nu-i de scaldă,
Sucu-i fiert și nu-i nici zece.
Preferam o mare caldă,
Și o băutură rece.

Plăcerile litoralului

Prima zi de plajă,
E curată vrajă.
Prima zi la Ghiol,
Parcă-s dracul gol.

Gabriel Teodorescu

Pagini din istoria turismului

Cărți despre călătorie s-au scris multe dar despre călătorie în timp, ca fenomen național sau internațional puțini autori s-au încumetat, pînă în prezent, să ne dea lucrări de amploare. Iată că de curînd redactorul și cercetătorul în ale turismului, Valentin Borda, ne-a pus la dispoziție o astfel de carte.

Autorul își avizează cititorii, încă de la început, că nu și-a luat pretențiosul rol de a scrie o istorie a turismului dar a considerat ca o necesitate faptul de a face «o incursiune, fie chiar subiectivă, în istoria veche și nouă a turismului românesc».

Făcînd apel la unele lucrări mai vechi sau mai noi, dar cu caracter limitat, și mai ales la amintirile unor personalități care s-au dedicat turismului, autorul ne «plimbă», cu ajutorul a circa 300 de pagini de carte prin lumea călătoriei, rememorînd astfel «momente din «galopul» pe care l-a făcut omenirea într-unul din cele mai vaste segmente care i-au înfrumusețat istoria».

Împletind stilul documentar cu cel liric și legendele despre călătorii cu călătoriile adevărate, Valentin Borda s-a inspirat în primul capitol, intitulat «homo viatur», din mitologiile și istoriile diferitelor popoare, relatînd călătoriile celebre ale antichității și evului mediu, de la noi și din alte părți, plecînd la drum cu axioma «Omul călătorește încă din vremuri imemoriale».

Nevoile de hrană, păstoritul schimbul de bunuri, mirajul altor lumi care a dus la migrații și la expediții pe alte meridiane, aventura sau motivele religioase, scopurile de cunoaștere sau de schimbarea mediului pentru odihna sau cura l-au făcut pe om să se deplaseze de la un loc la altul și să ia astfel contact cu alți oameni și cu alte aspecte ale naturii.

Este știut că nu toate călătoriile au fost făcute din plăcere, dar se poate spune că în toate călătoriile s-a văzut și chiar s-a învățat ceva în plus, uneori cu mari sacrificii.

În lucrarea sa autorul îi menționează și pe cei care au descris cu măiestrie itinerariile și peripețiile unor călătorii ale altora sau ale lor, de la Homer la Herodot sau de la Marco Polo la Thor Heyerdal.

Dar scopul principal al cărții lui Valentin Borda se vede din capitolele în care se referă la «principalele momente ale evoluției și practicării călătoriei de plăcere *pe teritoriul României» adică la călătoria turistică propriu zisă. Și în țările române s-a călătorit de plăcere încă înainte de ultimele decenii ale secolului trecut, cînd s-a instituționalizat turismul ca fenomen național și internațional. Domnitorii și boierii călătoreau în țară să se odihnească sau la vînătoare, să petreacă sau să se trateze iar în străinătate mai ales cu scopuri diplomatice. Scriitori și oameni de știință au străbătut zonele pitorești ale țării și au descris unele din acestea. Prin frumusețile lui peisagistice, prin vestigiile sale istorice, prin locurile de tratament și prin ospitalitatea poporului, pămîntul țărilor române a atras numeroși călători străini, nu numai cuceritori*

Preocupîndu-se în special de turismul «organizat» autorul pornește cu investigațiile de la «trinitatea vremelnică» alcătuită în secolul trecut (1869) de către pictorul Nicolae Grigorescu, chimistul Alfred Bernath și naturalistul Dimitrie Greceanu, pentru organizarea călătoriilor lor prin țară și pînă la activitatea de azi a Ministerului Turismului cu toate organismele lui.

Munții României au constituit nu numai loc de refugiu în vremuri de răstriște pentru poporul român dar și locuri de odihnă și agrement pentru călătorul îndrăgostit de peisagii deosebite sau preocupat de studiul naturii. Pentru organizarea unor excursii în munți au apărut o serie de asociații, cum a fost «Societatea geografică română», (1875), «Cercul excursioniștilor din București» (1891), «Societatea carpatină Sinaia» (1893); «Societatea carpatină ardeleană a turiștilor» (1880), precedată de «Societatea carpatină ardeleană a brașovenilor»

PYTAGORA ȘI NUMERELE

Pytagora considera numerele impare ca fiind singurele creatoare căci ele provoacă mișcarea, născînd ruptura echilibrului principiilor conținute în numărul par care le precede, după cum mersul omului nu este decît o ruptură constantă și ritmată a echilibrului instabil pe care-l posedă repausul pe cele două picioare.

MANUSCRISUL VOINICH

Colecționarul american Wilford Voynich a găsit în 1912 într-un cufăr sigilat aflat într-un castel vechi din preajma Romei, o carte foarte ciudată, în manuscris. Ea poartă o dedicație către un oarecare Athanase Kischer, din 1665 care sună așa: **Sfinxși ca acesta nu ascultă decît de stăpînul lor.**

Faptul curios este că nici cartografii, nici ordinatorul n-au putut descifra lucrarea. Manuscrisul conține mai mult de 250 de pagini de format 13/21 cm, pline cu diagrame în culori însoțite de legende (explicații). Textul propriu-zis acoperă 33 de pagini și tratează subiecte botanice, astronomice, biologice și farmaceutice. Există planșe reprezentînd secțiuni de frunze și rădăcini ale căror amănunte nu pot fi observate decît la microscop.

«Societatea de gimnastică, sport și muzică din Iași» (1902); «Societatea turiștilor din România» (1903) care organizau acțiuni turistice în țară și străinătate.

Primul război mondial a întrerupt călătoriile de plăcere. Întregirea țării făcea și mai necesară călătoria și de asemenea apariția unor noi forme de organizare a călătoriilor. Imediat după război ia ființă asociația «Prietenii naturii». În anul 1920 ia naștere asociația «Hanul drumeților» iar apoi «Turing Clubul României» care din anul 1924 pînă în anul 1931 funcționează cu secții zonale, cînd a fuzionat cu «Societatea turiștilor din România» În paralel cu acestea mai au luat ființă Societatea academică de turism «România» (1925), «Asociația drumeților din munții înalți ai României — ADMIR (1929), «Clubul alpin român» (1934) și altele.

Cînd nisipul și valurile mării încep să atragă mai mulți vizitatori se creează «Liga navală română» (1932) și «Salvamar» (1933), precum și Oficiul de camping și turism «Prietenii mării» (1927).

În anul 1934 s-a constituit «Federația societăților de turism din România».

Pe lîngă organizarea de acțiuni turistice pentru membrii lor asociațiile menționate s-au ocupat și de unele amenajări pentru turismul montan construind cabane și drumuri de acces. Autorul menționează aici și unele mijloace de promovare turistică pe care le-au folosit aceste asociații, de la pliante, hărți și ghiduri pînă la cărți de turism și reviste. Puterea acestor asociații se baza însă numai pe sprijinul voluntar al membrilor lor. Se punea însă problema unui sprijin statal și acesta s-a făcut prin Ministerul Sănătății, Ministerul, Muncii, Direcția presei, Președinția Consiliului de Miniștri unde în fiecare din acestea începînd din 1926 și pînă în 1936 a funcționat pe rînd cîte un sector care s-a ocupat de problemele turismului. Dar aceasta nu era soluția. La propunerea unor entuziaști, dintre care nu trebuie uitat V.A. Marinescu, se ajunge ca în anul 1936 să se înființeze, pe lîngă Ministerul de Interne, Oficiul Național de Turism, statuat prin lege, ca să se ocupe de turismul intern și internațional al României. Turismul începuse a fi mai dezvoltat pe planul european și chiar Societatea Națiunilor și Mica Înțelegere acționau pentru continua dezvoltare a acestei activități economice și sociale. Valentin Borda arăta în lucrare conținutul legii turismului, sarcinile Oficiului Național de Turism și unele din realizările lui privind baza materială, circulația turistică, precum și promovarea turismului românesc în țară și străinătate.

Ca și muzeele și turismul încetează în război, astfel că și al doilea război mondial întrerupe călătoria de plăcere.

Din anul 1945 Oficiul Național de Turism precum și unele asociații particulare încep să-și reia din activități pînă în anul 1948 cînd bunurile lor sînt trecute la ONT. În anul 1948 ia ființă o asociație de turism, unică în țară, denumită «Turismul popular», cu filiale în multe localități urbane.

În anul 1949 au loc modificări structurale în ce privește turismul, adică ONT își încetează activitatea care este trecută la Confederația Generală a Muncii, prin grija Secției de turism a C.G.M. Prin aceasta se extinde latura turismului și-n masa muncitorească.

În anul 1955, pe lîngă Ministerul Comerțului Exterior, se crează întreprinderea de stat O.N.T. «Carpați», care pînă în 1959 s-a ocupat numai de turismul internațional al României, iar apoi și de turismul intern. Se înființează apoi agențiile TAROM și ONT în străinătate (1962) și Automobilul Clubul Român (ACR) în anul 1967. Din 1957 în subordinea UCFS funcționa Asociația turiștilor din R.P.R.

O nouă formulă de instituționalizare a turismului în România se caută la sfîrșitul anului 1960 și se realizează prin crearea Ministerului Turismului cu data de 16 martie 1971. Prin decret se stabilea că «Ministerul Turismului înfăptuiește politica partidului și statului în domeniul turismului și îndeplinește, în acest domeniu, funcția de minister coordonator pentru activitatea care se desfășoară prin unitățile din subordinea altor organe centrale sau locale ale administrației de stat». Ministerul Turismului a preluat și a dezvoltat în continuare sarcinile Oficiului Național de Turism, prin organismele sale direct subordonate, prin oficiile naționale, prin oficiile județene care au dublă subordonare, prin agenția «Comturist» ș.a. Agenția «Publiturism», Centrul de calcul, Centrul de formare și perfecționare a cadrelor, Editura Sport-turism, Secția de cercetări în domeniul turismului, revista «România pitorească» și corespondentele ei în limbi străine contribuie la realizarea sarcinilor multiple ale ministerului.

Autorul lucrării mai menționează ca mijloace ajutătoare Consiliul de propagandă turistică și Cenaclul «România pitorească». În cîteva pagini Valentin Borda se referă și la activitatea Biroului de Turism pentru Tineret, înființat în 1968.

Pe cît i-a fost cu putință să se țină la zi autorul a înscris în cartea sa și unele date despre fluxul turistic precum și despre dezvoltarea bazei materiale a turismului.

Cartea lui Valentin Borda se întregește cu imagini din trecutul turismului românesc și cu o bibliografie selectivă.

La început, dar mai mult în ultimele pagini, autorul se referă la faptul că în cartea sa nu a surprins «decît o suită de secvențe din istoria turismului din România» (p. 288), lăsînd loc altor secvențe, informații și interpretări, sperăm pentru o nouă ediție.

Paracelsus

CĂLĂTORIE NEÎNTRERUPTĂ

Un roman scris de un medic scriitor despre unul dintre cei mai mari medici ai tuturor timpurilor constituie din capul locului o lectură incitantă. Cînd viața eroului este o neîntreruptă călătorie, cartea devine interesantă și din punct de vedere turistic. Rigorile romanului istoric au fost întotdeauna constrîngătoare. Dacă acțiunea se petrece în toată Europa, problemele cărora trebuie să le facă față autorul cer o erudiție cu totul ieșită din comun. În cazul concret al lui Paracelsus este suficient să amintim că drumurile l-au purtat prin Viena în mai multe rînduri, în perioada în care se construia catedrala Sf. Ștefan. Autorul a trebuit să se documenteze amănunțit care era precis stadiul lucrărilor în momentul fiecărui sejur vienez al lui Paracelsus. Apoi, marele medic renascentist avea multiple preocupări; era chirurg de război, iatrochimist, alchimist, astronom, astrolog, balneolog, specialist în boli profesionale etc. Nu este vorba de stăpînirea, de către Paracelsus, a unor date elementare, simpliste din aceste domenii, ci de stăpînirea unor concepții în care aspectele valabile și astăzi, unele — de amănunt, se împleteau cu credințe greșite, cu elemente empirice care astăzi și-au pierdut complet actualitatea etc.

Dr. Mihai Neagu Basarab este un reputat istoric al medicinii fascinat pînă la obsesie de personalitatea lui Teofrastus Bombastus Philipus Aureus von Hochenheim, acest medic, fiu de medic, născut la Einsiedeln, în Elveția, în 1493 și mort la Salzburg, în 1541. Tot odată, autorul este și un apreciat scriitor, aflat acum la cea de-a cincea carte a sa de beletristică, lansat la sfîrșitul deceniului al VII-lea în atît de importanta astăzi colecție «Luceafărul»,

Viața lui Paracelsus este urmărită an cu an aproape, în detaliu. Autorul îl însoțește, în desfășurarea celor douăzeci de capitole prin tot atîtea ținuturi, ajutîndu-l pe Paracelsus să cunoască cu repeziciune, alert, tot ceea ce acesta dorea să afle în locurile respective și însoțindu-l apoi mai departe, în vederea aflării de noi teorii medicale, noi remedii, noi concepții generale despre lume și viață. Paracelsus s-a întîlnit în zbuciumata lui viață, și s-a împrietenit cu Rabelais, Erasmus, Frobenius, diferiți reformatori ai bisericii etc. A aflat de la aceștia, în general, lucruri neștiute mai înainte și de multe ori uitate după aceea, dar extrem de importante pentru epoca sa. În sfîrșit, a trecut și prin Ardeal și prin Țara Românească, prilej cu care cunoștințele lui s-au îmbogățit, aceste etape contribuind nu numai la desăvîrșirea lui ca savant, ci și la maturizarea lui ca om.

Paracelsus ne apare, din romanul lui Mihai Neagu Basarab drept un savant cu o structură extrem de apropiată de cea a savanților epocii noastre. Este în permanență nemulțumit de cît cunoaște, dornic, pînă în preajma morții, să afle lucruri noi. Pe undeva, cartea este înrudită cu amplele romane ale lui Thomas Mann, nu atît prin conținut, cît prin intențiile autorului și prin bogăția personajului al cărui profil moral nu este nici exagerat, nici diminuat. Paracelsus este tipul de adolescent perpetuu, care împinge omenirea înainte, care, la vîrsta împlinirilor, este pus în situația de a simți gustul amar al înfrîngerii — pe plan individual social. Marele medic al Renașterii refuză să se supună acestei înfrîngeri, tot așa cum refuză să accepte împlinirea sa ca «burghez onorabil» la Basel, unde i se oferise o catedră și postul de medic șef al orașului, posturi pe care le-ar fi putut păstra, dacă ar fi acceptat mici compromisuri inerente oricărei parveniri sociale. Autorul surprinde cu măiestrie specificul unei epoci în care meritele personale nu ajunseseră să fie suficiente pentru a-i feri pe purtătorii lor de necazuri fundamentale, necazuri a căror existență a aureolat în epoca respectivă pe mulți eroi și chiar pe martirii științei.

Surprinzînd realist, fără a scăpa din vedere nici un detaliu semnificativ, particularitățile psiho-sociale ale mărețului secol al XVI-lea, Mihai Neagu Basarab realizează o adevărată frescă de epocă pe fundalul căreia evoluează verosimil una dintre cele mai puțin cunoscute și mai tulburătoare personalități ale Renașterii. Din aceste motive, romanul Paracelsus *se citește «pe nerăsuflate», de la prima pînă la ultima pagină.*

Atena Rădulescu

VORBE DE DUH

Bunica își dădăcește nepoțelul:

— Vezi tu? spuse dînsa, nu trebuie să-ți dai aere. Ai împlinit 7 ani și nu ești mai mare decît umbrela mea.

— Zău, face nepoțelul, dar cîți ani are umbrela matale?!

*

Doi copii, un băiețel și o fetiță de vreo opt ani, stau de vorbă într-un parc.

Băiatul întreabă cu o voce timidă:

— Cînd voi fi mare, te vei mărita cu mine?

— Nu, imposibil! răspunse fetița.

— De ce?

— Pentru că la noi se mărită în familie!

— Cum anume?!

— Mama s-a măritat cu tata, bunica s-a măritat cu bunicul, sora mea s-a măritat cu cumnatu-meu...

*

O cunoscută actriță îi face morală partenerului ei că e risipitor și n-are niciodată bani de ajuns.

— Uită-te la mine, se dă ea ca exemplu. Eu cîștig cît cîștigi și tu la teatru și uite ce viață îmbelșugată duc.

— Te cred, replică el, dar diferența dintre noi este că eu cheltuiesc tocmai acolo unde cîștigi tu...

INCREDIBILE ȘI TOTUȘI...

Cu și despre tineri din toată lumea

Doi studenți au hotărît să facă o excursie în Alpi, cu automobilul, alegînd un drum mai retras, dar considerat de ei mai pitoresc. Pe neașteptate au fost surprinși de o avalanșă teribilă; o masă uriașă de zăpadă le-a acoperit în cîteva minute, automobilul. Echipele trimise special pentru degajarea drumului nu bănuiau «surpriza» pe care o vor avea după trecerea a 36 de ore de la începerea lucrului: lama unui plug a scos la iveală caroseria unui automobil. Cînd întreaga operație de degajare s-a terminat, surpriza s-a transformat în senzație: cei doi călători supraviețuiseră catastrofei. Cazul este considerat unic în istoria catastrofelor produse de avalanșe. Salvarea celor doi a fost posibilă datorită faptului că valul de zăpadă a fost catapultat de pe o stîncă aflată în apropiere, pe peretele șoselei, astfel că forța lui uriașă nu a atins automobilul. În plus, cîțiva copaci tîrîți de avalanșă s-au oprit peste vehicul, ocrotindu-l.

*

Ca să stai șapte zile suspendat deasupra unei prăpăstii, fiind și grav rănit, constituie o performanță greu credibilă. Și totuși faptul s-a petrecut cu adevărat, în urmă cu ani de zile. Doi tineri austrieci au escaladat muntele Kenia, ajungînd pînă la cota 5200. La coborîre, unul din ei a alunecat și a început să se prăbușească pe fundul unei adînci prăpăstii. Prezența de spirit a celuilalt l-a salvat de la moarte: a fixat brusc coarda specială cu care erau legați amîndoi și după o cădere de aproximativ 40 de metri, nefericitul alpinist s-a oprit pe un colț de stîncă, rămînînd suspendat în aer, grav rănit, printre altele cu o fractură la picior. După ce i-a dat îmbrăcăminte și conserve pentru hrană, coechipierul a plecat după ajutoare în vederea salvării... care s-a petrecut abia peste șapte zile.

*

La Melbourne, Australia, s-a disputat un «campionat modial» de șah ...subacvatic!

Jucătorii și arbitrii au fost echipați în mod corespunzător și au folosit piese de șah metalice cu magnet, pentru aderența la tabla de șah. Se pare că liniștea ce domnea în ciudata arenă, a întrecut-o cu mult pe aceea dintr-o sală obișnuită pentru competiții.

*

...și un alt concurs. La Boston, în Statele Unite, o asociație feminină a organizat un concurs de împletit la care au participat peste două sute de concurente. Concursul a fos cîștigat de... un bărbat în vîrstă de aproape 80 de ani, admis in competitie in ultimul moment și la mari insistențe.

*

În insulele Noile Hebride, înainte de ceremonia căsătoriei, mirele este supus unei probe de... curaj: el trebuie să sară de la o înălțime de aproximativ... 25 de metri. Se înțelege că, în acest fel, se obțin recorduri și în ceea ce privește... numărul fracturilor.

*

Se pare că recordul mondial la... divorțuri îl deține un malaezian din Singapore. În timpul vieții sale — a trăit 85 de ani — el a divorțat de 78 de ori. Se pare că doar la ultimul divorț s-a aflat, pentru prima oară, în postura de pîrît...

*

Într-un orășel din Argentina a ieșit la pensie un factor poștal care își exercitase conștiincios meseria timp de patruzeci de ani. La sărbătorirea evenimentului poștașul a declarat că nu știe să citească...

*

Între David și Mathwen, doi frați gemeni născuți într-o localitate din Franța, va exista întotdeauna o diferență de vîrstă de... un an. Faptul, deși pare de necrezut, e totuși real. Gemenii s-au născut la un interval de numai zece minute: David la orele 23 și 55 de minute, în anul 1977; Mathwen la orele 0 și cinci minute în anul 1978...

*

Un tînăr din împrejurimile Modenei (Italia) a venit cu soția la Milano, pentru a-și găsi o ocupație mai remuneratoare. După scurt timp constată că s-a înșelat, ajungînd în pragul disperării. Într-o zi se urcă în tramvai și se așează lîngă un cetățean care avea lîngă el, pe banchetă o servietă foarte ispititoare și care după aparențe conținea... bancnote. Nu rezistă ispitei, i-o sustrage și ajungînd acasă constată că nu s-a înșelat. Păgubașul se adresează imediat poliției. Cînd aceștia descind la locuința tînărului, «hoțul» rămîne stupefiat. Bietul notar care rămăsese fără servietă îl căuta tocmai pe el — spre a-i înmîna moștenirea care de fapt i se cuvenea. Iată, așadar, un hoț care s-a furat pe el însuși...

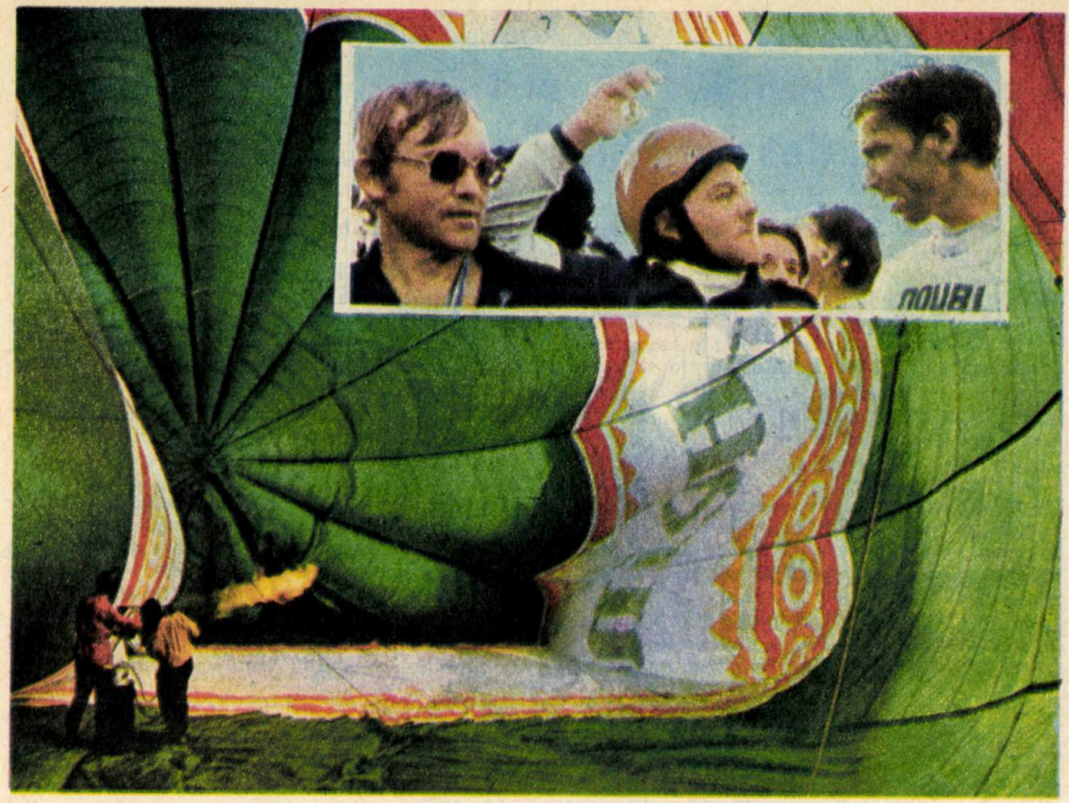

CU BALONUL PESTE ATLANTIC

● Arătarea ciudată și stranie care în după-amiaza zilei de 17 august 1978 își făcuse apariția deasupra așezării Miserey din Normandia, părea un imens semn de întrebare: un balon gigant, de înălțimea unui bloc cu unsprezece etaje, plutind majestuos prin văzduhul calm, de culoarea plumbului topit...

Brutarul din localitate alergă speriat la Comisariatul de poliție unde relată pe nerăsuflate cum că deasupra grădinii lui își făcuse apariția un monstru cu ființe de pe alte planete! La început, comisarul crezu că bunul lor brutar își pierduse mințile, dar văzînd insistențele lui îl urmă pînă în grădina cu pricina. Aici, stupoare! Constată și el nu numai că brutarul nu avusese halucinații, dar și că în grădina lui aterizase, nici mai mult nici mai puțin, decît un obiect zburător neidentificat!

O navă de extratereștii! gîndi comisarul, care începu să-și facă planuri despre modul de capturare a năvălitorilor, dar pe care îl cam cuprinsese frica, în ciuda faptului că avea pistolul bine prins la cingătoare. Se apropie încet, cu multă băgare de seamă de «monstru» și nu mică i-a fost mirarea cînd, din nacela balonului, un individ blond îi făcu un semn prietenesc cu mîna ridicată deasupra capului și i se adresă în englezește:

— Bucuroși de oaspeți?

● Cel care întrebase dacă gazdele sînt sau nu bucuroase de oaspeți nu era, desigur, un extraterestru și cred că cititorii și-au dat lesne seama de acest lucru de îndată ce «năvălitorul» s-a adresat comisarului în englezește. Avea un nume chiar foarte terestru: Max Anderson. Ca vîrstă avea patruzeci și patru de ani și era membru al echipajului primului balon din lume care a reușit să treacă din America în Europa, peste Atlantic! Ceilalți doi membri ai echipajului erau Ben Abruzzi, comandantul navei, un bărbat de patruzeci și opt de ani, și Larry Newman, prîslea echipajului, în vîrstă de numai treizeci și unu de ani.

Prezentările acestea se făcură repede în jurul unei sticle cu șampanie, în timp ce de peste tot alergau spre locul cu pricina o mulțime de curioși. Sticla aceasta de șampanie era printre ultimele obiecte pe care cei trei le păstrară la bord pentru a putea sărbători cum se cuvine marea lor izbîndă. Toate celelalte lucruri și obiecte aflate în nacelă (aparatura de navigație, aparatele de radioemisie-recepție, cu care cei trei au ținut legătura cu lumea, toate au fost aruncate rînd pe rînd în apă pentru ca balonul să se mențină la înălțime!

● Prima încercare a omului de a traversa Atlanticul la bordul unui balon este însă mult mai veche. Ea a avut loc în anul 1873, dar tentativa a eșuat la scurt timp după decolarea aparatului din New York. Alte șaptesprezece încercări s-au soldat cu moartea a șapte persoane.

Abruzzi și Anderson erau doi călători experimentați, posesori ai unei extraordinare capacități de a ieși cu bine din situațiile cele mai neprevăzute și dificile. Împreună cu Larry Newman, începător în ale zborului cu balonul, cei doi au efectuat mii de ore de pregătire și perfecționare în conducerea balonului. Dacă primii doi erau doi temerari navigatori aerieni, Larry era un pilot nu mai puțin experimentat...

Balonul lor avea dimensiuni fantastice: volumul de aproape 43 000 m^3, diametrul de 20 m. la care se adăugau alți 10 m. ai nacelei. Aceasta, avînd dimensiuni de 5 m.×2 m.×2 m., era construită în așa fel, încît în caz de nevoie, ea putea fi folosită și drept ambarcațiune provizorie.

În ziua de 11 august 1978 la orele 20,43 cei trei decolează de la Presque Isle, din statul Maine din S.U.A. La scurtă vreme de la ridicarea în văzduh, ajungînd într-o zonă cu aer mai cald, aparatul coborî pînă aproape de pămînt, dar experimentații navigatori reușiră să-l redreseze și totul a reintrat apoi în normal.

La 13 august nava ajunsese la 1 100 km. de locul startului, aflîndu-se la Newfoundland, deasupra ultimei porțiuni a teritoriului american, înainte de a se aventura peste nemărginirea albastră. Zbura la 4 000 m. altitudine și totul se desfășura fără probleme. La un moment dat, temperatura în nacelă coborî sub zero grade, fapt care i-a determinat pe cei trei navigatori să îmbrace combinezoanele speciale și să pună în funcțiune instalația specială portabilă pentru încălzit. Mîncarea gustoasă alcătuită din cafea și cacao, precum și din produse cu un bogat conținut de proteine le asigurară vitaminele necesare.

Pe cînd se aflau la aproximativ 1 500 km, de Irlanda o furtună puternică ridică balonul la peste 6 000 m. altitudine, membrii echipajului fiind obligați să facă apel la oxigenul aparatelor de supraviețuire. Mai apoi, în timp ce balonul se apropia de insulele britanice, furtuna s-a potolit ca prin farmec, iar aparatul a coborît pînă la punctul de a atinge cu nacela suprafața oceanului.

Drumul de la Presque Isle pînă la Paris, lung de aproape 5 000 km., a fost străbătut în cinci zile, 17 ore și 6 minute, performanță care a bătut toate recordurile în materie de zbor cu balonul.

● De ce este nevoie să se investească fonduri însemnate pentru traversarea oceanului la bordul unui balon, atîta vreme cît zilnic, distanța dintre Europa și America este acoperită de avioane de toate tipurile, ducînd la bordul lor mii, zeci de mii de călători? Și toate acestea în doar numai cîteva ore...

La conferința de presă organizată ad-hoc după aterizarea celor trei navigatori, unul dintre ei a răspuns indirect la această întrebare: «Dacă oamenii nu s-ar strădui să depășească toate limitele atinse pînă la un moment dat, indiferent că e vorba despre zborul cu balonul, sau de depășirea unui record sportiv, sau crearea unei opere literare, omenirea n-ar mai progresa...»

La aceeași conferință de presă, Anderson a descris astfel farmecul zborului cu balonul: «Acolo, sus, nu există nici cărți, nici muzică, dar toată lumea este așternută la picioarele tale ca în palmă. Domnește o liniște absolută, iar omul plutește odată cu norii. Cînd te afli în balon este ca și cum te-ai găsi într-un balcon... Priveliștea care o cuprinzi de la înălțime creează o imagine atît de fantastică, încît ea nu-ți dă pace nici noaptea în somn».

Ce va fi mai departe? Abruzzi este de părere că, în condițiile crizei mondiale a petrolului și a energiei, balonul va fi aparatul de zbor ideal al viitorului. El este de părere că, folosind vînturi mai puternice și zburînd la înălțimi mai mari, omul ar putea realiza marele vis al lui Jules Verne: ocolul pămîntului. Numai că adevăratul ocol al pămîntului nu va dura 80 de zile, ci numai 30!

Îl vor realiza tot cei trei? Cine știe... Cert este însă că cei trei temerari navigatori au demonstrat prin zborul lor peste Atlantic că, muncind cu dăruire și tenacitate, cu pasiune și încredere, toate visele pot prinde aripi, pot deveni realitate...

Curiozități turistice

La începutul secolului al IV-lea î.e.n., geografii greci cunoșteau 5% din suprafața de uscat a pămîntului și 1% din suprafața acoperită de ape. La sfîrșitul secolului al X-lea al erei noastre popoarele cele mai înaintate din Europa cunoșteau 15% din suprafața de uscat și 5% din cea acoperită de ape. În anul 1500 geografii europeni descriseseră în lucrările lor 25% din suprafața de apă și 21% din cea de uscat. Prin anul 1900 aceste cifre ajunseseră la 90% pentru uscat și 98% pentru mări și oceane. Și totuși harta lumii mai prezintă și azi destule «pete albe»!

De la Herodot și pînă în zilele noastre nu există părere unanimă în ce privește locul de unde izvorăște Nilul. În ultimul timp, majoritatea cercetătorilor recunosc drept originea Nilului izvorul din munții de lîngă orașul Usmuboura în Ruanda-Urundi. De acolo pînă la gurile Nilului sînt cam 6700 km!

Strîmtoarea dintre Scyla și Caribda, teroarea navigatorilor antichității, «urgia lumii» cum o numea Homer, în ale cărei vîrtejuri și curenți schimbători mulți marinari și-au găsit moartea, a fost transformată într-un dig lung de aproape 4 km. Punctul cel mai primejdios al strîmtorii este format dintr-un prag stîncos și se află între localitățile Reggio și Messina.

Unul dintre cele mai frumoase monumente ale arhitecturii antice, templul din Zvarnoz, de lîngă Erevan, construit în secolul VII, atrage în mod deosebit pe turiștii care vizitează R.S.S. Armeană. Un gravor în lemn, Akop Azatian, a reprodus pe un vas înalt de 1,50 m ornamentele și frescele acestui templu. Azatian a folosit în acest scop 50 000 de bucăți de lemn din toate speciile forestiere care cresc în R.S.S. Armeană.

Există un munte fără nume a cărui altitudine de la bază la vîrf este de 10 672 m. Dar vîrful lui nu iese decît cu 12 cm deasupra nivelului apei și asta numai în timpul refluxului. Muntele se află în Oceanul Pacific, în zona insulelor Caroline. Primul om care a pus piciorul pe acest vîrf a fost alpinistul Kurt Wasserfeld din R.F.G. El a reușit să stea pe mica platformă patru ore, după care a fost luat de un vas care circula pe acolo în tot acest timp.

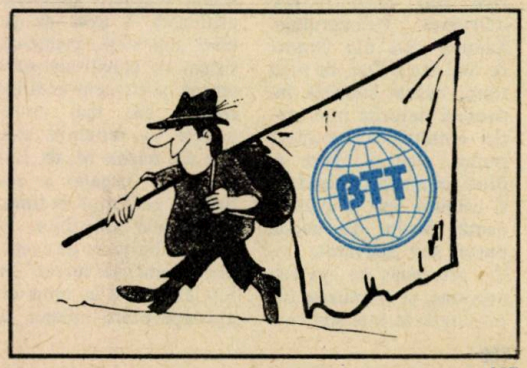

FASCINAȚIA OAZELOR SAHARIENE

Ce poate fi mai reconfortant, odihnitor și plăcut, în imensitatea celui mai mare deșert al Pămîntului, decît o oază cu verdeața, construcțiile și oamenii săi. După o obositoare și, de ce nu, plictisitoare călătorie prin «marea de nisip și piatră» aceste locuri pline de viață par un adevărat miracol. Prezența unei oaze aici, în inima Saharei, ca și oriunde în altă zonă excesiv de aridă a Terrei, este însă legată, așa cum bine știm, de prezența apei aflată la mică, sau relativ mică, adîncime, de obicei într-o depresiune. Atunci cînd izvoarele subterane ajung la suprafață într-un fel sau altul, natural sau antropic, ele permit dezvoltarea vegetației și statornicirea omului. Termenul de oază (din grecescul **oasis**) a fost dat inițial insulelor de verdeață pierdute în Deșertul Libian, sectorul saharian de la vest de Nil, așadar marilor oaze de pe teritoriul egiptean. Apoi, prin extensiune, a fost atribuit oricărui loc de pe planeta noastră unde, în mijlocul deșerturilor, apare o vegetație (mai ales culturi) ce își datorește existența apei din pînzele superficiale și chiar de adîncime.

Adeseori oazele jalonează fie un vechi curs de apă, cum este în general cazul celor din Deșertul Libian (Waha el Kharga, Dakhla, Farafra, Bahariya ș.a.), instalate în culoarul depresionar ce corespunde unui vechi curs (din timpuri geologice) al Nilului, fie un curs subteran al unor rîuri dispărute sub nisip (oazele «Drumul Palmierului», Saoura, cele din Oranul de Sud etc.). Dar, de mult timp, oazele subzistă îndeosebi datorită intervenției omului, care a săpat puțuri, uneori foarte adînci, ce străbat roca dură și asigură apă în permanență. Multe din aceste puțuri sînt adevărate fîntîni arteziene, cu apă sub presiune, ce împînzesc depresiunile în care sînt cantonate oazele. De exemplu în oazele egiptene Kharga și Siwa există în fiecare în jur de 200 astfel de izvoare. Uneori acestea sînt calde (oaza Kharga), alteori mineralizate sau chiar salmastre (oaza Siwa). În Sahara este renumit sistemul **foggarasurilor,** respectiv drenarea artificială a apei de pe mari suprafețe, printr-un sistem de canalizare subterană, și concentrarea într-unul sau mai multe puncte — renumite sînt cele din oazele Mzab. Lucrările de irigație la suprafață urcă mult în timp, de ordinul mileniilor. În oaza El Faiyum, de exemplu, asemenea lucrări au fost executate în urmă cu aproape patru milenii, în timpul dinastiei a XII-a. Tot atunci a fost realizat sau amenajat ca lac de retenție Moeris (astăzi Birket Qarun) care avea drept scop reținerea surplusului apelor Nilului în perioada revărsărilor; astăzi lacul este însă sărat. În oaza egipteană Kharga au fost descoperite vestigii ale canalizării romane care servea la irigarea cîmpurilor ale căror limite se pot distinge și astăzi pe solul deșertic.

Altitudinal oazele sahariene se întîlnesc de la sub nivelul mării pînă la aproape 1 000 m. Siwa și El Faiyum coboară sub nivelul mării (la —24 și respectiv —44 m), altele pînă la cîteva zeci de metri deasupra nivelului mării (Farafra la 25 m, Kharga atinge 70 m, dar în cea mai mare parte se află mai sus). Alte oaze cantonează la cîteva sute de metri (Ghadames la 350 m, Ghardais la 500 m) și chiar mai mult (Kufra Oasis între 390 și 700 m, Ghat la 760 m ș.a.). Ca întindere se remarcă grupul de oaze Kufra, cu circa 85 000 km². Dintre oazele «independente» se remarcă însă Kharga care se desfășoară pe 150 km lungime (20—40 km lățime), apoi Dakhla și oaza propriu-zisă Kufra cu cîte 50 km lungime. În general depresiunile în care s-au instalat oazele sînt dominate cu cîteva sute de metri de abrupturile platoului în care sînt încastrate sau de lanțurile muntoase.

Dintre grupurile de oaze sahariene se remarcă îndeosebi Mzab (7 oaze: Ghardaia, Guerrara, Beni-Inghen, Berriane ș.a.) cel desfășurat aproximativ paralel și la vest de cursul Nilului, pe teritoriul Egiptului, constituit din Kharga, Dakhla, Farafra, Bahariya și, oarecum excentric față de acestea, Faiyum, Siwa ș.a.

Multe oaze s-au bucurat de o deosebită prosperitate în antichitate, fiind importante puncte de concentrare a populației și, unele găzduind însemnate construcții, uneori de o mare valoare arhitectonică. Se remarcă în acest sens oazele egiptene, în care săpăturile arheologice, aflate din păcate abia la început, dau la iveală pe zi ce trece noi dovezi ale înfloririi acestora cu milenii în urmă. Astfel, oazele El Faiyum, Kharga și Dakhla sînt adevărate muzee în aer liber.

Pînă în prezent oaza El Faiyum se situează pe primul loc prin vestigiile antice. La Lahun se află ruinele piramidei lui Sesostris II (1897—1879 î.e.n.), construită, pe o stîncă înaltă de 12 m, din cărămidă și avînd inițial baza cu o lățime de 100 m. În apropiere, la Hawara, se găsesc vestigiile celei de a doua piramide a lui Amenemhet III (1849—1801 î.e.n.). Ca toate piramidele egiptene, nici aceasta nu a fost ocolită de jefuitorii de morminte. Astfel, deși camera mortuară a fost închisă cu un bloc de cuarțit cîntărind 110 tone (!), sarcofagul faraonului a fost totuși prădat. Lîngă această piramidă se afla, potrivit descrierilor lui Herodot, faimosul Labirint egiptean care cuprindea 12 palate într-o incintă cu o singură intrare ce nu putea fi regăsită fără ghid. Au fost descoperite unele fragmente și cîteva statui, printre care una reprezentîndu-l pe faraonul Amenemhet III, în timpul căruia a fost construit. Dar iată cum descrie Herodot această minune arhitectonică: «L-am vizitat și am considerat că este mai presus de orice descriere. Labirintul întrece chiar și piramidele. El se compune din 12 săli acoperite, ale căror intrări se găsesc una în fața celeilalte. Sălile dau una într-alta, formînd o singură încăpere; șase din ele privesc spre miazănoapte și șase spre miazăzi. Construcțiile Labirintului sînt de două feluri: unele subterane, iar altele la suprafața pămîntului, deasupra celor subterane; în total Labirin-

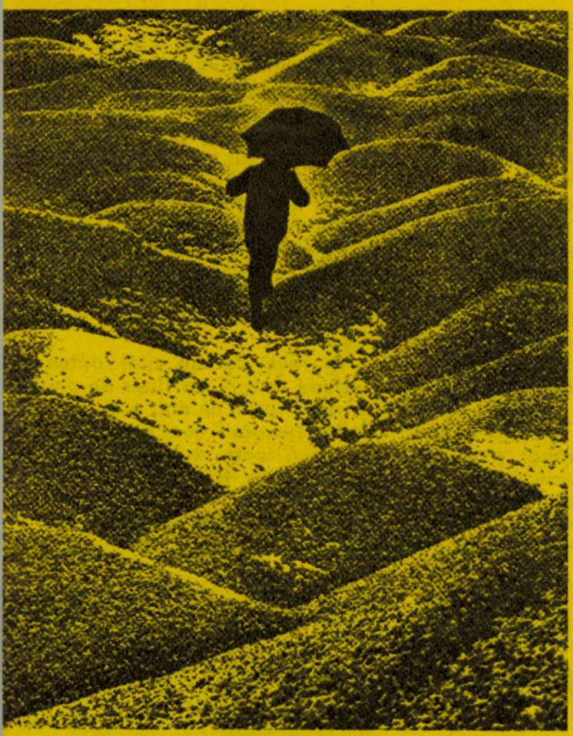

«Umbrela» de P. Bosman — Belgia

tul are 3 000 de încăperi: 1 500 deasupra, 1 500 dedesubt. Încăperile de la suprafața solului le-am văzut chiar noi, ne-am plimbat prin ele, le-am cercetat, din care pricină putem vorbi despre ele, pe cînd despre încăperile subterane am aflat numai din auzite. Paznicii egipteni nu au vrut pentru nimic în lume să ni le arate, deoarece, spuneau ei, acolo se află mormintele faraonilor care au clădit labirintul și sarcofagele crocodililor sacri. Așadar, despre încăperile subterane putem vorbi numai din auzite, pe cînd cele de deasupra, care depășesc tot ce poate făuri mîna omului, le-am vizitat chiar noi. Într-adevăr, străbătînd sălile și coridoarele întortocheate, unele mai frumoase decît altele, rămînem înmărmuriți de minunile care ne treceau pe dinaintea ochilor. Atît acoperișul sub care se găseau toate aceste încăperi, cît și zidurile erau făcute din piatră; pe pereți, nenumărate basoreliefuri reprezentau fel de fel de imagini; fiecare sală este împodobită cu coloane de piatră albă, foarte frumos lucrate.»

Tot în oaza Faiyum, la Abgig se află obeliscul, **in situ**, din granit roșu, al faraonului Sesostris I, la Qasr Sarum — resturi ale ultimului templu ptolemaic cunoscut, aflat într-o stare surprinzător de bună, iar la Medinet Madi, în extremitatea sudică a oazei — un mic templu, singurul cunoscut din epoca dinastiei a XII-a. În sfîrșit, în reședința oazei, orașul Medinet el Faiyum, aflat chiar în inima acestei insule de viață, se păstrează elemente arhitecturale ale templului dedicat zeului local Sobek.

În oaza El Kharga, în apropiere de localitatea omonimă, reședința oazei, se află în bună stare de conservare vestitul templu al lui Amon de la Hibis, datînd din epoca persană — a fost construit în cea mai mare parte în timpul lui Darius I (522—485 î.e.n.). Acest monument arhitectonic se află situat în unul dintre cele mai spectaculoase peisaje din Egipt, la poalele Colinelor Bagaouat și la marginea unei întinse plantații de palmieri. Ca toate templele de acest gen, și acesta era dotat, printre altele, cu o alee a sfincșilor și o poartă monumentală (construită la începutul epocii romane). Alte temple se găsesc la Nadoura — cel mai mare și mai bine conservat aflîndu-se pe o proeminență, la mai puțin de 2 km de Hibis —, Kasr el Ghoueta, Kasr el-Zayan, Douch. În oaza Dakhla, în care săpăturile arheologice se află abia la început, a fost dat la iveală templul de la Deir el-Hagar, unde a fost găsit și un rest al unui plafon astronomic deosebit de interesant.

Totodată, în unele oaze au fost date la iveală vestigiile unor vechi orașe, la Esment el-Kharh în oaza Dakhla, la Lahun în oaza Kharga și altele. În orașul de lîngă Lahun, unde s-au făcut săpături mai intense, a fost identificat un cartier al «lucrătorilor», cu case în general mici și înghesuite, și un altul al «oficialilor», cu clădiri spațioase, cuprinzînd pînă la 50 camere; străzile orașului se intersectau în unghi drept. Orașele erau înconjurate din ziduri de cărămidă care probabil nu aveau atît rolul de apărare împotriva invadatorului — pe care îl jucau fortărețele din jur — cît mai ales de a le apăra de dunele de nisip pe care vîntul le deplasa ușor. Dealtfel, spre deosebire de monumentele arhitectonice din Valea Nilului, aproape toate palatele, templele și alte construcții de acest gen din oaze erau construite pe anumite proeminențe și, în plus, erau înconjurate de adevărate centuri de cărămidă care aveau menirea să le apere în fața ofensivei deșertului.

Multă vreme centre ale unei vieți intense, unde sedentarii erau mai ales cultivatori, dar și crescători de animale, oazele au pierdut cu timpul din importanța lor, îndeosebi în evul mediu, depopulîndu-se timp de mai multe secole, proces care în unele se continuă și azi. De exemplu populația din grupul oazelor Mzab este atrasă ca forță de muncă în regiunea gazeiferă Hassi-R'Mell din apropiere. Dar, în același timp, nu este mai puțin adevărat că descoperirea și punerea în valoare a bogățiilor subsolului saharian va putea contribui, într-un viitor mai mult sau mai puțin îndepărtat, la o nouă prosperitate a oazelor. Unele oaze dețin chiar ele bogății de subsol: sare în Siwa, exploatată și exportată încă din antichitate, fosfați în Kharga și Dakhla etc.

Unele oaze se bucură însă în continuare de o vjață activă. Între acestea se înscriu Faiyum în Egipt, Ghadames (sau Rhadames), Ghat și Djerma în Libia, Ouargla, Beni Abbes din zona Saoura ș.a. din Algeria care au o economie prosperă, bazată în principal pe cultura curmalelor. Oazele din zona Fezzan, de exemplu, au o pondere ridicată în producția libiană de curmale și ulei de palmier. În aproape toate oazele saharienе există preocuparea de a se extinde plantațiile de curmali. Dar în peisajul vegetal al oazelor nu întîlnim numai curmali ci și măslini, smochini, portocali, cereale (inclusiv porumb și sorg), legume, tomate, ardei etc.) bumbac și altele. Se cultivă și viță de vie, îndeosebi în oazele egiptene Kharga și Bahariy ale căror vinuri erau foarte gustate de egipteni în antichitate.

Așadar, o lume aparte, fascinantă chiar, ce încă își așteaptă, în bună măsură, redescoperitorii moderni...

Silviu Neguț

VĂ PLACE JANE FONDA, DOMNULE ROBERT REDFORD?

Este zvelt ca o nuia, chiar dacă statura nu-l prea avantajează. Fără binecunoscutele-i ghete de cowboy cu toc destul de înalt pentru un bărbat, el măsoară 175 cm. Pe corpul lui de adolescent, bine lucrat prin sport — călărie și schi — poartă un cap de copil cu trăsături de om matur.

Zîmbetul este arma cu care a cucerit lumea, zîmbetul care este numai al lui, foarte strengăresc.

Iată în două cuvinte portretul lui Robert Redford, steaua de cinema care cîștigă 3 000 000 dolari la turnarea unui film. Și care a făcut ceva filme pînă acum. Și care, deci, a acumulat ceva milioane... Afirmația noastră va fi susținută de enumerarea doar a unora dintre filmele cele mai cunoscute, care l-au impus spectatorilor din întreaga lume: «Candidatul», «Marele Gatsby», «Butch Cassidy și Sandance Kid», «Călărețul electronic» etc.

Discută cu nonșalanță și nu se sfiește să-și sprijine picioarele de partea superioară a mesei din fața interlocutorului. Din cînd în cînd își mișcă capul într-un anume fel și strînge des din ochi. Nu este vorba de un truc prin care ar urmări ceva ci pentru că este miop — «sînt miop ca o cîrtiță!» — cum îi place lui să spună. Acasă nu face un singur pas fără ochelari, în public însă...

Cînd reporterul Franco de Giorgi de la revista «Gente» din Milano l-a vizitat la Londra pentru a-i lua un interviu, el a trebuit să aștepte cîteva minute bune pînă cînd Robert Redford, care nu voia să-și pună ochelarii, a găsit puloverul care se afla aproape sub nasul lui.

L-a găsit după ce, în cele din urmă și-a pus ochelarii, moment ce nu a scăpat reporterului italian. A zîmbit, a luat o poziție cuminte, cum nu prea poartă prin filmele în care joacă și a așteptat prima întrebare.

În rest, ce am mai putea spune despre un tînăr de patruzeci și doi de ani, mare star la Hollywood? S-ar putea spune încă foarte multe și foarte interesante lucruri, dar credem că cel mai în măsură să o facă este însuși marele actor. Așadar...

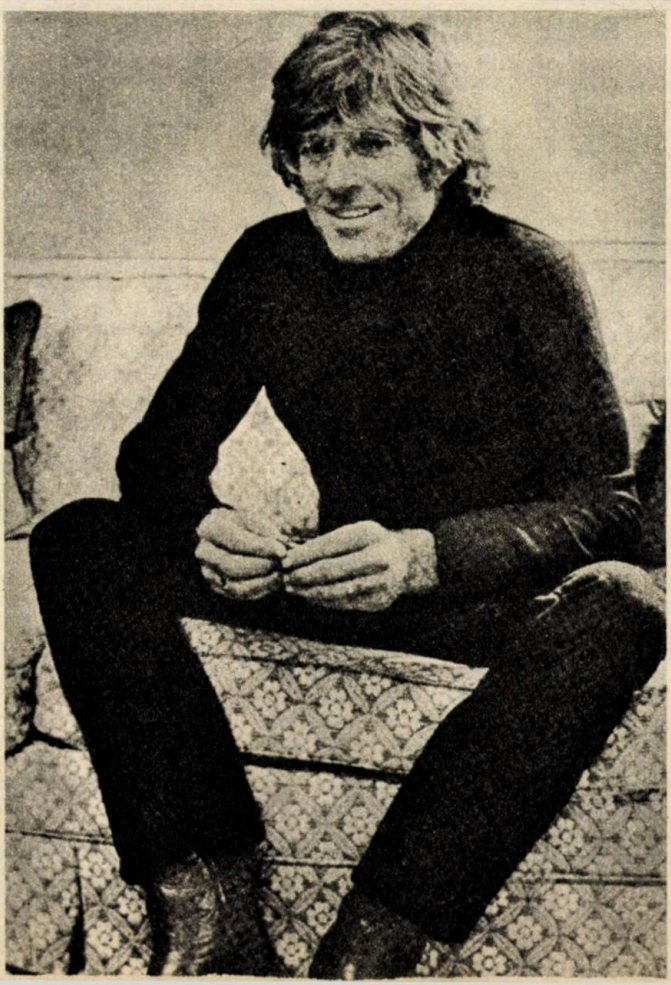

Acestea ar fi, pe scurt, datele pe care reporterul italian le-a obținut de la unul dintre cei mai populari actori de film ai zilelor noastre. E mult? E puțin? Cine poate spune...

Ceea ce este cert este faptul că pornind la citirea interviului cu Robert Redford am avut de gînd să aflu cît mai multe și mai interesante date despre Robert Redford-actorul, și am aflat, spre bucuria mea și, sper, și a cititorilor «Almanahului», date inedite despre Robert Redford-Omul.

Întrebare: Cu ce ocazie la Londra, domnule Redford?

Răspuns: Mă aflu la Londra pentru a participa la premiera filmului «Călărețul electronic», o satiră foarte ascuțită a comercialismului american. Este vorba despre un cowboy, care după o carieră strălucită în arenă sfîrșește prin a deveni o reclamă vie pentru niște produse cum ar fi fulgii de cartofi, cartofi prăjiți, fulgi de porumb... care se plimbă pe o cămilă prin fața cazinoului din Las Vegas.

Într-o altă ordine de idei, Londra este un oraș extraordinar și mi-e o ciudă teribilă pe mine că am refuzat să turnez aici pînă acum.

Întrebare: Unii critici au cam criticat ultimul dv. film. Ce părere aveți? («Călărețul electronic» — N.N.)

Răspuns: Doar că am făcut acest film după o absență de peste trei ani de pe platourile de filmare. Filmul acesta mi-a oferit prilejul fericit de a reintra. În plus, cînd am auzit că în el va juca și Jane Fonda n-am mai stat deloc pe gînduri.

Întrebare: Vă place Jane Fonda, domnule Redford?

Răspuns: Foarte mult. Știu că unora le este frică de ea. Nu-i mai puțin adevărat că și ea se pricepe de minune să-ți bage frica-n oase, dar în realitate este o timidă. Mulți își închipuie că pe noi doi, pe Jane și pe mine, ne leagă motive de natură politică. Nu este vorba numai de asta, noi sîntem apropiați în primul rînd ca oameni.

Întrebare: Vă considerați o frumusețe, domnule Robert Redford?

Răspuns: Și dacă vă spun că nu? Și nu o spun cu falsă modestie. Pe vremea cînd eram un nimeni, nici o femeie nu întorcea capul după mine pe stradă. Succesul meu de astăzi îl datorez popularității făcute în urma filmelor în care am jucat.

Reporter: Sincer să fiu, la cei patruzeci și doi de ani pe care îi aveți arătați teribil.

Redford: Vreau să fiu ca vinul: cu cît voi fi mai... vechi, cu atît să fiu mai bun! Pentru mine însă faptele sînt mai de valoare decît aparențele, cărora nu trebuie să li se dea prea mare importanță. Complimentele care mi se fac mă stimulează, îmi întăresc voința, mîndria mă face să-mi dau seama că trebuie să cer mai mult de la viață. Nu urmăresc însă decît succesul pe care îl dau adevăratele valori estetice.

Întrebare: Vă simțiți stingherit cînd vă aflați în centrul atenției și admirației?

Răspuns: De cele mai multe ori. Cînd însă mi se întîmplă să fiu într-un restaurant, de pildă, și oamenii se strîng în jurul meu, sau se uită la mine, pur și simplu, îmi piere pofta de mîncare. Știu că oamenii vor să vadă în mine pe eroul de pe ecran, din filmele care le-au plăcut lor, dar eu nu le pot arăta decît ceea ce sînt, adică un ins ca ei...

Întrebare: Care dintre filmele în care ați jucat v-a plăcut cel mai mult, v-a produs cea mai mare satisfacție?

Răspuns: Nu trebuia să-mi puneți această întrebare. De regulă nu mă uit la filmele în care joc, mi se pare că văd un om cu totul străin. Vizionez în schimb cu multă plăcere filmele colegilor.

Întrebare: Ce părere aveți despre criticile aduse filmului «Marele Gatsby»?

Răspuns: Filmul acesta a fost de la bun început o eroare colosală, un fiasco din toate punctele de vedere. Și cred că toată vina cade pe umerii regizorului Jack Clayton.

Întrebare: Pe care actor îl apreciați cel mai mult?

Răspuns: Pe Paul Newman.

Întrebare: Și cu care sînteți cel mai prieten?

Răspuns: Cu Paul Newman.

Întrebare: Printre recordurile dv. figurează unul care reprezintă o raritate la Hollywood: sînteți căsătorit de douăzeci și doi de ani cu aceeași femeie, adică cu prima dv. soție. De ce v-ați căsătorit așa de tînăr?

Răspuns: Toți cunoscuții mei au rămas surprinși cînd m-am căsătorit, dar cel mai surprins am fost eu însumi! Nici prin cap nu-mi trecea să mă căsătoresc pînă pe la treizeci și cinci de ani. Visam să călătoresc, să-mi trăiesc viața după placul inimii mele. Într-o bună zi am cunoscut-o pe Lola și întîmplarea asta mi-a dat peste cap toate planurile. Mi-am zis că e făcută pentru mine. Vîrsta nu ne-a dat prea mare bătaie de cap: eu aveam douăzeci de ani, Lola numai șaptesprezece. Am descoperit viața împreună și împreună am învățat să trăim așa cum se cuvine. Și n-am dus-o pe roze. Apoi au venit pe lume copiii. Ni s-a născut mai întîi Shauna, fata noastră cea mai mare, acum e studentă, are nouăsprezece ani. După doi ani a venit pe lume James, singurul nostru băiat, și la urmă Amy, care are acum nouă ani. Shauna este o ființă foarte independentă, are și un logodnic. Și n-ar fi exclus să ajung bunic mai devreme decît mi-am închipuit. N-aș putea spune însă că Shauna îmi iese din cuvînt...

Ne putem permite să trăim la Hollywood la fel cu ceilalți actori de film, dar avem și o fermă în statul Utah, în ținutul mormonilor. E un ranch așezat pe o colină, satul cel mai apropiat de noi fiind la șaptesprezece km. Cînd sînt acolo nu scap nici o zi fără să călăresc, iar cînd e iarnă mergem la schi în statul Colorado. De cîte ori mă duc la fermă, retrăiesc sentimentul întoarcerii în copilărie.

Părinții mei au făcut sacrificii mari pentru mine. Am fost singur la părinți. Cînd m-am născut, tata era șomer apoi a găsit ceva de lucru la un lăptar. Cînd am împlinit șaisprezece ani am trecut oceanul în Europa de unde am revenit cînd am făcut douăzeci. Atunci am cunoscut-o pe Lola și...

Întrebare: Copiii dv. au tot ce-și poate dori cineva pe lume. Credeți că sînt fericiți?

Răspuns: Copiii mei vor avea și ei probleme, mai ales James. Chiar dacă ducem o viață normală din toate punctele de vedere, copiii simt, vor simți și mai mult ca pe o povară greutatea numelui pe care-l poartă...

Întrebare: După patruzeci și doi de ani v-ați făcut probabil un prim bilanț al vieții. Sînteți mulțumit? Ce ambiții aveți?

Răspuns: Am să pun actoria-n cui și am să mă fac regizor și producător de filme. Am și regizat primul meu film, se numește «Oameni simpli», cu Donald Sutherland și Mary Tyler-Moor. Munca de regizor este minunată. Ca actor n-am putut niciodată să-mi pun ideile în aplicare. Acum e altceva... În tinerețe am lucrat ca pictor, am o anume experiență a culorilor. În probleme de tehnica filmării sau de operatorie nu mă pricep, din această cauză desenez tot timpul diferite schițe pe care le dau operatorului să le transpună în limbajul filmului. Cam asta fac acum, dar am și alte ambiții, și alte planuri...

Nicolae Nicoară

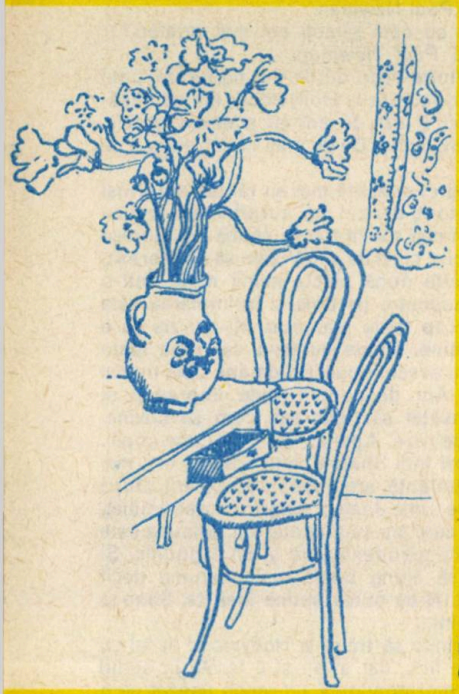

O tînără ceramistă față în față cu virtuțile și viitorul unui străvechi meșteșug

Desen de Gh. D. Constantinescu

Încercînd să pun ordine în notele mai vechi și mai noi și căutînd o succesiune cît mai firească a faptelor pentru acest reportaj, mi-am dat repede seama că lucrul cel mai bun este să-l încep amintind o «secvență» din urmă cu un an și mai bine. De ce? Deoarece încă de pe atunci numele Rodicăi Leucă, absolventă din promoția 1979 a Institutului «N. Grigorescu» a început să «spună» ceva mai ales studenților Institutului medico-farmaceutic din București. Și nu numai lor. E vorba, de fapt, de marele panou decorativ din module ceramice care acoperă peretele de la intrarea în Clubul studenților medicinești, panou interesant, modern și foarte original, cotat ca atare cu nota 10 de către comisia de diplomă.

Recente drumuri reportericești m-au purtat prin orașul Buzău unde am reîntîlnit-o pe autoarea de anul trecut lucrînd ca stagiară într-una din secțiile Muzeului județean de istorie.

— De ce ai optat pentru un muzeu la repartiție? *am întrebat-o.*

— *Am considerat că un muzeu este singurul loc unde poți studia nemijlocit și în amănunt istoricul ceramicii, al formelor și evoluției sale de-a lungul mileniilor și veacurilor. Cred că numai cunoscînd istoria și tradițiile atît de bogate ale ceramicii poți merge mai departe și poți aspira la ceva nou, original și durabil. Istoria ceramicii românești (și aici la Buzău este o zonă foarte interesantă din acest punct de vedere) este o școală pe care trebuie s-o urmezi neapărat dacă îți respecți meseria și dorești să realizezi lucrări de valoare.*

— Care ar fi, pe scurt, bilanțul acestui an de stagiatură?

— *Am studiat ceramica buzoiană, veche din muzeu, am cunoscut «în teren» centrele de olărit din județ și am continuat să lucrez reușind să particip la două expoziții de ceramică și de grafică. Comitetul județean pentru educație și cultură socialistă Buzău mi-a achiziționat două lucrări — «Ulcior» și «Măști ceramice» — executate din argilă anglobată.*

— În ce măsură se păstrează și se transmite generațiilor tinere tradiția olăritului în comunele buzoiene în care se află olari?

— *O asemenea comună buzoiană este Mînzălești, unde se găsesc mai mulți olari vîrstnici și unde de veacuri se modelează și se coace argilă. Forurile județene m-au solicitat să-mi aduc și eu contribuția la revigorarea tradiției, la punerea ei pe baze organizatorice mai temeinice. De aceea am inițiat un fel de curs, cu aplicații practice în olărie, la fața locului. Dorim ca meșterii olari să cunoască atît istoria și valoarea ceramicii vechi, tradiționale, cît și direcțiile noi, moderne ale acesteia. Cred că numai o înțelegere bună a principiilor teoretice poate conduce la realizări autentice și originale, în stilul specific zonei, nepoluat de influențe neasimilate de aiurea.*

— Cîtă încredere au în tine bătrînii meșteri, uneori mai greu receptivi la ideile tinerilor?

— *Riscul lor e kich-ul, produsul banal și înzorzonat. Fireşte că în fața argumentelor concrete, furnizate de ceramica veche din muzee, bătrînii sînt mai atenți chiar dacă principiile teoretice nu inspiră întotdeauna încrederea pe care scontez eu.*

— Ca autoare, la ce lucrezi în prezent?

— *La două panouri decorative din ceramică. Ele mi-au fost comandate de Comitetul județean Buzău al U.T.C. pentru Casa de cultură a tineretului, aflată în construcție în municipiul Buzău. Ca modalitate de tratare păstrez linia din lucrarea pentru diploma de absolvire, adică a modulilor nelustruiți și nevopsiți, o alternanță de sfere și de semisfere goale, într-un joc de dimensiuni și de succesiuni cu efect optic. Deocamdată mă aflu în faza de finisare a machetelor, urmînd să le prezint spre avizare beneficiarului în vederea trecerii la fabricarea elementelor la dimensiunile și parametrii reali.*

Încercînd să pun ordine în notele mai vechi și mai noi despre tînăra ceramistă Rodica Leucă mi-am dat repede seama că asupra uneia dintre cele trei laturi ale preocupărilor tinerei stagiare — aceea de cercetător al istoriei ceramicii, de instructor al olarilor și creator propriu-zis — sau poate a tuturor, va trebui să revin cît de curînd, succesiunea faptelor presupunînd un portret ce se cere mereu completat, împlinit, pus în lumină prin noi și noi trăsături. Ca însăși imaginea pasionatei ceramiste Rodica Leucă.

ETIMOLOGIE

Templierii erau călugări-soldați care s-au constituit către anul 1100 ca ordin în jurul ideii de păstrători ai vechilor tradiții spirituale și de asigurare a securității drumurilor comerciale în Palestina. Ei aveau relații cu un ordin derivat din islamism, ordin ce avea aceleași scopuri și rațiuni de existență ca ordinul lor. Frații ordinului Ismailia erau conduși de un Maestru, șeicul Djebel, titlu care a fost tradus de europeni *Bătrînul de pe munte*.

Cînd templierii au fost nimiciți prin hotărîrea regelui Franței Filip cel Frumos, pentru a le fi în veci condamnată memoria, s-a răspîndit legenda că prietenii lor, islamicii, erau obligați de către Bătrînul de pe munte să fumeze cînepă indiană sau haşiş spre a li se exalta curajul în luptă.

În limba arabă *păzitor* se traduce *assas* cu pluralul *assacine* iar cuvîntul hachaichia îl desemnează pe cel intoxicat cu haşiş. De la «hachaichia» s-a născut cuvîntul *assassin* (fr.), asasin (rom.) care era un calificativ injurios dat assacie-lor (călugări luptători și păstrători ai vechilor tradiții spirituale).

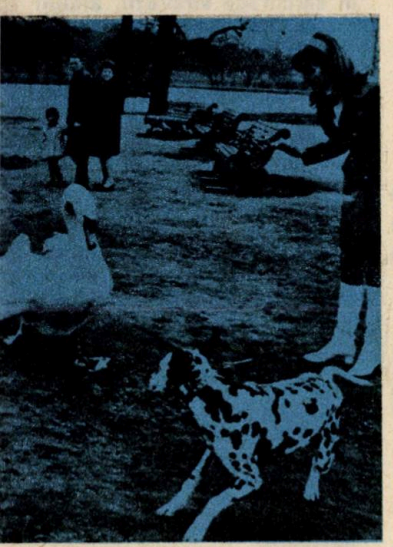

OBIECTIVUL VESEL

E... FANTASTIC NU?

Savantul englez J.B.S. Haldane spune undeva în studiile sale de biologie: *Universul nu este numai mult mai bizar decît ni l-am imaginat, el este în egală măsură mult mai bizar decît ne-am putea imagina.* Aceasta este și premisa de la care credem că pleacă și scenariul filmului *Circuit închis.* Iar dacă un spectator al acestui film ar crede, fie și numai pentru o zecime de secundă, că faptul pe care-l relevă filmul *ar fi posibil în realitate* el s-ar afla în fața unei informații științifice înspăimîntătoare, care l-ar încremeni pe scaunul său de spectator. Noroc că arta este receptată ca ficțiune și putem pleca liniștiți acasă.

*

Un alt savant susține că: *La scară cosmică singur fantasticul are șansa de a fi adevărat.*

*

H.G. Wells susține și el că: *Există universuri mai îndepărtate de noi decît cea mai îndepărtată nebuloasă și în același timp mai aproape de noi ca mîinile și picioarele noastre.*

*

O afirmație foarte optimistă apărută ca o concluzie a unor cercetări științifice recente: *Totul este posibil. Chiar și nemurirea. Va veni ziua cînd oamenii se vor mira că strămoșii lor, în ignoranța lor, au trăit mii de generații în umbra terifiantă a falsei convingeri că moartea e inevitabilă.*

*

Vechii chinezi spuneau: *Cei ce știu nu spun, iar cei ce spun nu știu.*

*

Se știe că 90% din savanții lumii trăiesc în prezent. De unde am putea trage concluzia statistică următoare: pentru *a ști* ar fi suficient să citești 1 volum dinainte de secolul XIX, 2 volume din secolul XIX, și 7 volume din secolul XX. Totul este să știi pe care să le alegi.

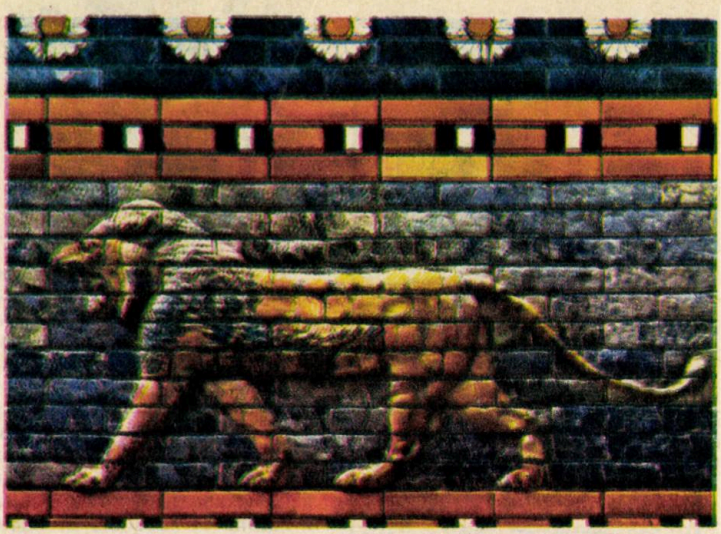

Friza leilor (detaliu)

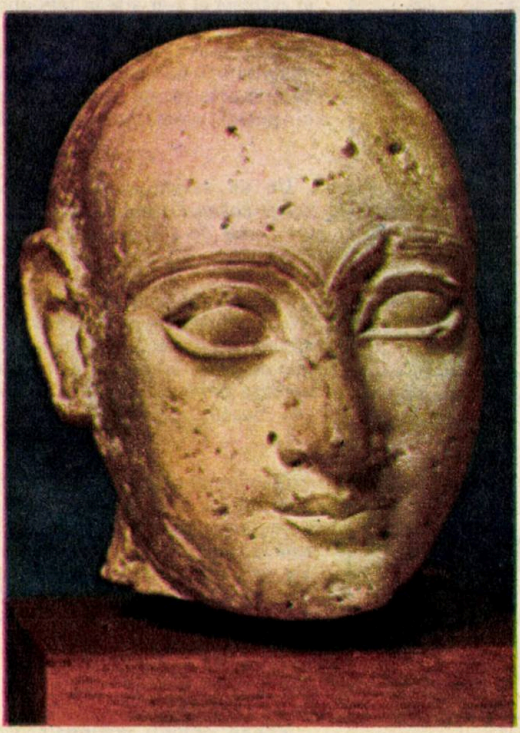

Cap de sumerian (calcar)

PERGAMON

Păşesc cu sfială şi teamă. O lume de basm şi legendă mă aşteaptă dincolo de capătul podului, care desparte străzile tumultuoase ale Berlinului, de «insula muzeelor» — insula pe care sălăşluieşte înconjurat de apă muzeul «Pergamon».

Şi iată — zidurile mesopotaniene — pline de încîntare, culoare şi smalţ — te întîmpină grandioase, dominante şi pline de noutate. Par construite acum cîţiva ani, aşezate cu migală şi pricepere într-ale frumosului de un monden plastician. Dar cîte sute de ani au trecut peste ele?

Taurii şi leii ingenios stilizaţi, te înfioară prin expresivitate, prin monumentalitate şi frumos. Pe partea opusă, cu tot echipamentul vremii, te aşteaptă înşiraţi stereotip, soldaţii sumerieni. Intenţionează ei oare să-i intimideze pe cei ce vor fi fost la picioarele lor, arme şi care de luptă gata la atacul zidurilor? Şi iată obiecte, iată resturi de coloane, vase, statuete descoperite acolo unde se presupune că ar fi existat faimosul Babilon, strămutate aici cu multă greutate. Toate vorbesc, toate te impresoară cu imagini nebănuite dar închipuite.

În celelalte săli te întîmpină pline de fast şi măreţie, portaluri, coloane, trepte, statui impresionabile prin măreţie, tot ceea ce a aparţinut vechilor cetăţi descoperite de Schlieman.

Într-una din săli portalul unui templu. De la baza scărilor şi pînă la cornişă, înălţimea te impresionează, te cutremură, — şi nu este decît un templu modest. Pătrunzînd în sala egipteană, tot ce te înconjoară te uimeşte şi te înfioară. Mumiile egiptene dorm liniştite în sarcofage străvezii, alături pietre de acoperămînt, ale mormintelor, inscripţii etc. Este descrisă tehnica mumifierii, aşa cum se crede azi că se practica atunci. Vasele şi uneltele necesare acestui ritual ca şi instrumentele folosite sînt expuse detaliat. La etaj o colecţie de picturi nu dintre cele mai ilustre aşa cum te uimeşte Muzeul Colecţiilor de Artă din Dresda (cîteva pînze de Leonardo da Vinci, Verochio, Tintoretto etc.) dar după toate lucrurile văzute pînă acum ce te-ar mai putea uimi oare?

Acesta este pe scurt muzeul Pergamon. Cuvintele sînt prea puţine pentru a putea descrie, pentru a putea înfăţişa toată bogăţia şi frumuseţea culturală, inclusă în «insula» muzeelor.

Vio Cuşnăreanu

TOT PE DRUM!...

● Călătorii din vechime nu se deplasau chiar atît de lent, cum ne-am putea închipui astăzi, în epoca automobilului. Iată cîteva date istorice care atestă acest lucru: serviciul poştal roman acoperea distanţa dintre Antiohia (aşezare în Siria antică) şi Constantinopol în numai şase zile, adică parcurgerea a 190 de km pe zi.

● Julius Cezar (100—44 î.e.n.) a călătorit de la Roma la Rhone în opt zile (150 km pe zi).

● Un curier călare, însărcinat să transmită o ştire importantă, a ajuns de la Aquileia, pe coasta de nord a Adriaticii, la Roma, în patru zile, atingînd o viteză de 200 km pe zi, evident prin schimbarea, din loc în loc, a cailor epuizaţi.

● Cea mai rapidă deplasare cunoscută din acele vremuri este pusă pe seama generalului roman Tiberius, care a parcurs distanţa din Pavia pînă în Germania (circa 290 km) în 24 de ore spre a-l vedea pe prietenul său bolnav Drusus.

● Lungimea medie a pasului (0,80 cm) este, de obicei, egală cu jumătatea staturii omului, socotită pînă la înălţimea ochilor.

● Omul face, în mod normal, într-o oră un număr de kilometri egal cu numărul de paşi (de 0,80 cm) făcuţi în trei secunde.

● Viteza mijlocie a omului în mers obişnuit este de 5 km/oră sau 1,4 m/sec.

● Distanţele nu se măsoară pretutindeni după... lungime. În Tibet, de pildă, ele se socotesc după timpul necesar pentru a bea una, două, trei sau mai multe ceşti de ceai!

● 1600 km despart oraşul mexican Chihuaha de capitala Mexico-City. Recent, un grup de indieni din tribul Tarahumaras a parcurs această distanţă pe jos şi — ceea ce este remarcabil — numai în cinci zile. Această performanţă uimitoare poate provoca invidia celor mai rutinaţi turişti. Acest marş deosebit a fost întreprins pentru a cinsti memoria lui Cuahtemoc, ultimul împărat al Aztecilor, care a luptat cu arma în mînă împotriva conquistadorului spaniol Fernando Cortez.

● Cît de repede poate alerga omul? Amatorii de calcule au dat imediat răspunsul: 36 km pe oră. Pentru a ajunge la această cifră, grăitoare pentru posibilităţile omului, s-a luat în consideraţie cel mai rapid record atletic: 20 sec pe 200 m plat.

● Pentru a străbate un kilometru, melcul, cel mai încet turist dintre vieţuitoare, are nevoie de zece zile.

● Călătoriile pe uscat, în evul mediu se făceau cu o încetineală de melc. Împăratul Friederich Barbarossa, vizitîndu-şi provinciile din Germania, s-a deplasat în medie cu 17 km pe zi, iar cînd a trecut în Italia, unde şoselele (rămase încă de la romani) erau mai bune, a mărit viteza la 20—30 km pe zi.

● În trecut, în unele regiuni ale Germaniei, distanţele se măsurau după numărul de lulele fumate pe drum de călători? Astfel, de exemplu, se spunea că un sat se afla la două pipe depărtare de altul.

● În Cuba, pe timpuri, distanţa se măsura după «cîntatul cocoşilor»? Ca unitate de măsură era luată distanţa maximă de unde se auzea cîntecul cocoşului.

● Primele prospecte pentru turişti au apărut în secolul al VIII-lea. Este epoca în care regele Carol cel Mare al Franţei a stabilit legături de prietenie cu Harun-al-Raşid, califul din Bagdad, şi au început primele călătorii — atunci încă destul de rare — ale curtenilor francezi în diverse ţări din Asia Mică. De atunci datează şi primele ghiduri turistice. Cît priveşte primii organizatori ai turismului internaţional, aceştia au fost negustorii din Genova, Piza, Augsburg şi Nurnberg.

● Yardul englezesc, cunoscutul sistem de măsură, are o origine ciudată şi cam hazlie. Un yard este corespunzător cu distanţa dintre... vîrful nasului regelui Henry I al Angliei şi extremitatea degetului lui arătător de la mînă.

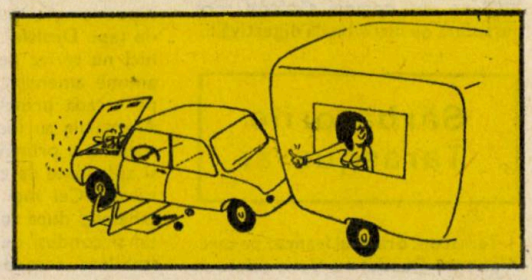

MOZAIC

Gladiatori

Luptele de gladiatori, împrumutate de la etrusci, au fost introduse la Roma pentru prima dată de către consulul Decimus Iunius Brutus în anul 264 î.e.n., cu ocazia înmormîntării tatălui său. Cu timpul, însă, caracterul funerar al acestor lupte sîngeroase s-a pierdut, el transformîndu-se într-un mijloc de distracție oferit de aristocrația romană.

Gurmanzi

De mai bine de 40 de ani, în orășelul bolivian Santa-Isabel de Cochoa, se desfășoară o întrecere a gurmanzilor. Una din duminicile de toamnă devine o adevărată sărbătoare a locului. Participarea este neîngrădită... cu o singură condiție: obligația de a consuma o anumită cantitate de mîncare socotită drept minimă. Numai după ce această cantitate minimă este ingerată și, respirînd greoi, participanții se ridică de la masă, începe de fapt competiția propriu-zisă. Pa masă sînt așezate delicatesele locului: cartofi fierți puțin și apoi înghețați și porci de India, fierți în propriul șoric cu măruntaie cu tot. Emoționați la culme, suporterii diverșilor concurenți se ațin în preajma mesei comentînd fazele întrecerii. Undeva, aproape, o orchestră interpretează melodii săltărețe pentru îmbărbătarea «sportivilor» toți oameni sănătoși care nu suferă de nici o boală digestivă !...

Sărbătorile Tarasque-ăi

Tarascon, orășelul francez pe care Alphonse Daudet l-a făcut celebru, a fost denumit astfel după monstrul legendar Tarasque. Conform tradiției acesta locuia pe malurile Rhonului, pîndea și scufunda vasele care treceau pe acolo, înghițea în pîntecu-i fără fund pe vîslași și cîrmaci. Ca să salveze ținutul de pacoste, 16 tineri cavaleri au pornit să se lupte cu fiara care a înghițit opt dintre ei, ceilalți opt fugind îngroziți. Numai fecioara creștină Marta, declarată ulterior sfîntă, a reușit să îmblînzească fiara.

De multe secole, tarasconezii organizează în fiecare an două sărbători consacrate legendarei Tarasque în lunile iunie și iulie. La prima (în duminica Rusaliilor), monstrul apare în toată înfățișarea sa îngrozitoare. O momîie uriașă, acoperită cu solzi de piele, din care ies țepi de fier închipuind pe Tarasque, este purtată prin oraș, suflînd pe nări flăcări și fum. În pîntecele ei se văd cei opt cavaleri nefericiți pe care i-a înghițit, potrivit legendei. Tarasconezii fug veseli din calea monstrului, ferindu-se de loviturile celor șapte cozi ale lui, apoi întregul oraș înconjoară momîia care se răsucește și țopăie, dansînd farandola în jurul ei. Sărbătoarea din iulie (Sf. Marta) este liniștită. În această zi, Tarasque merge agale pe străzi, în urma celei mai drăgălașe tinere din oraș, care conduce bestia îmblînzită, ținînd-o de un fîu din panglică de mătase. Seara, tarasconezii se adună prin cîrciumioare, beau vin, dansează, iar printre mese umblă de colocolo «tartarini» amatori, fălindu-se cu victoria asupra Tarasque-ăi.

Hipodromul cu... țapi

Locuitorii din orășelul Litning-Readge din Australia și-au creat o tradiție proprie de a se delecta cu alergări — dar nu de cai sau catîri sau alte animale obișnuite pe un hipodrom fie și de amatori — ci de țapi. Dealtfel, alergările acestea nici nu se fac pe vreun hipodrom anume amenajat, ci pur și simplu pe strada principală a orășelului. Alergările au loc în duminicile de toamnă și primăvară și sînt privite și aplaudate de cîteva mii de spectatori. Cei mai agili dintre țapi, înhămați după toate regulile turfului și conduși de, să zicem, jockey stabilesc recorduri.

Artileria grea a meselor de sărbători

Pentru cele mai multe familii, ora prînzului, masa duminicală sau masa «festivă» cu ocazia unei sărbători este ora întîlnirii membrilor familiei, a afirmării, o dată mai mult, a solidarității și a ierarhiei intrafamiliale. Actul alimentării, cu bucate gustoase, cu băuturi alcoolice ponderate creează o atmosferă de voioiciune generală, de bună dispoziție.

Ceea ce pentru mesele noastre de sărbători este sarmaua, la indieni este «Tamale Pie», pentru arabi «Kebab-ul», pentru suedezi «Hokerapanna» și așa mai departe.

Varianta engleză a curcanului românesc este, bunăoară curcanul umplut cu o masă formată din pesmet alb, puțin lapte, ceapă tocată mărunt, ouă, cimbru. Curcanul umplut se servește cu sos de franzelă și cu o garnitură de felioare de șuncă fiartă și de cîrnăciori.

Cum se prepară «Hokerapanna»? Iată: se suprapun în cratiță straturi succesive de rinichi de vițel, carne de porc, cartofi, ceapă. Fiecare strat în parte este presărat cu piper, sare și pătrunjel. Cînd piramida este gata, se toarnă peste ea 200 g de bere și se introduce în cuptor.

Indienii mănîncă de sărbători un fel de mămăliță făcută cu un litru și jumătate de apă în care se fierb două cești de mălai fin măcinat. Paralel se prepară o tocănița obișnuită, care se amestecă apoi cu mămăliguța, peste care se toarnă untură fierbinte. Cei care au gustat această mîncare națională indiană denumită «Tamale Pie» o găsesc deosebit de gustoasă.

Iată și o mîncare italiană foarte gustoasă și simplă totodată. Este vorba de «Sparagi alla Casalinga». Un sfert de kg de capete de sparanghel se fierb pînă se înmoaie. După ce s-a strecurat, se amestecă cu 50 g de parmezan ras, cu unt topit și se servește cu o impozantă garnitură de 12 ochiuri.

«La Piperade» este o mîncare de predilecție a francezilor. Se prepară un fel de omletă cu felii subțiri de ardei grași verzi, galbeni, la care se adaugă șuncă tocată și ouă.

Ați auzit de supa preferată a spaniolilor în zilele de duminică? Este vorba de o supă rece de la gheață, care se cheamă «Sopa madrilene». Supa de găină este pre-

parată cu roșii, ardei grași tăiați în felii lungi, precum și cu limbă de vacă. În toiul verilor spaniole, supa răcită este foarte gustoasă.

Toastul și originea sa

De obicei duminica toastul — urarea făcută la masă în cinstea cuiva cu paharul ridicat — este la mare cinste.

Acest obicei străvechi al poporului român, rămas de la strămoșii noștri romani este foarte mult practicat. La rîndul lor, romanii l-au moștenit de la greci, care obișnuiau ca atunci cînd aveau invitați la masă, aceștia să fie întîmpinați în prag cu pahare pline cu băutură. Toți comesenii se așezau în rînd, iar cel mai bătrîn dintre ei lua un vas cu băutură în mînă, arunca puțină băutură pe pămînt pentru pomenirea sufletelor celor morți, ca și pentru zei, apoi trecea pe la fiecare în parte și îl închina după care comesenii beau unul în sănătatea celuilalt.

Atenienii preferau să bea vinul după masă; dealtfel, vinul putea să înlocuiască mîncarea, dacă era amestecat cu făină de orz și brînză rasă. Vinul se dilua de obicei cu trei părți de apă. Mesenii alegeau un «președinte» al simposionului, care veghea la respectarea ordinei, acesta hotăra cantitatea și tăria vinului ce trebuia să fie băut.

Romanii procedau întrucîtva la fel, cu deosebire că înainte de a duce paharul la gură fiecare rostea cuvintele: «spre binele oaspetelui» sau «spre binele gazdei» — urare care se folosește și astăzi în unele regiuni ale țării noastre.

De la romani acest obicei a fost împrumutat de creștini, care, la primele începuturi, închinau în cinstea sfinților. Cu timpul numărul «sfinților» înmulțindu-se, băutul devenise un desfrîu care luase proporții îngrijorătoare. Din aceste motive împăratul Carol cel Mare a fost nevoit să oprească închinatul în cinstea sfinților, admițîndu-l doar la despărțire sau cu ocazia unor evenimente mai importante.

Se spune că în semn de devotament reciproc, cavalerii lui Carol cel Mare atingeau cu zgomot cupele de argint. De aici își trage originea ciocnirea paharelor. Obiceiul acesta s-a păstrat în multe țări, iar cuvîntul «toast», rostit cu prilejul ciocnirii paharelor s-a născut în Anglia, în secolul al XVI-lea. Toast însemna o bucată de pîine prăjită care se oferea împreună cu un pahar plin celui care se pregătea să rostească o urare. La acest obicei s-a adăugat și acela de a ține discursuri în onoarea celui sărbătorit, în special la popoarele meridionale, cărora le place să vorbească mai mult. Desigur toasturile sînt diferite de la un popor la altul. Chinezii spun «gam-bei», adică «bea pînă la fund». Ciocnind paharele, suedezii rostesc aproape șoptit «scool», o urare tradițională, născută în epoca vikingilor, care obișnuiau să bea din cupe mari de lemn. Acestea se numeau scool. Toasturile rostite la mese sărbătorești sînt de obicei vesele, hazlii. Englezii, de pildă, cînd ciocnesc obișnuiesc să toasteze în felul următor: «să bem pentru sănătatea nevestelor noastre, la fel de scumpe ca și rochiile lor».

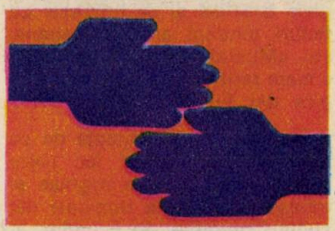

Tradiții

Aproape fără excepție cînd se întîlnesc doi cunoscuți își strîng mîinile. De unde provine acest obicei?

În timpurile străvechi, cînd se întîlneau doi cunoscuți, ei își întindeau mîna dreaptă, arătînd astfel că nu au asupra lor vreo armă. Apoi, treptat, formalitatea aceasta a devenit obicei și oamenii, cînd se întîlnesc sau se despart, își strîng mîinile.

Dar obiceiul de a da onorul? Militarii se salută ducînd mîna la chipiu iar civilii scoțîndu-și pălăria. Și acesta este un obicei care datează de mult timp. Cavalerii medievali, care participau la turnire, își alegeau o doamnă a inimii lor, în numele căreia săvîrșeau faptele lor. După turnir, învingătorii se-ndreptau spre o mică estradă, unde li se atribuiau premiile. Preluîndu-și premiul, cavalerul ducea mîna la frunte, gest prin care arăta că-și apără ochii de strălucirea frumuseții aceleia care îi este aleasa inimii. Cu timpul, acest gest a început să fie identificat cu un semn de respect, pe care militarii l-au preluat ca salut.

CATRENE

Tînărului de bani gata

Cu părinții duci o viață
Mai ceva ca în povești.
Amîndoi îți dau bani gheață
Și de-aceea îi topești.

Apropo de angajamente luate

Toată ziua promitea:
— Voi munci cu tot avîntul!...
Dar pierzînd litera A,
Din ce-a spus rămase vîntul.

Unui club de tineret a cărei singură activitate este dansul

Aveți o activitate
Plină de ritmicitate.
Mi-am dat seama foarte clar
Ascultînd la toboșar.

Excursionistului prin scheme

Îți mai dau puțină șuncă,
Dacă-mi spui un «Plugușor».
Doar din Cartea ta de muncă
Văd că ești «colindător».

Leneșului

Ți-ai luat niște stupine
Și, normal, îți dau dreptate.
Roiul mare de albine
Fără trîntor nu se poate.

«Cărturarul»

Ce cărturar mai e și Tică!
Dovada? El în orice loc
Își cară biblioteca mică
Cu 32 cărți... de joc.

Unui pictor prea amator

Invitat la vernisaj,
Recunosc: Ca tine nu-i
Un alt om mai de curaj,
Dacă-n public te expui.

Nervosului

Multe facultăți el are:
Drept, Chimie, Naturale.
Îi lipsesc, dintr-o scăpare,
Facultățile mintale.

Unei dactilografe

La mașina ta de scris
Ore-ntregi lucrezi mereu.
Astfel, într-o zi, precis,
Poți să termini și-un jerseu.

Curiozități din societatea maimuțelor

Pe glob există aproximativ 200 specii de maimuțe. Maimuțele din zilele noastre care au cea mai mare asemănare cu omul, sînt: urangutanul, gibonul, gorila și cimpanzeul. Celebrul anatomist englez Keath a socotit că omul are 56 de caractere comune cu urangutanul, 84 cu gibonul, 87 cu gorila și 98 cu cimpanzeul.

In R.F.G. s-a făcut o anchetă în rîndul vizitatorilor grădinii zoologice cu scopul de a se afla care anume animale interesează cel mai mult publicul. Pe primul loc s-au clasat tigrii, leii, lupii și hienele. Pe locul doi — maimuțele, urșii și elefanții, au urmat păsările, girafele, rinocerii, etc. Pînă acum la anchete asemănătoare, pe primul loc se clasau maimuțele. Dar vremurile se schimbă.

In Europa, pe stîncile Gibraltarului, trăiește o specie de maimuță numită magot. O încercare de colonizare de magoți în apropiere de Kassel (R.F.G.) a eșuat. După ce maimuțele s-au înmulțit foarte mult, autoritățile s-au văzut nevoite să ordone exterminarea lor — unul din conducătorii hoardei fiind mușcat de un cîine turbat, exista pericolul infestării întregii colonii.

Maimuțele Saimiri, supranumite și «cap de mort», se bat cu felinele, dar au o frică grozavă de ploaie! De la primii stropi, maimuțele se adună formînd o uriașă piramidă vie. Cele de pe marginea grămezii, udate de ploaie, răcnesc disperate și caută să pătrundă spre mijlocul piramidei, unde odată ajunse, se liniștesc.

Locuitorii din insula Jawa știu de mult, oamenii de știință au aflat însă abia de curînd: maimuțele știu să înnoate la fel de bine pe cît știu să se cațere în pomi. Ele sînt mari amatoare de moluște, creveți și alte vietăți marine. Dealtfel denumirea englezească li se potrivește foarte bine: «Crab Eater» (mîncători de crabi). Ele coboară în fiecare zi din pomi la scăldat și la pescuit și vînează pe fundul mării, adeseori luptîndu-se cu animalele subacvatice răpitoare. La aceste vînători, respectivele maimuțe își iau și puii și cu timpul aceștia se obișnuiesc cu apa și adîncul, apoi vînează pe cont propriu.

Pe plantațiile din Malaya maimuțele au fost învățate să ajute la culesul nucilor de cocos. Aportul lor este deosebit, întrucît ele se urcă foarte repede în cocotieri și aleg cu o mare precizie fructele care sînt coapte.

Una din cele mai curioase și rare maimuțe din lume este cea denumită «mustața regală». Această maimuță este atît de mică încît poate încape într-o palmă, în schimb are niște mustăți foarte lungi. Maimuțica trăiește în junglele Braziliei și se hrănește cu fluturi, gîndaci, arahide, banane, etc. «Mustața regală» reprezintă o mare raritate în grădinile zoologice din Europa.

Cele mai mici maimuțe de pe suprafața pămîntului fac parte din specia Cebuella pygmae și trăiesc în pădurile tropicale din sudul Columbiei, în Ecuador, în Brazilia și în junglele Americii de Sud. Ele au dimensiuni de două ori mai reduse decît veverițele noastre, iar puii la naștere cîntăresc 20 g și au lungimea de circa 5 cm. Pentru a comunica între ele aceste maimuțe scot sunete asemănătoare cu cele ale păsărilor.

Maimuța langur, din munții Himalaya, contrazice legea tuturor animalelor cățărătoare. Toate aceste animale au brațele mai lungi decît picioarele — doar langurul are picioarele mai lungi decît brațele.

In insula Madagascar trăiesc niște animale ciudate, lemurienii, înrudite cu maimuțele. Exhibițiile lui Tarzan sînt o nimica toată pe lîngă săriturile lemurienilor care le permit să se deplaseze din copac în copac fără să atingă pămîntul. In timpul saltului blana lor lungă și deasă se resfiră și îi menține în aer ca un fel de parașută, iar coada le servește drept cîrmă.

Maimuța neagră, numită Koato, animal arboricol din pădurile Guineii, nu atinge niciodată solul, de-a lungul întregii ei existențe.

In Filipine, trăiește o specie de maimuță cu calități deosebite. Ea privește cu doi ochi imenși despre care se spune că în raport cu corpul său mic. de numai 15 cm, sînt de 150 de ori mai mari decît ochii omului. Acrobată desăvîrșită a pădurilor ecuatoriale, specialistă în salturi spectaculoase, maimuța cu ochii mari reușește performanța de a-și întoarce capul în limitele unui unghi de 180 de grade.

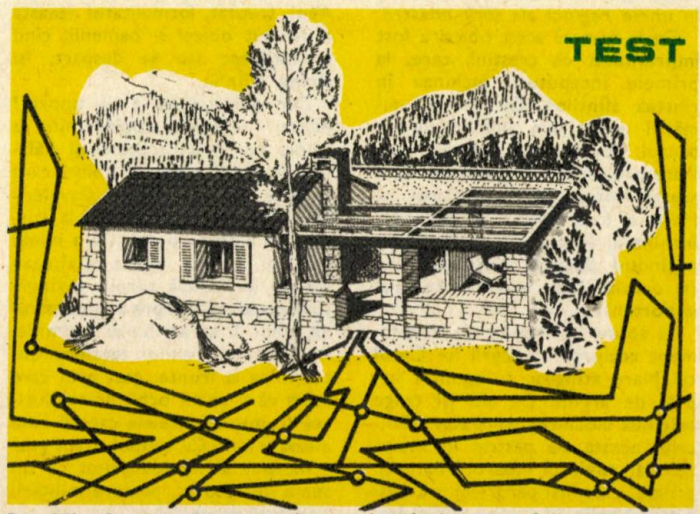

Găsiți drumul care duce la intrarea în casă

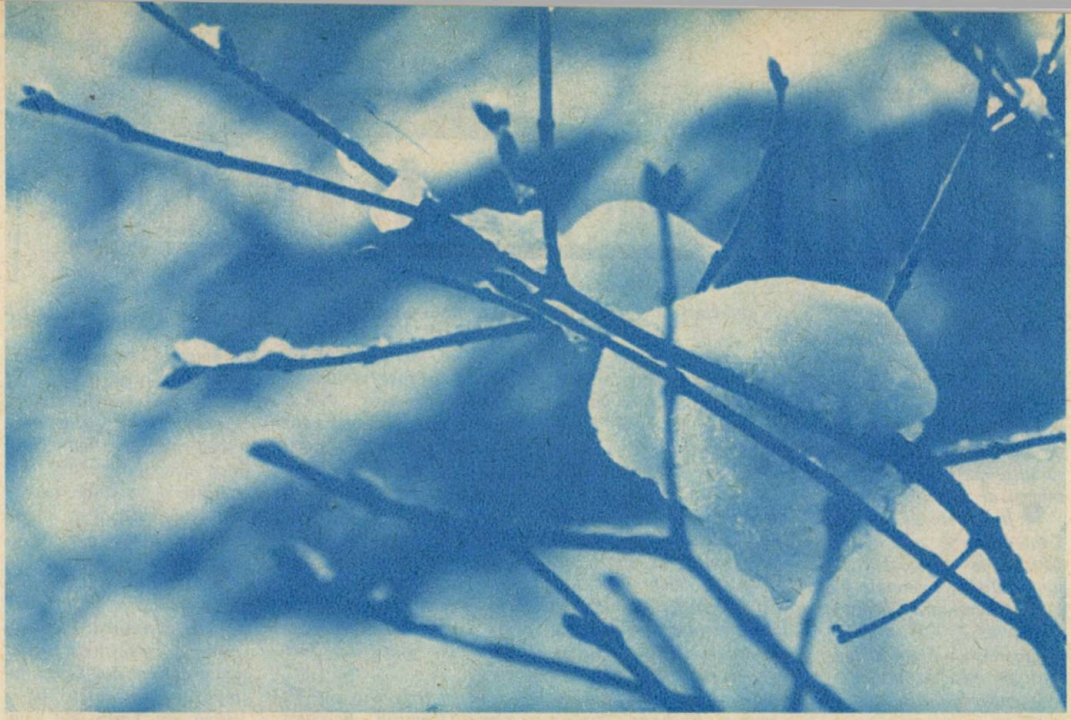

SEMN DE PRIMĂVARĂ **Foto: Adrian Alessiu**

La o privire atentă, documentată și lipsită de prejudecăți asupra felului în care omul — de-a lungul istoriei — în dorința lui de cunoaștere a pătruns tainele realității, descifrînd-o, ni se relevă faptul că din epocă în epocă omul *redescoperă* realitatea de fiecare dată altfel, pe un plan superior, mai amănunțit, mai verificabil, mai științific (dacă se poate spune așa). Fapt care probează că actul cunoașterii se supune legilor dialecticii.

În sprijinul acestei idei vom enumera cîteva «redescoperiri» de acest gen fără însă a le comenta sau a le desluși pe larg.

ISTORIA ȘTIINȚEI

● TEORIA RELATIVITĂȚII este enunțată, bănuită și de *Heraclit* (540—475 î.e.n.) și de Zenon din Elea (sec. V î.e.n.). Demonstrația științifică *a aceleiași idei* aparține lui Einstein (1916).

● EVALUAREA VÎRSTEI PĂMÎNTULUI: 4 320 miliarde de ani după Mahabharata și Puranas; 4 600 miliarde de ani după cercetările din sec. XX.

● FORMAREA SISTEMULUI SOLAR: aceeași concepție în Popol Vuh și la Wang Chung (82 î.e.n.) cu a lui Kant (1755) și Laplace (1796).

● RECUNOAȘTEREA P MÎNTULUI CA PLANETĂ: Pythagora (sec. VI î.e.n.), Anaximandru (611—547 î.e.n.), Heraclit din Pont (388—315 î.e.n.) și Copernic (1473—1543).

● LUMINA LUNII ESTE LUMINA REFLECTATĂ: Parmenide (544 î.e.n.), Plutarh (sec. I e.n.) și Galileo Galilei (1610).

● INFLUENȚA LUNII ASUPRA MAREELOR: Posidonius (135—50 î.e.n.) și Kepler (1571—1630).

● PLANETE EXISTÎND DINCOLO DE SATURN au fost semnalate de Democrit (sec. V î.e.n.), Anaximene (sec. V î.e.n.) și Seneca (sec. I î.e.n.). Au fost descoperite Uranus (1781), Neptun (1846) și Pluton (1930).

● EXISTENȚA PETELOR IN SOARE au fost semnalate de astronomii chinezi de acum 2000 de ani. Au fost confirmate de Galilei în 1610.

● Ipoteza că faimoasa CALE LACTEE ar fi un nor de stele a fost avansată de Democrit și confirmată de Galileo Galilei.

● Ipoteza că METEORIȚII sînt pietre venite din spațiu a fost avansată de Diogene din Apollonia (sec. V î.e.n.) și confirmată de Academia din Paris în 1803.

● MUZICA SFERELOR — ipoteză emisă de Pythagora pe baza unor corelații matematice între lungimea sunetelor și distanța dintre astre și demonstrată de radio-astronomii Jansky și Reber (1930—1940).

● PENICILINA era cunoscută în Egipt cu 2000 de ani î.e.n. Redescoperită de Fleming în 1928.

● EXISTENȚA AMERICII anunțată de Platon, Seneca și Vishnou Purana (200 e.n.) și descoperită de Columb în 1492.

● Mayașii calculaseră durata anului ca fiind de 365 de zile, 242, 129. Calculele astronomice moderne confirmă o durată de 365 zile, 242, 198. Tot mayașii calculaseră durata de revoluție a lui Venus ca fiind de 584 de zile. Astronomii de azi au calculat anul venusian ca fiind de 583,92 zile.

● In ce privește durata lunii lunare mayașii Copan calculaseră că ar fi de 29 zile 53 020; mayașii Palenque o apreciau ca fiind de 29 zile 53 086; iar calculele moderne 29 zile 53 059, deci o cifră situată între cele două aprecieri mayașe.

MUZEE MAI PUȚIN OBIȘNUITE

● *Dintre numeroasele mori de apă care au funcționat de-a lungul Dunării, în Ungaria, una construită în jurul anului 1860 la sud de Budapesta și consolidată ulterior a devenit... un muzeu al morilor.*

● *În provincia spaniolă Lemancha se află unicul Muzeu al dragostei din lume. Dintre exponate fac parte bunăoară rețetele medievale de «elixiruri ale dragostei», mostre de ierburi din care se preparau asemenea băuturi, amulete etc.*

● *La Berlin în Muzeul căilor de comunicație poate fi văzut printre altele și primul vehicul din lume care a circulat pe șine. Vagonul a circulat pe șine din lemn la mina de aur de la Brad din Munții Apuseni.*

● *Într-o comună de lîngă Moscova se află un teren muzeu care cuprinde majoritatea plantelor agricole care cresc pe Terra. Diversitatea plantelor poate fi ilustrată și de un singur exemplu: 1 800 varietăți de cartofi.*

● *Piesele expuse la Muzeul de mineralogie Ferman din Moscova au început a fi colecționate încă din vremea lui Petru cel Mare (de celebrul arhitect rus Uktomski). Firește că de-a lungul anilor colecția s-a îmbogățit și completat, în prezent fiind considerată una din cele mai însemnate în lume. Vizitatorul își poate forma o idee asupra dezvoltării științelor geologice și a zăcămintelor descoperite în epoca noastră. Numărul exponatelor trece de 100 000.*

● *Muzeul berii. De un mare succes de public se bucură muzeul berii din Plzen — localitate cehoslovacă renumită pentru berea produsă aici de secole. Din 1972, anul inaugurării lui, și pînă astăzi, muzeul a fost vizitat de 200 000 persoane. Pot fi văzute, aici, instalații complete de fabricare a berii, care erau folosite în urmă cu sute de ani, un atelier de dogărie, o colecție de halbe, sticle de bere, precum și inelul de fier pe care era obligat să-l poarte, ca semn al oprobriului public, orice producător de bere care «falsifica» băutura.*

● *Un mic oraș din Pirineii Orientali, Bercaies, astăzi o modernă stațiune balneo-climaterică, adăpostește unul din cele mai originale muzee din lume: «Muzeul nisipurilor». Sculptori din diferite țări, cum ar fi: Gina Pane (Italia), Berrocal (Spania), Costa Coulentianos (Grecia), Vaulams (Olanda), Vera Szekeli (Ungaria), Augustin Cardenas (Cuba), Magda Frank (S.U.A.), Victor Roman (România), Fumio Otani (Japonia) etc., reprezentînd cele mai diverse tendințe ale sculpturii mondiale, își expun lucrările de-a lungul cîtorva kilometri de plajă, în vecinătatea portului.*

● *La Ialta (U.R.S.S.) poate fi vizitat un original muzeu al vinului, care cuprinde o colecție de 50 000 de sticle cu vin. Cele mai interesante «piese» sînt o sticlă de Xeres din anul 1775 și o sticlă de Tokai din anul 1892.*

● *În orașul Imperia din Italia se află unul din cele mai originale muzee despre istoria alimentației. Rezervat exclusiv spaghetelor, muzeul expune, în ordine cronologică, toate tipurile existente în lume ale acestui «produs național».*

CRONICA RIMATĂ

Drumeție cosmică

Curînd o să înceapă pe planetă
Excursii și spre cosmicele
spații.
De unde vom trimite
«par racheță»
Vederi la viitoare generații.

La B.T.T. o să vedem reclame
Cu chipuri de fetițe rotofeie
Și-un text: «Copiii cresc
în kilograme
În peisajul Căilor Lactee!»

Pe rampa navei interspațiale,
Vor implora acei rămași afară:
— Mai avansați puțin
pe intervale!
Ce, vreți să mergem
și-n Eter pe scară?!

Se va depune praf stelar,
din zare,
Pe geamurile navelor plecate;
Arterele cerești
sînt secundare
Și de aceea stau nemăturate

Cu damigene, spre Selena,
unii
Vor da năvală,
vinuri să-și procure.
Nu are pic de apă solul Lunii
Și deci acolo-s
numai soiuri pure.

Într-o călătorie depărtată,
Spre Marte alții vor dori
să plece.
Planeta doar e bocnă
înghețată,
Încît se poate judeca «la rece»

Își va șopti o junǎ, ca naiva,
Lîngă Saturn, privindu-i
«covrigelul»:
— Cîte milenii cooperativa
L-a amînat pînă-i făcu inelul?

Pe-ntinsa zare, toți ai noștri
semeni
O să se-ntrebe, poate, într-o
doară,
Uitîndu-se din depărtări
la «Gemeni»:
— Primesc vreo pensie
alimentară?

Doar îngîmfații nu vor vrea
să zboare,
Știind că-n Cosmos nu e
gravitate.
Deci cum s-o piardă,
dacă fiecare
Se socotește om cu greutate?

Îndeajuns cu gîndurile mele
Ce merg departe, parcă-aș fi
la șah,
Căci infinit e spațiul cu stele,
Nu și acesta de la almanah!

V.D. Popa

«**CUPA LUMII**» *(trofeul suprem al fotbalului mondial, oferit de F.I.F.A. începînd cu ediția din 1974, în locul celebrei «Cupe Jules Rimet», adjudecată definitiv de Brazilia).*

GRUPA I-A

ITALIA

Număr de locuitori: 57 000 000
Jucători legitimați: 2 082 400
Culorile echipei naționale: tricou albastru, chilot alb, jambiere albastre.
Principalele cluburi: Inter Milan, Juventus Torino, F.C. Torino, Fiorentina, A.S. Roma, Napoli, Milan A.C.
Jucătorii cei mai valoroși: Dino Zoff, portar (Juventus), Claudio Gentile, apărător (Juventus), Antonio Cabrini, apărător (Juventus), Roberto Bettega, atacant (Juventus), Giancarlo Antognoni, mijlocaș (Fiorentina), Paolo Rossi, atacant (Juventus).
Palmares în C.M.: campioană a lumii în 1934 și 1938; finalistă în 1970 (învinsă de Brazilia cu 4-1); locul 4 în 1978 (învinsă tot de Brazilia în «finala mică» cu 2-1); eliminată în optimi de finală în 1954, 1962 și 1966; eliminată în primul tur în 1974; eliminată în preliminarii în 1950 și 1958; n-a participat la ediția din 1930.
Cum s-a calificat: locul 2 în grupa a V-a europeană, 12 puncte, după Iugoslavia — 13 și înaintea Danemarcei — 8, Greciei — 7 și Luxemburgului — 0 (5 victorii, 2 nule, 1 înfrîngere, golaveraj 12-5).
Selecționer: Enzo Bearzot.

Stadionul «Nou Camp» din Barcelona, locul de desfășurare al partidei inaugurale.

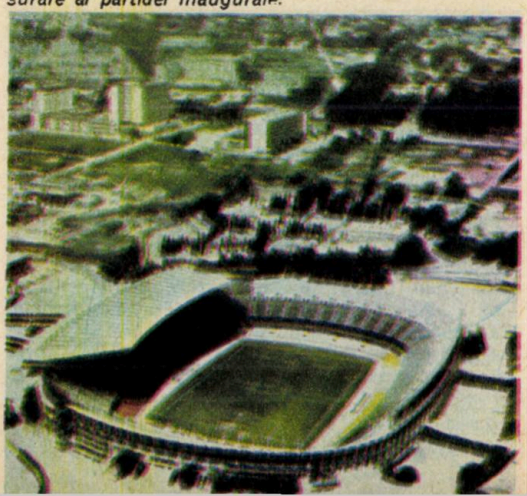

POLONIA

Număr de locuitori: 35 000 000
Jucători legitimați: 240 000
Culorile echipei naționale: tricou alb, chilot roșu, jambiere albe.
Principalele cluburi: Widzew Lodz, Legia Varșovia, Ruch Chorzow, Wisla Cracovia.
Jucătorii cei mai valoroși: Gregorz Lato, atacant (Lokeren, Belgia), Zbigniew Boniek, mijlocaș (Lodz), Ian Tomazewski, portar (Hercules Alicante, Spania), Wladislav Zmuda, apărător (Wroclaw), Vlodzimierz Smolarek, atacant (Lodz), Andrej Szarmach, atacant (Auxerre, Franța).
Palmares în C.M.: locul III în 1974 (1-0 în «finala mică» cu echipa Braziliei); eliminată în turul II în 1978; eliminată în calificările turneului final în 1938 și 1970.
Cum s-a calificat: locul 1 în grupa a VII-a zona europeană, 8 puncte, înaintea R.D.G. — 4 și Malta — 0 (4 victorii, 0 nule, 0 pierdute, golaveraj 12-2).
Selecționer: Iwan Piechniczek (din 1979).

PERU

Număr de locuitori: 17 164 000
Jucători legitimați: 170 000
Culorile echipei național : tricou alb cu o bandă roșie, chilot alb, jambiere albe.
Principalele cluburi: Sporting Cristal Lima, Atle-

Stadionul «Riazor» din La Coruna — grupa I.

tico Torino, Chalaco, Alianza Lima, Deportivo Municipal, Universitario de Deportes.

Jucătorii cei mai valoroşi: Teofilo Cubillas, mijlocaş (Fort Lauderdale, S.U.A.), Ramon Quiroga, portar (Sporting Cristal), Jorge Olaechea, atacant (Alianza), Julio Uribe, mijlocaş (Cristal), Juan Oblitas, atacant (joacă în Belgia), Hector Chumpitaz, apărător (Cristal).

Palmares în C.M.: eliminată în sferturi de finală în 1970; eliminată în optimi de finală în 1930 şi în al doilea tur în 1978 (bătută cu 3-0 de Brazilia şi 6-0 de Argentina!); eliminată în preliminarii în 1934, 1938, 1950, 1954, 1958, 1962, 1966 şi 1974.

Cum s-a calificat: învingătoare în grupa a II-a a zonei America de Sud, 6 puncte, înaintea Uruguayului — 4 şi Columbiei — 2 (2 victorii, 2 meciuri nule, 0 înfrîngeri, golaveraj 5-2).

Selecţioner: Elba de Padua Lima, zis «Tim» (Brazilia), în funcţie din mai 1981.

CAMERUN

Număr de locuitori: 8 600 000

Jucători legitimaţi: 6 130

Culorile echipei naţionale: tricou roşu cu guler galben, chilot verde, jambiere roşii.

Principalele cluburi: Canon Yaounde, Union Douala, Tonnerre Yaounde.

Jucătorii cei mai valoroşi: Roger Milla, atacant (Bastia, Franţa), Thomas N'Kono, portar (Canon), Theophile Oboga, mijlocaş (Canon), Jean-Pierre Tokoto, mijlocaş (Jacksonville, S.U.A.), Gregoire Mbida, mijlocaş (Canon), Eugene Opumbu Leo, libero (Union Douala), Manga Onguene, atacant (Canon).

Palmares în C.M.: eliminată în preliminarii în 1970, 1974, 1978; prima participare la un turneu final.

Cum s-a calificat: a eliminat succesiv, în cadrul preluminariilor zonei africane, pe Mali (3-0 şi 1-1), Zimbabwe (2-0 şi 0-1), Zair (0-1 şi 6-1) şi Maroc (2-0 şi 2-1).

Selecţioner: Branko Zutici (Iugoslavia), ajutat de Atangau Ottou (Camerun).

---

14 iunie: **Italia — Polonia,** Vigo; 15 iunie: **Peru — Camerun,** Coruna; 18 iunie: **Italia — Peru,** Vigo; 19 iubie: **Polonia — Camerun,** Coruna; 22 iunie: **Peru — Polonia,** Coruna; 23 iunie: **Italia — Camerun,** Vigo; Toate meciurile din această grupă se vor desfăşura la ora 18,15 — ora Bucureştiului

---

GRUPA A II-A

R.F.GERMANIA

Număr locuitori: 61 439 000

Jucători legitimaţi: 4 321 304

Culorile echipei naţionale: tricou alb, chilot negru, jambiere albe.

Principalele cluburi: F.C. Bayern München, Hamburger S.V., V.f.B. Stuttgart, Borussia Mönchengladbach, Eintracht Frankfurt, F.C. Köln, Fortuna Düsseldorf, F.C. Kaiserslautern, Borussia Dortmund.

Jucătorii cei mai valoroşi: Karl-Heinz Rummenigge, atacant şi Paul Breitner, mijlocaş (Bayern München), Franz Beckenbauer, apărător, Manfred Kaltz, apărător şi Horst Hrubesch, atacant (Hamburger S.V.), Uli Stielike, apărător sau mijlocaş (Real Madrid), Peter Briegel, apărător (Kaiserslautern), Bernd Schuster, mijlocaş (C.F. Barcelona), Hansi Müller, mijlocaş (Stuttgard), Klaus Fischer, atacant (F.C. Köln).

Palmares în C.M.: dublă cîştigătoare a titlului suprem, în 1954 (3-2 în faţa Ungariei, în finală) şi în 1974 (2-1 în faţa Olandei); finalistă în 1966, cînd a pierdut în faţa Angliei, scor 2-4 după prelungiri; locul III în 1934 (3-2 cu Austria în «finala mică») şi în 1970 (1-0 cu Uruguay); locul IV în 1958 (învinsă de Franţa cu 6-3); eliminată în semifinale în 1934, cînd a pierdut în faţa Cehoslovaciei, eliminată în sferturi de finală în 1962, eliminată în turul II în 1978 şi în optimi de finală în 1938; n-a participat la C.M. din 1930 şi nu s-a prezentat la calificările C.M. din 1950.

Cum s-a calificat: locul 1 în grupa I europeană, 16 puncte, înaintea Austriei — 11, Bulgariei — 9, Albaniei şi Finlandei — 2 (8 meciuri cîştigate, 0 nule, 0 pierdute, golaveraj 33-3).

Selecţioner: Jupp Derwall (din 1978).

ALGERIA

Număr de locuitori: 19 000 000

Jucători legitimaţi: 45 000

Culorile echipei naţionale: tricou verde, chilot alb, jambiere roşii.

Principalele cluburi: Mouleudia Alger, J.E. Tizi Ouzou, M.A. Hussein Dey, E.P. Setif, C.M. Delcourt.

Jucătorii cei mai valoroşi: Lakhdar Belloumi, mijlocaş (Mascara), Mustapha Dahleb, mijlocaş (Paris S.G., Franţa), Abdel Djaadaoui, apărător (Sochaux, Franţa), Nordine Kourichi, apărător (Bordeaux, Franţa), Rabah Madjer, atacant (Alger), Mustapha Kouici, apărător (C.R.D. Alger), Djamel Zidane, atacant (Courtrai, Belgia).

Palmares în C.M.: eliminată în preliminarii în 1970, 1974 şi 1978; prima participare la un turneu final.

Cum s-a calificat: a eliminat succesiv în zona africană a calificărilor pentru turneul final pe Sierra Leone (2-2 şi 3-1), Zambia (2-0 şi 1-1), Nigerul (4-0 şi 0-1) şi Nigeria (2-0 şi 2-1).

Selecţioner: Evgheli Rogav (U.R.S.S.).

CHILE

Număr de locuitori: 11 200 000

Jucători legitimaţi: 330 000

Culorile echipei naţionale: tricou roşu, chilot alb, jambiere albe.

Principalele cluburi: Colo Colo, Universidad Catolica, Universidad de Chile, Union Espanola, Santiago Wanderers, E'Higgins.

Jucătorii cei mai valoroşi: Patricio Yanez, atacant (San Luis), Carlos Caszely, atacant (Colo Colo), Elias Figueroa, apărător (Fort Lauderdale, S.U.A.), Hugo Merello, mijlocaş (Cobreloa).

Palmares în C.M.: locul 3 în 1962, la ediţia organizată pe teren propriu (1-0 în faţa Iugoslaviei în

Stadionul «Carlos Tartiere» din Oviedo — grupa a II-a

Stadionul «J. Rico Perez» din Alicante — grupa a III-a

«finala mică»); eliminată în semifinale la aceeași ediție (învinsă de Brazilia cu 4-2); eliminată în primul tur în 1930, 1950, 1966 și 1974; eliminată în preliminarii în 1934, 1958, 1970 și 1978; n-a luat parte la edițiile din 1938 și 1954.

Cum s-a calificat: locul 1 în grupa a III-a a zonei America de Sud, 7 puncte, înaintea Ecuatorului — 3 și Paraguayului — 2 (3 victorii, 1 meci nul, 0 înfrîngeri, golaveraj 6-3).

Selecționer: Luiz Santibanez (din 1979).

AUSTRIA

Număr de locuitori: 7 510 000

Jucători legitimați: 285 000

Culorile echipei naționale: tricou alb cu guler negru, chilot negru, jambiere negre cu revere roșu-alb.

Principalele cluburi: Rapid, Admira și Austria Viena, Wacker Innsbruck.

Jucătorii cei mai valoroși: Kurt Jara, mijlocaș (Schalke 04, R.F.G.), Bruno Pezzey, apărător (Eintracht Frankfurt, R.F.G.), Herbert Prohaska, mijlocaș (Inter, Italia), Josef Krankl, atacant (Rapid Viena).

Palmares în C.M.: locul 3 în 1954 (3-1 în fața Uruguayului); locul 4 în 1934 (învinsă de Germania cu 3-2); eliminată în optimi de finală în 1958 și în al doilea tur în 1978; eliminată în calificări în 1962, 1966, 1970 și 1974; n-a participat în 1930, iar în 1938 n-a putut lua parte la turneul final, fiind anexată de Germania.

Cum s-a calificat: locul 2 în grupa I europeană, 11 puncte, după R.F. Germania — 16 și înaintea Bulgariei — 9, Albaniei și Finlandei — 2 (5 victorii, 1 meci nul, 2 înfrîngeri, golaveraj 16-6).

Selecționer: Karl Stotz (din 1978).

16 iunie: **R.F.G. — Algeria,** Gijon; 17 iunie: **Chile — Austria,** Oviedo; 20 iunie: **R.F.G. — Chile,** Gijon; 21 iunie: **Algeria — Austria,** Oviedo; 24 iunie: **Algeria — Chile,** Oviedo; 25 iunie: **R.F.G. — Austria,** Gijon; Toate meciurile din această grupă au loc la ora 18,15

GRUPA A III-A

ARGENTINA

Număr de locuitori: 26 730 000

Jucători legitimați: 310 000

Culorile echipei naționale: tricou cu dungi albe și albastre, chilot negru, jambiere albe.

Principalele cluburi: Boca Juniors, River Plate, Independiente, Velez Sarsfield, Ferrocarril Oeste, Rosario Central.

Jucătorii cei mai valoroși: Diego Armando Maradona, atacant (Boca Juniors), Mario Alberto Kempes, atacant (River Plate), Ubaldo Fillol, portar (River Plate), Daniel Passarella, apărător (River Plate), Osvaldo Ardiles, mijlocaș (Tottenham, Anglia), Ramon Diaz, atacant (River).

Palmares în C.M.: cîștigătoare în 1978 (3-1 cu Olanda în finală, după prelungiri); finalistă în 1930 (învinsă de Uruguay cu 4-2); eliminată în sferturi de finală în 1966, în optimi de finală în 1934, 1958 și 1962; eliminată în turul II în 1974; e.iminată în preliminarii în 1950, 1954 și 1970; n-a participat în 1938.

Cum s-a calificat: din oficiu, drept deținătoare a titlului.

Selecționer: Cesar Luis Menotti.

BELGIA

Număr de locuitori: 9 855 110

Jucători legitimați: 750 000

Culorile echipei naționale: tricou roșu, chilot negru, jambiere galbene.

Principalele cluburi: R.S.C. Anderlecht, F.C. Bruges, Racing White, Molenbeek, Standard Liege, S.K. Beveren, Lierse, S.K. Lokeren.

Jucătorii cei mai valoroși: Jean-Marie Pfaff, portar (Beveren), Erwin Vandenbergh, atacant (Lierse), Jan Ceulemens, atacant (F.C. Bruges), Rene Vandereycken, mijlocaș (Genova, Italia), Wilfried Van Moer, mijlocaș (Beveren), Francois Van der Elst, atacant (Cosmos New York).

Palmares în C.M.: eliminată în primul tur în 1930 și în optimi de finală în 1934, 1938, 1954 și 1970; eliminată în preliminarii în 1958, 1962, 1966, 1974 și 1978; n-a participat în 1950.

Cum s-a calificat: locul 1 în grupa a II-a zona europeană, 11 puncte, față de Franța și Irlanda — cîte 10, Olanda — 9 și Cipru — 0 (5 victorii, 1 meci nul, 2 înfrîngeri, golaveraj 11-9).

Selecționer: Guy Thys (din 1976).

UNGARIA

Număr de locuitori: 10 700 000

Jucători legitimați: 150 000

Culorile echipei naționale: tricou roșu, chilot alb, jambiere verzi.

Principalele cluburi: Ujpesti, Vasas, Honved, Ferencvaros Budapesta, Tatabanya.

Jucătorii cei mai valoroși: Laszlo Kiss, atacant (Vasas), Laszlo Fazekas, atacant (F.C. Anvers), Tibor Nyilasi, mijlocaș (Ferencvaros), Ferenc Meszaros, portar (Sporting Lisabona), Andras Töröczik, atacant (Ujpesti), Laszlo Balint, apărător (F.C. Toulouse).

Palmares în C.M.: de două ori învinsă în finală, în 1938 de către Italia (2-4) și în 1954 de R.F.G. (2-3); eliminată în sferturi de finală în 1934, 1962 și 1966; eliminată în optimi de finală în 1958 și 1978, n-a reușit să se califice pentru turneul final din 1970 și din 1974; n-a participat la C.M. din 1930 și din 1950.

Cum s-a calificat: locul 1 în grupa a IV-a a zonei europene, 10 puncte, înaintea Angliei — 9, României — 8, Elveției — 7 și Norvegiei — 6 (4 meciuri cîștigate, 2 nule, 2 pierdute, golaveraj 13-8).

Selecționer: Kalman Meszöly (din 1980).

SALVADOR

Număr de locuitori: 4 539 000

Jucători legitimați: circa 3 000

Culorile echipei naționale: tricou albastru, chilot albastru, jambiere albastre.

Principalele cluburi: F.A.S. Santa Ana, Atletico Marte San Salvador, Alianza San Salvador.

Jucătorii cei mai valoroși: Norberto Huezo, mijlocaș (Atletico Marte), Jorge Gonzales, atacant (F.A.S.), Ricardo Guevara Mora, portar (Platense), Francisco Jovel, apărător (Aquila), Jaime Rodriguez, apărător (Bayer Uerdingen, R.F.G.).

Palmares în C.M.: eliminată în primul tur în 1970; eliminată în calificările turneului final în 1970, 1974 și 1978; nu s-a înscris la edițiile din 1930, 1934, 1950, 1954, 1962 și 1966, n-a luat parte la calificările din 1938.

Cum s-a calificat: locul 1 în grupa centrală a zonei CONCACAF, apoi locul 2 în turneul final al aceleiași zone, disputat la Tegucigalpa, 6 puncte, în urma Hondurasului — 8, dar devansînd Mexicul — 5, Canada — 5, Cuba — 4 și Haiti — 2 (2 victorii, 2 nule, 1 înfrîngere, golaveraj 2-1).

Selecționer: Mauricio Rodriguez.

13 iunie: **Argentina — Belgia,** Barcelona (ora 21), meci inaugural; 15 iunie: **Ungaria — Salvador,** Elche; 18 iunie: **Argentina — Ungaria,** Alicante; 19 iunie: **Belgia — Salvador,** Elche; 22 iunie: **Belgia — Ungaria,** Elche; 23 iunie: **Argentina — Salvador,** Alicante; Toate meciurile din această grupă încep la ora 22 — ora Bucureștiului.

GRUPA A IV-A

ANGLIA

Număr de locuitori: 46 400 000

Jucători legitimați: circa 1 000 000

Culorile echipei naționale: tricou alb, chilot albastru, jambiere albe.

Principalele cluburi: Manchester United, Ipswich Town, Arsenal, Tottenham, Nottingham Forest, Liverpool, Aston Villa, Leeds United.

Jucătorii cei mai valoroși: Peter Shilton, portar (Nottingham), Kevin Keegan, atacant (Southampton) Trevor Francis, atacant (Manchester City), Paul Mariner, atacant (Ipswich), Trevor Brooking, mijlocaș (West Ham United), Terry McDermott, mijlocaș (Liverpool), Tony Woodcock, atacant (F.C. Koln, R.F.G.).

Stadionul «San Mames» din Bilbao — grupa a IV-a

Stadionul «Luis Casanova» din Valencia — grupa a V-a

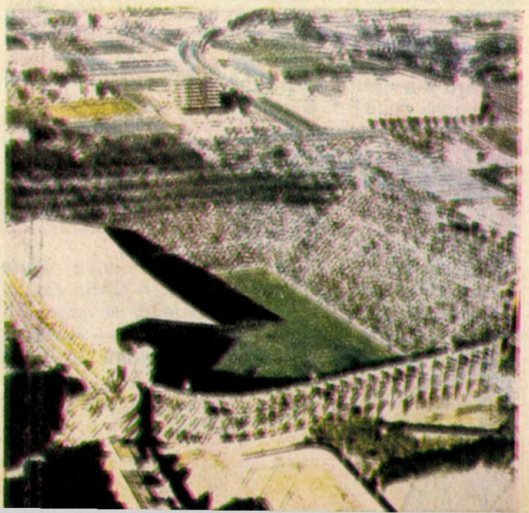

Palmares în C.M.: victorioasă în 1966, la ediția disputată pe pămînt englez (4-2 în finală cu R.F. Germania, după prelungiri), eliminată în sferturi de finală în 1954, 1962 și 1970, în optimi de finală în 1958 și în primul tur în 1950; eliminată în preliminarii în 1974 și 1978; n-a participat la edițiile din 1930, 1934 și 1938.

Cum s-a calificat: locul 2 în grupa a IV-a europeană, 9 puncte, după Ungaria — 10 și înaintea României — 8, Elveției — 7 și Norvegiei — 6 (4 victorii, 1 meci nul, 3 înfrîngeri, golaveraj 13-8).

Selecționer: Ron Greenwood (din 1977).

FRANȚA

Număr de locuitori: 53 838 000

Jucători legitimați: 1 430 679

Culorile echipei naționale: tricou albastru, chilot alb, jambiere roșii.

Principalele cluburi: A.S. Saint-Etienne, F.C. Nantes, A.S. Monaco, Girondins de Bordeaux, F.C. Sochaux.

Jucătorii cei mai valoroși: Michel Platini, mijlocaș (Saint-Etienne), Dominique Rocheteau, atacant (Paris Saint-Germain), Alain Giresse și Jean Tigana, mijlocași (Bordeaux), Cristian Lopez, apărător (St.-Etienne), Maxime Bossis, apărător (Nantes).

Palmares în C.M.: locul 3 în 1958 (6-3 cu R.F.G.); eliminată în semifinale la aceeași ediție (învinsă de Brazilia cu 5-2); eliminată în sferturi de finală în 1938, în optimi de finală în 1934, 1954, 1966 și în primul tur în 1930 și 1978; eliminată în preliminarii în 1950, 1962, 1970 și 1974.

Cum s-a calificat: locul 2 în grupa a II-a a zonei europene, 10 puncte (+12 golaveraj), în urma Belgiei — 11 puncte, dar înaintea Irlandei — 10 (+6 golaveraj), Olandei — 9 și Ciprului — 0 (5 victorii, 0 nule, 3 înfrîngeri, golaveraj 20-8).

Selecționer: Michel Hidalgo (din 1976).

CEHOSLOVACIA

Număr de locuitori: 15 240 000

Jucători legitimați: 402 220

Culorile echipei naționale: tricou alb cu guler roșu, chilot alb, jambiere albe.

Principalele cluburi: Dukla Praga, Banik Ostrava, Bohemians, Sparta Praga, Slovan Bratislava, Inter Bratislava.

Jucătorii cei mai valoroși: Zdenek Nehoda, atacant, Ladislav Vizek, atacant, Josef Barmos, apărător, Jaroslav Netolicka, portar, Frantisek Stambacher, mijlocaș (toți de la Dukla Praga), Marin Masny, mijlocaș (Slovan).

Palmares în C.M.: de două ori finalistă, în 1934 (învinsă de Italia cu 2-1, după prelungiri) și în 1962 (învinsă de Brazilia cu 3-1); eliminată în sferturile de finală în 1938, în optimi de finală în 1954, 1958 și 1970; eliminată în preliminarii în 1966, 1974 și 1978; nu a participat la edițiile din 1930 și 1950.

Cum s-a calificat: locul 2 în grupa a III-a europeană, 10 puncte, în urma selecționatei U.R.S.S. — 14, dar devansînd Țara Galilor — 10 (golaveraj inferior cu 4 goluri), Islanda — 6 și Turcia — 0 (4 victorii, 2 nule, 2 înfrîngeri, golaveraj 15-6).

Selecționer: Josef Venglos (din 1978).

KUWEIT

Număr de locuitori: 1 650 000

Jucători legitimați: 1 800

Culorile echipei naționale: tricou albastru, chilot alb, jambiere albastre.

Cei mai valoroși jucători: Ahmad al Tarabolsi, portar; Abdel Aziz al Anrabi, mijlocaș; Jassem Yacoub, atacant; Saad al Houti, Fathi Jamil, atacanți, Mahjoud Jomaa, apărător.

Palmares la C.M.: se află la prima participare.

Cum s-a calificat: învingătoare a grupei nr. 3 de precalificare a zonei Asia-Oceania (care a mai cuprins pe Iran, Tailanda, Malaezia și Coreea de Sud), apoi învingătoare în turneul final al zonei, cu 9 puncte, înaintea R.P. Chineze, Noii Zeelande și Arabiei Saudite.

Selecționer: Carlos Alberto (Brazilia), fostul căpitan al echipei naționale «carioca» la C.M. din 1970, cînd jucătorii brazilieni au cîștigat pentru a treia oară titlul suprem.

16 iunie: **Anglia — Franța,** Bilbao; 17 iunie: **Cehoslovacia — Kuweit,** Valladolid; 20 iunie: **Anglia — Cehoslovacia,** Bilbao; 21 iunie: **Franța — Kuweit,** Valladolid; 24 iunie: **Franța — Cehoslovacia,** Valladolid; 15 iunie: **Anglia — Kuweit,** Bilbao; Toate meciurile din această grupă au loc la ora 18,15 — București.

GRUPA A V-A

SPANIA

Număr de locuitori: 38 000 000

Jucători legitimați: 330 000

Culorile echipei naționale; tricou roșu, chilot albastru, jambiere roșii.

Principalele cluburi: Real Madrid, C.F. Barcelona, Atletico Madrid, Real Sociedad San Sebastian, Valencia, Atletico Bilbao.

Jucătorii cei mai valoroși: Luis Arconada, portar (Real Sociedad), Daniel Ruiz — «Dani», atacant (Atletico Bilbao), Juan Gomez — «Juanito», atacant (Real Madrid), Jose Antonio Camacho, apărător (Real Madrid), Rafael Gordillo, apărător (Betis Sevilla), Enrique Castro — «Quini», atacant (C.F. Barcelona).

Palmares în C.M.; locul 4 în grupa finală a ediției din 1950 (în urma Uruguayului, Braziliei și Suediei); eliminată în sferturi de finală în 1934, în optimi de finală în 1962 și 1966; eliminată în primul tur în 1978; eliminată în preliminarii în 1954, 1958, 1970 și 1974; n-a participat la edițiile din 1930 și 1928.

Cum s-a calificat: din oficiu, drept țară organizatoare a turneului final.

Selecționer: Jose Emilio Santamaria.

HONDURAS

Număr de locuitori: 3 100 000

Jucători legitimați: 80 000

Culorile echipei naționale: tricou alb, chilot alb, jambiere albastre.

Principalele cluburi: Olimpia și Marathon din Tegucigalpa, Real Espana și El Motagua din San

Stadionul «La Rosaleda» din Malaga — grupa a VI-a

Stadionul «Benito Villamarin» din Sevilla — grupa a VI-a

Pedro Sula, Vida din La Ceiba.

Jucătorii cei mai valoroşi: Ramon Maradiaga, mijlocaş (Motagua), Salvador Bernardes, mijlocaş (Motagua), Jimmy James Bailey, atacant (Real Espana).

Palmares în C.M.: eliminată în cursul preliminariilor pentru C.M. din 1962, 1966, 1970, 1974 şi 1978. Prima participare la un turneu final al Campionatului mondial.

Cum s-a calificat: locul 2 în grupa de centru a zonei CONCACAF, în urma Salvadorului, apoi învingătoare a turneului final al aceleiaşi zone, cu 8 puncte, înaintea Salvadorului — 6, Mexic şi Canada — 5, Cuba — 4 şi Haiti — 2 (3 victorii, 2 nule, 0 înfrîngeri, golaveraj 8-1).

Selecţioner: Jose de la Paz Herrera, zis «Chelato Ucles», în funcţie din anul 1979.

IUGOSLAVIA

Număr de locuitori: 20 500 000

Jucători legitimaţi: 175 000

Culorile echipei naţionale: tricou albastru, chilot alb, jambiere roşii.

Principalele cluburi: Steaua roşie Belgrad, Hajduk Split, Dinamo Zagreb, Partizan Belgrad.

Cei mai valoroşi jucători: Dragan Pantelici, portar (Bordeaux, Franţa), Velimir Zajec, apărător (Dynamo Zagreb), Vladimir Petrovici, mijlocaş (Steaua roşie), Ivo Surjak, mijlocaş (Paris S.G., Franţa), Zlatko Vujovici, atacant (Hajduk Split), Vaha Halilhodzici, atacant (Nantes, Franţa).

Palmares în C.M.: învinsă în semifinalele ediţiei din 1930 (1-6 contra Uruguay) şi a celei din 1962 (1-3 în faţa Cehoslovaciei); locul 4 în Chile (învinsă de ţara gazdă, cu 1-0); eliminată în sferturi de finală în 1954 şi 1958; eliminată în optimi de finală în 1950 şi în turul al doilea în 1974; eliminată încă din preliminarii în 1934, 1938, 1966, 1970 şi 1978.

Cum s-a calificat: locul 1 în grupa a V-a europeană, 13 puncte, înaintea Italiei — 12, Danemarcei — 8, Greciei — 7 şi Luxemburgului — 0 (6 victorii, 1 meci nul, 1 înfrîngere, golaveraj 20-6).

Selecţioner: Miljan Miljanici (din 1979).

IRLANDA DE NORD

Număr de locuitori: 1 500 000

Jucători legitimaţi: 20 000

Culorile echipei naţionale: tricou verde, chilot alb, jambiere verzi.

Principalele cluburi: Glentoran Belfast, Linfield, Ballymena, Crusaders Belfast (învins acum cîţiva ani, în C.C.E., de Dinamo cu scorul-fluviu de 11-0, meci disputat la Bucureşti).

Jucătorii cei mai valoroşi: Pat Jennings, portar (Tottenham Hotspurs), Sammy McIlroy, mijlocaş (Manchester United), Gerry Armstrong, atacant (Watford) şi încă alţii, toţi jucînd în campionatul Angliei.

Palmares în C.M.: eliminată în sferturi de finală în 1958; eliminată în stadiul preliminariilor în 1954, 1962, 1966, 1970, 1974 şi 1978. (prima participare — anul 1950, cînd a fost de asemenea eliminată în preliminarii).

Cum s-a calificat: locul 2 în grupa a VI-a a zonei europene, cu 9 puncte, în urma Scoţiei — 11 p, şi înaintea Suediei — 8, Portugaliei — 7 şi Israelului — 5 (3 victorii, 3 meciuri nule, 2 înfrîngeri, golaveraj 6-3).

Selecţioner: Billy Bingham (din 1980).

16 iunie: **Spania — Honduras,** Valencia; 17 iunie: **Iugoslavia — Irlanda de Nord,** Zaragoza; 20 iunie: **Spania — Iugoslavia,** Valencia; 21 iunie: **Honduras — Irlanda de Nord,** Zaragoza; 24 iunie: **Honduras — Iugoslavia,** Zaragoza; 25 iunie: **Spania — Irlanda de Nord,** Valencia; Toate meciurile încep la ora 22 — Bucureşti.

GRUPA A VI-A

BRAZILIA

Număr de locuitori: 110 000 000

Jucători legitimaţi: 130 000

Culorile echipei naţionale: tricouri galbene, chilot albastru, jambiere albe.

Principalele cluburi: Botafogo, Flamengo, Fluminense, Vasco da Gama, Athletico Mineiro, Corinthians Sao Paulo, Gremio Porto Alegre.

Jucătorii cei mai valoroşi: Emerson Leao, portar (Palmeiras Sao Paulo), Edinho Nazareth Filho, apărător (Fluminense), Jose-Ester Bernardi, apărător (Sao Paulo), Arthur Antunez Coimbra — «Zico», mijlocaş (Flamengo), Socrates Sampaio de Oliveiras, mijlocaş (Corinthians), Antonio Carlos Cerrezo, mijlocaş (Athletico Mineiro), Paulo Isidoro, atacant (Athletico Mineiro), Jose Reinaldo, atacant (Athletico Mineiro), Carlos Alberto Oliveria, atacant (Vasco da Gama).

Palmares în C.M.: locul 1 în 1958 (victorie cu 5-2 în faţa Suediei), 1962 (3-1 în faţa Cehoslovaciei) şi 1970 (4-1 în faţa Italiei); finalistă în 1950 (învinsă de Uruguay cu 2-1); locul 3 în 1938 (4-2 în faţa Suediei în «finala mică») şi 1978 (2-1 cu Italia); locul 4 în 1974 (învinsă de Polonia cu 1-0); eliminată în semifinale în 1938 (învinsă de Italia cu 2-1); eliminată în turul II în 1974, în sferturi de finală în 1954, în optimi de finală în 1934 şi 1966 şi în primul tur în 1930.

Cum s-a calificat: locul 1 în grupa I a zonei America de Sud, cu 8 puncte, înaintea Boliviei şi Venezuelei — cîte 2 (patru victorii, 0 nule, 0 pierdute, golaveraj 11-2).

Selecţioner: Tele Santana Silva (din 1980).

SCOŢIA

Număr de locuitori: 5 200 000

Jucători legitimaţi: 80 000

Culorile echipei naţionale: tricou albastru închis, chilot alb, jambiere albastre.

Principalele cluburi: Celtic Glasgow, Glasgow Rangers, Aberdeen, Dundee United, Hibernians Edinburg.

Jucătorii cei mai valoroşi: Graham Souness, mijlocaş (Liverpool), Alan Hansen, apărător (Liverpool), Danny McGrain, apărător (Celtic), Kenny Dalglish, atacant (Liverpool), John Wark, mijlocaş (Ipswich Town), Joe Jordan, atacant (Milan, Italia), Steve Archibald, atacant (Tottenham).

Palmares în C.M.: eliminată în optimi de finală în 1954 şi 1958: eliminată în primul tur în 1974 şi 1978; eliminată în preliminarii în 1962, 1966 şi 1970; n-a luat parte la ediţiile din 1930, 1934 şi 1938 şi n-a participat la turneul final din 1950.

Cum s-a calificat: locul 1 în grupa a VI-a zona europeană, 11 puncte, devansînd Irlanda de Nord — 9, Suedia — 8, Portugalia — 7 şi Israel — 5 (4 victorii, 3 nule, 1 înfrîngere, golaveraj 8-4).

Selecţioner: Jock Stein (din 1978).

UNIUNEA SOVIETICĂ

Număr de locuitori: 266 600 000

Jucători legitimaţi: 4 500 000

Culorile echipei naţionale: tricou roşu, chilot alb, jambiere roşii.

Principalele cluburi: Dinamo Kiev, Dinamo Tbilisi, Dinamo Moscova, Spartak Moscova.

Jucătorii cei mai valoroşi: Oleg Blohin, atacant (Dinamo Kiev), Alexandr Civadze, apărător, David Cipiani, mijlocaş, Ramaz Chengelia, atacant şi Vladimir Guţaev, atacant (toţi de la Dinamo Tbilisi), Iuri Gavrilov, atacant (Spartak Moscova).

Palmares în C.M.: locul IV în 1966, la ediţia engleză a campionatului mondial, cînd a pierdut în «finala mică» în faţa Portugaliei (scor 1-2); eliminată în sferturi de finală în 1958, 1962 şi 1970; eliminată în preliminarii în 1974 (forfait în meciul de baraj cu Chile) şi în 1978.

Cum s-a calificat: locul 1 în grupa a III-a zona europeană, 14 puncte, înaintea Cehoslovaciei — 10, Ţării Galilor — tot 10, dar golaveraj mai slab, Islandei — 6 şi Turciei — 0 (6 victorii, 2 nule, 0 pierdute, golaveraj 20-2).

Selecţioner: Constantin Beskov (din 1979).

NOUA ZEELANDĂ

Număr de locuitori: 3 100 000

Jucători legitimaţii: 30 000

Culorile echipei naţionale: tricou şi chilot alb, jambiere bleu.

Palmares în C.M.: eliminată în preliminarii de Australia în 1978; prima participare la un turneu final.

Cum s-a calificat: a susţinut nu mai puţin de 15 meciuri pentru a obţine calificarea în Spania. Mai întîi, în cadrul grupei I a zonei Asia-Oceania: 3—3 şi 2—0 cu Australia, 2—0 şi 5—0 cu Indonezia, 0—0 şi 2—0 cu Taipei, 4—0 şi 13—0 cu Insulele Fiji; apoi, în cadrul turneului final al zonei, disputat în meciuri tur-retur: 0—1 şi 0—2 cu Kuweit (cîştigătoarea turneului), 1—0 şi 0—0 cu R.P. Chineză, 2—2 şi 5—0 cu Arabia Saudită. S-a clasat astfel pe locul 2—3 al clasamentului, după Kuweit — 9 puncte şi la egalitate de puncte (cîte 7) şi golaveraj (+5) cu echipa R.P. Chineze. A fost aşadar nevoie de un meci de baraj pentru calificare, care s-a disputat în ziua de 10 ianuarie, la Singapore: scor 2—1 (1—0) pentru Noua Zeelandă. Per total, în cele 15 meciuri disputate pentru calificare jucătorii acestei echipe au cîştigat 9, de 4 ori au încheiat la egalitate şi au pierdut de 2 ori, golaveraj 41—9.

---

14 iunie: **Brazilia — U.R.S.S.**, Sevilla; 15 iunie: **Scoţia — Noua Zeelandă**, Malaga; 18 iunie: **Brazilia — Scoţia**, Sevilla; 19 iunie: **U.R.S.S. — Noua Zeelandă**, Malaga; 22 iunie: **U.R.S.S. — Scoţia**, Malaga; 23 iunie: **Brazilia — Noua Zeelandă**, Sevilla; Toate meciurile au loc la ora 22 — Bucureşti.

Între 28 iunie şi 5 iulie se vor desfăşura meciurile din faza a II-a a competiţiei. La acestea vor participa 12 formaţii, cele care vor ocupa primele două locuri în cele 6 grupe ale turului I. Ele vor fi repartizate în patru grupe de cîte 3 formaţii. Învingătoarele grupelor se vor califica în semifinalele turneului final, programate la 8 iulie la Barcelona şi Sevilla (ora 22). Meciul pentru locurile 3—4 se va juca la 10 iulie, la Alicante. Finala Campionatului Mondial e programată la 11 iulie, la Madrid (ora 21).

Documentar realizat de Dumitru Graur

ANOTIMPURILE ȘI VESTIMENTAȚIA

MODA 1982

Moda lui '82 «la feminin» se anunță prin albumele de specialitate ale Caselor de resort, mai mult sau mai puțin celebre, cum că nu intenționează să ne plictisească prin vreo idee fixă, dătătoare de dureri de cap, întru respectarea strictă a canonului. Mai clar, faimoșii creatori de modă ne încîntă privirea cu tot ceea ce curcubeul poate să cuprindă, cu linii lejere, ba chiar și practice, cu lungimi care să mulțumească orice fel de pretenții și, de ce să nu o spunem, cu detalii care să poată face fericite atît tinerele fete cît și mămicile și, din cînd în cînd, chiar și bunicile! Într-o susținerea acestei ultime afirmații se află delicatele bluze cu jabouri și volane care, într-o diversitate studiată pot amenaja oricînd orice vîrstă, fără teama de ridicol.

Dar să pătrundem în paradisul modei ceva mai sistematic, nu de alta, dar ca să reținem și noi ceea ce este frumos și de «ultimă oră» și mai ales, așa practice cum ne-am învățat să fim, să chibzuim în ce fel garderoba noastră poate să reziste în continuare avalanșei noului. Vom elimina, cu voia dumneavoastră din prezentarea de față, tot ceea ce ni se pare extravagant sau excentric în colecțiile actuale, insistînd doar pe ideile practice și adecvate. Vom renunța deci la silueta de pagodă propusă de Courege, la combinațiile stranii de veșminte și culori ale altor maeștri ai modei, convinse fiind că niciunde femeile nu vor visa la ceea ce nu le avantajează...

Deci să începem cu iarna, cu zilele friguroase și incontestabil cu ceea ce numim «ținuta de zi cu zi». Vom purta se pare, spre norocul nostru, pantaloni cu linie comodă, cu pense adaptate taliei noastre mai mult sau mai puțin subțirele, cu buzunare practice, simple sau închise cu fermoare. Pantalonul, evident, va fi strîns în zona gleznei, folosind șlițuri, fermoare, capse, ba chiar și cîte un ciorap gros răsfrînt peste cizmuliță, care, să nu ne mirăm, este scurtă, cu franjuri, dacă se poate și cu tocuri cît mai joase. Apoi vom constata că pulovărele de lînă, cu guler răsfrînt pe gît sau simplu, realizate din fire cît mai groase și, dacă ne ajută puțin fantezia, cu modele cît mai amuzante (adică pe bază de jocuri de linii, figuri geometrice sau din... faună și floră), sînt tot ceea ce se poate mai nimerit. Să adăugăm și vesta obligatoriu matlasată și vom avea un tablou complet al ținutei de sezon. Asupra vestei însă, trebuie să ne oprim mai mult atenția, căci creatorii de modele ne impun un «ilic» în variante nenumărate și pentru toate ocaziile, încît pe drept cuvînt trebuie să-l considerăm obiectul nr. 1 în topul achizițiilor noastre. Nu de alta, dar s-a dovedit că pe lîngă frumusețea lui «ilicuț» este și teribil de practic în mai toate împrejurările. Deci ziua vom purta veste, recomandabil cu două fețe, cu linie lejeră, de lungimi diferite, conform gustului și taliei, dar... neapărat matlasate. Acest ultim detaliu ne lasă să creăm chiar noi, linii diferite, în intersecții variate, care s-au mai desprins de la clasicul rombișor sau de la și mai clasicul pătrățel, începînd să se aventureze în linii sinuoase, în jocuri lascive, după fantezia și plăcerea fiecăreia.

Cele ce nu adoră pantalonul, nu trebuie să dispere, căci și pentru ele, creatorii, în marea lor bunăvoință, au acceptat fusta plisată, soleí sau numai în cute, fusta cu crețuri lejere, fusta dreaptă, fusta sport, cu buzunare, cu fermoare, cu bumbișori, cu năsturași... cu alte cuvinte, draga noastră fustă, din orice stofă sau

lină, chiar și din voal. Și pentru că peste tot este frig, să adăugăm fustelor, ciorapii groși, tricotați, colorați care înlocuiesc firele supraelastice. La cele prezentate pînă acum, se mai recomandă șemizetele din pînzică, poplin sau mătase, care cu tot dinadinsul vor să ne reamintească de feminitate, de romantism, de drăgălășenie și de cîte și mai cîte... Și toate astea numai prin volănașe, dantele aranjate în jurul gîtului sau în cascadă de jabou, ori pe lîngă o platcă, pe orizontală sau verticală.

Înainte de a trece la veșmintele de exterior să nu uităm accesoriile, sau detaliile de podoabă, cum vreți să le spuneți, care înseamnă cîte un colier cu șiruri împletite la rîndul lor din mai multe (alte) șiruri de mărgele, cerculușii care nu mai atîrnă cu tot dinadinsul, și mai ales broșele cu modele din «regnul» animal sau vegetal, tropical dacă se poate! Se mai poartă aplicațiile din același... regn, înțelegînd prin aceasta că vom decupa din pînză colorată, în tonuri cu restul vestimentației, sau chiar în dezacord strident, cîte un ananas sau dragon, uneori cîte un tigru sau crocodil, pentru a le aranja pe vreo bluză sau vestă. (Dacă vi se pare prea greu, găsiți soluții mai simple!)

Dar să trecem la promisul capitol al paltoanelor, făcînd evident abstracție de blănuri și alte ținute sofisticate, pentru opțiunea stilului sport sau clasic. Oricît ar părea de ciudat, ni se propune tot varianta matlaseurilor, fie ele pe fîș, pe tercot, pe stofă de lînă, în jocuri de linii la fel de variate ca cele ale vestelor. Gulerele sînt pe principiul «burlan» sau șal, buzunarele se răsfață printre matlaseuri, făcînd jocuri cu liniile acestora, iar sistemul de închidere te lasă să alegi, între fermoar sau clasicii nasturi. Din relatarea noastră să nu uităm cunoscuta canadiană sau pufoaică, evident și ele bine matlasate.

Mai înainte de a ne purta dorurile spre tărîmul modei de seară ori de ocazie, să nu omitem tinerele sau cele care se mai doresc încă tinere, vor purta cu succes salopetele, fie ele cu platcă, fie complete, gen cosmonaut, ținută foarte practică (!) sugestie dată de multitudinea buzunarelor aplicate începînd de la poalele pantalonilor și pînă la piept, uneori chiar și pe spate (bănuim pentru folosul altora).

Despre poșete, rămînem fidele gentuței «Disco» și plicurilor, în toate variantele dimensionale și de materiale. Pentru sport și excursie, dar și pentru facultate, de exemplu, vom accepta geanta din fîș cu fermoare, teribil de încăpătoare și de arătoasă și în situații fericite, aflată des prin magazine.

Pentru capitolul încălțăminte, creatorii nu sînt prea hotărîți, unii renunțînd complet la tocuri, ofe-

rindu-ne plăcerea unor «opincuțe» autentice, dar care presupun și o înălțime și suplețe a purtătoarelor. Alții insistă asupra acelorași tocuri mai mici sau mai amețitoare, de format cui ori trunchi de con, în tot cazul foarte înalte pentru seară.

Și dacă tot am pronunțat cuvîntul «seară» să intrăm în fine în acest paradis al modei feminine dintotdeauna. Ne permitem să adăugăm că ținuta așa zisă «de seară» ar trebui să ne intre în obișnuință — nu numai în ocaziile superrarisime dar și în cele curente — de la vizite, la spectacole. Spunem asta pentru că prea mult a pătruns ținuta de zi la sălile de spectacol și prea mult ne-am învățat să ne sărbătorim prietenii, în costumație sport. Și tot nu de alta, dar e păcat să treacă pe lîngă noi o modă atît de generoasă în fantezie și gingășie, care să ne poată pune atît de bine în valoare și care să ne transforme nu numai în privirile celor din jur, dar și în propria viziune. Nu facem aceste afirmații și recomandări totodată decît la gîndul că oricînd vom simți că viața e mai frumoasă dîsimulîndu-ne printre voaluri generoase răspîndite în volane și jabouri, în falduri și eșarfe, în tot ceea ce, așa cum se spune «ne poate ședea bine». În acest poem un loc îl au pliseurile soiei răspîndite în fuste sau bluze, în jabouri sau mîneci, și chiar în mai puțin acceptatul de noi, excentricul pantalon șalvar, scurt sau lung pînă la gleznă, fabricat din aceleași voaluri sau mătăsuri și care, de ce să nu o recunoaștem, pe lîngă parfumul oriental al celor «1001 de nopți», au farmecul lor contemporan! Ceea ce, evident, nu trebuie să lipsească din costumația noastră de zine sînt tot evident... vestele. De bună seamă, vestele sînt obligatoriu matlasate, dar aici materialele sînt fine, culorile asortate suav și ca supernoutate, mărgeluse în ton sau în diston, țesute la intersecții de linii.

Ar mai fi fost multe de spus despre tricotaje, despre treninguri, despre pardesiurile lucrate de mînă din fire groase de lînă, împreunate în 14, despre șepcuțe, caschete și căciulițe, despre pălărioare cochete cu boruri mici, strengărești, despre broderii pe bluze și rochii, despre mănuși și fulare, despre ochelari de soare, despre schi și despre mare, despre...

Dar nu vom mai spune nimic mai mult decît că la tot ceea ce v-am povestit trebuie să contribuiți cu personalitatea fiecăreia, cu fantezia și bucuria inovației, neuitînd nici o clipă că bunul gust a locuit mereu pe meleagurile noastre și că oricînd putem deveni proprii noștri creatori de modă, îmbrăcîndu-ne așa cum ne stă bine și cum sîntem plăcute de cei din jurul nostru.

Dana Crisicos

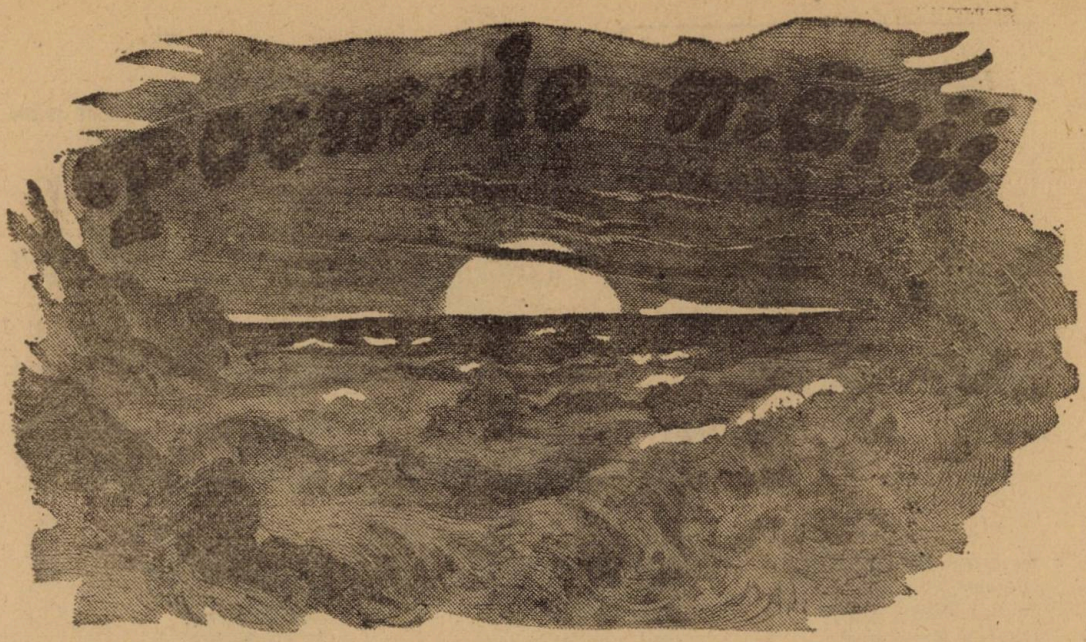

Euxine

În lumină

După ce ne spălăm pe mîini
de lumea ascunsă în noi
rămînem în oasele părinților
și ne risipim
în tainele dorului.
După un timp revenim
plini de munți și păduri,
rupem stăvilarele lutului
și intrăm în lumină.
Mări de suflet cad atunci în noi,
răsturnînd cerurile mirate,
pînă cînd vine din urmă iarba

Marea

Marea înoată în umăr de femeie
pescărușii ascund zilele
în numele tău alb
și înserează în ore zeii.
Astăzi începe ospățul de ape al soarelui
casele de pe țărm întreabă de noi
și nisipul în amfore
îmi curge prin vîrste.

Mircea Cristea

Sonata lunii

marea petrecînd în suflet curat
aripi imense și albe de pescăruș
amintindu-mi de tine
cîntă la pian
să ne fie odihna aproape

stelele se sting în lumina reci lor clape !

Gheorghe Daragiu

Și trupul

și trupul așteaptă așteaptă
să fie spălat cu timp
pe pielea lui timpul cade
secundă după secundă
și niciodată nu cad două
secunde în aceeași clipă
de unde atîta cădere de timp
și trupul așteaptă așteaptă
și plouă cu pendule
și plouă cu ceasornice
și plouă cu nisip
de unde atîta cădere de timp
și niciodată nu cad două
secunde în aceeași clipă
și trupul așteaptă așteaptă
de unde atîta cădere de timp ?

Voi urca

voi urca spre tine
pe scări din ceară topită
cu balustrade din aer încremenit
voi urca spre tine
cu tălpile dezlegate de umbră
și mersul meu îți va spune
că am oasele din aer
nenăscut încă
voi urca spre tine cu trupul
doar o gură de aer
doar o gură de aer
pentru ultima ta respirație
atunci și numai atunci să mă aștepți

Miron Georgescu

În spuma mării

În spuma pielii să mă-nclin
și în otrava cărnii rare
ridică-te din cer marin
o vinovată întîmplare

de rugul sînilor m-aprind
și trec printr-un amurg crăiesc
din prealumina coapsei tale
și pînza razelor îmi prind
plutirea turnului pe mare

Ion Iuga

Mi-e dor

I

mi-e dor de țară
mi-e dor de munte și de mare
mi-e dor de-albastra lor
îndepărtare

în dimineața limpede
și călătoare
cînd berzele pe sus fac cercuri
domoale reunduitoare

mi-e dor
de tot ce-i pace
în mișcare

mi-e foarte dor
de-o inimă
și mai încăpătoare

II

mi-e dor de munțele
cutreierat agale
cu luminișuri multe
izvorîte de la poale

cum alb îl urcă
turme de mioare
din înălțime pas cu pas părin
să îl coboare

și cum se-aude
din cînd în cînd
cîte-o secure

mi-e dor
să dorm subt cerul liber
cu tăietorii de pădure

III

mi-e dor de marea
dramuită-n șoapte
cînd nu știi
este ziuă este noapte

astfel de lin suie lumina
și cerul știe cum s-o rabde
spre nevăzutul unei alte
mai pure împliniri și fapte

mi-e dor de unica
înaltă răsărire
pe orizontul auriu

de clipa
cînd trag la mal pescarii
năvodul plin de pește viu

IV

mi-e dor de toți
și toate
acum oricînd
în eternitate

gîndind cu pumnul strîns
pe trunchiul marmurei curate
la tot ce este și va fi
umanitate

mi-e dor
atît de dor
de mine mie

mi-e foarte dor
de tinerețe
de copilărie

Grigore Hagiu

MICRO-FABULE

Șansa

— Unica șansă
pe care o mai ai —
i se spuse butoiului ajuns în vîrful dealului
e să te ții bine acolo.

Medicală

după o boală îndelungată
peștele
căruia i s-a recomandat să facă
o plimbare pe malul rîului
la aer curat
s-a înzdrăvenit într-atîta
încît
nu s-a mai întors niciodată
în apă.

Prevedere

Cu un scaun nu ești sigur —
și-a spus.
Oricine ți-l poate lua.
Astfel că a făcut rost de două
și s-a așezat
între ele.

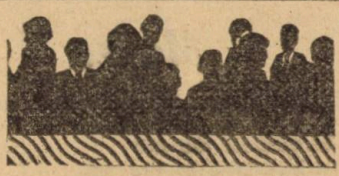

Confuzie

Unul merge,
altul a stat.
Și totuși, și unul și celălalt
se numesc
ceasornice.

Morală

Cînd vezi un rîu tulbure
alergînd din munte
spre fluviu
și spre mare
ai senzația
că vrea să se spele.

Vasile Băran

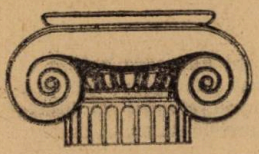

Noapte la Histria

I

La tine piatră arsă
subt prăbuşiri de raze
aş vrea să se îndure
să nască din absenţă
cînd visul alb veghează
(şi cînd adoarme gîndul)
o necuprinsă lume
de timpuri şi esenţe.

Netulburate
voi ape
din prăpastii de galere
din adîncuri osuare
dezveliţi-mi vechi mistere...

Ştiutor copil plăpînd
vom căuta tridentul frînt
coiful ce-a strigat pămînt
din talazuri
să-l ivească...

II

Să colinde-ardezii marmure
şi ape umbra...
Tăceri vechi să le destrame
armoniile firave
din oase albe de sirene
în acest amurg
să-ncapă
născînd în visări helene...
Leviathan-blestem stihia
s-o înfunde...
o, dragi argonauţi
uitaţi pe unde
să trecem veacurile-înot...
hai să clădim
să tencuim
tu răsfăţat alexandrin
şi eu barbarul prinţ ilot...

III

Vom da de-ntinsele comori
stepe vaste să umblăm
la urarea de izbîndă
a geţilor nemuritori
la seama...

Aici dura-vom temelie
şi subt blînde auspicii
altarul Ei
paladiul Castei
înalt în veac să fie...

Solare timpuri
grele naşteri
ziduri ce-n veci nu apun
cum profeţii noştri spun
şi copiii lui Apollo.

Celui care îndrăzneşte
lui să nu-i uităm obolul
lui Mercur neguţătorul...
Ne poarte vîntul din Olimp..

IV

Ia ascultă
şoapte de la
vremea-nfrîntă...
În efigii spune piatra
zac în timp
cin' le cîntă
imnuri dense de orgoliu ?

„În lături porţi..."
ritm de sandale
an de an
„suntem nepoţii lui Eneas
cu un lung convoi de care
noi, trufaşul scut roman."

V

Poeţii voştri lirici
îi vor cuprinde-n piatră :
(din terme şi bazilici)
o, fagurii de glasuri ? !

Cînd va sfîrşi declinul
bard de „Metamorfoze"
triremele vor duce
noi grele-apoteoze...
Sui-va ştiutoare dale
spre forum
drum proconsul...
În trupuri de vestale
nestinsul foc va arde
ca vălurile pale....

VI

Ofrandele Venerei-mamă
mereu urca-vor roşu lanţ
de la ab urbe
pîn' la steaua
îngălatului Bizanţ.

Solemne colonade
ne spun de feerice orgii...
alean : tentacule de hidră
îmbrăţişînd arcade...

În ochii lor, bolnavii
abisuri se frămîntă
reptila măreţie
sugrumă
şi cezarii şi sclavii...

Că iată :
de pe stăpînul moale tron
isteţ răsfaţă Cupidon
cînd ţopăie obscenul danţ
beat
mercenarul
fanfaron.

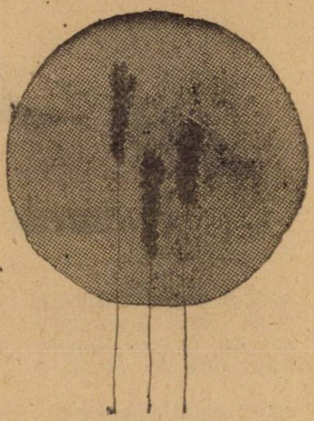

VII

Spre neştiută radă
vai negrele galere-apun
subt soare vertical şi spin
stau braţe-robi să cadă...

Îngheaţă zîmbetele-umbre
şofranul cărămizii
şi iar blesteme-n ziduri
strivesc neobosite rumbe.

Ascultă-acum şi te-nfioară
cutremurul de la hotar :
mult îi departe şi afară...
O, cine drum în vreme
cînd va trece
hohotul evului barbar
va lumina
de-acum o parte ?

Tu vis ascunde-ne în moarte
de torţele aceste.

VIII

Ce straniu vis
ce sumbre voci
prin porticul alb, deschis
hai să plecăm
să ne-adunăm
dintr-un abis de umbre.

Nervuri ca de Paros
de-acum să răsfeţe
şopîrle pulsînd
secunde-vecii
pe muchii şi feţe...
O zori !
Culoarea lichenului învie
şi bolta lung
bolta se-nclină
într-o coloană-ciocîrlie.

Dar foşnetul din larg
şi gîndul nostru — boarea...

Din talazuri
ni-l încearcă
în vecia scurtă — Marea.

Pan Izverna

Poemele mării

1.

mal de mare fără tihnă
și de tihnă ca un ropot
sufletul se face clopot
vuiet fără de odihnă

zgîrii plaja disperării
șir de litere nătînge
gîndul însemnat cu sînge
îl înghite valul mării

ceasul undelor și luna
mă învăluiesc în verde
dacă liniștea mă pierde
liniștea mă naște-ntruna

mal de mare fără tihnă
și de tihnă ca un ropot
sufletul se face clopot
vuiet fără de odihnă

2.

pe o aceeași hoțească rețină
un pescăruș desfășoară un pod
tremurătoare frînghii de lumină
spînzură undele mării-n exod

leagănul lor nesfîrșit își combină
algele putrede într-un năvod
rar spintecat cu un trup de ondină
amirosind a nespus și prohod

și e firesc doar clipind să mă nărui
lacrima crește-nlăuntru egal
cum să revărs către voi adevăru-i ?

nu e destul că-nțelesul e moarte
și că purtat de maree spre mal
mă vor privi nenăscuți de departe ?

Toma Michinici

Ca o mireasă

Luna desenează pe nestatornice
mese, pe moarte cerneluri,
cupe reci de crini...

Prin pînzele apei
ard, ca niște petromaxuri,
gînduri și meduze. Bărcile
fericirii năpădite de fluturi
ce au scrisă pe aripe
istoria aprocrifă a lacrimei.

Marea intră în fragede trupuri
ca o mireasmă, ca un sol
al frumoasei întunecimi.
Alearga spre larg automobile
cu proiectoare de aur. Ies
cavaleri impalidați din castele
de spume. În mare se sting
ideile lumii.

Plajă

În miezul verii ai fost depusă pe mal
de o mînă secretă.
Un jucător acolo în larg
te-a pierdut la ruletă !

În vreme ce lanuri de grîu
spre păsări înalță partituri suferinde,
lecția ondulei, soarele
de la coapsa ta o deprinde.

Cît timp o albă minunație
va străluci lîngă al apelor vis,
cuvintele vor pune sărutări
pe înseninarea mașinii de scris.

Ion Lotreanu

La Costinești

La Costinești, pe tinerești fundaluri,
Se face scoică aburul de Timp
Și zei albiți coboară din Olimp
Să-și albăstrească pletele cu valuri...

Castele de nisip respiră nimb
Al trăiniciei semănate-n maluri —
La Costinești, pe tinerești fundaluri,
Se face scoică aburul de Timp !

O nouă Miss din crini își țese voaluri,
Actorii poartă cearcăne de schimb,
Orchestra pescărușilor dă baluri
Și recîștigă topul-anotimp :

La Costinești, pe tinerești fundaluri.

Dragomir Magdin

Concert

Marea nu știe rondeluri.
Căci, altminteri, ni le-ar spune
Îmbrăcînd, ca-ntr-o minune,
Plaja-n rime și-n cerneluri...

Cu constantă pasiune
Pentru stînci, pentru creneluri,
Marea nu știe rondeluri.
Căci, altminteri, ni le-ar spune...

În a mării viziune,
Flaute, violonceluri,
Tobe, fel și fel de feluri,
Ce concert fac să răsune

Marea nu știe rondeluri...

Aurel Storin

În fața mării

În noaptea aceasta, Mare înaltă,
Sînt singur în fața ta și mă rog :
Mai lasă o clipă să mă aline
Valul celest, dulcele tău inorog

Devastat de iubire și stele
Vindecă-mi, Mare, sufletul greu
Trece-mi prin carne corăbii lunare
Din copilărie visate mereu
Și în duminica pletelor tale
Înfășoară-mi trupul ușor, arămiu,
Și fii-mi încă o dată regină
acum cît e vară, cît nu-i prea tîrziu.

Lîngă mare

Din vechime lîngă Mare
Noi aici am stat din veac
Marea ne-a spălat de lacrimi
Cu-o iubire fără leac

Domni români au stat de veghe
La tezaurul cel sfînt
Să nu fie blînda Mare
Steaua morților de vînt

Marea ne-a rămas în suflet
Vechi papirus cu peceți
Vindecîndu-ne de moarte
Și de ochiul de ereți

Și ne-alină din vechime
Sfînta limbă românească
Sprijinindu-ne de Mare
Ca de-o poartă-mpărătească

Dan Verona

Briză

Hoinăresc prin spuma plăjii
aidoma unei brize
fără destinație
și îngenunchez
din cînd în cînd
la sclipirea unei lacrimi
ce se va usca de-abia în zori.
Hoinăresc prin unde scunde
pasager clandestin
al mereu ultimului val.

Victor Marin Udriște

Singurătatea mării

In casa mea mă simt precum un far,
Și-i cerul o genune prinsă-n vînt,
Singurătatea mării cerne var,
Chiar mută fiind eu aș putea s-o cînt.

E nemurirea bîlbîită-n val,
Cînd îmblînzesc culorile-n meduze,
Pe umerii-nserării cade-un șal
Parcă-o iubește cu mișcări de buze.

Un urlet de vapor îndepărtat,
Pîndește peste plajă neplecații,
Vin salvamarii fluierînd ciudat
Melcii sticloși ne-alintă cu ovații.

Tu, mare, ne-nțeleasă-nvolburare,
Mă mai uimești, mă mai îndemni la răni,
Flux și reflux, de-atîta îngînare,
Oglinda Lunii pentru-o noapte dă-mi.

Să nu te știu străină cînd ningînd,
Pe inimi se coboară nesfîrșirea,
Ești aerul cel mai curat, ești gînd,
Veac după veac restitui nemurirea.

Ioana Proca

Pro pace

Împușcați cucuveaua

Fiecare om are un cer, o mare și o stea,
cine n-are curcubeu n-are nici cer
nici stea, e o umbră bolnavă de-a lungul
pămîntului, în care moartea stăpînă se vrea.
Poeți, cineva umblă să fure cerul și steaua.
Săriți cu armele inimii și împușcați cucuveaua.

George Ciudan

Aşteptare

Era o căldură toridă. Parcă s-au stricat mecanismele lumii şi străzile au fost invadate de foc.

Stătea rezemată de un pom.

Firul de umbră era debil şi ea aştepta.

Timpul de-abia îndrăznea să se scurgă pe o asemenea vreme.

Stătea de mult. Aştepta !

Gîndul i-a umblat o vreme străbătînd greu zonele de inhibiţie.

...N-avea voie să-l cunoască ! N-avea voie să-l aştepte. N-avea voie să-l cunoască ! N-avea voie să-l aştepte !

Gîndul i-a umblat o vreme şerpuind, desenînd linii sinuoase, revenind cu insistenţă în faţa unor uşi închise... N-avea voie să-l cunoască ! N-avea voie să-l aştepte ! N-avea voie să-l cunoască ! N-avea voie să-l aştepte !

Apoi n-a mai gîndit. Pur şi simplu. N-a mai gîndit.

Era o căldură toridă şi ea nu mai gîndea. Aştepta.

Timpul de-abia îndrăznea să se scurgă pe o asemenea vreme, ea aştepta şi a început să moară.

I-a murit întîi mîna dreaptă, şi s-a prăbuşit paralel cu corpul. Apoi mîna stîngă. I-au murit îmbrăţişările. I-au murit sînii. I-au murit picioarele.

Era o căldură toridă. Ea nu mai gîndea şi murea încet, încet.

Cel din urmă lucru viu din ea erau ochii. Ochii ei mai trăiau, mai căutau, mai aşteptau.

Timpul de-abia îndrăznea să se scurgă pe o asemenea vreme şi, într-un tîrziu, i-au murit şi ochii.

Era o căldură toridă. Parcă s-au stricat toate mecanismele lumii şi străzile au fost invadate de foc.

Stătea rezemată de un pom, murise, şi pomul, ca într-o poezie parnasiană, pe care am uitat-o, o privea cu indiferenţă.

Arie Grünberg-Matache

Ora închiderii

De două ori s-a apropiat ospătarul de masă să strîngă paharele şi de fiecare dată o privire morocănoasă l-a oprit. Ora închiderii trecuse demult, picoliţele îşi încheiaseră socotelile, femeile de serviciu se apucaseră de măturat. Ciudatul client stătea singur în faţa mai multor pahare de vin, în care nu mai era nici un strop, şi nu dădea nici un semn de plecare. Cu capul în piept fixa paharele goale. Din cînd în cînd se trăgea de barbă şi arunca o privire furişă spre colţul din dreapta unde aştepta ospătarul.

Tocmai această pîndă îl deranja pe bărbos. Se juca cu paharele, le împingea spre centrul mesei formînd cu ele o rozetă ; simţea privirile celuilalt aţintite asupra lui ; la rîndul său, aştepta şi el, la fel de încordat, ca omul cu jachetă albă să dispară în bucătărie sau altundeva. Cum nimic din toate acestea nu se petrecea, se ridică şi se îndreptă împleticindu-se spre colţul din dreapta.

— Nu cumva vă par suspect ?

— Nu.

— Mă luaţi drept nebun ?

— Nu.

— Poate beţiv ?

— Nici.

— Atunci veniţi cu mine, spuse clientul, apucîndu-l pe ospătar de mînecă şi tîrîndu-l spre masă. Îl împinse pe unul din scaune şi se aşeză şi el.

— O ţigară ?

— Nu, spuse ospătarul.

— Deci nu mă credeţi nebun ?

— Nu, nu e treaba mea să împart clienţii pe categorii.

— Poate vă trebuie paharele astea nenorocite ?

— Nu.

— Ce vedeţi aici pe masă ?

— Cinci pahare.

Clientul dădu din cap. Cupe adică, dar ele nu mai sînt ceea ce au fost adineauri. Cu ambele mîini începu să amestece paharele între ele ca pietrele de domino. Apoi le alinie într-un şir perfect.

— Ce vedeţi acum ?

— Fiecare pahar are acelaşi reflex de lumină, spuse ospătarul, pe care începu să-l prindă jocul.

Clientul schiţă un gest de dezaprobare cu mîna. Cu vîrfurile degetelor, de parcă s-ar fi ferit să nu se ardă, trase un pahar afară din rînd.

— Asta a fost prietenul meu. Acum e gol pentru mine, gol ca o gură de canal. Totdeauna impecabil, dar mirosind a sudoare acră.

Ospătarul îl privea cu îngăduință. Văzuse mulți de-alde-ăștia care stăteau singuri la masă. Ferit-a sfîntul să-i contrazici. Vor să se înfrunte singuri și pentru asta au nevoie de un ascultător tăcut. Cel mai bun lucru este să-i lași în pace.

Primului pahar îi urmă al doilea. Cele două se atinseră. Se auzi un clinchet subțire. Clientul examină fața ospătarului.

— Ia ghiciți. Nu bănuiți cine este acest pahar ?

În loc să răspundă ospătarul șterse cîteva firimituri de pe masă. Dar clientul nu-l slăbea din ochi.

— Trebuie să închidem, oamenii vor să plece acasă. Se face tîrziu și autobuzul vine din ce în ce mai rar.

Clientul părea a nu mai avea nici o noțiune despre timp și spațiu. Pentru el paharele erau acum oameni și cel de-al doilea trebuia neapărat identificat.

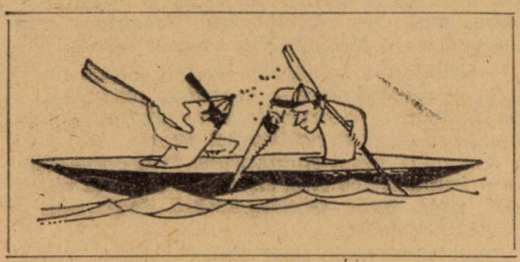

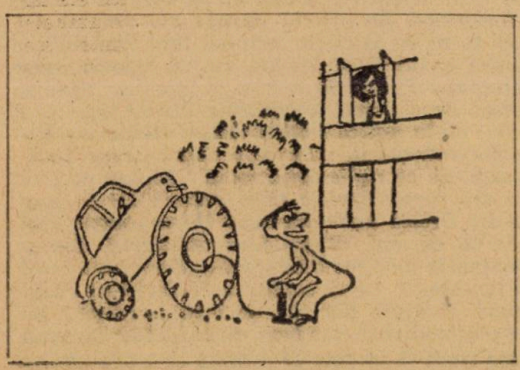

— Hai, încercați, doar aveți atîta fantezie.

— Al doilea pahar e o femeie, spuse ospătarul la nimereală.

— E nevastă-mea, îl corectă clientul. Fosta mea nevastă, preciză el, și împinse al doilea pahar cu răutate în primul, dar în loc să se spargă, paharul alunecă și se rostogoli de pe masă. Cînd ospătarul vru să-l prindă, clientul îl apucă de mînecă.

— Nu vă amestecați, îi spuse, și urmări cu privirea cum cupa, care o reprezenta pe nevastă-sa, dispăru sub masă. Probabil că-și calculase totul dinainte, deoarece paharul căzu pe piciorul său și rămase întreg. Se auzi doar o rostogolire ușoară pe pardoseala de piatră.

— De nu eram eu, s-ar fi spart demult.

Mai mormăi ceva de neînțeles și dădu drumul mînecii ospătarului. Deodată toată atitudinea i se schimbă. Umerii i se ridicară, spatele se îndreptă, barba, adineauri împinsă înainte, amintind de figura unui apostol, se sprijinea acum încăpățînată în piept. Pînă și mîna îi devenise alta. Cînd degetele încovoiate apucară prima cupă, nu mai erau degete, ci ghiare de oțel. Ochii doar cît o crăpătură îngustă măsurau disprețuitor paharul.

— Trebuie să facem plata, interveni din nou ospătarul. Cunoștea el indivizii ăștia care își înfig bărbia în piept, ca un taur înainte de a ataca, și își umplu plămînii de aer, mai, mai să plesnească. După asemenea semne totdeauna ceva se preface în țăndări sau răbufnesc strigăte brutale și fără noimă. Dar clientul rămînea tăcut ; doar în mîna sa pocni ceva. Cînd degetele se descleștară, cupa de sticlă se detașă de pe tija ei.

— Cincisprezece lei, spuse ospătarul sec.

Un portmoneu jerpelit ieși la iveală. Clientul scoase o bancnotă și i-o vîri ospătarului în buzunar. Celelalte trei pahare sînt spectatori, spuse el. Ăștia văd totul și se prefac a fi orbi. Vin aici și se așază la masa mea. Buni băieți, nu-i așa ?

Ospătarul căscă.

— Obosit ? întrebă clientul. Aș mai vrea o cafea.

— Regret, bucătăria s-a închis.

— Totul s-a închis, spuse clientul și se ridică cu greu. În mișcare împinse masa și paharele se rostogoliră în gol. Sunetele ciobu-rilor răsunară nefiresc de tare în încăperea goală.

— Cît face asta, întrebă.

— Șaptezecișicinci.

— Știi, unul din pahare eram de fapt eu, și aruncă o sută pe masă. Apoi merse la fereastră și ridică de jos cupa rămasă intactă. Pe asta o iau acasă, să nu se spargă.

Din ușă chelnerul îl urmărea cu privirea. În cercul de lumină al felinarului mai zări o dată silueta lui clătinîndu-se, apoi strada rămase din nou goală. Ca de fiecare dată, cînd mort de oboseală părăsea localul și traversa spre stația de autobuz, orașul era întunecat, straniu și liniștit.

Franz Storch

În românește de Nora Iuga

Am vrut să mîncăm peşte

Era prin iulie. Pe la începutul lunii. Stăteam cu Vlad pe terasă la „Lido" aşteptînd ospătarul cu cele două halbe comandate. Căldura apăsătoare ne uscase de tot. Deodată figura lui Vlad se lumină ca un ecran de cinema cînd se rupe filmul, concomitent lăsînd să se vadă celebra sa coroană de viplă, amintire din armată. Ea îi împodobea dantura ca un spaţiu verde la colţul străzii pline de blocuri. Şi zise :

— Hai să mergem la Sulina să mîncăm nişte peşte. Chiar, ce-ar fi să mergem ?

Tot nu aveam ce face, tot eram în vacanţă (ultima ca studenţi). Bem, plătim, plecăm. Totul foarte repede, ca să nu se răcească ideea.

Mergem acasă, ne facem bagajele şi la ora 22,30, sîntem în personalul de Galaţi.

Doream să mergem la Galaţi din două motive : în primul rînd acolo locuia „Chircitul" colegul nostru de grupă — cel rău de gură — mare crescător de porumbei şi căruia pentru nenumăratele răutăţi comise, eu şi Vlad îi promisesem demult o ciulama din guleraţii săi, ca să-i rărim puţin.

În al doilea rînd ştiam că de la Galaţi pleca un vapor spre Sulina în fiecare zi, iar o călătorie pe bătrînul fluviu era pentru noi o noutate.

Pînă la Galaţi am călătorit o veşnicie prin noaptea călduroasă şi în sfîrşit am ajuns odată cu zorii. De la gară, direct la „Chircitul" cu gînduri ascunse întipărite în ochi. Cum ne-a văzut a pus cîinele pe noi ştiind de ce sîntem în stare. Noroc însă că locuinţa lui era lîngă „Piaţa de găini" a oraşului şi în felul acesta voliera a rămas neatacată, iar noi ne-am ospătat cu un superb cocoş, care cred că fusese campion de culturism în ograda lui căci doar aşa se explică de ce avea muşchii tari ca piatra. Dar mă rog, calul, pardon... cocoşul de dar nu se caută la muşchi sau cam aşa ceva...

Vorbe, vorbe, vorbe, unele sfaturi contra ţînţarilor, două pături luate cu împrumut, plus o bogată provizie de votcă folosibilă în diverse scopuri.

Ajungem la gara fluvială, cumpărăm biletele şi căutăm vaporul. Tras cuminte la chei un foarte bătrîn remorcher cu zbaturi avea să ne fie mijlocul de transport. Cum urcăm pe vas, Vlad începe să fotografieze tot felul de lucruri, inclusiv persoane mai fotogenice, care pînă la urmă s-au dovedit a fi cele două fete ale căpitanului, un tip coleric, hipertensiv şi viitor socru insuportabil.

La sfatul meu, începe apoi să se orienteze după un loc de campare, în cabină nu mai puteam sta. Era prea cald.

Ne căţărăm uşor pe partea opusă vederii căpitanului, pînă aproape de coşul hardughiei. Priveliştea este încîntătoare, singurul inconvenient — fumul gros. Noroc de vînt.

Desprinderea de ţărm s-ar fi făcut pe nesimţite dacă în imediata noastră apropiere nu ar fi început să sune sirena vasului. Cînd a început să urle, Vlad stătea în picioare. Cînd a terminat, eram amîndoi culcaţi pe burtă, cu toate lucrurile pe cap şi tremurînd îngrozitor din cauza vibraţiilor.

Primul lucru pe care l-am văzut după încetarea infernului a fost rînjetul satisfăcut al căpitanului. Ne reperase poziţia şi ne lăsase, fericit că ne poate face figura. Pacea s-a instaurat repede cînd noi am scos la iveală una din sticlele cu votcă. Fericirea a fost atît de mare încît i s-a permis lui Vlad să fotografieze din nou cele două fete ale căpitanului, dar împreună cu el.

Bineînţeles, Vlad a făcut poza în aşa fel încît fetele erau în cadru, dar în locul căpitanului apăreau semeţe tufele de scaieţi de pe malul opus. Adică nu era destul că ne bea votca şi ne urmărea tot timpul, dorea să-l avem şi ca amintire ? — Prea de tot.

Dunărea curgea domol şi chiar şi fără ajutorul zbaturilor am fi ajuns. Dar ce contau toate astea pe vremea aceea, eram tineri şi nu auzisem măcar despre criza de timp. Aşa, pe nesimţite, am acostat la Tulcea, unde cele două fete ale căpitanului au coborît, lăsîndu-ne un gol imens în sufletele dornice de cunoaştere. Plecăm mai departe, însoţiţi de un soare mare şi roşu şi de o briză plăcută după canicula de peste zi.

Ajungem la Sulina, ţinta călătoriei noastre. Pe chei lume pestriţă cu priviri curioase. Coborîm şi aproape instantaneu ne aflăm în faţa unei femei corpolente, plesnind de sănătate şi care ne întreabă scurt dacă avem unde să dormim. De unde era să avem unde să dormim, mai ales că nu prea trecusem prin această stare fiziologică de vreo 48 de ore.

— Haideţi cu mine, zice madam Niţică, după cum se recomandase — roşind în plus faţă de tenta pe care o avea deja — gîndindu-se la nepotrivirea dintre statură şi nume.

Am mers puţin şi am ajuns în dreptul unei case frumoase cu etaj, cişmea în curte şi niţică viţă mai mult pentru umbră decît pentru desfătări bachice.

Dăm să intrăm, cînd brusc madam Niţică ne cere buletinele, zicînd că nu-i rău să facem cunoştinţă. La primul impuls am vrut să i-l cer şi eu pe al ei dar privind faţa răvăşită de drum a lui Vlad mi-am zis că femeia avea dreptate. Trebuia neapărat să ştie cine sîntem. După ce a privit fotografiile din buletin şi a aflat de la noi că sîntem viitori medici, au început întrebările : De ce o doare capul dimineaţa, de ce rîgîie după masă ? Şi mai ales de ce are furnicături la tălpi seara ? De ce sora ei din Brăila bîţîie din cap ? De ce soacra, deşi are 80 de ani, citeşte fără ochelari ? De ce ventuzele nu-i fac bine soţului, dar cumnatului îi fac bine ? De ce copilului vecinei i-au căzut dinţii de lapte, dar alţii nu i-au mai ieşit ? De ce poştaşul cînd este beat nu se bîlbîie, iar cînd este treaz îi trebuie 10 minute să-i dea „Bună

ziua" și tot așa fără să aștepte vreun răspuns — pînă a obosit. Atunci, înțelegîndu-ne din ochi, am zis în cor :

— Piramidonul ! ! El face și desface ! El vindecă și scoate dinți ! Alungă bîlbîiala și înlocuiește ochelarii ! !

S-a uitat la noi ciudat, cu neîncredere. Piramidon luase și ea printre alte pastile care-i umpluseră pumnul cînd a avut o răceală astăiarnă, dar...

— Da, zise Vlad cu cel mai serios aer de profesor universitar — piramidonul, dar luat în cantități foarte mici, un sfert de tabletă pe zi și după aceea gargară cu mușețel !

Intrăm în casă, ne arată o cameră curată cu două paturi, apoi madam Nițică iese nedumerită de răspuns, dar mîndră că are în gazdă doi doctori, nu ca madam Colcobuz cu doi fotbaliști categoria „Onoare". Cum eram cam nedormit, mă reped la paturi să le încerc. Unul era moale ca în Serai, celălalt ca pe asfalt.

— Dăm cu banu pentru paturi, zic eu repede și scot din buzunar o monedă de un leu. De unde era să știe săracul Vlad că aveam o dexteritate formidabilă să scot mereu „Stema". Așa că mă instalez pe moale. După un scurt masacru al țînțarilor, ne culcăm și adormim imediat. Dimineața ne sculăm și ieșim în curte la cișmea să ne spălăm. Cu periuța de dinți în gură Vlad mai dă cîteva consultații. Ne interesăm apoi de drumul spre plajă și plecăm.

Drumul șerpuia romantic printre niște bălți pline de stuf, țînțari. Două cimitire părăsite și cîteva cazemate rămase din timpul războiului. Plaja largă cu nisip fin și fierbinte ne aștepta. Alături Dunărea se vărsa în mare încheindu-și aici lunga călătorie.

Aici era atîta liniște, pace, nisip și soare... la discreție... numai pentru noi. Pentru că ambianța era propice, Vlad decide să pescuiască, și cum făcea toate lucrurile temeinic, a doua zi de dimineață împrumută de la amabila noastră gazdă o cazma și se apucă să sape la marginea Dunării... ceva așa... ce semăna cu o tranșee. Îl las să-și consume energia și după aproximativ trei ore, îl întreb dacă are nevoie de rîme (pe care eu le procurasem cu multă ușurință dintr-o baltă din apropiere). Ridică niște ochi sticloși la mine și nu-mi vorbește două zile.

După reluarea relațiilor diplomatice, într-o seară mergem la poștă să dăm un telefon pe acasă. De după ghișeu ne surîde o fată blondă, cu ochi de peruzea tîrzie. Ne face legăturile și după ce vorbim, Vlad o invită la o plimbare în afara orelor de program și a străzii principale.

Fata acceptă. Ne îndreptăm spre casă, unde Vlad începe să-și facă pregătirile pentru atacul pe toate fronturile. Fredonează numai melodii lirice și-mi aruncă priviri compătimitoare în timp ce se rade cu ultima mea lamă „Persona".

De ce să nu recunosc ? Nu mă simțeam ca după oreion dar nici ca și cum aș fi cîștigat la „Loz în Plic" !

Îmbrăcat, fericit și lustruit îmi zice PA ! din ușă lăsînd în urmă un ușor iz de lavandă la 9,50 lei kg. Mă resemnez și apuc de coperți celebrul roman „Rămas bun pentru vecie" de Raymond Chandler al cărui titlu mi se potrivea ca o mănușă.

După șase pagini, ușa se deschide încet și apare ceva ce parcă semăna cu Vlad. Fața i se lungise. înfiorător, ochii îi erau ieșiți din orbite, iar părul... puțin cît îl avea... semăna cu o perie de frecat dușumelele.

— Dragule, zice mieros, nu vrei tu să mă ajuți să trec pe partea cealaltă a străzii ?

Pricep, dar mă prefac și întreb naiv :

— S-a revărsat Dunărea ?

— Nu, zice, dar este o concentrație așa de mare de cîini vagabonzi și răi pe stradă, că nu știu la cine să mă dau mai întîi !

— Bine, îi spun, te ajut, dar numai la dus, întoarcerea te privește !

Acceptă și ieșim în stradă. Eu, cu lopata gazdei în mîini, Vlad cu bunăvoința și hotărîrea fermă de a trece strada. Norocul nostru că animalele deși fioroase păstrau în străfundurile ființei lor respectul pentru om și uneltele sale de convingere.

Așa încît s-au retras considerînd pierdută bătălia, dar nu și războiul.

Întîlnirea idilică a avut loc într-un decor retras și dosnic, acompaniat de lună, trestii și orăcăit de broaște, după spusele lui Vlad...

— Dom-le, zice el, așa a vrut ea, ca să nu se compromită !

— Ei ? Și ? Și ? îl întreb eu.

Alte amănunte nu am primit, dar după expresia melancolică a privirilor lui, am înțeles :

Treaba lui, m-am bucurat eu în sinea mea.

A doua zi, dimineață, cînd Vlad era la cișmea cu săpunul în ochi, madam Nițică îi zice :

— Să nu vă lege Felicia, dom' Doctor, c-a mai încercat ea și cu un fotbalist din Slobozia !

Bombă ! Pfff !

Hotărît lucru, la Sulina „Poșta" își făcea datoria iar noutățile circulau cu viteza fulgerului. A venit și ziua plecării. Madam Nițică avea lacrimi în ochi și un aparat de luat tensiunea în mîini. S-a apropiat de mine (în care avea mai multă încredere după episodul lui Vlad cu Felicia) și a zis :

— Înainte de plecare fii te rog așa drăguț și ia-mi o tensiune !

Avea 22/11.

Am privit-o atent.

— De cînd nu v-ați mai luat tensiunea ?

— De aproape un an, don' Doctor...

— Și nu faceți nici un tratament ?

— Cîteodată.

— Ce-ați luat pînă acum ?

— Pastile mici... D-alea... Acoscutin...

— Ascorutin !

— Așa... Așa....

— Bine, dar e prea puțin. Regim nu țineți ?

— Ba da, mănînc de toate, răspunse ea.

I-am recomandat hipazin, papaverină și i-am explicat ce înseamnă să ții regim.

Ne-a condus pînă la vapor, ne-am luat la revedere și peste cîteva minute, ne despărțeam de mal, de Sulina, peste care apunea un soare portocaliu și mare.

Bazil Nicolescu

LECȚIA

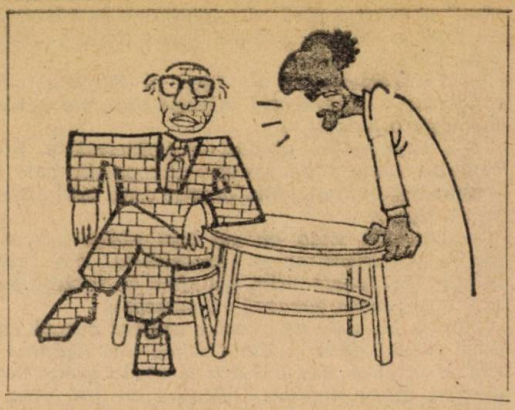

Avînd nevoie urgentă de o anumită sumă de bani, mi-am adus aminte că am de primit de la colegul meu Cotigă o mie de lei. I-i dădusem cu aproximativ șase luni în urmă, mi-a adus aminte nevastă-mea. A doua zi, mergînd la serviciu, l-am chemat pe respectivul de-o parte și i-am spus, aproape jenat:

— Dragă Cotigă, nu te supăra, dar sînt la o mică ananghie, am nevoie de mia de lei.

— Care mie ? ! m-a întrebat el, uluit.

— Mia care ți-am dat-o acum șase luni.

— Mi-ai dat tu mie acum șase luni o mie de lei ? !

— Da. Nu mai ții minte ? Mi-ai telefonat că nu-ți ajunge pentru un covor de mină pe care vroiai să-l iei de la „Consignația", iar eu am venit imediat și ți-am adus o mie de lei în fața Telefoanelor.

Pe Cotigă l-a umflat rîsul.

— Măi băiețe, du-te și te culcă ! Ești beat.

Mi s-a urcat sîngele la cap. Asta era prea de tot ; după ce că-l ajut, mă face și nebun! M-am plîns unui prieten intim, nu puteam să mai țin în mine atîta indignare : uite, dragă, așa și așa. Acesta a spus, probabil, mai departe și s-a aflat sus.

Peste două ore mă cheamă șeful, un om minunat, care ține la mine și mă simpatizează realmente.

— Ce-i cu tine ? Te-ai apucat să faci glume proaste ? Mi s-a plîns Cotigă că-l calomniezi.

Îi spun că nu e vorba de o calomnie, ci de purul adevăr : acestui Cotigă i-am dat o mie de lei împrumut, iar acum refuză să recunoască, ceea ce n-ar fi prima oară. Știa el, șeful, că respectivul are o casă personală splendidă, o mașină personală splendidă și niște lucruri personale în valoare de cîteva sute de mii de lei ? !

— Și ? Crezi că toate astea le-a făcut din împrumuturi pe care nu le-a dat înapoi ?

— Nu. Vream să spun că acest Cotigă e un individ răpace și fără scrupule, bolnav după avere, cumpără tot ce găsește, de la tablouri și covoare pînă la unelte de pescuit, deși n-are copii și nu pescuiește. Pentru mine nu contează prea mult o mie de lei, deși trăiesc modest, contează că individul are o atitudine de-a dreptul impertinentă, că e lipsit de caracter, că e necinstit, că...

Spuneam cuvinte atît de mari și cu atîta patimă, încît șeful s-a speriat.

— Dragă, treaba voastră, faceți ce știți, eu nu mă amestec.

Peste cîteva ore, Cotigă m-a avertizat să încetez de a-l mai vorbi în dreapta și-n stînga, pentru că altfel mă va acționa în justiție. Mai mult, m-a obligat să-i cer scuze în public. Soția, căreia i-am povestit la telefon istoria cu lux de amănunte, mi-a dat și ea de înțeles că e de preferat să-i cer scuze și să-mi văd de treabă, nu de un proces ar avea nevoie familia noastră în momentul respectiv. I-am cerut scuze lui Cotigă în public, după care am plîns de ciudă. Cum era posibil așa ceva ? Să fiu și escrocat, și umilit ? !

La ieșirea de la serviciu, am pornit în urma lui Cotigă. L-am ajuns pe o străduță pustie.

— Ascultă, Cotigă, zic, acum între noi doi : tu chiar ai uitat datoria aceea sau pur și simplu nu vrei să mi-o dai ?

Cotigă s-a oprit și m-a privit foarte adînc și persistent în ochi.

— Nu, n-am uitat. Știu că am să-ți dau o mie de lei.

— Recunoști ?

— Da.

— Și ? De ce m-ai umilit ?

— N-ai înțeles ?

— Nu.

M-a privit din nou în ochi, lung de tot ; și trist peste măsură.

— Am vrut să-ți dau o lecție, prăpăditule ! Am vrut să te fac mai deștept și mai înțelept. Să te fac să crești în propriii tăi ochi... Din păcate, nu se prinde nimic de tine, ești prea mic sufletește.

Îl ascultam năuc. Nu pricepeam nimic.

— Nu pricep nimic, i-am spus.

— Văd că nu pricepi. Văd. Asta e drama : că structura ta nu-ți permite să înțelegi filozofia pe care am vrut s-o introduc în tine pe un preț de nimic. Deșteptule, știi ce-am vrut să-ți demonstrez ? Că în viață trebuie să înveți să dai cu împrumut și să nu ceri niciodată înapoi ! Este tactica cea mai formidabilă de a izbîndi. N-ai știut asta ?

— Nu.

— Cred și eu, nu te-a dus mintea. Habar n-ai cît ai fi crescut în ochii mei dacă nu-mi cereai niciodată înapoi acea nenorocită mie de lei ! Cît de mult m-ar fi tușat discreția ta! Cît de mult m-ai fi îndatorat... Cît de mult m-ai fi obligat să te recompensez înzecit, fără ca tu să afli nimic. Poate te lăudam șefului... Poate îți luam apărarea într-o ședință, cînd ai fi făcut vreo tîmpenie... Poate te propuneam pentru o călătorie în străinătate... Nu știu exact ce, dar ți-aș fi făcut un bine, ai fi contat pe mine. Ce, nu puteai trăi fără acești bani ? Crăpai fără ei ? Ai stricat tot, meschinule ! Măruntule ! Lacomule !

Cotigă a plecat, iar eu am rămas rezemat de un gard. Eram copleșit de gînduri. Abia peste un sfert de oră mi-am revenit și am început să rîd în hohote : ha, ha, ha !

Cîțiva trecători m-au privit cu milă.

Ion Băieșu

Meciul de fotbal

Meciul dintre cei vii și cei morți n-a trezit decît un interes limitat. Situația era prea clară, șansele prea lămurite, pentru ca meciul să poată atrage mari mase de spectatori, de fapt și mai precis eu eram chiar singurul spectator.

Dar s-a întîmplat cu totul altfel decît se putea prevedea.

Morții au adoptat, încă cu mult înainte de începerea jocului, un asemenea dispozitiv, încît nu aveau nici un singur om pe teren, ci s-au îngrămădit cu toții în propria poartă, blocînd-o complet.

Cînd a început meciul, viii alergau de pomană către morți, dinspre care mingea ricoșa ca de un perete. Viii puteau dribla și fenta și da cu capul oricît voiau, în poarta morților nu era nici un milimetru de gol.

La repriză, pe cînd viii făceau duș în cabinele lor, un bărbat îmbrăcat într-o manta lungă neagră îi încărcă pe morți într-o cotigă, îi duse în poarta cealaltă și-i așeză exact ca și mai înainte.

După pauză viii și-au schimbat mai întîi tactica ; ei au încercat, cu bancuri și giumbușlucuri, să-i facă pe morți să rîdă, ba chiar îi gîdilau, dar cum morții nici nu se clinteau, au început să șuteze puternic spre poarta adversă, fără totuși să poată realiza nici o lovitură.

Puțin înainte de finele meciului, cînd chiar și portarul celor vii încercă un șut rapid la poarta morților, mingea ricoșă atît de puternic dinspre morți, încît intră în poarta goală a viilor, și jocul se termină cu 1 : 0 pentru morți.

Cînd omul în mantaua lungă neagră încărcă morții în cotigă și-i duse de pe teren iar eu întrebai pe căpitanul viilor ce proiecte are pentru a evita în viitor asemenea înfrîngeri, acesta spuse :

„Va trebui să ne coordonăm mai strîns jocul."

Cei trei observatori

Trei prieteni s-au hotărît odată ca de atunci încolo fiecare să observe cîte ceva. „Eu voi observa păstorii", zise întîiul, „pe unde hălăduiesc, ce mănîncă, ce fac cînd se întîlnesc între ei."

Al doilea zise : „Eu voi observa stelele. Cum umblă pe cer, cum apar și se strîng, cum se rotesc împrejurul altor stele."

„Iar eu", zise al treilea, „eu vreau să observ casele. Cum sunt ele, cum își schimbă culorile, cum se ruinează."

Ceilalți doi se mirară foarte și se străduiră să-l întoarcă din hotărîrea lui. Casele, spuneau ei, nu pot fi observate, iar prăbușirea unei case este ceva foarte rar, și mai la urmă această activitate nu poate duce nicăieri.

Al treilea însă nu-și schimbă hotărîrea, și așa se despărțiră și se înțeleseră să se întîlnească din nou, peste doisprezece ani, în același loc.

Cînd după acest timp se revăzură, primii doi abia se putură ține pînă să povestească ce a ajuns fiecare, unul era de-acum un cunoscut păstorolog și celălalt un astronom promițător.

„Și tu ?" îl întrebară ei pe cel de al treilea, care arăta îmbătrînit, „ți-ai observat casele ?"

„Da", zise al treilea, „în tot acest timp n-am făcut nimic altceva."

„Și ai văzut năruindu-se vreo casă ?" întrebă al doilea.

„Nu", zise al treilea, „n-am văzut niciodată o casă năruindu-se, și nimic nu mi-a folosit la ceva, ca vouă. Totuși este de-a dreptul nemaipomenit cum am trăit totul."

Franz Hohler

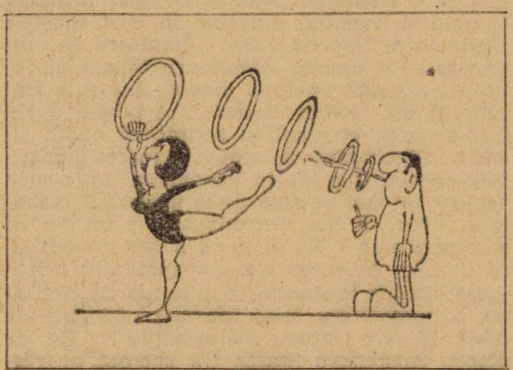

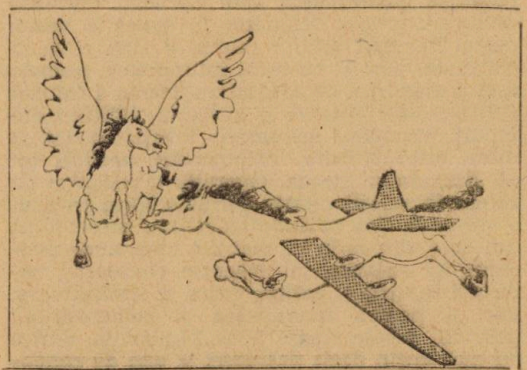

Miss Dîmboviţa, 1931

Pe vremuri era considerat un chirurg excelent şi cei care îl căutau, prin forţa împrejurărilor, s-au supus condiţiei enunţate chiar pe cartea sa de vizită, tipărită întotdeauna pe cartonaşe de culoare isabel, mate : el nu opera decît după radiografii efectuate de prietenul său Constantin Popovici, un medic radiolog reputat din Caracal. În consecinţă, toţi pacienţii săi au întreprins călătoria de rigoare spre Caracal şi, din clipa în care intrau în posesia clişeelor miraculoase, puteau fi siguri că el, Alexandru Stama, era pregătit să-i taie şi în patru dacă era nevoie şi să-i reîntregească din te miri ce şi nici nu s-ar fi recunoscut că erau întregiţi din te miri ce. Tuturor condiţia aceasta li s-a părut firească şi au acceptat-o fără comentarii. Un singur pacient, un avocat între două vîrste, văduv, recăsătorit apoi cu o cîntăreaţă de restaurant, a refuzat să călătorească spre Caracal. Pierduse acolo un proces răsunător în epocă şi vedea negru înaintea ochilor numai şi cînd citea în ziare, cu totul şi cu totul întîmplător, numele acelui oraş. Aşa că Alexandru Stama a refuzat politicos să-l opereze şi avocatul, ridicînd din umeri, întrucîtva nedumerit, totuşi, s-a dat pe mîna altui chirurg, recomandat dealtfel tot de Alexandru Stama. Operaţia a reuşit şi au rămas în relaţii relativ cordiale. S-au revăzut o vreme la *Crucea Sudului*, cel mai select local din oraş, din ce în ce mai rar însă, unde avocatul îşi aplauda cu frenezie consoarta, reputată în urbe şi pentru vocea ei înăluitoare, dar şi pentru frumuseţea ei remarcabilă : prin '31, fusese aleasă Miss Dîmboviţa, dintre nu mai puţin decît patruzeci şi una de concurente.

Prin '50 a murit prietenul lui Alexandru Stama, radiologul Constantin Popovici. *Crucea Sudului* devenise cantină, nu mai avea un nume, purta doar un număr pe o firmă discretă, caligrafiată stîngaci. Iar avocatul îmbătrînise, nu numai sub apăsarea anilor, ci şi sub neşansa şi ruşinea de a fi fost părăsit de guristă în favoarea unui ofiţer german izgonit din oraş laolaltă cu toţi ai lui, la momentul potrivit. Alexandru Stama mai era căutat doar pentru bagatele superficiale, ca şi cum pacea i-ar fi lecuit pe toţi de metehne profunde, în tratarea cărora o radiografie competentă ar fi fost indispensabilă. Şi se împăcase cu situaţia aceasta, în care se simţea şi util şi inutil totodată. Cînd a înţeles că devine mai degrabă inutil decît util, a găsit de cuviinţă că e cazul să procedeze decis : a cerut să fie pensionat. Şi a fost pensionat. A predat autorităţilor cabinetul, cu tot instrumentarul şi mobilierul lui, şi s-a retras în locuinţa pe care şi-o cumpărase în primul an al războiului de la un evreu emigrat legal în Brazilia. Nu fusese niciodată căsătorit şi se zvonea că ar fi trăit cu o servitoare angajată de el în Ardeal, prin corespondenţă. Dar nimeni nu văzuse servitoarea aceea la faţă şi zvonul, în absenţa unui suport concret, s-a tocit, s-a stins.

Într-o duminică, Alexandru Stama s-a reîntîlnit cu avocatul la o masă a cantinei nr. 4, fostă cîndva *Crucea Sudului*. Au discutat fel de fel de întîmplări ale acelui an tulburi şi, la sfîrşit, oarecum în treacăt, avocatul l-a întrebat tranşant, privindu-l drept în ochi, cu o curiozitate vădită : „Spune-mi, te rog, intenţionai cumva să-i furnizezi clienţi prietenului tău Constantin Popovici ? Oricît m-aş strădui, eu nu izbutesc să acord un alt înţeles condiţiei tale de altădată... Sau exigenţei tale, sau cum vrei să-i spun..." „Nicidecum — i-a răspuns Alexandru Stama —, prietenul meu dispunea pur şi simplu de un aparat perfecţionat... Era ultimul strigăt în domeniul radiologiei. Acesta fiind motivul pentru care nu numai eu i-am furnizat clienţi. Cunosc destul de mulţi chirurgi care preferau radiografiile lui..." „Ciudat..." — a surîs avocatul. S-au plimbat apoi împreună pe corso şi s-au despărţit schimbînd amabilităţi de duzină, pentru a se reîntîlni iar, peste numai cîteva zile. Meniul se îmbunătăţise substanţial şi responsabilul cantinei făcuse rost de cîteva sticle cu bere, pentru clienţii lui mai subţiri. Şi-au permis şi o sticlă cu bere şi au mai întîrziat, fumînd şi izgonind din cînd în cînd muştele aterizate pe faţa de masă. „Duminică, la despărţire — a deschis Alexandru Stama discuţia —, ai rostit cuvîntul *ciudat*. Acesta a fost ultimul tău cuvînt, *ciudat*..." Avocatul a rîs, într-o parte, strivind în scrumieră restul ţigării. „Bineînţeles că totul este foarte ciudat... Într-adevăr, Constantin Popovici a murit prin '50, dar nu mai profesa de la începutul războiului... Nu aţi mai întreţinut nici un fel de corespondenţă ? Nu ştiai că a fost mobilizat, că a căzut prizonier, că a revenit din prizonierat abia în februarie '50 şi în martie, acelaşi an, a murit ? Nu te-ai întrebat niciodată de unde îţi vin totuşi radiografiile ?" Ca de obicei, Alexandru Stama l-a chemat pe responsabil, i-a întins sufertaşul aşezat pînă

atunci lîngă unul dintre picioarele mesei și responsabilul, peste cîteva clipe, i l-a restituit cu toate castronașele aburite de supă, tocănița și mămăliguța fierbinte. „Mărturisesc totul — a răspuns, în sfîrșit, Alexandru Stama —, dacă mărturisirea mea te poate ajuta cu ceva : mai mult decît Constantin Popovici, mă interesa aparatura lui. Ți-am spus doar că era ultimul strigăt în domeniu... Sau nu ți-am spus ?“ Avocatul a surîs iar, într-o parte, și a spus iar : „Ciudat... Foarte ciudat...“ Luni cantina era închisă și s-au revăzut abia marți. Alexandru Stama a repetat ritualul cu sufertașul și, în timp ce responsabilul se depărta printre mese, s-a răsucit spre avocat, oarecum mai vesel : „Acum ce ți se mai pare ciudat ? Ieri ai fost din nou la Caracal, nu-i așa ? Ai mai descoperit ceva interesant, ceva nou, ceva ciudat ?...“ Descumpănit, avocatul a fost de acord că în ultimele trei săptămîni săvîrșise două drumuri spre Caracalul acela nenorocit, aproape împotriva voinței lui. „Totul este cît se poate de ciudat... — s-a destăinuit el chirurgului. Ultima dată am aflat că, de fapt, Constantin Popovici a vîndut toată aparatura sa radiologică încă din '38... Fiica sa, Coralia, se măritase atunci după un ofițer și avea nevoie de dotă...“ “Știam...“ — i-a răspuns Alexandru Stama. „Și atunci ?...“ — a mai întrebat avocatul. „Eu aș zice să mergem...“ — a mai spus Alexandru Stama. „Uite ce este — s-a îndîrjit avocatul —, pe mine întîmplările astea în doi peri, aiurite și stranii, mă înnebunesc pur și simplu... Dacă nu izbutesc să le limpezesc sînt un om sfîrșit... Nu mai am somn, pur și simplu... Uite ce este : pot să văd și eu cîteva dintre radiografiile provenind așa-zis de la Constantin Popovici ? Le-ai păstrat ?“ „Le-am păstrat“ — a răspuns Alexandru Stama. „Și pot să le văd ?“ — l-a implorat avocatul. „Cu cea mai mare plăcere...“ — i-a răspuns Alexandru Stama. „Acum, astăzi ?“ „Astăzi...“

S-au ridicat de la masă, au ieșit din cantină și au traversat piața centrală a orășelului, pustiită de căldura incredibilă a amiezii de vară. Din sufertașul lui Alexandru Stama se torceau aburi subțiri. Avocatul își exersa elocvența. Nu se grăbeau, survenise între ei o convenție și doi oameni bătrîni, eșuați în pensie, obișnuiesc să se supună convențiilor la care au aderat. „Nu aș fi insistat — s-a scuzat avocatul —, dar îmi place să cred că ești de acord cu ideea că o întîmplare ciudată nu se cuvine să rămînă nelămurită...“ Au pătruns apoi în cartierul de vile al orășelului. S-au oprit apoi înaintea unei porți din fier forjat, joasă, și au pătruns într-un salon răcoros și năpădit de penumbre. Avocatul s-a întins cît era de lung într-un fotoliu plușat. Alexandru Stama a dispărut pentru cîteva clipe și a revenit fără sufertaș. „Cafea ? Coniac ?“ — s-a auzit în urma lui o întrebare melodioasă, aproape cîntată. „Și coniac, și cafea !...“ — a răspuns, concesiv, avocatul. „Și cafea, și coniac...“ — a repetat Alexandru Stama și a tras un raft al unui fișet din metal, mascat de o perdea luxuriantă, ca o colonie fastuoasă de alge dintr-o lagună ocrotită de asaltul brizanților. „Cîteva dintre cele mai strălucite radiografii ale lui Constantin Popovici sînt aici... — a mai spus Alexandru Stama. Le poți cerceta în liniște...“ „Chiar mor de curiozitate...“ — a mărturisit avocatul. „Și o dulceață ?“ — a răsunat iar în încăpere vocea aceea melodioasă, vătuită vag de o distanță imperceptibilă. „Nu, fără dulceață...“ — a replicat avocatul. „Fără dulceață, iubito...“ a repetat Alexandru Stama. „Mor de curiozitate...“ — a mai spus avocatul și s-a apropiat de sertarul fișetului. „În ceea ce mă privește — s-a confesat Alexandru Stama —, abia aștept să aflu la ce concluzie ajungi...“ „Sper că nu mă iei peste picior...“ — a ezitat avocatul. „Vai de mine... — a surîs chirurgul. O vreme chiar m-am amăgit cu speranța că știu despre oameni tot, i-am cotrobăit doar cu bisturiul, ani în șir, pînă în cele mai tainice interstiții... Și nu mai dispun de resurse să cred că viața încape și lucruri ciudate... Dar ai strecurat în mine o îndoială și nu mai am încotro, mă las dus de val...“ „S-ar putea ca totul să pară un joc înventat de un pensionar țăcănit — a mai zis avocatul —, însă te asigur că cercetările mele au fost și laborioase, și bine intenționate...“ Privea în lumina ferestrei clișeele fumurii și după cîteva clipe a rupt iar liniștea : „E un coniac autentic, își merită numele ? Ai fi dispus să-mi divulgi sursa lui ?...“ „Vai de mine — i-a răspuns Alexandru Stama —, unde crezi că s-ar mai putea găsi azi un coniac autentic ?... Recurg la rezerve...“ „Atunci e ceva de soi...“ — a murmurat avocatul, absorbit de îndeletnicirea sa tulbure. „Rămîne de văzut... — a mai zis Alexandru Stama. Pînă una alta, îmi este îngăduită o întrebare ?“ „Te rog... Chiar te rog...“ — a insistat avocatul. „Prietenul meu Constantin Popovici a murit demult și nu-l mai atinge nimic... Speri să poți compromite cumva Caracalul ?...“ „Dar e absurd ce gîndești — s-a indignat avocatul —, eșecul înregistrat de mine, cîndva, la Caracal, e o chestiune de domeniul trecutului... Și, de fapt, nici nu a fost un eșec, am pierdut prin înțelegere... Nu tocmai cinstită, este adevărat... Dar a fost o înțelegere...“ „Te cred — i-a răspuns Alexandru Stama —, te cred, nu te îndoi de asta... Lumea e plină de întîmplări pur și simplu ciudate... Numai omul strecoară în ea un dram de rigoare. Și eu tocmai de la pretenția aceasta aș vrea să plec... Eu cunosc omul...“ Dar avocatul, se pare, încetase demult să-l asculte. Odată cu aroma cafelei și a coniacului îi pătrunsese în nări și un parfum cunoscut, indescriptibil chiar și pentru elocvența sa consacrată în zeci de procese, dar cunoscut, foarte cunoscut. Și cînd a răsucit încet privirile spre femeia din pragul salonului a înțeles repede că înaintea lui se ivise Miss Dîmbovița 1931.

Mihai Pelin

Conținut și formă

Soț și soție. Douăzeci de ani de armonie. Ca toate lucrurile desăvîrșite, căsnicia lor se întemeiază pe niște principii simple. Primul dintre aceste principii este că în casa omului gospodar se găsește totdeauna ceva de făcut. Următorul principiu se trage oarecum din precedentul și se referă la inițiativă. O soție bună are multă considerație pentru ideile bărbatului ei, un bărbat dovedește că-și iubește soția respectîndu-i personalitatea. Important, prin urmare, este să nu stai degeaba, să ai inițiativă. În vreme ce soția croiește, după modelele scoase dintr-o revistă de modă nemțească, perdelițe la ferestre, soțul montează o broască nouă la ușă. Din materialul care-i mai rămîne, soția se gîndește să coasă perdele pentru masa televizorului. Apoi, își aruncă privirea prin casă și fiindcă tot mai are material, pune perdelițe la oala de supă, la o veioză, la telefon, la oala de noapte și la cutia în care ține mașina de călcat. Din bucățile de pînză, pe care oricare altul le-ar arunca, reușește să tragă la mașină cîteva perdelițe mici de tot pentru solniță, cutia de cafea, rîșnița de piper, două scrumiere, un ceas deșteptător și trei cărți din seria „Romanul de dragoste". Soțul se întrerupe din treabă și, fără a scoate un cuvînt, pare să ia aminte la roboteala femeii.

Cînd doi oameni izbutesc să comunice astfel, numai din priviri, înseamnă c-au ajuns să gîndească și să simtă ca unul singur.

Și așa și este. Soția, spre exmplu, este absolut sigură că vor avea o broască inexpugnabilă. Dar ce-i aceea o broască inexpugnabilă ? Este o instalație, în felul ei, unică, funcționînd cu patru chei : prima declanșează un mecanism ce îngăduie să folosești cheia numărul doi. Și așa mai departe. După ce ai terminat de învîrtit cheile spre dreapta, le mai bagi odată și le răsucești spre stînga, dar în ordine inversă.

In timp ce soția așază masa, soțul merge în bibliotecă și scoate din raft un volum gros. Este vorba de Dicționarul enciclopedic. Cînd îl deschide, se vădește că, de fapt, avem de-a face cu o ascunzătoare pentru sticla de țuică. O carte în formă de cutie. Logic, sticla e sub formă de carte. Soțul trage o dușcă bună și orînduiește Dicționarul în bibliotecă. În realitate, biblioteca e un bar. Nu-i deloc ușor să construiești un bar sub formă de bibliotecă. S-a apucat de el după ce a terminat lampa de birou sub formă de vapor și candelabrul sub formă de ciorchine de banane.

— E gata masa ! anunță soția.

A pregătit o salată de boeuf sub formă de găină pe ouă, un pate de ficat sub formă de ficat și un tort de ciocolată pe care-l poți lua drept salată. Deși nu-i decît o zi ca oricare alta, soția a mai pregătit un cotlet de vită cu maioneză — sub formă de știucă repezindu-se să înghită un oblete — garnisit cu mai multe mere sub formă de pere.

După masă, soțul ia o scobitoare din cutiuța sub formă de butoi. Pe urmă, apasă încet pălăria statuetei de alabastru reprezentînd un poștaș și poștașul scapă de sub braț un șervețel. E un poștaș sub formă de poștaș cu șervețele. La sfîrșit, cafeaua e servită în cești sub formă de scoici.

Dealtfel, fiecare piesă a serviciului arată ingeniozitate. Zahărul, bunăoară, îl iei din gura unui delfin, iar linguriței dintr-un căuș de sticlă sub formă de melc.

În casă mai există o masă sub formă de scrin, un cuier sub formă de cerb — sau un cerb sub formă de cuier — o sonerie sub formă de cocoș, o pendulă în care cucul propriu-zis e sub formă de cuc viu, dar dresat să zică tic tac, un șezlong sub formă de leagăn și, ca o încununare a inventivității amîndurora, un leagăn sub formă de șezlong.

Osteniți după o zi în care se poate spune că n-au stat degeaba, soțul și soția fac cîte un duș, la dușul sub formă de lebădă care aruncă un jet de apă din cioc și pe urmă urcă în patul sub formă de barcă să se culce.

Noaptea, cei doi visează că sînt un bărbat și o femeie sub formă de bărbat și femeie și se plimbă pe o alee sub formă de alee, străjuită de niște plopi înalți și foșnitori sub formă de plopi.

Tudor Octavian

Criza de creaţie

Repeta într-una : „Trebuie să creez !" Cuvintele nu mai aveau însă decît o rezonanţă gloduroasă, îndepărtată. Un stol de vrăbii se ridică din iarba de sub fereastră şi dispăru într-un pom. Frunzişul parcă îl înghiţise şi acum nu mai era nimic. Adică, mai era copacul, mai era şi iarba, a, da, şi casa vecinului care-i promisese că-i va repara toate stilourile. În rest, nimic. Poate, zgomotul. Ciuli urechile. Şuierul neîntrerupt venea de undeva din spate, dinspre strada principală şi nu era altceva decît rulajul autoturismelor pe asfaltul încins. Vecinul promisese că-i va repara stilourile luna trecută. Era fără îndoială o vădită lipsă de respect această întîrziere nejustificată. Oamenii ăştia nu mai iubesc nimic, încerca el să se dezbare de sentimentul de frustrare care-i încolţise lîngă ficat. Ficatul îl doare, de fapt, fără nici un motiv. Pînă nu va găsi un subiect demn de reputaţia lui nu va mai pune strop de alcool în gură.

Zgomotul creştea. Probabil, autocarele turiştilor străini. „În fond, turismul în autocar e o tîmpenie ! Mai bine te uiţi la televizor. Nu e nici cald, te poţi mişca..."

Ce mai programe !... Cîntăreţele astea tinere... Cum s-a dus şi tinereţea lui. Una, două. Şi pe urmă vine un cutremur şi dărîmă tot. Ce rost are să mai scrii ? Trăieşti şi gata ! Te însori cu una din fiţele astea tinere şi pe urmă, desigur, în mod fatal, divorţezi. Toate sfîrşesc într-o implacabilă plictiseală... Ce frumos se plictisea altădată. Astăzi nici plictiselile nu mai sînt ce-au fost.

Vrăbiile poposiră din nou în iarbă. Trebuie să fie îngrozitor să trăieşti în stol şi să n-ai un prieten. E drept, n-ai nici duşmani. Deşi, de la un timp, se împacă mai bine cu vechii lui adversari. Nu poţi urî un prost. Cu toate că proştii o duc mai bine, şi...

I se făcu sete. Dar ar fi o prostie să iasă din casă pe căldura asta. Mai bine rabdă. Şi aşa nu prea stă bine cu voinţa. Iată un minunat prilej să şi-o educe. Dacă nu va găsi pînă la urmă nici un subiect interesant, îi va prinde chiar bine. La urma urmelor de ce scrie ? Nu ca să aibă ce bea ? Nu mai bea. Tot nu mai găseşte ce-i place.

Poate că ficatul îl doare de sete. Dă în ciroză şi hîrst ! — nu mai e nimic. Îl cuprinse o nemărginită milă de sine. Deci, asta a fost tot. Sfîrşeşte cu această plictiseală, dacă să bea sau nu, dacă să scrie sau nu ?

Ce sete frumoasă trăise în tinereţe. Cruntă ! Acum, dacă nu i-ar fi teamă de ciroză, nici nu i-ar mai păsa de sete. Asta nu e sete, e o caricatură, o... o... O ce ? Deschise dicţionarul. O... o palidă, o firavă, o meschină, o infidelă copie...

I se făcu o sete cumplită...

Nicolae Cristache

Poveste cu figuranţi

Ea nu reuşise să intre la Institutul de Teatru şi făcea figuraţie într-un film de război. Juca rolul unui cadavru. La prima vedere rolul părea simplu. Trebuia să stea nemişcată lîngă o fîntînă. Alături de ea, un urcior spart şi cîmpia nemărginită. Pe acolo urmau să treacă nişte soldaţi însetaţi. Unul dintre ei trebuia s-o ia în braţe şi s-o mute lîngă un copac ciuntit de obuze. În ciuda indicaţiilor regizorului, ea avea o poziţie extrem de firească, poate zguduitoare pentru spectatorul neavizat, dar apetisantă pentru echipa de filmare şi mai ales pentru figuraţie. Ar fi vrut să se remarce într-un fel, dar realmente n-avea cum. A juca bine, expresiv, însemna să nu facă nimic.

Venise acasă plină de vînătăi şi soţul gelos îi ceru explicaţii. Unul din soldaţi, un figurant începător, se împiedicase şi o călcase cu cismele. Soţul, un om care absolvise şcoala vieţii zi cu zi, fără să aibă vreo absenţă chiar motivată, nu putea crede o asemenea poveste. Ascuns după o tufă uscată, în mîini cu binoclul moştenit de la bunicul, de profezie paznic de închisoare, o urmări toată ziua. Cadavru, cadavru, dar era foarte veselă şi cînd soldatul o puse lîngă copac începu să rîdă fericită. La un moment dat un civil îi rupse rochia mai tare iar soldatul nu se mai depărta de ea. Scena se repetase în ziua aceea de 14 ori. „La tribunal !" îşi strigă în sinea lui şi se retrase prin praful cîmpiei în oraş. Intră în prima cîrciumă, începu să bea şi să povestească consumatorilor de la alte mese trista lui viaţă sfătuindu-i să nu mai creadă în femei. Ajuns acasă, n-o găsi acolo. Din chenzină mai rămăsese cu un leu şi 15 bani. Tot îşi băuse toţi banii, îi va bea şi pe aceştia. Aveau gust de cocleală şi nu vroiau să alunece pe gît şi pentru a reuşi trebui să bea două pahare de apă, care avea un gust îngrozitor.

În cele din urmă se întoarse şi ea. Era bronzată şi frumoasă. „Am băut toţi banii. Un leu şi 15 bani chiar acum cinci minute". Era trist şi dezamăgit dar n-avea tăria să fie violent.

A doua zi la Policlinică, un doctor slab şi cu privirea şaşie îi scoase din esofag moneda de un leu. „Bine, omule, n-ai putut să bei doi lei ? I-aş fi împărţit cu radiologul. Să nu mai faci asta !" „N-aţi găsit şi 15 bani !"

Şi cum binele învinge totdeauna răul, ea abandonă filmările şi se angajă statisticiană la o fabrică de lapte. El se înscrisese la seral şi se cuminţi. A mai încercat odată să bea 5 lei dar n-a reuşit. După trei ani, ea i-a dăruit doi gemeni, dintre care unul, nu se ştie precis care, cîştigă mereu olimpiade de matematică, faza pe municipiu.

Oprea Georgescu

POARTA CARE DUCE SPRE FATA DE CRAI

Era o zi cu ploaie. Tăcerea era spartă de picurii grei, adunați să spele galbenul pietrei. Frunzele sărutau aleile, căzînd bănuți aurii pe lespezile îmbăiate, șoptind venirea toamnei. Simțeam nevoia să le ascult acolo la „Poarta Sărutului".

Intrarea în universul lui Brâncuși era simplă. Cu cîțiva pomi, de o parte și de alta, mi-am amintit de ce sculptorul n-a așezat acea poartă de taină, mai aproape de ochii trecătorilor. Găsisem această mărturisire făcută unui prieten. În cartea publicistului T. Paleologu erau adunate gîndurile sale către locurile natale: „Blocurile de travertin galben se înfrățeau atît de bine cu arborii din jurul lor, încît am hotărît să-mi așez Poarta mai adînc, s-o apăr de acel du-te-vino de pe strada care mărginea parcul. Unii au văzut în Poarta mea întruchiparea bucuriei unor nunți de la noi. Oare nu-i explicasem lui Ion, pietrarul, că scrijelițurile de pe arhitravă înfățișau veselia copiilor și a îndrăgostiților ? Iată, de ce mi-a venit să iau doi tineri de mînă și să-i trec de 3 ori pe sub Poarta sărutului. Ca s-aveți noroc în dragoste, le-am spus în glumă. Ca să le aprind curiozitatea și să-i îndemn să vadă mai limpede și să gîndească mai departe".

...„Să le aprind curiozitatea"... Cuvintele acestea îmi venea să le spun mereu. Și mă bucuram că ploaia mai oprise sub poartă pe cîțiva tineri ce veniseră în grup, tocmai din nordul țării. Chemați, de dorința lui Brâncuși, ca să treacă pe sub ea... „Prin poarta mea te îndemn la o călătorie... E gura de rai... Ea te duce spre fata de crai..."

Ploua și tăcerea era sfîșiată de picurii arămii, tot mai grei, ai frunzelor. Simțeam cu toții nevoia de meditație în fața monumentului închinat dragostei.

Ploaia bătea cu stropi mari în Poarta Sărutului. „Pietrele șoptesc", spunea Brâncuși. „Privește picătura de rouă de pe această ramură. Strălucește. Iar lumea întreagă se răsfrînge, își răsfrînge culorile în ea. Sculptura e la fel. Este ca o picătură de apă"...

Ploua cu picuri grei, în care se oglindeau semicercurile de pe fruntea porții.

Dar „Masa Tăcerii"... ? Ce a gîndit genialul sculptor cînd a realizat-o ? Și iar mă întorc la acel mic volum : „Masa Tăcerii este sculptura la care am visat cel mai mult în viața mea. Am întocmit masa aceea într-o stare de reculegere, în amintirea celeilalte, pe care mama frîngea pîinea pentru noi. Am așezat-o aici, pentru că, încă din copilărie mă fermecase vechiul parc, cu murmurul Jiului pe aproape, ce-mi amintea de zăvoiul de la Hobița".

Ploaia încetase. Doar toamna se mai auzea rumenind roadele de pe dealuri. Și, parcă din cînd în cînd, piatra își striga chemările, atrăgînd tinerii. Tot mai mulți tineri.

Elisabeta Iosif

LA CE MEDITEZI ?!

Intrebarea aceasta m-a chinuit totdeauna. Copil fiind, atunci cînd mă jucam în nisip, mi se întîmpla să rămîn cu privirea ațintită undeva în vis spre castelele acelea minunate cu zîne blînde și cu licurici în chip de felinare în ferestre, cu pitici caraghioși și cu, vai, ce frumoși Feți-Frumoși, pînă cînd mama mă smulgea din visare azvîrlindu-mă fără milă în nisip !

— Ce faci, la ce te gîndești ?...

Altă dată, fetița cu ochii umezi, de căprioară, scăpa cartea din mînă atrasă în visare de chipul cel frumos pînă cînd glasul bunicii risipea dragostea de o clipă, expediindu-mă brutal în vîltoarea vieții de școală, în manuale cu R^2 și examene cu domni profesori cu ochelari, urticarie și reumatism :

— La ce visezi, Mona ? !... Mîine ai examen, la ce visezi ?

Chiar și acum, om matur, rămîn cîte o dată pierdută în fața mașinii de scris, cu ochii, undeva, în gol :

— Ce s-a întîmplat tovarășa Mona, la ce meditezi ? mă scoate din vis, directorul, cu mîna întinsă după lucrare.

— La nimic, tovarășe director, la nimic... răspund eu jenată.

Șeful mă scrutează contrariat și mă părăsește nedumerit.

Habar nu are că eu, pîndeam în gînd, pe fetița aceea ce visează castele cu licurici în loc de felinare în ferestre, rămasă acolo în nisip.

Simona Kiselevski

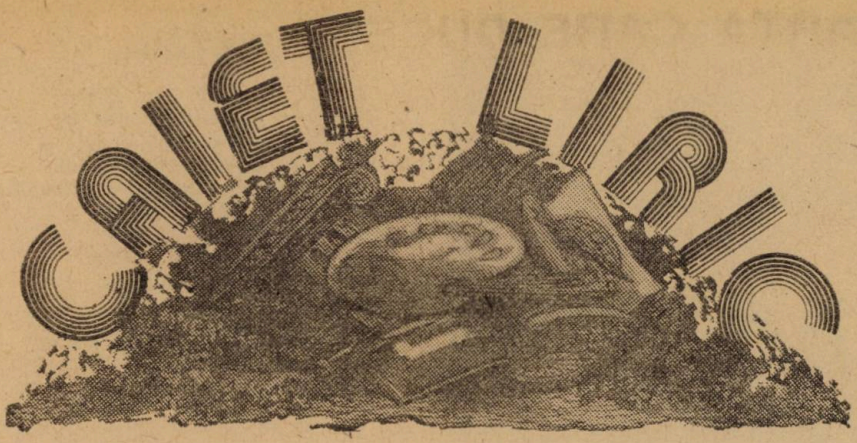

Revelion în tren

Ultima noapte-a anului trecut
Aș fi scurtat-o însă n-am putut
Sub cerul în pulberării pierdut.

Sătul de fețele cu fond de ten
M-am strecurat către zăpezi de rea
Și-am auzit cum șuieră un tren.

Trecea șerpuitor prin munți pustii
Cu călători înstrăinați dar vii
Prin noaptea ultimelor bucurii.

Atunci am ridicat paharul greu
Și l-am zvîrlit plîngînd de dorul meu
În fruntea rece a lui Dumnezeu.

Iar trenul fantomatic se tîra
Printre zăpezi ducînd povara sa
Prinsă-n tristețea lumii — spre o stea...

Mamei

Dacă n-ai fi tu, mamă, ce iute n-ai să fii
Să mi te-arăți în somn printre stafii,
Mă retrăgeam demult dintre cei vii...

M-aș fi făcut în sinea mea covrig
Nemaiștiind viața să mi-o strig
Ca iepurele prins în cîmp de frig.

Dar Tu vii noaptea răsuflînd ușor
Și mi te-așezi pe timpla mea din zbor
Ca lebăda pe rana unui nor.

Pescăruș

Eu sînt numai un pescăruș ostenit
Fără odihnă, zborului sortit.

Purtat de risipirea mea adîncă
Nu vrea să mă primească nici o stîncă,
Sub mine, valuri neliniștitoare
Mă țin în echilibru și candoare.

Furtuni mă prind cu gînd ucigător
Rostogolindu-mă ca pe-un planor.

Abia vîslind aș vrea să mă-odihnesc
Pe țărmuri vechi ce nu mă mai primesc.

Pe-un vîrf de păpădie aburos
M-aș așeza să mor precum Cristos.

Cu aripile-n vînt crucificate
Bătute-n cuie de nesomn și moarte.

Astfel, de neodihna mea scăpînd
Mi s-ar prelinge sîngele-n pămînt.

Și carnea mi s-ar duce în eter
Și oasele mi s-ar topi în ger.

Cu penele și aripile pure
Doar vîntul se va zbate să mă fure.

De iarnă și uitare

Dar ninge peste noi ca-ntr-un pustiu...
O să ne-acopere deplin zăpada.
Schimbați-vă, corăbiilor, rada
Cît mai aveți timonierul viu.

Se prăbușesc zăpezi, dumnezeiri
De alb pufos căzînd ca un dezastru.
Închis în mine, singur, ca un astru
Mă tem de somnul marei veșnicii.

Ninge ca-n basme vechi. Se-mprospătează
Carpații grei ca niște urși de bronz...
Neaua, giulgiu albastru memorează
Însingurarea lanului de orz.

Astfel, uitat, ca-n pragul primei zile
A lumii populate doar de iezi,
Vom îngheța cu iarna în pupile
Și-n amintirea-n care nu mai crezi.

Mircea Micu

Ars poetica

Marea e un vultur care stă pe ou,
aripile ei în spume și galere,
ochiul ei e craiul nopții, nou
ori e luna cea rotundă-n priveghere
Cîntecul măreț al mării
sunt rechinii și delfinii
și balaurii ce-i țin aminte
cu trei limbi lingîndu-și spinii.
Marea e coroana cea de spini pe fruntea
unui chip ce sîngeră cu stele
cîntat de verbele mele
răstignit pe cuvintele mele

Evocare

Pe vremea cînd zeii erau
dumbrăvi și păduri
și numai caii albi știau
ce gîndesc zeii, —
și omul nefățărit
se tîmpea de frumusețe
și cuvîntul nu știa
rostul minciunii
și alergau de unele singure
verbele neînhămate, —
pe vremea cînd timpul începea
să se nască
mi-am pus sabie în mîna dreaptă
și peste tîmple, cască, —
și în brațul stîng, scut, —
și-am încălecat pe-o șea...

Ararea de primăvară

Cîmpia asta este o țigară
din care trage soarele-apunînd
lăsînd o pată amenințătoare
fuior al norilor în vînt.

Un filtru alb de oase vechi de cai
se rupe fornăind tot timpul
afd capete de șerpi în luna mai
cu pluguri ruginite ar Olimpul

Șira spinărilor de zei
cositele albastre de zeițe
și scuturile strîmbe de ahei
și firul Ariandnei rupt în iți.
O, fum, o, fumegare !
O, tu, arare !

Autoportret pe un dîmb

Amintirile se tîrău în urma mea
lenește și întunecate spre izvor
înaintînd leneș, întunecat.
Tibii rupte, rotule din care

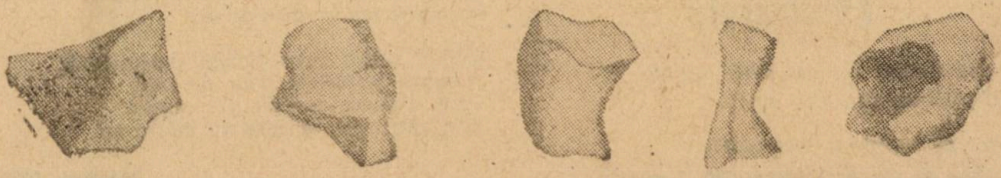

Desene de Sorin Dumitrescu

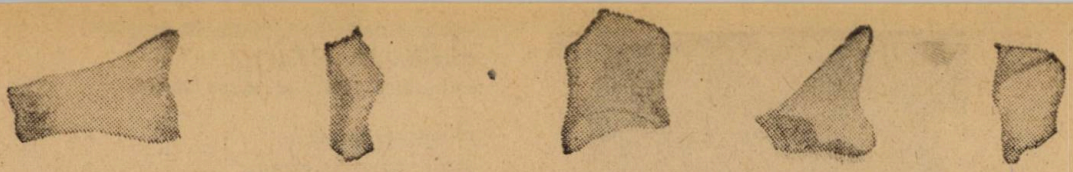

răzbunători săltau caii deșelați.
Mers leneș, înaintare dezaripată
de care visele presate își spărgeau gălbenușul.
Vise presate pînă la ou din care
mirosul de gălbenuș ținea loc de plisc
iar vîscosul albuș, de aer.

Sedimente

Sedimente de piatră, sedimente
de amintiri, sedimente de aer.
Bătrîna micșorată cît un pumn
din cînd în cînd îmi vorbea
despre hora lui Cutrupi
auzită de ea în tinerețe la Iași.
Grațioasă ca o ectoplasmă
se mîngîia singură pe sine, zicîndu-și :
„Lasă că vine ea și morticica !"
Și într-adevăr aceasta de pe urmă a venit
discret, grațios
lăsînd în urma ei două trei cuvinte
și cîteva frunze de platan răscolite
pe trotuare.
Apoi din nou sedimente de piatră
sedimente de amintiri, sedimente de aer.
Frig umed
cădere de mercur în barometre,
apoi alte cărți poștale
alte ilustrate.

Un cîntec din Maramureș

Inima bate în dube un cîntec din Maramureș
un vultur cu pene sîngerii se zvîrcolește
în mine
stelele sînt gîturile retezate ale luminii
străbătînd noaptea albastră.
Undeva după un deal și după o vale
lucesc ouă siderale
în timp ce inima bate în dube
un cîntec din Maramureș
și un vultur cu pene sîngerii
se răsucește în mine

După luptă

Ceva intim sfărîmase măreția
de parcă aș privi cum intră
un șarpe în urechea unui rege
grec.
Ceva intim sfărîmase măreția
zburînd frontonul de pe colonadă
de parcă omul și femeia lui
ar sta îmbrățișați vederii.

Ah, spiritul pierduse-și măreția
smulgînd săgeți din hoituri de soldați
din neamul scit iar alții geți
acum totuna-mpreunați
într-o îmbrățișare, în ceva intim
care prin sinea sa de sine
pierduse măreția rece.

Trapadorul

Trapadorul este un animal cu o singură trapă,
trapadorul este un animal cu un singur dor.
Eu l-am văzut pe trapador
tîrziu privindu-mă în apă
de mai cădea un pește-n trapă
de mai lucea în mine-un dor
pe zări descălecată-o iapă
mă necheza sfîșietor
de șaua ei mai atîrna o spadă
și-o tolbă cu săgeți netrase, trei.
Mă uitam eu în neștire
plin de trape și de dor
apa mă striga pe mine
ca și cum eu i-aș fi mire.
Cantemire, Cantemire
vin-la mine, nu fi domn.

Nichita Stănescu

Să bei un ceainic

...Să bei un ceainic plin cu galbeni fluturi,
înhamă casa la bătrîna salcă
şi aminteşte-ţi vechile săruturi
care, desculţe, carnea gurii-ţi calcă.

Cu litere ce curg din cărţi te spală
şi mîna-n iarba moale ţi-o răstoarnă
cît arde-n zări statuia verii, goală
şi cît respiri nepodidit de iarnă...

Aici caii nu mor

...Aici caii nu mor
doar se-nvechesc înţelept, ca viorile,
ei îngenunche doar în faţa
arborilor bătrîni
şi calcă drumul cu grijă,
de parcă ar călca peste piatra
spartă de ploi de la căpătîiul bunicului.
Greabănul lor
nu lasă turla cu clopote să se plece,
trunchiul lor blînd
împiedică fîntînile să se surpe.

Pe spinările lor
satul curge în lume...

Toamna nu se vede

...Toamna nu se vede,
ca scrie cărţi vechi
şi nu se cuprinde ca mine
într-al iubitei păr
eteral.

Nemernicindu-se şi iarna trece
peste trupul cu carcase de ceară.
(Primăvara e doar
un mic gest
al iubitei.)

Poate vara
să-şi tipărească
după umbra ei
apa...

Puţin după incinerarea mierii

...Puţin după incinerarea mierii,
cînd lumina mai muşcă din pulpa apei,
încă simt clătinîndu-se,
galbenul cap al toamnei
pe un gît marystuartesc.
Culorile trezite le desfolii —
cine mă va ierta că le aud?
cînd dulcele în fructe-şi face casă —
cine mă va ierta c-ajung să-l văd?
Eu iert devălmăşia,
lunecarea,
paragina petalelor şi bruma...

Dar dacă ştiu să iert,
cine mă iartă?...

Cînd trec de pragul

...Cînd trec de pragul, al făgăduinţii,
îmi pare c-am lăsat în urmă bruma,
dar nu sînt singur, simt în carne dinţii
secundei căreia îi sînt leguma.

O satură semințele de plins
pe care-n talger ca-n sicriu le-am strîns
să-i fie bucătură pentru prînz ?...

Ploaia cu o singură picătură

...Ploaia cu o singură picătură,
zăpada cu doar un fulg,
toamna cu o biată frunză,
surîsul cu numai un dinte.
Și-n sărac trupul meu
eu lîngă eu,
cu care voi vă întîlniți mereu
(vezi numele lui Dumnezeu)
și care vă e iarbă sub pas
și loc de mas.

Un cîntec doar cu un sunet îngîn,
ca o părere sînt și totuși rămîn
și-n definitiv, spuneți, ați văzut
oarecînd
vreun fluture
bătrîn ?...

Unghiile tale

...Unghiile tale
îmi par uneori
scheletele unor fluturi
mîngîietori.

În însemnele lor
am citit
ca-ntr-o palmă de scit
cu uri
și nervuri.

Aproape că l-am iubit,
scrisul nelămurit
și-am ajuns să îl plîng
cu hohot adînc.

Se poate plînge pe deșelate ?
Se poate ?
Se poate...

Să stai într-o moară de apă

...Să stai într-o moară de apă
veche și blîndă,
altoită cu o potcăvărie de lux,
să ai geamuri ronde-n perete,
de vas scufundat
să ai podele care să fie și pat
și lîngă somnul tău de bărbat,
o muiere plăpîndă,
adică un fel de toamnă
în rezumat...

Mereu port povara

...Mereu port povara
unui transport de sclave
multicolore
cumpărate cu tutun,
schimbate pe mărgele de sticlă.
Și vine Gingașa
și doar cu un gest (și el cu sensuri
numai pe jumătate dezvelite)
mă cumpără cu cămilele
și cu sclavele mele
cu tot.

Ea pare a fi
compusă din toată producția mondială
de păsări colibri...

Cel care-am fost

...Cel care-am fost, orfanul de săruturi
tot ștampilînd cu gura arsă, fluturi,
ajung să-mi cînt duioasele desemne
la un motor făcut să taie lemne.

Nu-s dintre cei ce împăiază vulturi
nu rup cu botul stelele din ciuturi,
eu sînt atît : orfanul de săruturi
dar de mă înfruntați — să stați sub scuturi !

Gheorghe Tomozei

Ploaia

O, cerule,
Ce îndeletnicire dai oamenilor tăi,
De noaptea
E așa mare tăcere
În sufletul lor?
Sîngele,
Răsuflă-n strămoși
Ca o apă de munte,
Pe cale să iasă din albie.
Și toți
Se răsucesc în ei
Așteptînd,
Înmărmuriți — ploaia!

Alexandru Boghiu

Aleile lumii

Dincolo de șosea,
La doi pași,
Se află tinerețea.
(Orice amăgire se poate afla).

O să vă spun
Doar vouă:
Aici,
Înăuntru, în plămînii mei,
Respirînd arbori,
E ea.

O recunosc după ploile torențiale,
Care îmi plac,
După nesomn și mișcare,
După riscul de a trăi erori

(Simple întîmplări norocoase)
Numai vouă vă spun
O putem întîlni.
Cu siguranță o vom întîlni
Bătînd aleile lumii
Cu capul în nori.

Coman Șova

Să nu uităm ghidul

să nu uităm ghidul acasă
săgeți roșii-verzi-albastre
desenate pe faleză
pentru adresele noastre
nu uităm ghidul
să poposim
unde găsim fericirea
hotel Marina de pildă
trăindu-ne în cercuri albe

Eugenia Crăciun

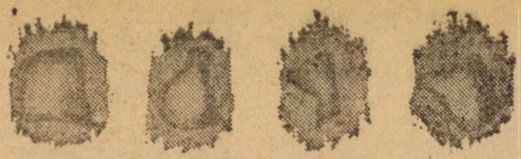

Conversație

El schițează doar un gest adînc
de cutremurare
prin ridicarea simplă
a degetului arătător;
toți vor înțelege
rana
în care ei au călcat.

Ștefan Doncea

Picioarele

Dă-i Minții ce-i al Ei — cum se cuvine! —
Ca să-ți rodească-n vremea viitoare!
Dar dă-le și picioarelor, vez' bine,
Istețe-mbolduri, dacă ai picioare!

Cu mersul slobod, te-or purta pre tine
La-ntrecere cu Vîntul, beat de Soare,
Ca unui Cerb coroana-ți vor susține
Și mintea-naltă, slobod-gînditoare!

Te-i năzări — extatic — lîngă unda
Izvorului ce-a izvorît din munte
Și-ți vei zări statuia ta — profunda —
Slăvindu-ți pînă-n cer astrala-ți frunte?

Sublimei frunți — focos ce-o-nnimbă valul! —
Picioarele-i sînt treapta și portalul!

Tudor George

Vis

Mă nasc din nou
Dorind să fiu
Din tată falnic
Dulce fiu

Să nu mai știu
Al vieții sens
Să fiu baladă
fără vers.

George G. Gavrilescu

Secunda Miresei

În aerul subțire ca porțelanul
se leagănă mireasma ploii.
Undeva un nor singurul
sufletul meu alunecînd alunecînd
de la tine.
Deodată seara cu mirosul ei de cetină
și oțet și-n țipătul ei te aștept
fă-ți loc aici și despică secunda
nesațului nostru.

Rodica Ardelean

Mi-e dor de iarbă, de un bal...

Plîngeți voi lanțuri ! Cîinii mor
loviți în cap de limuzine.
Aud în cer strigătul lor
și cerurile cad în mine !

Alerg pe străzi, sub ochi pustii,
cu leșurile lor în spate...
La geamuri plîng uitați copii
ca păsări mici și speriate,

Copii ce-ar vrea un cîine blînd,
un cal trăgînd la roți de apă,
chiar dacă Veacul în atom
ar vrea pe toți să ne încapă !

Ei plîng al morții carnaval
chiar și pe cîini cînd îi înfruntă...
Mi-e dor de iarbă, de un bal
și de-o petrecere la nuntă !

N. Grigore Mărășanu

Scrisoarea a VI-a

nu făceam nici un rău patinam
pe Lacul Mogoșoaia patinam
de unul singur pe o gheață tristă
credeam că Brâncoveanu mai există

și venea doamna-aceea-n negru cancelar
Teodoreanu Ștefania Velisar
venea de-acasă din Moldova ei de stele
a mamei sale și a mamei mele

se-apropia se legăna se minuna
să știi că și el patina
vai doamnă protestam plîngînd
nu mi-a trecut și nu-mi trece prin gînd

domnul Ionel era cred bun patinator
mie-mi-atîrnă greu pămîntul de picior
o nu să știi că patinezi frumos
dar soarele e astăzi mult prea jos

ca un cuțit e vezi ca un cuțit
să nu te lași în el ademenit
ademenită era ea pleca
de Sadoveanu-n Bosfor întreba

de Ionel la Techirghiol de-a Arghezi
de miezul nopții-n cumpăra amiezii
ci eu credeam că Brâncoveanu mai există
strîngeam puținul soare în batistă

Ion Nicolescu

Flori rare

Toamnă a mea îngroapă-te în mine
cu totul cu totul și în adînc
și dor de îți va fi de trupul dinainte
zgîrie-mi peste pleoape flori rare de prunc.

Cînd o s-adormi în leagănul promis
pe frunze uscate pe o pală de vînt
fii fericită că sufletul tău luminează
în trupul-meu-trupul tău coborît pe pămînt.

Voi ști atunci că apa se va face vin
vor cădea nucile stelele vor începe să plouă
sărută-mă înfricoșat și cu sărutul tău
desparte-mi părul prin cărare în două.

Lucia Negoiță

Trapez

Nu defăimați trapezul
Dați-mi-l
Să-l rostogolesc
În palme
Spre ou
(Chiar dacă-mi va curge sînge
Prin oasele albe
Colțurile lui
Se vor umple)

Nu defăimați trapezul
Dați-mi-l !
Cînd nu mă găsiți
Puneți-l pe nimbul lui Nero.

George Canache

Poem în roșu și verde

Peste o bancă se scutură frunza de toamnă. Banca e goală. O frunză roșie taie frunzele galbene ca un fierăstrău. E o fotografie. Color. Părul tău e roșu. Ca metafora de roșu, iar fusta e gălbuie ca o foaie de maculator.

Intru-n laborator. Sînt fotograf. Amator. Laboratorul e-n pivniță. Încerc altă variantă. Nu iese nimic. Solarizez părul tău roșu pînă la portocaliu și pînă la galben. Virez în verde. Nu iese nimic. Aveai un pulovăr verde. Părul roșu, pulovărul verde, și fusta gălbuie, mai mult albă.

Mă doare capul. Fumez. Te iubez ca un englez. Sînt sobru. Parcă ești un morcov pe-un gazon. Fumez. Sînt trist. Mă voi duce la dentist. De ce m-ai părăsit ? M-ai chinuit și ai plecat. Păcat !

Dumitru Dinulescu

Indivizibil

Viitorul țării nu se împarte.

El se lucrează — rețea de rezonanțe
lîngă huilă
lîngă furnal,
la postul de comandă supersonic.

El se lucrează — patrimoniu de privighetori —
pe muntele nins de legende
pe dealul răcorit de căpșuni
pe cîmpul descins în magice semințe.

El se lucrează — albastru acustic —
în fiece rimă
din orice paletă
din abraziv angajat în aprilie.

Ce arături îl susțin,
de răni, de rațiune, de roci rourate !

El se lucrează — verdict vertical —
viraj vișiniu,
în vuiet de volți,
pentru templul acesta din noi.

Petre Paulescu

Cu vorba copilului

Cu vorba copilului
șterg,
uneori,
necuviincios,
trupu-mi spălat,
cu vorba copilului
șterg.
Ce mari sunt
atunci
și ce frumoase sunt
păsările,
lucrurile

Mircea Raicopol

Iarnă '82

Se-aud zăpezile cum vin
dintr-ale lumii ceruri sparte,
lumini rotite alb și lin
peste-un pămînt prea plin de moarte

Și aripi albe iată bat
de-acum deasupră-ne și-n case
și peste gînduri liniști cad
și-a pîine proaspătă miroase

Cînd zvon de-ntunecare grea
se-abate-asupra tîmplei lumii
cum un cuțit de foc ar vrea
să sfîrtece inima Mumii

Ci totuși steaua iernii-n cer
zăpezi curate-ntruna naște
și-un mînz copil din leru-i ler
la poale de Carpați le paște

Victor Nițâ

Ultimele nopți

Tu într-o casă, eu în altă casă
Petrecem ultimele nopți din an.
Din cer zăpezile-au uitat să cadă,
Le implorăm de săptămîni în van.

Dar de la o vreme o imensă stea
Blînd văzduhul ni-l ilumineză
Și întreg orașul nostru fără somn
Fericit își vede sub o rază,

Clădirile ca într-o feerie
Împodobite-n fragede culori,
Și străzile miraculos nimbate
În căi de aur pentru visători.

Alunecă pe lac pînze ușoare,
Fanfare se aud din chioșc cîntînd
Și o căldură cum e numai vara
Înflorește pomii rînd pe rînd.

Privim și noi la acel astru mîndru
Zîmbind fără nici-o-mpotrivire
Și din tot orașul sîntem singurii
Ce de soarta lui avem o știre.

George Arion

Așteptare

Ne alipim tîmplele
ca în dorința de fire
a izvorului.
Ne cununăm palmele
cum pasărea albastră
cîntu-și cunună cu cerul.
Ne zbatem firea
ca în iubirea de pămînt și lumină
a sămînței
în dorința-i de a fi
floare.

Simt cum se coace oțelul
Aud cum se-mplinește grîul
Sîngele trecuților
se scurge-n filoane
de aur și lumină.
Venim
ne curgem așteptările
printre firele de nisip
ale clepsidrelor.

Viorel T. Sălăgean

IRIS și DOMINO — embleme ale popularității

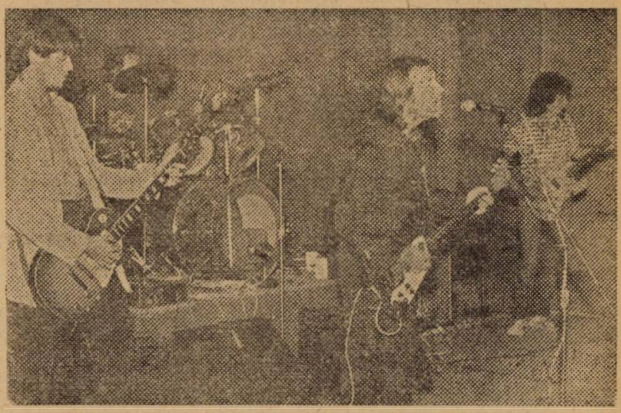

În al doilea an al existenței lor aceste două formații dovedesc progrese remarcabile în toate domeniile, dar mai cu seamă în ceea ce privește popularitatea, unde au atins cote de-a dreptul stupefiante. Explicația este simplă și rezidă, în primul rînd, în muzica lor : un rock curat, antrenant, frumos sincronizat cu ultimele tendințe interpretative ale genului, dar în același timp filtrat prin prisma propriilor personalități. De menționat că, nici chiar în așa-zisele „preluări din repertoriul internațional" nu avem de-a face cu copii la scara 1/1 ci ni se oferă, de fiecare dată, interpretări originale, unele de-a dreptul antologice (de exemplu, clasicul „Johnny B. Goode" în viziunea lui Sorin Chifiriuc și a grupului „Domino", sau „Communication Breakdown", mare succes al grupului „Led Zeppelin" în urmă cu aproximativ 10 ani, reactualizat acum de „Iris"). Trebuie evidențiat apoi modul de a înțelege și a trăi viața simplu, cinstit, fără veleități și mofturi, antivedetismul, modestia, nonșalanța tinerească ce-i caracterizează pe scenă, ca și în viața de toate zilele pe acești băieți care nu vor decît să cînte pentru toți cei care sînt ca ei. E minunat, de pildă, să vezi un cîntăreț de talia lui Cristian Minculescu, solistul vocal al grupului „Iris", adulat de mii și zeci de mii de tineri, aclamat în sălile de spectacol asemeni marilor idoli ai fotbalului brazilian, cu numai cîteva ore înainte de apariție în scenă, cărînd cu brațele și cu spinarea echipamentul de sonorizare împrumutat de la formația „Sfinx". Sau că bateristul Radu Răducanu, absolvent de conservator, susține prin puterile sale artistice, existența a două formații fruntașe ale muzicii noastre pentru tineret : „Domino" și „Academica".

După seisme repetate (avînd cauze mai mult externe decît interne) grupul „Iris" s-a reorganizat și a apărut în fața numeroșilor săi iubitori în toamna anului 1981 într-o nouă formulă. Vocea de excepție a lui Cristian Minculescu, dublată de o prezență scenică dezinvoltă, mai mult decît antrenantă, are, desigur, cel mai greu cuvînt de spus, dar trebuie menționat că ea este susținută și de frumoasele intervenții solistice la chitară ale lui Adrian Ilie și de o secție ritmică în progres continuu. Se cuvin salutate compoziții ca „Cine mă strigă în noapte", „Speranța", „Valul", deja intrate în conștiința celui mai tînăr public.

„Domino", pe care i-am criticat într-o vreme pentru lipsă de unitate și de originalitate, au reușit, prin muncă serioasă, asiduă, să depășească inerentele dificultăți ale începutului și să dea un răspuns strălucit, prin fapte artistice, acestor critici. Sintetizînd optim tendințe mai vechi sau mai noi ale muzicii rock, Sorin Chifiriuc, acest adevărat mentor al unei întregi generații de tineri instrumentiști, fără de care n-ar fi fost posibilă existența a numeroase formații („Curtea veche nr. 43", „Iris", „Domino", „Flux", „Harap Alb", etc.) a reușit nu numai să obțină o sudură perfectă a membrilor grupului, dar chiar să creeze un stil aparte, căruia nu-i pot fi descoperite modele și care nici nu poate fi imitat. O mențiune specială pentru bateristul Radu Răducanu, despre care am mai vorbit, unul dintre candidații serioși la titlul de „cel mai bun".

Organizatorii concertelor acestor două formații sînt nevoiți să repete spectacolele de la o zi la alta, din cauza afluenței extraordinare de public. Se înregistrează adevărate recorduri : în săli de 500 de locuri intră 1200—1300 de spectatori. Pe scurt, „Iris" și „Domino", prin calitatea muzicii și prin popularitate, nu numai că justifică, dar chiar impun programarea lor în săli cît mai mari, ca și în emisiunile de Radio și Televiziune. Ar fi, de asemenea, timpul ca ele să intre și în vederile unor instituții ca „Electrecord" și ARIA, pentru realizarea unor mult așteptate și meritate discuri și turnee, în țară și în străinătate.

Un punct de referință — Festivalul CLUB „A"

Între 16—19 martie 1981 s-a desfășurat la Sala Palatului R.S.R. Festivalul „Club A", cunoscut și sub numele de „Spectacol-concurs al formațiilor vocal-instrumentale", aflat la cea de-a patra ediție. Organizatorii și-au făcut datoria exemplar : vizionarea și selecționarea formațiilor pentru concursul de interpretare, alegerea celor mai valoroase nume pentru recitalurile „hors-concurs", contactele și contractele cu formațiile străine invitate („Modry Efekt" din R. S. Cehoslovacă, „Generația 5" din R. S. F. Yugoslavia și „Piramis" din R. P. Ungară), cu Televiziunea și Electrecord-ul, afișele (numai pentru alegerea afișului-emblemă s-a organizat un concurs special cu premii !), revista festivalului, difuzarea biletelor, multe alte diverse probleme de transport, cazare, dotare tehnică, etc. au mobilizat nu numai pe toți membrii activi ai clubului, ci și o parte foarte mare a studenților arhitecți. Seară de seară, cîte 3 000 de spectatori (sau chiar mai mult, Sala Palatului umplîndu-se pînă la refuz) au fost prezenți la o rară desfășurare de forțe artistice. De la conferința de presă care a avut loc în seara zilei de 15 martie la Clubul Arhitecturii și pînă la ultimele acorduri ale muzicii „Sfinx"-ului, care s-au stins patru zile mai tîrziu sau, ca să spunem mai corect și socoteala să fie mai rotundă, pînă la jam-session-ul de la sediul aceluiași club, totul (sau aproape totul !) s-a desfășurat sub semnul unei reușite demne de toată lauda. Festivalul a polarizat atenția generală a iubitorilor de muzică, în sală fiind prezente zeci de personalități ale vieții artistice contemporane. În același timp, marea masă a tinerilor iubitori de muzică a asaltat literalmente punctele de distribuire a biletelor, așa încît toate spectacolele s-au desfășurat cu casa închisă. Pro memoria, redăm mai jos palmaresul Festivalului : Marele Premiu — Trofeul Club A — formația „Basorelief", Premii pentru interpretare — I — „Experimental Q—2", II — „Domino", III — „Grup'74", Premii pentru compoziție : I — Iuliu Merca, II — Iulian Vrabete și Erwin Surin, III — „Holograph", Premiul Special al Uniunii Compozitorilor — Dan Aldea și grupul „Sfinx. Premiul de popularitate — „Domino". **Desigur însă, cîștigătorul absolut nu a fost un grup sau altul, un interpret sau altul. Cea mai mare victorie a obținut-o ideea de muzică bună manifestată în deplină libertate. A fost o confruntare masivă de forțe, așa cum spuneam, care a uimit pe cei neavizați prin seriozitatea și calitatea organizării și a prezențelor din spectacol, a fost,**

ne în ultimul rînd, o exemplară punere la punct a diverselor persoane și instituții specializate în șușanele-ghiveci (în speranța nerușinată a unor cîștiguri maxime, obținute pe seama înșelării publicului și a unei rele educații prin sub-produse de duzină ale kitsch-ului agresiv), o dovadă că se poate face educație prin muzică și pentru muzică și că, atunci cînd se crează terenul de manifestare optim și climatul necesar, rezultatele nu pot fi decît exemplare !

Șlagăre... Șlagăre...

Orice s-ar spune, 1981 a fost, una peste alta, un an bun pentru muzica ușoară (ușoară ?) românească, mai ales dacă înglobăm sub acest generic și genurile rock, folk, jazz, atît de îndrăgite de tineri. Muzica ușoară, să-i zicem tradițională își caută calea unui mult așteptat reviriment, care întîrzie din cauze asemănătoare — se pare — cu cele care frînează dezvoltarea fotbalului nostru. Nu e cazul să analizăm aici cauzele unei perpetue stări de lucruri neplăcute în domeniu, ci mai degrabă trebuie să subliniem puținele lucruri bune care s-au făcut și să criticăm lipsurile mai evidente.

Radioul și Televiziunea dispun de spații de emisie considerabile care aduc servicii de necontestat acțiunii de popularizare a muzicii de calitate. Din nefericire, se întîmplă des ca programele să fie alcătuite după criteriul exclusiv al divertismentului, făcîndu-se rabaturi calitative incalificabile sau, mai rău, după „ideile" subiective în cel mai stupid grad, ale unor băieți funcționari între două-trei vîrste, care abia își țin cu amîndouă mîinile scaunul agățat de partea dorsală și tremură numai la gîndul că în parcela de care răspund ar putea pătrunde ceva nou. O idee foarte bună realizată cvasi-lamentabil, în ciuda unor investiții serioase rămîne „Șlagăre în devenire". Bineînțeles, nimeni nu poate contesta calitatea de șlagăr pe care au dobîndit-o o serie de cîntece lansate în această emisiune dar, în cea mai mare parte, ele nu reprezintă decît o victorie a tinereții în lupta cu obtuzitatea. Nu vrem să facem statistici, dar ni se pare că, prin comparerea procentelor de participare cu procentele de premiere, tinerețea a înregistrat, de fiecare dată, un cîștig absolut. Ceea ce se poate reproșa în primul rînd este însă închistarea, subiectivitatea exacerbată a realizatorilor. Oare în tot timpul de cînd ființează această emisiune Dida Drăgan, Doru Stănculescu, Roșu și Negru, Mircea Vintilă, Semnal, M., Iris, Domino, Valeriu Sterian, Gil Dobrică, Anda Călugăreanu și mulți alții nu au lansat nici un șlagăr în devenire ? ? Aceste nume, capabile să umple săli de mai multe mii de locuri, ale căror cîntece sînt fredonate sau chiar cîntate în cor în timpul concertelor, chiar nu au ce căuta într-o emisiune care își propune să lanseze șlagăre ?

În rest, veșnic aceleași monotone emisiuni și la Radio și la Televiziune, cu una caldă și zece reci. Hrană bună și de lungă durată s-au dovedit a fi festivalurile de rock (Club A) și jazz (Sibiu și Costinești). De muncit efectiv se pare că muncesc redactorii emisiunii „Meloritm" (de fapt, singura care încearcă să promovezi nume noi) și alți cîțiva pe care-i numeri pe degete ! Mult prea mare decalajul dintre posibilități și realizări în activitatea Radioteleviziunii în acest domeniu !

Perfectibilitatea Electrecordului

La „Electrecord", de mai bine de un an bate un vînt de primăvară. Schimbările propuse în conducerea artistică a acestei instituții cu responsabilități deosebite în promovarea muzicii de bună calitate și în educarea marelui public s-au dovedit de bun augur în general și genurile rock-folk-jazz nu au avut decît de profitat. Am asistat nu la niște schimbări de preferințe subiective ci la o adevărată răsturnare revoluționară a unei stări de lucruri anacronice, la abolirea unei optici obtuze, funcționărești, în favoarea promovării curajoase a noului. Rezultatele — concrete, palpabile, dar mai ales audibile, se găsesc deja în casele a zeci și sute de mii de iubitori ai muzicii. Notăm la întîmplare nume care s-au bucurat în acest an de privilegiul editării pe disc : Mircea Baniciu, „Metropol", „F.F.N.", „Sfinx", „Domino", etc. Desigur, lista rămîne deschisă și etern perfectibilă. Și, întrucît sîntem încredințați că unele sugestii-întrebări sînt oricînd binevenite, ne permitem în continuare cîteva. Cît vom mai aștepta un L.P. cu Dida Drăgan ? Dar unul cu Mircea Florian, ? Dar Doru Stănculescu ? Discul „Club A" — primul imprimat în concert (o incontestabilă reușită artistică și comercială, în același timp) va rămîne și ultimul ? Pe cînd vom avea acasă (selecțiuni din) concertele unor grupări ca „Metropol", „Iris", „Domino", „Roșu și Negru", etc. ? Ce-ați spune de o serie de „Muzică și Poezie" cu alternanțe de tipul : Doru Stănculescu Ion Caramitru, Marcela Saftiuc, Florin Pitiș, Mircea Vintilă, Leopoldina Bălănuță, Anda Călugăreanu, Nicu Alifantis, Radu Gheorghe... ? V-ar displace o casetă cu reeditări de succese ale anilor trecuți reunite sub genericul „Istoria muzicii pop românești" ?

Colaj de A. Andrieș

Lecția Beatles

Televiziunea ne-a oferit două fragmente, în două simbete, și apoi fragmentele reunite într-o inevitabilă „reluare la cererea mai multor spectatori tineri și nu numai tineri" din filmul „Let It Be", realizat în urmă cu 12 ani prin filmare directă și deloc regizată — la lucru — a celor patru Beatles. Nu este nici locul, nici timpul să analizăm cum s-ar cuveni incomensurabila lor contribuție la evoluția muzicii sau implicațiile sociologice ș.a.m.d. produse de fenomenul Beatles. Ceea ce vrem să subliniem de această dată este numai lecția pe care cei patru ne-au dat-o tuturor cu acest film. Mai întîi și cel mai important ni se pare că toți cei care i-au contestat și ponegrit ani de-a rîndul (de cele mai multe ori în totală necunoștință de cauză sînt, iată, nevoiți să le recunoască niște merite care nu puteau fi ignorate la nesfîrșit. Valoarea învinge întotdeauna, oricît de tîrziu. Mai bine mai tîrziu... Și rămîne ! Prin moartea lui John Lennon nu a dispărut un mit, ci s-a întîmplat numai o readucere în planul realității, o reevaluare cu rezultate impresionante.

O lecție au primit și interpreții noștri de muzică ușoară și grupurile vocal-instrumentale. Nu ne vom referi la calitatea muzicii și a textelor, căci greu s-ar putea stabili o comparație cuimsecade. Cîn-

tăreții noștri, învățați să cocheteze cu play-back-ul și cînd e cazul și (mai ales !) cînd nu e, pentru că ei tot aceleași satisfacții (de ce ordin, vă lăsăm să ghiciți !) le au, vor fi fost, desigur, de-a dreptul stupefiați de dezinvoltura cu care cei patru s-au lăsat filmați și înregistrați repetînd în studioul casei de discuri sau susținînd un original micro-spectacol în aer liber, în frig și vînt, fără ca prin aceasta calitatea muzicii produse să aibă în vreun fel de suferit. Un șoc au primit, credem, și mulți dintre componenții tot mai numeroaselor grupuri rock autohtone, care se înverșunează în credința puerilă că muzica pentru tineret trebuie neapărat să presupună extravaganță, violență. Același lucru este valabil și pentru alte persoane, care se pretind mult mai respectabile, în judecata cărora muzica rock se asociază cu toate relele și trebuie, fără discuție, pusă la index. Nu în ultimul rînd au fost sancționați și toți cei care aveau impresia că muzica începe cu Boney M și se termină cu Goomboy Dance Band.

Pe scurt, cîntece nemuritoare, texte curate, sensibile, o interpretare cvasi-ireproșabilă și, mai cu seamă, bucuria imensă de a trăi prin și pentru muzică — iată evenimentul căruia i-am fost fericiți martori.

A îmbătrînit muzica tînără?

Ei bine, nu ! Cenaclul „Flacăra" a revenit în forță spre sfîrșitul lui 1981 și, chiar dacă o serie de nume de prestigiu (Valeriu Sterian, Doru Stănculescu, Anda Călugăreanu, Nicu Alifantis) s-au îndepărtat de activitatea sa, iar altele de același calibru se încăpățînează să-și întîrzie apariția, meritele sale în educarea marelui public rămîn incontestabile. În vreme ce membrii săi mai noi se străduiesc să revitalizeze mai ales genul „poezie cîntată" (sau, pur și simplu, acompaniată !) pionierii folk-ului românesc își croiesc drumuri separate, experimentînd fiecare în căutarea mijlocului de exprimare cel mai adecvat propriei structuri artistice și sufletești. Mircea Florian, atît de rar prezent pe scene sau în programele RTV., omul care a creat muzică pentru cel puțin zece L.P.-uri, dar nu a înregistrat încă nici măcar unul singur, s-a orientat spre două zone distincte, fiecare oferind multiple posibilități de exprimare : muzica electronică și cea de teatru și film. Prea puțin cunoscute publicului larg, creațiile de calculator ale lui Mircea Florian vădesc o latură inedită a unuia dintre cele mai complexe talente ale muzicii noastre, în vreme ce muzica unor spectacole ca „Maestrul și Margareta" de la Teatru Mic, sau „Tyl Eulenspiegel" de la „Țăndărică" nu face decît să se constituie într-o realizare excepțională, reciproc avantajoasă, ca să zicem așa, întrucît actul teatral întîlnește în ea o complementaritate absolută.

Valeriu Sterian a ales haina unui country autohton, care i se potrivește atît de bine încît toată lumea se întreabă de ce n-a făcut-o mai devreme. Formațiile acestor doi muzicieni — „Florian din Transilvania" și „Compania de Sunet" — fac acum o bună concurență diverselor grupuri de muzică rock.

Doru Stănculescu rămîne același trubadur singuratic, misterios și blînd, dar spinos cînd e cazul, sensibil și sarcastic, după împrejurări, care, acuzat fiind într-un interviu că nu a mai compus nimic în ultimul timp, răspunde : „Am atîta muzică în mine, încît mi-ar trebui o orchestră simfonică pentru a mă putea exprima așa cum aș vrea !".

Nu chiar o orchestră simfonică, dar una de jazz-rock a contribuit și la succesul din ultima vreme al lui Mircea Baniciu. E vorba de formația timișoreană „Post-Scriptum", care a participat substanțial la înregistrarea primului disc L.P. al acestuia. Mircea Vintilă simte și el nevoia de a avea spatele asigurat de o „trupă" : „Basorelief".

Anda Călugăreanu și Nicu Alifantis s-au apropiat, fără putință de scăpare, de teatru care i-a prins puternic în mrejele lui. Cînd actori, cînd cîntăreți (vezi și Tudor Gheorghe, vezi și Mircea Bodolan), ei dovedesc mereu același inepuizabil talent și entuziasm nedezmințit.

S-ar mai cuveni salutate reactualizările unor cantantori care, din diverse motive, au fost neglijați, uitați, dați deoparte, în ciuda faptului că, în chip evident, ei n-au spus deloc tot ce aveau de spus : Nicu Vladimir, Alexe Andreș, Horia Stoicescu, Adrian Ivanițki.

Am numit mai sus tot atîtea șanse reale, certe de menținere, prin aprofundare, a nivelului deja atins de muzica tînără. Sau folk...

Multora le place jazzul

Beneficiind de o difuzare exemplară pe canalele RTV. (mulțumită cîtorva neobosiți redactori), muzica de jazz cunoaște o popularitate mereu crescîndă în rîndurile tinerilor. De cei mai mare succes se bucură spectacolele axate exclusiv pe jazz, după cum au probat-o în 1981 Festivalul de la Sibiu, Galele jazz-ului de la Costinești, sau noaptea de jaz din cadrul Serbărilor Mării. Încurajatoare este relația bivalentă care evidențiază, pe de o parte, gradul înalt de cultură muzicală a tot mai multor tineri (fapt ce permite a fi apreciate cum se cuvine superlativele artistice oferite de Trio Eugen Gondi, „Post Scriptum", „Basorelief", Harry Tavitian și „Creativ", Trio Ion Baciu și alții) iar, pe de altă parte, apropierea de modul efectiv de a crea și interpreta muzică. Deloc puține sînt formațiile de jazz cu media de vîrstă sub 30 de ani și asta nu poate decît să ne bucure. Să fie aceste două direcții consecința faptului că jazz-ul oferă posibilități complexe de exprimare și de receptare a multitudinii de idei și sentimente care caracterizează tineretul nostru ? Înclinăm să credem că da !

Concerte și turnee

E de la sine înțeles că o condiție sine qua non pentru ființarea optimă a muzicii o constituie relația pe cît posibil continuă, permanentă, dintre creator, interpret și public. Din păcate, ea nu se realizează încă în cel mai bun mod. ARIA și ATM au rămas și în 1981 aceleași instituții conservatoare în sensul cel mai rău al cuvîntului, deloc deschise către nou și mulțumite numai cu satisfacerea planului de încasări. În aceste condiții, cine se ocupă de realizarea de concerte și turnee ? De cele mai multe ori, fiecare formație sau cîntăreț se descurcă cum poate. Din fericire, în ultima vreme, o grijă permanentă a manifestat și în această direcție, C.C. al U.T.C., care a patronat o serie întreagă de manifestări muzicale de anvergură, fie prin organisme proprii (BTT, Ansamblul artistic), fie prin cluburi sau case de cultură ale tineretului. S-au realizat, astfel, o sumă de manifestări ale tinerilor pentru tineri, exemplare prin calitatea artistică și conținutul educativ, cum dorim să avem cît mai multe în viitor.

Paul Nancă

ANDA

Întotdeauna am încercat să realizez ceea ce era mai greu, ceea ce părea imposibil de realizat

Un interviu cu Anda Călugăreanu acum, în acest sfîrșit de decembrie, pare o întreprindere la fel de aventuroasă ca și încercarea de a traversa în „pas de deux" cascada Niagara, văzînd cum din sens opus se îndreaptă spre tine o companie de soldați în pas alergător. „Luat în primire" încă de la intrare de Ioana — 4 ani și o formidabilă disponibilitate de a conversa cu oricine, pe orice temă — pe care o conving foarte greu că nu, eu nu sînt *mestreriașul* pe care-l așteaptă mămica de vreo cîteva zile ca să-i repare ceva la bucătărie, că nu știu să desenez (avea să-mi deseneze ea imediat — pe caietul meu de însemnări, cu pixul meu, confiscat pe loc, un porumbel, supunîndu-mă, totodată, unui fir de întrebări derutante, de genul „tu ce număr ai la casă ?...") în timp ce aflu că ea nu cîntă așa, oricum, ea cîntă doar la o chitară, care uneori e albastră, apoi devine roșie, sînt gata să mă dau bătut. Mă „salvează" Anda :

— Cu ce începem ?

— *Cu muzica, poezia, teatrul, filmul ; cu o motivație a diversității genurilor artistice pe care le abordați, stimată Anda Călugăreanu ; cu momentele de referință din biografia dumneavoastră artistică. Vorbiți-mi despre micii și marii spectatori, despre relația ce se stabilește între public și cîntăreața, actrița Anda Călugăreanu, cînd ea apare pe scenă, despre pasiuni, decembrie și orice altceva...*

— Pe rînd, de acord ?, deși e foarte greu...

— ?...

— ...Este foarte greu să vorbești despre tine, să te justifici, să găsești „vorbele mari" (să le găsești cu tot dinadinsul, vreau să spun — eu nu le-am căutat niciodată, cu toate că alții o fac și chiar cu destulă nonșalanță, îi invidiez !...) care să ți se potrivească.

— *Bine, atunci fără vorbe mari !*

— Am avut marea șansă să pot face mai multe lucruri deodată și pe măsură ce am descoperit aceasta, pe măsură ce am descoperit care sînt acele lucruri le-am lucrat așa

cum lucrezi o bucată de pămînt înţelenit, cu conştiinţa că nu există păcat mai mare decît acela de a trece nepăsător pe lîngă ea, cu răbdare şi îndîrjire, pînă cînd îi smulgi tot ce poate să-ţi dea şi, încă ceva, în plus. Repet, însă, a fost o şansă, un dat.

— *Nu numai talent, totuşi...*

— Întotdeauna am încercat să realizez ceea ce era mai greu, ceea ce părea imposibil de realizat. Schimbarea genului de muzică pe care îl abordasem la început poate fi un argument pentru afirmaţia de mai înainte. Nu mă mai exprima şi ar fi fost o încăpăţînare stupidă să rămîn la stadiul de „jucărie drăgălaşă". Pentru mine devenise mult mai important să-mi cînt propriile compoziţii, în care se afla o parte a sufletului meu. Aşa am ajuns la folk. Apoi am descoperit că pot face teatru, pe scenă, pe platourile televiziunii, film şi, nu în cele din urmă, teatru şi film pentru copii. Din fericire, avem un teatru pentru copii foarte bun şi asta n-o spun numai eu. Este vorba de o recunoaştere internaţională a sa.

— *Vă puteţi considera un om împlinit.*

— Să nu exagerăm ! Ceea ce a fost împlinit este bun împlinit şi se află la loc sigur, într-un „sertăraş", la care nu văd de ce aş mai umbla acum. Mai am încă destule alte „sertăraşe" care aşteaptă să fie umplute....

— *Nu cred că există spectator şi, mai ales telespectator tînăr sau vîrstnic, care să nu vă recunoască, indiferent de travestiul folosit, chiar din clipa în care aţi apărut pe scenă sau pe ecran, să nu-şi imagineze că este „depozitarul" tuturor „amănuntelor" despre cariera cîntăreţei şi actriţei Anda Călugăreanu. Sînt, totuşi, suficiente lucruri pe care ei, cei care vă îndrăgesc atît de mult, nu au de unde să le ştie. De pildă, care au fost „întîlnirile" hotărîtoare din activitatea dumneavoastră, care sînt punctele de referinţă la care nu puteţi să nu vă raportaţi ?*

— Într-adevăr, sînt multe. Unul dintre cele mai frumoase şi mai importante momente din cariera mea de artistă — şi spun aceasta nu numai pentru că trebuie să ne reamintim în permanenţă de ei — a fost întîlnirea cu Toma Caragiu şi Alexandru Bocăneţ. Apoi, dar aceasta nu este o ierarhizare nici în timp, nici valorică, primul meu disc cu compoziţii proprii, întîlnirea cu Leopoldina Bălănuţă, acum patru ani, cu regizorii de film Dan Piţa şi Ada Pistinel, cu Margareta Niculescu şi Valeriu Paraschiv, cu Teatrul Mic şi Cătălina Buzoianu, cu poezia lui Nichita Stănescu, Ioan Alexandru şi Marin Sorescu, a Constanţei Buzea şi Anei Blandiana. Şi tot ca moment de referinţă, dar de cealaltă parte a barierei (dacă vă mai amintiţi) a fost prezenţa mea la cea de-a doua — şi ultima ! — ediţie ! — a Festivalului de muzică uşoară de la Braşov, cînd n-am reuşit să dau tot ce-ar fi trebuit să dau atunci. Oricum, toate au rămas adînc săpate în sufletul meu.

— *Vorbeai despre întîlnirea cu Leopoldina Bălănuţă...*

— ...Un om senzaţional, un artist de excepţie. Ştiţi ce înseamnă să poţi gîndi în acelaşi registru cu un om pe care îl preţuieşti atît, să simţi că şi el găseşte „lungimea de undă" pe care te afli ?

— *...şi cu poezia. Cum aţi făcut legătura dintre chitară şi poezie ?*

— Ceea ce fac eu cu chitara este — pot să spun aşa ? — un infim serviciu poeziei româneşti contemporane. Un serviciu infim şi umil. Sînt nu sute de mii ci poate milioane de oameni care n-au timp să citească aceste poezii, sau nici n-au auzit că ele există. Se poate întîmpla, însă, că într-un moment de răgaz unii dintre ei să se aşeze într-un fotoliu şi să deschidă televizorul, iar eu să cînd chiar în acel moment. Dacă măcar cîţiva dintre aceştia receptează versurile cîntecului meu e un cîştig, nu-i aşa ?

— *Anda Călugăreanu nu-şi scrie niciodată versurile pentru cîntecele ei ?*

— Nu ! Sînt atîţi poeţi care pot s-o facă mult mai bine decît mine.

— *Am ajuns şi la spectatori, la public. Ce înseamnă publicul pentru dumneavoastră ?*

— Relaţia cu publicul nu se poate explica, nu poate fi „materializată" în cuvinte. Atît timp cît eşti acolo, pe scenă, în faţa lui şi îi transmiţi cinstit ceea ce ai de transmis, nu se poate să nu primeşti înapoi ecoul forţei tale. Dacă o ai...

— *Ceea ce faceţi dumneavoastră pentru micii spectatori mi se pare de-a dreptul formidabil. Mă refer nu numai la rolurile din Till Wilenspiegel şi Jocuri de poeţi...*

— Copiii sînt spectatorii cei mai exigenţi şi apoi, nu uitaţi, ei vor fi spectatorii maturi de mîine. Cum îi creştem, aşa îi vom avea ! Tocmai de aceea nu-mi permit nici o clipă de slăbiciune în faţa lor. Este foarte important ca lor să le placă ceea ce le oferim şi tocmai de aceea trebuie avută multă grijă chiar şi atunci cînd nu faci altceva decît să imprimi voci de *animăluţe*...

— *Ce altceva, în afară de pasiune şi talent, pune Anda Călugăreanu în slujba artei ?*

— Foarte multă seriozitate. Multă muncă şi la fel de multă seriozitate, chiar şi atunci cînd interpretez roluri aparent minore.

— *N-aţi spus nimic despre decembrie şi orice altceva...*

— Despre decembrie şi despre orice altceva, numai de bine...

— *În afară de Ioana, muzică, poezie, teatru, film, ce pasiuni mai are Anda ?*

— Ioana, poezia, teatrul, filmul...

„Stop cadru" la interviu. (Vă mai amintiţi, nu-i aşa, rolul Andei Călugăreanu din filmul „Stop cadru la masă", una dintre cele mai reuşite pelicule româneşti). Cu două ore înainte de spectacolul de la Ţăndărică, Anda Călugăreanu îşi intră deja în rol (ce s-ar fi întîmplat dacă ar fi avut spectacol la Nottara, unde acum joacă în „De ce dormi, iubito ?")

— Totuşi, nu eşti tu *mestreriaşul ?* mă întreabă din nou Ioana.

— *Nu, Ioana. Îmi pare rău. Eu nu sînt decît...*

Laurenţiu Olan

CLIPA NEPĂZITĂ

Soarele dogoritor de august secetos, își prăvălea arșița peste lume. Spicele galbene, încărcate de boabe mari și pline de pîine încă necoaptă, se încovoiau de greutate, ascunzînd unui om sub povara gîndului ascuns. Un cal odihnea la umbra unui salcîm bătrîn ce-și clătina ușor, alene parcă, mulțimea frunzelor alungite. Din cînd în cînd blîndul animal își îndrepta o uitătură obosită spre nesfîrșenia cîmpului căutînd a chemare ceva sau pe cineva. Un punct negru mișcător, aflat la marginea cealaltă a ariei, atrăgea privirea călutului. Dar, abia cînd căpița aia rotundă și arzîndă ce-i stătuse multe ceasuri deasupra creștetului, își mai potoli vîlvătaia și căzu spre apa unde-i plăcea lui să se adape și să o vînzolească nimicind-o într-o grămadă de stropi, abia atunci stăpînul o porni spre el și, luîndu-l de căpăstru, îl îndemnă s-o pornească spre casă. Moș Petre îngîndurat nu-l mîngîie ca altădată pe coapsa-i rotundă.

Erau cîteva săptămîni de cînd bătrînul uitase să rîmbească. Și ce frumos trecuse vremea pînă atunci ! Niculae, nepotul lui, fusese pînă nu demult, plin de veselie, de gînduri bune pe care nădăjduiau să le-mplinească. Bucuroși, lucrau la moșia boierului Rocoveanu, cu dorința de a scoate recoltă bogată ca să poată împreună să pună un ban deoparte, să se poată însoți și el cu fata ce-i era dragă. Și cu cîtă evlăvie îi vorbea el de Ileana ! Și pe bună dreptate ! E așa de frumoasă iubita asta a lui Niculae, încît orișicare ar fi muncit ca să izbîndească s-o aducă în casa lui. Uf ! Asta doară pînă acum cinci săptămîni — gîndi bătrînul — pînă cînd Niculăiță se îmbolnăvi așa de tare că nici putere să se ridice din pat nu mai avu. Și cît suferă săracu' ! Cînd îl iau durerile, parcă un diavol are în pîntece. Se-ncovrigă în pat scăldat în sudori. Da' parcă cel mai tare îl frămîntă nesiguranța că n-o să se poată lua la toamnă cu Ileana. O tristețe — o brumă de zîmbet lumină pentru o frîntură de clipă gîndul bătrînului — el tot cu mîntea la însurătoare, cu toate că durerile nu-l slăbesc deloc ! Oare ce-o avea de nu se face bine ? Ar da oricît să-l vadă sănătos. A chemat și doctorul de la oraș care i-a spus c-o să-i treacă, de la prafurile alea pe care i le dădu el. E drept cîteva zile, durerile, s-au mai ostoit, dar apoi au început iară. L-au chemat din nou. Acesta l-a privit pe Niculăiță cu îngrijorare, i-a dat niște buline și ceva de băut înainte de fiecare masă, și i-a zis să nu mănînce sărătură, ori piperat o-i acru. Întocmai a făcut bietul băiat, dar degeaba. Cînd și cînd îl apucau niște crampe de mușca așternutul. Oh, Doamne ! Numai de n-ar muri, că doară el i-a mai rămas pe lumea asta ! Părinții lui Niculae s-au dus și ei tot de tineri. Era Niculăiță mic, și el, bătut de soartă cum era, l-a îngrijit cu palmele astea bătucite de muncă. El l-a învățat de toate cîte trebuie să știe omul în viață, iar rîsul și bucuria băiatului l-au răsplătit pe deplin. Și atît de bine s-au înțeles întotdeauna ! Parcă nici nu erau bunic și nepot. Mai degrabă păreau doi bărbați ce s-au însoțit la muncă să capete și ei un rost în viață. Și cîte lucruri nu discutau ei împreună, așa, ca de la bărbat la bărbat ! Și acum iată ce să se întîmple ! Numai de s-ar face sănătos și n-ar... Oh, Doamne, mai bine ia-mă pe mine că sînt bătrîn ș-am trăit destul ! O lacrimă se prelinse pe fața arsă de soare a bătrînului. Palma lui aspră și crăpată de muncă se grăbi s-o ajungă iute, căci picioarele, fără știința lui îl purtaseră pînă în fața casei. Repede înfășură căpăstrul calului de un uluc, grăbindu-se spre odaia unde-l aștepta băiatul. Umblă încet, cu gînd să nu-l trezească, dacă o fi aținut cumva. Dar nu, nepotul nu dormea și-l simțise de cum a pășit înăuntru.

— Ce faci tată ? (căci tată i-a zis de cînd era mititel) Ce mai e pe la arie ? întrebă Niculae.

— Bine, bine băiatul tatii. Pe tine te mai doare ?

— Nu, astăzi m-a lăsat. Nu-ți fă griji. Cît de curînd, o să ies cu tine la cîmp, știu că ți-e greu singur.

Mințise. Abia îl lăsase criza de stomac, dar la ce bun să-l mai necăjească pe bătrîn. Nu vedea el bine cît de întunecat era de cînd boala, ca un șfredel fără odihnă, se încuibase în el. Și ce nu făcuse bietul om pentru el ! Muncea la cîmp de unul singur de dimineață pînă la căzutul soarelui, ca nu cumva să se strice recolta, și să-i lipsească lui bani de-nsurătoare, iar acasă venea și-i pregătea de mîncare tot ce-avea mai bun și ce-i spusese doctorul. Uf ; Ce greu suporta gîndul că-l îndurerează pe bătrîn.

— Lasă băiatul tatii, nu-ți fie gîndul la mine, mă descurc eu, să te faci tu sănătos ! rosti bunicul ghicindu-i parcă gîndurile.

Așa se întîmplă mereu, întotdeauna ochii blînzi ai bătrînului citeau în el ca în slovele unei cărți deschise. Dar pînă acum nici că avusese el ceva de ascuns în fața omului ăstuia pe care îl iubea, și pe care ar fi dorit să nu-l necăjească nicicum.

— Am să mă fac, nu te teme ! Și, după un timp, ca și cum și-ar fi amintit dîntr-o dată ceva : A fost Maria lu' moș Mardare pe la noi astăzi... și mi-a zis că știe ea o vrăjitoare, una ce cunoaște leacuri pentru toate bolile și de vreau, mi-o aduce să vadă și ea ce-i cu mine. Zice că și pe tat'su l-a făcut bine de astmă, că de astă-primăvară nu se mai înecă deloc. Eu nu i-am dat nici un răspuns, i-am zis că mai întîi trebuie să te-ntreb pe matale.

— Io' zic s-o cheme, măi băiete, că doar rău ce

să-ți facă ? Numai, știu eu, să nu lucreze cu diavolul și să-ți bage sufletul în păcat. Doamne păzește de cele rele ! se închină bătrînul.

În clipa următoare fața lui Niculae se încordă, schimontosîndu-se apoi ca de un ris forțat. își coborî mîinile, îmbrățișîndu-și pîntecul. Gura i se înțepeni mușcînd colțul pernei. Așternutul se adună sub el din pricina zvîrcolirii. Picături reci îi broboană fruntea. Cămașa, udîndu-se, se lipi de el de parcă atunci ieșise din rîu.

Durerea de a-și vedea băiatul chinuit, mai întîi îl paralizâ pe bătrîn. Își înfipsese unghiile în podul palmelor neputincioase. Lacrimile prinseră a-și croi drum pe fața-i înegrită și, așezîndu-se pe marginea lăviței își luă băiatul în brațe, legănîndu-l ca pe un copil căruia vrei să-i alungi un coșmar.

— Băiatul tatii, băiatul tatii, îl dezmierdă el hohotind, și în clipa aceea, de-ar fi putut, ar fi luat cu dragă inimă toate chinurile asupra lui.

Rămaseră așa îmbrățișați vreme îndelungată, fiecare voind să alunge suferința din sufletul celuilalt. Într-un tîrziu se auzi glasul stins, istovit de durere al băiatului :

— Tătucă, te rog mîine să trimiți pe Maria lu' moș Mardare după vrăjitoarea aia !

— Fii liniștit copilul meu, am să trimit, și-ai să te faci bine, de-ar fi să mor și tot te scap de durerile astea ! Îți promit !

De unde să știe bietul om, cît adevăr cuprindeau vorbele astea spuse la pecaz, învîrtoșite de cunștiința neputinței.

Peste două zile, o țigancă cu buh de vrăjitoare veni, și după ce-i dădu în cărți și în ghioc îi zise că vrăji multe îi stau deasupra capului. Apoi, ca să-și dea seamă anume ce-i, îi făcu farmece cu un pui de găină abia ieșit din găoace, pe care-l puse sub un borcan. Acoperi borcanul cu o basma năclăită și după aia baba prinse a moșmondi ceva din buze. Cînd, după o vreme ridică zdreanța tuciurie, săracul puișor era țeapăn.

— Apăi vezi frumosule, ce ți-am zis io ? Vrăji frumosule, vrăji ți-au făcut, ca să te bage mai repide sub pămînt.

— D-apăi cine vrea să mă omoare pe mine ? Dușmani n-am, averi n-am...

Spaima răzbătea din vorbele băiatului. Țiganca, bolovănind ochii, se puse pe turuit, cum că de nu crede în ce-i spunea ea, degeaba a mai bătut atîta cale, că leacurile ei nu s-or prinde. Că ea vede și știe bine, că descîntece de moarte i s-au făcut și că fără de ajutorul ei, cît e el de tînăr și zdravăn, curînd, curînd va fi oale și ulcele.

Și în vreme ce bătrîna zvîrlea cu vorbe, neînduratoare, durerea din pîntecele lui Niculae începu a se încrîncena nestingherită. Răul adîncit în el căpătase parcă și mai multă forță. Degeaba fuseseră toate : și prafurile doctorului și mîncarea bună, căci uite chinul nu se sfîrșise. Cînd criza se mai potoli, bolnavul primi să asculte de sfaturile vrăjitoarei și să ia fără șovăire din leacurile ei.

Și iată cum plăpînzenia trupului și nemilostivenia soartei te fac să crezi în cele mai neînchipuite scorneli ! Baba-auzindu-l, se grăbi să-i întindă o sticlă cu un lichid verzui, pe semne o fiertură de ierburi, după cum o arătau niște resturi de frunzulițe ce pluteau în ea. Îi zise să ia cîte o înghițitură în fiecare dimineață înainte de răsăritul soarelui și să spună Tatăl nostru după aia. Iară timp de o săptămînă să țină la cap în fiecare noapte un bulgăre de tămîie arzîndă. Apoi urma să vină ea din nou să vadă cum se simte și să-i mai facă niște descîntece, ca să afle cine anume a vrut să-l omoare.

Zadarnic Niculae a dormit zile în zir cu tăciunele fumegînd la căpătîi, degeaba înghițise în fiece dimineață din lichidul scîrbos, răul din el nu-l lepădă.

Cînd veni pentru a doua oară, cotoroanța mai moșmondi ceva pe limba ei, îl mai afumă cu buruieni, după care îi mărturisi că, minune mare, cel care vîrîse simburele morții în el, nu era altul decît bunică-su. Iar vrăjile făcute nu se vor dezlega decît dacă bătrînul va muri. Așadar Niculae nu avea altă de făcut decît să-l omoare, și, așa, duhul morții se va îndepărta de el. Cînd înțelese tîlcul vorbelor, el o alungă și cu cuvinte aspre îi spuse că nu mai are ce căuta în casa lor. Să dispară cît mai iute pînă nu-i vine în cap să-i ardă și vreo cîteva, să-i piară chefui de-a sămînța zizanie între oameni. Baba nu și nu, că ea vede bine și că așa i se arată ei în descîntece și că de n-o ascultă, curînd, curînd se va duce.

Trecură zile. Durerile îl prinseră parcă furca pieptului, năucindu-l. Nici nu-i mai ajuta. Gîndurile rele îl potopiră. Și dacă totuși o să moară ? Și bunică-su ce tot are de un timp încoace, de-l pîndește cu priviri ascunse, pe care și le îndreptă altundeva cînd el, Niculae, i le zărește ? E îngrijorat săracul !... Și de ce-ar fi ? Doar dac-o să moară n-o să ducă bătrînul lipsă de nimic : gospodărie gospodărie, ceva bani tot o să-i rămînă, și pe deasupra și recoltă bună. Pe el îl plînge ?

— Spune băiatu' tatii, vrei să-ți aduc ceva de mîncare ? N-ai înghițit mai nimic toată ziua, se auzi glasul duios al moșului.

— Nu vreau nimic ! Și mai lasă-mă-n plata domnului nu mă mai tot dădăci atîta !

Bietul bătrîn îl lăsa în pace, neluîndu-i în seamă purtarea, gîndind că suferința nimicește blînzenia sufletului mai ales la cei tineri, neînvățați cu durerea. În ultimul timp băiatul se schimbase tare. Se uita la el de parcă-i era dușman. Îi repezea cu vorbe aspre, deși el, așa bătrîn cum era, ar fi vrut să-i între-n voie cu orice chip. I-ar fi dat și sufletul din el, de-ar fi știut că asta îl însănătoșește.

Niculae, adîncit în el ca într-o găoace, îl privea cu neîncredere. Din întunericul lăuntric șarpele dușmăniei scosese capul. Dacă totuși bătrînul ăsta mieros voise să scape de el otrăvindu-l ? Odată ce bănuiala asta smintită i se prinse, ca o lipitoare însetată, de sufletu-i înrăit, ea nu mai putu fi cu nici un chip înlăturată. Și atunci, ca o izbăvire, îi răsăriseră în minte vorbele țigăncii descîntătoare: „Doară atunci cînd tu singur frumosule, vei omorî pe cel ce-ți făcu farmece, dar atunci vei fi scăpat, și diavolul va fi gonit din tine !".

Odată ajunse în el vorbele astea năroade, nimic nu le mai îndepărtă : nici purtarea bătrînului — mereu mai tandră și mai prevenitoare — nici anii mulți de bucurii și adevărată fericire pe care-i trăiseră împreună, și nici zăludenia unei astfel de bănuieli pe nimic întemeiate. Încet, încet, uciderea bătrînului deveni, în mintea bolnavului, singura cale de scăpare. În fiecare noapte gîndul criminal îi dădea roată. Uneori, mînat de el, se ridica din pat încetișor și, ducîndu-se în încăperea în care dormea bunicul, îl privea și-i asculta respirația zgomotoasă de om bătrîn și muncit. N-o să-i fie prea greu să-l ucidă pe ticălos ! își zicea cu bucurie.

Și iată că într-o noapte, după o criză mai cumplită parcă decît toate, se ridică din așternut cu gînd să sfîrșească odată chinul. Ieși în ogradă în noaptea întunecată. Cerul părea de smoală. Stelele toate, înspăimîntate parcă de-o mare primejdie, își ascunseseră fața îndărătul norilor groși. Luna nu se zărea niciunde. Niculae merse la peretele hambarului pe care stătea agățată o toporișcă cu lama lată și ascuțită și cu un mîner scurt din lemn. O prinse la iuțeală și se înapoie în casă. Pășind pe vîrfuri, nefăcînd zgomot nici cît o pisică, se apropie de patul bătrînului. Și atunci sosi clipa aia nepăzită de gîndul curat. Îngele împroșcă totul în jur. Niculae, ca scos din minți, vru să mai lovească odată, dar un ultim horcăit al muribundului îi stăpîni gestul. Lăsă toporișca să-i cadă din mîini. Privirile i se înfipseră în trupul fără de suflare. Pentru cîteva clipe parcă nimic nu ajungea la el, nefiind în stare să înțeleagă ce se petrecuse, ca și cum altul, fără știința lui, ar fi săvîrșit crima. O fereastră lăsată deschisă fu izbită de o pală de vînt. Zgomotul ăla neașteptat îl trezi la realitate. Se lăsă în genunchi la marginea patului și, văzîndu-și părintele sfîrtecat, fără suflare, își lipi fruntea de mîna țeapănă a acestuia. Dîndu-și seama de lucrul teribil ce făptuise, un hohot de plîns ca un icnet îi zgudui tot corpul. Apoi, ca și cum o ultimă speranță i s-ar fi agățat de suflet, începu să zgîltîie trupul lipsit de pîlpîirea vieții. Dar totul era zadarnic. „Tată, tătucă, iartă-mă !" se ruga el hohotind.

Într-un tîrziu se ridică de lîngă patul împroșcat cu sînge proaspăt, simțind în cap ceva ca o amețeală. Aproape că nu mai putea să se țină pe picioare. Se bălăbănea ca un copil ce încă nu învățase să pășească. Se sufoca. Ieși afară unde vîntul învălătucea țărîna. Cu mers clătinat, se îndreptă spre grajd. Parcă nu vedea nimic în jur. Un gînd anume părea că-i îndreaptă pașii. Se opri lîngă o iesle și desprinse un colac de frînghie. Un capăt îl împleti după o grindă groasă cît un grumaz de om. Celălalt cap și-l trecu de după gît. O pocnitură, un țipăt, și totul se sfîrși...

Afară, în întunericul de nepătruns ce prevestea furtună, urletul unui cîine zdrențuia liniștea nopții. Undeva, nu departe, o fereastră, izbită într-un zid de vîntul ce se întețise, troncănea, bălăbănindu-se a pustiu.

Elena Purcărea

Ce înseamnă să fii ghid...

În calitate de reporter îmi face plăcere să vă întreb : cum este meseria de ghid ?

— Foarte interesantă !

— Așadar am de a face cu un om îndrăgostit de profesia sa !

— Altfel n-aș mai face-o!..

— Spuneți-mi vă rog, care este rațiunea de a fi a unui ghid ?

— El trebuie să știe totul, să poată răspunde absolut la orice întrebare. Turistul trebuie să primească totdeauna răspuns la întrebările ce le pune. Doar pentru așa ceva efectuează excursii, nu ?

— Și reușiți să cunoașteți totul ? !

— Această meserie, ca oricare alta, are și ea secretele ei !

— Aș fi foarte bucuros să îmi împărtășiți cîteva...

— Dacă sînt secrete...

— Și totuși, cititorii ar fi foarte încîntați !...

— N-aș vrea să-mi supăr nici colegii, nici clienții... Pentru că doriți în mod deosebit...

— Vă rugăm insistent, dacă se poate !...

— Bine ! Spuneam că turiștilor trebuie să le răspunzi la toate întrebările cu răspunsuri sigure, exacte. Dacă de exemplu conduc un grup prin București, iar unul mă chestionează din goana autocarului, unde locuiește celebra cîntăreață Margareta, foarte amabil îi răspund că a fost grozav de inspirat, întrucît drumul nostru trece chiar pe sub ferestrele ei și peste puțin timp îi arăt un balcon oarecare (numai să nu fie pavoazat cu rufe întinse la uscat). Credeți că a reținut adresa ? ! Dar ce decepție ar fi avut dacă i-aș fi spus că nu cunosc unde domiciliază idolul său! Ba și-ar forma și o părere proastă despre mine și instituția respectabilă pe care o reprezint!

— Îl scutiți cum s-ar spune, de două decepții...

— Ați sesizat just. În plus îi creez și o amintire plăcută !

— Vi s-a întîmplat să fiți contrazis vreodată ?

— Da. De mai multe ori, dar depășesc ușor asemenea momente !

— Chiar ? ! Cum ?

— De pildă mi s-a replicat o dată că numele de om vine de la vîrful cu același nume din Bucegi și nu că denumirea vîrfului vine de la om. Am răspuns că egalitatea dintre oameni își spune și aici cuvîntul !

— Dacă vă întreb pe unde ați umblat ieri, ce-mi spuneți ?

— Ce-mi vine în minte cu condiția ca locul să nu fie prea departe !

— Interesant...

— Interesant și frumos ! În meseria noastră nimic nu este neplăcut, nici chiar locurile care îmi provoacă plictis numai cînd le aud, dar să le mai și parcurg !

— Hm, de-ale meseriei ! Cu familia cum stați ?

— Mai mult stă ea, noi circulăm !

— Ce faceți cînd se pierde un turist de grup ?

— Îl declar la mica publicitate. Alteori zic mersi !

— Pînă acum s-a plîns cineva de dumneavoastră ?

— Da ! Unchiul.

— Pe motive turistice ?

— Bineînțeles !...

— Păreți totuși tînăr pentru renumele de care vă bucurați printre ceilalți colegi !...

— Aveți dreptate !

— Cum se explică această situație ?

— Eu sînt nepotul. Ghid este unchiul !

Corin Bianu

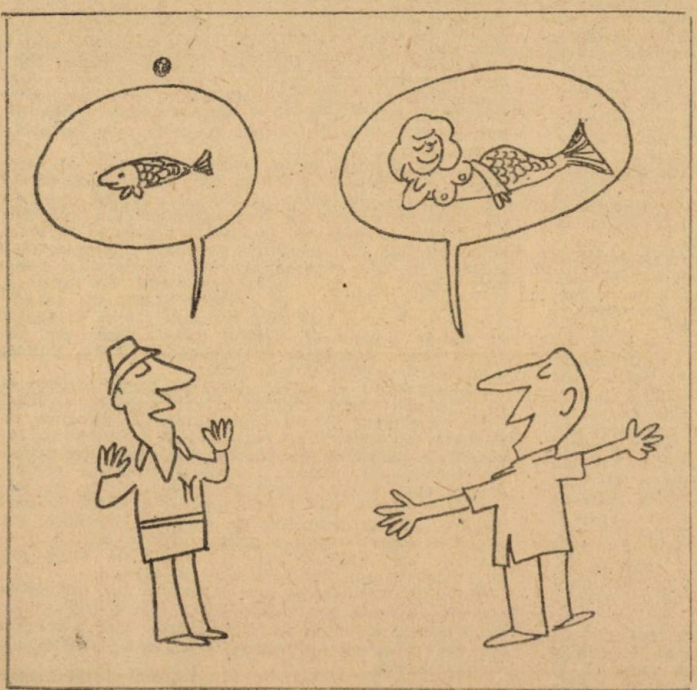

BREVIAR JURIDIC

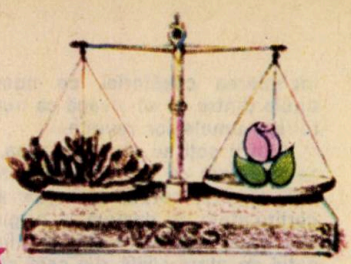

PENTRU TINERET

Tineretul societății noastre socialiste are largi posibilități de afirmare profesională și socială, oferindu-i-se toate condițiile pentru o participare reală, efectivă la conducerea treburilor obștești, la crearea chipului de mîine al patriei noastre. Rolului de mare însemnătate rezervat categoriei sociale a tinerilor, îi corespunde obligația corelativă a acestora de a se instrui temeinic din punct de vedere profesional, de a cunoaște, înfăptui și propaga politica partidului și legile țării. În situația unei societăți deosebit de dinamice «așezarea pe bază de norme legale a întregii activități economico-sociale, impune dezvoltarea și perfecționarea continuă a activității juridice, în conformitate cu realitățile noi ale țării noastre, cu ideologia materialismului dialectic și istoric, cu idealurile socialismului și comunismului.» (Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintarea României spre comunism.)

În cele ce urmează vom prezenta cîteva instituții juridice — din diferite ramuri ale dreptului-sperînd ca în această modalitate să venim în întîmpinarea și sprijinul dorinței de cunoaștere a tinerilor cititori.

Încheierea și înregistrarea căsătoriei

Avînd la bază uniunea liberă, spirituală și materială a cetățenilor de sexe diferite, familia crează cadrul firesc de creștere și educare a copiilor și este menită să contribuie la satisfacerea nevoilor de viață a membrilor ei, la stimularea eforturilor lor creatoare.

În scopul încheierii căsătoriei viitorii soți trebuie să facă personal, și în scris, declarație de căsătorie la comitetul (biroul) executiv al consiliului popular de la domiciliul sau reședința unuia dintre ei — de regulă, la sediul organului la care urmează a se încheia căsătoria. În cazul în care unul dintre viitorii soți nu se află în localitatea în care se va încheia căsătoria, el va putea face declarația de căsătorie la serviciul de stare civilă din localitatea în care se află, care are obligația să o trimită din oficiu și de îndată serviciului de stare civilă competent și care a fost indicat în declarație.

Odată cu declarația de căsătorie, viitorii soți trebuie să arate în fața delegatului de stare civilă numele de familie pe care s-au învoit să-l poarte în timpul căsătoriei. Potrivit dispozițiilor legale în materie, viitorii soți au următoarele posibilități în privința alegerii numelui pe care îl vor purta în timpul căsătoriei: să-și păstreze fiecare dintre ei numele avut înainte de căsătorie; să poarte amîndoi, după

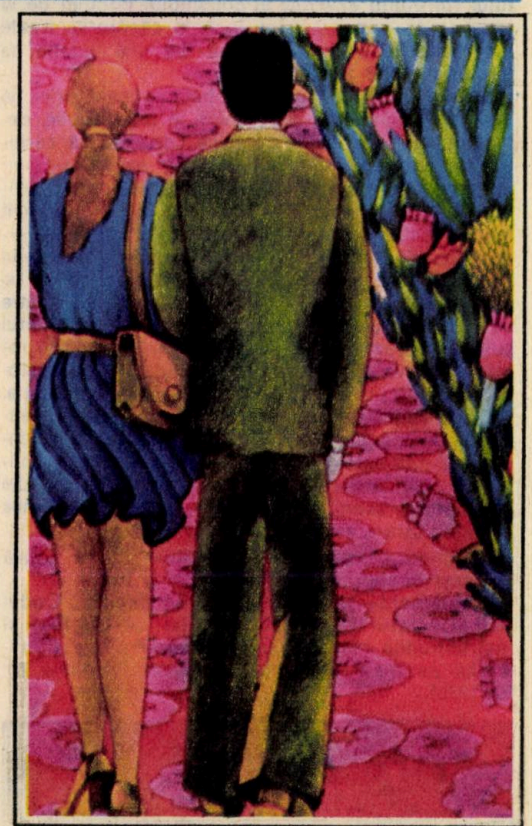

încheierea căsătoriei, ca nume comun, numele unuia dintre ei; să aleagă ca nume comun, în căsătorie, numele lor reunite.

Viitorii soți au, de asemenea, obligația de a prezenta odată cu declarația de căsătorie și următoarele «dovezi cerute de lege»: actele de identitate; certificatele de naștere în original; acte în original sau copii legalizate sau certificate de către delegatul de stare civilă, din care să rezulte desfacerea căsătoriei anterioare, sau încetarea căsătoriei anterioare (hotărîrea de divorț rămasă definitivă sau certificatul de deces); certificate medicale referitoare la starea sănătății viitorilor soți (care sînt valabile numai 14 zile începînd cu data emiterii lor) din care să rezulte în mod expres că viitorii soți se pot căsători. În plus de aceste acte, după caz, la dosarul de căsătorie vor trebui să se mai afle: autorizația Președintelui Republicii Socialiste România în cazul căsătoriilor unor cetățeni români cu cetățeni ai altor state sau cu persoane fără cetățenie; autorizația de căsătorie eliberată de către alte state în cazul căsătoriei dintre cetățeni români și cetățeni ai altor state; încuviințarea pentru încheierea căsătoriei înainte de termenul de 8 zile libere; decizia comitetului (biroului) executiv al consiliului popular pentru dispensă de vîrstă și grad de rudenie; procesul-verbal încheiat în prezența unui interpret în cazul căsătoriei cu cetățeni străini sau a surdomuților.

Căsătoria se poate încheia numai după trecerea a 8 zile libere de la data cînd a fost înregistrată declarația de căsătorie a ambilor viitori soți. Pentru motive temeinice, la cerere, președintele comitetului (biroului) executiv al consiliului popular de la locul unde urmează a se încheia căsătoria, poate încuviința ca aceasta să aibă loc mai înainte de termenul de 8 zile libere.

În ziua stabilită pentru încheierea căsătoriei, la sediul serviciului de stare civilă, în mod public, delegatul de stare civilă, după ce constată că cerințele legale sînt îndeplinite, că nu există opuneri întemeiate și nici împiedicări legale, va lua consimțămîntul viitorilor soți — moment în care potrivit legii noastre căsătoria se consideră încheiată — după care va întocmi, de îndată, actul de căsătorie care se semnează de soți cu numele de familie pe care s-au învoit să-l poarte în căsătorie și de către delegatul de stare civilă care a luat consimțămîntul soților. În baza actului de căsătorie, întocmit în registru, se va elibera soților certificatul de căsătorie, singurul act prin care se poate proba căsătoria.

După solemnitatea încheierii și înregistrării căsătoriei, delegatul de stare civilă este obligat să comunice comitetelor (birourilor) executive ale consiliilor populare care păstrează registrele de acte de naștere, exemplarul unu ale soților, mențiunea de înregistrare a căsătoriei.

Înregistrarea căsătoriei constituie forma legală de recunoaștere a acesteia de către stat.

(Reglementarea legală în Codul familiei, Codul civil, Decretul Consiliului de Stat nr. 278/1960 și Instrucțiunile Ministerului de Interne și ale Comitetului pentru Problemele Consiliilor Populare nr. 190/1970).

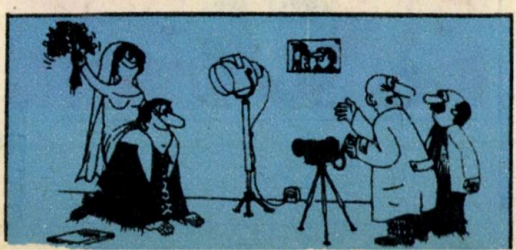

Temeinice garanții ale stabilității în muncă

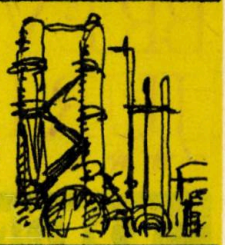

Potrivit dispozițiilor exprese ale Codului muncii, manifestîndu-se plenar umanismul socialist, s-a interzis unităților să desfacă din inițiativa lor contractul de muncă al persoanei încadrate în timpul incapacității temporare de muncă în care primește ajutoare de asigurări sociale, în caz de graviditate, în timpul concediului de maternitate și în perioada de alăptare, în perioada cît îngrijește copilul în vîrstă de pînă la 3 ani, precum și în timpul cît soțul satisface serviciul militar. Pentru rațiuni care se desprind lesne din chiar textul reglementării, pe cale de excepție, unitatea poate să desfacă totuși contractul de muncă al persoanei încadrate aflată în situațiile mai înainte enumerate în condițiile și cazurile strict reglementate, și anume:

— unitatea se mută în altă localitate și are posibilitatea să-și asigure pe plan local cadrele necesare;

— unitatea se mută în altă localitate, iar persoana încadrată nu acceptă să o urmeze;

— persoana încadrată în muncă se pensionează pentru limită de vîrstă ori pentru invaliditate de gradul 1 sau 2;

— cel în cauză este arestat mai mult de 60 de zile;

— persoana încadrată în muncă este condamnată definitiv pentru o infracțiune în legătură cu munca sa, dacă condamnarea o face necorespunzătoare postului pe care îl deține;

— instanța penală a pronunțat interdicția de exercitare a profesiei, temporar sau definitiv.

(Reglementarea legală Codul muncii.)

Pentru apărarea păcii și omenirii

Plutarh, încă din vremurile sale, scria că «este un lucru frumos să știi să te folosești de lucruri și de arme, însă mai presus este să n-ai nevoie de ele». Statul și partidul nostru, prin glasul celui mai autorizat al națiunii, președintele Republicii Socialiste România, tovarășul Nicolae Ceaușescu, dă consecvente dovezi de pace, participînd la toate acțiunile care promovează acest ideal de viață popoarelor, fiind autorul a numeroase inițiative de colaborare și pace.

Corespunzător angajamentelor asumate pe plan internațional, care exprimă fidel voința poporului nostru de a sancționa cu deosebită asprime pe

Fetiță cu porumbelul de Silviu Băiaș

acei care amenință pacea popoarelor și viața omenirii. În actualul Cod penal s-a introdus un capitol special dedicat sancționării infracțiunilor contra păcii și omenirii. În această diviziune sînt cuprinse următoarele infracțiuni:

— propaganda de război, adică răspîndirea de știri false, tendențioase sau inventate care servesc la atițarea la război, sau orice manifestări în favoarea dezlănțuirii unui război săvîrșite prin grai, scris, radio, televiziune, cinematograf sau alte asemenea mijloace;

— infracțiunea de genocid constă în săvîrșirea de fapte în scop de a distruge o colectivitate în întregime sau în parte, sau în grup național, etnic, rasial sau religios prin: uciderea membrilor colectivității, vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății, supunerea lor unor tratamente neomenoase, împiedicarea nașterilor, transferarea forțată a copiilor ș.a. Chiar și numai înțelegerea stabilită între mai multe persoane de a comite asemenea fapte se pedepsește;

— supunerea la tratamente neomenești a răniților ori bolnavilor, a membrilor personalului civil sanitare al Crucii Roșii ori a organizațiilor asimilate, a naufragiaților, a prizonierilor de război sau a oricăror alte persoane aflate sub puterea adversarului, ori supunerea acestora la experiențe medicale sau științifice care nu sînt justificate de un tratament medical în interesul lor, se pedepsește. Tot astfel se pedepsește și constrîngerea de a servi în forțele armate ale adversarului, luarea de ostateci, deportarea, dislocarea populației, condamnarea sau execuția nelegală, torturarea, mutilarea, exterminarea răniților, bolnavilor sau a oricărei alte persoane aflate sub puterea adversarului;

— sînt considerate infracțiuni contra omenirii și distrugerea unor obiective și însușirea unor bunuri aparținînd serviciului sanitar al adversarului sau Crucii Roșii. Se sancționează, de asemenea, și distrugerea în întregime sau în parte, precum și însușirea, sub orice formă, nejustificată de o necesitate militară, săvîrșite în proporții mari, a oricărui bun;

— asemănătoare este și infracțiunea de distrugere, jefuire sau însușire de valori culturale: monumente, construcții avînd valoare artistică, istorică, arheologică, muzee, mari biblioteci, arhive, opere de artă ș.a., dacă aceasta nu s-a făcut din stricte necesități militare.

Pentru infracțiunile aici arătate sînt prevăzute sancțiuni deosebit de aspre, proporționale cu marele pericol social pe care-l prezintă faptele incriminate, mergînd de la pedeapsa închisorii cu durată de 5 ani pînă la 20 de ani, iar pentru cele mai grave dintre ele prevăzîndu-se chiar și pedeapsa cu moartea.

(Reglementarea legală: Codul penal R.S.R.)

Măsuri de îmbunătățire a activității de aplicare și de popularizare a legislației

Legile statului nostru exprimă voința și interesele întregului popor, servesc întăririi orînduirii socialiste și înfloririi patriei, creșterii continue a bunăstării celor ce muncesc, asigură manifestarea liberă a aptitudinilor și capacității fiecărui cetățean în viața politică, economică și social-culturală. Toate acestea explică noua atitudine față de legi a cetățenilor, creșterea conștiinței înaltelor răspunderi și îndatoriri ce le revin față de societatea socialistă. Dar oricît de corespunzătoare sînt actele normative, pentru a fi întocmai transpuse în viață, trebuie să fie cunoscute. Iată de ce, organelor de conducere ale ministerelor, celorlalte organe centrale și locale, conducerilor unităților socialiste li s-a instituit prin lege obligația ca îndată după publicarea fiecărei legi sau a altui act normativ care interesează domeniul, ramura sau raza lor de activitate, să ia următoarele măsuri:

— să organizeze, în formele cele mai potrivite studierea temeinică a prevederilor legale, de către personalul care are atribuții în aplicarea acestor prevederi;

— să asigure condițiile materiale și luarea tuturor măsurilor tehnice și organizatorice necesare pentru aplicarea imediată a prevederilor legale în toate unitățile socialiste;

— să asigure controlul permanent asupra modului în care se realizează, în aparatul propriu și în unitățile din subordine, aplicarea prevederilor legale și pregătirea personalului care are atribuții în acest domeniu;

— să ia orice alte măsuri privind aplicarea legislației în domeniul lor de activitate.

Organele și organizațiile socialiste să înscrie în planurile de perfecționare a cadrelor, întocmite în temeiul Legii nr. 2/1971 privind perfecționarea pregătirii profesionale a lucrătorilor din unitățile socialiste, teme privind cunoașterea legislației, asigurînd totodată verificarea periodică a modului în care acești lucrători și-au însușit prevederile legale și făcînd din aceasta un criteriu pentru menținerea sau promovarea în funcție.

Prin lege se recomandă organizațiilor sindicale și obștești să sprijine acțiunile de popularizare a legislației și să organizeze, potrivit statutelor lor, acțiuni proprii destinate a asigura cunoașterea și respectarea de către toți membrii lor a prevederilor legale.

(Reglementare legală: Decretul Consiliului de Stat nr. 468/1971).

Vasile Popa

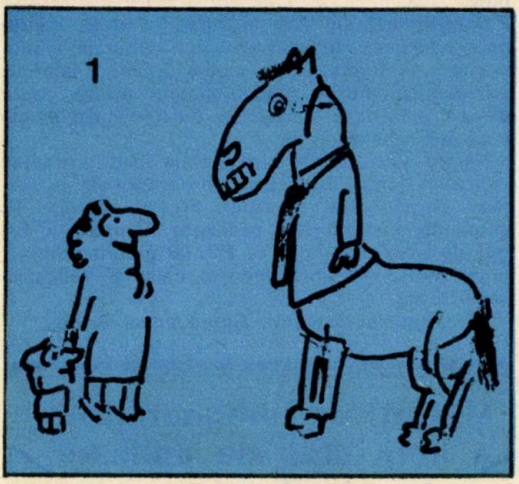

DII, CĂLUȚULE!

ORIZONTAL: 1) Plimbare a calului pentru încălzire și pentru prezentare în fața publicului, înainte de intrarea în concurs • Tub gol! 2) Conte care a fondat un premiu ce a devenit unul dintre cele foarte importante, disputat pentru prima oară în Anglia, la Doncaster, premiu acordat cailor de 3 ani • Naturală, defectuoasă sau artificială, reprezintă diferitele momente din timpul evoluției unui cal, momente în care calul își pune în funcțiune întregul mecanism al corpului său. 3) ...de Barbu, cunoscută cîntăreață română de operă • Poziția „înainte" adoptată de către jochei în timpul curselor. 4) Linia curbă care leagă stîlpii din stînga pistei ce delimitează cîmpul de alergări (pl.) • Accesoriu supranatural al armăsarilor din basmele noastre populare. 5) Lac în America de Nord • Navigator rus • Cățelul pămîntului! 6) Acord final ! • Bune de ras • Localitate în Canada. 7) Ca un fulg (pl.) • Alice. 8) „Vehicule" pe două roți întîlnite în istoria hipismului la multe din întrecerile începutului de veac (sing.). 9) Rîu în U.R.S.S. • Supranume pentru un cal care aleargă nemaiîntîlnit de repede. 10) Grija cu care un crescător trebuie să se apropie de cai • În forță. 11) Animal...nărăvaș • Un cal vijelios, iute, greu de stăpînit.

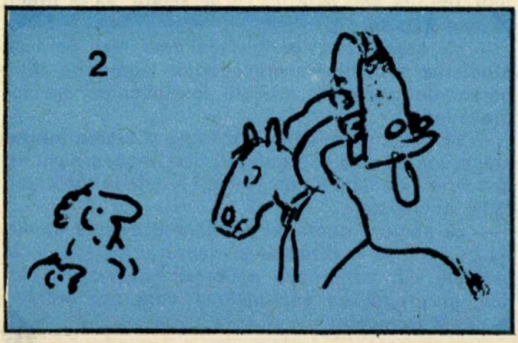

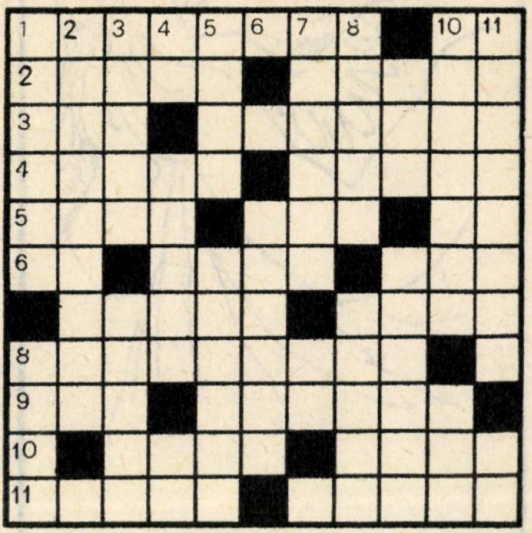

VERTICAL: 1) Ordinea sosirii primilor trei cai, afișată de către judecătorul de sosire • Nume specific dat între amatorii de hipism hipodromului. 2) Cele mai bune performanțe ale unor cai rezultate în toată activitatea lor pe hipodroame. 3) Aleargă foarte iute • A alerga, referindu-se la un armăsar. 4) M • Plin de sîrg • Suprafață agrară. 5) Interjecție • A zvîrli din șa, verb caracteristic în activitatea de domesticire a unui cal. 6) Ținut din Orientul Apropiat și Mijlociu. 7) A fi într-un concurs strict hipic • Iele! 8) Într-un ritm susținut, ca o alergare de trap • Înalți. 9) Interjecție cu care se cheamă rațele • Vechi termen pentru slujbașul însărcinat cu strîngerea cailor dați de țărani pentru nevoi momentane sau pentru un anumit timp. 10) Cai cu mersul rapid în care se mișcă simultan un picior din față și piciorul opus dinapoi • Nu duce lipsă. 11) Se spune despre acei cai sau jochei care nu renunță cu una cu două, la unul dintre primele locuri într-o cursă • Hop și așa!

Dicționar: ERIE, ERT, OSO, UIL, IRAI, UCI.

Picături din SEVA CU PUTERE MAGICĂ

Arhimede (287—212 î.e.n.), vestit matematician și fizician grec al antichității, este autorul unor invenții legate de apă, printre care mașina pentru irigatul cîmpurilor (șurubul lui Arhimede) și o mașină în spirală de ridicat apa, întrebuințată pentru secarea mlaștinilor. Tot el a descoperit și unul din principiile fundamentale ale hidrostaticii, care îi poartă numele: orice corp cufundat în apă pierde o parte din greutatea sa, egală cu greutatea volumului de apă dislocuit.

Încă acum 2000 de ani, Thales din Milet vedea în apă «începutul a tot ce există», fiind convins că apa este elementul primordial, din care au luat naștere toate celelalte. Vechii greci spuneau că «Apa este cel mai bun lucru», în timp ce Leonardo da Vinci preciza: »Apei i-a fost dată puterea magică de a deveni seva vieții pe pămînt».

La canalele și apeductele pretorului Marcius au lucrat timp de 4 ani peste 3000 de oameni, care au construit cu desăvîrșită pricepere un sistem foarte reușit. Costul acestei lucrări a fost de aproape 200 milioane de sesterți, ceea ce, transformați cu totul aproximativ în valori actuale, ar reprezenta peste 600 milioane de lei! Comparativ cu avuția socială redusă din acea vreme, cifra este într-adevăr impresionantă!

Puterea hidroenergetică a tuturor fluviilor și rîurilor de pe planeta noastră este egală cu 850 milioane kilowați.

În China se spune că apa de băut este de mai multe calități. Apa de munte este cea mai bună, urmată fiind de apa de rîu și apa de fîntînă. Această clasificare îi aparține călugărului savant Lo-iun care a trăit în timpul dinastiei Tan.

Potopul despre care vorbește biblia n-a fost altceva decît o revărsare catastrofală de ape, care au acoperit complet regiunile dintre Tigru și Eufrat. După Usserius, catastrofa s-a produs în anul 2348 î.e.n.

O scurtă incursiune în istorie ne duce pînă la începutul celui de al III-lea secol î.e.n., cînd s-a construit unul dintre primele canale de alimentare cu apă a Romei de către cenzorul Appius Claudius, cel care la cîțiva ani după alegerea sa, la 312 î.e.n., a realizat renumita «Via Appia», șoseaua de acces dinspre sudul orașului. Sistemul de alimentare cu apă amintit mai sus avea o lungime de «numai» 17 km!

Înainte de a se numi Mississippi, în 1519, spaniolii îl botezară Rio del Espiritu Santo, în 1673 francezii îi spuneau fluviul Colbert. Mississippi provine din limba indu și înseamnă «tatăl apelor».

Proprietatea argintului de a distruge bacteriile de putrefacție și sporii vegetali din apă era cunoscută și folosită încă din antichitate în Egipt, în India, în Persia. Împăratul vechilor perși, Cirus (558—529 î.e.n.), în timpul campaniilor militare, păstra apa pentru soldații săi în vase de argint.

O originală atracție prezintă pentru turiști orașul Benares din centrul Indiei. În această localitate de pe malul fluviului Gange se găsesc nu mai puțin de 1500 de temple hinduse!

Crezi că poți să ții un secret?

ALIMENTAȚIA ȘI IGIENA ÎN EXCURSIA LA MUNTE

Organismul omenesc pentru a putea trăi și a se dezvolta în condiții normale are nevoie de alimente care trebuie să conțină toți factorii nutritivi indispensabili. Efortul făcut de-a lungul unei drumeții sau excursii are drept consecință o consumare mai rapidă și mai intensă a rezervelor organismului. Această pierdere trebuie înlocuită printr-o alimentație corespunzătoare, rațională, cu alimente ușor digerabile, reduse cantitativ dar cu valoare calorică ridicată și pe cît posibil proaspete.

În «meniul» zilnic al turistului vor trebui să intre alimentele proteice, energetice (grăsimi și substanțe zaharoase) sărurile minerale și vitaminele. Micul dejun și cina se recomandă să fie mai consistente decît prînzul. Se recomandă, dată fiind existența unei legături între digestie și efort, ca micul dejun să se ia dimineața cu minim o oră înainte de plecare; masa de prînz va fi servită după o oră de odihnă, iar cina pentru a nu provoca insomnie să fie luată cu 1—2 ore înainte de culcare.

Experiența a arătat că cele mai utilizate alimente pentru drumeții și excursii sînt:

Glucidele: sub formă de zahăr și miere care sînt ușor asimilate de organism, dulceață, gem, rahat, ciocolată, biscuiți, prăjituri, bomboane, pîine, orez care este foarte hrănitor și fierbe repede. Mierea este cea mai ușor și total asimilabilă. Zahărul conține 95% glucide și se asimilează repede asigurînd un minunat «combustibil» necesar efortului muscular din timpul excursiei. Se recomandă consumarea unei cantități de 100 g — 250 g de zahăr, miere sau alte dulciuri concentrate.

Grăsimile: unt, margarină, slănină, costiță — utilizate mai ales în excursiile de iarnă, sau la altitudini înalte.

Proteinele și albuminele. Substanțele proteice din alimente servesc la înlocuirea celulelor uzate și la formarea unor celule noi. De aceea proteinele se mai numesc și substanțe plastice. În ordine crescîndă, alimentele cu cea mai ridicată valoare nutritivă sînt: laptele, brînzeturile, ouăle, carnea, peștele, fulgii de ovăz etc. Datorită valorii alimentare deosebite laptele este denumit aliment complet, tot atît de necesar ca și odihna, fiind în același timp reconfortant. Laptele și produsele lactate conțin pe lîngă substanțe proteice și grăsimi, zahăr (sub formă de lactoză) și săruri

SIMPLU PĂREA

Ce e funicularul?

ȘOFERUL: Troleibuz alpin.
CONSTRUCTORUL: Lift fără bloc.
SPORTIVUL: Halterofil electric.
MACARAGIUL: Macara pentru oameni.
ELECTRICIANUL: Urcuș mecanic.
AVIATORUL: Elicopter pe sîrmă.
TÎMPLARUL: Dulap aerian.

Ce e cabana?

ȘOFERUL: Locuință cu teleferic la scară.
COPILUL: Creșa alpiniștilor.
GEOLOGUL: Caturi peste straturi.
OSPĂTARUL: Bodegă montană.
ALPINISTUL: Popas cu confort sporit.
FEROVIARUL: Haltă de noapte.
CONSTRUCTORUL: Odăi cu acces la nori.

Ce e cortul?

ȚESĂTORUL: Pînză luată în bețe.
CROITORUL: Pardesiu de noapte.
SĂTEANUL: Colibă textilă.
TURISTUL: Garsonieră la purtător.
HOTELIERUL: Cameră pliantă.
ALPINISTUL: Rucsack de locuit.
ZOOLOGUL: Cochilie umană.

minerale, contribuind la creşterea rezistenţei organismului. Se va consuma şi carne friptă sau afumată, cîrnaţi, conserve de carne etc.

Alţi factori indispensabili care nu trebuie să lipsească din alimentaţia turistului sînt vitaminele, ceea ce impune în timpul excursiei să se consume fructe sau zarzavaturi crude-bogate în vitamine.

La alcătuirea meniului se va ţine seama şi de volumul şi greutatea alimentelor, întrucît fiecare îşi poartă rucsacul în spinare! Este bine ca atunci cînd pe itinerarul fixat sînt cabane, să ne limităm a căra un volum mai mic de alimente, deoarece cabanele sînt bine aprovizionate şi ne pot oferi mese cu meniuri variate.

Pentru păstrarea alimentelor se recomandă utilizarea cutiilor de aluminiu, material plastic sau pungi de polietilenă bine închise.

Carnea şi produsele din carne pot fi păstrate 24 de ore fără a se altera dacă vor fi învelite într-un strat dublu de frunze de urzică şi apoi în material plastic şi ţinute la umbră în bătaia vîntului.

Untul se va păstra în apă rece sărată, pe care o schimbăm la 12 ore, iar vasul se ţine la răcoare.

Pîinea, cozonacul şi checul se păstrează bine pentru 48 de ore dacă sînt ţinute într-o pungă de material plastic. Un măr pus în cutia de tablă sau plastic în care ţinem pîinea împiedică uscarea ei.

Conservele trebuie consumate în aceeaşi zi în care au fost desfăcute, altfel ele se alterează şi riscăm să ne îmbolnăvim. Atenţie la conservele (cutie sau borcan) care au capacul bombat, înseamnă că în interior s-a produs o fierbere, iar conţinutul este alterat. Nu le consumaţi!

1—2 tablete de viplex luate în timpul zilei completează alimentaţia şi ne ajută să facem faţă efortului fizic inerent oricărei drumeţii.

Încă înainte de a porni la drum este necesar să ne facem o autoeducaţie, factorul voinţă fiind determinant pe tot parcursul excursiei. Atît foamea cît şi setea trebuie stăpînite, cumpătarea ocupînd şi aici un loc de cinste.

În timpul excursiei, prin transpiraţie se pierde o importantă cantitate de lichid împreună cu sărurile care au proprietatea de a reţine lichidul în organism. Apare astfel setea! Drumeţul cu experienţă ştie că o alimentaţie raţională, echilibrată îl poate feri de efectele neplăcute ale setei. Deci un consum de săruri şi chiar de sare de bucătărie care reţin apa în organism. Nu este rău obiceiul ca înaintea plecării în excursie să se consume la masă 5—6 g de sare cu pîine după care se bea apă. Obiceiul unora de a se opri la diferite intervale de timp pentru a mînca sau a bea apă este cu totul neindicat. Este bine să se consume apă doar la cele trei mese şi în mod excepţional la un popas dar după un repaus de 10—15 minute, întrucît sînteţi încălziţi de efortul făcut pe drum. Abuzul de apă îngreunează circulaţia sîngelui şi obosesc inutil inima.

Este bine să ne luăm apă în ploscă sau în termos, apa luată din rîuri sau lacuri se bea după o fierbere prealabilă de 30 de minute, după care este apoi răcită. Pentru dezinfectarea unor ape puteţi turna la fiecare litru 20 de picături de apă oxigenată (soluţie 3%) sau 7 picături de soluţie de hipermanganat de potasiu (soluţie 1%).

O băutură excelentă este ceaiul slab, îndulcit, la care se adaugă lămîie.

O cafea naturală sau o cacaua pot fi băute dimineaţa.

Băuturile alcoolice inclusiv berea sînt total contraindicate în timpul mersului sau al urcuşului, deoarece după o scurtă perioadă de excitaţie produc moleşala organismului. Iarna alcoolul ne întinde o capcană periculoasă. La început ne face să simţim mai puţin frigul ca apoi prin pierderea mare de căldură care o provoacă ne poate duce pînă la îngheţ. Seara, înainte de culcare, în mod excepţional este îngăduit un pahar de vin, bere sau un păhărel de băutură mai tare.

Igiena îşi are şi ea locul ei bine stabilit pe tot parcursul excursiei. De mare însemnătate este supravegherea respiraţiei astfel încît, în special la urcare, aceasta să nu întîmpine dificultăţi şi să nu apară senzaţia lipsei de aer (dispnee) datorată dereglării ritmului respirator normal. În astfel de situaţii e bine să facem o expiraţie profundă, «şuierătoare» pe gură şi numai apoi să inspirăm profund.

Se va avea grijă pentru refacerea capacităţilor organismului de un somn bun şi suficient.

Tacîmurile, vasele, farfuriile etc. se vor spăla imediat după întrebuinţare folosind apă cu detergent sau săpun după care vor fi clătite de 3—4 ori cu apă rece. Dacă au prins miros turnaţi în apă puţin oţet.

Legumele şi fructele nu vor fi mîncate nespălate.

Spălaţi-vă pe mîini cu apă şi săpun înaintea fiecărei mese; de asemenea corpul trebuie spălat zilnic dimineaţa şi seara, ca şi dantura.

Din echipamentul turistului trebuie să facă parte şi o mică trusă sanitară care să cuprindă un minimum necesar: pansament steril, apă oxigenată, rivanol, vată, leucoplast, tinctură de iod, alcool, alifie sulfamidată, piramidon, aspirine, antinevralgice, purgative, faşă elastică, Burow etc.

În cazul unei intoxicaţii alimentare manifestată prin greţuri, dureri abdominale, convulsii se va încerca provocarea vărsăturilor pentru evacuarea conţinutului gastric. Bolnavul va sta în repaus la umbră, i se vor pune comprese umede la cap şi i se vor da lichide, în special ceai de mentă, cîte puţin. Dacă nu se ivesc semne de ameliorare va fi transportat la spital

Grupaj alcătuit de
Venera Popescu

Ce e rucsackul?

MEDICUL: Cocoaşă artificială.
TÎMPLARUL: Şifonier cu fermoar.
GOSPODINA: Sacoşă de munte.
SĂTEANUL: Boccea evoluată.
ELEVUL: Ghiozdan pentru alpinişti.
HALTEROFILUL: Halteră cu curele.
HAMALUL: Valiză de spate.

Ce e trenul?

PICTORUL: Peisaje pe roţi.
NATURALISTUL: Şarpe fumător.
TURISTUL: Excursie pe canapea.
FEROVIARUL: Pretextul gărilor.
TAPIŢERUL: Canapele nomade.
TUTUNGIUL: Vehicul superlong.
LENEŞUL: Stai mergînd.

V.D. Popa

AMINTIRI *despre oameni ai munților*

În 1979, de ziua mea de naștere, am primit în dar de la cel ce mi-a fost primul conducător de excursie pe vîrful bătrînului Ceahlău în anul 1925, doctorul și inimosul turist Dumitru Marinescu Slatina, între altele, o broșurică. Se numește **Călăuza mică, sfaturi pentru domnii excursioniști.** Autor era Moș Butmăloi. Astfel, după ani și ani, acest nume mi-a revenit în minte, după o scormonire adîncă în cenușa așternută peste tăciunii amintirilor.

Citind cărticica, mi-am dat seama cîtă dreptate avea Moș Butmăloi, Moș Niculae Butmăloi scriind aceste cuvinte: **Doamne, bună-i tinerețea și urîtă bătrînețea.** Am reflectat la acestea mai ales că, scînteia amintirii despre el s-a aprins în mine, cum spuneam, atunci în ziua împlinirii celor 71 de ani! De cînd îl cunoscusem, pe el și pe iubita lui soție, Mina, trecuseră 46 de ani!

...Era în ziua de 4 iulie 1925, după prima noapte petrecută într-o cabană, în casa de adăpost de la Peștera Ialomiței a Turing Clubului României. După efortul făcut în ziua precedentă — alături de profesorul de științele naturii, Sim. Șt. Radian, însoțit de studenții cu care fusese într-o excursie de studii pe traseul: Sinaia, Poiana Stînii, Piatra Arsă, Vîrful cu Dor și apoi prin frumoasa pădure Cocora, la Casa Peștera — seara am dormit adînc. Profesorul îmi spusese, în ajun, așadar în 3 iulie, că am venit pe drumul ce purta atunci numele lui Niculae Butmăloi. Astăzi, atît eu cît și mulți alții reflectăm mirați la faptul că în zilele noastre nu se mai numește așa?!? A greșit cu ceva în viață acest om?

Acum mă întreb: «Voi putea oare să uit vreodată serile de 3 și 4 iulie ale anului 1925? Nu. Și iată dovada: această mică spovedanie»...

La miezul nopții de 3 iulie, clopotele schitului Peștera băteau solitar. Dangătele lor se împrăștiau peste întinsul văilor și peste crestele Bucegilor. M-am trezit și, părăsind așternul cu puternic miros de fîn proaspăt cosit, m-am furișat afară.

O noapte de vis! Din mijlocul firelor de iarbă stropite de rouă, o orchestră de greieri cînta nestingherită. În vale, spre schit, se zăreau fantomatic siluetele călugărilor care, la lumina licărindă a lumînărilor, se îndreptau spre micul schit. Înaltul cerului era bătut cu nestemate ce străluceau parcă mai puternic ca altă dată. Dinspre Obîrșii, cornul palid al lunii, Craiul nou, începuse să urce timid pe firmament, călătorind departe pe Calea Lactee. De jos, de lîngă prispă, auzeam răsuflările celor doi dulăi negri, lățoși, ai Moșului. Ialomița, apa zglobie ce o văzusem ziua că se strecura printre stînci și bolovani, își trimitea către mine murmurul ei ciudat chemîndu-mă, parcă, să-mi spună povestea ei. Un lătrat singuratic de cîine, de la vreo stînă, marca în acel moment, poate apariția unei jivine. Semnalul lui credincios era avertizarea ciobanului, stăpînul său și al mioarelor ce le păzea alături de el. Aerul era rece, tăios. Brazii înalți în foșnetul lor tăinuiau parcă un secret. Primele raze de lumină ale dimineții m-au găsit tot în așternutul primitor. Oare visasem?

A doua noapte a fost extraordinară pentru mine, adolescentul de 17 ani ce primisem în ajun așa zisul «botez al muntelui». În fața cabanei, moș Butmăloi atîța vîlvătăile unui foc. Crengile de brad trosneau, iar mirosul de rășină plutea în atmosferă. Studenții, profesorul și eu stăteam în jurul lui. Eram numai ochi și urechi. Moșul parcă vorbea cu el însuși. Ne privea cu coada ochiului. Așa a fost începutul. Apoi s-a deslănțuit într-o cascadă de povești, întîmplări vînătorești și sfaturi. În timp ce vorbea, mîinile lui nu-și găseau astîmpăr: deasupra tăciunilor, mînuiau cu măiestrie o frigare sprijinită pe niște pirostrii în care era înfiptă o frumoasă pulpă de berbec. Mirosul cărnii fripte, datorat sucului ce picura pe tăciuni,

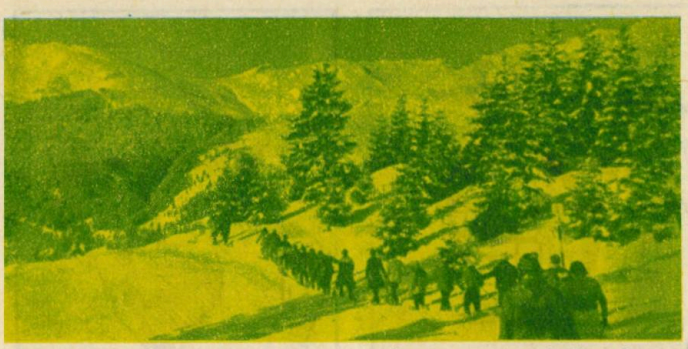

alături de cel al cimbrului, slăninii și usturoiului cu care moșul împănase pulpa, plutea deasupra focului într-un nor aburiu.

Dar, iată, moșul a terminat treaba. Din preajmă, a luat niște țepușe și, bisturiind carnea rumenită, ne oferi fiecăruia cîte o halcă. Sucul șiroia peste pîinea proaspătă, atunci scoasă din țestul din lut de lîngă cabană de către Mina. Participam astfel, acolo în noapte, la un festin neobișnuit...

Cine a fost însă, de fapt, Moș Niculae Butmăloi?

În mica lui călăuză scria, între altele: «Eu de patruzeci de ani de cînd tot umblu prin munți...»

În anul 1927 a apărut cărticica amintită la Institutul de arte grafice «Sportul» și el, moșul, afirma că picioarele lui au început a-l purta pe înălțimi cu mulți ani în urmă. Ce vîrstă să fi avut atunci? Un mic calcul ne oferea posibilitatea să plasăm începutul drumețiilor lui pe munte prin anul 1887. Să tot fi avut 20 de ani! Deci, în 1925 avea ceva mai mult de 60 de ani. Părul alb ca neaua crestelor ieșea abundent de sub căciula lui țurcană neagră ca și oaia ce fusese sacrificată pentru confecționarea ei. Tuleiele din bărbuța și mustățile, ce-i încadrau fața luminoasă, deveniseră și ele colilii. Avea permanent în mînă un lung toiag de care nu se mai despărțea. Așa mi s-a înfățișat atunci moș Butmăloi, cel ce a fost cioban, deschizător de noi drumuri și poteci în munte, vînător iscusit, marcator de poteci. În acel an era, chiar de la inaugurare, cabanierul primei case de adăpost a Turingului în Bucegi.

Știa să-și primească oaspeții astfel încît, în scurt timp, buhul i s-a dus repede pe întreaga Vale a Prahovei, curînd depășind valea și masivul muntos al Bucegilor. Alături de el, îi stătea în ajutor Mina, soția lui; o gospodină neîntrecută și care, cu începere chiar de atunci, îndeplinea și funcția de operator meteorolog la stația ce luase ființă.

Cine a trecut pe la Casa Peștera în acele timpuri și a răsfoit caietul de amintiri a putut afla cum turiștii vremurilor de mult uitate, dar veșnic treze în amintirea celor ce mai sînt în viață, își dezvăluiau adevărata stimă și mulțumire pentru modul cum acest om a știut să stea nemijlocit în ajutorul lor. Gîndul și fapta lui i-au fost toată viața la muntele lui drag, iar în cărticică ultima frază este următoarea: **«Dacă vreți să simțiți viața din plin, luați drumul munților. Pe aici toate tot mai frumoase îți par și dragostea-i mai dulce. Și sus de tot, unde abia zărești — că parcă te furnică să te uiți — sus de tot v'așteaptă moșul sfătos și v'a scris acestea ca să vă vadă venind tot mai voioși și mai fără bătaie de cap, că atîta bucurie i-a mai rămas acuma, sosirea excursioniștilor».**

Niculae Butmaloi nu a fost însă singurul care a înțeles că acolo sus întotdeauna trebuie să existe cineva care să facă astfel ca cel ajuns pînă acolo să simtă grija și dragostea sinceră a cabanierului. Am cunoscut și pe alți îngrijitori de cabane. Pe Tom și Maria Stănilă i-am văzut pentru prima oară chiar în ziua inaugurării cabanei de la Omul, căreia i s-a dat numele de Mihai Haret, după numele președintelui Turingului de atunci, nume care nu se mai păstrează astăzi.

Era 7 august 1926 și cei peste 300 de turiști stăteau zgribuliți în mijlocul naturii nu prea darnice în acea zi, cu ploaie, frig și zloată, ascultînd ceremonia inaugurării celei de a doua cabane a societății. Pornise în activitatea ei pe culmi, cu dreptul. Curînd și despre această familie de cabanieri s-a dus vestea. Străduințile ei, acolo în creștetul Omului, unde vremea bună este așa de rară, au fost repede cunoscute de toți megieșii turiști rătăciți pe creasta cea mai înaltă a Bucegilor.

La Casa Peștera, după un timp, Mihai Haret a numit un nou cuplu de cabanieri: Grigore și Aurica Pescaru. Grigore a fost unul din cei trei frați care au construit din temelii casa Omul. A fost ginerele lui Butmăloi. Și ei au călcat pe urmele înaintașilor menționați. Grigore și Aurica mai trăiesc. Locuiesc în Bușteni pe strada Nestor Urechia. El, azi Moș Grigore, are peste 80 de ani și ori de cîte ori ne vedem călătorim pe norii amintirilor pînă acolo sus.

Dar, vai! cei de atunci, cînd rar mai ajungem la vreo cabană, parcă sîntem veniți de pe alt tărîm, necunoscut celor de astăzi; atunci era la cabană liniște, azi vacarm; atunci respect pentru tot ce te înconjura, astăzi indiferență. Cabana era pe vremuri adevărat loc de refugiu, astăzi, uneori este loc de dezmăț. Aerul ozonat și dătător de viață este poluat de fumul de tutun prin care zărești ca prin ceață Nu de mult, poposind la cota 1500, la frumosul restaurant de aici, am cerut un ceai.

— Ceai? am auzit spunîndu-mi mirată ospătărița, cu multă ostentație în glas. Așa ceva nu servim. Aici nu vin oameni bolnavi.

Am vrut să o lămuresc că ceaiul îl beau și oamenii sănătoși dar aruncîndu-mi ochii la celelalte mese am văzut că fata avea dreptate. Eram singurul «bolnav», deoarece pe fețele de masă colorate stăteau, drepte și neclintite, sticle de diferite mărimi și cu etichete îmbietoare pentru «turiștii» sănătoși... Și cînd mă gîndesc că Moș Butmăloi exprima și aceste gînduri: **«Mai sînt unii care nu pornesc la drum fără băuturi spirtoase:** Și conchidea: **«e bine dacă ai băut un pahar s-o pornești la drum, altfel te moleșești și te face greoi.»**

Din păcate, astăzi nu mai este nevoie ca «turiștii» de genul celor menționați de Butmăloi, și care se găsesc cu duiumul la cabane, să plece la ei cu băuturi spirtoase; frumoasele și primitoarele case de adăpost din munte dispun de suficiente băuturi. Prea puțini cabanieri îți mai spun astăzi vreo poveste sau îți dau vreun sfat. Gîndul multora dintre ei este la îndeplinirea planului și, dacă se poate, la chiverniseala buzunarului propriu. De unde să știe ei ce este acela ceai din florile pădurii și muntelui? Mă întreb de aceea, în final: Acesta să fie rostul casei de adăpost acolo sus?

Vasile A. Marinescu

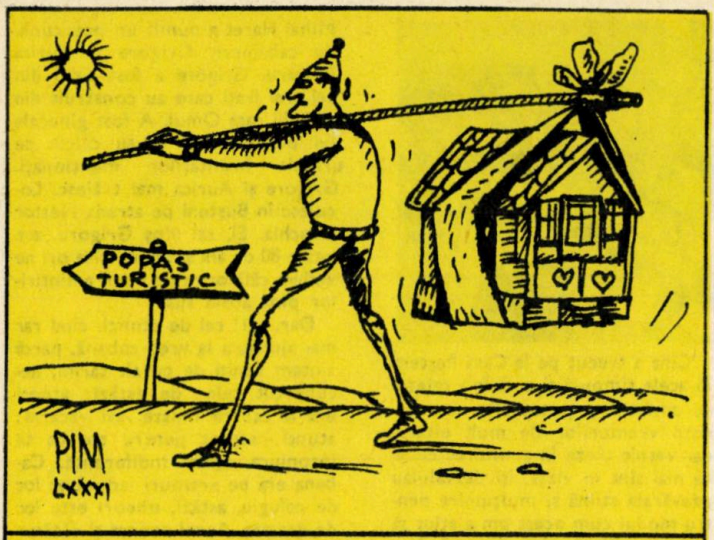

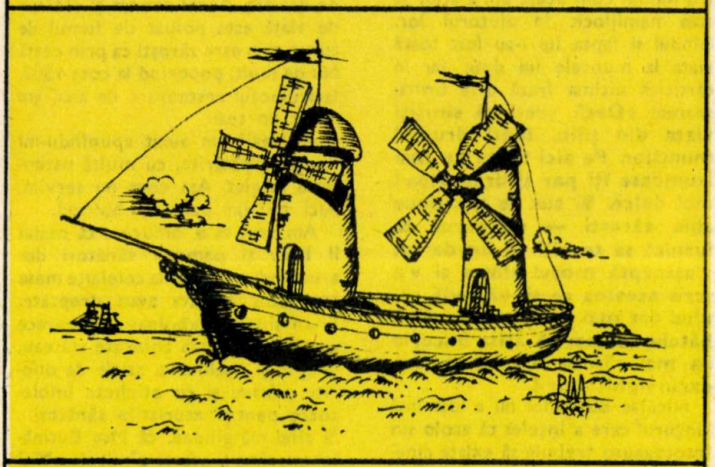

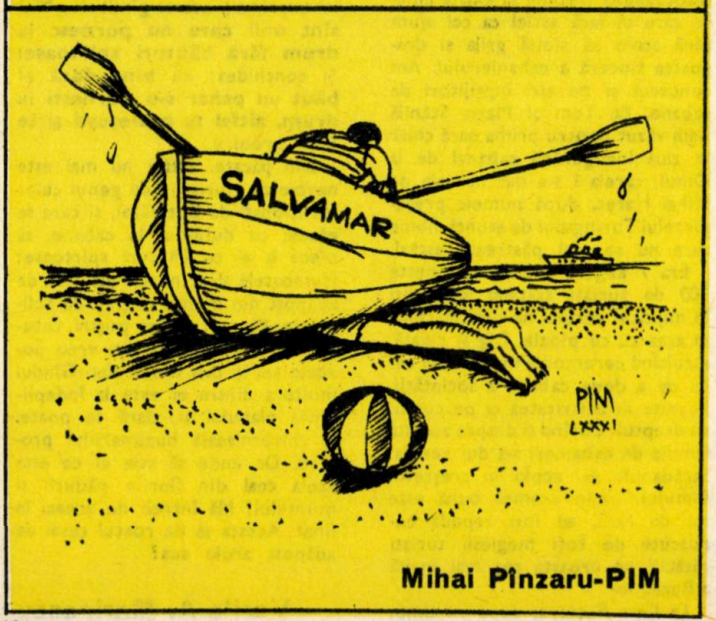

Mihai Pînzaru-PIM

sfaturi pentru drumeți

● Dacă preferați scurtătura, din rațiuni de timp, puteți întîlni diverse jivine care preferă scurtătura din rațiuni de... spațiu!

● Nu vă aventurați după floarea de colț, monument al naturii, că încălcați legea și dați apoi... din colț în colț!

● Excursia în grup, dă posibilitatea împărtășirii impresiilor. Drumețul solo, vorbește în... sinea lui!

● Nu vă aventurați să urcați pe munte cînd plouă cu găleata. Dacă-i scapă și vă nimerește o... găleată în cap!?

● Dacă ați plecat în excursie și ați uitat să luați tranzistorul, să nu regretați. Veți asculta cu mai multă plăcere... trilurile păsărelelor!

● Tinere excursioniste! Nu plecați prin pădure de una singură. Că puteți întîlni un lup... singuratic!

● Dacă v-a speriat vreo jivină prin pădure, puteți scuipa în sîn. Dar nu în... sînul naturii!

● Dacă dați peste urs la mure, urați-i «poftă bună» fără să-i mai așteptați... mulțumirile!

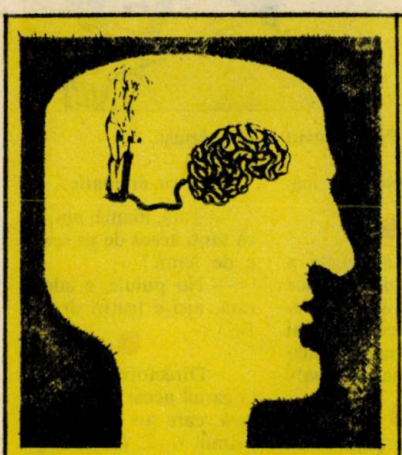

Viorel Teoc-Nasta

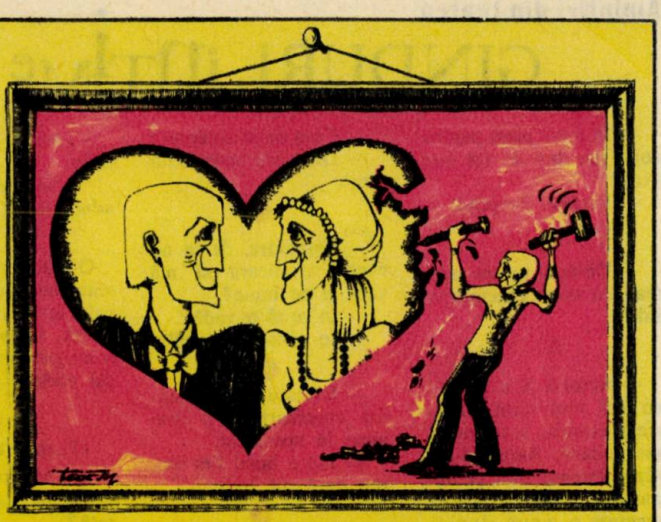

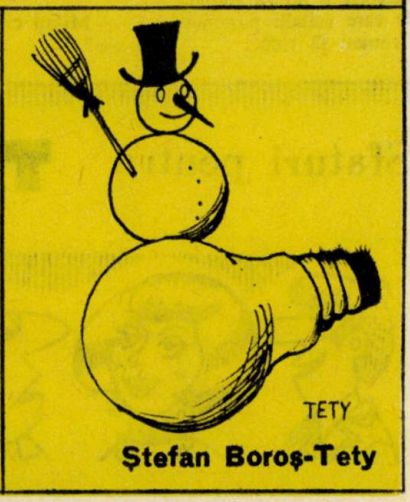

Ştefan Boroş-Tety

JOCURI DE CABANĂ

CRIPTOGRAME

La adresele de mai jos găsiți muzee memoriale. Le puteți identifica, rezolvînd criptogramele respective (pornind dintr-un anume colț și utilizînd săritura calului).

1. Str. C.T. Grigorescu 1, Ploiești.

	I		E	
A		A		O
L		A		L
I		C		R
	A		G	

2. Comuna Mircești.

		A	I	R	
V		I		E	
A		L		E	D
	A		N	C	

3. Comuna Vînători Neamț.

		M		S		
		A	V	I		
O		H		L	U	E
		N		D	A	
		I			A	

4. Str. Enescu 3, Vălenii de munte.

		R	E	A	
		L	I	O	
N	I		G	A	C
			O		

5. Satul (fost) Prislop, Bistrița Năsăud.

			G		
		C	R	S	
		E	U	E	
C		G	O	O	B

Rodica Tott

Amintiri din teatru

GINDURI ÎNTIME

— În noua piesă pentru copii îmi dați un rol mai gras?
— Perfect. Purcelul!

●

— Diseară jucăm normal sau avem gazetarii în sală?

●

— Actorul X a refuzat un rol important într-o piesă clasică, socotindu-l «secundar». Aseară l-am văzut într-un film de reclamă, în care trebuia să sugereze o mutră stupidă de care ceilalți parteneri trebuiau să rîdă...

— Cum de-ai acceptat?
— Doar mă vede toată țara!

●

— Directore, de ce nu chemi cronicarii să mă vadă și pe mine?
— În ce să te vadă?
— În «Omul invizibil»!

●

— Ionescule, te-au lăudat cronicarii, deși n-ai jucat în spectacol.
— Tot e bine! Era mai rău dacă mă înjurau!

●

— Mi-ați citit cele trei piese?
— Scuze. N-am avut timp!
— Nu-i nimic. Vă mai aduc două!

●

O cunoscută actriță a teatrului pentru copii, juca rolul unui pionier. La premieră, fetița ei de 3 ani a strigat din sală: «Băiatul acela e mama mea!»

●

(Teatrul de păpuși)

— Tată, mamă, prințesa de pe scenă e adevărată?
— Nu puiule, e de lemn. E o păpușă. Aici e teatru de păpuși.

(Teatru dramatic)

— Tată, mamă, nu-i așa că tanti aceea de pe scenă, e de lemn?
— Nu puiule, e adevărată, aici e teatru dramatic!

●

— Directore, cine e cetățeanul acela mic de statură, care are invitație în primul rînd? E vreun gazetar străin?
— Nu, e directorul garajului unde-mi fac mașina!

Alecu Popovici

Sfaturi pentru TINERELE FETE

● Oricît de entuziasmate ați fi, străduiți-vă să nu folosiți orice adjective. Feriți-vă ca de foc să folosiți cu precădere unul anume. Nu spuneți, de pildă, din două în două minute: «excepțional», «nemaipomenit», «teribil» etc.

● Dv. veți fi aceea care veți saluta o femeie în vîrstă. Vă veți ridica să spuneți bună ziua, dar veți aștepta ca ea să vă întindă mîna.

● Spuneți NU: argoului, gesticulației, expresiilor vulgare. Nu vorbiți în gura mare, ci potolit; rostiți cuvintele cît mai clar.

● Să faci să fii așteptată de gazda care te-a invitat la o petrecere, de băiatul cu care vei merge la cinematograf, de prietena care te-a chemat la ea este nepoliticos. Nu invocați motive: ele nu vor părea plauzibile.

● Evitați să vă copiați vedeta favorită, nu abuzați de machiaj, supravegheați-vă gesturile și tonul vocii. Atenție la orice ostentație verbală sau vestimentară.

● Chiar dacă aveți bani mulți sau puțini, fiți discretă. Băiatului care v-a invitat nu-i impuneți cheltuieli excesive.

● Sînteți o fire veselă, vă place să glumiți. Cu atît mai bine pentru prietenii dv. Dar nu faceți cu tot dinadinsul demonstrația că «aveți haz». Umorul dv. va fi apreciat dacă e firesc și, dimpotrivă, va fi supărător și va suna fals dacă va fi căutat.

● La restaurant lăsați băiatul care v-a invitat să treacă înaintea dv., ca să vă conducă. Puneți-vă calm poșeta alături de dv. pe banchetă sau pe un scaun. Nu ezitați prea mult alegerea meniului. Nu rîdeți tare. Nu priviți ostentativ nota de plată.

● Nu dați pe seama lipsei de timp lenea de a vă pune lucrurile în ordine. Deprindeți-vă să nu le lăsați la întîmplare.

● Pentru orice serviciu făcut, pentru primirea care v-a fost făcută (în scris, dacă ați petrecut cîteva zile la prieteni), pentru un cadou, pentru un telefon prietenesc spuneți întotdeauna clar și tare: mulțumesc.

● În împrejurarea că ar fi trebuit să fiți prezentată, iar cei în măsură s-o facă au uitat, faceți-o singură, spunîndu-vă numele și prenumele. Într-un mijloc de transport în comun, într-un loc public nu spuneți niciodată nume proprii.

● Nu disprețuiți opiniile altora. Și chiar dacă țineți la ale dv., învățați-vă să vă supuneți opiniei publice.

● Învățați să spuneți NU calm, politicos, categoric: alcoolului pe care nu-l suportați, invitației care nu vă surîde.

● Fără tact, buna dv. comportare va fi superficială. Să ai tact înseamnă să știi să nu jignești, să nu rănești pe alții.

● Oricît de cultivată ați fi, nu încercați cu orice preț să dați impresia că știți de toate. Despre anume lucruri e mai bine să știți să-i faceți să vorbească pe cei care au o pregătire specială.

● În călătorie, îmbrăcați-vă sobru, pieptănați-vă îngrijit, machiați-vă discret. În excursie, încercați să nu fiți o povară pentru ceilalți. Fiți întotdeauna gata să căutați apă, lemne, să vă ocupați de masă. Apreciați condiția dv. fizică înainte de a porni la drum. Lipsa dv. de rezistență la efort poate strica celorlalți plăcerea excursiei.

ANUL NOU...

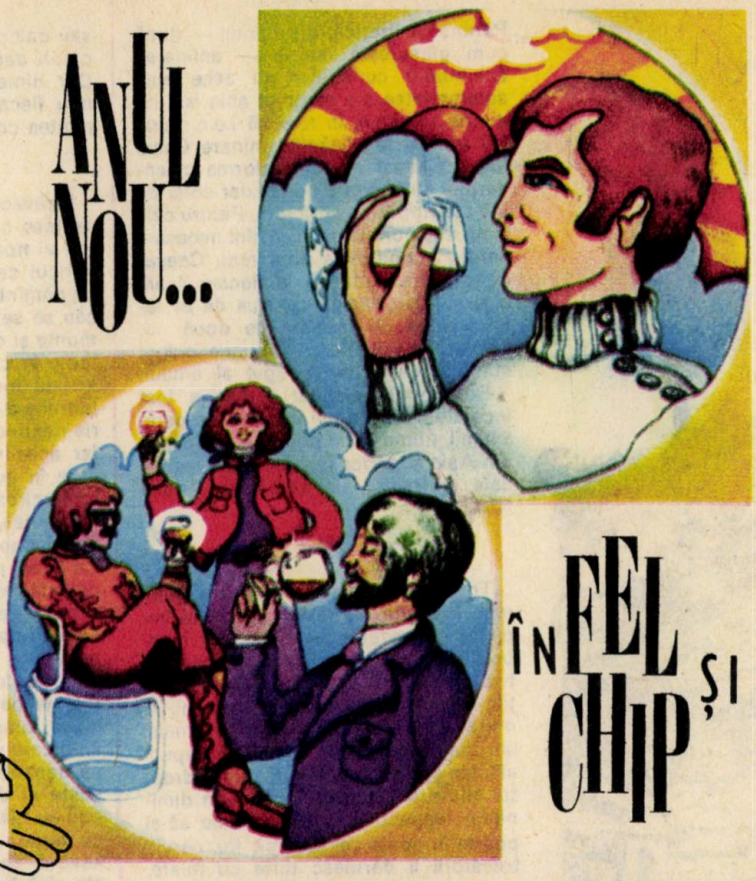

ÎN FEL ȘI CHIP

Anul nou se sărbătorește în majoritatea celor 156 de state membre ale O.N.U. în noaptea de 31 decembrie spre 1 ianuarie. În unele țări și la unele popoare această manifestare tradițională a începutului de an are loc însă în anotimpuri și la date diferite, în funcție de obiceiurile și tradițiile care o însoțesc și care s-au statornicit de-a lungul veacurilor și mileniilor. Pierdute în negura timpurilor aceste minunate tradiții și obiceiuri s-au născut inițial din necesitatea practică a oamenilor de a cunoaște succesiunea anotimpurilor și a împărți timpul în date calendaristice, în secvențe ce puteau fi urmărite și calculate. Aceste nenumărate variante ale cinstirii începutului de an au fost consacrate năzuințelor omenirii spre o viață mai bună, mai îmbelșugată, pentru liniște și pace pe Pămînt.

●

În noaptea Anului nou, pretutindeni se face mult zgomot cu obiecte sunătoare (clopote, bice, talăngi etc.) în virtutea tradiției care cere cît mai multă larmă pentru a «trezi» semănăturile și rodul pomilor la viață. Peste tot sînt aprinse luminile, iar pe cîmpuri se aprind focuri. Mesele sînt îmbelșugate, mîncărurile tradiționale ocupînd un loc de cinste, oamenii sînt veseli și plini de încredere în viitor.

●

În Grecia antică Anul nou se sărbătorea în miezul verii, la prima lună nouă răsărită după 21 iunie, data solstițiului de vară.

●

Celebrarea sezonieră a noului an la schimbarea anotimpurilor este proprie calendaristicii hinduse, dar și străvechilor calendare chineze și ebraice care fixau sărbătorirea începutului de an la schimbarea anotimpurilor — un omagiu adus anotimpurilor în continua lor primenire.

●

Romanii sărbătoreau începerea anului în pragul primăverii, la 1 martie, atunci cînd odată cu primenirea naturii erau înlocuiți consulii și alți demnitari. Răscoala lusitanilor izbucnită în anul 154 î.e.n. împotriva Romei, în

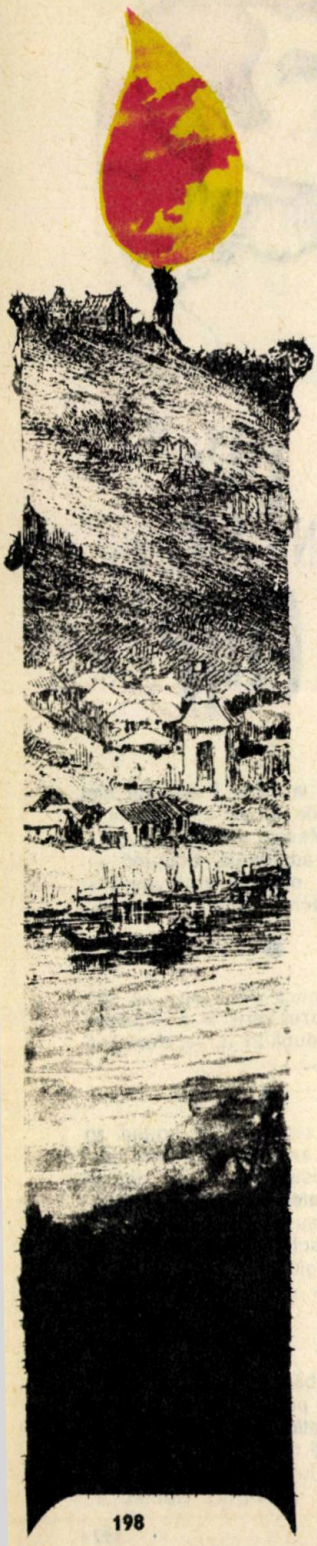

Peninsula Iberică, a pricinuit — după cum glăsuiește istoria — amînarea schimbării consulilor cu zece luni, solemnitatea s-a efectuat abia la 1 ianuarie 153 î.e.n. În anul 46 î.e.n. după 107 ani de la această amînare, Caius Iulius Caesar a făcut reforma calendarului alcătuind un calendar solar de 365 zile împărțite în 12 luni. Pentru cele 6 ore cît considera el că sînt necesare pentru a completa anul real, Caesar a hotărît să adauge la fiecare 4 ani o zi în plus, făcînd ca ziua de 24 februarie să se numere de două ori. Tot atunci ziua de 1 ianuarie a fost stabilită ca zi de început al anului.

Deși noul calendar roman a fost încetățenit cu timpul într-o mare parte a lumii, numeroase popoare, în special din Asia și Africa își păstrează vechile date și tradiții ale sărbătorii Anului Nou.

●

Tradiția egipteană reflectînd milenara legătură dintre om și natură împletește speranțele și bucuria începutului de an cu primele semne vestind creșterea apelor Nilului (solstițiul de vară). În această zi, egiptenii își oferă unul altuia miere și curmale, iar înainte de a le mînca își spun: «Dulce și binefăcător este numai dreptul adevăr». Obiceiul cere ca în dimineața respectivă tinerele mame să-și poarte în spate cel mai mic fiu, căruia trecătorii îi dăruiesc turte cu miere.

●

În Italia trecătorii sînt rari în noaptea de 31 decembrie. Nu din cauză că Revelionul se sărbătorește în familie sau la localuri, cît datorită unui vechi obicei care cere ca la miezul nopții toate vechiturile din casă să fie aruncate pe fereastră. Așa încît o dată cu Anul nou «aterizează» în stradă scaune rupte, haine vechi, oale și crătiți, paturi și... te miri ce! În același timp explodează petarde și pocnitori de toate calibrele și o avalanșă de confeti umple străzile. A doua zi, presa publică cîți trecători s-au ales cu capul spart, cîți au fost loviți de petarde, cîte chioșcuri de ziare sau de flori au luat foc etc.

●

Revelionul în Panama este o sărbătoare zgomotoasă. Semnalul e dat de clopotele din turnul pompierilor, după care toți se străduiesc să facă mult zgomot, strigînd și bătînd în ce se nimerește. La vacarmul general se adaugă claxoanele automobilelor și... toate sursele de sunete ale orașului. A doua zi panamezii circulă pe străzi cu băgare de seamă, căci din ferestre sau balcoane se toarnă apă peste trecători sau se deșartă pungi cu făină. Dar nimeni nu se supără. De Anul nou fiecare adult are voie să dea în mintea copiilor!

●

Străvechile saga scandinave povestesc că, odinioară, vrednicii locuitori ai nordului, înspăimîntați de întunericul care domnea de multă vreme pe pămînt, au trimis cel mai viteaz flăcău să se urce în vîrful celui mai înalt munte și de acolo să cerceteze depărtările în căutarea razei soarelui. Cînd acesta s-a întors aducînd vestea că astrul s-a ivit la marginea zării, o bucurie nespusă a cuprins colibele lapone. Iar acea noapte, cea mai lungă, dar care în adîncul tenebros purta zorile strălucitoare, a fost numită «noaptea supremă», statornicind pentru totdeauna începutul anului (21 decembrie). Cu acest prilej, cîntăreții — skaldes — colindă pe la case slăvind faptele de seamă ale anului trecut. Și obiceiul cere ca pe masă să se afle frumos rumenit și împodobit cu panglici de toate culorile «porcul zeului Frei». Înainte de a-l împărți, mesenii întind mîna deasupra lui făgăduind ca în anul care vine să înfăptuiască o acțiune deosebită. La loc de cinste se găsește și Julkake — prăjitura Anului nou — plămădită dintr-o anume făină cu lapte. La sfîrșitul sărbătorii, Julkake-ul se atîrnă de grindă, unde va sta pînă în ziua cînd plugurile vor ieși pe cîmp să taie prima brazdă.

●

În R.P. Mongolă, Anul nou este întîmpinat cu serbări populare, care se desfășoară în toate localitățile. Moș Gerilă își face apariția ținînd în mînă un bici, simbolul păstoritului, o cremene și o tabacheră, vechile obiecte ale păstorului, care nu se teme de singurătate și de drumurile lungi în căutarea de pășuni pentru turme.

●

Cei care navighează în ajunul Anului nou din insulele Samoa spre Australia nu pot sărbători acest eveniment. Pornind la drum în ziua de 31 decembrie, ei trec linia convențională a timpului — linia schimbării datelor — și cînd ajung în Australia, adică a doua zi, fila calendarului arată nu 1 ci 2 ianuarie.

●

Noul an începe în Birmania în luna aprilie, lună în care căldurile sînt în toi. În cele patru zile premergătoare Anului nou toți locuitorii participă la tradiționala sărbătoare a apelor. În

această perioadă obiceiul constă în a stropi cu apă — simbol al rodniciei — pe prieteni, rude, membri ai familiei. Ritualul este obligatoriu, așa încît nimeni nu scapă uscat.

În urmă cu peste 200 de ani în Anglia, Anul nou era sărbătorit la data de 26 martie. Cînd s-a trecut la reforma calendarului și s-a fixat ca început al noului an data de 1 ianuarie, în tradiționalista Anglie au avut loc numeroase manifestații de protest.

In Anglia, de Anul nou, grupuri de tineri umblă cu un plug. Ei trec cu plugul de la o casă la alta și urează gospodarilor ca recolta să fie bogată, iar oamenii să se bucure de prosperitate.

Speranța omului în realizarea dorințelor sale este evidentă și în obiceiul spaniolilor de a înghiți 12 boabe de struguri atunci cînd orologiul bate ora 24, cîte o boabă pentru fiecare bătaie a ceasului, care anunță închiderea unui an. Cel care reușește este asigurat că va avea o fericire fără nori în tot cursul anului care vine, întrucît, spune tradiția, boabele de struguri sînt aducătoare de noroc.

În Sudan, Anul nou este considerat de locuitori ziua cîntecelor, dansurilor și glumelor. Toată lumea se îmbracă în haine de sărbătoare. Tradiția pretinde ca în această zi fiecare să facă altceva decît face în mod obișnuit. De exemplu bătrînii sînt invitați să execute un dans tineresc, iar tinerii să interpreteze cîntece de copii sau balade bătrînești. Nimeni nu are voie să refuze.

La masa de Revelion a islandezilor este nelipsită o plăcintă denumită «riisipuuro». Într-un colț al ei sînt ascunse cîteva boabe de orez. Despre cel care nimerește în bucata sa boabele, datina spune că se va căsători, iar dacă este căsătorit va avea în noul an un copil.

În unele provincii din Germania se face o păpușă din paie în chip de femeie bătrînă, care este pusă într-o roabă și purtată în noaptea de Anul Nou prin sat, iar apoi, la miezul nopții, este aruncată în apă. În locul ei, tinerii urcă o fată frumoasă care, reprezentînd noul an, este plimbată prin sat în cîntece și jocuri.

Se spune despre scoțieni că sînt zgîrciți. În ciuda acestei faime ei sînt foarte darnici în noaptea de Anul nou. Dacă păşesc primii pragul unei case în noaptea de revelion ei aduc gazdelor în dar un ciot de cărbune și un hering. Conform tradiției, cărbunele simbolizează căldura pe tot timpul anului, iar heringul belșugul. Spre deosebire de revelionul englez sobru, petrecerea de Hogmany (Anul nou) este neobișnuit de veselă și zgomotoasă. Ea se desfășoară în sunetul cimpoaielor și în clinchetul paharelor și sticlelor de scotch-whisky.

Cu cîteva zile înainte de 1 ianuarie, casele din satele și orașele japoneze sînt împodobite cu mănunchiuri de crengi de pin și de bambus, simbol al devotamentului și longevității. La miezul nopții clopotele sună de 108 ori. În acele clipe, se spune din bătrîni, omul păşește un prag nevăzut dincolo de care îl așteaptă o soartă nouă. Petrecerile țin trei zile, timp în care tradiția cere ca fetele să smulgă cîteva fire de urzică, ridichi, țelină. După șapte zile de la Anul nou capul familiei prepară o fiertură de orez și din «șapte ierburi de primăvară» pe care o servește la dejun.

Cea mai populară sărbătoare indiană a înnoirii anului rămîne totuși Pongol-ul, celebrat în prima zi după solstițiul de iarnă. Momentul cel mai important al acestei zile este dimineața, cînd se aprinde rugul, pregătit din timp, de către copii, în cel mai însorit loc al curții. Pe jarul aprins, femeile pun oale mari de lut în care au fost amestecate anume cantități de lapte și orez. Așezată în jurul focului, întreaga familie așteaptă clipa în care laptele pornește să fiarbă. Primul clocot este salutat cu strigătul voios: «Pongol», adică «laptele fierbe», semn că soarele a binecuvîntat casa, deci anul care vine va fi îmbelșugat. Timp de cîteva zile salutul tradițional este: «A fiert laptele»

Sărbătorile Anului nou sînt o mărturie a imensei popularități și a viabilității unor tradiții și obiceiuri încărcate de vechi și frumoase ceremonii ale căror origini se pierd în noaptea veacurilor, fiind o punte de legătură între generații, prin noblețea mesajului și prin năzuința firească a oamenilor de a se bucura în liniște și pace, de libertate și de roadele muncii.

Este bine să ştiţi

DATE LA SUPERLATIV

Lungimi:

— Limita vizibilităţii la ultramicroscop	0,000004	mm
— Limita vizibilităţii la microscop	0,0001	mm
— Cele mai subţiri plăci executate în mod artificial: placa de aur	0,0001	mm
— Lungimea minimă a bacililor	0,001	mm
— Limita extremă de vizibilitate cu ochiul liber (firul de păianjen)	0,005	mm
— Grosimea hîrtiei subţiri pentru maşina de scris	0,03	mm
— Lungimea pendulei pe secundă în Europa Centrală	99,4	cm
— Canalul Panama (Colon-Panama)	81	m
— Canalul Suez (Port-Said-Suez)	160	km
— Zidul chinez (zidit de împăratul Shih Huangti 300 300 a.Chr.)	3000	m

Înălţimi:

— Cel mai înalt arbore din Europa: Brazi la Dürsruti (lîngă Langnau, Elveţia)	58 m
— Statuia Libertăţii din New York (cea mai mare statuie din lume, din fontă)	74 m
— Cel mai înalt arbore din lume (Parcul Naţional USA)	82 m
— Völkerschlacht-Denkmal in Leipzig (cel mai înalt monument din Europa)	96 m
— Catedrala Sf. Petru din Roma	133 m
— Turnul Eiffel la Paris (construit în 1889)	300 m
— Empire-State-Building la New York (deschis 1931, 102 etaje, construcţia cea mai înaltă din lume)	381 m
— Vîrful cel mai înalt al Alpilor (Mont Blanc)	4807 m
— Limita înălţimilor unde se găsesc vietăţi: ulii în zbor, observaţi la expediţiile din Himalaia	7000 m

SPORT

ORIZONTAL: 1) Întrecere atletică • Fileu. 2) Un şut de ...pedeapsă • Durata campionatului! 3) Primele trei...acasă! • La poarta cu asalt. 4) Ospătari (od.) • Alecu Jianu • Grăminee. 5) Probă din programul concursurilor de patinaj artistic • Bătută în proba cu... ciocanul (pl. reg.). 6) La fel • Întrecere cavalerească medievală. 7) Între...bare la întrecere! • Adăpostul turiştilor şi al schiorilor. 8) A trimite mingea, suliţa sau discul la distanţă • Cetate legendară în Orient. 9) Sorţi de izbîndă • Luptătorii şi halterofilii de proporţii (fem.). 10) Apoi (adv. reg.) • Deliciu pescăresc • Prima şi ultima de la stadion! 11) Luată la ochi în poligon • Echipă repezentativă. 12) Atletism, gimnastică, scrimă, ciclism, box, călărie şi altele.

VERTICAL: 1) O sută metri... • Urcă pe podiumul învingătorilor! 2) Mutare a unui turn alături de rege şi trecerea regelui peste el • Cunoscut club bucureştean. 3) Mingea la rugbişti • Coroane de laur acordate învingătorilor la întrecerile sportive din antichitate. 4) Începe biatlonul! • Un joc dinamic • Peste! 5) Ruptă la sosire! • Dintr-un şut! • Ambarcaţiune sportivă de simplu sau dublu. 6) Cunoscut club sportiv arădean • Marcă de lampă de radio. 7) Sprijin pentru anumite sărituri • Echipă (fig.). 8) Bază pentru sporturile nautice • Un anumit gen de lupte. 9) Paralelele, capra, bara, sau calul cu mînere • Lei! 10) Participă la întrecerile sezonului alb (pl.) • Figură la patinaj. 11) Preludii în vederea susţinerii unei partide. Dicţionar: ACA, ETEM, APU, RCA.

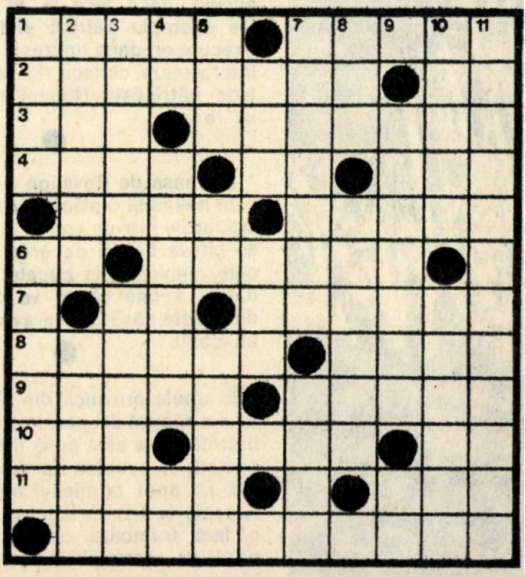

Adîncimi

— Adîncimea medie a Mării Mediterane	1400 m
— Adîncimea medie a Oceanului Atlantic	3800 m
— Pescajul unui vapor de ocean	10 m
— Cea mai adîncă mină din Europa: Pribram în Boemia	1311 m
— Cel mai adînc foraj din Europa: Czuchov lîngă Rybnik (Silezia)	2240 m
— Cea mai adîncă mină din lume: Africa de Sud (Village-Deap. Mine)	2500 m
— Cel mai adînc foraj din Statele Unite ale Americii: Rincon în California	3100 m

Diametre:

— Cel mai subțire fir: firul de păianjen (întrebuințat drept cruce la instrumente optive)	0,005 mm
— Globulele roșii din sînge	0,007 mm
— Picături de grăsime, care dau laptelui culoarea albă	0,01 mm
— Firul viermilor de mătase (lungimea firului util pe un gogoș de mătase: 500 m)	0,02 mm
— Părul omenesc	0,05 mm

Suprafețe:

— Suprafața de reazem omenesc (suprafața ambelor tălpi, cînd sînt în contact cu podeaua)	0,02	mp
— Suprafața de pămînt necesară, în medie, pentru obținerea unui kg de cartofi	0,25	mp
— Suprafața de pămînt necesară, în medie, pentru obținerea unui kg de pîine	2	mp
— Suprafața de pămînt necesară, în medie, pentru obținerea unui kg de zahăr	2	mp
— Suprafața corpului omenesc	1,6	mp
— Suprafața de pășune necesară pentru hrănirea unei oi	600	mp
— Suprafața de pășune necesară pentru hrănirea unei vaci	5 000	mp
— Marea Caspică (cel mai mare lac intern)	438 000	kmp
— Marea Mediterană	2 800 000	kmp
— Suprafața totală terestră a lumii	148 000 000	kmp
— Suprafața totală a lumii	510 000 000	kmp

Volume:

— Corpul omenesc	0,06 mc
— Manipularea pămîntului la construcția canalului Suez	74 000 000 mc
— Manipularea pămîntului la construcția canalului Panama	100 000 000 mc
— Volumul apei stăvilite la barajul Nilului de lîngă Assuan	2 500 000 000 mc

Durata:

— Durata unei scîntei	0,00005 sec
— Poza unei pelicule de film (1000 poze pe minut)	0,06 sec
— Explozia unui kg de pulbere de vînătoare	0,01 sec
— Clipirea ochiului	0,1 sec
— Pulsul omenesc la adulți (72 pe min)	5/6 sec
— Timpul respirației (inspirație și respirație) (18 ori pe min)	3.1/3 sec
— Cei mai bătrîni arbori din Alpi. Ulmii din Wallis-Elveția	300 ani
— Cel mai bătrîn arbore: Sequoia din Parcul Național SUA	4000 ani

Diferite mișcări:

	km/oră	m/sec
— Viteza sunetului în aer	1 200	333
— Propagarea undelor cutremurului	13 000	3 600
— Viteza luminii, curentului electric și a undelor de radio	1 080 000 000	300 000 000

Mișcările aerului:

	Tăria vîntului	Viteza m/sec
— Calm	0	0
— Adiere slabă	1	1,5
— Briza cea mai ușoară	2	3
— Briza ușoară	3	5
— Briza tare	6	11
— Vînt tare	7	13
— Vînt furtunos	8	15
— Furtună.	9	18
— Furtună puternică	10	21
— Furtună f. puternică	11	28
— Uragan	12	45

URIAȘII

DIN SIERRA NEVADA

Uriașii sînt întotdeauna singuratici.

Singuratici sînt și uriașii seqvoia din rezervația californiană din Sierra Nevada, în ciuda faptului că ei își duc existența milenară risipiți într-o mare de verde, de conifere de dimensiuni normale prin alte părți de lume, dar care aici, în preajma vecinilor lor uitați de vreme, par niște tufe caraghioase, ridicole.

Dar cine sînt, și de cînd, și de unde vin spre noi uriașii aceștia californieni?

Leonard Zenas, unul dintre primii călători care au pătruns în pădurea aceasta halucinantă, de vis și coșmar, scria în jurnalul său zilnic, în anul 1833: «Seqvoia sînt niște arbori neobișnuit de mari, unii dintre ei putînd fi cuprinși doar de șaisprezece-șaptesprezece oameni ținîndu-se de mîini.»

«Micul Dicționar Enciclopedic» traduce în termeni științifici spusele lui Zenas: «Arbore gigant din familia taxodiaceelor care poartă denumirea științifică de seqvoiadendron giganteum».

Foarte exact, dar vai, cît de rece! Cum altfel decît giganteum ar putea fi numiți acești coloși care ajung pînă la 150 m. în înălțime și a căror circumferință depășește în foarte multe cazuri, 35 metri? Cum altfel decît giganteum ar putea fi numiți acești molohi care, ridicați spre soare dintr-o sămînță de numai două sutimi de gram, ajung să cîntărească la bătrînețe peste 200 tone? Și cum altfel dacă nu giganteum s-ar putea numi un arbore născut din această sămînță infimă, căzută pe un sol roditor cu mai bine de patru mii cinci sute de ani, și care mai este în viață și astăzi? Și, în sfîrșit, cum altfel decît numai giganteum s-ar putea numi acești adevărați munți cu suflet, care ajung să dea rod la peste două sute de ani, adică atunci cînd în viața oamenilor s-au petrecut trei, poate patru generații?

Care este secretul acestei longevități, care scapă puterii noastre de înțelegere? Și cum au ajuns pînă la noi aceste dovezi vii de acum mai bine de patru milenii și jumătate?

Răspunsuri sînt mai multe. În primul rînd, datorită oamenilor și făcînd această afirmație ne gîndim la faptul că fiecare cetățean de prin părțile locului își va spune că indienii mexicani din California — acest imens stat, astăzi american, dar care a făcut mult timp parte din componența Mexicului — așadar indienii mexicani considerau seqvoia drept arborele lor sfînt. Nimeni nu se încumeta, din această pricină, să tulbure liniștea pietrificată în care arborii vegheau de secole timpul și pămîntul. Ei credeau într-un spirit al seqvoiei, care îi va pedepsi cumplit pe cei care o vor vătăma în vreun fel sau în altul.

Dar, a venit vremea conchistadorilor spanioli și odată cu ei au început și marile drame. Dramele oamenilor, dramele arborilor. Au urmat ani grei în care civilizația mai bătrînului continent a început să ucidă de-a valma oameni și arbori, trecînd totul prin foc și sabie. Cum îi exterminau pe băștinași o știm prea bine cu toții, moartea are peste tot aceeași uniformă neagră, iar indienii mexicani nu au constituit o excepție de la regulă.

Cînd sînt însă uciși arborii, împărtășim sentimentul dureros că au fost biruiți prin viclesug eroii frumoși și viteji din basmele care ne-au legănat copilăria. Cînd este ucis un seqvoia avem sentimentul că a fost răpus pe nedrept un uriaș prieten al oamenilor, care stă de secole de veghe ca nimeni să nu le fure oamenilor cerul, și apa, și focul. Conchistadorii, acești inchizitori ai oamenilor și ai arborilor, au început să sape tunele prin secolele sedimentate în trunchiurile bătrînilor seqvoia, luîndu-se la întrecere care răpune mai repede exemplare născute odată cu Homer, cu Heraclit, cu faraonii Egiptului antic... O veche cronică amintește că cinci bărbați au reușit să răpună în trei săptămîni un seqvoia cu o circumferință de 30 de metri!

Un alt răspuns la întrebare: arborii aceștia enigmatici au supraviețuit și datorită propriilor lor mijloace de apărare. Ei sînt foarte rezistenți la foc grație acidului tanic pe care îl conțin în trunchiuri și care funcționează instantaneu, ca un instinctor natural ori de cîte ori îi paște primejdia. Nu de puține ori, cînd se abate peste Sierra Nevada gîlceava violetă a fulgerelor, giganții seqvoia țin loc de paratrăznete. Rezistența lor la foc este dată și de scoarța foarte elastică și fibroasă, care nu este bună conducătoare de căldură. În afară de aceasta, seqvoia are capacitatea uimitoare de a produce un pigment pe baza acidului tanic, care îi tămăduiește rănile, ferindu-l de ciuperci și bacterii care, în caz contrar, ar ataca cu furie rară... Cine ar putea spune cîte cazne, cîte examene pierdute au trebuit să îndure uriașii din Sierra Nevada pentru a ajunge la un sistem de apărare atît de perfect și de eficace?

O lume fantastică și halucinantă această rezervație californiană!...

O lume de uriași la țărm de ocean, care stau de vorbă cu norii și cu vînturile ce bat dinspre nemărginirile albastre, și cărora li se anină în plete stelele nopții și luceferii...

O lume de însinguraţi, care așteaptă de la începutul începutului un poet care să le citească în suflet și care să le înalțe un poem simplu, durabil ca însăși existența lor pămînteană...

O lume de uriași încă nepeţiți, care, tot așteptînd la țărmuri de ocean venirea logodnicelor, au uitat să mai moară...

Dacă s-ar prăbuși într-o bună zi cerul, la Sierra Nevada el ar rămîne suspendat la o sută cincizeci de metri deasupra pămîntului, sprijinit de trunchiurile gigantice, uitate de vreme. De la această înălțime ar începe nemărginirea la Sierra Nevada, dacă într-o bună zi s-ar prăbuși, peste pămînt, cerul...

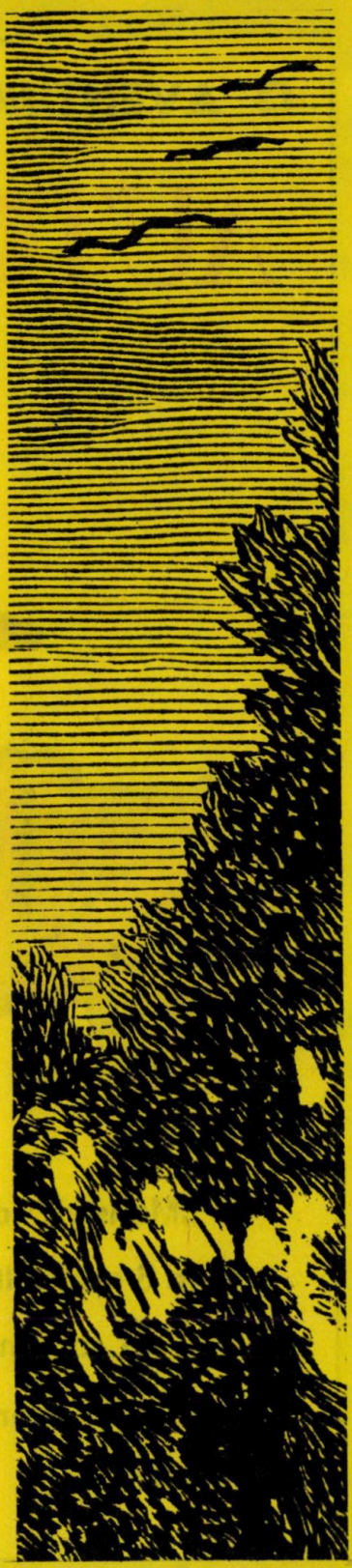

O AVENTURĂ EXTRAORDINARĂ:

AUTOMOBILUL

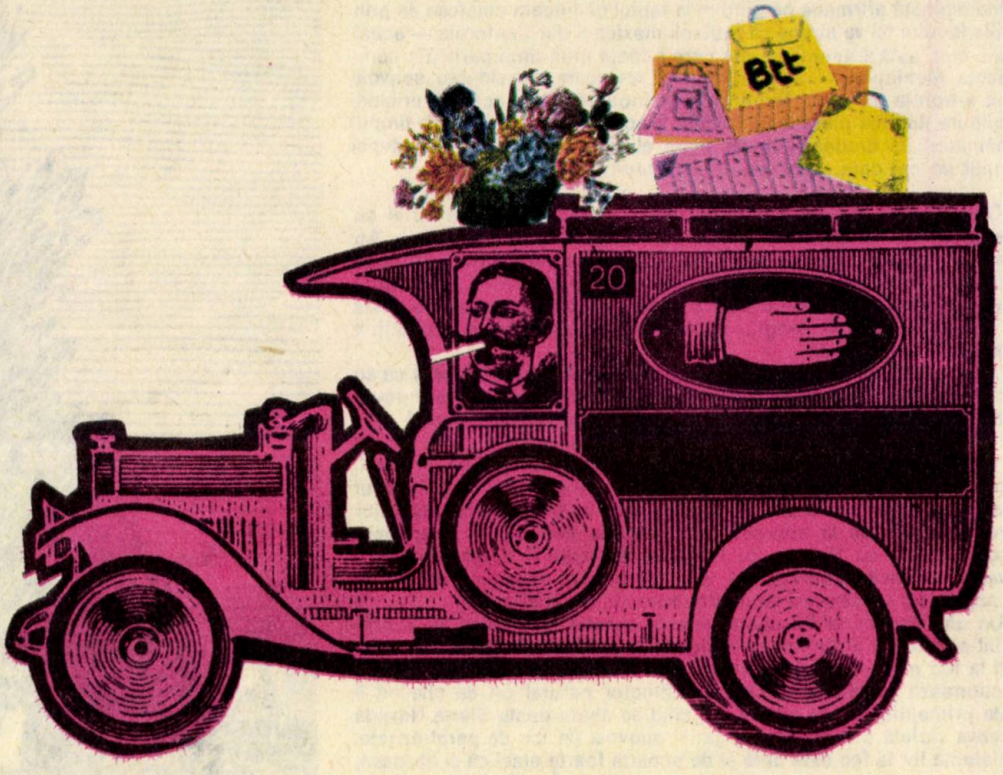

„Monştrii“ de la început de secol • 126 km în 6 ore şi 10 minute! • o cursă de 11.500 km • un român la Monte Carlo în 1936 • accidentele marilor singuratici • rachetele pe patru roţi

● **La primul Salon mondial al automobilului, organizat în anul 1898 la Paris, președintele de atunci al Franței, Felix Faure, declara organizatorilor salonului: «Mașinile voastre sînt niște monștri urîți, care scot o groază de fum și emană un miros foarte neplăcut!» Se pare că declarația omului de stat francez nu era departe de adevăr în anii aceia în care se scria prefața uneia dintre cele mai extraordinare aventuri din istoria umanității: automobilul!**

Strașnic debut! Ar fi trebuit să vedeți cîtă curiozitate și neliniște, cîtă teamă și panică provoca apariția unui atare «monstru» pe cîte o uliță colbuită din care nu se vedea mai nimic, în schimb se auzea ceva, parcă o tuse născută din poticneala mașinii, de parcă s-ar fi aflat în dialog cu **cîinii, care lătrau de mama focului pe margini! Dar cîtă teamă provoca simpla apariție a șoferilor îmbrăcați în costume de piele, cu cască pe cap, cu ochelari și mănuși, ei trebuiau să coboare de fiecare dată cînd ajungeau la încrucișări de drumuri pentru a se convinge dacă nu cumva dintr-o parte sau cealaltă se arată vreo vacă, vreo căruță... Și numai după ce se asigurau că au drum liber, numai atunci plecau mai departe! Simpla apariție a șoferilor astfel echipați era de natură să-i sperie pe mari și mici. Ceva asemănător ne-ar paște cred, și pe noi dacă într-o bună zi ne-am pomeni față-n față cu niște... marțieni!**

În Anglia, apariția automobilului a fost întîmpinată cu un val de indignare. A apărut chiar o lege «Red Flag Act», care interzicea deplasarea mașinilor pe drumurile publice «dacă în fața lor nu se deplasează un bărbat purtînd în mînă un steag roșu!» Cititorilor poate nu le va veni să creadă, iar noi nu am găsit prin arhive o fotografie care să ne ilustreze afirmația. Aducem însă în schimb o dovadă la fel de convingătoare: o fotografie tot cam din timpul acela în care omul cu steagul roșu trebuia să se deplaseze în fața unei... locomotive!

Cam așa stăteau lucrurile în vremurile acelea.

În anul 1903 existau în lume peste 50 000 de «monștri urîți». Astăzi, pe șoselele lumii aleargă peste 200 000 000 de automobile, iar alte mii, zeci de mii, ies de pe benzile de montaj la intervale incredibil de scurte.

Marea aventură, al cărei start s-a dat cu aproape un secol în urmă, continuă!

● **Patentul primului automobil din lume, realizat de constructorul Gottlieb Daimler, a fost brevetat în anul 1885, dar nu acesta a fost primul... bolid din istoria automobilului. Au existat și pînă atunci mașini de acest fel, cum este cazul celui conceput de inginerul francez Beau de Rochase, sau al altor constructori de excepție pe care istoria tehnicii i-a trecut în cartea sa de aur.**

Ca orice început și acesta a fost greu. Greu cu proiectarea și construirea mașinii, greu cu pornirea motorului, greu cu oprirea lui. Și dacă reușeau să pornească, «bolizii începutului de secol» se deplasau cu o viteză de 10—15 kilometri la oră! Un cal pornit în același timp cu mașina pentru a parcurge distanța de 50 km. ajungea la destinație de două ori mai repede, avînd timp suficient pentru a trage și un somn bun pînă se arăta și... invenția secolului.

Toate acestea au rămas însă în scurt timp în albumul cu amintiri. La 1 mai 1899 o mașină depășea, pentru prima dată în lume, viteza de 100 kilometri la oră! Au apărut mașinile care au făcut epocă, dintre care unele sînt și acum la... modă: «Mercedesul» a devenit simbolul mașinilor germane, «Rolls-Royce-ul» al celor engleze, «Renault-ul» al celor franceze... Care mai de care mai dichisite, mai înzorzonate pentru a cuceri piața și pentru a

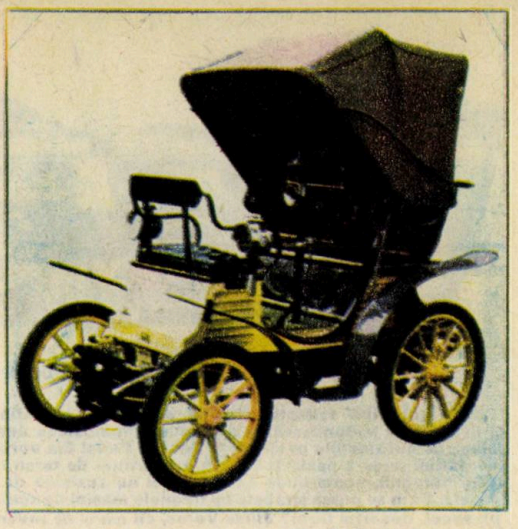

□ *«Fiat» din anul 1898*

arăta bogăția și luxul în care trăiau proprietarii lor. Parbrizul a apărut în 1906, tot ca un element de lux, după ce în prealabil mașinile au început să fie închise — după cum se poate vedea din fotografia «Fiatului» din anul 1898. Au apărut, așa-zisele în epocă, «mașini cu căciulă».

Pentru a ține pasul cu progresul și cu... moda, bogații vremii și-au vîndut caleștile, și-au cumpărat mașini de comandă. Birjarii s-au transformat peste noapte în șoferi, care trebuiau să fie nu numai mecanici remarcabili, dar trebuiau să cunoască la perfecție «cele treizeci și șapte de pricini pentru care un motor ar putea să nu funcționeze!»

Cel puțin la fel de vechi ca automobilul a fost și dorința omului de a străbate mai repede distanțele. Au apărut mașinile tip sport și odată cu ele și cursele automobilistice. Prima astfel de cursă a avut loc la 22 iulie 1894 pe distanța Paris—Rouen și a rămas celebră. La ea au luat parte atît mașini cît și bicicliste. A fost o cursă infernală, ziceau martorii oculari, desfășurată într-un zgomot de nedescris, într-un miros de gaze arse de nesuportat. Această cursă automobilistică a fost cîștigată, spre deliciul mulțimii care nu vedea cu ochi buni noua apariție, de un... biciclist! Contele De Dion, primul sosit dintre automobiliști, a intrat în legendă pentru că reușise să parcurgă distanța de 126 km. în timpul record de... 6 ore și 40 minute!

Au apărut foarte curînd și cursele internaționale: Paris-Berlin (1901), Paris-Viena (1902), Paris-Madrid (1903)...

Venise însă și timpul ca zeul-mașină să-și ceară victimele. Și ele n-au încetat să apară, favorizate de condiții obiective (nu existau reguli de circulație, pînă în anul 1910 nu existau carnete de conducere auto, drumuri necorespunzătoare), dar și subiective (beția vitezei, circulația necorespunzătoare a pietonilor și a altor bipede și patrupede)...

□ *Reclamă pentru «Opel-ul» anului 1908*

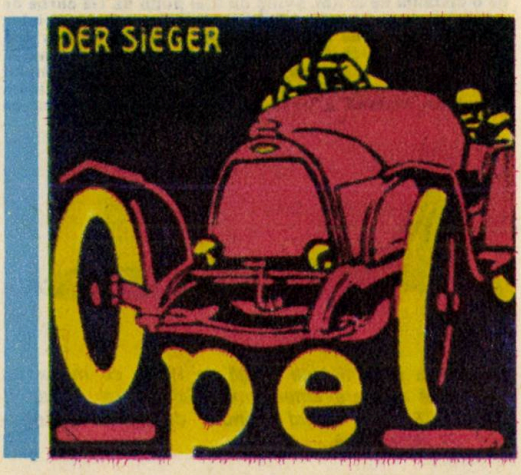

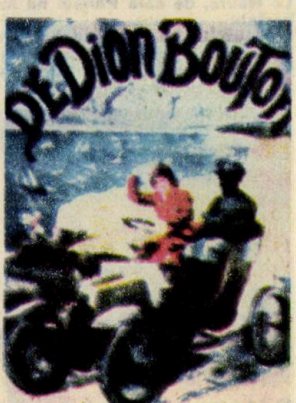

□ *Cine ar putea crede că în 1908 o astfel de mașină s-a încumetat să ia startul în cursa automobilistică în jurul lumii?*

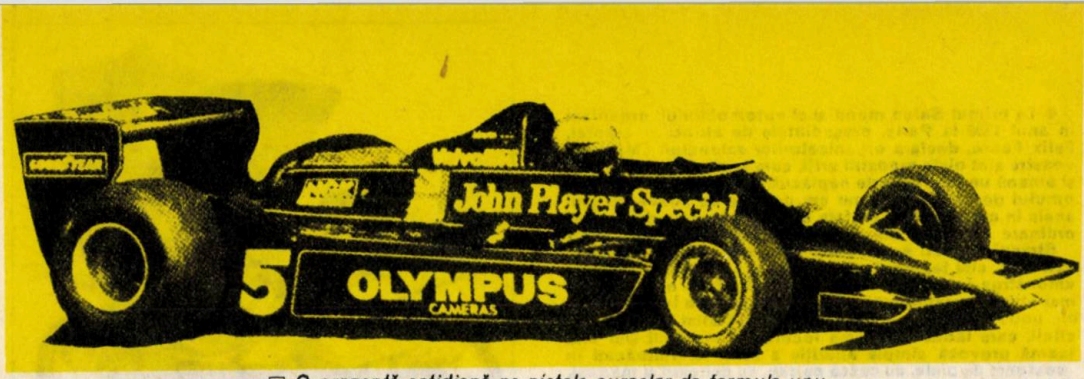

☐ *O prezență cotidiană pe pistele curselor de formula unu.*

● În anul 1907 redacția ziarului parizian «Le Matin» a avut ideea nebunească de a propune organizarea unei curse de automobile pe distanța Pekin—Paris! Era vorba de parcurgerea a peste 11 500 km pe porțiuni de teren în care oamenii, acolo unde existau, nici nu auziseră de... șosele. Cum se putea străbate cu fragilele mașini de acum un secol, deșertul Gobi? Jules Verne, cît era el de inventiv, n-ar fi găsit soluția...

Și totuși, cursa a avut loc! La start s-au aliniat cinci echipaje: unul italian, unul olandez și trei franceze. A fost o cursă extraordinară, care și-ar fi meritat veșnicirea într-o carte pentru eternitate. Un drum lung-lung peste cîmpuri imense unde singurele indicatoare erau stîlpii de telegraf, nu existau poduri peste ape, împotmolirile în nisip, eternii măgari salvatori agățați cu hamuri de barele de direcție ale bolizilor! În Tibet, temerarul Borgheze, aflat în fruntea plutonului, a fost sechestrat de un grup de călugări, care i-au condiționat eliberarea de repararea mașinii mai marelui lor! A fost însă imposibil să realizeze acest lucru întrucît s-a dovedit chiar de la prima vedere că un comerciant afurisit îi vînduse acestuia o mașină fără... motor!

De la Moscova, drumul a continuat prin Leningrad (Petersburgul de odinioară) apoi prin Germania, Belgia și, în sfîrșit, Parisul, unde primii au sosit italienii. Ceilalți concurenți rămași în cursă au trecut Sena cu o întîrziere de trei săptămîni și jumătate față de timpul înregistrat de învingători!

● Un an mai tîrziu, în 1908, același ziar parizian a organizat o nouă cursă automobilistică, a cărei simplă anunțare a produs senzație: ocolul lumii cu automobilele! Se pleca de la New York punctul terminus fiind tot Parisul. Peste 50 000 de entuziaști au venit să-i salute la plecare pe temerarii! S-au prezentat la start șase echipaje pilotînd mașinile: «De Dion—Bouton», «Motobloc» și «Sizaire—Nandes» (toate din Franța), «Protos» (Germania), «Züst» (Italia) și «Thomas Flyer» (Statele Unite).

Dacă predecesorii lor au avut de luptat cu nisipul, cu căldura și lipsa drumurilor, pe aceștia din urmă îi așteptau gerul și întinderile albe, nesfîrșite cărora le punea stavilă doar cerul, cînd îmbrățișa, la orizont, lumea gheții...

De la San Francisco drumul trebuia să continue prin strîmtoarea Behring, încorsetată de ghețuri, spre Siberia. Organizatorii s-au gîndit însă că ar fi mai bine ca toți concurenții să fie trecuți peste ocean cu... vaporul, fapt ce l-a determinat pe un reporter al revistei americane «Motor» să scrie: «Stă omu'-n loc și i se-nvîrtește capul cînd vede cum organizatorii îștia le ușurează concurenților drumul! Că te și întrebi de ce concurenții n-au fost duși direct la Le Havre, de care Parisul nu mai este chiar atît de departe!»

Greutățile au fost neînchipuit de mari: boli, înzăpeziri, înghețarea apei... Primii au ajuns la Paris germanii, dar ei au fost descalificați pentru că «săriseră» punctul de control pe care îl reprezenta... Japonia! Cîștigători oficiali au fost declarați americanii ajunși la Paris cu patru zile în urma germanilor, dar urmînd traseul stabilit de organizatori. În timp ce Parisul făcea o primire triumfală cîștigătorilor, echipajul italian se afla încă la Omsk, reținuți fiind de autoritățile țariste pentru bănuiala de a se fi îndeletnicit (sărmanii!) cu spionajul...

A fost această cursă o victorie extraordinară a omului asupra naturii vitrege, o victorie a genialului tehnic al omului, care, în scurt timp de la construirea primelor mașini, a reușit să realizeze vise și planuri care păreau de nerealizat, incredibile!

● De atunci automobilele au evoluat mult, dar nu atît de mult pe cît ne-am aștepta. Desigur, forma străbunilor automobilului, pare, și este, demodată și învechită, dar ridicînd capota, vom constata că toate cele aflate sub ea au fost inventate atunci, demult.

Priviți prima fotografie, reprezentînd «Fiatul» cu... căciulă din anul 1908, și ultima fotografie, care reproduce profilul bolidului «Budweiser», cu care în anul 1979 americanul Stan Barret a stabilit pe pista de sare a Lacului sărat din SUA, recordul mondial de viteză. Rezultatul obținut de el pare incredibil: 1 027,77 km/oră! Între ele nu există deosebiri fundamentale. Ultima dintre ele preluînd și perfecționînd toate sistemele de funcționare ale bunicului cu... coviltir!

Desigur, numărul bolizilor gen «Budweiser» este foarte mic, cine își poate permite să pună la o mașină motor de... rachetă? Și, acceptînd că s-ar găsi destui bogați care să facă acest lucru, cine s-ar urca la volan? Mult mai numeroase sînt mașinile care participă la marile curse de formula unu, cu care se aleargă astăzi cursele automobilistice ale lumii...

● În istoria marilor curse automobilistice ale lumii culorile românești au avut și ele un reprezentant strălucit, în persoana lui Petre Cristea, cîștigătorul raliului de la Monte Carlo, din anul 1936. Acesta pilota un «Ford» cu opt cilindri, o mașină puternică pe care singur și-o pregătise pentru cursă. Cum a pregătit-o? Reducînd mult din greutatea inițială a mașinii, bineînțeles după calcule foarte minuțioase și precise, care cereau pricepere și răbdare.

Cu o mașină astfel pregătită el a reușit să învingă mari campioni ai Europei și ai lumii, care pilotau mașini sofisticate în jurul cărora roiau mecanici de tot soiul, în jurul cărora se făcea o reclamă zgomotoasă...

Tot Petre Cristea a cîștigat de o manieră categorică și «slalomul uriaș» automobilistic de la Nürburgring, cea mai grea probă automobilistică din lume, care se aleargă pe o distanță de 22 km. avînd nu mai puțin de 175 curbe de o dificultate extraordinară. În același timp, Petre Cristea reușea în cursa de la Nürburgring să realizeze și o altă performanță unică în istoria acestui traseu: cîștigarea dificilei probe de la prima sa participare, lucru neîntîmplat pînă la el și, după cîte știm, nici după aceea! (Publicăm fotografia aeriană a traseului acestei curse pentru ca

☐ *Mașina lui Ronnie Peterson este cuprinsă de flăcări...*

☐ *Aceasta este mașina lungă de 12 m, cu motor de rachetă cu care americanul Stan Barret a stabilit în 1978 noul record mondial de viteză, obținînd 1 027,77 km/oră.*

□ *Vedere aeriană a traseului de la Nurburgring.*

cititorii să poată aprecia la justa ei valoare isprava lui Petre Cristea).

● 10 octombrie 1976. Pe pista de la Monza (Italia) bolizii pilotați de alergători celebri: Reutemann, Clay Ragazzoni, James Hunt, Pironi, Ricordo Patrese, Ronnie Peterson și alții, sînt gata de start. Spectatorii au amuțit. Fanionul cu pătrățele se lasă brusc și mașinile pornesc învăluite într-un uragan de zgomot și gaze arse. Pe neașteptate pista se transformă într-o mare de flăcări și fum. Se văd două roți îndreptîndu-se spre spectatori care, îngroziți, strigă: «Ronnie! E mașina lui Ronnie!» Într-adevăr, mașina cuprinsă de flăcări este «Lotusul» pilotat de suedezul Ronnie Peterson! În văzduh se simte din ce în ce mai puternic miros de cauciuc ars. Combinezonul lui Ronnie arde...

După efectuarea primului tur, James Hunt și Clay Ragazzoni abandonează cursa și aleargă lîngă epava «Lotusului». Ronnie este scos din mașina în flăcări și este așezat pe pămînt. Oasele picioarelor și ale mîinii stîngi sînt fracturate în mai multe locuri. Nu are arsuri pe față. Toată lumea strigă după Salvare, dar Salvarea nu vine.

□ *Automobilul «Ikenga» construit de firma Mc Laren. În afara prețului fantastic — 470 000 șilingi — prezintă o serie de noutăți: este prevăzută în față și în spate cu cîte un ochi electronic ce măsoară cu precizie de centimetri distanțele față de obstacole. În caz de pericol de accident, un semnal atrage atenția șoferului! Viteza maximă — 280 km/oră.*

Cel mai tare strigă James Hunt: «Să vină o ambulanță! Unde naiba umblă ambulanța aia?!»

Însfîrșit, de Ronnie se apropie cîțiva oameni în halate albe, toți doctori și asistente. Toți privesc, nici unul nu ajută. Rănitul este transportat la spitalul din Niguarda. «Picioarele... mă dor cumplit! Faceți-mi o injecție!» îngîna Ronnie cu un suprem efort de voință. Este așezat pe un pat, dar în loc să se arate vreun doctor, în cameră dau năvală ziariștii. Apare în cele din urmă un doctor, dar se dă în lături pentru a face loc fotoreporterilor să-și facă meseria! Ce conta că un om se zbătea între vis și moarte! Reclama să trăiască!

James Hunt strigă: «Afară! Afară!» și toți fotoreporterii o rup la fugă. Doctorul vrea să-i opereze, cere consimțămîntul lui James. Dar James nu venise acolo pentru a avea păreri și a da aprobări, el venise acolo pentru a-și ajuta adversarul și prietenul, pe Ronnie adică. Poate Ronnie pentru a supraviețui, avea nevoie de sîngele lui, poate... «Îl operăm, zice doctorul, în șase luni va putea conduce ca și cînd nimic nu s-ar fi întîmplat».

Ronnie e fără cunoștință. Doarme? Doza puternică de narcoză își făcea efectul. După douăsprezece ore de la accident inima curajoasă, mare a lui Ronnie încetă să mai bată...

Cine este vinovat de drama petrecută pe pista de la Monza, în care a fost curmată, nedrept și prematur, viața unuia dintre așii automobilismului contemporan? Ronnie avea toate șansele să cîștige cursa și, odată cu aceasta, titlul de campion al lumii. Dar el nu avea voie să cîștige! De ce? Explicația este simplă: Pilotul nr. 1 al Firmei «Lotus» nu era Peterson, ci americanul cu nume italian Andretti. Pe piața americană mașinile purtînd această marcă se vindeau bine, iar o victorie a lui Andretti ar fi influențat deosebit de favorabil asupra vînzării în continuare a «Iotușilor» în SUA. Pe cîtă vreme Ronnie Peterson era suedez, iar în țara sa mașinile «Lotus» nu aveau prea mare căutare. Cui i-ar fi folosit victoria lui...

Iată de ce Ronnie Peterson nu trebuia, nu avea voie să cîștige cursa de la Monza! Iar dacă se încăpățîna să cîștige, trebuia oprit cu orice preț, chiar luîndu-i viața! Ceea ce s-a și întîmplat...

Cum s-a reușit acest lucru? În mod voit, starterul oficial a dat greșit plecarea, în timp ce unele mașini staționau cu motoarele pornite, iar altele se aflau în mișcare. Mașina lui Ronnie, deși cu motorul pornit, s-a urnit mai greu. Venită din spate cu mare viteză, mașina lui Ricardo Patrese l-a izbit în plin, la scurt interval de la plecare. Să nu uităm că aceste adevărate rachete pe patru roți sînt capabile să dezvolte în mai puțin de 3,5 secunde o viteză de peste 100 km/oră!

Am insistat mai mult asupra acestui din urmă caz pentru a arăta cît de mult valorează grija față de om în lumea capitalului. O vorbă goală. Ce importanță avea viața lui Ronnie Peterson, atunci cînd proprietarii firmei «Lotus» aveau interes ca mașinile fabricate de ei să se vîndă mai bine pe piața americană...

Dar cîte firme care fabrică mașini nu sînt în lume. Și... cîte mașini nu se vînd așa cum ar vrea fabricanții lor...

Extraordinara aventură al cărei start s-a dat cu aproape un secol în urmă, continuă...

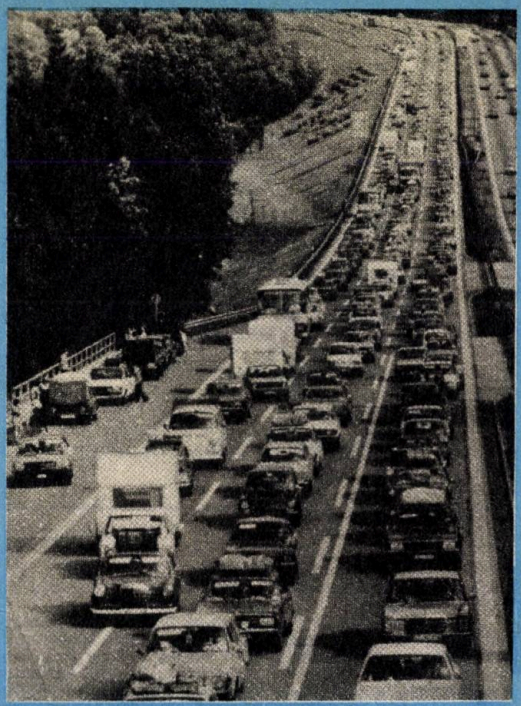

Despre ZEUL automobil în turism

Prof. dr. Stelian Streja

Nevoile turistice, de deplasare internă și internațională, au făcut ca industria automobilistică să devină în unele țări din Europa, în S.U.A. și Japonia, industrie de vîrf. In anul 1969 erau în lume circa 165 de milioane de autoturisme, în 1978 s-a ajuns la 320 de milioane iar pentru anul 2000 se prevede dublarea acestei cifre. Criza petrolieră care a început din anul 1973 nu a oprit nici producția pe scară largă nici circulația automobilistică, ci a dus la unele «ajustări», adică folosirea automobilelor de mic litraj, parcurgerea unor distanțe mai mici, folosirea în localități a mijloacelor de transport în comun, căutarea altui combustibil în locul benzinei. Datorită unor calități tehnice a producției de autoturisme japoneze și a prețului concurențial, în ultimii ani, piața S.U.A. și a unor țări europene a fost invadată de Honde, Toyote ș.a., punîndu-se problema unor discuții pe planul de stat între unii și alții.

În circulația turistică actuală circa 80 la sută din turiști se deplasează cu automobilul, după cum arată o statistică a Alianței Internaționale de Turism, una din organizațiile internaționale automobilistice.

Pentru circulația turistică cu automobilul s-au modernizat șoselele și s-au construit autostrăzi de mii de kilometri ca de exemplu: 7200 de km în R.F.G., 5700 km în Italia, 4500 km în Franța.

În perioade de vîrf turistic, săptămînal sau anual, apar pe șosele și autostrăzi coloane nesfîrșite de automobile. De asemenea, la anumite ore, în orașele mari mai ușor se merge pe jos sau cu bicicleta decît cu mașina.

«Zeul automobil», de cînd a devenit atît de adorat de pămînteni a făcut zeci de milioane de victime, cu toate măsurile luate pentru prevenirea acestora. Printre măsuri sînt: folosirea centurii de siguranță, unele sisteme electronice de avizare, electronizarea stopurilor, controluri ale circulației cu ajutorul radarului, educarea și reeducarea șoferilor, interzicerea ca pe locul din față de lîngă șoferi să stea copiii ș.a. Pentru abateri la regulile de circulație se iau diferite măsuri, de la amenzi la suspendarea temporară a permisului de circulație sau ridicarea definitivă, cu urmări administrative sau judiciare în raport de caz. În unele țări se folosesc și altfel de măsuri: la Rio de Janeiro (Brazilia) pentru parcare neregulamentară polițiștii dezumflă cauciucurile mașinii iar în Mexic (Ciudad de Mexico) scot numărul de circulație al mașinii. În Japonia, la Tokio, se punctează prin calculatoare electronice unele greșeli (exces de viteză — 2 puncte, stare de ebrietate — 6 puncte ș.a.) iar cînd se ajunge la 15 puncte se ridică carnetul.

Cum pietonii cad de multe ori victime ale circulației auto, mai ales bătrînii, copiii, persoane cu vederea slabă ș.a. s-au luat măsuri de supraveghere a trecerii străzilor. Pentru pietonii nevăzători din Japonia (în unele localități) s-au instalat pe lîngă semnale optice (verde, roșu) și semnale acustice la intersecții de străzi.

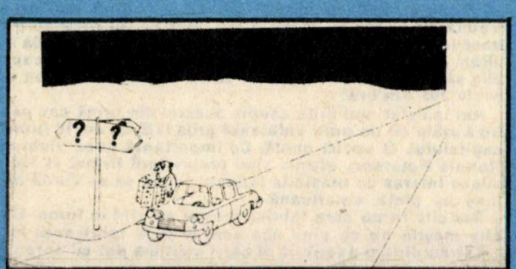

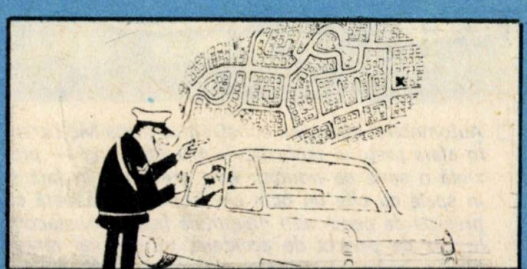

CIRCUL

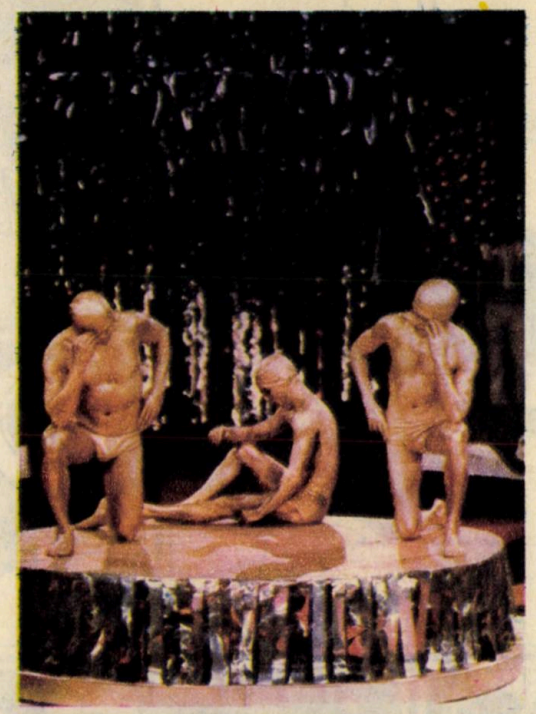

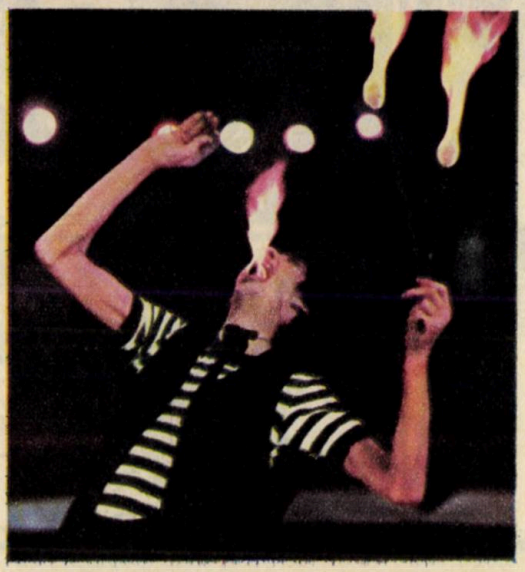

Odinioară, circul era unul din evenimentele care schimbau pentru o perioadă întreaga existență a unui orășel. Niciodată nu se știa cînd vine și întotdeauna îi surprindea pe oameni nepregătiți. Circul sosea în căruțe cu coviltir, precedate de un întreg alai de copii care aruncau priviri înfierbîntate încercînd să ghicească minunile ascunse dincolo de pînzele murdare. Animale fabuloase, descinse dintr-o lume pe care nimeni nu îndrăznea nici măcar s-o viseze, însoțeau cortegiul acesta pestriț și gălăgios. Chiar și caii nu mai erau caii obișnuiți, văzuți deobicei pe stradă înhămați la jalnice trăsuri, ci deveneau niște făpturi ireale. Nimeni nu putea spune cu precizie de unde anume se ivește totul și încotro se îndreaptă, dacă vor opri sau vor trece mai departe. În fiecare an părea să vină același circ și poate chiar era același circ, cu aceiași artiști care nu mai îmbătrîneau niciodată, aidoma unor zei, care priveau condescendenți la vînzoleala stîrnită de sosirea lor, cu aceleași căruțe prăfuite de un colb etern, și aceleași animale pornite parcă de veacuri într-o călătorie ce nu mai sfîrșea.

Uneori, circul se oprea într-o mică piață a orașului și își alcătuia aici un soi de lagăr, de fortificație spre care scrutau îndelung privirile curioase ale oamenilor. Copiii făceau de pază rînd pe rînd, pentru a ține la curent întreaga suflare cu tot ce se petrece în așezarea ivită atît de neașteptat în mijlocul orașului.

Un moment important din desfășurarea acestui ceremonial provocat de apariția circului îl constituia ridicarea cortului sub care aveau să se petreacă toate minunile. Zgomotul ciocanelor, pîrîitul grinzilor, larma lucrătorilor sugerau un edificiu aparte, mai important decît orice altă clădire din oraș. Zeii își construiau lăcașul, deosebit de tot ce exista prin împrejurimi, se izola, atrăgea atenția asupra lui.

După aceea se răspîndeau afișele, publicul era ademenit, înghesuit sub cort, unde se ronțăiau seminte și bomboane. Și apoi porneau miracolele, dar deși toți priveau în extaz, totul părea firesc, nimic nu părea confecționat, artificializat.

Astăzi circul nu mai hoinărește, sau nu mai hoinărește ca înainte, ci pleacă în turnee, la date precise, în localități dinainte stabilite. Artiștii își au sediul lor, o clădire din metal și sticlă, cu nimic deosebită de alte clădiri moderne. Tot ce se petrece în spectacolele susținute de ei pare repetat pînă la saturație, fiecare știe ce gest va face în clipa următoare, nimic nu mai lasă loc improvizației, întîmplării. Scări, funii, plase, lumini, funcționează ireproșabil și alungă orice urmă de miracol. Zeii și-au pierdut puterea, par obosiți tocmai de tehnica aceea complicată care de fapt ar trebui să-i ajute, par terorizați de obiectele printre care se mișcă. Impecabilele lor costume, strălucitoare, obosesc ochiul. Jonglerii au o răceală inumană, de mecanisme perfecte. Dresorii cunosc în amănunțime teoria reflexelor. Saltimbancii, în costumele lor peticite, dar din stofe scumpe, au o veselie căznită. Circul, o lume prin excelență destinată să te facă să visezi, și-a pierdut poezia. Desigur, condițiile de trai sînt incomparabil mai bune. Desigur, unele performanțe sînt altele, mai spectaculoase. Dar maniera de a le prezenta interzice orice familiaritate între public și actori. Înainte era vorba de un dialog între posesorii unor mistere și cei dornici de inițiere. Circul modern este numai un spectacol, pe care doar îl contempli și nu participi la el, și îți interzice orice dorință de a rătăci cu închipuirea după ce ajungi acasă.

George Arion

ando
LA
MONTE
LIFT
ANDO
ANDO
ANDO
ANDO
ANDO

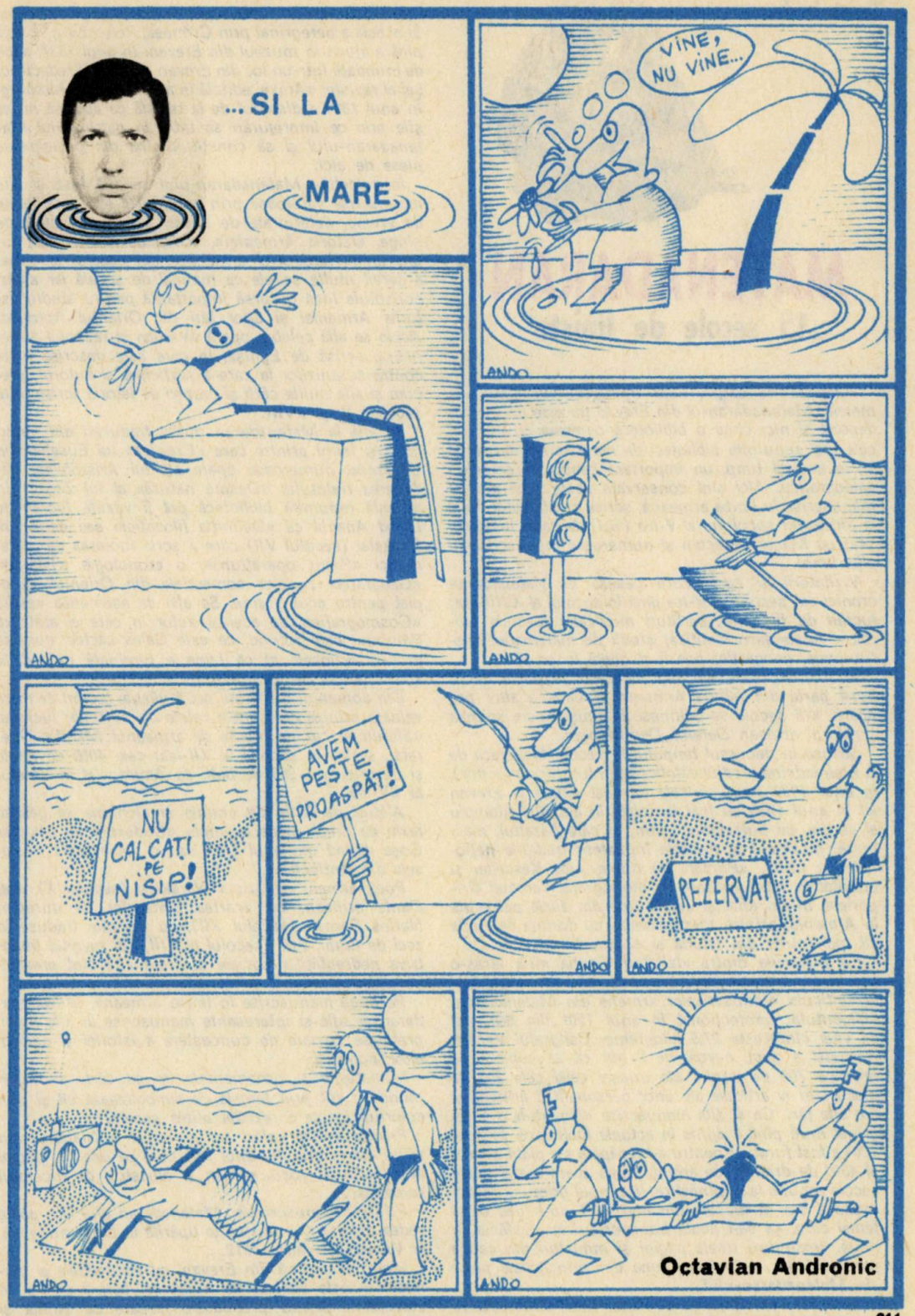
...SI LA
MARE
VINE, NU VINE...
ANDO
ANDO
ANDO
NU CALCAȚI PE NISIP!
AVEM PEȘTE PROASPĂT!
ANDO
REZERVAT
ANDO
ANDO
Octavian Andronic

Turist la Erevan

MATENADARAN

„15 secole de liniște"

«Depozit de cărți», dacă traducem din limba armeană, Matenadaran-ul din Erevan nu este un simplu depozit și nici chiar o bibliotecă oarecare ci una din cele mai renumite biblioteci de manuscrise din lume și, în același timp, un important centru de cercetări paleografice. Aici sînt conservate peste zece mii de manuscrise în limba armeană, scrise cu alfabetul creat la începutul secolului al V-lea (404) de către învățatul Mesrop Maștoț, precum și numeroase manuscrise în alte limbi.

Vizitatorii și cercetătorii găsesc în Matenadaran cronici din secolul al V-lea pînă în secolul al XVIII-lea; lucrări de filozofie; partituri muzicale; formule chimice; rețete farmaceutice; studii de matematică; astronomie, geografie; poezii și opere în proză.

În manuscrisele din Matenadaran se poate citi o bună parte din istoria Armeniei și chiar a altor popoare. «15 secole se odihnesc în liniște aici» spunea scriitorul armean Derenik Demirtchian.

Strînse în decursul timpului în vestita bibliotecă de la Etșmiadzine (sediul catolicosului tuturor armenilor), în anul 1939 manuscrisele au fost aduse la Erevan iar în anul 1959 au fost instalate în actualul «templu al cărții», pe bulevardul Lenin, în care bazaltul, marmura, mozaicul și frescele împletesc tradițiile naționale cu utilul. «Pilotat» de tînăra Aida Kesseian și orientat în bună măsură de monografia Tamarei Grigorieva m-am aflat și eu, în una din zilele petrecute în Armenia, printre aceste comori cu dorința de a afla cît mai multe din istoria și conținutul lor.

Ca oricăruia dintre vizitatori atenția mi-a atras-o mai ales cele două piese opuse ca mărime: «gigantul» și «piticul» manuscriselor armene din Matenadaran. «Gigantul», confecționat în anul 1201 din 660 piei de vițel cîntărește 27,5 kilograme. Caligraful Vardan Karnetsi a avut nevoie de 3 ani ca să copieze pe aproape 700 de pagini ale uriașei cărți cele 300 de discursuri și articole ale unor personalități armene și din alte țări. Ca și alte manuscrise «gigantul» a peregrinat mult pînă a ajuns în actuala bibliotecă. În anul 1204 a fost furat iar pentru a-l recăpăta s-a plătit pentru el 4000 de drahme de argint. După aceea a stat șapte secole ascuns la o mînăstire. În timpul primului război mondial era să dispară din nou dacă nu-l luau două femei care, ca să-l poată transporta, l-au desfăcut în două. Lipsindu-i unele pagini și miniaturi din cauza peregrinărilor, este totuși una din principalele piese ale Matenadaran-ului.

«Piticul», un almanah din anul 1441, cîntărește 19 grame și a fost confecționat dintr-o singură piele de miel nou născut. Textul poate fi citit doar cu lupa. Și acesta a peregrinat prin Crimeea, Petersburg, Tbilisi pînă a ajuns în muzeul din Erevan. În anul 1837, adus de inundații într-un loc din Erevan, a ajuns la redactorul șef al revistei «Arax», editată în armeană la Petersburg. În anul 1894 a dispărut de la revistă ca apoi să nu se știe prin ce împrejurări să intre în patrimoniul Matenadaran-ului și să constituie una din principalele piese de aici.

În colecțiile Matenadaran-ului se află însă și alte manuscrise valoroase prin conținutul lor, îngălbenite de vreme, deteriorate de flăcări sau chiar pătate de sînge. «Istoria Armeniei», scrisă de Khorenatsi, supranumit Herodot-ul armenilor din secolul al V-lea, a servit multe secole ca manual de școală iar astăzi constituie încă o sursă importantă pentru studiul istoriei Armeniei și altor țări din Orientul Apropiat. Acolo se află celebra operă «Vardan și războiul armenian», scrisă de Eghișe, în care este descrisă lupta contra sasanizilor la care a participat și autorul, precum și alte multe cărți și cronici de istorie scrise între secolele V și XVIII.

Se află la Matenadaran multe traduceri din autori greci și latini printre care «Cronica» lui Eusebiu din Cezareea, numeroase opere ale lui Aristoteles, traducerea tratatului «Despre natură» al lui Zenon. În această renumită bibliotecă pot fi văzute lucrări de David Anacht ca «Definiția filozofiei» sau de Anani Sirakatsi (secolul VII) care a scris lucrarea de matematici «Patru operațiuni»; o cronologie «Tomar», «Geografia» zonelor comerciale din Orientul Apropiat pentru acea vreme. Se află de asemenea vestita «Cosmografie», de același autor în care el arăta că Pămîntul este rotund, ce este Calea Lactee, cum se produc eclipsele și că Luna e luminată nefiind în sine o sursă de lumină ș.a.

Din domeniul medicinii pot fi văzute lucrări de mare valoare printre care unele rețete de Avicena; lucrarea «Sfaturi în caz de febră» de armeanul Mkhitar Gueratsi, scrisă în secolul al XII-lea; cele 4000 de rețete și descrierea a 200 de boli, de Amirdovlat în secolul al XV-lea.

Alături de texte de chimie și alchimie se găsesc texte de drept ca de exemplu «Codexul» lui Mkhitar Goșe datînd din anul 1184 sau o copie după «Assisele din Antiochia».

Poeți armeni ca Grigor Narekatsi (secolul X), acel Dante armean, cu «cartea cîntecelor de durere»; Nartes Snorali (secolul XII), cu poeziile traduse în zeci de limbi; Frik (secolul al XIII) cel revoltat împotriva nedreptăților sociale și mulți alții sînt prezenți cu opere ale lor în Matenadaran.

Pe lîngă manuscrise în limba armeană, în Matenadaran se află și interesante manuscrise în alte limbi, prețioase izvoare de cunoaștere a istoriei și culturii altor popoare.

Miniaturile și ornamentele de pe cărți au valori mondiale atît prin temele ce simbolizează cît și prin coloritul lor ce a rezistat atîtea secole.

Printre aceste valori am remarcat la Matenadaran și un manuscris din anul 986, care pe una din pagini avea culorile: roșu, galben și albastru, ca tricolorul românesc.

Printre manuscrisele Matenadaran-ului se poate vedea expusă și prima carte tipărită în limba armeană, la Veneția, în anul 1512.

Marea bibliotecă din Erevan, cu valoroasele ei manuscrise este vizitată de numeroși turiști dar și de cercetători pentru prețioasele izvoare de știință și cultură acumulate în ele timp de 15 secole.

Polina Manoilă

Sufletește mă regăsesc în cîntecele mele

— De unde vine Polina Manoilă? Și de cînd cîntă ea?

— Vin din Gorj, din satul Țopești, comuna Tismana. Cînt de la 16 ani. Mai înainte lucram la Cooperativa meșteșugărească «Arta casnică». Țeseam la gherghef și cîntam; simțeam că muncesc mai cu spor așa. M-a auzit președintele nostru Traian Burtea și mi-a zis: «Măi fato, noi avem echipă artistică, n-ai vrea să vii la repetiții?» Traian Burtea știa meserie, nu cred că era vreun lucrător mai priceput decît el la cusut, la gherghef chiar. Știți, la cusut se fac cruci. Venea și spunea «vezi, crucea asta e mai sus, coloritul nu-i așa». Nu ne scăpa din ochi nici la lucru și nici la spectacole. Am fost și o foarte bună dansatoare, am cîștigat numai diplome cu echipa noastră de jocuri populare gorjenești.

— După ce ați fost lansată pe plan local, ce a urmat și cum de sînteți astăzi cine sînteți?

— A fost, de fapt, și un noroc. Pe cînd cîntam eu cu tismănencele mele la Craiova, la o fază regională a unui concurs, m-au descoperit cei de la Televiziune. M-au filmat, m-au înregistrat, au mers ei la București și eu tot la Tismana m-am dus. Emisiunile s-au bucurat de succes și m-am trezit chemată în Capitală să cînt, ca profesionistă, la Ansamblul «Doina» al armatei. Aveam 16 ani și așa am ajuns în fața marelui public. Am început să cînt alături de Ion Bogza, Maria Ciobanu, Ion Dolănescu, Maria Butaciu și vă spun că nu aveam deloc complexe, îmi plăcea atmosfera. Cîntam și cu Ansamblul U.T.C., de care mă leagă o frumoasă amintire — cîștigarea Premiului I la Festivalul mondial al tineretului și studenților de la Sofia, în 1966.

— La început, bănuim că vă coseați singură iile și vîlnicele specifice costumului gorjenesc. Care-i situația acum și ce importanță acordați prezenței scenice?

— Țin foarte mult să cînt în costumul de la noi de-acasă din Gorj. Mă gîndesc că dacă sînt iubită ca solistă aceasta se datorează și faptului că apar numai în costume autentice, cusute de mîna mea. Cusutul a fost prima mea meserie și am rămas cu plăcerea de a mai cocheta cu ea cînd am timp. De cîntat, cînt numai cu maramă pe cap, pentru că așa se cîntă la mine acasă. în Gorj. Cînd mergeau femeile în cîmp, la plug sau la coasă, purtau o maramă de borangic bătut. Vreau să vă spun că și la muncă și la joc se purta maramă. Să știți că obiceiul n-a dispărut. Eu cînd văd maramă văd Gorjul.

— Cînd este vorba de port, îmi dau seama că sînteți o apărătoare aprigă a autenticului. Cîntecele dumneavoastră sînt tot autentice?

— Pot să cînt orice, dar de cîntat și înregistrat să știți că voi cînta și înregistra doar cîntece gorjenești. Mai tîrziu s-ar putea să mă opresc la romanțe, pentru că mă înțeleg bine cu ele și mi se potrivesc. Probabil, v-ați gîndit să mă întrebați dacă și eu fac folclor, cum se zice că obișnuiesc unii dintre colegii mei. Obișnuiesc să merg din poartă-n poartă și să ascult sătenii, în speranța că voi găsi ceva nou. De cele mai multe ori, sînt răsplătită. Se mai întîmplă ca la o melodie redescoperită să nu meargă textul vechi și atunci sînt nevoită să-l schimb, dar numai în spiritul cîntecului. La melodie nu schimb nimic, ar fi o impietate din partea mea și nu sînt de acord cu cei care procedează așa. Desigur, se întîmplă ca și o simfonie să fie transpusă diferit, depinde și de dirijor și de solist și de orchestră. Revenind la discuția noastră, pot să spun că am atîta poezie în texte și atîta melodie în cîntece încît cred că eu, sufletește, mă regăsesc în cîntecele mele.

— Sînteți mulțumită de felul cum se difuzează muzica populară?

— Greu de răspuns. Am multe apariții la televiziune și multe imprimări la radio, unde ating suta de melodii, numai gorjenești, dar se umblă cam rar la ele, parcă-ar fi puse la naftalină. Eu, dacă am fost dată afară sau ținută la ușă undeva, n-am mai trecut pe-acolo. Mi-a apărut un disc mare...

— Ce ne puteți spune despre el?

— Mai bine să-l ascultați, decît să-l laud eu. Știu că sînt la al cincilea disc. Merg greu cu aparițiile. L-am înregistrat acum mai bine de un an, după ce am așteptat nu mai puțin de cinci ani pentru aprobarea repertoriului, în total vreo 13 melodii gorjenești.

— Povestiți o amintire, o întîmplare anume...

— Una mai veche, de cînd lucram la Tismana. Terminam lucrul seara, pe la șase. Iarna era întuneric și pînă în Țopești trebuia să trec singură peste deal. Cîntam mai mult de frică decît de plăcere. Și, totuși, era frumos. Acum, parcă s-a schimbat ceva. Cînd sînt singură mă gîndesc doar la discurile de care v-am spus că apar destul de greu...

— Într-adevăr, s-a schimbat ceva...

Ana Ispas

Pe cine interesează că nu beau, nu fumez și îmi răspunde vocea foarte bine?

— Așadar, stimată Ana Ispas, după un debut extraordinar și o primire pe măsură, acum cîntați mai rar în fața publicului. Care să fie motivul?

— Mai multe. Unul ar fi acela că au apărut așa de mulți cîntăreți buni acum, majoritatea lansați de binevenitul Festival național, numit așa frumos, «Cîntarea României», dar ce nu este, ca să zic așa, chiar de laudă, fiind noi cîntăreții aproape «cîtă frunză, cîtă iarbă», nu acționează neapărat criteriul valorii și tu, solistă consacrată, dacă ai ghinionul să treci de 25 de ani, cu greu mai apari la radio și TV. Pe cine interesează faptul că eu nu beau, nu fumez și îmi răspunde vocea foarte bine?

— Pe mine, l-am și notat. Vorbiți-mi ceva despre începuturile dumneavoastră.

— Cînt de pe la 10 ani. M-a remarcat învățătorul meu, Constantin Rădulescu, dirijorul de pe atunci al corului căminului cultural din Scorniceşti. Tot el mi-a îndrumat «primii pași» de coristă, dansatoare și solistă, eram de toate și nu mi-a părut rău. Primul meu cîntec a fost «Ochii negri sînt frumoși», îl mai cînt și acum, nu m-am despărțit de el. Nu mult după lansarea mea a devenit șlagăr. Învățam foarte bine și am intrat fără examen la liceul «Radu Greceanu» din Slatina. Am o voce plină, mă gîndeam chiar la conservator, dar mi-am pus dorința în cui demult.

— Bănuiesc că v-a luat valul muzicii populare și ați început să colindați țara.

— Nu chiar țara, la început județul. Am cîntat șase ani cu «Doina Argeșului», doi ani cu orchestra de muzică populară a filarmonicii «Nicolae Bălcescu» din Craiova, după care am intrat prin concurs, ca profesionistă, la celebra și prea ușor dispăruta orchestră de muzică populară «Barbu Lăutaru» ce a ființat pe lîngă filarmonica «George Enescu» din București.

— Deși sînteți tînără, nu-i așa?, să începem puțin să ne aducem aminte. Revista «Flacăra» din 28 februarie 1970 spunea printre altele că: «Printre nenumăratele și dăruitele soliste de muzică populară românească se înscrie cu binemeritată mîndrie și numele Anei Ispas. În undele largului fluviu al cîntecului nostru se revarsă, distinct, și piraiele cristaline ale trilurilor acestei cîntărețe. «Măi Ionele, puiule», «Mult mi-a fost pe lume drag» și «De cine mi-e dor și sete» nu sînt niște cîntări oarecare, ci adevărate imnuri închinate dragostei». Ascultîndu-vă, și eu m-am convins că aveți o voce de excepție, gravă, potrivită cîntecelor de amplă forță dramatică, de explozie vitală a sentimentelor. Cu ce a scris «Flacăra» și cu aceste cîteva cuvinte despre dumneavoastră să revenim la amintiri. Aveți o întîmplare mai deosebită de povestit?

— Da, chiar mai multe, dar nu cred că e cazul aici. Eu mi-am făcut ucenicia la «Doina Argeșului» din Pitești. Plecam în turnee grele, de cîte o sută de zile, prin toată țara. Călătoream și cîntam, apoi iar călătoream în camion și vara și iarna, împreună cu neuitata și valoroasa noastră artistă Maria Tănase. Pot spune că am cunoscut-o bine. Îi plăcea să vorbească mult, mă ținea trează toată noaptea în peregrinările noastre. Îmi povestea cum, în tinerețe, a fost casieră la un bufet în Gara de Nord. A muncit mult și a răzbit greu. O să vă surprindă, dar era foarte cultă, știa limbi străine și-mi vorbea, încă de pe atunci, de cosmos, de cosmonauți. Cînd m-a văzut la Pitești a vrut să mă înfieze, pentru ca apoi cînd am venit la București, la «Barbu Lăutaru», să mă șicaneze. Ce păcat, ce mare păcat că a fost apreciată cum se cuvine abia după moarte, iar o integrală a cîntecelor sale înregistrate, și aici aș spune că sînt prea puține, a apărut abia anul trecut la «Electrecord». Dar, să revin, nu știu de unde avea atîta cultură și o cunoaștere perfectă a limbii franceze?

— Dar, uneori, vocea ce o aveți acum se apropie de aceea a regretatei Maria Tănase.

— Nici chiar așa, e bine să păstrăm o măsură în toate! Pot cînta, e drept, pe tonalități înalte, subțiri și groase. Dar, de aici și pînă la vocea Mariei Tănase e o cale lungă. Eu nu pot imita pe nimeni și nici nu-mi propun așa ceva. Îmi place mult Sofia Vivoveanca, de exemplu, dar comparația ei cu Maria Tănase m-a dezamăgit. Evident că Sofia Vicoveanca n-are nici o vină în toată treaba asta. La fel, cînd se vorbește de Maria Dragomirolu. Îmi vine să sparg televizorul cînd aud așa ceva.

— Înțeleg că nu vă place imitația și bine faceți, sper că nici poluarea folclorului! Totuși, ce vă place?

— Eu am cîntat folclorul așa cum ne-a rămas el din moși-strămoși, adică nealterat. Am cîntat întotdeauna numai ce simt. Mai sînt cîntărețe care

cîntă despre copii ca și cum numai ele ar avea copii și unele chiar nu au deloc, ce să mai zic eu despre fetița mea, să mă laud cu ea? În plus, își iau cîntecele unele de la altele, nu țin deloc la un repertoriu propriu și nu merg direct la sursa inepuizabilă de folclor — omul simplu. De multe ori întîlnești cîntărețe care fără a fi de la țară se dau ca fiind de acolo, nu le interesează că falsul se simte în glas, în prezența scenică. În românește cîntînd, nu este permis să faci gesturile unei cîntărețe spaniole, chiar dacă ea se cheamă Amalia Rodriguez și noi o apreciem. Spunînd ce nu-mi place, s-a înțeles, sper, și ceea ce îmi place.

— Da, s-a înțeles. Am și uitat să vă întreb cîte discuri aveți și pe unde mai cîntați?

— Să tot fie vreo șapte. E mult, e puțin? Sigur că mi-aș dori mai multe. De apărut la radio și TV nu mi se întîmplă prea des, cu toate că înregistrări la dumnealor am destule și stau la naftalină. În ultima vreme colaborez cu Ministerul Turismului și cînt cîte puțin în străinătate.

— Cred că vă mîndriți cu faptul că ne reprezentați țara și aveți impresii proaspete despre bunele aprecieri de care se bucură folclorul românesc peste hotare.

— Peste tot am întîlnit numai îndrăgostiți de cîntecele noastre românești. Cînt cu nespusă plăcere cînd văd că sînt iubite și chiar înțelese liniile melodice și puritatea sentimentelor ce le transmit nestematele folclorului nostru. Cînt fără microfon, acolo se cere muzică înceată, vie, nu e ca la noi cu microfoane și stații asurzitoare. Așa cum a fost el cîntecul la mama lui, acasă.

— Eu vă mulțumesc și sper că se va cînta și la noi la fel, cu mai puțini Wați și mai multă sensibilitate.

Ion Predoșanu

GAUDEAMUS IGITUR

De la sfîrșitul secolului al XVIII-lea, studențimea de pretutindeni a adoptat ca imn al înfrățirii internaționale cîntecul «Gaudeamus igitur». Evocînd bucuria vieții, cîntecul revarsă — pe lîngă o reținută măreție și o sobrietate academică — un cert optimism.

Compozitorul melodiei a rămas pînă acum anonim. Se pare că este vorba de împrumutul unui cîntec medieval de origine germană, publicat pentru prima oară în 1788. Versurile celor șapte strofe provin din mai multe surse literare. Uneori, pe lîngă textul latin a circulat și altul german, ajungîndu-se la un text mixt (latin-german) plin de vulgarități (secolul al XVIII-lea). Strofa întîi a fost descoperită într-un manuscris din 1582, în timp ce următoarele două reproduc versurile unui psalm, identificat documentar în 1267.

Actuala formă a textului cîntecului «Gaudeamus igitur» s-a realizat în 1781 de către literatul german C.W. Kindleben. Expulzat din Halle pentru conținutul revoluționar al cîntecelor sale studențești, C.W. Kindleben a murit în 1785, surghiunit, la Dresda.

În România, imnul studenților s-a publicat la unison de către Ciprian Porumbescu în «Colecțiune de cîntece socialiste pentru studenții români» (Viena, 1880). El circula — se pare — ceva mai înainte, fiindcă studenții noștri aflați la studii în străinătate (bineînțeles, în primul rînd cei înscriși în societatea «România jună» din Viena) l-au preluat și adus în patrie.

Răspîndit prin foi volante, «Gaudeamus igitur» a cunoscut în 1966 un îngrijit aranjament coral pentru trei voci egale din partea compozitorului Ion Chirescu, formă sub care s-a tipărit de către Editura muzicală. La sfîrșitul textului original s-au adăugat încă două strofe, concepute de acad. prof. Constantin Daicoviciu, noile versuri exprimînd idealurile studențimii noastre de azi.

Înșelăciune

Profesorul întreabă pe un student, la examen:

— Ce este înșelăciunea?

— Înșelăciune este, de exemplu, dacă mă trîntiți la examen.

— Cum adică?

— Pentru că, potrivit codului penal, cineva se face vinovat de înșelăciune, dacă folosește neștiința altuia ca să-l păgubească.

Ocupație

— Iar ești ocupat să consulți programul de televiziune? spune șeful, intrat pe neașteptate în biroul lui Marin. Ar fi mai bine dacă ți-ai arunca ochii și pe la «ofertele de serviciu».

Imprudență

Pe un șantier, inginerul îl apostrofează pe paznicul de noapte.

— Ești nebun! Fumezi în magazia cu explozibili?... O asemenea imprudență a costat viața a patruzeci de persoane.

— Fleacuri! răspunde paznicul. Acum nu sîntem decît doi...

Avans

La intrarea într-un oraș din Nevada, un automobilist este oprit pentru exces de viteză și amendat. El dă șerifului dublul sumei cerute.

— Mi-ai dat dublul spune șeriful.

— Am dat înadins.

— De ce?

— Pentru că-mi propun să părăsesc orașul cu aceeași viteză cu care am intrat.

Haralambie Lerea

«La 15 aprilie 1912 la orele două și douăzeci de minute, la Sud-Vest de insulele New Foundland, s-a scufundat în urma ciocnirii cu un gheţar, «Titanicul», cel mai mare vapor al tuturor timpurilor. Avea 270 metri în lungime și un deplasament de 66 000 tone...»

Din presa vremii

A fost unul dintre naufragiile cele mai mari, dacă nu cumva cel mai mare, din întreaga istorie a călătoriilor pe mările și oceanele lumii. Și dacă n-ar fi costat viaţa a 1 510 oameni, am fi putut spune, fără să greșim, și cel mai spectaculos!

Astăzi, la scurgerea a aproape șapte decenii de la teribila catastrofă, povestea «Titanicului» este din nou în actualitate. Se caută răspunsuri la o întrebare obsedantă, la întrebări obsedante, mai bine zis: cum s-au petrecut, de fapt, lucrurile cu marele vas? Putea fi evitată catastrofa? Dar cel mai ades se caută să se găsească epava acestui, cîndva, urias al mărilor care, zice-se, ar adăposti comori fabuloase.

Sînt mai aprinse ca oricînd disputele pentru stabilirea cauzelor care au dus la naufragiu. Sînt analizate depoziţiile unor membri ai echipajului, ale călătorilor supravieţuitori, ale membrilor altor vase aflate în preajma Titanicului la ceasul acela cumplit, din urmă al său. Sînt analizate datele meteorologice din ziua și din noaptea aceea pe care Titanicul și-a ales-o să-i fie eternă...

Și toate concluziile converg spre același răspuns: catastrofa putea fi evitată! Mai mult: în cazul în care catastrofa s-ar fi produs, viețile pasagerilor ar fi putut fi salvate dacă... dacă... dacă...

La 22 iulie 1980, oceanografi americani îmbarcaţi pe nava de cercetare «Fay», echipată cu aparatură din cea mai modernă, special construită pentru acest caz, a început operaţiunile pentru găsirea epavei Titanicului.

Va fi încununată de succes încercarea lor temerară? Și dacă da, cîte dintre legendele ţesute în jurul acestui caz vor deveni realitate? Cîte vor rămîne legende pe mai departe?

Să fi cîntat orchestra de pe vas, năpăstuiţilor care luptau disperaţi cu valurile, «Doamne, ne înălţăm la tine?» Să fi strigat bătrînul lup de mare Edward Smith, căpitanul Titanicului, membrilor echipajului: «Purtaţi-vă ca niște adevăraţi englezi și apoi împușcaţi-vă pe puntea vasului!?» În acest din urmă caz răspunsul este categoric nu, chiar dacă martori oculari afirmă că au văzut un astfel de caz petrecut pe puntea vasului. Era însă William Murdoch, asistentul principal al căpitanului, cel care (încercînd să evite ciocnirea cu gheţarul, dar luînd o hotărîre care nu a fost cea mai bună) a făcut dintr-o eventuală ciocnire o catastrofă colosală!

ȘI de fapt de ce s-a scufundat

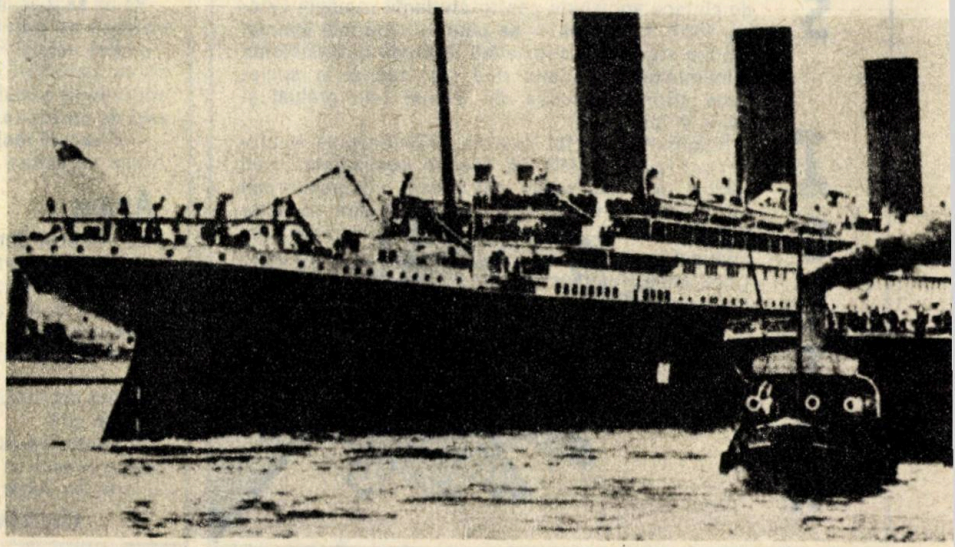

Foto 1. Southampton. 10 aprilie 1912. «Titanicul» este gata de plecare în prima și ultima lui cursă...

Foto 2. Edward Smith, căpitanul «Titanicului».

TITANICUL?

În anul 1965 savantul englez Peter Padfield a declanșat acțiunea premeditată de spulberare a legendelor țesute în jurul Titanicului. El a pornit de la datele furnizate de vasul «Californian», aflat la mică distanță de Titanic în clipele acelea cumplite. Marinarul său de serviciu a observat rachetele de semnalizare lansate de pe Titanic, dar fără să înțeleagă că acestea erau un S.O.S. Informat, căpitanul vasului, Stanley Lord nici măcar nu a catadicsit să-și trezească radistul — care ar fi trebuit să fie treaz! — pentru a intra în legătură cu Titanicul și a afla astfel despre ce era vorba!

Ulterior, îndată după catastrofă, Stanley Lord a fost făcut țap ispășitor pentru viețile celor dispăruți de-avalma în întunericul nopții și al apelor. Bineînțeles, în intenția de a se tăinui unele date esențiale ale situației care a condus la catastrofă. Poziția de disculpare a lui Lord este susținută și de americanul Wyn Craig Wade în lucrarea sa «Titanicul — sfîrșitul iluziilor», apărută anul trecut în capitala britanică.

Atît Padfield cît și Wade, pornesc în cercetarea cauzelor care au dus la naufragiu de la documentele apărute după catastrofă: procesele verbale ale cercetărilor întreprinse de Institutul britanic de marină și de la depozițiile făcute în fața unui subcomitet al Senatului american de ofițeri de marină sau de alți membri ai echipajelor navelor aflate în preajma Titanicului, de la supraviețuitorii de pe marele vas.

Concluzia principală care se desprinde din cercetarea și studierea amănunțită, nepărtinitoare a acestor materiale este următoarea: naufragiul Titanicului reprezintă ultima verigă dintr-un întreg lanț de încălcări grosolane ale normelor de navigație maritimă!

În noaptea aceea de pomină singurul om care s-a purtat normal a fost căpitanul vasului «Carpatia», aflat la 54 mile marine de locul accidentului. Vasul aflat sub comanda lui a venit imediat în ajutorul celor de pe Titanic găsind, la ivirea zorilor bărcile cu cei care reușiseră să se salveze și luîndu-i pe aceștia pe puntea sa.

Au fost încălcate legile călătoriei pe ape? Și dacă au fost, în ce mod?

Iată un extras din procesul verbal al subcomitetului Senatului american:

Senatorul Smith: — Ați cerut ocheane?

Frederick Fleet, membru al echipajului de pe Titanic: — Am cerut încă pe cînd ne aflam la Southampton, dar ni s-a răspuns că nu mai au și pentru noi.

Senatorul Smith: — Cui i le-ați cerut?

Frederick Fleet: — Domnului Lighttoller, al doilea asistent al căpitanului.

Senatorul Smith: — Cînd v-a informat căpitanul despre situația ghețarilor, despre care aflase, la rîndul său, de la echipajele altor vase?

Joseph Boxhall, al patrulea căpitan al Titanicului: — Nu-mi amintesc exact, dar cred că cu o

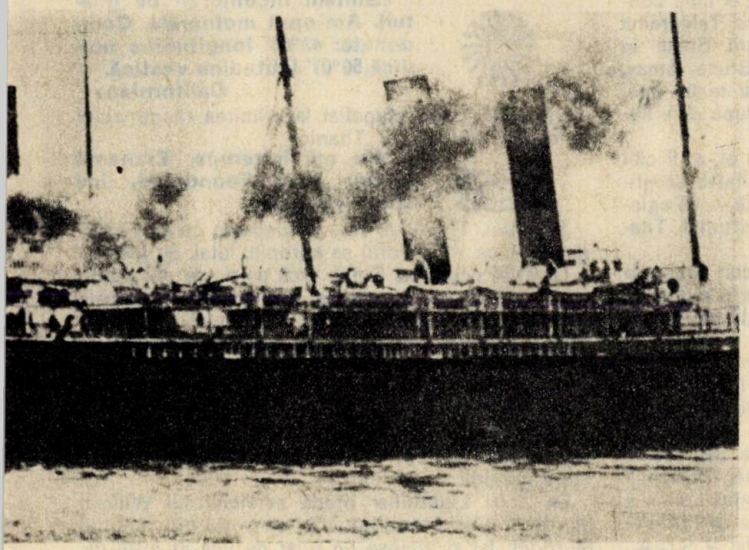

zi sau cu două înaintea producerii catastrofei. Mi-a comunicat coordonatele iar eu le-am însemnat pe hartă...

Senatorul Smith: — Aţi interceptat o radiogramă de pe vasul «America» prin care vi se comunica că Titanicul se află într-o zonă cu gheţari?

Joseph Boxhall: — Nu ştiu, nu vă pot spune nimic despre asta...

Joseph Boxhall era considerat, la cei numai 28 de ani ai săi, drept unul dintre cei mai experimentaţi ofiţeri de pe Titanic, de aceea căpitanul Smith îi încredinţase sarcina de a însemna cu exactitate pe hartă situaţia gheţarilor. Toate cîmpurile de gheţari însemnate de el pe hartă treceau la Nord de înaintarea normală a Titanicului, deci nu prezentau nici un pericol pentru deplasarea acestuia.

Din ziua de 14 aprilie, Boxhall n-a mai primit nici o comunicare, cu toate că de pe alte vase se trimiteau cu regularitate date despre situaţia gheţurilor.

«Radiogramă
Către căpitanul Titanicului:
În regiunea cuprinsă între 42° latitudine nordică şi 49—51° longitudine vestică plutesc spre vest gheţari şi cîmpuri de gheţari. Toate cele bune,
Bert.»

Această radiogramă transmisă de radistul vasului de poştă «Coronia» a fost predată, de radistul Titanicului, căpitanului Smith la 14 aprilie orele 9,00. În momentul acela gheţarul despre care avertizase Bert se afla la 200 mile marine de Titanic, dar exact pe direcţia lui de înaintare. Despre conţinutul radiogramei Smith a informat un singur om, pe Lighttoller, al doilea asistent al căpitanului, şi asta abia la orele 13,00.

«Căpitanului Smith de pe Titanic:
Vasul grecesc «Athinai» vă avertizează asupra aglomerării de gheţari din zona cuprinsă între 41°51' latitudine nordică şi 49°52' longitudine vestică.
Vă doresc dv. şi Titanicului mult noroc,
Căpitanul».

Vaporul «Baltic», care aparţinea ca şi Titanicul, Societăţii White Star a transmis prin radio această comunicare la ora 13,14, recepţionarea ei fiind confirmată imediat de radistul de pe Titanic. Telegrama i-a fost transmisă căpitanului Edward Smith în timp ce acesta se afla la masă cu Bruce Ismay, preşedintele lui White Star. Smith citi textul apoi i-l întinse lui Ismay, care îl citi şi el, după care împături hîrtia şi o bagă în buzunar.

Dacă cei doi, sau măcar unul dintre ei, ar fi citit cu atenţie textul şi ar fi avut şi curiozitatea să privească pe hartă, ar fi văzut — cu groază — că aglomerarea de gheţuri barase practic drumul Titanicului!

Ce a făcut Smith? A comandat «cart înainte» cînd şi un ageamiu în materie de navigaţie, cum este şi semnatarul acestor rînduri, ar fi ordonat schimbarea direcţiei de mers!

La ora 16,00 radistul vasului german «America» semnaliza poziţia gheţurilor la sud de linia pe care se deplasa Titanicul, dar cum comunicarea nu fusese transmisă expres pentru nava pilotată de Edward Smith, radistul Philips nu şi-a dat seama că cei aflaţi în încercuirea albă erau chiar ei! Philips a făcut însă un lucru de domeniul fantasticului: a preluat comunicarea vasului german şi a retransmis-o Institutului naţional de hidrografie al S.U.A., fără a-l anunţa şi pe căpitanul Smith sau pe oricare dintre mulţii lui adjuncţi sau asistenţi!!!

«Radiogramă pentru Institutul naţional de hidrografie al S.U.A. 14 aprilie. Vasul german «America» informează despre poziţia a doi gheţari mari la locul de întîlnire al latitudinii nordice de 41°27' cu longitudinea vestică de 50°08'.
Titanicul»

În momentul acela Titanicul se afla la numai 12 mile marine de locul în care la ora 2,20 gheţarul avea să izbească vasul...

La ora 19,30 vaporul-poştă «Californian» a comunicat că a reperat trei gheţari mari nu departe de locul în care peste cîteva ceasuri s-a produs catastrofa.

La 21,40 vasul «Mesba» a lansat în eter avertismentul că în direcţia în care se deplasa Titanicul se găsea un bloc imens de gheaţă lat de cca 35 mile marine. Titanicul a confirmat recepţionarea mesajului, dar acesta n-a ajuns în mîna lui Smith sau a cuiva din comandamentul navei.

Harold Pride, şi el al doilea asistent pe Titanic, avea să declare mai tîrziu, în faţa Senatului, că nu ştie dacă acest mesaj a fost sau nu transmis mai departe, întrucît neflind de serviciu, dormea ,fiind trezit de Philips în momentul ciocnirii de gheţar. Ceea ce ştia însă foarte clar era faptul că Philips fusese foarte ocupat cu transmiterea telegramelor călătorilor de pe Titanic către New Foundland, precum şi a cursurilor înregistrate la bursa din New York.

Cu alte cuvinte, Philips făcea de toate, numai ce era de datoria lui nu!

Echipajul de pe «Californian» reuşise să repereze barajul de gheaţă semnalat de pe «Mesba». Căpitanul Stanley Lord a ordonat scurt: «Stop motoare!», apreciind că riscul înaintării era foarte mare. La ordinul său, radistul Evans a transmis următoarea comunicare, cu o oră înainte de catastrofă, celor de pe Titanic:

«Sîntem înconjuraţi de gheţuri. Am oprit motoarele. Coordonate: 42°05' longitudine nordică, 50°07' latitudine vestică.
Californian»

Evans a rămas stupefiat la primirea răspunsului colegului său de pe Titanic:

«Nu mă întrerupe. Transmit pentru New Foundland, îmi strici legătura!»

Şi astfel, Titanicul, care se deplasa cu 22 noduri pe oră (cca. 41 km/oră) se apropia, fatal, de pieire...

La 21,50 căpitanul Smith urcă pe punte şi-i spuse lui Lighttoller că vremea se cam răcise. În ultimele două ore temperatura scăzuse cu mai bine de 6 grade. Îi mai spuse şi că prezenţa vîntului nu era deloc simţită. Ambele remarci ale căpitanului erau de natură să-i neliniştească pe ofiţerii săi: scăderea bruscă a temperaturii şi lipsa totală a vîntului putînd însemna un singur lucru: prezenţa în apropiere a unor mase mari de gheaţă, adică apropierea unui mare pericol!

La 22,00 Lighttoller predă serviciul lui William Murdoch. Constatară amîndoi că le era frig, dealtfel Murdoch îşi şi puse un fular de lînă în jurul gî-

tului. La plecare Lighttoller ordonă celor doi marinari de serviciu — care nu aveau ocheane! — să supravegheze cu cea mai mare atenție tot ce se petrece în jurul vasului.

La întrebarea dacă ar fi putut observa «un obiect întunecat, care venea spre Titanic», Frederick Fleet a răspuns:

— Da, cu puțin timp înainte de a ne ciocni.

— Ce înseamnă acest puțin?

— Adică atît cît să fi putut evita ciocnirea.

La 23,40 Fleet observă silueta unui «obiect întunecat» fără să fi putut preciza distanța la care se afla. Semnalizează «obstacol drept în față!» I-a răspuns Moony, al șaselea căpitan de pe Titanic.

Din procesul-verbal al comisiei engleze pentru cercetarea cauzelor naufragiului:

Întrebare: Ce v-a întrebat domnul Moony?

Fr. Fleet: M-a întrebat ce văd. I-am răspuns: un ghețar, drept în fața noastră, domnule.

Întrebare: Și ce v-a răspuns?

Fr. Fleet: A răspuns «mulțumesc».

Acest «mulțumesc» al lui Moony a fost luat apoi drept cea mai elocventă dovadă a flegmatismului britanic!! El a informat însă pe primul asistent al căpitanului, care s-a repezit la timonier ordonîndu-i să vireze brusc dreapta și să pună motoarele pe poziția «înapoi». Dar vaporul, cu cele 66 000 tone ale sale, n-a «ascultat» comanda, îndreptîndu-se spre «obiectul întunecat».

Timonierul, care a reușit să se salveze, avea să declare mai tîrziu că nava a reacționat la manevră cu întîrziere de un minut!

Apoi Titanicul și «obiectul întunecat» au făcut ca întunericul chircit între ele să dispară pentru totdeauna!

«Radiogramă
Către căpitanul Titanicului:
În regiunea cuprinsă între 42° latitudine nordică și 49—51° longitudine vestică plutesc spre vest ghețari și cîmpuri de ghețari. Toate cele bune,
Bert»

«Căpitanului Smith de pe Titanic:
Vasul grecesc «Athinai» vă avertizează asupra aglomerării de ghețuri din zona cuprinsă între 41°51' latitudine nordică și 49°52' longitudine vestică.
Vă doresc dv. și Titanicului mult noroc,
Căpitanul»

Ghețarul nici măcar nu era atît de mare pe cît se spunea și se mai spune. El avea cel mult 15—18 metri în înălțime, dar lovitura lui a fost formidabilă întrucît nava, virînd brusc spre dreapta, a fost lovită în partea ei cea mai vulnerabilă de porțiunea aflată sub apă a ghețarului.

Dacă Murdoch ar fi apreciat așa cum se cuvenea situația, el ar fi găsit și soluția cea mai bună, adică cea potrivit căreia vaporul să primească năpraznica lovitură în partea sa cea mai rezistentă: în pro ră. În această situație, Titanicul și-ar fi putut continua cursa...

Fatală manevra lui Murdoch, care s-a comportat exact ca șoferul care pentru a evita o ciocnire apasă brusc pe frînă și răsucește brusc volanul spre dreapta sau stînga, făcînd coliziunea de neevitat și spectaculoasă, pe deasupra!

La 50 de minute după ciocnire a fost dat ordinul de lansare la apă a bărcilor de salvare și debarcarea în ele a femeilor și copiilor.

În acel moment, adică la o oră de la producerea ciocnirii, Herbert Pitman, al treilea ofițer al Titanicului, încă nu fusese informat despre starea navei! El și-a dat seama de gravitatea situației numai cînd a reușit să intercepteze următorul dialog între Boxhall și căpitanul Smith:

Boxhall: — E chiar atît de grav, domnule căpitan?

Smith: — Domnul Andrew afirmă că vasul se va menține la suprafață încă cel mult o jumătate de oră!

Andrew era inginer la firma din Belfast care construise Titanicul și participa la această cursă pentru a urmări modul de funcționare a motoarelor.

Apa pătrundea cu furie prin cele șase găuri făcute de ghețar, dar în ciuda datelor evidente ale problemei și a părerii categorice a inginerului Andrew, căpitanul Smith continua să susțină cu încăpățînare că apa poate fi scoasă cu pompele din burta giganticului vapor! Mai mult, că vaporul își poate continua drumul!

Semnalul S.O.S. — ce cumplit trebuie să sune un astfel de semnal în puterea nopții, pe o mare fragmentată de blocuri imense de gheață — a fost lansat în eter, la ordinul lui Smith, de către Philips la 35 minute după ciocnire, dar despre această hotărîre a sa căpitanul nu a informat pe nici unul din membrii echipajului!

După catastrofă, opinia publică mondială a fost pur și simplu scandalizată de faptul că Titanicul dispunea de numai 16 bărci de salvare și patru plute speciale, care, supraîncărcate, fiind, ar fi putut salva doar 1178 oameni din cei 2207 aflați la bord.

Aceasta a fost cea mai gravă încălcare a regulamentului de navigație maritimă comisă de Societatea White Star. Proprietarii au încercat să iasă basma curată demonstrînd că au fost respectate prevederile Codului maritim britanic privitoare la numărul de bărci de salvare. Numai că respectivul Cod data din anul 1899, cînd cea mai mare navă avea un deplasament de numai 15 000 tone...

Cîți dintre călători au fost salvați? Cifrele sînt grăitoare prin ele însele: 69% dintre cei aflați la clasa I-a, 42% din cei de la clasa a II-a și numai 25% din cei cărora banii le ajunseseră numai pentru biletul de a III-a. Datele acestea vin să infirme afirmațiile presei amatoare de senzații tari, potrivit căreia căpitanul Smith ar fi vegheat personal operațiunile de salvare a călătorilor de la clasa a III-a. Dimpotrivă, membrii echipajului în frunte cu căpitanul au avut o atitudine de-a dreptul criminală față de aceștia, pe care nici măcar nu i-a informat despre catastrofă!

Numai cu mare greutate au reușit să se salveze 178 dintre cei 708 călători aflați în partea din spate a vaporului. Din cele 1178 locuri, cît era capacitatea bărcilor de salvare, au fost ocupate numai 711, ceea ce vorbește de la sine despre incapacitatea comandamentului vaporului de a organiza operațiunile de

salvare. În plus, nici unul dintre membrii echipajului n-a fost instruit în probleme de salvare a călătorilor în caz de avariere și scufundare a vasului!

Din procesul verbal al Comisiei britanice de anchetare a cauzelor catastrofei:

George Symons, timonierul Titanicului: — Am auzit strigăte disperate în urma noastră, dar nici o barcă nu s-a întors după cei care strigau.

Întrebare: — Ce v-a împiedicat s-o faceți?

Symons: — În apă erau atît de mulți oameni încît ne-ar fi înecat și pe noi...

Mulți dintre aceștia, cîteva sute, se aruncaseră disperați, cu colace de salvare dar apa rece a făcut ca la o jumătate de oră nici unul să nu mai fie în viață.

După două ceasuri vasul «Carpatia» a ajuns la locul catastrofei și-i luă pe cei care reușiseră să se salveze. Nici «Carpatia», nici «Californian», ajuns acolo o oră mai tîrziu, nu au găsit vreun cadavru. Le luaseră cu ele și le duseseră — cine știe unde? — sloiurile de gheață plutitoare în derivă.

Corpul neînsuflețit al căpitanului Smith nu a fost găsit, în ciuda eforturilor căutătorilor...

Și astfel, din tot ce a fost a rămas numai o legendă și un cîntec, care străbat lumea și generațiile...

«Titanic, Titanic, vapor blestemat,
la prima ta cursă te-ai și scufundat...»

Nicolae Nicoară

Epoca și... turismul

După facerea lumii

ADAM: Eva, mi s-a făcut dor de o excursie.
EVA: Păi să mergem sub alt pom.
ADAM: Bine. Fă-ți bagajul.
EVA: Nu-mi iau cu mine decît niște frunze de viță.
ADAM: Vezi să nu fie de «Băbească».
EVA: Ia te rog! Fără aluzii!... Chiar dacă faci nudism, nu fii dezbrăcat de caracter!
ADAM: Coasta mea, se uită la noi șarpele.
EVA: Nu ne vede.
ADAM: Ba da, că este șarpe cu ochelari!

În epoca de piatră

EA: Vraciul de boli interne mi-a spus că am ajuns în epoca de piatră... la ficat.
EL: Nu vorbi!... Și ce rețetă ți-a cioplit?
EA: Ape minerale!
EL: De unde minerale? Dacă, pînă acum, găseam măcar niște fier, nu-mi mai făceam unelte de gresie.
EA: Primitiv te-am luat, primitiv ai rămas!
EL: Ce să fac, dragă, dacă am la bază doar «Primara»?
EA: Bine, bine!... Am luat de la peștera de turism două bilete, dînd peste preț cîțiva bolovani în plus.
EL: Și cînd plecăm?
EA: Diseară, cu brontozaurul de ora opt.
EL: Are locuri numerotate?
EA: Numerotate? N-o să aștept mii de ani pînă s-or inventa numerele!

La Roma

LUCIUS: Dragă matroană, ai anunțat că mîine sosim la vila noastră din Apenini?
LETIȚIA: Pe Jupiter! Cum de am uitat?
LUCIUS: Și de unde o să știe servii noștri cînd sosim cu cvadriga Dacia... traiană?
LETIȚIA: Îi trimit cu o tăbliță fulger pe băiatul soldatului de la Maraton.
LUCIUS: Imposibil! E specializat pe 400 metri garduri.
LETIȚIA: Găsește tu altceva. Dar, să fim înțeleși. Aut Apenini, aut nihil!
LUCIUS: Lasă-te de aut, că nu sîntem la fotbal!

În Evul Mediu

SENIORUL: Doamnă, aș vrea să plecăm la băi de nămol. Reumatismul meu, bată-l vina.
DOMNIȚA: Nu-i păcat de pielea mea albă, s-o mînjesc cu noroi?... Și dacă într-un turnir din campionatul interfeudal mă lași văduvă pe veci neconsolată, cine mă mai ia neagră ca o vrăjitoare? Cei mult închiziția!
SENIORUL: Tu o să stai pe nisip.
DOMNIȚA: De unde nisip, mărite soț? Doar dacă sparg frumusețea de clepsidră placată cu aur, adusă de tine din ultima deplasare peste hotare, în interes de cruciadă.
SENIORUL: Totuși trebuie să mergem la nămol. Sănătatea mea o cere.
DOMNIȚA: Cum, stăpîne? Umbli mereu în armură și nu ai o sănătate de fier?!

În vremea noastră

BĂIATUL: Sic! Anul trecut, eu am fost cu părinții mei în Flanța, să bem ape de Vichy...
FETIȚA: Male lucru! Noi am fost în Italia.
BĂIATUL: Sic! Noi ne-am dus cu Fiatul nostru.
FETIȚA: Fiat? Cih! Noi ne-am dus cu Opel-ul.
BĂIATUL: Da' anul ăsta, melgem să bem apă obișnuită la bunicuța, la Ghimpați, cu autobuzul I.T.A.
FETIȚA: Dai ce, și tăticul tău a fost dat la contiolul avelilol?

O capitală în miniatură –

LUXEMBURG

Orașul Luxemburg, capitala Marelui Ducat de Luxemburg, numără 80 000 locuitori din totalul celor 358 500 cît are întreaga țară. I se mai spune și Orașul-Cetate, Orașul de pe stînci, Orașul trandafirilor sau Orașul podurilor. Are două teatre și un muzeu, mai multe baruri de noapte decît cinematografe, o universitate de drept comparat și 82 de bănci, multe restaurante cu specialități culinare și multe, multe cafenele.

Iată pe scurt cartea de vizită a acestui oraș în care primăvara debutează, în fiecare an, în Piața parăzii, într-o anume zi: ziua în care mesele și scaunele sînt așezate în fața cafenelelor, sub cerul liber, și cînd fanfarele cîntă imnuri de bucurie întru întîmpinarea mult așteptatului anotimp. Din cît își amintesc locuitorii așezării, nu s-a întîmplat încă niciodată ca iarna să fi revenit prin locurile acelea după ce oamenii, adulmecînd vîntul și descifrînd trilurile păsărilor, au decretat sosirea primăverii.

Și tot în ziua aceea, spre Stînca caprei se îndreaptă întîii turiști autohtoni sau veniți de aiurea. Spre sfîrșitul anului numărul lor ajunge la mai mult de un milion: amatori de artă și diplomați, capete încoronate sau tineri proaspăt căsătoriți în luna de miere, studenți și funcționari. Vin cu toții să vadă ruinele fostei cetăți, primite în dar, în anul 963 de prințul Zigfried de la abatele Wikerus din Trier. Aici turistul poate afla întreaga istorie a acestui «Gibraltar al nordului», cum i se mai spune: cînd a fost construită cetatea, de cîte ori a fost făcută ... cadou, de cine și cui a fost vîndută și pentru ce sumă, de cîte ori a fost ocupată, de cîte ori a fost reconstruită etc. Fiecare secol și-a imprimat semnele sale caracteristice, fiecare nou stăpîn sau ocupant i-a adus modificări sau fortificări.

Se poate afla astfel că între anii 1550—1700 goana după vrăjitoare s-a soldat cu peste 30 000 de victime dintre care 20 000 au fost arse pe rug. Dar vitregiile vremurilor și ale istoriei nu i-au supus pe localnici, ei le-au răspuns cu îndîrjire și luptă curajoasă. Aceasta le-a atras, nu o singură dată, porecle măgulitoare. Napoleon i-a numit «încăpățînații», sub ocupația fascistă li s-a spus «fețe de piatră». Locuitorii Luxemburgului vorbesc cu îndreptățită mîndrie despre inventivitatea și patriotismul concetățenilor lor, care, pentru a nu sluji sub drapelul lui Napoleon sau al Germaniei fasciste, au găsit nenumărate forme de a se sustrage.

Dar pe Stînca Caprei se pot auzi nu numai relatări despre trecutul istoric al cetății ci și o sumedenie de legende și istorioare, care fac deliciul turiștilor tineri sau vîrstnici. Așa este legenda despre sirena Meluzina, soția tînărului prinț Zigfried, primul stăpîn al cetății. Acesteia, ziua îi dispărea coada de pește, dar cînd orologiul bătea miezul nopții ea se închidea în baie și se bălăcea toată noaptea în cadă. Într-o noapte, călcînd consemnul, Zigfried o urmări. Trădată, sirena se întoarse în apele rîului Alzette de unde venise, prințul Zigfried rămînînd neconsolat pentru tot restul vieții.

Astăzi, sărmanei Meluzina i-ar fi tare greu să trăiască în apele liniștitului rîu care străbate orașul și ale cărei unde, curgînd prin aceeași vale romantică, sînt pline de reziduuri provenind de la fabricile din oraș. Au pierit și broaștele țestoase, sursa atîtor preparate culinare mult gustate de bogătașii autohtoni sau străini. Au dispărut și o parte dintre foștii potentați, locul lor luîndu-l noua clasă privilegiată a reprezentanților băncilor și a funcționarilor societăților vest-europene ale cărbunelui și oțelului. Așa se explică numărul mare de străini existenți în prezent în oraș, care se îndreaptă în fiecare dimineață spre clădirea de oțel și sticlă a centrului din Kirchberg al Comunității Economice Europene.

În pofida protestelor cetățenilor, clădirile vechi ale orașului, pe care trandafirii și vița de vie se cățărau ca niște iscoade, au intrat încetul cu încetul în patrimoniul băncilor străine. Vechilor locuitori nu le-a rămas altceva de făcut decît să se mute mai spre sud, în sate în care fumul întreprinderilor industriale se vede de la mare depărtare.

Piața parăzii a rămas mai departe aceeași ca și acum un secol, acum două secole. Aici, la 7 august 1940, gauleiterul fascist Simon a decretat lichidarea statului luxemburghez, interzicerea limbii franceze ca limbă oficială și portul tradițional al beretelor. Piața este liniștită în pofida faptului că mesele din fața cafenelelor sînt întesate tot timpul de oameni veniți să bea o halbă de bere. Agențiile turistice fac reclamă asiduă dar decentă calendarului manifestărilor folclorice sau turneelor teatrelor din Franța, Belgia, Italia, Austria...

Ceva mai departe se găsește Piața Wilhelm, căreia locuitorii îi spun Knuedker. Aici, o statuie imensă îl reprezintă pe Wilhelm al II-lea, rege al Țărilor de Jos și mare duce de Luxemburg, cel care a semnat reforma constituțională, simbolul cel mai luminos al revoluției de la 1848. De lîngă Palatul ducal pornește strada Zidarilor, o fărîmă de Ev Mediu pierdut în era zborurilor spațiale. Este o străduță îngustă, rece, pavată cu piatră cubică. În celălalt capăt, ea sfîrșește lîngă intrarea de la cafeneaua Bock, fostă temută închisoare, din ale cărei beciuri întunecoase au dispărut «vrăjitoarele» tremurînd de spaimă în așteptarea ordaliilor. În imediata ei apropiere se află casa în care a locuit o vreme Johan Wolfgang Goethe, precum și Muzeul care adăpostește o bogată colecție de mărturii și documente ale trecutului, dar și mărturii ale creației spirituale a contemporanilor.

Era început de toamnă în Turingia. Mergeam spre Weimar pe autostrada Dresda-Eisenach și încercam să ne amintim cuvinte, fapte, nume, despre acest oraș încărcat de istorie, mergeam spre Weimar spre un templu numit Goethe, numit Schiller, mergeam spre Weimar cu sufletele inundate de o bucurie unică, secretă, îndelung așteptată. O placă galbenă pe care o pîndeam de departe ne-a sporit emoția: Weimar.

Era început de toamnă în Turingia, o toamnă rece cu ploi dese și neașteptate, cu vînturi străine rupînd arhitectura norilor. Dar la Weimar toamna rămîne dincolo de zidurile orașului, în pădurile dealului Ettersberg sau pe imensul platou de cenușă unde a fost lagărul de la Buchenwald, azi muzeu național. Ne-a durut apropierea aceasta tragică dintre Weimar și Buchenwald, dar, n-aveam de ales, trebuia să luăm istoria așa cum a fost, așa cum este.

Era început de toamnă în Turingia. Și toamnă fiind la Weimar n-am văzut frunze pe străzi de parcă arborii acelui spațiu sînt eterni, curgerea anotimpurilor ocolindu-i. Și poate că arborii la Weimar sînt într-adevăr eterni cum etern este sentimentul copleșitoarei prezențe a celor doi clasici ai literaturii germane, prezență adînc implantată în zidurile caselor, în cuvinte, în felul de a fi al oamenilor.

Oamenii Weimar-ului, **tehnicienii Combinatului de mașini agricole, studenții facultății de arhitectură și construcții sau ai Conservatorului «Franz Liszt», cercetătorii literaturii clasice germane,** oamenii întîlniți pe Schillerstrasse, pe Erfurterstrasse, pe Rittergasse, pășind pe aceste străzi — și pe altele — cu o anume demnitate, cu o mîndrie unică știindu-se cetățeni ai Weimar-ului, adică ai celui mai iubit oraș din R.D.G. Fiindcă, trebuie să spunem, nici un altul nu aprinde pasiunile, nu răscolește sîngele, ca acest tulburător Weimar, fondat în jurul anului 1250. un Weimar ce aparține istoriei, Weimar-ul prinților de Saxa și al lui Lucas Cranah, al lui Bach și Liszt, Weimar-ul acelei femei cu nume de cîntec, Anna-Amalia, dar și un Weimar ce aparține în egală măsură turiștilor.

Pe Frauenplan nu mai circulă demult trăsuri. Nici elegante berline. Astăzi la Weimar, pe Frauenplan, aproape de casa de la nr. 17, opresc autocare moderne cu turiști la «școlarizare» **chiar dacă pentru mulți Goethe rămîne un pretext într-o agreabilă excursie de plăcere.**

Fiindcă o casă înseamnă o viață. Ne legăm atîta ființa de o casă încît ea singură spune lumii despre noi mai mult decît ar face-o propria noastră persoană. Iar casa de pe Frauenplan, casa lui Goethe,

Iohann Heinrich Wilhelm Tischbein (1751—1829)
«Goethe în Campagna romană»

TOAMNA LA WE

NOTE DE DRUM DIN R.D.G.

spune încă multe lucruri lumii. În colțuri ferite zidurile mai păstrează poate timbrul vocii sale murmurînd din Faust sau recitind poeziile din tinerețe:

«Pietre dați-mi un semn, vorbiți, înalte palate,
Străzi o vorbă rostiți! Demone, nu te arăți?»

Faust, la care Goethe a lucrat aproape toată viața, s-a închegat cuvînt cu cuvînt în această casă masivă, burgheză, ridicată pe două etaje, făcută parcă anume să impresioneze, unde scriitorul a locuit — cu unele întreruperi, ne spune ghidul — din 1782 pînă la moartea sa, în 1832. Și tot aici au fost scrise și paginile din «Poezie și adevăr», «Călătorie în Italia», «Jurnalul», «Afinitățile elective» și tot aici s-au consumat nopțile de dragoste cu Christiane Vulpius, iubirea tîrzie a lui Goethe. 50 de ani pașii săi au răsunat prin camerele prea mari și prea multe, încălzite de sobe uriașe, baroce, printre rafturile bibliotecii cu cele 5424 de volume **pe care am fi vrut să le atingem așa cum am fi atins mîinile lui Goethe,** printre dulapurile și vitrinele în care azi își duc somnul de praf vaste colecții geologice, mineralogice, botanice, zoologice. Coborîm scările largi, princiare, aceleași scări pe care anotimpurile au coborît în urma oamenilor parcă ferindu-se de atingerea umbrei acestui titan al secolului luminilor.

Pe Schillerstrasse — cea mai frumoasă stradă a Weimar-ului — pe dalele de marmură roșie sau de gresie pașii noștri au rezonanțe ciudate, chemînd alți pași din alte epoci. La amiază e liniște pe Schillerstrasse. Ne oprim lîngă așa-zisa Gänsemännchen (Fîntîna gîscanilor!) apariție insolită păstrînd în cupa de piatră umbrele unui Weimar medieval. Peste drum, la nr. 12, Schillerhaus (casa lui Schiller) în care acesta și-a petrecut ultimii trei ani de viață (1802—1805). Cumpărată cu bani în parte împrumutați, cum aveam să aflăm, căci Schiller n-a dispus niciodată de posibilitățile materiale ale lui Goethe, casa cu un etaj și mansardă, păstrează întreagă poezia spațiului în care a creat Schiller. Sus, la mansardă, în camera de lucru săracă și boemă, acolo unde a scris ultimele sale opere «Logodnica din Messina», «Willhelm Tell», «Omagiu artelor», chipul poetului — așa cum îl știam din portretul lui Anton Graft — pare aplecat peste filele de manuscris.

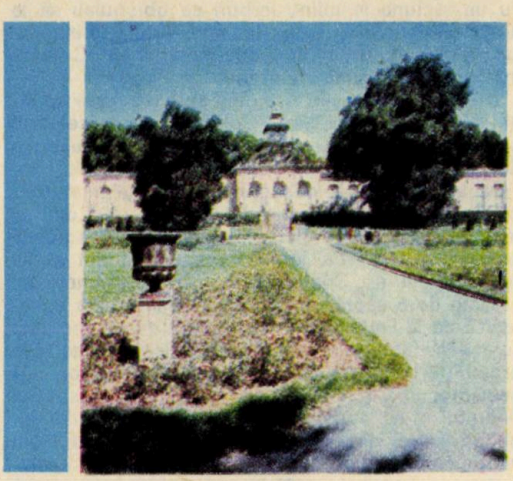

MAR

Dar Weimar nu înseamnă doar Goethe și Shiller chiar dacă prezența lor pune în umbră alte nume, alte întîmplări, alte locuri. În Castelul ducilor de Saxa-Weimar am ajuns spre seară, cînd umbrele zidurilor, înalte și grele, se prăbușeau peste noi odată cu amurgul clipelor. Castelul, construit între 1789—1806 în stil clasic, fostă reședință princiară, adăpostește astăzi în vastele-i săli galeria de artă a orașului, între altele cu cea mai mare colecție de pînze ale lui Lucas Cranah. **Istoria acestei galerii începe în urmă cu 172 de ani (1809) cînd Goethe, pe atunci ministru, deschide pentru public bogatele colecții de artă ale prinților de Saxa. Galeria a fost completată ulterior cu pînzele școlii de la Weimar (a doua jumătate** a sec. al XIX-lea) și cu pînzele unei colecții de artă contemporană.

Bineînțeles am contemplat mai ales pînzele vechilor maeștri, bărbați cu degetele arse-n dulci caligrafii oficiind peste culorile ce spală cu apă vie ochii noștri bolnavi de lume. Bolnavi de vise. Și ne-a venit greu să plecăm de lîngă un Bartolomaus de Bruyn cu al său «Triptycon» (1550—1555), de lîngă Dürer cu «Madona cu maimuță», superbă prin delicatețea trăsăturilor, prin poezia gesturilor, de lîngă zecile de pînze ale lui Lucas Cranah, portrete, alegorii, compoziții biblice sau mitologice (printre altele «Martin Luther», «Samson și Dalila» sau acea tulburătoare «Charitas» — 1537). Dar poate cea mai frumoasă pînză a lui Cranah aflată la Weimar este «Sybylle de Cleves ca mireasă» (1526) de o frumusețe rece, gotică, al cărei chip seducător avea să devină aproape un «motiv obsedant» în tablourile lui Lucas Cranah.

În sălile următoare pașii ne poartă spre pînzele solare ale maeștrilor Renașterii: Tintoretto («Portretul lui Jacopo Sansovino»), Tizian («Cina de la Emaus»), Veronese («Sf. Sippe» — 1580).

Sus, la etaj, pictură olandeză și grafică din sec. al XVI-lea, peisaje de o sălbatecă poezie de Ruisdael, gravuri de Rembrandt de un realism rece («Bancherul») sau de adîncă meditație filozofică («Faust»).

Era început de toamnă în Turingia, era aproape noapte la Weimar. Lăsam acolo, pe malurile Ilm-ului, un oraș vechi dar tînăr prin oamenii săi, un oraș purtîndu-și mîndru blazonul frumuseții sale, dulce povară a unui timp etern.

Aurel Ștefan Alexandrescu

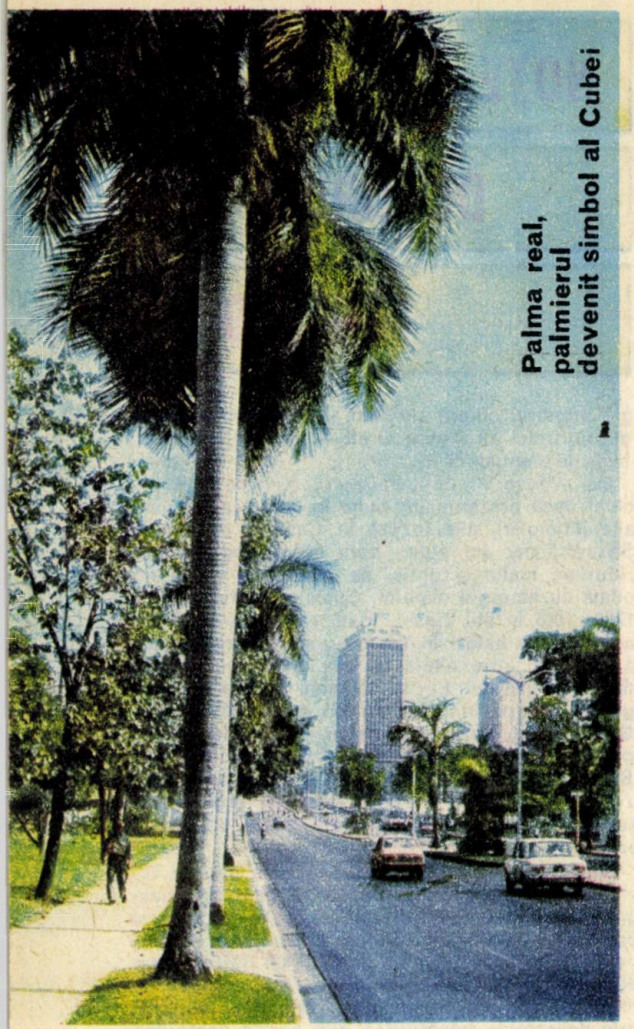

Palma real, palmierul devenit simbol al Cubei

Pe urmele lui COLUMB *la Gibara*

Cu ochii minții retrăiesc intens ziua aceea. Mă revăd aevea dincolo de orașul Holguin unde șoseaua coboară pe nesimțite spre coasta Atlanticului. În dreapta se ivesc niște înălțimi profilate pe cer. Mă impresionează conturul de Ceahlău al munceilor Silla de Gibara înalți de numai 275 m. Urmărind valea riului Cacoyugtin, Ieneș și șerpuitor, echipa noastră de speologi români și cubanezi ajunge la vărsarea sa în Bahia de Gibara, un imens golf și port natural, apoi în orașul Gibara, fondat în 1816 sub numele de Punta de Yarey. Sîntem la numai 13 km mai la apus de celebra Bahia de Bariay unde la 28 octombrie 1492 a debarcat Columb descoperind marea insulă a Cubei. În spatele unei pescării, pe malul golfului, remarc un cimitir de melci cobo. Enormele cochilii de 30—35 cm lungime, căptușite cu sidef alb-roziu, zac în mormane înverzite de alge. Pescarii au găurit fiecare cochilie ca să poată tăia ligamentul ce ține melcul fixat. Astfel cele 300—400 grame de carne fiartă și dreasă cu lămîie devine o delicatesă apreciată de cunoscători. A doua zi, nerăbdător, poposesc pe malurile pitorescului golf în care se presupune că a debarcat Columb. Călcînd întîia dată pe pămîntul Cubei, Amiralul ne-a lăsat în jurnalul său de bord prima descriere a insulei. Merită să tălmăcesc cîteva fraze. «Există pe aici, scrie el, munți mîndri și înalți ca Pena de los Enamorados (Stînca îndrăgostiților), iar unul din ei ține în spinare o dîlmă în formă de splendidă moschee». Este vorba de dealul încununat de o căciulă albă de calcar, intrat în istorie sub numele de «Moschea lui Columb». Niciodată n-am văzut, încheie el jurnalul acelei zile memorabile, un loc mai minunat încărcat de arbori de-a lungul rîului, frumoși și verzi, altfel decît pe la noi, cu flori și fructe, fiecare în felul său. Păsări multe și păsărele felurite cîntă foarte melodios și mai sînt o mulțime de palmieri». Apoi vine o frază nelipsită din reportajele despre Cuba, pe care, de pildă, am văzut-o scrisă cu litere de-o șchioapă pe un panou în muzeul național din Havana. «Es aquella isla la mas fermosa que ojos hayan visto, llena de muy buenos puertos y rios hondos», adică «Este acea insulă cea mai frumoasă pe care ochii au văzut-o vreodată, plină de minunate porturi și riuri adînci». Ancorînd în acea pitorească bahie din Oriente, în zilele următoare Amiralul vrea să se convingă dacă într-adevăr a pus piciorul pe coasta Asiei, așa cum credea el, în faimosul Cipango al lui Marco Polo. În acest scop, trimite în interior pe Rodrigo de Xerez și Luis de Torres însoțiți de doi indieni. După trei zile, trimișii se întorc istoviți cu vești proaste. Columb e dezamăgit. Nici urmă de orașe, de palate, de aur. Totuși el notează în jurnal, ca pe o curiozitate, următoarele: «Cei 2 ofițeri au întîlnit în drumul lor prin sate multă lume, femei și bărbați, cu un tăciune în mîini, ierburi ce obișnuiau să le absoarbă fumul». Este de fapt prima menționare scrisă despre tutun, descoperit astfel de Columb în Cuba sub formă de trabuc.

După mai multe zile, navigînd spre răsărit și oprindu-se la gura rîului Moa, Columb notă în celebrul său jurnal: «Văd pe plajă multe pietre de culoarea fierului și altele ce par de argint, aduse de rîu». Fără să bănuiască, descoperise cel mai mare zăcămînt de minereu de fier din Cuba și unul din cel mai important de pe glob. Au trebuit însă să treacă peste 400 de ani ca, în 1903, acest zăcămînt să fie redescoperit de Cobb, un inginer nord-american.

Timp de o săptămînă cît am stat în tabăra speologică de la Embarcadero am trecut de fiecare dată cu aceeași emoție prin locurile istorice evocate, prin orașul-port Gibara, devenit astăzi înfloritor. Ca peste tot în Cuba socialistă oamenii și în special tineretul și-au spus cuvîntul aducînd un suflu înnoitor. Dacă în 1823 localitatea înfiripată cu 7 ani mai înainte primea titlul de oraș, în 1827 era declarată port vamal, în 1862 se deschidea aici prima școală iar în 1940 număra 7 250 de oameni, abia în zilele socialismului a devenit cu adevărat un oraș modern cu zeci de mii de locuitori. Brigăzile de tineret au înălțat în partea de nord un cartier nou.

Siluetele primelor blocuri se reflectă în unda clară a oceanului Atlantic încă din primul deceniu al revoluției socialiste. Portul pescăresc cunoaște și el o nouă viață. Tinerii de azi cu greu își închipuie ce viață au dus pescarii de acum 20—30 de ani. Tocmai se descarcă pe puntea modernei cherhanale un cuter plin de pește, languste, crabi și țestoase marine. Admir risipa de culori a peștilor de corali și îndeminarea pescarilor. Un bătrîn langostero îmi povestește despre tinerețea lui, cînd era nevoit să trudească pentru proprietarii ambarcațiunilor pescărești, cînd era vai și amar de pescarul sărac fără barcă. Nici un proprietar de goeletă nu-l primea la lucru. Singura lui șansă rămînea «el recalo», adică acea afluență de milioane de languste în zona coastei care se produce odată cu primele semne ale iernii. Atunci, cu banii cîștigați abia putea să-și procure un hîrb de barcă și să se angajeze la stăpîn.

Părăsind tabăra de lîngă orașul lui Columb, trecem pe lîngă o oază de Palma real, acea specie de palmier devenită simbol al Cubei. Deși el crește și în Hispaniola vecină și în Florida, rămîne totuși copacul cel mai cubanez, planta-simbol mult cîntată de poeți. La acest palmier, fără de care Cuba n-ar fi Cuba, s-a gîndit desigur Jose Marti cînd a scris versurile nemuritoarei «Guantanamera» puse pe muzică de compozitorul Joseito Fernandez:

Yo soy un hombre sincero
De donde cresce la palma...

sau pe românește: «Sînt un om sincer, de acolo unde crește palmierul»...

Ștefan Negrea

Podoaba concrețională a peșterii Santa Tomas, cea mai mare din Cuba.

ÎNTÎMPLĂRI (NE) ADEVĂRATE

Adaptare după umoristul sovietic Vitaute Jelinskaite

Sîmbătă la amiază, soții se întorc de la serviciu.

Soția: Îngerașule, ești probabil zdrobit de oboseală. Dă să-ți duc eu servieta. Tu mai plimbă-te prin grădină, recreează-te, reconfortează-te. Vin imediat să-ți aduc hamacul. Știu că nu-i deloc ușor să muncești, deși sîmbăta aveți program redus. Nu te supăra că nu te legăn, în schimb o să-ți fac niște clătite la cuptor, stropite cu smîntînă, pe cinste!... Știi, trebuie să cobor în pivniță ca să scot cartofi, vin, murături etc. Vrei să-mi dai puțin chibriturile? Instalația electrică e defectă de o lună! Mulțumesc, dragule. Leagănă-te, leagănă-te, scumpul meu, știu că ești frînt, zdrobit, extenuat, nedormit. Sau poate vrei să-ți aduci minitelevizorul portativ? Poate e o emisiune bună?! Sau să-l chem pe Mirel să te mai veselească? Ești așa trist, pari atît de distrus! Odihnește-te, relaxează-te, scumpul meu bărbat, doar nu-i ușor să muncești 5 ore...

Tot sîmbătă. Soțul vine acasă beat-criță.

Soția: Lumina ochilor mei, ce bine că nu te-ai rătăcit și n-ai căzut în vreo gură de canal! Dar cine ți-a pătat așa cămașa? Of, și ce netrebnic ți-a sfîșiat pantalonii? Dragul meu, dar tu abia te ții pe picioare, hai, vino în dormitor și te culcă! Poate vrei un castravecior murat? Sau poate că ți-e foame? Doamne, ce tare sughiți; să nu chem Salvarea? Îmi dai voie să te pup? Bine că ai venit!...

Duminică dimineața, în zorii zilei

Soția: În sfîrșit, te-ai întors, dragul meu! Nu, nu, n-am nevoie de explicații! Nu mă amestec în viața ta personală. Om ești și ai și tu dreptul o dată în săptămînă... Numai cu un singur lucru nu sînt de acord: de ce ți-ai pus o cravată demodată? Trebuie să arăți mereu bine. Dă-mi voie să-ți iau firul ăsta de păr negru și lung de pe haină! Oho, e mai lung decît al fetiței! Și ce mătăsos... Te rog, odihnește-te cîteva ore pînă pleci la meci; dacă-mi dai voie stau lîngă tine să-ți ocrotesc somnul, să alung muștele, să...

LA PRIETENI

Dar marea înseamnă foarte mult și pentru economia națională. Itinerariul parcurs prin cel mai mare port al țării, Havana — a cărei intrare este străjuită de cetățuia Moro și farul cu același nume — este ilustrativ în acest sens. Forfota din portul pescăresc, unde acostează navele flotei de pescuit oceanic, pescadoarele specializate pentru capturarea langustelor sau navele pentru pescuitul de coastă, este o dovadă a importanței acestei activități pentru economia cubaneză. Cu o capacitate de pescuit de peste 170 000 tone anual, flota de pescuit a Cubei, realizare a anilor socialismului, este în prezent una dintre cele mai mari din America Centrală. De la docurile moderne ale portului pentru mărfuri generale pornesc spre toate meridianele globului navele marinei comerciale cubaneze, instrument însemnat al participării Cubei la procesul de colaborare economică internațională, al garantării legăturilor acesteia cu alte țări.

Aceste scurte notații despre experiența noastră cubaneză nu pot să excludă cîteva referiri la Havana Veche, partea istorică a metropolei cubaneze, metropolă care, cu cele aproape 2,5 milioane locuitori, este cel mai mare oraș al Americii Centrale și unul dintre cele mai frumoase ale Americii Latine. Havana Veche, cu străzile sale întortocheate, cu edificii în stil colonial spaniol sprijinite parcă pe umbra arcadelor, poartă semnele trecerii timpului, păstrînd aerul romantic al locurilor încărcate de istorie. În apropierea patrulaterului pieții centrale, flancat pe una dintre laturi de silueta plină de grație a vechii catedrale a Havanei, vizitatorul este îndemnat să-și poarte pașii spre una dintre cîrciumioarele orașului, denumită, cu sonorități atît de apropiate nouă, «Bodeguitta». Faima sa rezidă în impresionanta colecție de semnături, care-i acoperă pereții, tavanul chiar, aparținînd unor oameni de artă, poeți, romancieri, pictori. Este locul unde autorul «Bătrînului și marea», Hemingway, venea adesea să stea de vorbă cu oamenii, să deguste faimosul daiquiri.

Havana Veche înseamnă însă și cultură, fiind zona de amplasare a numeroase teatre de tradiție ale orașului, ale muzeului de artă modernă și contemporană, a Academiei cubaneze.

Și nu pot încheia aceste rememorări ale trecerii noastre prin Cuba fără a aminti sentimentele de caldă prietenie cu care am fost întîmpinați peste tot de către tinerii cubanezi, întîlniți la locurile lor de muncă, în fabrici sau pe ogoare, în școli și facultăți sau în clipe de relaxare și odihnă. Și nu ne-a fost dificil nici unora, români sau cubanezi, să învățăm cuvintele simple dar pline de înțeles: «prietenie — amistad», «frate — hermano»...

Părea că întreaga populație a orașului s-a reunit în seara aceea pe Malecon — bulevardul ce străjuiește, sub zbaterea necontenită a valurilor, faleza golfului Havana. Un semnal de trompete, însoțit de spargerea multicoloră a primelor artificii. Marea sărbătoare a Havanei — carnavalul — a început. Șiruri de dansatori, în costume multicolore, mișcîndu-se ritmic, în răpăitul asurzitor al tam-tamurilor, au umplut bulevardul. Care alegorice, multe tematice, inspirate din momente ale istoriei Cubei, sînt întîmpinate admirativ de către spectatori. Iată, unul dintre acestea evocă anul 1492, anul descoperirii Cubei de către Cristofor Columb aflat în prima sa călătorie spre «Lumea Nouă», și începuturile ocupației coloniale spaniole; îi urmează alegoria sugerînd aducerea primilor sclavi negri din Africa, munca pe plantațiile de tutun, cafea și trestie de zahăr, răscoalele și lupta păturilor oprimate ale populației pentru libertate socială și națională. Aplauze puternice întîmpină grupul de tineri ce personifică momente ale istoriei mai apropiate: asaltul asupra cazărmii «Moncada» din Santiago de Chile, întreprins în 1953 de un grup de patrioți condus de Fidel Castro, începutul unei noi etape în lupta poporului cubanez împotriva dictaturii sîngeroase a lui Batista, etapă finalizată la 1 ianuarie 1959 prin victoria forțelor revoluționare și înlăturarea regimului dictatorial; iată care alegorice, sugerînd epopeea alfabetizării, primele înfăptuiri și transformări revoluționare, socialiste.

Pentru noi, tineri români, aflați în Cuba în cadrul schimburilor turistice dintre Biroul de Turism pentru Tineret și «CUBATOUR», revărsarea de cîntec și culoare, deslănțuirea de energie și ritmuri ale «fiestei» havaneze, sînt tot atîtea momente de neuitat,

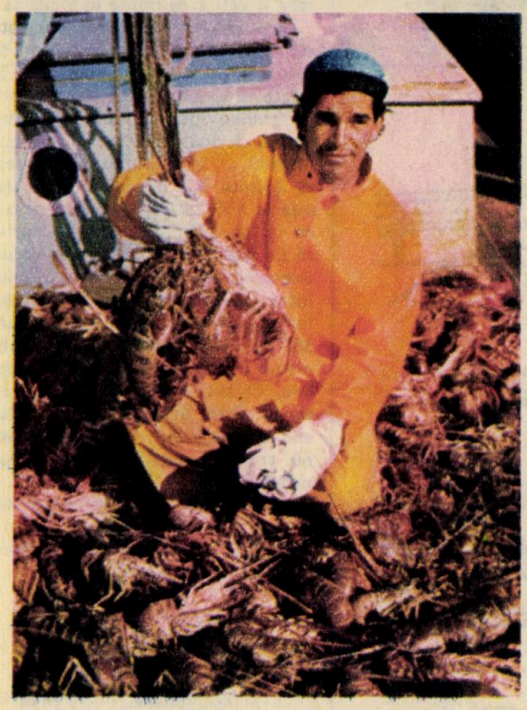

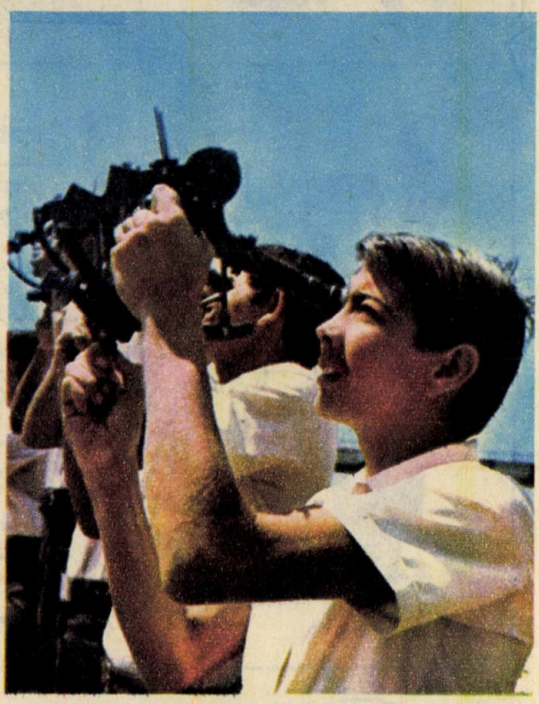

SUB SOARELE CARAIBILOR

expresie a unora dintre trăsăturile caracteristice ale cubanezilor — spiritul deschis, optimismul, încrederea în viață.

Orice evocare a unei vizite în Cuba nu poate ocoli referirea la caracterul insular al acestei țări, cu toate consecințele ce derivă din aceasta, și în primul rînd, cea privind relația om-ocean. La scara individului, cu greu vei găsi în Cuba un tînăr care întrebat despre profesiunea pe care ar dori să o practice să nu-ți răspundă, fără ezitare: marinar, navigator sau pescar. Mării îi sînt rezervate și clipele de odihnă, de relaxare, plajele de la Santa Maria dominate de faimosul complex hotelier «MARAZUR», sau cele de la Varadero, cu nisipul lor argintiu amintindu-ne de Mamaia, fiind locurile preferate ale cubanezilor pentru întîlnirea cu soarele.

I. Nedovan

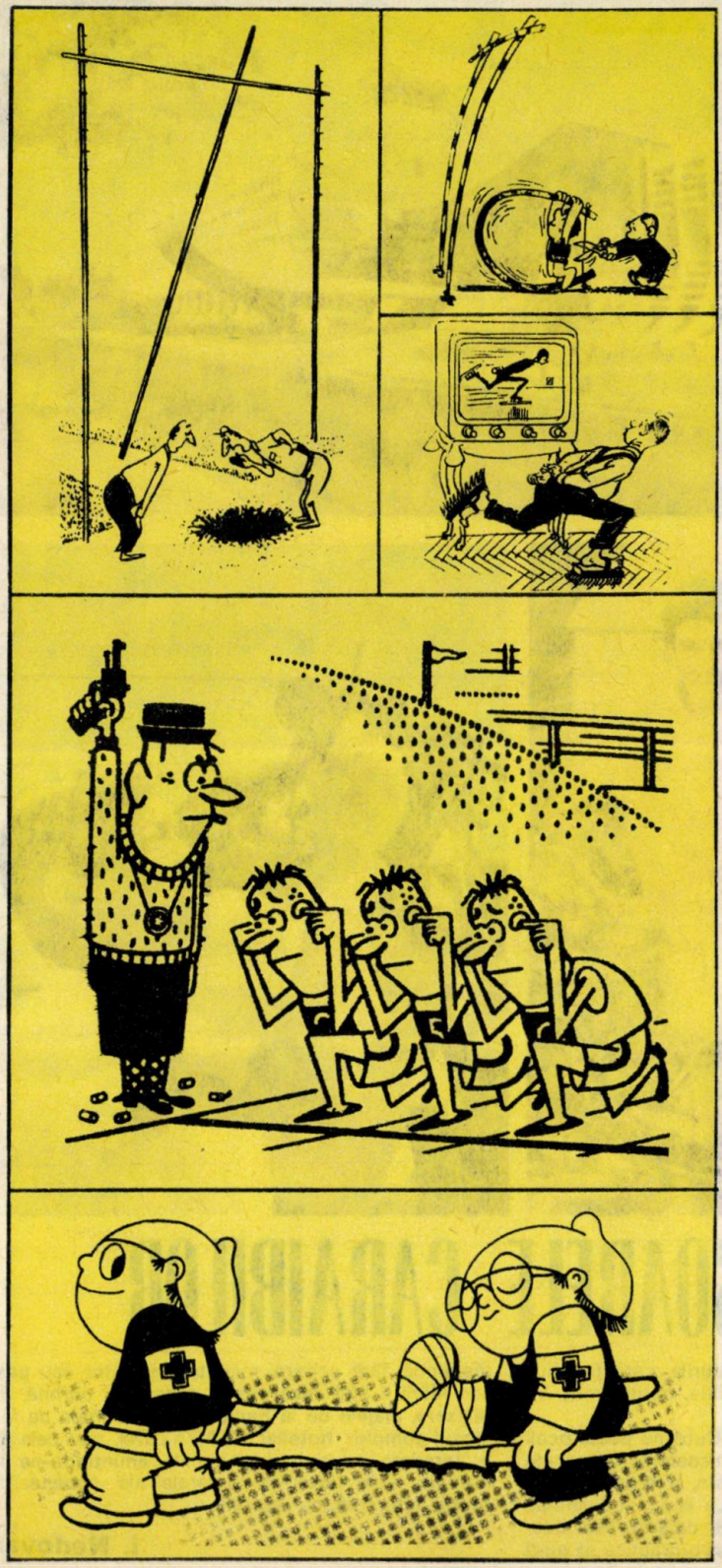

DESPRE TIMP

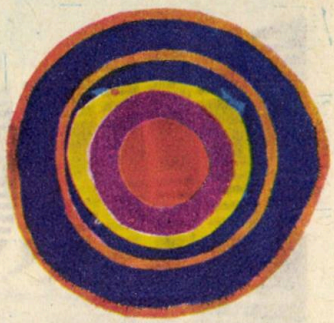

Cînd încep secolele?

Cînd a început secolul XX? Încercați să puneți această întrebare prietenilor sau cunoscuților pe care îi veți avea mîine în vizită sau cu care vă veți întîlni. Veți constata că, la început, ei vor fi tentați să răspundă: La 1 ianuarie 1900. Și poate că la fel am face și noi. Dacă ne gîndim însă mai bine ne dăm seama că anul 1900 a fost de fapt ultimul an al secolului al XIX-lea, că secolul XX a început la 1 ianuarie 1901 și că, deci, am greșit cu un an. Dar pentru ca lucrurile să fie mai limpezi să apelăm la un exemplu. Socotirea vîrstei omului începe cu ziua cînd el a venit pe lume și numai după ce s-au scurs 365 de zile considerăm că a împlinit un an. La fel se numără și secolele. O sută de ani alcătuiesc un secol. Prin urmare la începutul anului o sută dintr-un secol acesta nu trebuie socotit încheiat. Așa încît ziua de 1 ianuarie 1900 a fost începutul ultimului an al secolului XIX, încheiat la 31 decembrie 1900. Iar secolul XX a început la 1 ianuarie 1901.

Între calendar și... gamă

La prima vedere, împărțirea în luni a zilelor pare să fi fost făcută la întîmplare. Într-adevăr, dacă ianuarie, are de pildă, 31 de zile, aprilie are numai 30, iar februarie variază între 28 și 29. Această «dezordine» în organizarea timpului este, însă, numai aparentă.

De obicei, cînd vrem să aflăm cîte zile are o lună, utilizăm oasele de la baza degetelor pe care le reliefăm ținînd pumnul strîns.

Dacă, avînd în față claviatura unui pian, am compara însă alternanța numerică a lunilor din actualul calendar și cu gama muzicală,

am observa că ea se suprapune perfect pe alternanța tonurilor cu semitonurile, a clapelor albe cu cele negre. Prin urmare, fie că folosim oasele degetelor, fie că apelăm la gamă, rezultatul este același. Dar în legătură cu analogia dintre calendar și claviatură s-ar mai putea adăuga cîte ceva. Și fenomenele naturale subordonate legilor timpului ar putea fi traduse în limbaj muzical. În felul acesta am afla după ce legi melodice și armonice își compune natura admirabilele-i refrenuri. «Muzica sferelor» de care vorbeau adepții lui Pitagora nu se răsfrînge, oare, și în construcția muzicală a pianului? E numai o supoziție. Dar ea există!

Săptămîna explicată

Săptămîna vine de la Septimana (în latină — șapte dimineți). Egiptenii au fost primii care au împărțit luna în reuniri de 7 zile, iar această reunire au făcut-o după planete. Romanii au adoptat săptămîna de la egipteni, au urmat tradiția și au dat fiecărei zile din săptămînă numele uneia din cele șapte planete, în afară de ultima numită — Solies Dies (zi de soare)... dar... nu întotdeauna...

Preluînd de la sistemul calendaristic ebraic săptămîna de 7 zile, creștinii au considerat că dies Saturni (dies Sabbati) este ultima ei zi, iar nu prima, ca la romani. În acest fel, săptămîna creștină a început tot cu o zi de repaus, dar alta decît la evrei și anume următoarea. Ziua de repaus, die Solis, a primit numele de dies Domini sau dies Dominicus («ziua stăpînului, a domnului», și cu ea începea săptămîna.

În calendarul popoarelor de limbă romanică s-au păstrat, desigur transformate, denumirea de duminică. Italienii spun domenica; francezii — dimanche; spaniolii și portughezii — domingo.

Cum să te porți bine în Chile

Dacă vă aflați în Republica Chile și doriți să oferiți un dineu, spuneți prietenilor dv. că va avea loc la orele nouă foarte precis; bucătăresei, comandați-i masa pentru orele zece sau chiar unsprezece. Cît despre întîrzierea invitaților dv., nu o considerați ca o lipsă de educație! Aceasta este uzanța și regula generală. Totul este să fii prevenit. Fiecare sosește la mesele date în familiile mari, cînd vrea. Aceasta se datorește nu numai faptului că nu se dă nici o importanță timpului, dar și vieții foarte îmbelșugate ce se ducea odinioară. Uriașa masă familială era întotdeauna la dispoziția membrilor familiei ca și prietenilor lor, iar bucătăreasa își exercita arta la orice oră din zi și din noapte.

Ciudățeniile calendarului

S-a observat și s-a calculat de astronomi și matematicieni că nici un secol nu a început și nici nu va putea vreodată începe într-o vineri sau duminică.

Luna octombrie începe întotdeauna în aceeași zi a săptămînii ca și luna ianuarie. Aceeași potrivire se observă la aprilie cu iulie și la septembrie cu decembrie.

Lunile februarie, martie și noiembrie încep toate în aceeași zi a săptămînii. Aceste reguli nu se aplică la ani bisecți.

Anii obișnuiți (în afară de cei bisecți) încep și se termină cu aceeași zi.

Același calendar poate servi din 28 în 28 de ani.

În cazul cînd calendarul nostru nu ar primi corectări, în anul 10565 al erei noastre ziua de 1 ianuarie ar cădea la 21 martie!

Pentru a afla în ce zi a săptămînii a fost, să zicem, 9 februarie 1724, este suficient să se consulte un calendar care se numește «Mesiațeslav» și care poartă data anului respectiv. Ziua respectivă a fost duminica, indică micuța carte tipărită ca urmare a reformei calendaristice introduse de Petru I. Cartea respectivă servea nu numai de calendar, ci avea și un caracter informativ larg. Ea cuprindea articole în care se vorbea despre eclipsele de soare și lună, despre cauzele secetelor. Un capitol interesant era acela intitulat «Boli și sănătate».

Din clepsidră

De aproape 50 de ani s-au format comitete pentru crearea unui calendar universal, cît mai precis și mai rațional. În prezent există la ONU o comisie pe lîngă Consiliul economic și social, în cadrul căreia s-au prezentat peste 200 de propuneri. Conform uneia dintre ele, anul ar urma să înceapă întotdeauna duminica. El ar cuprinde patru trimestre egale. Fiecare trimestru ar avea trei luni (două de cîte 30 de zile și una a 31 de zile), adică 13 săptămîni. La sfîrșitul anului se adaugă o zi suplimentară «fără dată» numită «Ziua păcii» (actualul 31 decembrie) iar în anii bisecți ar urma să se mai introducă o astfel de zi și la sfîrșitul lunii iunie. Deci, în anul cînd 1 ianuarie cade într-o duminică, se poate introduce noul calendar.

Josef Grzesiura, un locuitor din așezarea poloneză Otyn, a construit un calendar miniatural compus din cadrane mobile, capabil să indice în cîteva secunde, ziua a cărei dată precisă trebuie aflată și, totodată, fazele Lunii, între 1 ianuarie anul 800 și 31 decembrie anul 2599.

Cel dintîi calendar tipărit a apărut la București în anul 1795. Un asemenea calendar tipărit nu cuprindea numai datele referitoare la împărțirea timpului, ci și multă literatură instructivă. O bună bucată de vreme — aproape un secol — calendarele au fost la noi publicațiile culturale care pătrundeau cu cea mai mare ușurință în mase, datorită conținutului lor atractiv. De aceea unii autori, cînd voiau să-și răspîndească opera, o prezentau sub formă de calendar. Unul din aceștia este și Anton Pann — «finul Pepelei, cel isteț ca un proverb» — care și-a tipărit multe din versurile lui satirice sub formă de calendar, ba, la un moment dat, chiar parodiind calendarul!

Mihai Burduja

PE VALEA ISKĂRULUI

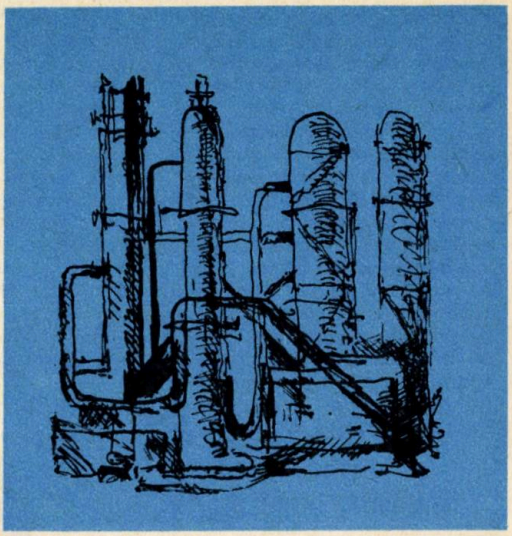

După o călătorie lungă, prin cinci țări, Dunărea primește în dar, pe stînga, rîurile bogate în apă ale țării noastre iar pe dreapta pe cele din Bulgaria. Printre cele mai mari rîuri din țara vecină și prietenă, tributare bătrînului fluviu, se numără și Iskărul sau Iskerul, cunoscut în antichitate sub numele de Oesus. Născut din apele repezi ale masivului Rila care domină peisajul bulgar cu cei 2925 m ai vîrfului Musala, rîul udă cîmpia mănoasă a Sofiei, taie munții Balcani sau Stara Planina printr-un defileu strîmt și iese din încleștarea cu piatra la Liutibrod. Ostenit își lasă apele în voia reliefului tot mai domol care îl călăuzește spre nord, mereu spre nord, pînă în dreptul orașului Corabia unde, după 300 km de rostogolire, își găsește odihna mult rîvnită în undele gălbui ale Dunării.

Pentru a cunoaște valea Iskărului să trecem Podul Prieteniei la Giurgiu cu trenul sau cu mașina și să poposim la Sofia. De aici o șosea modernizată ne duce spre sud către Rila, masivul muntos cel mai înalt și semeț din sud-estul Europei. La numai 16 km de capitala Bulgariei intrăm într-un mic defileu pitoresc al rîului Iskăr unde se află localitatea Pancearovo, renumită pentru calitatea apelor minerale. În anii socialismului apele rîului au fost zăgăzuite în amonte de această localitate și trimise să irige o bună parte din pămînturile fertile din depresiunea Sofiei. Lacul format are 13 km lungime și 2—3 km lărgime. În drumul nostru admirăm numeroasele vile cochete, case de odihnă și hoteluri care se reflectă în unda apei, îndemnîndu-ne la popas. Lăsînd în urmă lacul, traversăm căldarea Samokov situată la 950 m altitudine, una din cele mai înalte din Bulgaria. Aici, la numai 50 km de Sofia, cuibărit la poalele Rilei se află orașul Samokov. Cronicile vremii atestă că istoria acestui oraș e strîns legată de prelucrarea fierului. Dovadă, existența încă din secolul 17 a 85 de cuptoare înalte pentru topirea minereului și a 20 de ciocane de forjă acționate de apa Iskărului. Țesătoarele de covoare, pictorii de icoane și sculptorii în lemn au dus faima orașului peste hotare. Mărturie stau picturile din vechea moschee și iconostasul din lemn sculptat al bisericii Bogoroditi precum și numele unor pictori bulgari renumiți ca Zahari Zograf și Stanislav Dospevski. Astăzi orașul este întinerit de siluetele noilor blocuri și edificii publice, de clădirile fabricilor în care se prelucrează inul, bumbacul și lîna.

De la Samokov urcăm, cale de 10 km, la Borovet, una dintre stațiunile balneare montane cele mai importante ale Bulgariei, situată pe versantul nordic al Rilei, între păduri seculare de brad. Vara și iarna, mii de oameni ai muncii vin să-și refacă puterile în numeroasele vile de odihnă și sanatorii. Pîrtiile excelente fac din stațiune cel mai important centru de schi al țării. De la Borovet,

identificare

— Tovarășe Georgescu...
— Ce este, tovarășe portar?
— Mai devreme v-a căutat cineva. A spus că revine.
— Cine?
— Tinerelul care vă căuta.
— Băiatul meu!
— Mi se plîngea că nu dormise toată noaptea.
— Nu-i băiatul meu!
— Cică, învățase...
— Băiatul meu!
— Ultimele dansuri la modă.
— Nu-i băiatul meu!
— Ia-m cerut o țigară, dar spunea că nu fumează...
— Băiatul meu!
— Decît Kent și nu găsise nicăieri.
— Nu-i băiatul meu!
— S-a dus pînă la bufetul lacto-vegetarian...
— Băiatul meu!
— Să dea telefon de acolo unei fete.
— Nu-i băiatul meu!
— Lăsase, cică, niște cărți la ea...
— Băiatul meu!
— De poker.
— Nu-i băiatul meu!
— Mi-a dat cinci lei...
— Băiatul meu!
— Să-i spun cine era o tînără de la noi care ieșea.
— Nu-i băiatul meu!
— Avea părul tuns scurt.
— Băiatul meu!
— Fata! Tînărul purta plete.
— Nu-i băiatul meu!
— A, uitați că vine...
— Băiatul meu!

suind poteca ce urmărește tumultuosul rîu Bistrița, în cîteva ore sîntem pe vîrful Musala de unde se deschide o minunată priveliște panoramică. Tracii, străvechii locuitori ai acestor meleaguri, slăveau măreția și bogăția în ape a Rilei; ei o numeau «Dunax», adică «munte cu multă apă». Aici, pe vîrful Musala, se află o stație meteorologică și un laborator cosmic ale căror clădiri se reflectă dimineața în apele limpezi ale lacului de acumulare Beli Iskăr, în cele ale lacului Ledeanoe — aflat la cea mai mare altitudine din Peninsula Balcanică (2715 m) — și în apele lacului Suhoe care dispar misterios la cîțiva ani odată; pe fundul argilos și secat al acestui lac se văd atunci urmele a zeci de specii de animale sălbatice venite zadarnic să se adape.

Revenind la Sofia, să ne angajăm pe șoseaua care leagă Capitala cu Vidinul, prin marele defileu Iskăr, socotit drept unul din cele mai frumoase din Bulgaria. Această minunată operă a naturii e săpată în calcare dolomitice de vîrstă triasică, vizibil stratificate. În decursul mileniilor apele rîului s-au adîncit în piatra dură a munților Balcani dînd naștere la o varietate de forme sculpturale fără egal. Pe alocuri a scos la iveală roci foarte vechi, geologii putînd citi cu ușurință întreaga istorie a cutelor imense din alcătuirea lanțului muntos. Coloritul viu al rocilor conferă peisajului o frumusețe cu totul aparte. Defileul Iskărului se desfășoară pe impresionanta lungime de 67 km, de la Kurilo pînă la Liutibrod. La 2 km de Kurilo, lîngă așezarea Kătina ne uimesc niște colți de piatră, așa numiții «stîlpi de pămînt» care ating 30 m înălțime. De aici defileul devenea cîndva sălbatic, inaccesibil. Abia în anul 1899 s-a construit cu mult efort o cale ferată. Apoi în lungul liniei au început să apară așezări. Astfel, în preajma a două stînci înalte și izolate alcătuind un soi de arc de piatră s-a închegat cea mai mare așezare din defileu, numită Svoghe, apoi încă două, Bov și Lakatbuclă iar în dreptul gării Lakatnik se înalță pereți de calcar și gresie pînă la 300 m. Abruptul calcaros aduce pe alocuri cu ruinele unor cetăți năpădite de vegetație sărăcăcioasă. Cu mulți ani în urmă, în cadrul colaborării tradiționale dintre speologii români și bulgari, am parcurs întregul defileu și, firește, am fost atras de gurile de peșteri care-i ciuruiesc pereții impunători. Cea mai interesantă dintre ele este peștera Temnata Dupka, considerată pe atunci cea mai mare din Bulgaria. Alcătuită din cîțiva kilometri de săli și galerii dispuse pe 3 nivele, peștera ascunde un rîu subteran cu 2 cascade și nu mai puțin de 14 lacuri. Aici s-au descoperit urmele oamenilor paleolitici și numeroase specii de minuscule animale cavernicole, oarbe și depigmentate, relicve străvechi, unele descrise cu ajutorul biospeologilor români.

Părăsind Lakatnikul, defileul se lărgește, trecem pe lîngă o uzină de prelucrare a minereului de cupru, apoi la Zverino intrăm din nou în chei strîmte de calcar. Aici, într-un loc retras se află mănăstirea Cerepișski care atrage prin sculpturile în lemn și frescele originale din secolul 17. Puțin mai departe rămînem în admirația straturilor geologice care iau o poziție verticală alcătuind așa-numitele Ritli — niște stînci surplombate atîrnînd îngrijorător deasupra rîului și a capetelor noastre. În fine, la Liutibord ieșim din măretul defileu, cu regretul de a nu-i fi gustat mai pe îndelete farmecul neasemuitei sale frumuseți.

N. Ștefan

Despre o țară, una dintre cele mai mici țări din lume și, indiscutabil, penultima din Europa din punctul de vedere al teritoriului și al numărului de locuitori, s-ar cădea să relatăm cu termenii unei povești. Și dacă am rămîne fideli acestui gînd, și nu văd de ce nu am rămîne, apoi în cazul acesta ar trebui să ne începem povestea cam așa:

În căușul palmelor pămîntului, pierdută printre colinele și dealurile dintre vestita țară a cantoanelor și patria lui Garibaldi, se află o țară cu nume de cavaler coborîtor din marile epopei ale Evului Mediu: LICHTEINSTEIN.

Ea se întinde pe 160 km^2 din care aproape a treia parte este acoperită cu lunci și cîmpii, pe care ogoarele semănate cu cartofi se răsfață în soarele curat și dătător de viață și unde cresc holde mănoase peste care în zile de primăvară și de vară vîntul ametit leagănă cu desfătare maci sălbatici. Restul întinderii Lichtensteinului se văluresțe printre coline și dealuri pe care se cațără într-o ordine desăvîrșită — ca soldații la paradă — șiruri de pomi fructiferi și viță de vie și unde toamna tîrziu, după ce strugurii au strîns în boabele lor miere din soare și arome aduse de vînturi de departe, din locuri tainice, doar de ele știute, deci toamna tîrziu are loc, după un ritual care este același de secole, spectacolul tulburător al sacrificării strugurilor.

Și are țărișoara aceasta nici mai mult nici mai puțin decît unsprezece orășele, dintre care cel mai mare — Vaduz pe nume — îi este capitală. În el își duc existența cam 4 000 de oameni dintre cei 22 000 care au văzut aici lumina soarelui. Este o capitală «de buzunar» cum li se spune călătorilor străini poposiți prin aceste colțuri de lume și nu este deloc întîmplător faptul că marele compozitor Franz Lehar și-a plasat aici acțiunea cunoscutei sale operete «Contesa Maritza». Și nu este întîmplător nici faptul că numele propriu din titlul operetei este unul și același cu al mătușii prințului Emanuel, vărul prințului Franz Joseph al II-lea, actualul suveran al țării.

Prințul, aflat în fruntea Lichteinsteinului de mai bine de patru decenii, mai precis din anul 1938, își are reședința în castelul Vaduz, construit în urmă cu peste 700 de ani. Mistuit în anul 1499 de un incendiu violent, el a fost refăcut din temelii, iar cîteva secole mai tîrziu, între anii 1904—1912, complet restaurat.

În fiecare an, la 15 ianuarie este ziua de naștere a suveranului. În această zi, constituită în sărbătoare națională, prințul coboară din palat și intră în atmosfera străzii pentru a participa la ceremonia

desfășurată în cinstea sa. Apoi revine în castel pentru a asculta discursurile rostite de reprezentanții celor șaptesprezece membri ai Dietei și pentru a le răspunde, el însuși, printr-un discurs ceremonios. Spre seară, cînd amurgul coboară melancolic pe străduțele orașului, oamenii, bătrîni și tineri se înveselesc și dansează în piețe, prin localuri, pînă cînd, într-un tîrziu, se aprind focuri de artificii care nu durează niciodată mai mult de zece minute. Este acesta un semnal că festivitatea a luat sfîrșit. Din clipele acelea tinerii, doi cîte doi, dar niciodată doi băieți, niciodată două fete, se cațără pe dealurile din preajmă pentru a-și spune povești de dragoste, pe care nu s-ar încumeta să și le spună la lumina zilei, pentru a-și face planuri de viitor.

Dar, în această minuscula țară în care pînă nu demult cirezile de vite păsteau nestingherite pînă lîngă zidurile castelului princiar, numai ceva mai mult de 650 persoane din cele 22 000 de mii cît numără Lichteinsteinul — excluzîndu-i, bineînțeles pe cei 35 soldați și ofițeri care alcătuiesc oștirea țării — numai 650 deci sînt truditori ai pămîntului. Restul au cu totul alte ocupații și îndeletniciri, care ne obligă să renunțăm la gîndul bun de a spune totul despre Lichtenstein ca-ntr-o poveste. Cine ar reuși să închege o poveste în care ar apărea la tot pasul termeni noi, nemaiîntîlniți prin basme: fuga de capital, societăți străine, minimiracol economic, capital străin etc.? Cum am putea spune într-o poveste că pentru a căpăta cetățenia statului Lichtenstein este tot atît de greu, dacă nu chiar mai greu decît a primi, peste noapte și fără nici un fel de pregătire, un loc printre membrii echipajului unei nave spațiale pornite spre aștri? Și cum am putea spune într-o poveste că Vaduz este singura capitală din lume care nu are nici gară, nici aeroport?

Este foarte adevărat că o poveste ne-ar oferi cadrul și atmosfera ideală pentru a spune că pînă la sfîrșitul celui de al doilea război mondial locuitorii țării erau atît de săraci încît nici măcar nu aveau cu ce-și plăti impozitele, dar cum am reuși oare să exprimăm, în același context, faptul că în pofida acestei realități și ținînd cont că Lichtensteinul este una dintre cele mai mici țări din Europa, ca suprafață și ca număr de locuitori, ea este în același timp și una dintre statele cele mai industrializate din lume?

Nu este mai puțin adevărat că impozitele pe care le plătesc astăzi lichtensteinezii sînt derizorii, dar nici n-ar putea să fie altfel din moment ce statul poate obține din altă parte banii de care are nevoie. Un notar șugubăț din Vaduz și-a atîrnat pe unul din pereții biroului său o tăbliță cu următorul text: «Dacă Dumnezeu ar pogorî într-o bună zi pe la noi, l-ar podidi plînsul văzînd cît cîștigăm!» Textul bătrînului notar nu este lipsit de o anume bază reală.

Miracolul economic al Lichtensteinului este însă de dată recentă, el s-a produs îndată după terminarea ultimei conflagrații mondiale, odată cu apariția societăților străine pe teritoriul acestei țări. Nimeni n-ar putea spune exact cîte astfel de societăți străine ființează în această țară. Surse oficiale indică cifra de 50 000, ceea ce înseamnă cîte două societăți străine de fiecare locuitor. Cheia pentru înțelegerea acestei situații ne-o dă cuvîntul tranzacție, care acționează ca o formulă magică și care apare foarte frecvent în legătură cu fuga de capital din diferite țări, cu crearea de societăți străine care, odată înființate, sînt scutite de plata impozitelor către statul de baștină. În plus, impozitele pe care le plătesc statului Lichtenstein sînt infinit mai mici decît cele pe care ar trebui să le plătească statului de origine. Și încă ceva: după achitarea impozitelor respective, societatea în cauză scapă atît de sub controlul țării gazdă cît și al țării din care vine capitalul.

Alături de aceste societăți există în Lichteinstein aproximativ 45 întreprinderi autohtone prospere. Una dintre ele este «Inoclar» creată imediat după cel de al doilea război mondial și care produce dinți artificiali și proteze dentare din porțelan. Cu o producție anuală de peste 50 000 000 astfel de produse — realizate într-o gamă de peste 7 000 tipuri, dimensiuni și culori, dintre care nu lipsesc nici dinții de culoare neagră, mult solicitați de tailandezi și malaiezieni — «Inoclar-ul» este a doua în lume între întreprinderile de acest fel. O prosperitate deosebită cunoaște turismul și industria fabricării și comercializării timbrelor, îndeletnicire care aduce anual peste 10 procente din totalul sumelor intrate în vistieria țării.

Cam atît despre această minusculă țară despre care oricît am dori să relatăm ca-ntr-o poveste sîntem nevoiți să o prezentăm cititorilor în termenii reci ai cifrelor, pentru că oricît de dragi ne-ar ti cîmpiile cu holde peste care vîntul ametit leagănă macii sălbatici nu trebuie să uităm că lumea se învîrtește astăzi în jurul industriei, al mașinilor de tot felul.

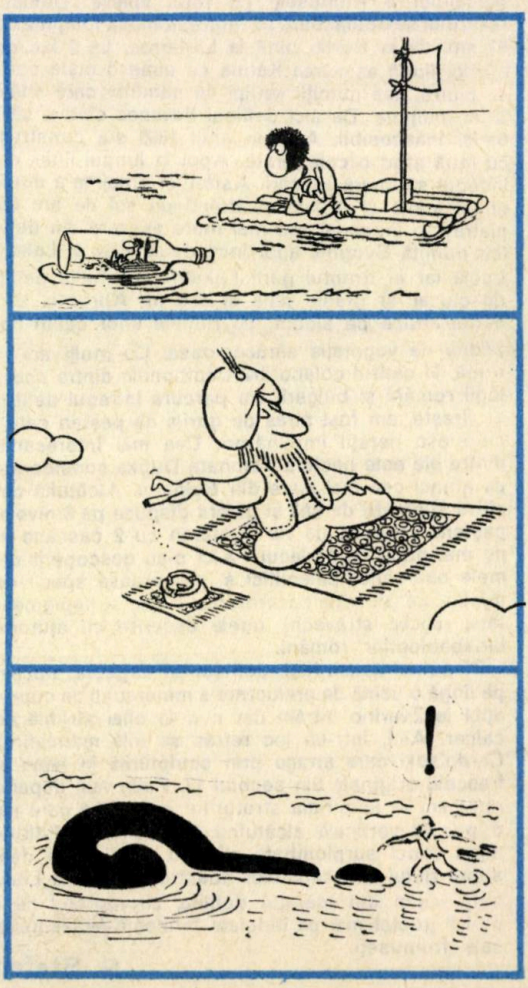

Stațiunile turistice montane ale BTT vă oferă în permanență prilejul petrecerii plăcute și reconfortante a concediului sau vacanței, într-un peisaj natural deosebit în care puteți practica drumețiile și excursiile, sporturile de iarnă preferate.

Includeți deci pe agenda preferințelor de vacanță, în orice sezon, Pîrîul Rece, Bușteni, Izvorul Mureșului, Cîmpulung Moldovenesc, Valea de Pești, Suior, Geoagiu Băi.

. . . . . .

Biroul de turism pentru tineret organizează, prin agențiile sale județene, o gamă diversă de acțiuni turistice specifice tineretului ca: excursii la sfîrșit de săptămînă, de agrement, excursii tematice cu programe cultural-educative, de cunoaștere a istoriei, realizărilor și frumuseților României socialiste, excursii montane, excursii nautice, expediții specializate, odihnă, tabere pentru elevi, excursii în străinătate ș.a.

. . . . . .

Stațiunea tineretului Costinești reprezintă, în sezonul estival, un adevărat orășel internațional de vacanță pentru circa 50 000 de tineri din țară și de peste hotare, atrași de farmecul litoralului românesc al Mării Negre.

Pentru cei ce-și petrec vacanța aici, amfitrionii stațiunii oferă:

— activități diverse cu caracter cultural-educativ și științific;

— concursuri și jocuri distractive de plajă, în cadrul «Serbărilor Mării», devenite tradiționale;

— spectacole artistice și festivaluri atractive la teatrul de vară;

— discoteca noutăților de muzică ușoară «Vox Maris»;

— întreceri sportive pe terenurile stațiunii;

— excursii tur de litoral, în Deltă, la Canalul Dunărea-Marea Neagră, la Adamclisi, pe litoralul bulgăresc.

De reținut!

Tinerii turiști automobiliști, membri ai ACR în vîrstă de pînă la 35 de ani, pot beneficia, pe baza cupoanelor de recomandare eliberate de filialele ACR, de servicii de cazare și masă în bazele turistice ale Biroului de turism pentru tineret, de pe tot cuprinsul țării.

Excursiile în Delta Dunării vă prilejuiesc momente de adîncă admirație față de acest colț al naturii patriei, unic în Europa, făcîndu-vă vacanța de neuitat.

Navele de pasageri «Tineretul» și «3100», ca și pontoanele dormitor din dotarea BTT stau la dispoziția grupurilor organizate prin agențiile județene de turism, pentru a vă purta pe căile fără pulbere ale mirificei Delte.

În stațiunea Bușteni, supranumită «orașul alpiniștilor», funcționează Clubul republican de turism montan pentru tineret al BTT, deschis tuturor tinerilor amatori de drumeții montane și iubitori ai naturii din țară. Pentru a deveni membri ai clubului, cereți relații la telefon nr. 973/20138 — Bușteni.

Agențiile județene de turism pentru tineret vă oferă o gamă diversificată și atractivă de excursii tematice, pe cele mai frumoase trasee, în cadrul ciclului turistic «România socialistă — trecut glorios, prezent creator, viitor luminos», ale cărui programe corespund opțiunilor și preferințelor dumneavoastră.

Iubiți și practicați turismul, formă ideală de cunoaștere, destindere și refacere psihică, mijloc de îmbogățire a cunoștințelor și de satisfacții personale trăite în natură.

Un ajutor prețios îl constituie cercul de turism din organizația UTC din care faceți parte. Participați, deci, cît mai des la acțiunile accesibile, instructive și educative organizate de cercurile de turism de la orașe și sate.

Excursiile tematice destinate elevilor, cu programe turistice speciale sînt menite să ofere cunoașterea trecutului glorios de luptă al poporului și partidului, a marilor realizări din anii socialismului, cunoașterea culturii, artei și științei, a frumuseților naturii patriei noastre. Vă recomandăm excursii din cadrul ciclurilor tematice:

— «Pagini de glorie din istoria patriei»;

— «România socialistă — un vast șantier»;

— «Omagiu, Partidului Comunist Român»;

— «Luminile socialismului»;

— «Personalități ale artei, științei și culturii românești»;

— «Parcuri, rezervații și monumente ale naturii din România» ș.a.

Biorecombinatorul

RĂDVAN ȘI MINUNILE SALE

Aparatul denumit de autorii lui «Biorecombinatorul Rădvan» *a fost prezentat la ultima Expoziție națională a invențiilor din cadrul Festivalului național «Cîntarea României» și este una din creațiile științifice aflate la granița dintre științe, apărute prin harul și strădania unor cercetători — soții Teodor și Marijana Rădvan.*

Cu ani în urmă, profesorul Teodor Rădvan — inventator și autor de tratate de specialitate — lucra la un aparat ce acționa folosind cîmpul magnetic. De cele mai multe ori era obosit, dar se simțea odihnit după ce lucra la aparat. La început nu-și explica enigma pentru ca apoi s-o pună pe seama cîmpului magnetic; ca orice specialist serios n-a mers mai departe pînă nu a văzut ce au obținut alții în acest domeniu. Nu se putea merge numai pe intuiție în știință, treaba aceasta era posibilă în perioadele de început ale dezvoltării științelor, mai ales că și pentru cercetătorii din alte țări terenul părea nebătătorit. A tot acumulat pînă a ajuns la deducții. În 1969 a apărut în presă o știre cum că la N.A.S.A., în laboratoarele de cercetări spațiale, s-a simțit exact efectul observat de Teodor Rădvan cu 20 de ani în urmă. Mai mult, și-a adus aminte că maramureșenii ce trăiesc aproape de fîntîna lui Pintea au o mare longevitate, făcînd imediat legătura cu existența unui cîmp magnetic atît de puternic încît se opresc motoarele uneori, sus pe muntele Gutin, între Baia Mare și Sighetul Marmației. Știri despre zone ale pămîntului cu magnetism terestru locuite de longevivi au mai apărut. Cu și mai mare încredere în reușită, fizicianul Teodor Rădvan, ajutat de soția sa, chimista Marijana Rădvan, a pornit cu îndîrjire să lămurească mai vechile gînduri. Urmarea este acest aparat ce înglobează trei brevete: «Metodă de diagnosticare a afecțiunilor generate de anomalii în schimburile ionice la nivel celular» (Certificat de inventator nr. 73296, acordat de OSIM), «Metodă de tratament pentru vindecarea afecțiunilor datorate unor anomalii în schimbul ionic la nivel celular» (nr. 73297), «Metodă și aparat pentru tratarea unor afecțiuni datorate anomaliilor în schimbul ionic la nivel celular» (nr. 73298), toate acordate de OSIM la data de 17 decembrie 1979.

Se cuvine să amintim faptul că toate au fost avizate favorabil de Academia de Științe Medicale din Republica Socialistă România. Este interesant de consemnat că la «Metodă de tratament pentru vindecarea afecțiunilor datorate unor anomalii în schimbul ionic la nivel celular». studiul comparativ se bazează, citățm, pe următorul material documentar: Brevet S.U.A. nr. 3 84 1 306/1974 cu titlul «Traductor pentru stimularea nervilor, fără contact» și brevet S.U.A. nr. 3 993 932/1976 cu titlul «Echipament pentru descărcarea sarcinilor electrostatice». Față de cele de mai sus, invenția analizată prezintă noutate și progres tehnic. Și a treia invenție intitulată «Metodă și aparat pentru tratarea unor afecțiuni datorate anomaliilor în schimbul ionic la nivel celular» are în expunerea de motive de asemenea un studiu comparativ bazat pe două brevete S.U.A. nr. 3 556 877/1971 denumit «Aparat și cap electroterapeutic și metodă terapeutică pentru aplicare», nr. 3 841 305/1974 «Sistem inductiv pentru stimulare neurală externă», față de care propunerea profesorului

Mica publicitate

TÎNĂRĂ, serioasă, dau meditații adulților, mai ales necăsătoriți. Eventual să medităm împreună. Adresați: Inocenta, Str. Centura de castitate, 13, în fund. Bateți de trei ori.

PIERDUT timp în bună stare, pe bulevard, între barul de noapte și barul de zi. Găsitorului, discreție — c-altfel pierd pîinea. Și pe asta nu vreau s-o mai pierd...

PIERDUT proces. Verbal îl declar nul și fără valoare.

PIERDUT soacră în Gara de Nord peronul 10. Găsitorului mare recompensă — dacă și-o păstrează. Căsuța poștală: 66.

CAUT preparator matematici pentru elev clasa I (cu repetiție!). La ziar sub: Nae Căposu.

ÎNTREPRINDEREA de Pompe Funebre «Artă și precizie», angajează prin concurs doi gropari. Concursul va avea loc pe data de 31 februarie a.c. la Cimitirul «Sapa și Lopata». Săpătorii de prin diverse colective de muncă nu sînt admiși. Informații suplimentare la telefon 13 13 13.

D.C. Mazilu

Rădvan prezintă elemente de noutate și progres tehnic.

Principiul funcționării aparatului și metodele de tratament se bazează pe faptul că activitatea normală a celulei umane cît și dezvoltarea ei, sînt fenomene legate de existența unor mici diferențe de potențial electric, între cele două fețe ale membranei celulare; precum și faptul că diferențele mari de potențial electric duc la existența anormală a celulei umane, dezvoltarea ei rapidă, maturizarea înainte de timp și, ceea ce este mai important, divizarea celulei umane în mod anarhic, dezordonat. Cercetările recente (printre care cele conduse de către dr. Clarence Cone, șeful laboratorului de biofizică moleculară de la Centrul de cercetări N.A.S.A., Hudson, statul Virginia, S.U.A.) au dus la concluzia că toate aceste anomalii funcționale sînt cauzele principale ale multor afecțiuni grave: reumatism tumori, cancer etc. Revenind la perioada de început, autorii și-au organizat o muncă de cercetare și, datorită unei activități bine organizate și riguros susținute, au reușit să obțină rezultate satisfăcătoare în înlăturarea cauzelor ce produc efectele dăunătoare la nivel celular enumerate mai sus cu ajutorul unui aparat numit «Normalizator electrobiochimic». Primele experiențe le-au făcut pe animale, după aceea chiar pe ei înșiși, apoi pe rude și cunoștințe. În 8 septembrie 1970 au încheiat prima fază de lucru după care au comunicat rezultatele obținute atît Ministerului Sănătății, cît și altor organe interesate, primind aprobare să încerce tratamentul diferitelor forme de reumatism la Băile Felix — Oradea. Acolo, cu sprijinul și sub supravegherea medicilor, au tratat diferite afecțiuni, în special reumatice. Vestea «minunilor» Biorecombinatorului Rădvan s-a dus repede și în scurt timp au fost solicitați de pacienți străini. Așa s-a întîmplat cu bolnavi din Suedia, Danemarca, Israel, S.U.A., și Canada, de la care apoi au primit chiar scrisori de mulțumiri și recunoaștere a calităților aparatului.

Cei doi inventatori nu au stat cu mîinile-n sîn, cum se spune, și între altele au mai lucrat la Centrul metodologic de reumatologie, la Spitalul clinic al municipiului București, iar de la data de 10 mai 1979 și pînă în prezent la Policlinica centrală a Ministerului de Interne. Au culeș de prin toate locurile, în referate semnate de medici și savanți reputați, numai aprecieri favorabile. Spre exemplificare, un referat privind eficacitatea tratamentelor cu «Normalizatorul» în urma aplicării asupra a 40 de bolnavi ce prezentau maladie artrozică degenerativă de diferite forme ca: spondiloză, poliartroze, nevralgii, pluridiscartroze etc., asociate în 21 de cazuri cu dereglări corticosubcorticale de tip vegetativ ca: insomnie, iritabilitate nervoasă crescută, hipersensibilitate etc. a constatat, între altele, că «rezultatele sînt foarte bune pe cazurile ce nu prezintă boli asociate importante, indicația majoră fiind reumatismul degenerativ». Semnează medicul director D. Civică și șeful secției clinice, prof. univ. dr. Remus Nestor. Mai recent, s-au efectuat cercetări și tratamente cu Biorecombinatorul în Clinica de neuropsihiatrie din Tîrgu Mureș, condusă de prof. univ. dr. docent Liviu Popovici și rezultatele sînt uimitoare. Aria de utilizare a aparatului s-a extins mult. Afecțiunile în care tratamentul cu «Biorecombinatorul» a dat rezultate bune sînt în general afecțiuni pe fond nervos și reumatic, în mai mică măsură nevrotic (psihice). Se pot enumera nevrozele astenice, depresive, anxietatea, nevralgiile, crizele comițiale, formele reumatismale acute și ceea ce este mai important — enurezisul (pipi în pat) la copii. Minuirea lui este ușoară și nu necesită tratament medicamentos, dar nici nu-l exclude pe acesta.

AMALGAM

Satul Siarapaluk — în groenlandeză, nisip mărunt — este cea mai nordică așezare din lume. Puțini locuitori ai planetei duc o viață atît de dură ca eschimoșii polari din acest sat. Datorită poziției geografice, ei au rămas izolați de multe din influențele care schimbă viața Groenlandei. În localitate nu există nici electricitate, nici apă curentă. Sania trasă de cîini este, în continuare, singurul mijloc de transport pe timpul celor 9 luni cît ține iarna. Turiștii care au vizitat acest sat spun că eschimoșii sînt foarte relaxați și veseli, căldura lor sufletească compensînd din plin frigul din mediul în care trăiesc.

An de an se constată o tot mai mare afluență de turiști japonezi în Papua, teritoriu pe care au avut loc în timpul ultimului război mondial lupte sîngeroase între americani și japonezi. Aceștia din urmă sînt interesați în găsirea rămășițelor pămîntești ale rudelor lor, pentru a le readuce în patrie. Faptul a fost speculat de afaceriști care au organizat un adevărat business de oseminte, înșelînd buna credință a naivilor și obținînd beneficii de sute de mii de dolari australieni.

Locuitorii din orașul spaniol Denia au înălțat un monument climei din localitatea lor, despre care ei susțin că este ideală. Un uriaș monolit de piatră este împodobit cu un termometru gigantic și poartă următoarea inscripție: «Numai aici, la Denia, găsiți o temperatură plăcută, o climă uscată ca în Alicante, blîndă ca în Malaga, invariabilă ca în Majorca». Aceasta da reclamă turistică.

Orășelul Brevine, situat la poalele munților Jura (în cantonul Neuchatel) se bucură de renumele celei mai friguroase localități din Elveția. Recordul absolut, —40 grade C, a fost înregistrat la 18 februarie 1968.

În localitatea Todaiji din Japonia se află cea mai mare statuie de bronz din lume. Ea reprezintă pe Marele Budha și a fost ridicată în anul 749, sub domnia împăratului Shomu. Are 15 metri înălțime. Numai capul măsoară 5 metri, din care un metru ochii, iar urechile 3 metri! Pentru confecționarea sa au fost folosite 437 de tone de bronz.

O companie hotelieră din Portugalia a ajuns la concluzia că în unele luni stațiunile turistice sînt mai puțin vizitate deoarece turiștii se tem în special de ploaie. Și a găsit o soluție inedită pentru atragerea unui număr mai mare de vizitatori în perioada dintre noiembrie și februarie: toți clienții hotelurilor sale din Algarve, principala regiune turistică lusitană, se pot asigura în aceste luni împotriva... ploii. Astfel, pentru fiecare din zilele în care plouă mai mult de 60 de minute între orele 9 și 18, li se face o reducere echivalentă cu 5 lire sterline, banii economisiți putînd fi cheltuiți pentru prelungirea ședерii sau la restaurantele și magazinele hotelurilor respective.

În următorii 20 de ani, turismul va crește de peste două ori pe plan mondial, relevă niște foarte recente prognoze ale O.N.U. Totalul călătoriilor turistice — interne sau internaționale — urmează a atinge cifra de 3 miliarde pînă la sfîrșitul secolului, față de 1,2 miliarde în 1978 și 460 de milioane în 1963. Veniturile de sute de miliarde de dolari realizate în ultimii ani plasează deja turismul înaintea unor ramuri industriale dintre cele mai importante.

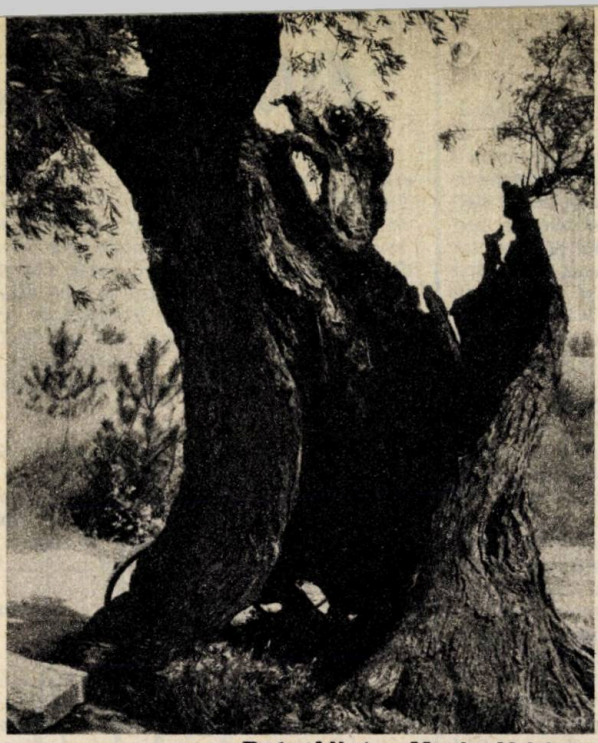

Foto: Victor Marin Udriște

LEGENDA MUNȚELUI GĂINA

O zînă bogată și frumoasă trăia pe vîrful muntelui Găina, într-un palat strălucitor ce se vedea de la mare depărtare. Feți-frumoși din țări îndepărtate veneau să o ceară în căsătorie, dar ea nu voia să renunțe la traiul ei de pe muntele Găina pentru nici unul din ei, căci prețuia mai mult fecioria decît dragostea. Nimic nu-i era mai plăcut acestei zîne decît să înzestreze bogat fetele sărace din împrejurimi, cînd acestea se măritau. De aceea fiecărei fete care se căsătorea îi dăruia, dacă mergea la palatul ei, un ou de aur, căci zîna avea o găină cu pene de aur, care în fiecare zi făcea trei ouă de aur. Vestea acelei găini a mers departe. Trei flăcăi din munți se hotărăsc să o răpească cu orice preț. Pentru a putea pătrunde în palatul zînei, ei s-au îmbrăcat în straie de fată și astfel bătrînul portar al palatului, cu un singur ochi, i-a lăsat să intre. Aflînd de sosirea lor, zîna socotindu-i fete sărace, poruncește să i se dea fiecăreia ca zestre cîte un ou de aur. Bătrîna care avea în pază găina cu penele de aur, nesocotind porunca ce avea, a arătat celor trei «fete» și găina închisă într-un coteț de aur. Dar curînd a trebuit să se căiască amarnic de neghiobia ei, căci doi flăcăi o legară, în timp ce al treilea a răpit din coteț găina și odată cu ea și un coș plin cu ouă de aur. După ce bătrîna a fost închisă în coteț, feciorii au luat-o la fugă. Găina de sub brațul răpitorului, cîrîind puternic, a dat de veste păzitorilor, răpirea ei. Paznicii, suflînd din tulnice, au adunat o trupă de călăreți, care au pornit în urmărirea fugarilor. Dar coborînd noaptea, răpitorii nu au putut fi prinși. Unul din ei a scăpat în fugă din mînă coșul cu ouă de aur pe malul Arieșului. Ouăle sparte au fost luate de valurile riului. Găina a fost închisă într-o peșteră, de unde mult timp i s-a auzit cotcodăcitul.

După această întîmplare, frumoasa zînă a căzut într-o mare tristețe și nu peste mult timp a părăsit pentru totdeauna palatul de pe culmea muntelui Găina, pe care l-a dărîmat pînă la temelie.

De atunci Arieșul poartă în albia lui nisipul bogat în aur, iar din munții acestui ținut se scoate aur.

Se spune că și pe culmea muntelui Găina s-au aflat, printre stînci, pe vremuri ouă de aur și, după cum se crede, tot din acele timpuri, se urcă pe vîrful acestui munte, an de an, moții, flăcăi și fete, la «tîrgul» de pe muntele Găina.

LEGENDA MUNTELUI RETEZAT

Din veste și poveste se spune că, în vremuri de demult, cînd prin țara noastră trăiau uriași, Retezatul a fost cu piscul ca și ceilalți munți. Un uriaș însă, trăind în dușmănie cu alți uriași, vecini ai săi, a aruncat odată cu mînie un fier de plug după unul din ei și fierul, lovindu-se de munte, i-a retezat vîrful. Așa a devenit Retezatul cu vîrful ciuntit, cum îl vedem și astăzi.

LEGENDA CETĂȚII COLȚ

Odinioară, așa se spune, stăpîna cetățuiei Colțului era Ileana Cîndea, o fată fecioară, frumoasă, ca zînele din povești. Erau atunci vremuri grele; asupra strămoșilor noștri năpădiseră cete de tătari. Localnicii s-au luptat cu ei vitejește și i-au alungat din hotarele lor, dar vai, mulți dintre ei au căzut prinși și au fost duși în robie. Între aceștia a fost și iubitul Ilenei. El a fost prins în focul luptei și răpit de tătari și nimeni nu știa unde se află. Ileana, care se topea de dorul lui ședea adeseori pe zidul cetății și privea, privea înduioșată în depărtare, doar îl va zări venind acasă.

Odată, șezînd ea astfel pe zid și privind la acele văi, care îi păreau pustii și cernite de jale, o cuprinse un somn ușor și adormi. Și ce să vezi: în somn i s-a arătat iubitul și i-a spus că atunci va scăpa din robie, cînd ea va aduna atîta aur, cît să ajungă pînă acolo unde e ținut el prins. Ileana nu știa cum să înțeleagă visul și nici nu prea credea în el. Dar iubitul ei i s-a

arătat și a doua oară și a treia oară în vis. Acum Ileana se hotărî să lucreze, să lucreze mult, ziua și noaptea, ca să cîștige aurul trebuincios. Și s-a apucat Ileana de tors și torcea, torcea cu mare sîrguință, ziua și noaptea. Și din ce i se sporea tortul, dintr-aia se simțea îndemnată mai mult la lucru. Odată, într-o noapte înstelată, luminată de razele aurii ale lunii, șezînd în foișorul cetății atîrnat pe marginea stîncii, toarse mult, pînă ce trecu de miezul nopții. Și ce să vadă? Tortul ce l-a tors după miez de noapte era din fire de aur și dacă torcea oricînd după miezul nopții, se alegea tot din fire de aur. Așa torcea ea, noapte de noapte, cînd odată înspre cîntători, cine-i prinde fusul, ce sfîrîia în josul foișorului? Era iubitul Ilenei, care în momentul cînd firele de aur au fost atît de lungi, cît să ajungă pînă la locul unde era el prins, i-au pocnit lanțurile de pe trup și el a putut să alerge acasă, în brațele Ilenei.

LEGENDA „POTECII DRACULUI"

În dosul satului Căpîlna urcă o cărare, care duce peste dealul Marga, spre Jina. Cărarea este atît de prăpăstioasă, încît poporul spune că numai dracul a putut străbate la început pe ea, atunci cînd a răpit pe frumoasa Ileana. Această cărare prăpăstioasă de munte se și numește, în graiul localnicilor, «Poteca Dracului».

LEGENDA STÎNCII „MASA JIDOVULUI"

Despre stînca «Masa Jidovului» de pe Valea Sebeșului, un uriaș stîlp înalt de 50 m, cu vîrful retezat, muntenii spun că pe această masă se află bucate și scumpeturi la care nimeni nu a putut să se urce, și să le vadă, decît haiducul Băianu, care petrecea în jurul acestei mese cu ortacii săi.

LEGENDA STÎNCII „GRUMAZI"

Despre stînca «Grumazi» de pe Valea Sebeșului, localnicii spun că este trupul pietrificat al unui om nelegiuit, care a fost prefăcut în stană de piatră.

LEGENDELE CETĂȚII UROIULUI

Una din legende spune că a fost făcută această cetate de o frumoasă dar semeață fată de uriaș și că a fost cea mai strălucitoare cetate a timpului. Această fată era soră cu cele care au construit cetatea Devei și baia de la Călan.

O altă legendă spune că cele trei fete ale lui Kapi, stăpînul cetății, Maria, Ana și Varvara, într-o zi se uitau din fereastră spre Mureș, de unde niște plutași care treceau pe apă le făceau semn. Mîhnit de acest curaj al plutașilor, Kapi dădu ordin să fie prinși și îi potcovi ca pe niște cai.

LEGENDELE CETĂȚII HUNEDOARA

Ridicarea cetății Hunedoara este atribuită unor zîne cu părul de aur, spune o legendă.

O altă legendă arată eforturile și munca grea pusă pentru săparea în stînca din curtea castelului a unei fîntîni, adîncă de 30 de metri, de niște prizonieri turci, cărora li s-a promis libertatea, dacă săpînd mereu în stîncă, vor da de apă. După multă trudă, s-a dat de apă, dar libertatea promisă nu le-a fost acordată. O inscripție pe zid cu litere turcești, adresată stăpînilor haini ai castelului, atribuită de legendă prizonierilor înșelați — «apă aveți dar suflet nu» — se vede și azi.

LEGENDELE CETĂȚII DEVA

Una din legende atribuie ridicarea cetății Deva, a cetății Uroi și a cetății Colț, unor zîne, fete de uriaș, cu părul de aur.

Cetățile acestea erau legate între ele printr-un pod de aur și surorile zîne trăiau în cea mai bună armonie una cu alta. Dar zîna de la poalele muntelui Retezat, care își avea reședința la cetatea Colț, intră în dușmănie cu celelalte surori. Zîna Uroiului mai invidioasă, voind să distrugă cetatea zînei de la Colț, a aruncat mistria uriașă cu care își clădise cetatea spre cetatea rivalei sale. Ura înverșunată a făcut-o să arunce mistria cu o putere mai mare decît era nevoie și astfel a retezat muntele din partea opusă a cetății. De aici, numele muntelui Retezat.

După o altă legendă, cetatea Devei este opera unor pitici geniali și harnici. Ei locuiau pe alte meleaguri, dar din 7 în 7 ani o cercetau să vadă dacă mai există. În lipsa lor, cetatea a fost ocupată de un balaur cu șapte capete, pe care piticii nu l-au mai putut izgoni din cetate decît cu ajutorul puternicului Iorgovan. Balaurul s-a refugiat în peșterile de la Porțile de Fier de la Dunăre, dar Iorgovan l-a urmărit și acolo și l-a ucis. Din sîngele lui veninos pe care l-au supt mușchetele, s-a născut musca columbacă.

O a treia legendă atribuie zidirea cetății meșterului Manole, în versiune ungurească, Komuves Kelemen, legendă atît de răspîndită la români, maghiari și popoarele balcanice în legătură cu realizările de construcții măreție ale trecutului.

O legendă, azi dispărută în popor, dă un caracter romantic distrugerii cetății. Povestea spune că deoarece soția prea frumoasă a soldatului șef al depozitului de muniții l-a înșelat pe acesta cu un ofițer din cetate, soțul gelos și înșelatul pentru a-și pedepsi soția necredincioasă, provoacă explozia magaziei, ruina cărei prinse sub dărîmături pe cei doi vinovați.

Rodica Ardelean

DIN VREMEA OLIMPIADELOR

În timp de 1 172 de ani, la vechii greci s-au desfășurat, cu regularitate, 293 de ediții ale Jocurilor Olimpice, adică din anul 776 î.e.n., — de cînd au început să fie numărate — și pînă în anul 397 e.n., cînd au fost interzise printr-un edict al împăratului Teodosiu.

*

Un tînăr aristocrat, Ahilade, ambițios și extrem de bogat, a avut în concurs — la cea de a 91-a ediție a Jocurilor Olimpice (anul 416 î.e.n.) — 7 atelaje de cîte 4 cai. De bucurie că a reușit să se claseze pe locurile I, II și IV, a dat un ospăț pentru întreg publicul de pe stadion. Și acesta număra nu mai puțin de 4000 de oameni....

*

Grecii antici nu permiteau femeilor să ia parte la Jocurile Olimpice, nici măcar ca simple spectatoare. Cele care încălcau interdicția erau aruncate într-o prăpastie. Dar cine îndrăznea să se opună?

*

În fiecare zi, marele poet Goethe făcea o lungă plimbare pe care, obligatoriu, o sfîrșea printr-o alergare de cros, pe un teren extrem de variat și accidentat.

*

De cîteva ori pe săptămînă poetul Ronsard juca o partidă de fotbal, cu o minge umplută cu rumeguș, pe un teren viran. Organizase două echipe: albii și roșii. Ronsard era căpitanul și... golgeterul formației îmbrăcată în alb. Și albii cîștigau întotdeauna căci poetul înscria cam cinci goluri în fiecare joc...

*

Dintre toate echipele de fotbal din lume, cea mai «omogenă» rămîne cea a familiei Osinski din orașul polonez Bydgoszcz care, la un moment dat, juca, și încă bine, în campionatul orășenesc. Cei 11 jucători, în vîrstă între 15—28 de ani, erau frați, iar antrenorul nu era altul decît... tatăl.

*

Multe echipe de fotbal au ca mascote căței, pisici sau alte animale domestice, naturale sau artificiale. O echipă australiană avea pînă nu demult drept mascotă... un cangur. Animalul îi însoțea pretutindeni pe fotbaliști și părea să fie foarte înțelegător și la locul lui. Asta pînă într-o zi cînd s-a constatat că a dispărut fluierul arbitrului. După îndelungi căutări, obiectul cu pricina a fost descoperit în... marsupiul cangurului. Dar surpriza a fost și mai mare cînd tot acolo au mai fost găsite: cinci legitimații aparținînd jucătorilor, o bancnotă de zece dolari, și... o sticlă de wisky, toate luate din cabina arbitrilor. În consecință s-a decis ca mascota să fie închisă înaintea fiecărui meci, iar arbitrii să fie controlați în geamantane înaintea intrării și la ieșirea din cabine.

Pe un stadion londonez, în timp ce se desfășura un meci de fotbal, doi tineri comisari au zărit în tribună un delicvent pe care-l căutau de multă vreme. S-au apropiat de el, încercînd să-i pună cătușele. Omul s-a zbătut cu furie și s-a produs o busculadă. Deodată, toți cei 22 de jucători, abandonînd mingea și ignorînd fluierul arbitrului, au părăsit terenul și au sărit în tribună în sprijinul celor doi comisari. Meciul se disputa între echipele a două districte de poliție.

*

Pe stadionul de fotbal al orașului scoțian Aberdeen, spectatorii s-au distrat, săptămîni de-a rîndul, privind un mic cățeluș negru, care făcea mereu «naveta» între tribună și poarta de intrare. Într-o bună zi în fața cățelușului a apărut un dulău. Cei doi ciini s-au încăierat încît a fost nevoie de intervenția cetățenilor pentru a-i despărți. Cu acest prilej un polițist a descoperit, legat de zgarda cățelușului, un tubușor metalic în care se afla un bilet de intrare pe stadion, permanent, pe numele Carring. Frații cu acest nume, patru la număr, își dresaseră ciinele în așa fel încît acesta intra și ieșea cu biletul pînă cînd cei patru ajungeau cu toții pe stadion.

PÎNĂ ÎN ZILELE NOASTRE

● Recent a avut loc cea de-a 17-a «Cupă Mondială» la bowling, competiție care a reunit la Madison Square Garden din New York, participarea a 42 de țări. Finaliștii au fost englezoaica Pauline Smith și americanul Bob Worall.

● Ziarul francez L'Equipe informează asupra apariției în S.U.A. a unei noi competiții pe numele său «Toughmen contests». Se pare că «sportul» respectiv nu este altceva decît o bătaie obligatoriu foarte dură și dacă se poate și sîngeroasă, în care protagoniștii sînt după aceeași sursă franceză, «docheri, tăietori de piatră, polițiști, camionagii și șomeri»

● Ancheta agenției Internaționale Sport-Korrespondenz din R.F.G. (Stuttgart) pentru desemnarea celor mai buni sportivi ai lumii pe anul 1981, la care și-au dat concursul 30 de țări de pe toate continentele, a desemnat la masculin pe atletul Sebastian Coe (Marea Britanie), cu un total de 128 puncte, iar pentru titlul feminin pe atleta americană Evelyne Ashford (95 puncte).

● «Marele premiu al Australiei» la automobilism a fost cîștigat de brazilianul Roberto Moreno care l-a învins pe compatriotul său, celebrul Nelson Piquet, campionul mondial de formula I.

● Sancțiunile UEFA se îndreaptă și asupra spectatorilor care nu au avut o comportare sportivă cu ocazia meciurilor de fotbal. Un asemenea caz s-a petrecut recent cu clubul francez Bastia care a fost amendat cu 8000 de franci elvețieni pentru nesportivitatea spectatorilor.

● Sportivii vor avea un cuvînt de spus în fața Comitetului Olimpic Internațional, grație creării în acest an a unei noi comisii intitulate: «Comisia sportivului». Noua comisie funcționează pe lîngă forul olimpic mondial, propunîndu-și dezbaterea și apărarea tuturor problemelor care îi privesc pe sportivii olimpici. Președintele comisiei a fost ales Peter Talberg (Finlanda), iar din componența ei mai fac parte Thomas Bach (scrimă, R F.G.), Sebastian Coe (atletism, Anglia), Ivar Formo (schi, Norvegia) Kipchoge Keino (atletism, Kenia) și Svetlana Oțetova (canotaj, Bulgaria). După cum se remarcă, o componență exclusiv sportivă!

● Afișul oficial pentru Campionatele Mondiale de fotbal, Spania 1982, a fost creat de cunoscutul pictor suprarealist Joan Miro, născut în 1893.

● Tradiționala cursă de maraton desfășurată în acest an la New York a plasat în fruntea clasamentului pe tînărul Alberto Salazar (S.U.A.), în vîrstă de 23 de ani, care a realizat timpul record de 2.08:13., la numai 13 secunde de pronosticurile sale anterioare cursei.

● «Revista olimpică» ne informează asupra încetării din viață a fostului campion olimpic belgian Paul Anspasch, care a participat la patru ediții ale Jocurilor Olimpice, în perioada 1908—1924, cucerind la spadă 6 medalii, dintre care 2 de aur. Revista ne relatează în plus faptul că acest mare sportiv a trăit exact... 100 de ani!

● Regulamentul CIO prevede ca pentru includerea unei discipline sportive în programul olimpic, aceasta să fie practicată în cel puțin 40 de țări din 3 continente, iar pentru sporturi de iarnă, în cel puțin 25 de țări, din 2 continente.

● Dintre expedițiile alpiniste reușite ale acestui an s-a remarcat succesul echipajului japonez și nepalez, care a efectuat o primă ascensiune pe vîrful Lantang din masivul Himalaia, cu o altitudine de 7239 m.

● La Paris a avut loc festivitatea de decernare a trofeelor fair play «Pierre de Coubertin», pe anul 1981, care au revenit fotbalistului italian Fachetti Giacinto și lui Stanley Rous, președintele de onoare al Federației Internaționale de Fotbal Amator (FIFA).

● Congresul CIO, aflat în acest an la cea de-a 11-a sesiune s-a desfășurat la Baden-Baden (R.F.G.) Printre preocupări s-a remarcat problema desemnării orașelor gazdă ale J.O. din 1988. Astfel, pentru olimpiada albă a fost stabilit orașul Calgary (Canada), iar pentru J.O. de vară, orașul Seul. După cum se știe, gazdele anului 1984 vor fi Sarajevo pentru J.O. de iarnă și Los Angeles pentru cele de vară.

● La Paris a apărut recent o carte intitulată «A trăi mai mult practicînd sportul» scrisă de chirurgul francez Alain Calmat, șef al unei clinici din Paris. La cartea de vizită a acestui autor se mai adaugă faptul că a fost campion mondial și multiplu medaliat olimpic la patinaj artistic.

● Campionatul mondial de handbal masculin, care se va desfășura în 1982 în R.F.G. este pregătit deja din punct de vedere propagandistic. Astfel, mascota campionatului a fost aleasă prin drăgălașul iepuraș de casă, pe numele său «Handy».

● Cupa mondială de atletism din anul 1985 are ca orașe candidate pentru organizarea ei, Camberra și Tokio. Urmează argumentele celui mai convingător organizator.

● Nordicii, prin norvegianul Tore Sagvolden și suedeza Annichen Krindstad și-au adjudecat victoriile în proba masculină și respectiv feminină din cadrul actualului campionat mondial de orientare sportivă.

● Luptele greco-romane vor fi găzduite pentru campionatele mondiale din 1982 în orașul Katowice, iar luptele libere se vor disputa la Edmonton. Campionatele europene la cele două stiluri se vor desfășura la Varna, tot în anul următor.

● Una dintre premierele cinematografice ale anului a atras atenția iubitorilor de sport. Filmul se numește «Carele de triumf», este regizat de Hugh Hudson și este inspirat din viața atleților britanici Harold Abraham și Erik Liddell, campioni olimpici în 1924.

● Capacitatea totală a celor 17 stadioane care vor găzdui C.M. de fotbal din Spania este de 885 795 locuri. Noul stadion din Barcelona are 120 000 de locuri, iar cel mai mic stadion, cel din Ovideo, numai 25 000 de locuri.

sănătatea și sportul

Relațiile dintre sănătate și sport sînt mult mai complexe decît se pare la prima vedere. Este adevărat că sportul este un izvor de sănătate, dar în acest izvor unii se pot îneca, iar alții care se adapă fără măsură și control din el se pot îmbolnăvi.

Ne vom ocupa aici de condițiile în care sportul contribuie la păstrarea, întărirea sau redobîndirea stării de sănătate.

Se recomandă ca sportul, sub formă de exerciții fizice, de gimnastică să devină o obișnuință de la o vîrstă cît mai fragedă. Manualele contemporane de pediatrie, atît cele pentru medici, cît și cele pentru părinți, recomandă ca, încă din primele luni de viață, nou născutul să fie antrenat, inițial pasiv, în participarea la efectuarea unor exerciții fizice, însoțite de încurajări și cuvinte dezmierdătoare din partea părinților. Încă de la vîrsta preșcolară, este bine ca șoimii patriei să deprindă executarea unor exerciții de înviorare în fiecare dimineață, să învețe să înoate, să patineze, să schieze, să se joace cu mingea, respectînd anumite reguli etc. În acest fel, se pregătește terenul pentru formarea unei tinere generații care să iubească sportul. Desigur că nu în fiecare casă există cîte o Nadia Comăneci. Nu este acesta scopul educației fizice. Sănătatea și veselia sînt fructele pe care trebuie să le aștepte orice familie în care sportul este îndrăgit. Faptul că, uneori, visurile îndrăznețe ale unor părinți se întîlnesc cu daruri bogate de la natură și cu priceperea deosebită a unui antrenor nu trebuie să ne transforme pe toți în niște veleitari. Chiar dacă nu e nevoie de aprobări și intervenții pentru a sări peste o ștachetă ridicată la 2 m, de pildă, organismul nu trebuie stors de ultima picătură de vlagă, persecutat, pentru a zămisli performanță. Este mult mai important să fim un popor sănătos, decît să avem o sută de recorduri mondiale. Dealtfel, lucrurile se leagă între ele. Dacă întregul tineret este antrenat în mișcarea sportivă de masă, dacă toți elevii, studenții, tinerii muncitori și țărani participă la Daciadă, sub îndrumarea unor profesori competenți, dezvoltîndu-se în cadrul unor familii și a unor școli în care sportul nu e prohibit sau rău văzut, este firesc, chiar obligatoriu, ca numărul marilor performeri să fie mare.

Una dintre greșelile frecvente pe care le fac părinții deschiși pentru înțelegerea rolului sportului în întărirea sănătății o reprezintă constrîngerea exercitată asupra odraslei, ca aceasta să practice un anumit sport, de regulă — sportul preferat al părinților. Un bun profesor de educație fizică (profesorul de educație fizică trebuie să fie primul sfătuitor al familiei în acest domeniu) va fi întotdeauna în măsură să descopere domeniul în care calitățile sportive ale copilului au cea mai mare șansă de realizare. Este preferabil să fii un mare jucător de tenis de masă decît un fotbalist mediocru. Talentul și victoriile în diferite competiții consolează repede pe cineva căruia i-ar fi plăcut să practice un alt sport, pentru care este mai puțin dotat.

Calea spre performanță nu poate fi străbătută de către oricine. Folosirea unor stimulente ruinează sănătatea și compromite grav bătrînețea unor foști sportivi. Interzicerea folosirii unora dintre aceste stimulente nu este întotdeauna luată în seamă de către sportivi. Dar, despre greșeli și alte aspecte negative nu este cazul să insistăm aici.

Este greu, dacă nu ai făcut sport pînă la vîrsta pensionării să te inițiezi într-o asemenea îndeletnicire în pragul bătrîneții. La un asemenea efort, puțini rezistă și nimeni nu are nici o tragere de inimă, în condiții de luciditate. Cu toate acestea, sînt boli, sau situații în care anumite exerciții fizice sînt binevenite. Organismul primește mai bine aceste exerciții fizice, dacă a fost deprins din vîrsta copilăriei sau tinereții cu ele.

Sportul trebuie să devină, ca și lectura, o preocupare a tuturor vîrstelor, chiar dacă tinerii, datorită unui surplus de energie, sînt singurii care se pot aventura în domeniul performanței. Înainte de a deveni un mijloc de evidențiere între coechipieri sau adversari, sportul trebuie să fie și să rămînă, un mijloc de destindere și de întărire a stării de sănătate a organismului, indiferent de vîrsta acestuia.

Dr. Mihai Neagu Basarab

SFATURI MEDICALE

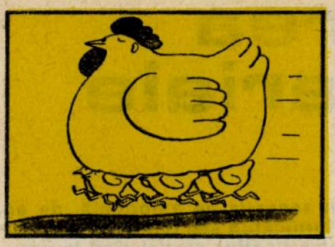

Iarna, aparatul respirator este cel mai predispus aparat la îmbolnăviri, după cum vara, aparatul digestiv reprezintă punctul slab al organismului. De aceea, în sezonul rece, vor evita turismul, sau îl vor practica cu prudență toți bolnavii cronici respiratori. Cei sănătoși vor avea grijă să-și cruțe organele respirației. Este condamnabil și inevitabil sancționat un turist, în lunile de iarnă, fără un fular călduros la gît, fără un pulover protector în cadrul unei îmbrăcăminți în ansamblu adecvată anotimpului.

S-au scris în ultimii ani numeroase cărți, o întreagă bibliotecă, despre nocivitatea fumatului. Dar parcă nu s-a insistat suficient asupra pericolului sporit pe care-l constituie fumatul la temperatură scăzută, alternanța inhalării de aer cu o temperatură sub 0° și de fum de țigară cu o temperatură cu 30—40° mai mare. Fumînd iarna în afara casei, transformăm o posibilă sursă de întărire, de călire a organismului într-o circumstanță în măsură să-l deterioreze ireversibil, grav.

Marele pericol al sezonului rece îl reprezintă, pentru turistul pe timp de iarnă, degerăturile. Acestea pot fi, ca și arsurile, de trei grade, în funcție de intensitatea rezultatului acțiunii frigului asupra unui organism (extremități) mai mult sau mai puțin protejat. De aceea, este imperios necesar ca urechile, mîinile și picioarele să fie bine apărate de frig.

Este normal ca, înainte de a trece la evidențierea binefacerilor turismului de iarnă, în cadrul unor sfaturi medicale, să epuizăm pericolele care-l pîndesc pe cel ce practică acest tip de turism. Fracturile, luxațiile și entorsele sînt mai frecvente iarna decît vara, dar acest fapt trebuie luat în considerație și prin prisma periculozității sporturilor de iarnă (schi, bob, săniuțe, patinaj) care reprezintă în multe cazuri finalitatea turismului de iarnă. Se cuvine să semnalăm aici și frecvența mai mare a diferitelor nevralgii, a junghiurilor intercostale, crizelor de lumbago, de lombosciatică etc., care sînt favorizate de frig sau de curenții de aer rece. În acest domeniu, iată formula magistrală a unei soluții alcoolice (tincturi) cu efecte remarcabile, cînd este folosită pentru frecții:

Rp.

Mentol	
Camphora	*aa*
Thymol	*5 g*
Salol	
Alcool etilic ad 200 ml.	

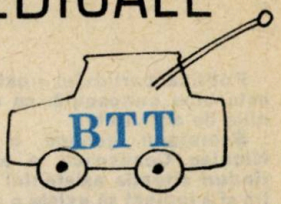

Nu trebuie să considerăm din cele expuse pînă aici că turismul de iarnă este prea periculos pentru a fi practicat, ci numai că, în timpul iernii, turiștii trebuie să ia o serie de măsuri de prevedere suplimentare, pentru ca binefacerile mișcării în aer liber, departe de sursele de poluare, să nu fie umbrite de vreun accident.

Turismul de iarnă reconfortează psihicul omului și întărește biologic organismul mai mult decît orice alt mod de recreere activă. Turismul de iarnă constrînge la o ordonare a modului de viață pe care n-o realizează nici un alt tip de turism. Turismul de iarnă reprezintă totodată o piatră de încercare, realizînd o selecție între indivizii sănătoși, pasionați de mișcare, de sport și cei incapabili să inițieze o bătălie eficientă împotriva sedentarismului, traiului comod, împotriva tuturor racilelor civilizației contemporane atît de bogată în puncte sănătoase de sprijin în vederea realizării plenare, complete a unei personalități umane multilateral dezvoltate.

Nu e de rîs!

LOVE STORY

Secvența 1: *Doi tineri iubesc aceeași femeie. O asemenea poveste n-a surprins niciodată, iar astăzi cu atît mai mult. De fapt, fiecare dintre protagoniști, prieteni dealtfel, ar fi dorit, ca «marele lor amor» să le fi aparținut în întregime și nu pe jumătate, dar considerară, din motive de economie, și unul și celălalt, că e mai convenabil așa. Deci, toaletele, întreținerea, automobilul, într-un cuvînt totul să fie plătit pe din două. Fifti, fifti! Într-o bună zi însă — și aici începe* **secvența a II-a** *— cei doi amici află o știre cu adevărat senzațională: iubita lor, marea lor dragoste, va deveni mamă. Mamă?!, urlă amîndoi plini de fericire. Vom avea un copil, îl vom iubi, îl vom crește împreună — și unul și celălalt vom face totul pentru el. Nu vom precupeți nici un bănuț pentru fericirea lui.*

— «Înainte de toate, zise unul dintre ei, nu putem lăsa pe viitoarea mamă a copilului nostru să se chinuie singură în durerile facerii. Nu avem oare și noi un pic de răspundere în tot ce se întîmplă? Du-te deci la ea, se adresează celuilalt, ești mai tare de inimă, și fii alături de lehuză la venirea pe lume a pruncului.

...Clipe, minute, ore de așteptare în fața casei.

— Te felicit! strigă, în sfîrșit, o voce de la fereastra camerei în care se chinuia femeia. Iubita noastră a născut. Nu unul, ci doi prunci.

— Ura! Admirabil, țipă la rîndul său, ca și cum ar dori să afle toată lumea cît de fericit este, cel mai puțin curajos, rămas în stradă. De acum înainte, completează el plin de emfază, fiecare din noi va lua sub aripa-i protectoare cîte unul din gemeni, îl va crește pe cheltuiala sa, va face din el un om de ispravă!

— N-aș prea crede! dădu prompt replica (în **secvența a III-a** *și ultima) cel de la fereastră. Unul dintre copii, zbiară el cît îl țin plămînii, dar celălalt a murit, și, nu știu cum se face, a murit tocmai cel care era al meu...!*

F. Urseanu

Manifestarea unor boli arteriale la tineri

Politica partidului nostru în domeniul sanitar este bine cunoscută, ca dealtfel în toate domeniile de activitate.

Secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a analizat în nenumărate rînduri situația asistenței medicale în țara noastră și a indicat să existe o permanentă preocupare pentru asigurarea asistenței medicale, în mod corespunzător, întregii populații indiferent de vîrstă.

Cu atît mai mult, a existat o permanentă grijă pentru tînăra generație, care trebuie să asigure cadrele de mîine, oameni sănătoși și viguroși capabili de a duce mai departe destinele națiunii, ale neamului românesc. De aceea atît organizațiile de tineret cît și cele sanitare se preocupă pentru asigurarea unor condiții de viață și muncă satisfăcătoare, și depistarea la timp a unor boli ce pot invalida un număr tot mai mare de tineri.

Am luat în discuție bolile arterelor pentru că sînt mai puțin cunoscute și din ce în ce sînt mai frecvent întîlnite. La declanșarea acestor boli concură atît factori endogeni cît și exogeni. Încă de la bun început trebuie să precizăm că nu se poate atribui o responsabilitate patogenică exclusivă numai celor interni sau celor externi. Totdeauna există o corelație între cele două categorii de factori. De multe ori factorii endogeni (interni) constituie substratul asupra căruia acționează factori exogeni (externi) care sînt declanșatori sau precipitanți. La femeile tinere, la care apar tulburări endocrine, cum ar fi cea ovariană, pot contribui la apariția bolii Raynaud, eritrocianoză supramaleolară, acrocianoză, paniculită nodulară nesupurată și multe altele. O serie de factori ai metabolismului cum ar fi: tulburarea metabolismului grăsimilor (lipidic), protidic, glucidic și electrolitic. Tulburările de coagulare. Întîlnim malformații congenitale ale aparatului cardiovascular cu tulburări de ritm, care duc la o insuficiență circulatorie periferică. Se întîlnesc modificările de tensiune arterială care contribuie la îmbătrînirea arterelor prin ateroscleroză. Nu rareori sînt întîlniți factorii nervoși. Tulburări nervoase sînt întîlnite în sciatică, în compresiunile din partea superioară a toracelui, herniile de disc și unele tumori vertebrale. Dintre factorii exogeni (externi), amintim în primul rînd pe cei mecanici: traumatisme, comprimarea unor artere și nervi, ce dau ca reacție imediată vasoconstricția (îngustarea lumenului arterei). Factorii termici, frigul și umiditatea, constituie factori de risc (crioarteriopatiile, crioglobulinemia perniocrenit etc.). Alți factori de risc sînt radiațiile, ultravioletele, razele Roentgen și substanțele radioactive. Mai se întîlnesc substanțele chimice (aurul, plumbul), curentul electric, unele infecții și în special toxinele lor. Unele boli alergice care constituie substratul declanșării îmbolnăvirii arterelor.

Am lăsat la urmă, în mod special, nicotina pentru că majoritatea tinerilor fumează și în arteriopatia obliterantă (arterita Bürger), care este întîlnită de la vîrsta de 17 ani pînă la 35 de ani, acel tînăr care nu renunță la tutun, pierde piciorul sau picioarele. În toate aceste boli ale arterelor, pentru depistarea lor, ne orientează o gamă de semne atît subiective cît și obiective.

Dintre semnele subiective care vă pot determina să consultați specialistul, vă facem cunoscute următoarele: senzația de amorțeală, de arsură, de rece, de furnicături sau înțepături de ace. Acestea pot fi semnificative atunci cînd le corelăm cu anumite poziții ale extremităților, cu expunerea la rece sau efort, asociindu-le cu modificările de temperatură și culoare ale pielii.

— Senzația de amorțeală poate fi chiar preludiul unei afecțiuni arteriale, precedînd adesea durerea. Atunci cînd apare și diminuă brusc, ne indică o îngustare a lumenului arterial, cu o insuficiență circulatorie. Apariția amorțelii brațului numai în anumite poziții, înseamnă că avem de-a face cu o compresiune pe arterele și nervii din partea superioară a toracelui.

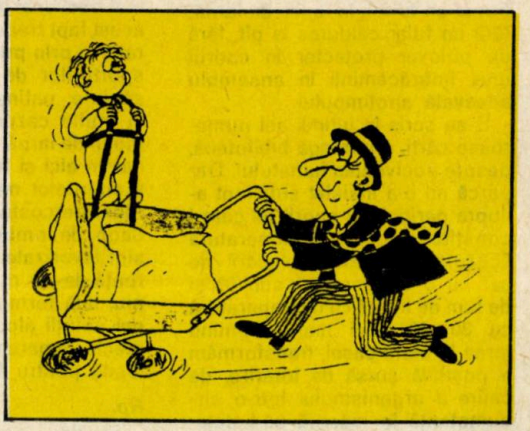

— Senzația de mîncărime care de multe ori devine chinuitoare, este întîlnită de multe ori în bolile arterelor mici de la nivelul mîinilor sau picioarelor, sau chiar în micozele interdigitale.

— Senzația de rece, poate apare cu modificări sau fără modificări locale ale culorii pielii. Este rezultatul unei circulații deficitare în periferie la nivelul membrelor superioare sau inferioare. Devine sugestivă atunci cînd corespunde scăderii temperaturii pielii și trebuie verificat dacă este simetrică sau asimetrică pentru precizarea diagnosticului.

— Senzația de arsură, în special atunci cînd este asociată cu tegumente palide și reci, de urgență trebuie să ne gîndim la o afecțiune arterială.

— Sensibilitatea la presiune, este întîlnită într-o serie de afecțiuni arteriale, (neuropatia ischemică, tumoarea glonică, penarterita nodoasă, arterita temporală, în afecțiunile arterelor din partea superioară a trunchiului).

— Senzația locală de oboseală, apare în momentul cînd la nivelul mușchilor nu ajunge o cantitate suficientă de sînge pentru a-i hrăni cu oxigenul necesar.

— Durerea, este un semn dominant al bolilor arteriale, dar trebuie diferențiată cea nevasculară de cea vasculară. Însă trebuie ținut cont de sediul ei, modul de apariție, caracterul, intensitatea, cauzele ce o provoacă și cele ce o suprimă și anumite manifestări locale cu care se asociază.

Așa cum am spus întîlnim și o serie de semne obiective ce determină pe cel în cauză să consulte specialistul.

Fiecare dintre noi poate observa dacă culoarea pielii este aceeași sau s-a schimbat. Modificările de culoare ale pielii se analizează în raport cu postura, temperatura ambiantă și temperatura pielii. Vom întîlni modificări ale culorii și temperaturii pielii, însă cu puls arterial prezent, iar durerea este absentă, în asemenea situații ne gîndim la o boală arterială funcțională (boala Raynaud, livedo, acrocianoză eritermalgie). Tulburările de culoare este bine să le examinăm, totdeauna, cu teritoriile simetrice și cele învecinate. Modificările întîlnite care ne orientează cît de cît sînt: paloarea, înroșirea și cianoza (albastru închis).

— Paloarea pielii, cînd se însoțește și de răceală, ne face să ne gîndim la o circulație defectuoasă a sîngelui în zona respectivă. Pentru ca paloarea să aibă o semnificație, este important să o analizăm în funcție de intensitatea ei, modul de apariție, relațiile cu temperatura și postura, senzațiile zonei și aspectul pulsului arterial.

Apariția unei palori spontane și trecătoare, ne face să ne gîndim numai la o îngustare a lumenului arterial pentru o perioadă și poate fi însoțită de o senzație de amorțeală și furnicături.

Uneori emoțiile și enervările pot produce fenomenele relatate mai sus, destul de frecvent întîlnite în fenomenul Raynaud. Dacă paloarea este de o nuanță cianotică (albastru), înseamnă că avem de-a face cu o obstrucție a arterei; pulsul fiind absent și durerea se accentuează.

Cînd vasele mici sînt obstruate cu chiaguri de sînge (crioglobulinemii, hemaglutinări la rece), teritoriile respective expuse la rece prezintă leziuni și pete roșii pe piele. În boala Raynaud, întîlnită cu predilecție la sexul feminin, dacă așează mîinile sub un jet de apă rece, apar accesele tranzitorii de paloare, cianoză și la urmă roșeața pielii cu senzații de amorțeală și furnicături.

— Înroșirea pielii. Pielea se înroșește datorită umplerii pronunțate a capilarelor (vasele mici din piele). Nu se poate lua în considerație în mod izolat, acest eritem (înroșire) al pielii, ci asociat cu temperatura, modul în care apare, în raport cu postura și mediul ambiant. În situația cînd întîlnim o piele roșie deschisă și caldă, ne indică că avem o cantitate mare de sînge, excesivă, cu dilatarea arterelor mici de la nivelul pielii (capilarele) și se poate întîlni în boli ca tritermalgie, algoneurodistrofie, infecții cutanate etc. Cînd întîlnim nuanța violacee cu tegumente reci ne poate orienta la suspectarea unei boli Raynaud. Culoarea roșie-violacee cu temperatură mult scăzută, este întîlnită în ischemiile periferice date de obstrucțiile arterelor cu chiaguri de sînge, plăci ateronifragmente de mixon etc. Sînt situații cînd înroșirea pielii este însoțită de durere accentuată, sub formă de arsură în eritermalgie, neuropatii ischemice, algoneurodistrofii în tumorile glomice.

Un alt mod de orientare este acela al apariției, rapidă, bruscă în eritermalgii; roșu-violacee persistentă, în ischemiile periferice avansate, acrodinie infantilă, erictrocianoză supramaleolară, tumoare glomică, proces inflamator supraadăugat, depunerea de hemosiderină, papuloza malignă atrofică Degas, în diferite forme ale humangioamelor. Trebuie să avem în vedere că eritemul (înroșirea) cutanată persistentă la nivelul palmar și la vîrful degetelor, poate fi întîlnită și în alte boli decît cele vasculare, ca în cazul hepatitelor cronice, hipovitaminoza B-1, tulburarea metabolismului estrogem, lichen pilaris.

Se mai poate analiza în funcție de temperatura ambiantă și postură. Apare roșie pielea cînd temperatura ambiantă este caldă în cazul eritermalgiei. Sau apare roșeața la rece și umezeală în cazul eritrocianozei supramaleolare, în erupțiile purpurice din crioglobulinemii și hemoglobinurie, la rece. Așa cum am amintit mai sus, în funcție de postură, în cazul cînd atîrnă extremitățile și se palidează, ne orientează să credem că avem de-a face cu o insuficiență circulatorie periferică.

— Cianoza pielii (culoarea albastră). De obicei este asociată cu răcirea tegumentelor și ne indică o oprire a circulației sau o stagnare a sîngelui în arterele mici (capilare) și poate fi întîlnită în cazul obstrucțiilor arteriale, în fenomenul Raynaud. Ca și în celelalte situații se analizează cazul în funcție de: modul de apariție, caracterul distribuției, sediul cianozei sau asocierea cu noduli cutanați.

Vom întîlni boli vasculare cu cianoză bine delimitată, circumscrisă, în cazul tromboflebitelor superficiale, tumori glomice. În cazul unei cianoze persistente și cu extindere rapidă poate fi o tromboză sau embolie arterială și poate prevesti o eventuală gangrenă, iar în situația cînd apare lent ne indică boli ale arterelor de dimensiuni mici (capilare).

De un real folos, pe lîngă celelalte semne amintite, poate fi și tulburarea funcției sudorale (transpirația) pielii, în unele boli ca: fribula arteriovenoasă, acrodinie infantilă, degerături, pernio crenie, artrită reumatică.

Alte aspecte pe care le mai întîlnim sînt:

— modificările trofice, care pot afecta atît țesutul cutanat, subcutanat și fanerele. Pielea poate fi subțire, lucioasă, întinsă cu dispariția cutelor naturale. Subțierea și rărirea părului pe picioare. Alterarea unghiilor prin îngroșarea lor, devin friabile, cu fisuri, cresc încet, inegal. Pot fi întîlnite ulcerații ale pielii la nivelul degetelor, periungheal, interdigital și la călcîi.

Pînă aici am încercat să prezentăm cîteva aspecte de ordin general și semne, care toate la un loc ne ajută să nu pierdem timp prea mult, alergînd pe la alte specialități, timpul pierdut contribuind la agravarea locală a segmentului afectat cît și a stării generale a organismului și că de la bun început trebuie să ne adresăm specialistului de la chirurgie cardiovasculară.

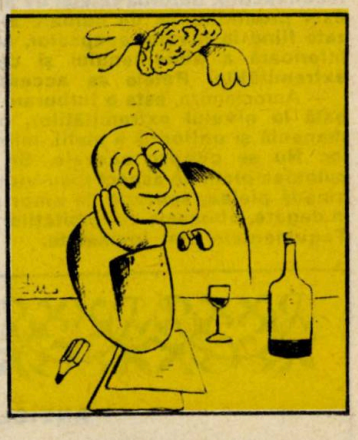

Desen de Miron Dinulescu

Bolile care sînt mai des întîlnite la tineri pot fi: embolia arterială, fenomenul Raynaud, sindroamele de compresiune neurovasculare de la nivelul defileului toracic superior, bolile livedo, acrocianoza, eritrocianoza supramaleolară, eritermalgia, angeitele hiperergice, crioangiopatiile și fistulele arterio-venoase, traumatice și congenitale.

— Embolia arterială, constă în obstruarea arterială, parțială sau completă, de către un chiag de sînge, cel mai frecvent, cu suprimarea circulației în segmentul de sub obstacol. Se întîlnește în bolile cardiovasculare, traumatisme, în bolile congenitale cardiovasculare. Poate să fie diagnosticată pe baza următoarelor elemente: durere, paloare, absența pulsului la mînă sau la picior, amorțeală cu dureri sau paralizie.

— Fenomenul Raynaud, **constituie o tulburare vasospastică (micșorarea lumenului arterelor mici la nivelul mîinilor sau picioarelor), cu localizare la fete pînă în 30 de ani. Crizele sînt declanșate mai ales de frig și emoții, fără obstrucție arterială. Boala poate fi recunoscută astfel: la început este** senzația de retragere a sîngelui din degete, paliditatea pielii, aspect de deget mort. **De regulă sînt prinse ultimele 4 degete, alteori un deget sau două degete și rareori policele sau halucele. Apoi, apare senzația de înțepenire și neîndemînare. Apare o altă fază în apariția colorării pielii în albastru-violaceu, cu pielea rece, cu senzații de furnicătură și arsură. După toate aceste fenomene urmează o revenire la normal cu apariția unor pete roșii (de culoarea zmeurei), senzația de înțepătură, cu apariția sensibilității și a mișcărilor. Se poate recunoaște această boală, dacă mîinile, pentru că este locul cel mai frecvent, se introduc sub un jet de apă rece și se observă cum apar crizele, paloarea pielii, colorarea în albastru-violaceu și înroșirea cu furnicături, înțepături de ace, imobilizarea degetelor.**

— Sindroamele prin compresiune neuro-vasculare la partea superioară a toracelui.

Aceste tulburări se datoresc compresiunii de către oase sau mușchi asupra nervilor, arterelor și venelor din regiunea umărului. Ele pot fi din naștere sau căpătate după naștere. Semnele care apar sînt: amorțeala, furnicături, pareză, dureri intense uneori, apar la umăr și iradiază spre gît, braț sau mînă, cu scăderea forței musculare, uneori atrofie musculară. Tegumentele sînt reci, palide sau cianotice, iar pulsul de multe ori este absent. Atunci cînd compresiunea este pe venă, apare edemul (umflarea mîinii) culoarea cianotică, dilatarea venelor.

— Bolile Livedo, **se exprimă prin apariția unor pete cianotice pe piele și în special la picioare. Cauzele sînt mai puțin cunoscute însă sînt frecvente la sexul feminin și sînt condiționate de frig și emoții. La unii apar vara iar la alții iarna. Pot fi recunoscute, datorită rețelei de pete permanente, ușor proeminente, de culoare albăstruie, localizate fiind la nivelul coapselor, al feselor, partea inferioară a abdomenului și cel mai frecvent extremitățile. Petele se accentuează la rece.**

— Acrocianoza, **este o tulburare vasculară cutanată la nivelul extremităților, cu cianoză permanentă și uniformă a pielii, mîinilor și picioarelor. Nu se cunosc cauzele. Se manifestă prin culoarea pielii de aspect roșu-violaceu, este rece, umedă pielea, senzația de amorțeală, furnicături în degete, oboseala extremităților, dar fără dureri. Tegumentele sînt împăstate.**

— Eritrocianoza supramaleolară, **apare datorită unei tulburări în timp a circulației terminale la nivelul pielii, cu prezența unor zone difuze de culoare roșie-purpurie sau albăstruie la nivelul picioarelor. Cauzele declanșatoare sînt necunoscute. O recunoaștem, pentru că apare în 1/3 inferioară a picioarelor, unde pielea capătă culoarea violacee, dispusă simetric, ca un manșon sau sub formă de pete. Pielea este sticloasă, subțiată, rece, edemafiată (îmbibată cu apă), sensibilă, părul dispărut.**

— Eritermalgia, **este o boală ce apare în urma unei sensibilități și dilatații mari a vaselor la căldură. Nu se cunoaște cauza, însă poate fi recunoscută prin sensibilitatea exagerată a extremităților la căldură, roșeața mîinilor și picioarelor,** senzația de căldură și durere. **De obicei semnele apar în talpă și se întîlnesc mai frecvent la membrele inferioare,** decît la cele superioare.

— Angeitele hiperergite, **sînt procese infecto-alergice, nutritiv-alergice, toxico-alergice, farmaco-alergice sau imuno-alergice. Alterează vasele mici (artere și vene), terminațiile nervoase. Apar la ambele sexe, însă cu predominanță la femeile tinere. Se manifestă prin alterarea profundă a stării generale, cu afectarea sistemului nervos, cu febră, frisoane, dureri articulare și chiar anemie.**

— Crioangeopatiile **sînt bolile provocate de frig și umiditate. Apar la cei cu sensibilitate crescută la frig sau umiditate, în special la femeile tinere. Pot fi recunoscute după leziunile cutanate, localizate cu 1/3 inferioară a gambelor sau la mîini, de regulă bilateral, pete albastre-roșii în centru cu ridicături pline cu lichid care se pot sparge. Evoluția este sezonieră, leziunile apărînd primăvara, toamna sau iarna și încetează vara.**

— Fistulele arterio-venoase **sînt comunicări anormale între artere și vene, fără să mai existe sistemul de legătură al vaselor mici (capilare). Ele apar din naștere sau în urma unor traumatisme în timpul vieții. Sînt recunoscute prin prezența unor vene și artere locale, dilatate comparabil cu segmentul simetric. Pulsul este slab, piele palidă sau cianotică, temperatura scăzută, senzația de oboseală în segmentul afectat, cu accentuarea la efort.**

Dacă pînă în zilele noastre aceste boli nu erau depistate la timp sau erau mai puțin cunoscute **azi, prin condițiile optime create de partid, privind înființarea de noi unități spitalicești cu profil de înaltă specializare și cu dotări ultramoderne pentru depistarea și precizarea bolilor, ele pot fi rezolvate favorabil.**

Dr. Stefan I. Tudor

ANTICLIMAX

Vis ocrotind de tăioasa lumină, poetul cu pleoapa închisă
Spune un basm despre ce va să fie odată:
«Pe-un munte albastru de gheață urca-vom prințesă
Aproape de ceruri a noastră nuntire curată
Tainic palat prin ninsori voi tăia cu privirea-mi aprinsă
Blînd va cînta despre plînsetul lunii alai de fecioare
În jilț de argint zăpeziu aștepta-vei prințesă ofrandă
Inima-n mîini să-ți aduc
Inima mea pîrjolind ca un bulgăr de soare.»

Deschise ochii poetul, se nălucise iubita-i pe-aiurea
Frumos așezată sub glastră zări o scrisoare:

«team părăsit dumitre am plecat
pe drumul ceam ales
tu nu mai meritat
căci nu mai înțeles
din inimă îț zic ca ta ie vina
Aceia ceai pierduton veci

Valina»

Corneliu Merlău

CE ESTE
ERGONOMIA

Preocuparea de a adapta uneltele de muncă la parametrii fiziologici și, ulterior, psihologici, ai lui «homo faber» a constituit o prezență statornică în cursul evoluției speciei umane; ea poate fi sesizată — deși, cel mai adesea rămîne anonimă — în marea majoritate a obiectelor care populează universul nostru cotidian. In forma uneltei rudimentare cu care omul primitiv acționa asupra naturii înconjurătoare, în coada secerei sau a ciocanului, în forma și înclinația pe care omul a dat-o coasei pentru a-și ușura munca și a spori, totodată, rodnicia cu care își cheltuiește energia, pot fi surprinse elemente embrionare a ceea ce mai tîrziu a dobîndit denumirea științifică de ergonomie. Căci ergonomia (în greceşte: ergo-muncă, nomos-știință) nu semnifică altceva decît cunoașterea interrelațiilor și posibilităților de adaptare reciprocă a elementelor ce alcătuiesc triada omunealtă-obiectul muncii.

În înțelesul său modern ergonomia s-a constituit însă ca știință în epoca primei revoluții industriale. Extinderea, în proporții nemaiintîlnite, a mașinismului, problemele noi și deosebit de complexe pe care le-a ridicat organizarea și desfășurarea cît mai eficientă a muncii în acest mediu ce devenea, în tot mai mare măsură, un produs artificial, un produs al muncii omenești, a evidențiat importanța studiului amănunțit al lucrătorului, dar nu privit izolat ci integrat organic în structurile producției. Au fost, astfel, întreprinse analize detaliate asupra disponibilităților fiziologice ale ființei umane, asupra resurselor sale psihologice, căutîndu-se, prin metode care cu timpul au devenit extrem de elaborate și sofisticate, soluțiile apte să asigure o armonie între om și mașină, modalitățile de a pune mai bine în valoare calitatea omului de a produce.

In acest fel, urmărind să ofere răspunsuri practice problemelor circumscrise domeniului său de investigație: interacțiunea om-mașină-mediul de muncă, ergonomia a devenit o disciplină de sinteză care înglobează și folosește cunoștințele acumulate în numeroase alte sfere de cunoaștere precum tehnica, medicina — și, cu deosebire fiziologia —, psihologia, sociologia etc. Dar ea nu este pur și simplu o enciclopedie. Căci, asemenea oricărei științe ancorată ferm în realitate, a cărei vitalitate este asigurată de însăși problematica pe care și-o propune spre rezolvare, ergonomia se află astăzi, într-un moment de răscruce. Îndepărtîndu-se de optica tradițională care căuta armonia om-mașină pentru a spori productivitatea sistemului, ea trebuie să găsească soluții unor probleme fundamentale, tulburătoare, ale existenței umane: cum poate fi adaptat universul obiectelor muncii — atît de bogat și diversificat astăzi, în așa fel încît acesta să răspundă cerințelor omului înțeles nu ca «forță de muncă» ci ca o personalitate dinamică, complexă? Cu alte cuvinte, să afle căile practice de a conferi temei practic idealului marxist al umanizării muncii.

Cristian Popescu

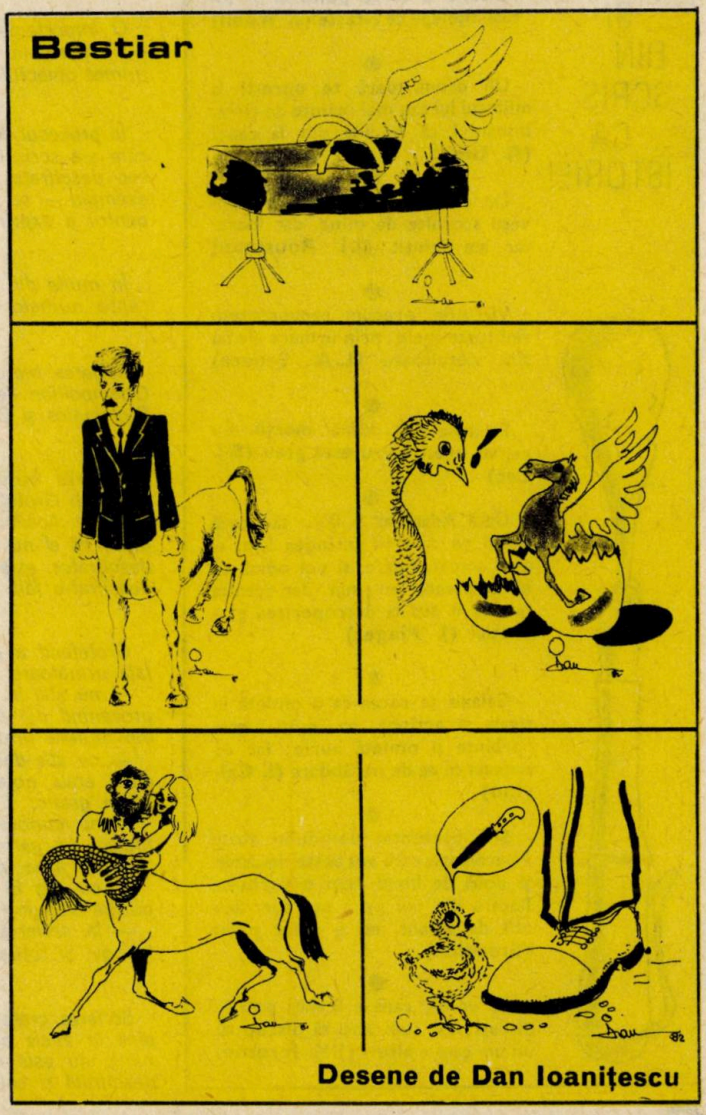

Desene de Dan Ioanițescu

DIN ISTORIA SCRISULUI...

Există trei feluri de scriere: mnemonică, pictografică și fonetică. Subtipuri intermediare există însă mai multe, circa 400. Astăzi se folosesc numai 20.

1

Cel mai primitiv mod de scriere este cel mnemonic care cuprinde: scrierea cu noduri *(la perși, chinezi și incași) în care cuvintele și propozițiile se exprimă prin mărimea diferită și distanța dintre nodurile făcute pe o sfoară. Runele vechilor germani erau niște bețe cu crestături combinate — ulterior reprezentate și grafic.*

... ȘI DIN SCRIS ... CA ISTORIE!

Citește o carte polițistă și totuși înțelege ce citește **(V. Woolf)**

●

Un drum, dacă te oprești la mijlocul lui sau mai înainte de țintă, înseamnă că nu l-ai dus la capăt **(A. Gide)**

●

De foarte multe ori am spus poveștI scornite de mine, dar foarte rar am mințit **(J.J. Rousseau)**

●

Virtuțile, precum recunoașteți, sînt toate egale; prin urmare ele nu sînt viețuitoare **(L.A. Seneca)**

●

Să învie pot numai morții. Cu cei vii, acest lucru este greu **(S.J. Lec)**

●

Dacă Adam ar fi lăsat să-i cadă mărul pe care i-l întindea Eva, el ar fi scăpat, poate, și noi odată cu el, de păcatul originar, dar aceasta nu l-ar fi dus la descoperirea gravitației **(J. Piaget)**

●

Galaxia se rotea ca o omletă în tigaia sa arzîndă, ea însăși tigaie fierbinte și omletă aurie; iar eu ardeam cu ea de nerăbdare **(I. Calvino)**

●

Sînt prezentat domnului abate Mazzofante, care vorbește douăzeci și două de limbi cum o vorbește fiecare din noi pe a sa; dar, deși atît de savant, nu e deloc prost **(Stendhal)**

●

Cu un om care e același poți să discuți; dar cum poți să discuți cu un om care e altul? **(J.K. Jerome)**

2

Negrii din tribul Yebu, Africa — foloseau scrierea mnemonică. Limba lor, aroko, *o împletitură de nuiele și curelușe cu diverse obiecte agățate, exprimă și noțiuni abstracte.*

3

Un alt tip de scriere mnemonică este scrierea folosită de Yukagirka, o tînără din Siberia, într-o scrisoare de dragoste. «Scrisoarea» e o combinație de șnururi, bețe, pene, și ornamente.

4

Scrierea pictografică este mai evoluată. Ea este formată din desene stilizate. Scrierea ideografică exprimă și noțiuni dar mai ales verbe (ex. două picioare înseamnă a merge).

5

În scrierea pictografică și cea mnemonică nu există nici o legătură între imaginea scrisă și pronunțare.

6

O importantă treaptă evolutivă a fost atunci cînd prin scriere nu se mai reda obiectul *ci* cuvîntul *care numea obiectul.*

7

În procesul de evoluție a scrierii au fost perioade în care s-a scris într-un fel care a dat multă bătaie de cap descifratorilor aflați ca în fața unui rebus. De exemplu — se scria cam așa cum am scrie noi «a a» pentru a exprima «doi amici» (2 a mici!).

8

În multe din scrierile din Orientul Apropiat cu excepția numelor proprii nu se notau vocalele.

9

Scrierea hieroglifică egipteană a fost descifrată de Champollion de pe Placa de la Rosette, din numele Ptolemaios și Cleopatra.

10

Scrierea cuneiformă a fost descifrată de Georg Freidrich Grotefend — în urma unui pariu cu un prieten, dar Academia nu i-a omologat descoperirea pe motiv că el nu avea studii de specialitate. Adevăratul descifrator este considerat H.C. Rawlinson care a descifrat-o fără a ști de Grotefend.

11

Grotefend a procedat rebusistic. Inițial se afla în fața următoarei realități:

— nu știa în ce limbă sînt inscripțiile deoarece ele provenind din Mesopotamia puteau fi scrise în una din multele limbi care s-au vorbit aici;

— nu știa dacă scrierea era silabică, alfabetică sau dacă erau notate cuvinte întregi printr-un singur semn grafic;

— nu cunoștea nici o limbă orientală veche. Era filolog, dar germanist;

— nu avea inscripții în original ci doar copiile;

— nu știa în ce direcție se citește textul și în ce poziție trebuie ținut textul pentru a fi citit;

— în scrierea cuneiformă nu exista nici un text bilingv. Și totuși a descifrat-o!

12

Scrierea cretană este o scriere veche care a rămas pînă în zilele noastre o enigmă. Dar pentru știință nimic nu este imposibil și poate că în curînd va fi descifrată și această limbă.

HITITA - un mister descifrat

● *În timpul primului război mondial, presa germană și austriacă anunțau prin scurte articole, pierdute printre relatările de pe front, o știre senzațională:* Hitita a fost descifrată! *Știre senzațională întrucît descifrarea limbii care se vorbea în marele imperiu hitit era o problemă deosebit de dificilă pe care savanți britanici, francezi, germani etc. o socoteau irezolvabilă. Nu astfel i-a apărut această problemă savantului ceh* Bedrich Hronzy *care pornind de la premisa că* nu există limbi indescifrabile ci doar încă nedescifrate *a reușit performanța științifică de a descifra o limbă necunoscută într-o scriere necunoscută.*

*

Despre existența hitiților se știa demult, încă din Vechiul Testament dar nu existau probe științifice și documente istorice.

*

Primii savanți care au afirmat existența istorică a Imperiului hitit au fost: misionarul irlandez William Wright *care în 1878 publică un articol în care vorbește despre Imperiul hitit (formidabilă pentru acea epocă a cercetărilor e denumirea de imperiu) și profesorul Arhibald Henry Sayce de la* Universitatea Oxford *în 1880 în comunicarea științifică* Hitiții în Asia Mică.

*

Wright, ajutat de Subhi pașa, care fiind un om cu vederi progresiste îi privea cu ochi buni pe savanții europeni, a putut intra în posesia Pietrei de la Hama *(cu toată opoziția populației care o considera vindecătoare de boli). Pe această piatră și pe încă patru găsite primprejur Wright descoperă o* scriere necunoscută, *dovedită mai apoi ca fiind cea hitită. Actualmente* Piatra *se află la British Museum.*

*

Arhibald Sayce a descoperit o particularitate unică a scrierii de pe Piatra de la Hama: Acest text trebuie să se citească în modul «bustrofedon» adică așa cum ară boul. *Adică, un rînd de la stînga la dreapta iar următorul de la dreapta la stînga și așa mai departe.*

*

Sayce (1845—1933) citea pe Homer în greceşte şi pe Virgiliu în latineşte, la 10 ani, la 16 ani citea Biblia în arameică şi ebraică. La 18 ani ştia franceza, germana, italiana, egipteana veche, persana, sanscrita, mai apoi şi asiriana şi unele dialecte polineziene.

*

O scriere necunoscută într-o limbă necunoscută. Aceasta înseamnă o ecuație cu două necunoscute. Așa se prezenta la începuturile cercetării lor limba și scrierea hitită. Și totuși au fost descifrate.

*

La Tell el-Amarna, 300 de km de Cairo, s-a descoperit arhiva «regelui eretic» egiptean Amenhotep (Achnaton), 1370—1352 î.e.n., monarh foarte important, ale cărui hotărîri erau adesea revoluționare (a încercat să înlocuiască tradiționalul politeism egiptean prin introducerea cultului unui singur zeu Discul soarelui).

Arhiva lui Achnaton (veche de 3 250 de ani) cuprindea și scrisori ale regilor hitiți; unele erau redactate în scrierea cuneiformă în limba babiloniană, limba diplomatică a vremii (precum cea a primului rege hitit atestat istoric, Șuppiluliuma) iar altele erau redactate într-o scriere și o limbă necunoscute. Mai apoi s-a dovedit a fi hitita iar concluzia la care conducea această descoperire era că numai regele unui imperiu mare și puternic își putea permite să folosească limba maternă în corespondența sa diplomatică cu faraonii marelui Egipt.

Tot în tăbliţele de la Tell el-Amarna s-a putut citi cu surprindere că forța care a distrus în 1594 î.e.n. marele imperiu antic babilonian și dinastia lui Hammurabi au fost hitiții.

În anul 1834 călătorul și arheologul francez Charles Felix Taxier (1802—1871) a descoperit în Turcia centrală la Yyzilikaya (care în turcește înseamnă stînca scrisă), *ruinele unui oraș antic pe care l-a crezut a fi Tavium. Dar inscripțiile erau într-o scriere și limbă necunoscute. S-a aflat mai tîrziu că el descoperise ruinele vechii capitale a Imperiului Hitit — Hattușa.*

Savantul Bedrich Hronzy, care a descifrat scrierea și limba hitită s-a născut la 6 mai 1879 și cînd a descifrat hitita se afla pe front în primul război mondial. Pentru că avea multe dioptrii și pentru că nu știa nimic, dar absolut nimic în afară de limbile asiriană, arameică, arabă, etiopiană, ebraică, persană, saabită, sanscrită, greacă, latină și vreo alte șase limbi vii a fost pus să păzească un depozit de muniții.

*

Prima lucrare de anvergură a bursierului B. Hronzy de la Universitatea din Berlin a fost Banii în vechiul Babilon, *lucrare ce restituie o imagine asupra economiei unui mare imperiu din timpuri străvechi.*

*

O altă lucrare a savantului ceh B. Hronzy este Cereale în vechea Babilonie *care se ocupă de felul culturilor în Mesopotamia acum 40—50 de secole: cea mai importantă cereală era grîul, care se numea în sumero-accadiană* butuțu. *Se mai cultiva inul, susanul, mazărea, curmalul (care avea 360 de întrebuințări), smochinul, vița de vie, mărul. Sumerienii și babilonienii cunoșteau și berea pe care o fabricau din malț.*

TEST

Cu ce stilou s-a semnat?

PARCUL NAȚIONAL GREAT SMOKIES MOUNTAINS

Oricît ar părea de ciudat, o asemenea lucrare se află în curs de desfășurare. Este vorba de memorialul închinat marelui șef amerindian Sioux, Crazy Horse, în fapt o statuie ecvestră uriașă (înaltă de 190 m și lungă de 210 m), săpată în granitul unui vîrf din culmea muntoasă Black Hills, Colinele sacre ale amerindienilor Sioux, înălțimi aflate în partea de sud-vest a statului american Dakota de Sud. Această statuie gigantică, intrată în lucru la mijlocul deceniului trecut, urmează să fie gata în pragul anului 2000. Autorul modelului viitoarei sculpturi gigantice și, totodată, conducătorul lucrărilor în prezent, este sculptorul Korczak Ziolkowski, în vîrstă de peste 70 ani. Acesta și-a propus ca, personal, să sculpteze numai capul calului, restul lucrării urmînd să fie realizat de alți sculptori.

Sculptura îl va reprezenta pe Crazy Horse, Cal Nebun în traducere liberă, omagiat de amerindienii Sioux drept cel mai mare șef al lor. Crazy Horse a fost conducătorul acestora în rezistența față de armatele federale, care voiau să-i bage în rezervații, și a obținut victorii strălucite împotriva generalilor George Crook în luptele de la Rosebud river din 17 iunie 1876, și mai ales a lui George Armstrong Custer, cunoscut comandant militar (a fost, printre altele, cel mai tînăr general din istoria S.U.A., la numai 24 ani) — acesta învins de Crazy Horse la Little Bighorn, în 25 iunie 1876. Custer a și murit dealtfel, pe acest cîmp de luptă. Șansă ce nu i-a surîs, dacă ne putem exprima astfel, și marelui șef Sioux, care, încercuit și prins în cele din urmă, în mai 1877, este omorît cu baioneta în celula din închisoare.

Dar Colinele Negre (Black Hills) din Dakota de Sud găzduiesc deja un complex sculptural gigantic renumit: este vorba de Mount Rushmore National Memorial care cuprinde figurile a patru președinți americani: George Washington, Thomas Jefferson, Theodore Roosevelt și Abraham Lincoln pe care i-am menționat în ordinea locului ocupat în cadrul memorialului, de la stînga la dreapta. Figurile au înălțimea de 18 m, fiind așadar proporționate pentru un om cu înălțimea de... 140 m. Se pot vedea de la o distanță de peste 100 km și se apreciază că vor rezista intemperiilor nu mai puțin de... 100 000 ani. Complexul sculptural de pe muntele Rushmore, aflat la 1900 m altitudine, a fost conceput și realizat, în cea mai mare parte, în perioada 1927—1941, de către sculptorul Gutzon Borglum, iar după moartea acestuia a fost desăvîrșit de către fiul său Lincoln Borglum. Constituie unul din principalele puncte de atracție de pe continentul nord-american, fiind vizitat anual de circa două milioane de turiști.

Operele sculpturale de acest gen — in situ — nu reprezintă însă o tehnică nouă. Au rezistat pînă astăzi sculpturi gigantice realizate cu trei milenii în urmă. Amintim, printre altele: cele patru statui uriașe, înalte de 20 m, reprezentîndu-l pe faraonul egiptean Ramses II, realizate în jurul anului 1250 î.e.n. și aflate pe fațada principalului templu de la Abu Simbel. Pentru a nu fi inundate au fost mutate în 1968, în perioada lucrărilor barajului de la Aswan, cu 60 m mai sus. Și, mai ales, trebuie amintite cele două statui rupestre ale lui Budha, dintre care una de peste 50 m înălțime, sculptate în stîncă, pe valea Bamyan, în apropiere de ruinele orașului antic omonim din partea centrală a Afganistanului, în munții Hindukush. Asemenea sculpturi există și în alte colțuri ale lumii. Aproape în toate cazurile alegerea locului pentru realizarea sculpturilor monumentale in situ a fost influențată și de cadrul natural, nu numai în sensul rezistenței rocii (de cele mai multe ori granitul), ci și al peisajului în general: frumusețea locului, «deschiderea» zonei în fața ochilor privitorului, accentuarea măreției operei respective prin plasarea ei într-o zonă care să-l domine pe privitor etc.

Silviu Neguț

SCULPTURĂ CU AJUTORUL BULDOZERELOR ȘI MACARALELOR

Situat la granița dintre statele americane Tennessee și North Carolina, ocupă extremitatea sud-vestică a Munților Apalașieni, cu o suprafață de 207 071 ha. Geologii clasează acești munți printre cei mai vechi de pe pămînt. Cea mai înaltă culme atinge 2 025 m în Clingmans Dome, iar alte 15 culmi se apropie de 2 000 m.

A fost inaugurat la 2 septembrie 1940 printr-un decret al președintelui F.D. Roosevelt.

Datorită frumuseților naturale ce le oferă, este vizitat de peste 6 milioane de oameni anual, fiind astfel parcul cel mai frecventat de pe teritoriul Statelor Unite.

Pinul, stejarul, cucuta, plopul galben, tufișuri încurcate de rhododendron și dafin de munte se îngrămădesc pe culmi neținînd seama de nici o etajare pe verticală a vegetației, împodobind pînă sus versanții munților. Printre izvoarele repezi de pe pantele joase se află clopoței argintii, mure și lalele. Există mai mult de 1300 feluri de arbuști cu flori și plante, peste 120 de ar-

bori diferiți și aproximativ 30 varietăți de orhidee. Această masă vegetală îngrămădită, degajă vapori de apă și uleiuri (eteruri), ceea ce după oamenii de știință ar produce «fumul» care i-a dat muntelui numele său.

Viața animală în parc include circa 50 de specii de mamifere, iar aproape jumătate dintre ele sînt rozătoare. Circa 200 specii de păsări sînt permanente sau sezoniere. Printre speciile de animale sălbatice mai importante, parcul include: urși negri, căprioara cu coada albă, vulpi, linxi, ratoni, curcani, păsări insectivore ș.a.

La poalele versantului sudic al muntelui este situat lacul Fontana, care văzut de sus are conturul unui porumbel. Uneori în timpul ploilor abundente el inundă regiunile mai joase de lîngă orașul Bryson. Cine încearcă să pătrundă în parc prin partea sa sudică, trece și prin Rezervația indienilor Cherokee, foștii stăpîni ai acestor locuri. Tratat după tratat a fost rupt și unul după altul indienii cherokee și-au părăsit vastul lor domeniu. În 1838 trupele federale i-au mutat pe un pămînt care acum este pe teritoriul statului Oklahoma. În timpul mutării 16 000 de indieni au avut de îndurat o călătorie grea — unii cu barca pe rîu, alții de-a lungul drumului, care a devenit cunoscut ca «Drumul lacrimilor». La sfîrșitul acestui supliciu, 4 000 au murit. Un mic grup de cherokee au scăpat deoarece au fugit și s-au ascuns. Aceștia sînt strămoșii celor de azi care trăiesc la limita exterioară estetică a arcului montan.

Constantin Romanciuc

VEVERIȚĂ ÎN HOTEL

În hotelul «Glazov» din Republica autonomă Udmurtă trăiesc locatari neobișnuiți în persoana unor veverițe. Ele umblă prin coridoare și holuri distrîndu-i pe pasageri. Hrănirea micuților animale revine ca sarcină a Valentinei Ustinova, care lucrează ca funcționară la hotel.

Prima veveriță a fost adusă la hotel de Ghennadi Karponosov, campion mondial și olimpic de patinaj artistic care a dăruit administrației hotelului o veveriță. Perechea pentru ea a fost dăruită hotelului de un vînător local și astfel familia a început să se înmulțească, ajungînd astăzi la zece exemplare, care nu se tem de oameni și mănîncă din mîinile lor.

«LUMEA MAIMUȚELOR»

La Tokio a fost organizată o expoziție «Lumea maimuțelor», în cadrul căreia au fost prezentate exponatele paleontologice ale unor importante muzee din Leningrad, Moscova și Novosibirsk.

În nord-estul U.R.S.S., în Iakuția și îndeosebi în regiunile pămînturilor veșnic înghețate au fost descoperite de mai multe ori fosile ale unor animale din antichitate și îndeosebi ale unor mamuți care au dispărut de pe suprafața Pămîntului în urmă cu aproximativ 10 000 de ani.

Oamenii de știință au putut cunoaște pentru prima oară un mamut la începutul secolului XX, cînd a fost prezentat la Petersburg.

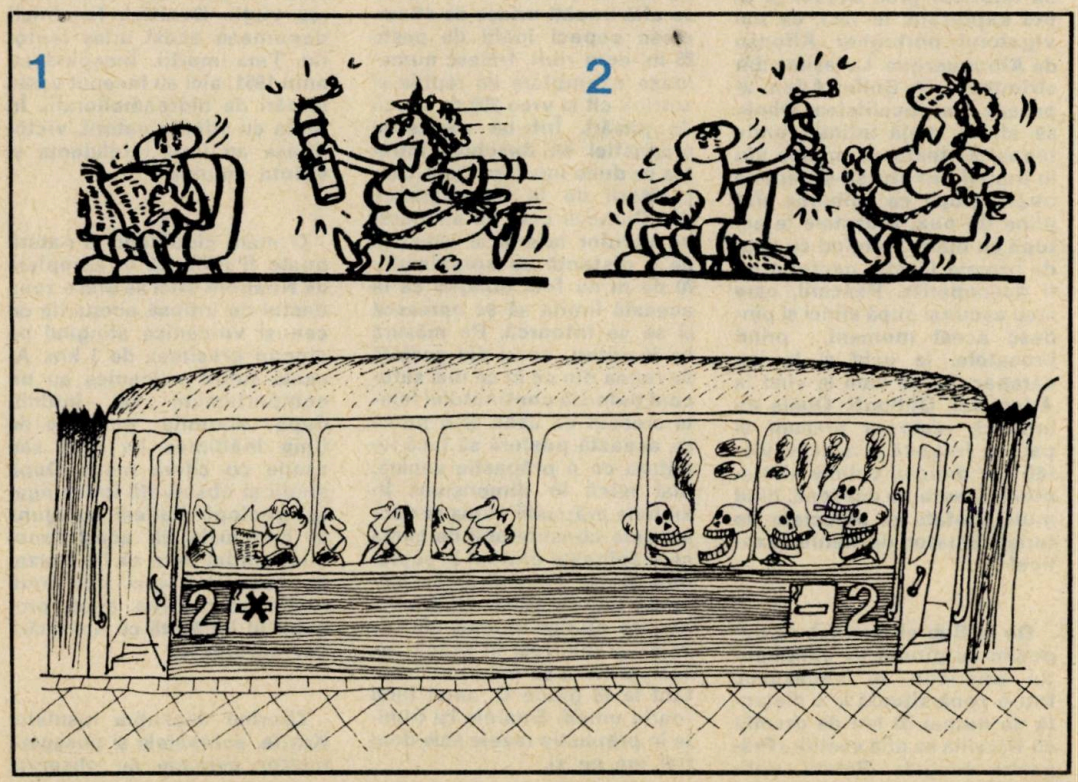

NENUMĂRATE SÎNT CIUDĂȚENIILE PĂMÎNTULUI

Strîmtoarea care desparte Africa de Asia, unind apele Mării Roșii cu cele ale Oceanului Indian, poartă denumirea de Bab al Mandab (Bab el-Mandeb — nume amintit de «poetul țărănimii» în neuitatul «El Zorab»), ceea ce în limba arabă ar însemna «Poarta lacrimilor» sau «Poarta nenorocirilor». După toate probabilitățile, numele acestei strîmtori este legat de numeroasele insulițe și recife care populează apele sale, din cauza cărora navigația în aceste locuri este foarte periculoasă. În mijlocul acestei strîmtori, care are o lățime de 26,5 km, se găsește insula Perim, numită de arabi Mayun, adică «Piaza rea». Insula a fost vizitată în antichitate de istoricul grec Diodor și apoi explorată, în 1513, de navigatorul portughez Alfonso de Albuquerque. La ieșirea din strîmtoare, în Golful Aden, aproape de localitatea Obok, se află o plajă întinsă, unde broaștele țestoase marine vin în timpul fluxului să-și depună ouăle. După ce cuiburile sînt pline de ouă, broaștele le astupă cu nisip, ștergînd cu coada urmele lăsate, pentru a nu fi descoperite. Pescarii, care stau ascunși după stînci și pîndesc acest moment, prind broaștele, le ucid și le iau carapacele, pe care le vînd la Aden sau Djibouti. Ouăle de broască țestoasă precum și carnea fragedă a acestei vietăți fac deliciul culinar al marilor restaurante din zonă, fiind mult căutate și apreciate de turiștii amatori de meniuri exotice!

*

De la Bab el-Mandeb să poposim cu gîndul pe continentul american, în Venezuela. Într-o zonă situată la o distanță de numai 30 km de granița cu Brazilia se află vestita «Prăpastie neagră». Pereții verticali ai acesteia coboară în adîncime pe o distanță de 320 m iar centrul bazei sale se află la adîncimea de 375 m. În partea superioară, prăpastia are un diametru de 390 m, el îngustîndu-se pe măsură ce coboară. Dimensiunile acestea conferă «prăpastiei negre» din jungla greu accesibilă a Venezuelei dreptul de a fi considerată cea mai mare prăpastie din lume cunoscută pînă acum (cea mai mare, dar nu și cea mai adîncă; în Mexic există o prăbușire de teren cu un diametru mai mic, dar ceva mai adîncă: 410 m adîncime). Prăpastia despre care vorbim este o formațiune geologică de origine carstică și a luat naștere cu circa 1400 milioane de ani în urmă. Pe fundul ei se află bucăți uriașe de stînci, cresc copaci înalți de peste 25 m, curg rîuri, trăiesc numeroase exemplare de reptile și amfibii cît și vreo 200 de specii de păsări. Într-un perete al prăpastiei se deschide intrarea ce duce într-o peșteră. Cercetătorii de la Universitatea din Caracas care au străbătut un coridor lateral al acesteia pe o distanță de aproximativ 70 de m au fost obligați ca la această limită să se oprească și să se întoarcă. Pe măsură ce înaintau, aerul din peșteră devenea din ce în ce mai sufocant datorită conținutului foarte crescut de azot. S-ar putea ca această peșteră să facă legătura cu o prăpastie vecină, mai mică în dimensiuni. În ambele prăpastii clima se deosebește considerabil de clima ce stăpînește platoul la suprafață. Dacă, deasupra, diferența de temperatură de la zi la noapte ajunge uneori pînă la 25 de grade, jos, în prăpastie, temperatura se menține constant la 18 grade C, aerul fiind foarte umed. Soarele își trimite în prăpastie razele sale doar trei ore pe zi.

Din cea mai mare prăpastie a Pămîntului gîndul își ia zborul, oprindu-se în departamentul tibetan Apa din R.P. Chineză. O vastă regiune însumînd 25 000 kmp, constitue cea mai întinsă mlaștină din lume. Privită din avion această porțiune de pămînt semăna cu un deșert selenar. Nici o vietate nu pătrundea aici. Nici chiar insectele. Păsările care se rătăceau deasupra mlaștinilor cădeau ca lovite de trăsnet și piereau în noroiul vîscos și rău mirositor. Geologii au stabilit că aspectul dezolant și înfricoșător al mlaștinii îl constituia efectul stagnării apelor pluviale deasupra unui strat gros de turbă. Datorită acestui fapt, se formau gaze toxice, care nu permiteau dezvoltarea vieții. Dealtfel, localnicii denumeau acest uriaș teritoriu Țara morții. Începînd cu anul 1951, aici au început vaste lucrări de hidroameliorații. În lupta cu stihiile naturii, victorioase au ieșit inteligența și voința omului.

*

O mare ciudățenie a naturii poate fi întîlnită în apropiere de Neapole. Aici se află o zonă destul de întinsă acoperită cu cenuși vulcanice atingînd pe alocuri grosimea de 3 km. Aceste tufuri vulcanice au un comportament rar întîlnit: după anumite perioade de timp înălțimea lor urcă sau scade cu cîțiva metri. După studii și observații îndelungate, geologii italieni au ajuns la concluzia că acest fenomen ciudat pare să fie cauzat de circulația apei prin porii rocilor respective, aflate probabil în legătură cu apa mării din apropiere.

*

Zburînd deasupra Insulelor Kurile, echipajele și pasagerii multor avioane au observat

în repetate rînduri, nu fără uimire, o luminozitate curioasă pe cerul cufundat în noapte al acestor zone. S-au lansat, firește, numeroase ipoteze despre natura enigmatică a «luminii din Kurile», dar nici una din ele nu satisfăcea exigențele științifice ale cercetătorilor acestui fenomen. O ipoteză mai nouă afirmă că această luminozitate este provocată de activitatea vulcanilor a căror căldură degajată în spațiul din jur determină o intensă evaporare a apei. Moleculele de apă se descompun în ioni de hidrogen și în particule cu sarcină, care la altitudinea de 7—15 km se recombină. Luminiscența din straturile mai puțin dense ale atmosferei constituie tocmai rezultatul unirii particulelor amintite, care a fertilizat de atîtea ori imaginația aviatorilor, pasagerilor și turiștilor ocazionali.

*

De peste 200 de ani, erupțiile ritmice ale vulcanului Ixalco din America Centrală servesc drept punct de orientare pentru navele aflate în larg. Acest vulcan aruncă la fiecare 8—10 minute o coloană uriașă de fum, înaltă de circa 300 m, care se ridică la 3000 m deasupra nivelului Oceanului Pacific. Și în podișul Katurdag, în apropierea orașului Baku (Azerbaidjan), există un fenomen geologic, unic în lume. Un vulcan de noroi erupe încet și continuu, dar nu varsă lavă lichidă, ci proiectează — sub presiunea forțelor interioare — un riu de roci solide care se deplasează cu o viteză de 18 m pe an! Tot în Azerbaidjan se înalță un munte numit Ciirah-Kala, adică «cetatea unde arde un foc». Numele acesta vine de la o veche legendă care spune că niște cotropitori străini au ridicat aici, punîndu-i pe prinșii lor să trudească, o cetate de pază. Într-o noapte, cetatea a fost luminată de un fulger și din pămînt a ieșit o limbă de foc. Cotropitorii s-au speriat și au părăsit acest loc, socotindu-l blestemat!... Dealtfel pămîntul întins al Uniunii Sovietice e plin de foarte multe ciudățenii și curiozități. În valea riului Iagnob (Tadjikistanul central), la o oarecare distanță de șosea, se poate vedea intrarea într-o mare peșteră și lîngă ea depuneri de culoare galbenă de cristale de sulf. La o distanță de sute de metri de acest loc se vede fumul care se ridică deasupra acesteia. Aici, la o mare adîncime sub pămînt, de peste 3000 de ani durează un incendiu care a izbucnit prin autoaprinderea cărbunilor. Prin crăpăturile scoarței terestre oxigenul pătrunde în interiorul pămîntului, iar din adîncuri ies la suprafață gaze fierbinți care aprind straturile de cărbuni situate mai sus. Incendiul, al cărui focar este foarte profund, nu poate fi descoperit decît prin coloanele de gaze incandescente, vizibile noaptea, care scapă prin faliile solului stîncos. Localnicii și turiștii folosesc pe larg această căldură gratuită, construind cuptoare deasupra locurilor pe unde ies gazele, în care pregătesc lipii și fierb ceai. Un «deal care arde» se găsește și în Bașkiria. El se numește Iangantau datorită faptului că emană prin crăpături adînci aburi mineralizați și gaze calde, care conțin bioxid de carbon. Legenda spune că fenomenul a fost observat cu mai bine de două secole în urmă de un cioban care a fost pare-se și primul vilegiaturist din Iangantau: băile pe care le-a făcut el aici l-au înzdrăvenit. În 1937, pe acest «cazan» de aburi și gaze s-a amenajat un sanatoriu cu 15 locuri. Azi vin la tratament, anual circa 10 000 de oameni, iar în viitorul apropiat capacitatea stațiunii se va ridica la 30 000 de persoane pe an.

*

Din nou pe continentul american, în nord-estul statului Wyoming. În fața ochilor se desfășoară o întinsă și monotonă cîmpie pe care cînd și cînd se zăresc cîteva coline sau cîte o pădurice de pini. În mijlocul ei se înalță o bătrînă buturugă jupuită de coajă. Fibrele-i verticale se deosebesc foarte clar. Către bază e ceva mai groasă iar sus, pe unde a trecut pînza ferăstrăului, este netedă. Dar nu e o buturugă obișnuită, ci una de dimensiuni uriașe, cu diametrul de... 240 m. A fost durată de natură din porfir și fonolit, iar «fibrele»-i verticale sînt, de fapt, tot atîtea coloane pentaedrice care o străpung de la bază pînă-n vîrf. Acest extraordinar monument natural din S.U.A. este cunoscut turiștilor din lumea întreagă sub numele de Turnul Diavolului. Admirat de toți cei care ajung pînă aici, ceasuri în șir, Turnul e socotit una din cele «patruzeci de minuni» ale lumii contemporane.

METEOROLOGIE

Barometrele naturii

Cu cîțiva ani în urmă, un om de știință german a descoperit că unii locuitori de la munte, din Elveția sau din țările din Extremul nord, pot «mirosi» cu anticipație venirea ploii sau a zăpezii. Aceștia afirmă că ploaia are miros de nuci proaspete, iar zăpada un miros asemănător cu al fierului. În ciuda dezvoltării impetuoase pe care a cunoscut-o meteorologia în ultimii ani, în Suedia și Finlanda sînt căutați (și bine plătiți) și în zilele noastre oamenii cu mirosul fin. Aceștia pot prevedea aproape fără greș apropierea ploii sau a zăpezii cu 24 de ore și uneori chiar cu 48 de ore înainte. Se cunoaște și se știe, însă, de multă vreme că simțurile animalelor sînt nu numai superioare celor ale omului (liliacul este de 5 ori mai sensibil decît omul pentru recepționarea undelor ultrasonore, șarpele cu clopoței simte prezența prăzii grație temperaturii acesteia, cîinele de vînătoare are mirosul ascuțit pe care îl știm, etc) — dar ele mai au și alte posibilități cu totul necunoscute nouă: calcanul, de pildă, navighează și vînează grație emiterii unor slabe impulsuri electrice. O echipă de cercetători americani au constatat că se poate prevedea asprirea unei ierni după culoarea mai mult sau mai puțin vie a striurilor de pe trupul omizii fluturelui «Isia Isabella». Culoarea poate varia de la negru la roșu intens. Prognoza făcută de ei pentru iernile ultimilor ani s-a dovedit corectă. În zonele arctice, morsele fac pronosticuri cu 3—4 săptămîni înainte. Brusc, ele pleacă uneori în larg și stau pe ghețuri compacte, deși normal au nevoie de adîncimi mici unde-și găsesc hrana preferată — moluștele. De unde știu ele ce se va petrece? Morsele urmăresc curenții calzi unde își găsesc mîncarea, curenți ce pot străbate chiar apele din larg și care, în cîteva săptămîni, topesc ghețarii. Serviciile glaciologice nu știu ce se întîmplă sub masivele de gheață, dar urmărind morsele pot stabili cu certitudine locul pe unde trec curenții calzi și mișcarea ghețurilor.

Unele foci dau semne de agitație cu mult înainte de izbucnirea furtunii pe mare. Ele se adăpostesc pe plajele de pe țărm sau pe diguri și sînt neliniștite, în funcție de schimbarea timpului. Transparenta și gelatinoasa meduză are și ea o comportare asemănătoare, avînd capacitatea de a recepționa infrasunetele generate de mișcarea valurilor aflate în contact cu aerul. Corpul meduzei prezintă o veziculă plină cu lichid în care plutesc pietricele care se sprijină pe fibre nervoase. Vezicula respectivă reprezintă organul care îi conferă meduzei funcția de veritabil «barometru viu». Și aceasta pentru că oscilațiile valurilor mării apasă pietricelele din veziculă, iar acestea retransmit nervilor impulsurile primite. Evident cînd marea este liniștită oscilațiile valurilor sînt de mică amplitudine iar atunci cînd marea este agitată oscilațiile de mai mare intensitate transmit meduzei «semnalul de alarmă», fapt care o determină să coboare spre adîncurile liniștite.

Analizîndu-se cunoștințele pe care le are poporul în materie de meteorologie, prin îndelungata observare a naturii înconjurătoare, s-a ajuns la concluzia că, instrumentele științifice nu au încă sensibilitatea și finețea simțurilor animalelor și că acestea pot da, citeodată, unele indicații deosebit de folositoare și turiștilor porniți în drumeție..

Că animalele, păsările, insectele prevăd schimbările vremii cu destul de multă precizie, uneori chiar înainte ca aparatele să semnalizeze ceva, ne-o dovedește și fotografia alăturată. Un barometru uriaș, cu o coloană de 22 m, indică de cîțiva ani locuitorilor capitalei franceze prognoza meteorologică. De la o distanță de 30 km se pot distinge culorile verde pentru timp frumos, galben pentru variabil și roșu pentru ploaie și vînt. Dar... În imediata lui apropiere un sceptic compară exactitatea acestor date, consultînd părerile unei... broscuțe! Pentru ca brotăcelul să fie un bun barometru, trebuie să i se creeze anumite condiții, fără cheltuială specială și la îndemîna oricui. Într-un borcan cu apă în proporție de 2/3 se introduce o mică scară de lemn (asemănătoare celei folosite la susținerea florilor în ghiveci) și un brotăcel. Cînd brotăcelul se ridică pe treapta de sus a scării, deasupra apei, cu certitudine vremea se va menține frumoasă; dacă el se lasă în apă, vremea e în curs de schimbare; cînd animalul se coboară la fund, să ne așteptăm la vreme rea. Menținerea în viață a brotăcelului se reduce la schimbarea apei la 3—4 zile și asigurarea hranei cu musculițe și fărîmituri de pîine. Dealtfel, iată cum putem prevedea timpul ploios fără să ne folosim de aparatele de specialitate:

Semne de ploaie. Soarele arde tare; soarele e îngrădit (gulerat). E geană la răsărit și nori la asfințit. Sfîrlie luleaua. Lăptuca, buruiana porcească și susaiul pădurei își deschid frunzele. Broaștele orăcăie. Cocoșii cîntă ziua. Vrăbiile se scaldă în colb. Albinele joacă în aer și vin grăbite la stup. Fluturii zboară lîngă ferestre. Rîndunelele zboară pe perne de aer, adică la 10—20 de cm de pămînt mereu în apropierea casei. Rațele și gîștele bat cu aripile de pămînt. Cîntă huhurezii. Cîntă mult huhubii. Mițele se ling pe cap. Înainte de ploaie pisica bea o cantitate de apă mult mai mare decît în zilele obișnuite, iar dacă nu o are la îndemînă, caută fără astîmpăr, pînă găsește să-și satisfacă setea. Găinile se suie-n pătul și se ciugulesc. Rîmele se tîrăsc pe pămînt. Sarea se umezește. Luna e cu coarnele în jos. Fumul din hogeag se împrăștie pe pămînt. Furnicile fac mușuroaie mici pe lîngă drumuri. Porcul zvîrle cu rîtul țărîna pe spate. (În cazul că animalul e văzut cu un pai sau cocean în gură, stricarea vremii e iminentă). La apropierea ploii, găinile își caută un loc cît mai înalt pe care să se așeze. Cînd plouă, dacă găinile nu se feresc de ploaie — aceasta va fi de lungă durată. Înainte de venirea ploii peștii sar din apă tot mai des. Cînd nu sar dar încetează brusc să mai muște din momeală — vine curînd o ploaie de lungă durată. Cînd vaca privește spre cer, va veni o ploaie torențială, ziceau vechii romani. Cînd caii cască sau se adună cocoșii, va ploua mult timp și mocnit, zic finlandezii. Te mănîncă călcîile sau îți asudă mîinile. Răni vechi, bătături și măsele sensibile sînt dureroase cînd se apropie ploaia. Ele toate se simt odată cu scăderea presiunii. Părul moale vestește venirea ploii. Cînd timpul e senin — și deci presiunea atmosferică ridicată — părul este tare și plin de viață din cauza aerului uscat. O pînză de păianjen e semn sigur de ploaie. Păianjenul se ascunde cînd presiunea atmosferică e în creștere. Frunze încovoiate sînt un alt semn de ploaie. Ele vor fi drepte pe timp frumos și se vor încovoia odată cu suflarea vîntului de ploaie. Nu e rouă? Așteptați-vă la ploaie! Roua cade cînd nu sînt nori care să adune condensarea nocturnă. Ploaie peste 4 ore cînd luna e înconjurată de o coroană nebuloasă pricinuită de strălucirea luminii prin nori altostrați. Un apus de soare gălbui vestește ploaie ce va veni. Soarele strălucește prin aerul umed care se va condensa a doua zi.

Fluiere la Gurahonț

● *Lemnul de cireș și de paltin este cel mai bun pentru confecționat fluiere. În județul Arad pe lîngă Consiliul popular comunal Gurahonț funcționează o secție destinată valorificării acestui lemn ce se găsește în zonă din abundență. Măiestria meșterilor de fluiere Petru și Catița Lucaci, Sidonia Serb și Tiberiu Bulzan este de-acum recunoscută cu atît mai mult cu cît ei au trecut și la confecționarea naiurilor. Solicitate pe piață, aceste instrumente muzicale, cu marca Gurahonț, au început să cîștige notorietate. Cu atît mai mult cu cît în zona Apusenilor oamenii se-nsoțesc ades cu muzica, cu celebra fluieră de care ei sînt nedespărțiți în împărăția codrilor și a poienilor.*

Pentru pictorii naivi

● *După multele expoziții în țară și cu destule participări în străinătate pictorii naivi din Brusturi-Hălmagiu— Petru Mihuț și Rodica Nicodin — au fost cu puțin timp în urmă invitați să expună la Fridring-München de către Asociația artiștilor fotografi din R.F. Germania. Cei doi artiști din România — care sînt țărani din Apuseni — au avut un deosebit succes cîștigînd Premiul întîi și Medalia de aur (Petru Mihuț) precum și Medalia de argint (Rodica Nicodin). Cele 48 de tablouri expuse au prezentat în ramele lor peisaje din Apuseni, obiceiuri populare, fapte și figuri de eroi ai istoriei noastre naționale.*

Muzeul mării

● *Pe faleza Cazinoului constănțean este amplasat Muzeul mării înființat în 1972 în clădirea fostului Far genovez. Muzeul oferă posibilitatea cunoașterii faunei mării noastre, a altor mări și oceane. Este prezentă în muzeu fauna fosilă descoperită pe teritoriul Dobrogei și fauna actuală a Pontului Euxin. Într-o diorama se poate admira viața subacvatică a întregului litoral românesc, geneza Mării Negre. Este prezentă în muzeu fauna tropicală a Oceanului Indian și Pacific, a Mării Mediterane: scoici gigantice (Tridogna Gigas), coralul alb, coralul rosu, stele și arici de mare etc., etc. Muzeul mării de la Constanța este o atracție turistică de excepție.*

Repere arheologice

● *Bilanțul săpăturilor și cercetărilor arheologice a ultimilor ani este deosebit de bogat. A fost cercetată evoluția societății primitive și aspectele procesului de antropogeneză din teritoriul României: 20 de obiective, civilizația traco-daco-getică: 50 de obiective, procesul romanizării: 30 de obiective etc., etc. Printre descoperirile mai importante au fost cele de la Ileanda-Sălaj, Cladova-Arad, Circea-Dolj, Radovanu-Ilfov, Ariujd-Covasna și Trestiana-Vaslui. Prețioase descoperiri s-au făcut privind civilizația prototracilor prin cercetarea cimitirului tumular de la Cheile Aiudului — Alba, necropola de la Cîndești— Vrancea precum și la importantele obiective arheologice de la Peteni-Covasna și Racoviteni-Buzău.*

EXTEMPORAL LA ISTORIE

Culese direct din lucrări de control

— În timpul glaciațiunilor oamenii primitivi s-au retras în peșteri, pe văile rîurilor și sub poala stîncilor.

— În epoca paleolitică oamenii se ocupau cu creșterea vitelor și agricultura. Uneltele era foarte dure fiind făurite din piatră. Piatra în paleolitic era făcută din tehnica metalelor și a bronzului.

— Foloseau la înmormîntare ritmul inhumației; morții erau îngropați legați ca să nu cumva să fugă.

— Arheologii au descoperit că în comuna primitivă oamenii de atunci își construiau peșteri pentru locuit, de asemenea femeile erau casnice, iar bărbații mergeau la lucru la vînătoare și la pescuit.

— Istoria este știința care se ocupă cu studiul istoriei și este foarte veche.

— În timpul de trecere la epoca fierului se descoperă arcul cu săgeată și monoxila — o luntre făcută în scobitura copacilor.

— Din metal se făceau diferite obiecte cum sînt arcurile.

— Oamenii se dovedesc oameni față de animale prin muncă.

— În trecutul îndepărtat oamenii au descoperit metalele și au început să le perfecționeze aflînd cu uimire că acestea se perfecționează mult mai ușor decît piatra.

— Era noastră a început încă din trecut.

— De la un timp ei au început să domesticească unele animale ca apoi să apară vitele.

— Prin muncă la început oamenii au sculptat unelte din piatră.

— Pe pereții unor peșteri paleolitice s-au descoperit picturi și sculpturi rupestre.

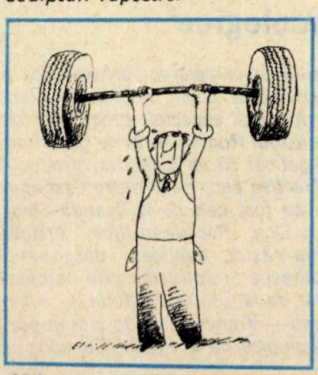

— Ceramica este grosolană fără desenuri, decît puneau degetul în lutul moale și-l lăsau acolo așa.

— Din punct de vedere arheologic a doua epocă a fierului durează de la 300 î.e.n. și pînă la sfîrșitul epocii fierului.

— Alături de alte ocupații în paleolitic oamenii se mai ocupau și cu creșterea intensivă a animalelor.

— La un moment dat au început să practice mersul vertical care a dus la eliberarea membrelor anterioare ceea ce i-a permis lărgirea orizontului de vedere.

— Din paleolitic se cunosc și culturile de prund, care erau niște mari bolovani de rîu care prin lovirea cu alte unelte de piatră formau unele găuri de diverse dimensiuni care își aveau specificul lor. Această îngrămădire de bolovani purta denumirea de cultura de prund.

— În ginta maternă nu se cunoștea decît mama deoarece mama era cea care dădea viață iar tatăl nu se cunoștea pentru că nu se căsătoreau doi oameni (un bărbat și o femeie) ci două ginți.

— Ginta matriarhală însemna că femeia era în cap, adică conducătorul familiei.

— În ginta matriarhală mama trebuia cunoscută pentru că ea se afla la putere.

— Ginta maternă era mama unui trib. Ginta maternă rămînea acasă cu femeile și copiii cînd bărbații se duceau la vînătoare.

— Atelierele din Sarmizegetusa erau formate din prelucrarea a 50 de tone de minereu de fier.

— Dorind să oprească pentru un timp înaintarea romanilor, Decebal taie o pădure înaltă cît un stat de om, îi pune pe trunchi pușți și căciuli, reușind într-adevăr pînă la urmă să oprească armata dar pentru puțin timp.

— Decebal reușește să-i învingă pe romani îmbrăcînd niște copaci în haine dace care i-au ținut în loc pe romani.

— În anul 101 e.n. se dă din nou lupta la Tapae în Banat și romanii învinge bătălia.

— În iarna anului 85—86 e.n. în timpul domniei lui Duras-Diurpaneus el trece Dunărea înghețată și atacă Moesia. Împăratul

Domițian află și se pregătește să evadeze Dacia în anul următor.

— Decebal a văzut că nu are scăpare, el a scos securea și și-a tăiat capul și mîna dreaptă, iar romanii care îl urmăreau îndeaproape i-a luat capul și mîna și le-a dus lui Traian spunîndu-i că el singur s-a 'sinucis.

— Pe acest monument frumos care este Columna lui Traian sînt mobilizate imagini din cele două mari războaie dintre romani și daci.

— Regele Franței, Ludovic al 14-lea, spunea că «statul este el», ceea ce i-a impresionat pe contemporani care-i ziceau pentru asta «soare».

— Ludovic al XIV-lea a dat nobilimii meserii fără rost, de exemplu să-l asiste cînd se îmbracă, cînd se culcă, cînd se plimbă și cum mănîncă.

— În timpul revoluției industriale din Anglia s-a mai înființat și mașina cu apă (James Watt), iar din anul 1829 Anglia a construit cea mai lungă șină de tren din acel timp care avea 6 000 km lungime.

— Patriot înflăcărat el avea dorința să-i scuture pe turci.

— Scrisul a apărut la popoarele din Mesopotamia care au aruncat un pumn de cuie și s-a format scrisul.

— În cadrul geometriei oamenii au făcut irigații pentru sporirea agriculturii și și-au modernizat uneltele de muncă.

— Formele de scriere pe care le cunoaștem sînt: scrierea, arhitectura, matematica, geografie, știința, geometria și literatura. De matematică aveau nevoie ca să adune cîte etaje au construit, cît de mari le-au făcut și templele cît sînt de înalte.

Unde ești copilărie?...

Anecdote pentru cei mici

La ora de fizică

— Ionescule, să-mi dai un exemplu de dilatare și contracție.

— Da, tovarășe profesor. Ziua, de exemplu, vara se dilată la căldură; iarna se contractă de frig — și devine mai mică...

Rezon

— Popescu ăsta al nostru de la Aprovizionare e teribil de insistent: îl dă directorul afară pe ușă și el intră din nou pe fereastră...

— Imposibil! Intreprinderea noastră este la etajul IV.

— Da, dar el este și pompier voluntar și se urcă pe scara de incendiu!

La Zahana

— Tovarășe ospătar, ce faci cu micii ăia pe care i-am comandat de-o jumătate de oră?

— Aveți puțintică răbdare! Sînt atît de mici că grataragiul încă nu-i găsește...

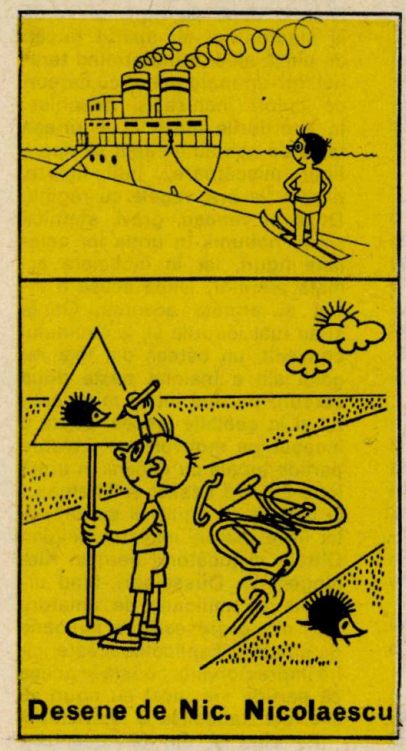

Desene de Nic. Nicolaescu

Epigrame

«Erudiție»

Ai ajuns astăzi notorie
În Facultatea de istorie.
Din cursu-ntreg
ți-e cunoscută
Doar Dacia... 1100.

Carte de vizită

Vrînd să arate tuturor
Că, în curînd, iese chimistă,
Și-a comandat la o modistă
O pălărie gri... cu bor.

Nepoliticosului în tramvai

Eu prin tramvaie-aglomerate
De multe ori te-am remarcat
Că-n fața celor în etate
Rămîi un tînăr «așezat».

«Calificare»

Are dumnealui un viciu,
Pînă azi fără remediu:
Fără a avea serviciu,
Se găsește în concediu.

Superstițiosului

Tot bătînd mereu în lemn,
Masa ți-a crăpat, un semn
Ce te-ndeamnă să-i tot spui:
— Bate-n lemn! Bate... un cui!

Reprofilare

Vara, la ștrand, gîndea,
săracul,
Că de mustruluială scapă.
În fond, lăsase coniacul,
Reprofilîndu-se pe apă.

Consecință

Pe părinți i-ai tot tocat
Încontinuu de doi ani.
Iată-te calificat
Ca încasator de bani.

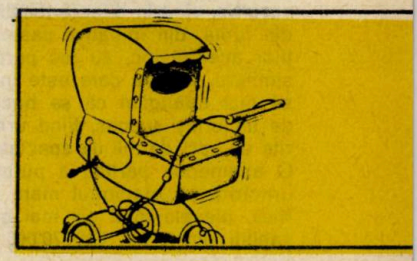

ȘTIAȚI CĂ?...

Fiecare aspirație menține în plămînii noștri un volum de 4—5 litri de aer?

La 1 500 metri înălțime temperatura este de 70° sub zero?

Albastrul, culoarea cerului, calmează nervii?

Primele trenuri rapide din 1862 mergeau cu o viteză de 50 km pe oră?

Trupul omenesc are circa 500 de mușchi?

Trupul omenesc conține 5—6 litri de sînge?

În medie un om consumă circa 55—65 kg de carne pe an?

Producția mondială de mătase artificială se ridică la 470 000 tone anual?

Mergînd cu o viteză de 100 km pe oră, ne trebuie 170 de ani ca să putem străbate distanța care ne desparte de soare?

Există 60 000 de specii de moluște?

Un litru de sînge cuprinde circa 8 milioane de globule albe?

Aerul de munte strică bolnavilor de inimă și că dimpotrivă, le este prielnic aerul de cîmpie?

Fiecare boală are un miros particular, care poate să folosească la punerea diagnosticului?

Viteza mișcării de rotație a pămîntului e de 28 km pe minut?

Omul elimină zilnic prin dejecțiile sale 30—40 miliarde de microbi?

Inima omului bate de 2,5 milioane de ori pe an?

PARTIDE IEȘITE DIN COMUN

De obicei șahul se joacă la o măsuță, cu figuri din lemn sau din material plastic. Uneori se joacă și în tren, pe vapor, în avion sau... la iarbă verde. Figurile pot fi și ele din cele mai diverse materiale: cauciuc, porțelan, marmură, fildeș, metal, carton și chiar din pîine.

În localitatea Marostica – Vicenze din Italia, se joacă însă în fiecare vară o partidă de șah în condiții și cu figuri cu totul neobișnuite... Piesele sînt... vii! Da, da, nu e nici o greșeală! Mișcările sînt interpretate de localnici îmbrăcați în frumoase costume medievale.

Organizarea anuală a acestei partide este legată de o veche legendă. Se spune că, demult, la Marostica locuia un castelan a cărui fată era de o rară frumusețe. Doi tineri s-au provocat la duel (erau la modă pe atunci duelurile!), pentru a cuceri pe această cale inima frumoasei. Dar pentru a evita moartea unuia din tinerii îndrăgostiți, înțeleptul castelan i-a pus la o altă încercare: a decis ca mîna fetei sale să fie dată numai aceluia dintre tineri care va reuși să-și învingă rivalul la... o partidă de șah. Legenda spune că partida a fost jucată cu neasemuită dîrzenie și că învingătorul a primit într-adevăr drept răsplată, mîna frumoasei fiice de castelan... De atunci tradiția s-a perpetuat și desigur va continua să eternizeze memoria acelor îndrăgostiți.

Dar asemenea partide neobișnuite nu se dispută numai la Marostica. Sînt tot mai frecvente cazurile, cînd în diferite localități din lume, din inițiativa pasionaților acestui joc, au loc partide similare, despre care este inutil să mai adăugăm că se bucură de un uriaș succes, fiind urmărite de zeci de mii de spectatori. O asemenea partidă a putut fi urmărită pe stadionul mare din Kiev, piesele fiind cei mai buni șahiști din oraș. Cei 70 000 de spectatori așteptau nerăbdători. Dintr-o dată, pe gazonul verde al stadionului au apărut bucăți de pînză albă, transformînd terenul într-un mare patrat cu careuri de culori închise și deschise. În acordurile muzicii, pe uriașa tablă de șah au început să apară figuri mișcătoare... Întîi, firește, pășeau la braț regele cu regina. După ei veneau, gravi, sfetnicii șireți, nebunii. În urma lor celelalte figuri, iar în încheiere armata pionilor. După aceea a intrat și armata adversă. Oștile și-au luat locurile și, la semnalul convenit, un oștean din fața regelui alb a înaintat peste două careuri, purtînd într-o mînă scutul și în cealaltă lancea. Lupta a început pe motivul unei celebre partide jucată cu decenii în urmă între Eduard Lasker și Thomas... O partidă cu figuri vii s-a disputat între marele maestru belgian O'Kelly și jucătorul german Kieningen din Düsseldorf, fiind urmărită de milioane de amatori. Nu-i nici o greșeală, de milioane de amatori! Explicația acestei cifre impresionante constă în aceea că partida s-a jucat cu figuri vii și a fost transmisă la televiziune.

Pe cînd și din ce localitate, posturile noastre de televiziune vor transmite o asemenea originală partidă?!...

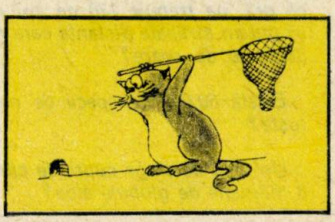

RECUNOAȘTEȚI TEXTUL?

«Printre amatori se auzi un murmur:

— Marele maestru a jucat e2-e4!

Ostap nu-și răsfăță mai mult pe un adversar decît pe altul printr-o variație a debutului. Nu! Pe toate cele douăzeci și nouă de table el efectuă aceeași mișcare: mută pionul din fața regelui de pe e2 pe e4. Unul după altul amatorii se apucau cu mîinile de cap și se cufundau într-o concentrată și nervoasă meditație. Cel care nu jucau îl urmăreau pe marele maestru... ...La mutarea a treia, reieși clar că marele maestru joacă optsprezece partide spaniole. În celelalte unsprezece, negrele aplicară apărarea învechită, dar destul de sigură a lui Philidor. Dacă i s-ar fi spus lui Ostap că joacă partide atît de complicate și că înfruntă o apărare atît de încercată, ar fi fost foarte uimit, deoarece marele maestru juca șah pentru a doua oară în viața lui».

Fragmentul de mai sus este luat din capitolul «Congresul interplanetar de șah» al unei lucrări satirice binecunoscute și care s-a bucurat de un mare succes încă de la apariție. Care este această lucrare: «Trei inși într-o barcă și cu cîinele patru» de Jerome K. Jerome, «12 scaune» de Ilf și Petrov sau «Bancnota de un milion de lire» de Mark Twain?

Mihai Burduja

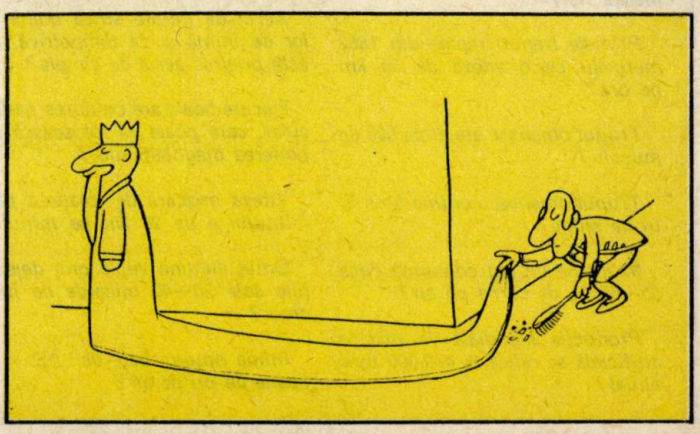

Şi era o vreme afară, că nu-ţi venea să ieşi din casă. Dar un simultan cu corifeii şahului românesc atrage. Nu numai pentru palmaresul personal, ci şi pentru plăcerea de a juca şah, de a învăţa ceva nou. Deci, duminică 29 noiembrie, peste 150 de amatori au neglijat aspectele atmosferice, s-au sculat mai devreme şi aşezaţi la mese aşteptau începerea simultanului. Dar el nu a început la ora fixată, fiindcă invitaţii erau în criza de timp la un alt simultan, de această dată verbal, susţinut la conferinţa de presă. Recenta mare maestră internaţională care e o şi mai recentă colaboratoare a revistei «Viaţa Studenţească» unde susţine o rubrică de şah e cel mai des vizată. Nu sînt iertaţi nici «veteranii» Florin Gheorghiu şi M. Şubă — proaspăt campion pe 1980 — dar sînt menajaţi, fiindcă se consideră că sînt puţin obosiţi după campionatul naţional şi trebuie să se concentreze la simultanul oficial. El începe printr-o frumoasă ceremonie cînd invitaţilor le sînt oferite diplome de onoare din partea comisiei sport a C.S. Bucureşti. Dacă pregătirile au durat destul, la mai puţin de o oră încep să se ridice primii învinşi. Florin Gheorghiu lucrează în serie, nu iartă nimic, are 24 de victorii şi o remiză. Fericitul remizant, elev în clasa a 8-a la Şcoala generală 178 Bucureşti, Servei Cristian, mărturiseşte zîmbind că e campionul naţional la copii pe 1980. Deci viitorul e şi el prezent. Tot 24 de victorii şi o remiză i se trece la activ şi lui M. Şubă. Urmează în clasamentul alcătuit suigeneris Sergiu Grunberg şi Valentin Stoica cu 22 V-1 r — 2 î. Performanţa îi aparţine maestrului C. Ionescu cu 16 victorii la 16 mese. Păcat că nu au fost mai mulţi participanţi ca să fie făcută o statistică perfectă. Băieţii încheie mai repede, se retrag în camera protocolară, sînt asaltaţi iar de reporteri, se povesteşte, se rîde, dar toate discuţiile converg încet-încet către zonalul de la Herculane. Va fi evenimentul salustic al anului în România, şi avem cinci reprezentanţi. La fete treburile merg mai încet, li s-a repartizat acelaşi număr de mese ca şi la băieţi şi se pare că au parteneri puternici. Totuşi rezultatele finale vorbesc de la sine. Marina Pogorevici: 21V-1r-2î; Viorica Ionescu: 21V-1r-2î; Lia Bogdan 21V-1r-2î. Deci fetele sînt la înălţime. Şeful Comisiei sport a C.U.B., asist. Lador Ion, care după această dimineaţă se poate prezenta la orice probă atletică de rezistenţă, reuşeşte să se oprească şi ne declară: «Acţiunea organizată la Casa de Cultură a studenţilor, «Grigore Preoteasa» face parte din cadrul acţiunilor de masă pe care comisia noastră le organizează periodic pentru depistarea talentelor şi dirijarea lor, la cele două puternice cluburi studenţeşti, Universitatea şi Politehnica. Sperăm ca echipele acestor cluburi să cucerească titlurile în martie. Atît la băieţi cît şi la fete». Mai mult nu am putut afla de la dînsul, fiindcă reîncepuse deplasările. Musafirii începeau să plece. Şi era duminică 29 noiembrie ora 15,30.

Claudiu Georgescu

Un careu de 3 aşi + 1 în devenire: Marina Pogorevici, Florin Gheorghiu, M. Subă şi elevul Cristian Servei.

Made in ROMANIA

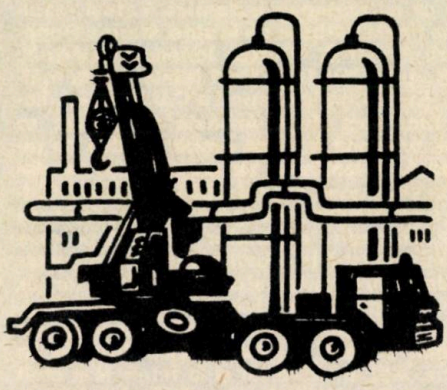

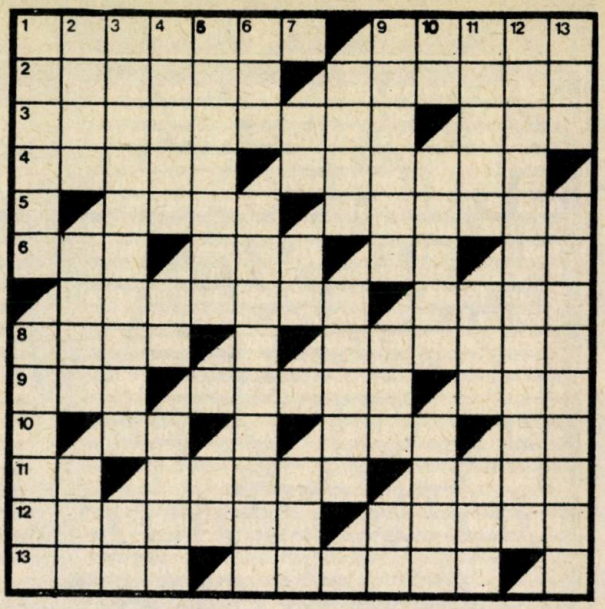

ORIZONTAL 1) Strung special cu axă de rotație verticală folosit la prelucrarea pieselor grele, primit cu aprecieri unanime peste hotare, mîndrie a întreprinderilor constructoare de mașini din Arad, Roman și București ● Marca autoturismelor fabricate de moderna uzină de la Pitești, care datorită performanțelor sale a cucerit un loc bun pe piața externă. **2)** Unealtă aşchietoare utilizată la prelucrarea fină a interiorului cilindric sau conic al unor piese ● Material de construcție de înaltă calitate produs în România și exportat în numeroase țări din lume împreună cu linii tehnologice de fabricație a sa. **3)** Unitate industrială de prelucrare a țițeiului pentru care România socialistă a furnizat proiectele și echipamentele tehnice în multe țări dintre care amintim: India, Venezuela, iar la Banias în Siria a fost construită cea mai mare unitate de acest fel din țară ● Bolduri. **4)** Material de construcție (pl.) ● Denumire generică a aparatelor și mecanismelor care au deținut împreună cu produsele industriei chimice peste 45% (1980) din exportul nostru, oglindind astfel profundele mutații structurale din economia României (sing.). **5)** A-și da... îngîmfarea pe față! ● A îndepărta părul de pe pielile pregătite pentru tăbăcit. **6)** Binecunoscută marcă de autocamioane românești livrate și la export în mai multe variante ● Lac în R.P. Polonă ● Loc ștampilă (abr.) ● Țese! **7)** Oraș olandez cu un renumit tîrg internațional destinat bunurilor de larg consum la care participă și țara noastră ● Camere. **8)** Poet român contemporan ● «Fabricat în România», marcă purtată cu cinste de produsele de calitate ale industriei românești cerute în țări de pe toate continentele. **9)** Purtător de răcoare ● Pești răpitori de apă dulce ● Comună în județul Cluj. **10)** Subsemnatul ● Dînsele ● Număr (abr.). **11)** În loc! ● Tovarășe de viață ● Un joc cu numere cîștigătoare. **12)** Produs de export al industriei brașovene devenit deja tradițional în agricultura a mai bine de jumătate din țările lumii ● Domeniu de activitate. **13)** Insula de... fier a Italiei ● Utilaj destinat transportului rutier și căilor ferate, din care amintim ca produse de export vagoanele de pasageri și de marfă, vasele cisternă de 50, 60 și 90 mc, locomotivele hidraulice de 180—1250 CP, locomotivele diesel și diesel electrice etc.

VERTICAL: 1) Carbură de calciu produsă la Combinatul chimic din Tîrnăveni ● Mașini-..., piese care servesc la prelucrarea mecanică a unor materiale solide, realizate de exemplu la întreprinderea «Înfrățirea» din Oradea, firmă cu renume în țară și pe glob. **2)** Mulțime de oameni care însoțește o ceremonie ● Piese produse la uzina din Colibași ● Rîu în R.D.G. **3)** Produse de renume ale întreprinderilor din Comarnic, Turda și ale uzinelor «Carbochim» din Cluj, rezistente la temperaturi înalte și utilizate la căptușirea focarelor, a cuptoarelor metalurgice etc. ● Primele din alfabet. **4)** Mari unități industriale cum sînt acelea de mașini agricole din Iran, de produse sodice din R.A. Egipt, de fosfați din R.S. Siria, de țesături sintetice din Republica Centrafricană, de produse chimice de la Samsun și Elâzig (Turcia) — tot atîtea repere în timp pe meridianele globului lăsate de mîinile și inteligența românească ● Carene! ● A pune rufele la soare. **5)** Emite sunete de semnalizare ● Ovidiu Tudor. **6)** Perioadă geologică ● Produs al harnicilor muncitori de la Întreprinderea de utilaj greu «Progresul» din Brăila, care și-a cucerit o faimă binemeritată în lume. **7)** Din armătură! ● Tănase Horațiu ● Uniunea Internațională a transporturilor rutiere (abr.). **8)** Lac situat în partea centrală a Africii ecuatoriale ● Petrolul prelucrat în rafinării moderne unde se produc o mulțime de derivate, sau preluat de petrochimie, care produce cauciuc sintetic, mase plastice, fire și fibre sintetice cerute în cantități tot mai mari la export. **9)** Tip de locomotive electrice pentru linii magistrale, creație a Uzinei «Electroputere» din Craiova, o bună parte dintre ele fiind destinate exportului ● Cel mai lung fluviu din lume, împreună cu Kagera avînd 6671 km ● În tabără! **10)** Posed ● Material liant folosit pentru tencuieli, la producerea elementelor decorative și la modelare ● Locuitor al Greciei antice. **11)** Lac în U.R.S.S. ● Tot mereu ● Abataj (Trans.). **12)** Produse ale unei ramuri a industriei ușoare care s-au făcut cunoscute în lumea întreagă prin bunul gust, finețea și eleganța execuției. **13)** Fibre textile ● Tip de motoare electrice cu curent alternativ destinate atît necesităților economiei naționale cît și pieței externe.

Dicționar: IXT, ORL, IRU, CEANI, ORT.

în vizită...

● Dacă vă pregătiți să faceți o vizită nu trebuie să picați ca un trăsnet din senin. E mai bine să preveniți gazdele din timp. Atît pentru ei, fiindcă trebuie totuși să se pregătească cît și pentru dv.: nu-i plăcut să faceți drumul degeaba constatînd că nu sînt acasă.

● Dar dacă ați fixat o zi și o oră, respectați-le întocmai. În cazul că se ivește ceva neprevăzut, aveți grijă să anunțați din vreme gazda, explicîndu-i obligatoriu motivul pentru care contramandați vizita.

● Nu aduceți cu dumneavoastră persoane necunoscute fără a-i preveni în prealabil pe stăpînii casei.

● Nu vă grăbiți să consolidați prea repede cunoștința abia făcută. Băieți, dacă abia ați cunoscut o fată, nu o plictisiți cu telefoane prea dese.

● În timpul conversației nu prăvăliți pe umerii interlocutorului povara insuccesele și a greutăților dv. materiale, durerea unei iubiri neîmpărtășite și necazurile pe care vi le pricinuiesc unele boli.

● Dacă stăpîna casei vrea să improvizeze o masă, arătați-vă preferința pentru ceea ce se prepară ușor și repede.

● Dacă n-ați fost de mult într-o casă în care sînt copii, nu uitați să aduceți dulciuri sau jucării.

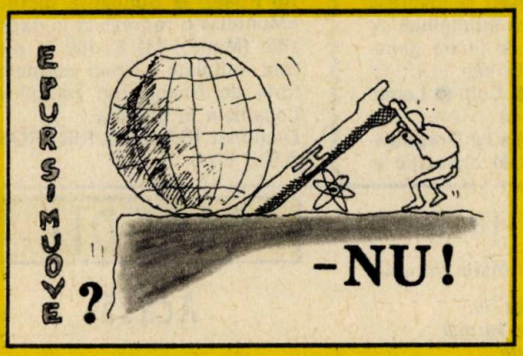

Desene de Constantin Grigore

... la masă

● Felia de pîine sau chifla nu se taie, ci se rupe, în stînga farfuriei și spre centrul mesei ca firimiturile să nu cadă pe jos.

● Salata nu se taie, ci se înțeapă cu furculița și se înfășoară în jurul ei.

● Supa. Nu se suflă într-o supă prea fierbinte căci există riscul să împroști în jur cu stropi fierbinți și grași. Lingura nu se umple rasă căci se poate revărsa.

● Peștele se mănîncă cu tacîm special sau cu o furculiță și cu pîine, în nici un caz cu cuțitul. Dacă din întîmplare rămîne în gură un os, se pune cu furculița pe marginea farfuriei sau se poate lua discret între arătător și degetul mare.

● Legumele și cartofii prăjiți se înțeapă cu furculița sau se adună pe ea dacă sînt sfărîmicioși sau pai.

● Vînatul și păsările se mănîncă cu cuțitul și furculița. Nu e îngăduit să duci osul la gură, zic legile bunelor maniere; greșit, susțin cunoscătorii în ale mîncării. Oasele mici pot fi duse la gură, căci e mai gravă impolitețea de a nu onora ceea ce ți se oferă. Hotărîți dv. cine are dreptate și procedați în consecință.

● Carnea de vită. Cotletele se mănîncă cu cuțitul și furculița. Gazda va înfășura capătul osului într-o frumoasă manșetă din hîrtie albă sau staniol.

● Brînzeturile. Se taie o bucată sau mai multe, în funcție de sorturile pe care le conține platoul cu care brînza a fost adusă la masă. Atenție! Brînza se pune pe o bucățică de pîine și se mănîncă cu totul.

● Fructele. Perele și merele se taie în sferturi cu cuțitul și furculița: fiecare sfert se înțeapă cu furculița ținută în mîna dreaptă.

● Portocalele se cojesc de coajă, care a fost tăiată în fîșii, se scoate miezul cu mîna, se desface și se mănîncă tot cu mîna.

● Scobitori. Legile bunelor maniere interzic folosirea scobitorilor la masă.

Precizăm că aceste reguli nu sînt valabile numai la mesele festive, ci se respectă și la masa de fiecare zi. Ele devin repede deprinderi și cei ce le folosesc permanent pot face față în orice împrejurare.

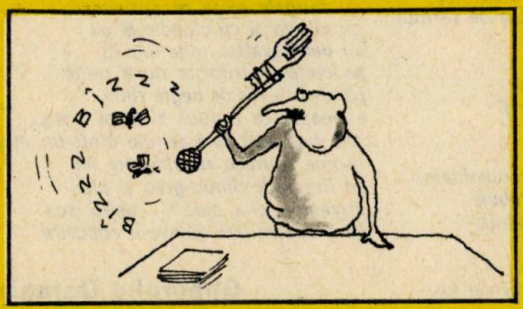

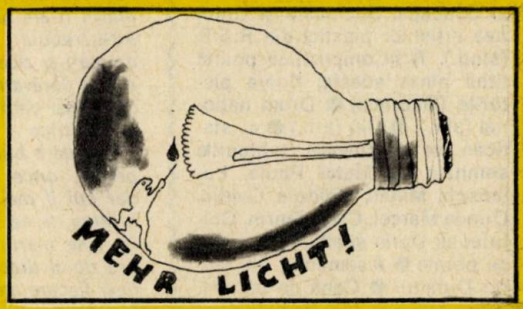

Pictura în Expoziția republicană de artă plastică a tineretului, 1981

Desen de Lucia Martin

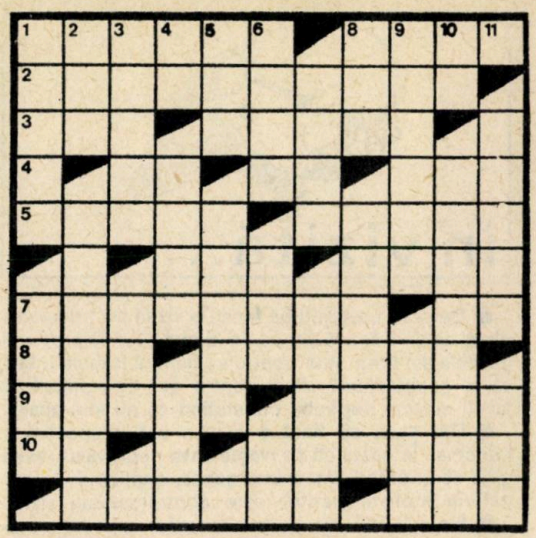

ORIZONTAL: 1) Creatoarea remarcabilei picturi intitulată «Reconstrucția» (Varvara) ● În opoziție cu amonte. **2)** Alt tînăr pictor, autorul pînzei «Epava» (Cezar). **3)** Din cînd în cînd ● Titlul tapiseriei prin care a fost reprezentată în expoziție Radoslav C. Aurelia (art.). 4) Într-o clipă! ● Din nichel! ● Localitate în R.F.G. **5)** Din creația sa a fost prezentă, în expoziția din sala Dalles, o «Natură statică» (Nicolae) ● Sclipire. **6)** În zilele noastre ● Noiembrie și decembrie, perioadă în care a fost deschisă expoziția de artă plastică a tineretului organizată de C.C. al U.T.C., Consiliul Culturii și Educației Socialiste și Uniunea artiștilor plastici din R.S.R. (sing.). **7)** «Compoziție» poartă titlul pînza acestei tinere pictorițe (Gabriela) ● Drum național (abr.). **8)** Din (arh.) ● «...statică» se intitulează tablourile semnate de Matei Paula, Lujanschi Mihail, Boldura Ovidiu, Dunea Marcel, Crețu Dorin, Coltofeanu Dorin și alții. **9)** A agăța pe perete ● Asemenea. **10)** Marin Dumitru ● Cană de pămînt. **11)** Tablou din creația pictorului Isaila Ion ● Localitate în R.D.G.

VERTICAL: 1) Din penelul acestui artist a ieșit pînza «Portret de țăran» (Eugeniu) ● Reprezentantă a tinerei generații de artiști plastici care a expus tabloul intitulat «Peisaj» (Doina). **2)** Întreprinderea de transporturi auto (abr.) ● Tablou expus de Mihai Paulina. **3)** Autorul picturii de mari proporții intitulată «Vizita de lucru» în care sînt reprezentați tovarășul Nicolae Ceaușescu, și tovarășa Elena Ceaușescu întîmpinați cu dragoste filială de tînăra generație (Rosca) ● Unități de vîrstă. **4)** Alexe Doru ● Colb ● Lemn de mobilă. **5)** Ued în Algeria ● Tablou din creația lui Drăgulescu Titu prezent în expoziție și prin pînza intitulată «Industrială». **6)** Cap în Canada ● Fir de urzeală ● Șede! **7)** Reprezentant al unui oraș ● Sculptură în piatră prezentă în salonul expozițional aparținînd lui Chifu Panaite. **8)** Localitate în Republica Ciad ● Eroul-mascotă de la pronosport (dim.). **9)** Tablourile «Peisaj» și «Timpul florilor» fac parte din creația acestui pictor (Petre) ● Artist plastic din a cărui paletă amintim pînza «Odă acestui pămînt» (Zoltan). **10)** Posezi ● Sugestiva pictură «Muntele» o reprezintă în expoziție (Maria). **11)** Redați în pictura intitulată «Tineri cooperatori» de Neagu Ion (sing.) ● Localitate în Olanda.

Dicționar: IBA, ZUG, RIR, IRON, ASU, ENG.

PARODII

Varnița

lui Marin Sorescu

fiecare cu varnița lui
alde marin n-are varniță
cui îi mai folosește
în ziua de azi varnița
zise marin
deși toți au cîte o varniță
marin n-are nevoie de varniță
nu-i trebuie
de-aia-i și zice
marin fărăvarniță
(și totuși dacă ar fi
n-ar strica
o varniță e bună
pentru orice eventualitate)
dar cui îi mai trebuie
în ziua de azi varniță –
își zise marin
așa de-al dracului —
deși fiecare are varnița lui.

Acasă

lui Ion Horea

plecară vacile spre sat alene
cu mugete alese pe sprîncene
cu ciurda și cu clopote la gît
au dat năvală-n uliță din rît
pe cîmp în trifoiște nu e nime
pămîntu-i ros de negre rîme
e noapte ca a doua zi după potop
și-o buhă-mi face semne dintr-un plop
acuma murășu răsuflă tare lin
de liniște e cîmpu-greu și plin
privesc-a cîta oară? — aștrii sus
să n-adorm iară cumva-n cucuruz!

Gheorghe Daragiu

FOTO

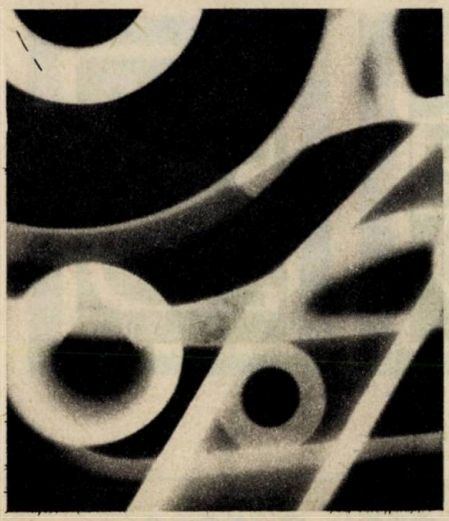

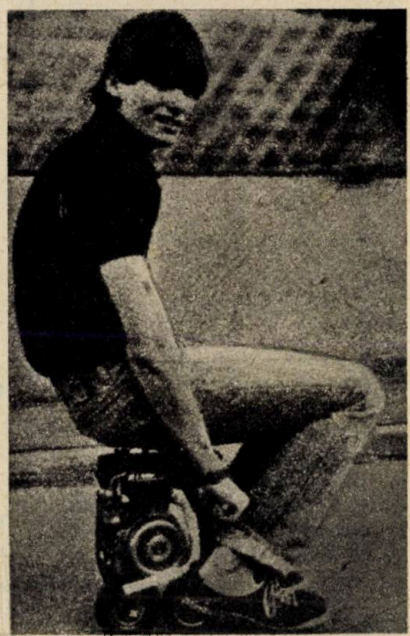

1 2 3 4 5

1) În ultimă instanță totul se reduce la roată. 2) Nimic deosebit: imaginea reprezintă o radiografie a elementelor unui motor auto (foto Kodak). 3) Dialog... ierarhic. 4) În fiecare primăvară 185 000 de pui de focă sînt uciși pentru... furorile modei. Pînă cînd banchizele albe vor fi înroșite cu sînge blînd? 5) Ce înseamnă să călătorești pe un motociclu de 26 cm, 10 kg și totuși să atingi 30 km fără oprire...

COLȚUL ...enigmistic

Utilaje

(Rebo: 3 + 4 = 7)

Prin anagramare aflați numele unui mare pictor clasic român (7,4).

Filatelică

(Rebo anagramat: 3 + 5 = 8)

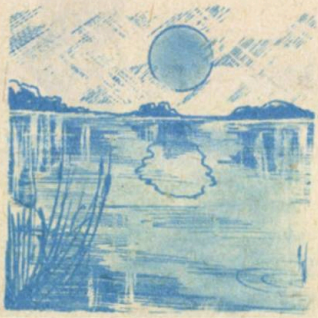

Test

Găsiți cele 6 diferențe.

Pătrat

1	2	3	4	5
2				
3				
4				
5				

Orizontal și vertical:
1) Oprire. 2) Aglomerări urbane. 3) Locul unei proclamații istorice. 4) A pune la un loc. 5) Cheie verbală!

Adunare cifrată

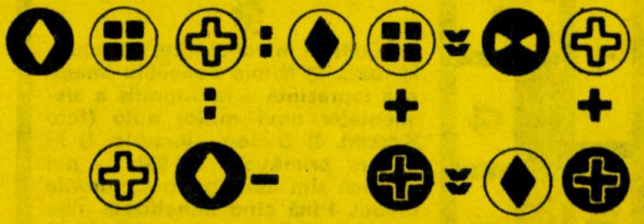

Înlocuind semnele cu cifre veți descoperi operații aritmetice corecte.

evrika! evrika! evrika!

Domino

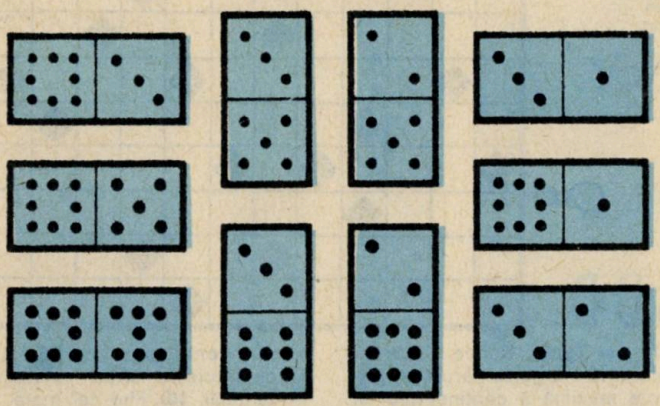

Aranjați cele 10 piese în așa fel încît să obțineți două serii a 46 puncte fiecare.

Labirint

Cum ajunge ursul la borcanul cu miere?

Speologică

(Rebo eliptic: 5 + (3) = 7)

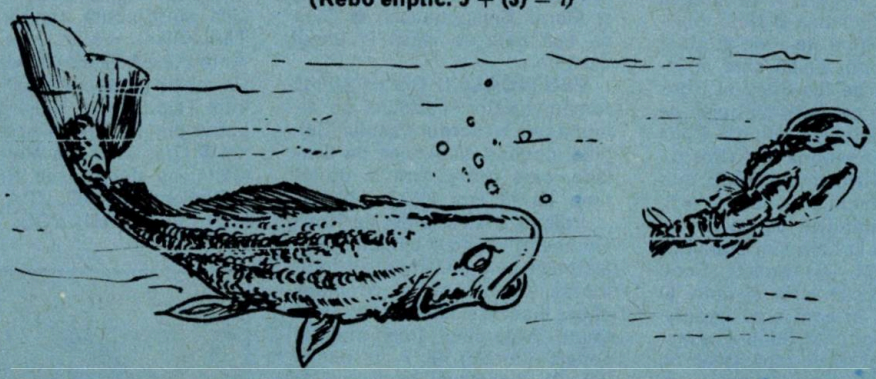

Două probleme de șah

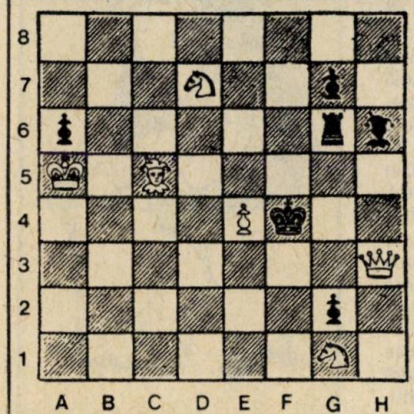

În ambele diagrame alăturate albul dă mat în două mutări.

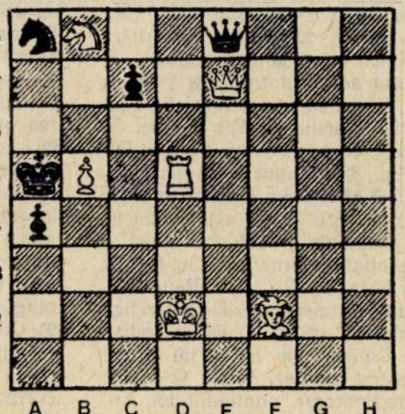

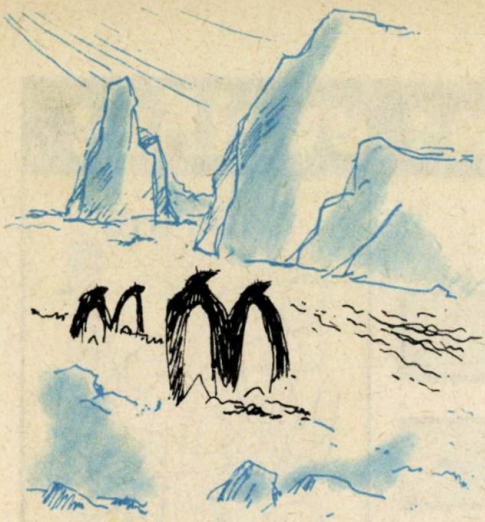

LA POLUL SUD

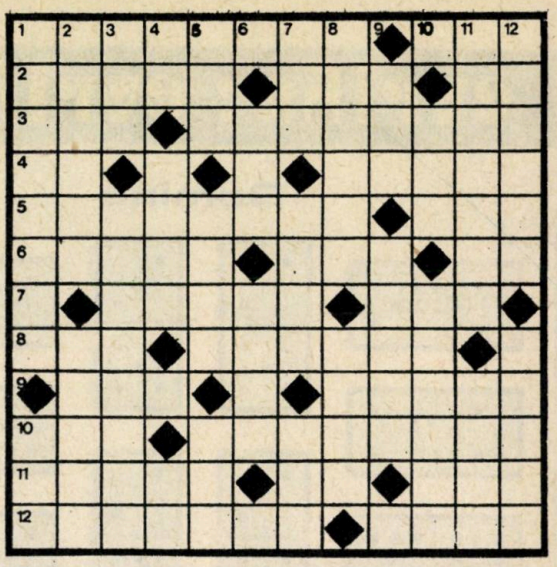

ORIZONTAL: 1) Țara Prințesa..., întindere polară antarctică de la țărmul Oceanului Indian, avînd spre sud Munții Sor Randane și Belgica ● Luna în care, în anul 1912, Robert Scott ajunge cu întîrziere la Polul Sud (abr.). **2)** Locul în care expediția norvegianului Borchrevink organizează între februarie 1899 și ianuarie 1900 prima iernare în Antarctica ● Abreviație latină ● Notă muzicală. **3)** O gură de... vin ● Mare explorator norvegian care, fixîndu-și baza pe Ice-Shelf-ul Ross în punctul cel mai apropiat de Pol, reușește să atingă Polul Sud la 15 decembrie 1911 (Roald). **4)** Vas ● Fizician american, laureat al premiului Nobel (1943). **5)** Țară antarctică de pe țărmul Mării Ross în care sînt stațiunile polare (1974—75) Hallett, Scott și McMurdo ● Sute și sute. **6)** Anotimpul în care s-au înregistrat temperaturile minime absolute: —88,3° la Vostok (1960) și de —94,5° în stațiunea Amundsen-Scott (Polul Sud, 1965) (pl.) ● Norme de tehnica securității muncii (abr.) ● Club Sportiv. **7)** Ținut arctic dintre Țara Victoria și Țara George, pe țărmul Oceanului Pacific ● Mic afluent al rîului Cungrea Mică, tributar Oltului. **8)** Început simbolic (literal) ● Munte din Antarctica (3795 m), al cărui nume este întîlnit și în mitologia greacă desemnînd o divinitate infernală, fiul lui Chaos și frate cu Nix. **9)** ...Baudouin, numele unei stațiuni antarctice belgiene de la Oceanul Indian ● Colecție de hărți. **10)** Punct central de cale ferată ● Insulă aparținătoare continentului Antarctica, din Oceanul Atlantic... **11)** ...și Țara... Ronne, ținut antarctic la marginea căruia se află cota maximă a continentului în Munții Ellsworth (Vinson — 5139 m) ● Țara Oates la vest! ● ... Hebride, grup de insule din Oceanul Pacific, la nord-est de Noua Caledonie (neart.). **12)** Explorator și pilot american care în anii 1929 și 1929—30 execută primele zboruri peste Peninsula Antarctică și Marea Bellinghausen ● Curs de apă care se varsă în Lacul Commo.

VERTICAL: 1) Om de știință român, călător împreună cu Amundsen la bordul vasului Belgica, condus de Adrien de Gerlach, care navighează în derivă timp de 13 luni (1897—1899) ● ... Ireland, insulă la est de Noua Guinee. **2)** Faimoșii pinguini care, alături de pinguinii imperiali, foce, morse, diferite păsări de mare, cîteva insecte și balene alcătuiesc fauna Antarcticii (mai mult în zonele litorale) ● A o nimeri (fig. **3)** Localitate în Franța în apropierea cursului Durance ● Fiorosul animal acvatic. **4)** Număr (abr.) ● Gură de foc siciliană ● Pe cat! **5)** Mică insulă spaniolă în Golful Gasconiei, în apropierea granitei cu Franța ● Mioare ● Localitate în sudul insulei japoneze Kyushu. **6)** Fruct ● Din neamul erulilor. **7)** Grup de atoli în estul arhipelagului Fiji ● Persoane ● Papagal din arhipelagul Moluce și Noua Guinee, cu penaj roșu **8)** Legănat, ca mersul unui pinguin (fig.) ● Ba... la revedere! **9)** Comandant (abr.) ● ... Giorgia, ținut descoperit de James Cook în expediția circumpolară (1772—1775), cînd atinge latitudinea de 71°10' S și cînd fără a vedea continentul propriu-zis, Cook intuiește totuși existența Antarcticii. **10)** Fiul cel mare al legendarului Noe ● Stat european așa cum apare transcris pe o frumoasă emisiune poștală dedicată ghețarilor și emisă în anul 1957. **11)** Little... 4, bază antarctică înființată de americani în 1946—48, odată cu desfășurarea operațiunilor Higjiump și Windmill, cînd se execută cartări asupra Țării Wilkes, Ad'lie și Peninsulei Antarctice ● Electrod pozitiv. **12)** Un masiv ghețar antarctic plasat între Țara George și Tara Ad'lie, patria pinguinilor cu același nume ● Oraș italian la Marea Tireniană, nu departe de Roma.

Dicționar: AAC, CIA, GAP, HEA, EHI, LAU, EOS, BAPA, SEM.

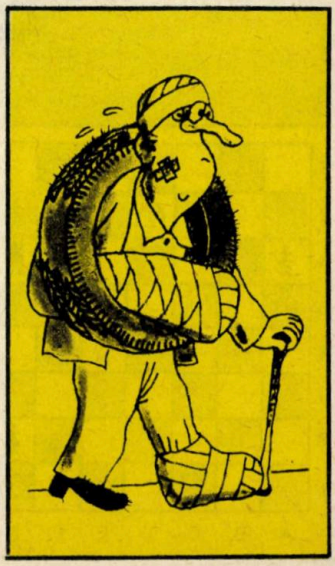

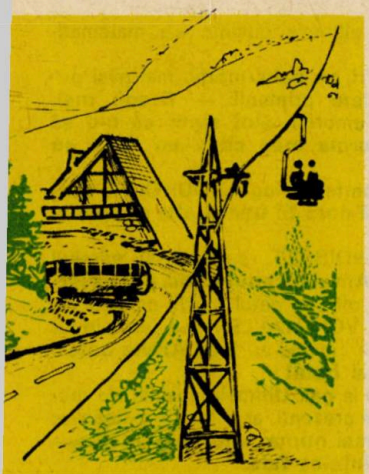

STAȚIUNI BALNEARE

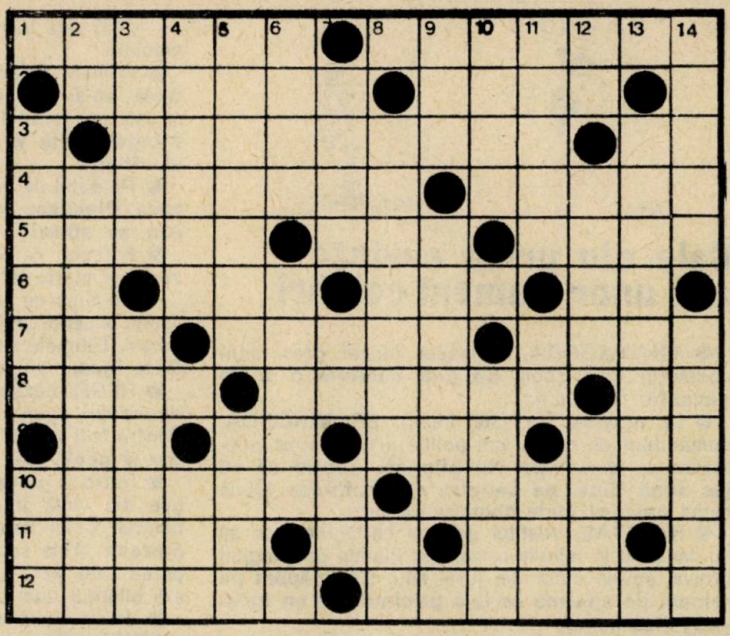

ORIZONTAL: 1) Stațiune în județul Harghita renumită și peste hotare încă de la 1770 pentru apele ei carbogazoase ● Stațiune balneo-climaterică din județul cu același nume bogată în ape alcaline, sărate, feruginoase și carbogazoase. **2)** Apa Maria din această stațiune este indicată în boli digestive și de nutriție ● Localitate balneoclimaterică în județul Suceava. **3)** Renumită stațiune pe valea Oltului ● În sere! **4)** Localitate balneară în Carpații Meridionali cu climat de cruțare și renumite ape sărate, iodurate, sulfuroase din izvoare sau din sonde ● Crescători de vite mongoli. **5)** Preț ● Iță ● Arac (reg.). **6)** Bec! ● Vehicul rustic ● Riu de-a lungul căruia sînt situate minunatele stațiuni Tușnad, Malnaș, Olănești, Călimănești, Căciulata și Govora ● Sete! **7)** Moșneag (olt.) ● Localitate climaterică de interes local în județul Vilcea ● Îndemn de a circula la stînga adresat boilor înjugați. **8)** Nume masculin ● Diferență (fig.) ● Udrea Ovidiu. **9)** Părere! ● Tunde ● Ciocîrlie ● Învechit (abr.). **10)** Vestită stațiune balneară cu climat subalpin în județul Harghita ● Perla Văii Prahovei. **11)** Dregător feudal din Moldova ● Își petrec vara la munte ● Strigătul broaștelor. **12)** Oraș situat pe malul stîng al Oltului la poalele masivului Harghita cu bogate izvoare minerale și cu o mofetă indicată în afecțiuni reumatismale și circulatorii ● Stațiune de interes local din județul Gorj unde se află și o celebră mănăstire întemeiată de Nicodim și așezată deasupra unei cascade.

VERTICAL: 1) Localitate climaterică lîngă Făgăraș ● Leagăn. **2)** Își îngrijește sănătatea cu izvoarele de «apă vie» ale renumitelor noastre stațiuni ● Stațiune cu climat subalpin, aer ozonat și aerosoli rășinoși din județul Harghita (2 cuv.). **3)** Vinde raci ● Posedă lacuri cu ape sărate, sulfuroase și nămol saprapelic (județul Mureș). **4)** Cea mai renumită stațiune de cură hidrominerală pentru afecțiuni digestive din țara noastră, avînd peste 20 de izvoare ● Ornament (abr. uz.). **5)** Creier ● A selecționa. **6)** Arbore fructifer ● Arie instrumentală repetată. **7)** De zece ori zece! ● Dumneata ● Nota... unu. **8)** Minunat loc de odihnă și cură din țara noastră cuprinzînd binecunoscutele stațiuni: Mamaia, Eforie, Constanța, Năvodari, Agigea, Techirghiol, Mangalia, Costinești și altele ● Spetează. **9)** Ornament în arhitectură ● Lac helioterm de la Sovata. **10)** Stațiune din județul Hunedoara cu ape sărate slab mineralizate și cu un puț artezian cu ape termale (35—36°) ● Ascuțit. **11)** «Perla Bărăganului», ai cărei factori balneari sînt reprezentați prin apa și nămolul lacului cu același nume ● De rîs! ● Conjuncție latină. **12)** Între cal și călăreț ● Bronzată ● Poftim! **13)** Minunate lacuri de tratament și odihnă pentru oamenii muncii. **14)** Stațiune climaterică de interes local în județul Sibiu ● Binecunoscuta stațiune din depresiunea Praid.

Desen de George Buțu

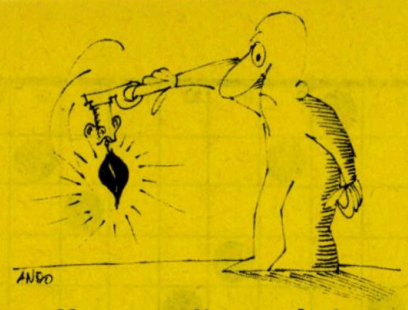

Cele din urmă cuvinte ale unor oameni celebri

● ANAXAGORA, cunoscut filozof grec, conducătorul unei școli: **Să dați băieților o zi de vacanță!** (428 î.e.n.).

● La moartea sa (362 î.e.n.), EPAMINONDA, comandant de oști și om politic grec, a spus prietenilor cu demnitate: **Nu plîngeți, pentru că vă las două fiice, pe Leuctra și Mantineea** (două cetăți grecești unde obținuse victorii).

● HANIBAL, vestitul general cartaginez, ca să nu cadă viu în mîinile romanilor, înainte de a înghiți otrava, spuse celor din jurul său: **Să scăpăm pe romani de spaima ce le-o pricinuiește un moșneag** (183 î.e.n.).

● **Și tu, fiule!** (Lat. «Tu quoque, fili!»), a strigat CEZAR (Caius Iulius Caesar) plin de amărăciune cînd a recunoscut printre conjurați pe Brutus, fiul său adoptiv (44 î.e.n.).

● Pe patul de moarte, în anul 14 e.n. împăratul roman AUGUST (Caius Iulius Caesar Octavianus Augustus) a adresat familiei și prietenilor cuvintele: **Prieteni, ce părere aveți, jucat-am bine comedia vieții? Dacă sînteți mulțumiți, aplaudați-mă!**

● Înainte de a se omorî, în urma detronării sale, împăratul roman NERO (Lucius Domitius Ahenobarbus Nero), care se considera un mare artist, a spus suspinînd: **Ce mare artist pierde lumea!** (68 e.n.).

● Cu multă seninătate, gînditorul umanist englez THOMAS MORUS, înainte de a primi lovitura de secure, fiind acuzat de înaltă trădare față de regele Henric al VIII-lea, și-a ridicat barba rostind celebrele cuvinte: **Ar fi păcat să fie tăiată ea, care n-a trădat niciodată pe nimeni** (1535).

● Marele gînditor și scriitor iluminist francez VOLTAIRE (Francois-Marie Arouet): **Lăsați-mă să mor în pace!** (1778).

● DENIS DIDEROT, scriitor și filozof francez: **Primul pas spre filozofie este necredința** (1784).

● Marele compozitor austriac W.A. MOZART: **Luați ultimele mele note și lăsați-mă să aud încă o dată farmecul și mîngîierea lor** (1791).

● În fața plutonului de execuție, mareșalul francez MICHEL NEY, văzînd că soldații ezită să tragă în el, a strigat: **De cînd soldații Franței refuză să execute ordinele comandanților? Soldați, drept în inimă!**(1815).

● Poetul german J.W. GOETHE (1832) a spus: **Licht, mehr Licht!** («Lumină, mai multă lumină»).

● Renumitul matematician BOSSUT zăcea pe patul de moarte înconjurat de membrii familiei și nu răspundea la nici o întrebare. În camera muribundului a intrat prietenul său, savantul Montpertu. Cînd i s-a explicat starea bolnavului a spus:

— Așteptați, o să vorbească îndată. Cît fac 12 la pătrat? îl întrebă în șoaptă pe Bossut.

— **144!** Au fost ultimele cuvinte ale matematicianului.

● Wilhem BUSCH, pe patul morții, mai găsi puterea să-și consoleze prietenii: — **Dragii mei,** spuse cunoscutul umorist, **sînt sigur că n-o să plîngeți atîta în urma mea cît v-am făcut eu să rîdeți!**

● Pe patul de moarte, filologul BOUHOURS șoptește: **Plec, sau mă duc! Și una și alta se spune, sau se spun!**

● Francis de CROISSET, simțindu-și sfîrșitul aproape, mărturisi: **Am și început să mă plictisesc.**

● În timp ce se afla pe patul morții medicul elvețian ALBRECHT VON HALLER și-a luat singur pulsul. Ultimele sale cuvinte au fost: **Artera bate... Bate încă... nu mai bate!**

● HEGEL căzuse la pat. Ultimele cuvinte ale muribundului, spun cei prezenți, ar fi fost următoarele: **Dintre toți elevii mei numai unul m-a înțeles — dar și acela m-a înțeles fals.**

● Într-o zi geroasă de februarie din 1804, se stingea din viață Immanuel KANT. Muribundul și-a plimbat ochii asupra camerei, apoi asupra celor prezenți. Abia șoptit el murmură: **E bine!** Descoperea oare Kant hotarul dintre viață și moarte sau era bilanțul unei vieți întregi?

● Era în toamna anului 1628. Francois de MALHERBE se afla pe patul de moarte. Muribundul ascultă absent pe duhovnicul său, care îi vorbea despre «plăcerile» vieții de dincolo de mormînt.

— Nu-mi vorbiți în acest fel despre viața veșnică, l-a întrerupt poetul. **Folosind un stil defectuos de exprimare și încercînd să mă convingeți în acest mod despre frumusețile vieții de apoi, ajung să renunț la moarte.**

● **Medicul DU MONLIN, fiind în agonie zise mai multor confrați care-l vegheau: Domnilor, las în urma mea trei medici celebri.**

Crezînd că vor fi numiți, medicii se apropiară de muribund pentru ai auzi cuvintele. Cu un ultim efort Du Monlin murmură: **Apa, gimnastica, dieta.**

● Aflat în primăvara anului 1744, la Twickenham, orășel la Sud Vest de Londra, Alexander POPE a căzut grav bolnav la pat. Autorul poemului **Essay on Man** avea o constituție plăpîndă. Starea sa era iremediabilă. Pope nu-și crea iluzii. Un medic, prieten al familiei, a încercat să-i insufle curaj:

— O serie de simptome vorbesc de vindecare!

— Eu însă, a răspuns poetul, **am să plec pe lumea cealaltă cu simptome cu tot.**

● RABELAIS căzuse grav bolnav la pat. Medicul care-l îngrijea vru să ceară și părerea altor specialiști. Aceștia întruniți de urgență, după ce l-au cercetat pe bolnav, își expuneau punctul de vedere cu glas șoptit.

Făcînd un efort, Rabelais a intervenit în discuție: **Domnilor, vă rog lăsați-mă să sfîrșesc de moarte naturală!**

● **Privesc ca pe o fericire faptul că mor înaintea ta** — a spus RACINE, sărutîndu-l pe prietenul său Boileau pentru ultima dată.

● În pragul morții, compozitorul RAMEAU a fost vizitat de preot. Văzîndu-l pe compozitor în comă, preotul începu să se roage cu ardoare, cîntînd totodată, un psalm. Mare-i fu stupoarea însă, cînd îl auzi pe muribund șoptindu-i: **Sfinția-ta, cum de puteți cînta atît de fals?**

● Pe patul de moarte, regretat de toți, TRAIAN căuta să-și încurajeze prietenii și soldații care plîngeau: **Am trăit destul, căci mor neînvins!**

Două întrebări fără răspuns

În arhitectura care se practica în secole de mult apuse, omul modern descoperă acum multe... ciudățenii, a căror tehnică sau semnificație știința actuală încearcă să le înțeleagă și să le explice.

● *În catedrala din Chârtres — monument arhitectonic al goticului timpuriu există o lespede rectangulară care este încadrată transversal între celelalte și care este de un alb strălucitor. Piatra este însemnată cu un vîrf de metal aurit care iese din dala de marmură. În fiecare an în ziua de 21 iunie, ziua solstițiului de vară, exact la ora 12 la amiază, o rază de soare luminează această piatră. Raza pătrunde printr-un spațiu special amenajat în vitraliul zis al Sf. Apollinaire. Acest fapt a fost sesizat ani de-a rîndul de generații întregi. Exactitudinea este atît de mare încît conduce la ideea că nu este întîmplătoare și că planurile catedralei au fost gîndite special pentru ca acest lucru să se întîmple. Dar, de ce?*

● *Menhirii sînt niște pietre înalte așezate de strămoșii noștri în anumite locuri. Este neîndoielnic că aceste pietre sînt așezate de mîna omului pentru că ele nu fac parte din peisajul geologic al locurilor unde se găsesc ci aparțin unor cariere de la sute de kilometri distanță. S-au căutat explicații. De ce au fost transportate și așezate într-un loc precis?*

LA CULES DE VII

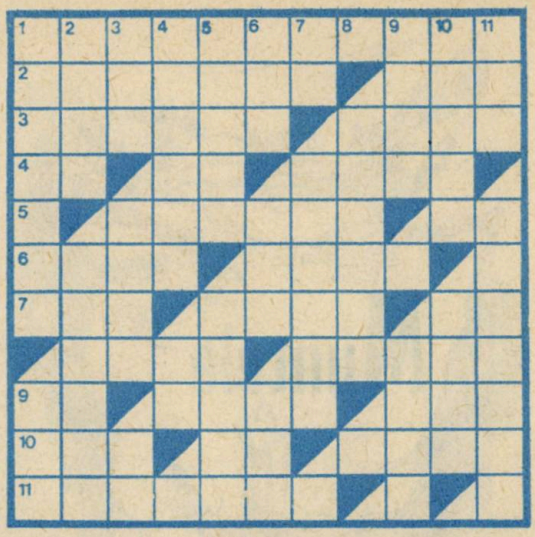

ORIZONTAL: 1) Cultivarea viței de vie. **2)** Fiica lui Icarios, primul cultivator al viței de vie, soție a lui Bachus, zeul vinului și mamă a lui Staphylos (în greceşte «strugure») ● Lac puțin adînc. **3)** Centru viticol în nordul Dobrogei ● La baza solului vulcanic favorabil culturilor de viță de vie. **4)** Ten! ● Gemene! ● Ciupercă dăunătoare a viței de vie. **5)** Varietate de struguri care au aroma unor fructe exotice ● Centimetru (abr.). **6)** La cules de vii! ● Nu-i aceeași! **7)** Specie de moluște gasteropode ● Mic port pescăresc în Danemarca ● Două vedre! **8)** Manifestare a considerației ● Soi de struguri de Cotnari. **9)** Barbu Luca ● Umplută cu dulcele must ● Atribuție. **10)** Stăpînul vînturilor din mitologia greacă ● Comun la Cotnari și Cotești! ● Soțul caprei (pl.). **11)** Strugure necopt foarte acru.

VERTICAL: 1) Podgorii de reputație mondială ca cele de Tîrnave, Drăgășani, Cotnari sau Murfatlar ● A consuma must. **2)** Stat în sud-vestul Asiei cu renumite podgorii, de unde se crede că ar fi originar soiul Siradzuli ● Specialist care se ocupă cu studiul produselor derivate ale viei și ale vinului. **3)** Sport cu ținta ● Din penelul acestui pictor au ieșit tablourile «Struguri de Dealul Mare» și «După culesul viei» ● Din lume. **4)** Curățenie ● Din loc! **5)** A scris «Vinul de viață lungă» ● Sprijină vița de vie (pl.). **6)** Singură ● Aspiră aroma buchetului de muscat sau tămîioasă ● Legătură. **7)** La cules! ● Varietate de struguri dulci și aromați. **8)** Butaș de viță de vie îngropat în pămînt. **9)** Autorul versurilor «Am să te iau cu mine, prin marile podgorii/ să rătăcim de mînă, pe deal, la Crăciunel...» ● Înconjurat de podgoriile de la Pîncota, Miniș, Păuliș și altele. **10)** Must din strugurii nezdrobiți ● Autorul fabulei «Vulpea și strugurii». **11)** Varietate de struguri ● Aurul obținut de renumite vinuri românești la concursurile internaționale, care au dus faima podgoriilor noastre (pl.).

Dicționar: ENA, ASAA.

O NOUĂ BAZĂ TURISTICĂ PENTRU TINERET

Frumoasa Bucovină rămîne aceeași zonă turistică și etnografică de mare interes pentru tinerii dornici să cunoască virtuțile acestui colț de țară înfloritoare, bogățiile și valorile ei spirituale și materiale. Iată că, începînd din această iarnă, la răscrucea drumurilor turistice ce duc de aici înspre Ardeal, Maramureș și pe Valea Bistriței, mai exact în orașul Cîmpulung Moldovenesc, în peisajul fantastic al rîului Moldova și poalele Obcinei Mici, a intrat în circuit o nouă și complexă bază turistică de agrement pentru tineret. Cei care vin aici — prin agențiile B.T.T. — beneficiază de confort sporit, asigurat de cazarea în camere de cîte două și trei locuri (în total, 150 locuri). O frumoasă cantină restaurant, dispunînd de 200 locuri la mese, precum și o terasă cu 150 locuri, oferă cadrul optim de servire a tinerilor turiști. Zona de agrement — fără a mai reaminti ambianța naturală în care este amplasat acest obiectiv — se compune, printre altele, dintr-un bazin olimpic de înot, cu vestiare și dușuri corespunzătoare, terenuri pentru practicarea jocurilor de tenis, volei, baschet. Tot aici își vor desfășura activitatea un cerc de turism montan și o grupă de salvamont.

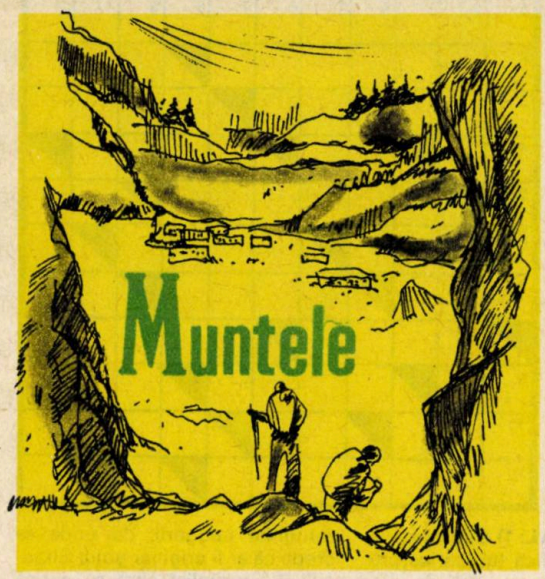

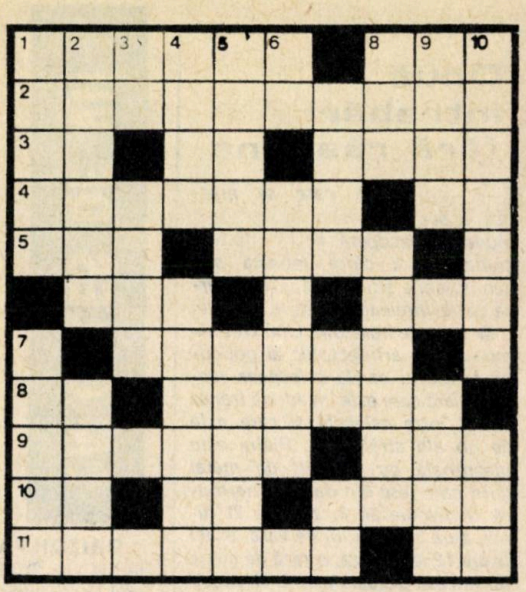

ORIZONTAL: **1)** Termen popular pentru culme îngustă situată la intersecția planurilor înclinate a unor versanți opuși ● Răsărit. **2)** Locuri de unde țîșnește, sub presiune, apa unui rîu subteran, specific zonelor carstice. **3)** Vas de pămînt ● Porțiunea mai coborîtă de pe linia unei culmi care permite trecerea de pe un versant pe celălalt ● Localitate în R.D.G. **4)** Zone de stînci așezate în neorînduială, dificil de străbătut ● Cămăși înflorate. **5)** Văzduh ● Personaj mitologic. **6)** Linia principală a cursului unei văi ● Masă lichidă care formează un rîu, un lac, o mare etc. (pl.). **7)** Rocă provenită din solidificarea magmei vulcanice, în general sub forma unor coloane prismatice. **8)** Stîncă izolată și ascuțită caracteristică zonelor abrupte ● Locuri pe cursul unui rîu unde malul este mai jos, apa puțin adîncă, permițînd trecerea dintr-o parte în alta. **9)** Emanații de bioxid de carbon care apar în faza de sfîrșit a activității vulcanice ● Acesta. **10)** La cota 23! ● Număr mic ● Vîrf în Munții Rodnei (2 280 m). **11)** Însoțește întotdeauna o hartă ● Constantin Fieraru.

VERTICAL: 1) Gol subteran rezultat în urma unei acțiuni dizolvante a apelor de infiltrație asupra unor roci carstificabile ● Mîl depus pe fundul apelor stătătoare, uneori cu proprietăți radioactive. **2)** Conformație a suprafeței solului constînd în munți, depresiuni etc. ● Loc pe un teren, corespunzător unei altitudini marcate pe o hartă **3)** Pusă la mijloc! ● Burete cu carne brună, grasă și foarte gustoasă. **4)** A face spume ● Forme de relief datorate unor puternice eroziuni de suprafață. **5)** Numai cîteodată ● Lac temporar, acumulat primăvara într-o depresiune carstică și a cărui apă se scurge treptat prin mai multe sorburi sau pîrîiașe. **6)** Zaharia Georgescu ● Forme de relief montan, cu aspect de arc, caracteristice zonelor calcaroase. **7)** Orășel în M. Britanie ● La intrarea în Lupeni! ● Și la ieșirea din Alba Iulia! **8)** Vine seara pe la gene ● Babele... în altă variantă (sing. masc.). **9)** Bloc de piatră izolat și voluminos ● Poet clujean (1886—1954) din versurile căruia notăm titlurile **Grădina, Parcul, Baia Mare** etc. **10)** Cuvînt care se referă la unele depozite marine formate din materialele aduse de fluvii de pe uscat ● Rocă cu aspect poros și duritate redusă apărută în urma răcirii cenușii vulcanilor.

Dicționar: LEER, EREB, MUSA, ELIE.

ASTA-I BUNĂ

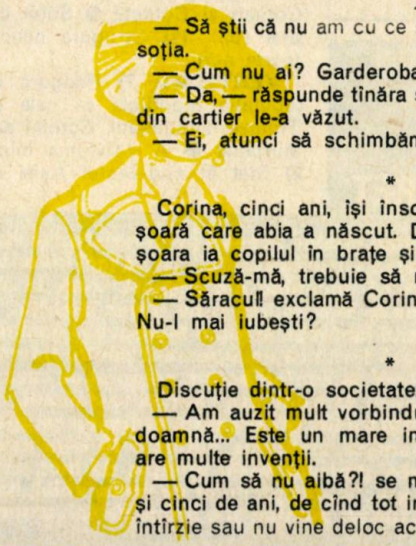

— Să știi că nu am cu ce să mă îmbrac! — spune soția.

— Cum nu ai? Garderoba ți-e plină de rochii!

— Da, — răspunde tînăra soție — dar toată lumea din cartier le-a văzut.

— Ei, atunci să schimbăm cartierul!

*

Corina, cinci ani, își însoțește mama la o verișoară care abia a născut. După un moment, verișoara ia copilul în brațe și spune:

— Scuză-mă, trebuie să mă duc să-l schimb!

— Săracul! exclamă Corina. De ce să-l schimbi? Nu-l mai iubești?

*

Discuție dintr-o societate:

— Am auzit mult vorbindu-se de soțul dumitale, doamnă... Este un mare inventator... se pare că are multe invenții.

— Cum să nu aibă?! se miră soția. De douăzeci și cinci de ani, de cînd tot inventează pretexte cînd întîrzie sau nu vine deloc acasă, are antrenament!...

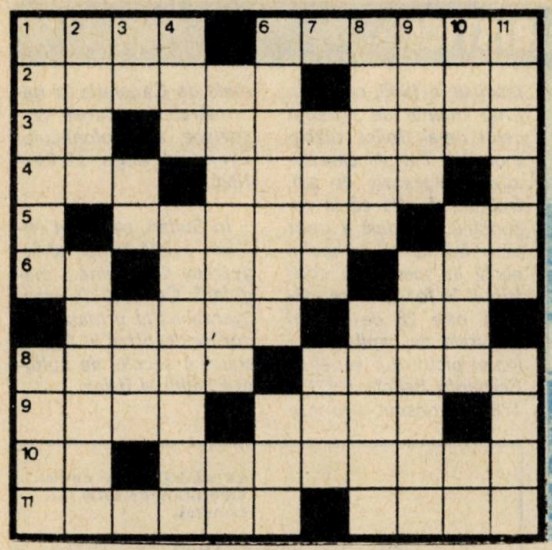

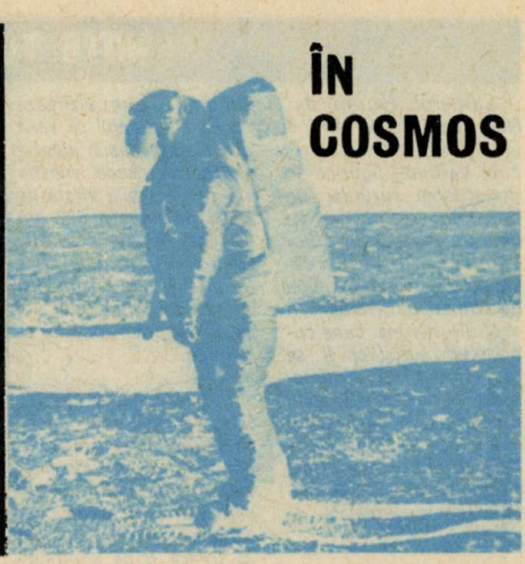

ORIZONTAL: **1)** Satelitul natural al Terrei ● Univers. **2)** Muza astronomiei ● Rotație. **3)** Neuns! ● Cerul cu stelele. **4)** Fiul lui Zeus și al Aeginei ● Metaforă pentru un norișor. **5)** Precipitație de... stele ● Vere! **6)** În aer! ● Tot o brînză ● Conifer. **7)** Supus al zeului Amon după... 2 000 de ani ● Fecior din Banat! **8)** Lectura magilor... în stele ● Masculinul de la... cometă! **9)** Locuitor din Țara de Sus ● Cînd apare luna (pl.). **10)** Curie! ● Cititor în stele cu bună știință! **11)** Constelația oglindită în... acvariu! ● Corp ceresc.

VERTICAL: **1)** De privit la lună și la stele ● Obiect... în spațiu! **2)** Car astral ● Radiație. **3)** Semilună! ● Cepe! ● Cîntec de leagăn! **4)** Măsoară cu lumina distanțele astrale ● În soare. **5)** Și iar în soare ● Notă siderală! **6)** Căderi spectaculoase în peisaje măreț ● A cunoaște. **7)** A despica ● Firmamentul stelelor. **8)** Împodobită cu stea (pl.) ● Timp fără soare. **9)** A scoate în relief ● Nava noastră cosmică. **10)** Trece prin rotația... Pămîntului ● Taurul (pl.) ● Inimă de poet! **11)** Planeta... căsătorită! ● «Cosmica» de față!

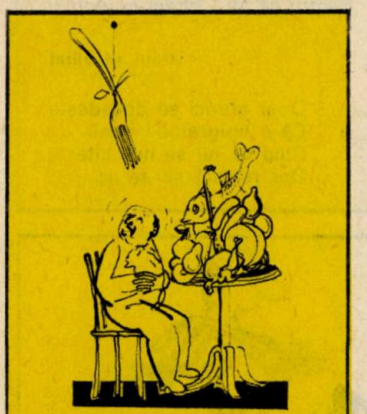

Desen de Fl. Creangă

strict autentic

1. «Un excelent jurnalist. Lucru pe deplin recunoscut. Lucrase la cele mai de seamă reviste. Și de la fiecare a fost dat afară» **(Saul Below)**

2. «Dar dacă mi-ar băga griș cu de-a sila pe gît, aș deveni cît se poate de violent» **(Aldous Huxley)**

3. «Privirea ei mă scălda în bunătate. Era ură curată» **(Romain Gary).**

4. «Studia dreptul, dar își petrecea o bună parte din vreme evitînd cu conștiinciozitate studiul» **(Thomas Wolfe).**

5. «Și la Cézanne, un tablou mare cu persoane care se scaldă arată ca un kilogram de mere pe o față de masă albă» **(Marcel Brion)**

6. «...într-un cuvînt, un cal cum foarte puțini bărbați se văd» **(Maurice Druon).**

7. «E o revelație, spunea vecinul meu, japonezul, cu un pronunțat accent belgian» **(Romain Gary).**

8. «Lui Hamlet i-a spus duhul tatălui său ce să facă, eu acționez fără instrucțiuni» **(Kurt Vonnegut jr.).**

9. «Calul mai ales m-a făcut fericit. Cu el aproape că am terminat șampania» **(Yves Berger).**

10. «...să aveți grijă de cobai, îl cheamă Zatopek dar răspunde și la numele de Rembrandt, nu-l lăsați să mănînce lame de ras» **(Dinis Machado).**

11. «Avocații se împart în tot felul de categorii, ceea ce se întîmplă dealtfel în orice altă meserie» **(Peter Chambers).**

12. «Greierii sînt prețuiți într-ale muzicii, dar melcii sînt lipsiți de voce» (Epictet),

Ileana Liman

NOTE TURISTICE

Cartierul Harlem din New York, deşi rămîne unul din cele mai cunoscute cartiere, figurînd în majoritatea tururilor de oraş, nu vrea să mai fie doar un ghetou al negrilor ignorat de turişti — a declarat directorul Camerei de comerţ din Harlem. În scopul unei mai bune cunoaşteri turiştilor li se pun la dispoziţie numeroase pliante şi fotografii precum şi o hartă detaliată a acestei zone. Noua hartă turistică este prima de acest gen după mai bine de o jumătate de veac.

Litoralul baltic al R.P. Polone cuprinde frumoasele staţiuni Sopot, Jurata, Ustka, Ustronie-Morskie, precum şi insula Woliu cu localitatea Miedzyzdroje. Particularitatea litoralului polonez este că în imediata apropiere a plajei se întind — neobişnuit — mari păduri de conifere, fapt rar întîlnit în lume.

Peştera Rai din R.P. Polonă este o rezervaţie carstică deosebit de interesantă, cu coridoare ce se întind pe 240 m şi cu încăperi unde stalactitele şi stalagmitele alcătuiesc construcţii de pagode ciudate. Peştera păstrează mostre de floră şi faună de acum 10 000 de ani.

Prezenţa porumbeilor la Veneţia a fost legiferată în 1204, considerîndu-se că gingaşele şi graţioasele păsări vor aduce un plus de frumuseţe oraşului. Dar de atunci s-au înmulţit aşa de mult, încît autorităţile au fost nevoite să limiteze şi să menţină constant numărul lor, dat fiind pericolul ce-l reprezintă existenţa unui număr prea mare de porumbei, pentru monumentele oraşului. Vor fi menţinuţi doar atîţia cît sînt necesari pentru a satisface curiozitatea turiştilor.

Turiştii care vizitează Atena au prilejul să vadă un celebru măslin plantat de Platon. Acest măslin are respectabila vîrstă de 2 500 de ani. La 322 km distanţă de Atena se află Olympia, situată la confluenţa rîurilor Cladeos şi Alfeus. În antichitate, aici se desfăşurau Jocurile olimpice.

În Cipru există o localitate, Paphos, unde legenda spune că s-ar fi născut, din spuma mării, Afrodita, zeiţa frumuseţii. Turiştii care vizitează această pitorească aşezare, nu uită să treacă şi pe la străvechiul templu ridicat în cinstea Afroditei.

La Tassili şi Ajjer, în Sahara centrală, se află cel mai bogat «muzeu» în aer liber din lume. Se găsesc acolo sute de desene, vechi de cîteva mii de ani, executate de oamenii preistorici, pe stîncile unui masiv muntos. Ele reprezintă fie oameni îmbrăcaţi, într-un fel de costume ce amintesc pe cele ale cosmonauţilor contemporani, fie animale de mult dispărute sau scene de vînătoare.

Unul din cele mai plăcute locuri de excursie din R.D. Germană este Spreewald, pădurea rîului Spree, din apropiere de Berlin, care ocupă o suprafaţă de 20 000 ha. 300 pîrîuri cristaline traversează din toate părţile această pădure pentru a se vărsa, în cele din urmă, în rîul Spree.

Strabon, unul dintre primii geografi ai antichităţii, a lăsat posterităţii o amplă, dar naivă, descriere a pămîntului. Lucrarea cuprinde 17 volume.

Varşovia a fost cel puţin de două ori în istorie aproape total distrusă. O dată de către suedezi (1656—1657), şi a doua oară de către armatele fasciste în 1945, cu puţin timp înainte de sfîrşitul celui de-al doilea război mondial. Turiştii care vizitează Varşovia de azi, trebuie să ştie că la reconstrucţia fidelă a unor părţi întregi ale oraşului vechi în special au contribuit în foarte mare măsură cele 22 de lucrări inspirate de capitala Poloniei pictorului veneţian Bernardo Bellotto (1721—1780) cunoscut sub numele de Canaletto şi nenumăratele acuarele varşoviene ale polonezului Zygmund Vogel (1764—1826).

În Sudan, pe malul Nilului, există tribul «Magyarab» de origine... maghiară. Cei 7000 de «magyarabi» sînt urmaşii ungurilor deportaţi în Africa, acum 4 secole, de sultanul Selim al II-lea.

EPIGRAME

La sărbătorirea unuia care pretinde totul la... concret

Cînd i-au cîntat «Mulţi ani trăiască»
A replicat numaidecît
C-o mină cel puţin firească:
«Mulţi ani», desigur, însă... cît?

Unui casier...

Ciupeai din mărunţiş la fiecare
Şi parte ai avut de-o condamnare!
Deci, ai văzut ce mult contează gestul
...Şi restul!

Unuia care se îmbracă numai din «pachet»...

Dorind să pară mai cochet
Se-mbracă numai din «pachet»
Şi după cum se asortează
Găseşti că se... împachetează!

Unuia care «tapează»!

Tu fumezi ţigări «străine»
(De la altul, de la mine...).
Procedeul nu e drept
Pentru că ne... «tragi în piept»!

Unui adevărat epigramist

Doar atunci se dovedeşte
Că o epigramă-i bună
Cînd ea nu se mai citeşte
Dar rezistă să se spună!

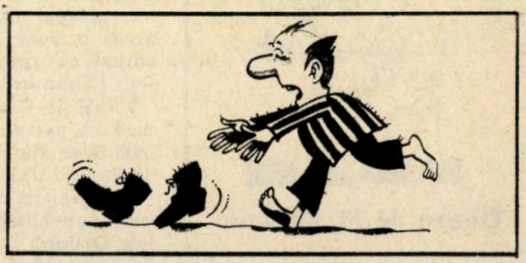

CU

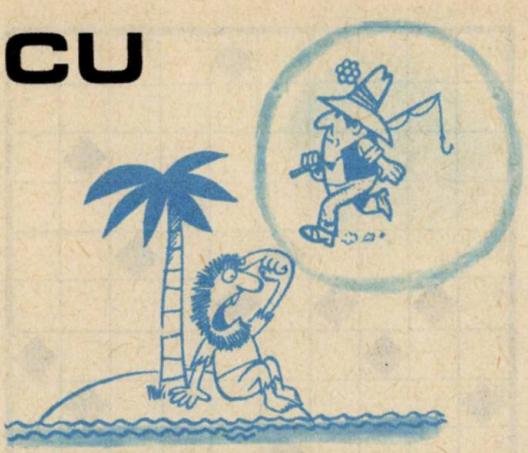

UNDIȚA

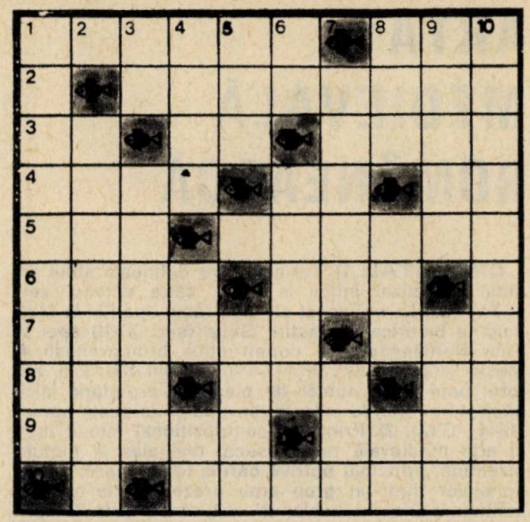

ORIZONTAL: 1) Pești cu corpul ca de șarpe ● Servește la un borș pescăresc! **2)** Vase maritime de pescuit la adîncime de 50—100 m. **3)** În Carpați! ● Metru cub (abr.) ● Floarea ochilor. **4)** Răzbunarea peștilor (pl.) ● În aspic ● Petrescu Cornel. **5)** Pește ● Nume feminin. **6)** Moral ● Fluviu în Peru. **7)** A lansa... lanseta ● Cap în sud-estul Spaniei, la M. Mediterană. **8)** Brateș, Călăraș sau Greaca — renumite pentru bogăția lor în pește (sing.) ● Hormon corticosuprarenal ● La undiță! **9)** Pește răpitor de apă dulce (pl.). ● Împrejmuire de nuiele sau de stuf, făcută într-o apă curgătoare pentru a prinde și a păstra peștele viu. **10)** Pește de mare din familia scrumbiilor, care trăiește pe lîngă coastele de vest și de sud ale Europei (pl.).

VERTICAL: 1) Somn. **2)** Pești din apele repezi de munte. **3)** Pete! ● Cel mai lacom pește răpitor de la noi. **4)** Undița și cîrligele (fig.) ● La Ocnița! ● Pește! **5)** Crustaceu ● Cui pentru potcovit. **6)** În rîuri ● Nadă care se aruncă în apă înainte de a introduce undița. **7)** Pește din apele de munte ● Pește oceanic. **8)** Spațiu în care se găsește constelația «Peștii» ● Pește de apă dulce stătătoare, cu solzii mici ● Cap de beldiță. **9)** Organ exterior al peștilor, servind ca regulator al mișcărilor (pl.) ● Insula de corali. **10)** Nave de pescuit.

Dicționar: PST, ENI, NAO, ADC.

PESCUITUL de Raoul Dufy

Raoul Dufy este un cunoscut pictor francez născut la Havre (1877—1953), unul din principalii reprezentanți ai fovismului. Dragostea sa pentru pictură nu-l împiedică să fie modest în fața propriilor tablouri: «Și tot degeaba, spune el, nu vă dărui decît o părticică din bucuria mea lăuntrică».

ARTA MEDIEVALĂ ROMÂNEASCĂ

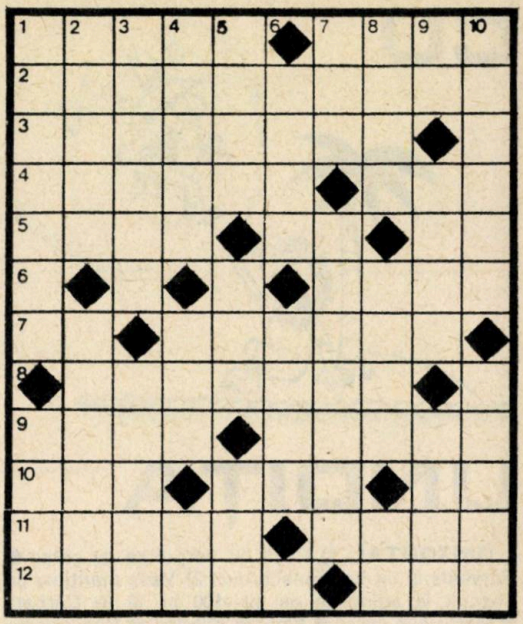

ORIZONTAL: 1) Termen care definește stilul artistic cristalizat inițial în Italia, către sfîrșitul sec. al XVI-lea. La noi acest stil și-a făcut apariția în Moldova la biserica mănăstirii Golia (sec. XVII) apoi în Țara Românească în construcțiile brîncovenești ● Meșter argintar din Sibiu, originar din Slovacia, autorul unui mare număr de piese de argintărie laică păstrate în diferite colecții din țară și de peste hotare (1644—1713). **2)** Principiu compozițional folosit mult în arta medievală românească, mai ales în pictura bizantină, principiu potrivit căruia toate capetele personajelor dintr-un grup erau prezentate la aceeași înălțime indiferent de planuri, atitudine și talie. **3)** Mantie amplă care se purta peste chiton, prinsă cu o agrafă pe piept, caracteristică lumii bizantine și care apare frecvent în pictura murală din țările române din sec. XIV—XVIII. **4)** Mineral care, datorită culorii sale albastru închis a fost folosit ca pigment pentru pictură, în special pentru frescă. La noi a fost folosit mai ales în picturile murale (biserica domnească din Curtea de Argeș, Humor, Moldovița) ● Multă vreme s-a considerat că acest mineral a fost o exclusivitate a picturilor de la Voronet, azi cunoscîndu-se faptul că în condiții de umiditate prelungită își schimbă culoarea din albastru în verde. **5)** Prenume de fată ● Primele noțiuni ● În sală! **6)** Animale... hazlii: **7)** Posed ● **...casetat,** tip de plafon alcătuit din panouri pătrate sau dreptunghiulare, confecționate din scînduri și decorate cu picturi inspirate din teme de vînătoare sau mitologice, plafon care a intrat în tradiția noastră mai ales în sec. XVII (pl.). **7)** Motive ornamentale rezultate din racordarea față de un ax de simetrie a mai multor arcuri de cerc formînd un unghi, folosite mai ales în arhitectura gotică transilvăneană. **9)** Localitate în U.R.S.S. ● Formă de ceramică grecească descoperită în necropolele Histria și Tomis. **10)** Riu în U.R.S.S. ● Popor străvechi ● Un număr mai mic! **11)** Construcție piramidală din piatră sau din lemn, care încununează un turn. Este o caracteristică a artei gotice și la noi se găsește îndeosebi într-o serie de edificii din Transilvania ● Material folosit în pictură. **12)... Albe** sat în jud. Hunedoara, unde a fost descoperită o necropolă dacică situată pe mai multe terase artificiale ● Munte în Togo.

VERTICAL: 1) Cetate lîngă Oradea menționată în izvoare ca aparținînd voievodului Menumorut care a rezistat aici 13 zile asediului maghiar (sfîrșitul sec. X). Este o fortificație cu valuri de pămînt și înconjurată cu șanțuri pline cu apă. Sistemul defensiv este completat cu un mic baston circular numit **cetatea fetelor** ● Compozitor german. **2)** Straturi orizontale din construcția zidurilor des folosite în arhitectura de tradiție bizantină (biserica domnească din Curtea de Argeș, biserica domnească din Caracal etc.) ● Autorul legendar al bisericii episcopale din Curtea de Argeș pe care tradiția noastră ni-l prezintă ca pe un om din popor, amintirea sa fiind păstrată și de fîntîna care-i poartă numele. **3)** Oraș roman în Dacia identificat pe teritoriul satului Reșca (jud. Olt), inițial așezare getodacă cu numele de **Malva** ● Mulură de profil concav în sfert de cerc, frecvent folosită în compoziția unei cornișe, a unui soclu sau a unei baze de coloană. **4)** A face cu ou și cu oțet ● Mulură convexă cu profil semicircular, utilizată în arhitectonica romanică, la decorarea arhivoltelor și în cea gotică la formarea nervurilor ● Șase jumate! **5)** A citi din cronici ● Fortificație simplă a unei cetăți constînd dintr-o ridicătură continuă ● Vechi popor european. **6)** Leliță (reg.) ● **...Stejarului,** sat în jud. Maramureș unde se află un edificiu din lemn, unul dintre puținele monumente maramureșene care a scăpat incendierilor provocate de tătari în 1717 (neart.). **7)** Măsură chineză, pentru cereale ● Comună în jud. Argeș, unde se află o biserică de mici proporții datînd din sec. XV, important exemplu de artă veche românească. **8)** În centru la Malnaș! ● Revărsare mare de apă ● Notă muzicală. **9)** Nicolae Ionescu ● ...domnească, denumire folosită în mod curent în Țara Românească și în Moldova pentru a indica o locuință voievodală (pl.) ● Verigă. **10)** Element decorativ constînd dintr-o bandă ondulată care sugerează o fișie de nori apărut în sculptura romanică și pictura gotică preluat și de pictura ortodoxă din Moldova ● Spațiu deschis, înconjurat uneori de coloane, situat la intrarea unei bazilici.

Dicționar: ONAR, ROV, ALU, ORFF, FITA, HAO.

TURISM ȘI... ALTE AMĂNUNTE!

Turiștii care vin la Roma se străduiesc ca în cîteva zile să parcurgă întreaga istorie bimilenară a orașului etern. Dar turistul nu se poate lipsi de un ghid cunoscător al mai multor limbi străine. Or, cum în lunile cu mare afluență de turiști, numărul ghizilor s-a dovedit a fi insuficient, în ajutorul lor a venit tehnica. În cele mai mari catedrale din Roma au fost instalate automate cu benzi de magnetofon. Este suficient ca turistul să introducă o monedă de 50 de lire, să aleagă pe scală limba care-i convine pentru ca ghidul mecanic să-i relateze amabil istoria catedralei respective. Iar pentru o sumă dublă automatul îi comunică și mai multe amănunte.

Un cîntec de PACE

ORIZONTAL: 1) În contextul generației enesciene, se cuvine a-l cita și pe acest compozitor, creator al atîtor cîntece, imnuri și poeme cu accentuat spirit antirăzboinic. Dintre acestea amintim: «Pace vrem și cer curat» și «Sub al păcii stindard». 2) Grupare biologică (pl.) ● Sau ● În teorie! 3) Autorul aranjamentului muzical pentru grup folk intitulat «Colindul păcii». 4) Creatorul operei «Pacea» după Aristofan (Aurel) ● Orășel în Pakistan. 5) Jgheab prin care curge apa pentru a pune în mișcare roata morii. 6) Acesta ● A acorda considerație, stimă. 7) Diminutiv masculin ● Mijloc de sprijinire. 8) Olah Tiberiu ● Populație nomadă stabilită în sec. VIII î.e.n. în stepele nord-pontice (sing.) ● Produs avicol. 9) «Noi sîntem Puterea mare,/ Hai la luptă, deci, popoare!/ Pentru pace și dreptate,/ Pentru viață-n libertate!» (sing.) ● Andreescu Luca. 10) Poet român contemporan care a scris poezia «Zbor de hulubi» ● Deși e mic ne redă zilnic imagini din lupta poporului nostru și a altor popoare pentru pace. 11) Tînăr și apreciat compozitor român, autorul cîntecului «Vrem pace pe pămînt».

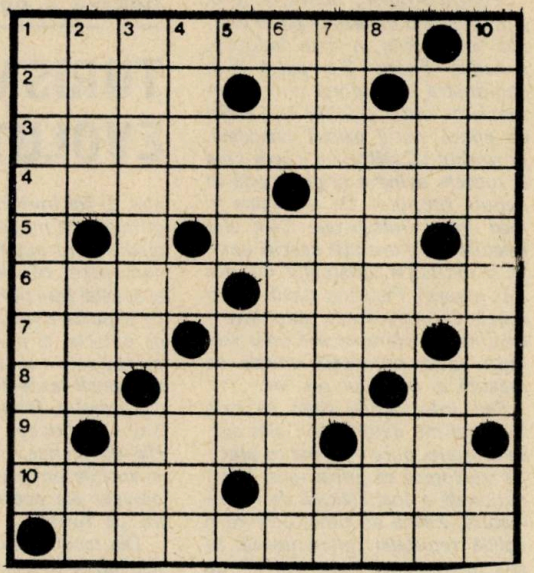

VERTICAL: 1) Din creația acestui compozitor contemporan desprindem melodiile «O viață avem ca oameni» și «O zi de-ar fi al meu Pămîntul». 2) Formă populară pentru «acest» ● Localități rurale care participă activ la marile mitinguri și marșuri ale păcii (sing.) ● Televiziunea pe scurt. 3) Îi aparține compoziția simfonică «Pe o plajă japoneză» ● Localitate în sudul Norvegiei. 4) Orășel în Italia ● Direcție. 5) Monedă divizionară română de aramă ● Uzinele chimice române (abr.). 6) Bărbat ● Din creația acestui compozitor amintim corul mixt și pian pe versuri de Teodor Balș intitulat «Cîntec de pace». 7) Încreștit ● La fel. 8) Nobila idee de pace care sălășluiește în inima poporului român a fost preluată și de acest binecunoscut compozitor, care a dat tulburătoarei tematici tălmăciri măiestre ● Resort. 9) Ecou poetic ● Îi aparține un poem coregrafic tematic. 10) Autorul unei poezii recente, intitulată «Ce luminoasă pace» ● La antene!

Dicționar: POOR, SCOC, HAST, VAA, RERO, AES.

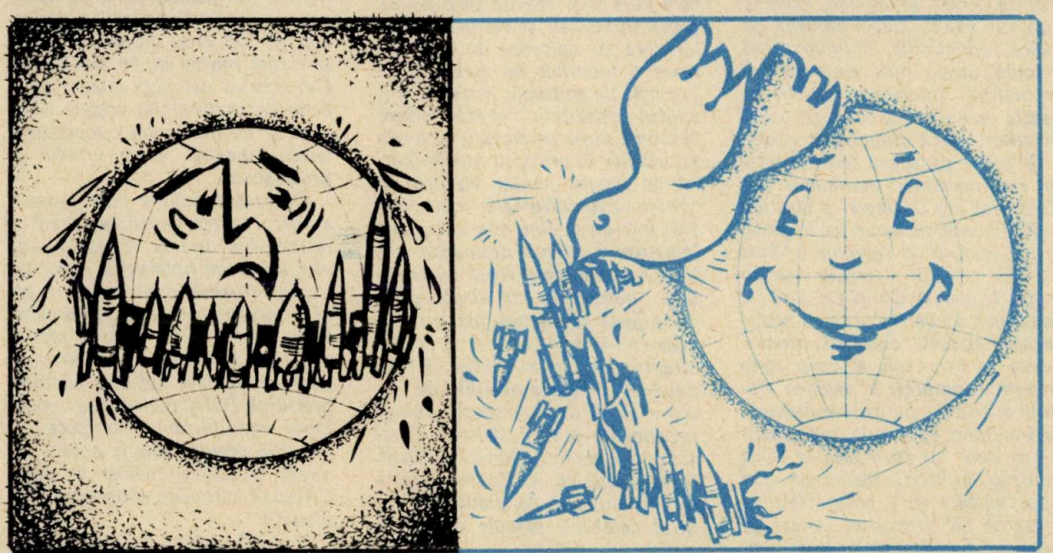

Despre o conexiune

TURISM-EVOLUȚIE

Pentru drumețul obosit, orice loc e potrivit, e o ipoteză ce părea valabilă în epocile în care industria turistică lipsea. S-a putut însă demonstra cu ajutorul unor argumente de ordin științific că o astfel de epocă nu a existat niciodată, proverbul «Călătorului îi șade bine la motel» avînd o origine certă în negura timpului. De aici apare în mod firesc întrebarea: Care sînt relațiile între evoluția speciei umane și industria turismului, dar mai ales invers? Pentru a stabili precis aceste conexiuni vom porni investigațiile din clarobscurul unor vremuri, cînd principala unitate de măsură a timpului era era.

Din informațiile certe pe care le posedăm, datorită mai ales surselor orale, putem afirma cu precizie geologică că prima rețea internațională a fost ridicată de Mama Natură. Firma de construcții cu o solidă reputație internațională ce și-a concentrat toate forțele de care dispunea, încreținд, cu nu prea mare grabă, un întreg sistem de lanțuri muntoase cu toate dotările aferente. La tot pasul puteai întîlni încă de pe atunci rezultatele acestui efort megalitic. grote mari, mici, mijlocii, grote cu sau fără ape curgătoare, peșteri cu iluminare prin hornuri și aerisite în același mod, între aceste obiective fiind date în exploatare o rețea de coridoare necesare bunului mers al treburilor. Totul era bine și frumos și gata de inaugurare cînd s-a constatat o lipsă: nu apăruseră încă oamenii care urmau să beneficieze de ele. Deci, dîndu-și seama că a uitat, ca orice constructor care se respectă, să se ocupe de om, Mama Natură a pornit cu sîrg în noua ei muncă, omițînd însă, din cauza grabei probabil, să indice toponimiile munților și să execute unele mici amenajări și decorațiuni interioare, sarcina aceasta revenind, ca de obicei beneficiarilor, adică strămoșilor noștri.

Și astfel pe scena terestră intră un nou personaj: hominidul. Nefiind încă om pe deplin și deci neputînd beneficia de un loc în grotă, el s-a instalat în refugiile întîlnite la tot pasul pe crengile marilor arbori tropicali. Conștient încă de pe atunci, de pericolul care-l reprezentau spațiile deschise, pentru calota sa craniană, el nu-și agita frenetic membrele în vederea vreunui autostop, nu folosea mamuții de transport în comun, mulțumindu-se doar cu ce îi pica în mînă (scuzați, în labă). Resimțind acut lipsa hărților și a prospectelor el încearcă să descopere uneori pe propria-i blană, viața și legile jungle. Și tot învățînd el cu mare sîrguință, nici nu și-a dat bine seama cînd a ajuns australopitec. Se poate demonstra că elementul de bază al acestei tranziții a fost aptitudinea de a purta obiecte. Și nu orice fel de obiecte, ci numai acelea corespunzătoare necesităților de turism ale epocii respective. Plini de emoție, sperăm, fabricanții de rucsace, bidoane, bricege vor găsi în coșurile de frunze, în pepenii scobiți, în vechile lame de silex, adevăratele brevete ale acestor atîtea obiecte de uz turistic.

Din reconstituirile făcute cu fosilele găsite putem conchide că strămoșul nostru citat anterior era un personaj robust cu fălci și mușchi puternici, dotat cu o vedere stereoscopică care îi dădea perspectiva spațiului. Și tocmai din această deschidere spațială se presupune că a apărut și gustul pentru turism. Nu puteau trece neobservate contribuțiile de natură practică și teoretică aduse la ridicarea pe o treaptă superioară a serviciilor turistice și mai ales la definirea rațiunilor legate de turismul organizat. În epoca lui își fac apariția pentru prima oară campingurile organizate, urmele acestor tabere: oase, silexuri, răzuitoare, rămînînd intacte și așteptînd cu cumințenie descoperirea lor. Acest obicei de a lăsa urme pe unde a trecut se pare că a curs prin veacuri pînă la noi, transmițîndu-se și contemporanilor care au obiceiuri de transformare a locurilor de agrement în expoziții de ambalaje. Poate au și ei simțul posterității. Tot acest arhaic personaj pune pe picioare și moda excursiilor în grup, cu număr limitat de locuri, pentru vizitarea și consumarea diverselor obiective, deci într-un cuvînt, apar excursiile tematice și uneori dramatice. Un singur cusur avea acest australopitec: nefiind perfect adaptat poziției bipede se deplasa foarte încet, ceea ce l-a și împiedicat să ajungă strămoșul direct al omului, el fiind devansat în cursa evoluției de Homo erectus în care specia umană recunoaște primul strămoș direct și implicit și primul turist conștient. El se ocupa cu vînătoarea, pescuitul și culesul de plante, fără a intui celebrele plăcuțe de avertizare: «Rezervație naturală», «Ocrotiți vînatul», «Turiști, ocrotiți natura».

Era o epocă în care natura îi ocrotea pe turiștii ei. Avînd traiul deci asigurat, istețul erectus a început să organizeze viața turistică. Apar deci satele, temporare de vacanță, în care se inaugurează primele cantine restaurant și primele parcuri de distracții. Hrana fiind împărțită încă de pe atunci membrilor grupului pe bază de cartelă, distracțiile începeau odată cu procurarea cartelelor. Nu se făceau cozi la procurarea cartelelor, sistemul de distribuție fiind foarte simplu, se folosea bîta. Adică cine dădea primul, dădea peste porția cea mai mare. Cît despre parcurile de distracții problema principală era îl nimeresc sau mă nimerește, bineînțeles acest lucru referindu-se la contactele cu mamiferele epocii respective. Se pare că odată cu aceste relații sociale apar noi mijloace de transmitere a informațiilor, referitoare la obiectele și obiectivele lumii înconjurătoare, o largă răspîndire cunoscînd sistemul verbal cu toate erorile, amplificările și denaturările datorate inevitabil vocabularului redus. Și totuși această epocă e caracterizată prin apariția unui nou tip de călătorie turistică: migrația.

Aceasta a determinat și o cunoaștere sumară și primară a pămîntului. Dar evoluția nu iartă și nici Homo erectus nu a fost iertat el devenind Homo sapiens. Și de aici încolo să vedeți ce schimbări, nu se mai înțelegea om cu persoană. Ba era glaciațiune și se retrăgeau în hotelurile amintite anterior. Dar ele nu erau corespunzătoare și a fost nevoie să fie amenajate. Din această perioadă datează celebrele decorațiuni din peștera Altamira și nu mai puțin cunoscutele Grota albastră, Grota ursului și grote scuar.

Ce mai, condițiile fiind propice a apărut prima diviziune umană a turismului, unii au rămas în peșteri, devenind hotelieri și exponate pentru muzeele contemporane, alții au devenit turiști, începînd plimbarea prin diferite epoci, a pietrei șlefuite, a fierului, a bronzului, pînă au epuizat definitiv comuna primitivă. Puteți realiza deci importanța manifestărilor turistice în evoluția omului care o putem rezuma în cîteva cuvinte în final: Circulați, circulați, astfel o să progresați!

Claudiu Georgescu

UMOR

Drumuri forestiere

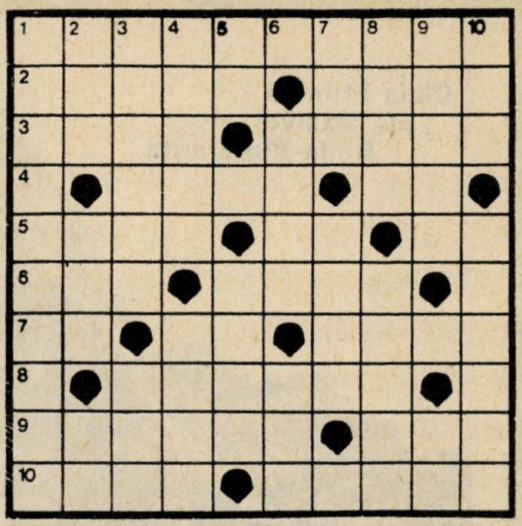

ORIZONTAL: 1) Stau la baza telefericului. **2)** În patria lui Creangă, bazin bogat în căi forestiere ● ...ce duc la ... Tg. Neamț și Fălticeni (sing.). **3)** Se ia la dus și-ntors (pl.) ● Alt bazin la sud de Tg. Jiu. **4)** Ar fi la înălțime, dar este mai modest; un pom sau o pădure (pl.) ● O apă curgătoare la mare depărtare (în vest.). **5)** Se transporta odată pe miile de plute ● De la Jariștea! ● Un alt bazin moldav cu variat peisaj. **6)** Prin codri de foioase, ce frumos miroase ● Unul din cele mai luminoase lacuri de acumulare din țara noastră, o deosebită atracție turistică (Munții Sebeșului). **7)** Iezer asanat! ● Nouă sute ● În context cu... Haciaturian. **8)** Pe traseele înguste duce la bușteni. **9)** A livrat neîncetat utilaj forestier ● Pădure în limbaj... economic. **10)** În bazinul Trotușului, punct cu cherestea ● Materie primă... la un covor.

VERTICAL: 1) O cabană cu semn de marcaj. **2)** Defileu în Alger ● Un dar al pădurii ● Egal o doime! **3)** Adevărații turiști știu s-o prețuiască (pl.). ● 500 arab. **4)** Repere dendrologice ● Triadă hidrologică cu noi artere rutiere. **5)** Căi nesfîrșite! ● Puhoi de oameni (reg.). **6)** Masiv păduros din ocoalele silvice Ploiești și Moreni pus în valoare de noi trasee, necesare exploatărilor petrolifere ● Dă viață doinei. **7)** Punct turistic în Țara lalelelor — ...și altul în Bacău (Ocolul silvic Tg. Ocna). **8)** E etalată și în unele lucrări de viaducte și de poduri ● Și încă o dată o specie de pom. **9)** Rezervație forestieră din nordul țării ● Cub teșit! **10)** Localitate în Camerun ● Un ultim popas la Poiana Țapului.

Dicționar: UZU, TSA, OMET, LOO, ESU.

Costel Cernat

PONTURI

O originală pedeapsă judiciară a fost dată cu cîțiva ani în urmă în Anglia. Un pasionat al fotbalului a fost arestat pe stadion în clipa în care își exprima indignarea la deciziile arbitrului. În procesul-verbal se arăta că inculpatul a folosit expresii «tari» și triviale. Judecătorul a dat inculpatului o condamnare fără precedent, extrem de originală și de practică: timp de un an de zile vinovatul a fost obligat să se prezinte, în fiecare sîmbătă, la orele 17, (în această zi și la această oră, începînd în Anglia meciurile de fotbal), la comisariatul de poliție, unde era reținut pentru două ore — cam cît durează un meci. Dacă nu se prezenta la comisariat, la ora și în ziua stabilite, ar fi fost foarte grav pedepsit ca abătîndu-se de la hotărîrea judecătorească.

*

Într-un grup de alpiniști care a escaladat piscul Elms din munții Caucaz s-a aflat și Ciodka Solihanov, în vîrstă de... 114 ani. «Tineretul din ziua de azi ar dori să poată ajunge cu telefericul — a spus el — dar din fericire mai există munți unde trebuie să mergi pe jos. Tatăl meu ar mai fi trăit mulți ani, căci obișnuia să meargă pe jos. Dar el a murit destul de tînăr, fiind lovit de un cal». Trebuie să menționăm că tatăl lui Solihanov avea... 90 de ani cînd a murit...

*

O scrisoare neașteptată a trimis poliției pariziene, Philippe Pineau, în vîrstă de 78 de ani: «Vă rog să binevoiți a ancheta cazul cîinelui meu care, de doi ani, îmi aduce zilnic ziarul «Le Monde», deoarece eu nu știu de unde și-l procură! Doresc să plătesc păgubașului contravaloarea tuturor ziarelor primite...

Claia Strîmbă
din Masivul
Buila-Vînturarița

VÎNTURARIȚA

Pasionații de drumeții montane știu cu siguranță unde se află vîrful Vînturarița. Pentru frumusețea sălbatică și interesul de care se bucură în rîndul tinerilor vîlceni această minunată zonă a masivului Buila — Vînturarița din Munții Căpățînii, cercul de turism alpin al Agenției BTT Vîlcea a adoptat această denumire pentru sine. Expedițiile făcute în această frumoasă zonă, aflată «în drumul» Horezului, au dus la lărgirea cercului de la 12 membri, la înființare, în februarie 1980, la peste 50, cît numără azi. Membrii cercului, a căror pasiune nu se dezminte, întreprind acțiuni proprii, dar și o intensă muncă de popularizare a frumuseților din zonă în rîndul tinerilor din marile unități economice și instituții vîlcene, contribuind astfel la practicarea organizată a turismului montan. Drumețiile în Munții Căpățînii, Lotrului, Parîng, Retezat, Godeanu, Cernei, Coziei, Făgărașului urmează cu regularitate nu mai puțin de 30 de trasee, printre care unele sînt utilizate cu precădere pentru alpinism.

Cu prilejul acestora sînt organizate activități de re-marcare a unor trasee, de destășurare a concursurilor de orientare turistică, de protecție a naturii, de practicare a alpinismului și sporturilor de iarnă. Sînt cunoscute în acest sens acțiunile de curățire a rezervației naționale din masivul Cozia, de refacere a traseelor turistice și a unor refugii din zonele munților Căpățînii și Coziei, expediția din luna august 1981 în Munții Tatra din Cehoslovacia, participările cu bune rezultate la concursurile de orientare turistică locale, județene și republicane etc. Pe lîngă toate acestea, membrii cercului «Vînturarița» au realizat și au prezentat seturi interesante de diapozitive și fotografii prezentate în cadrul organizațiilor U.T.C. din întreprinderi, școli și instituții, de la orașe și sate, expoziții organizate la sediul agenției sau la cercurile de turism din județ. Dornici de cunoaștere și lărgirea contactelor cu cît mai mulți tineri iubitori de frumos, membrii cercului «Vînturarița», poartă corespondență, participă la schimburi de experiență, cu alte cercuri similare, de fotografii, insigne, fanioane etc. cu toți doritorii din țară. La Blocul tineretului, din Strada 30 Decembrie din Rm. Vîlcea, poșta aduce frecvent mesajul tinerilor de pretutindeni. Este mesajul iubitorilor de frumuseți naturale, de promotori ai turismului montan pentru tineret, ai ideilor și sentimentelor patriotismului fierbinte.

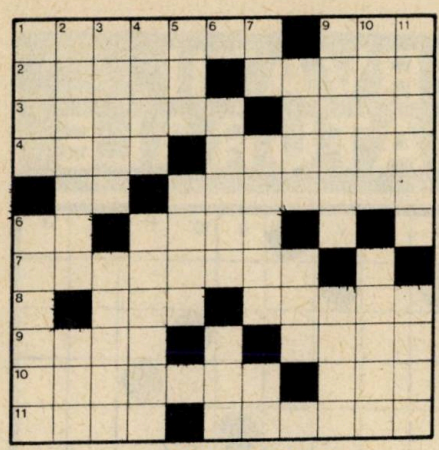

TARE ...

ORIZONTAL: 1) Tare ● Colorat tare. **2)** Dă tărie colectivului ● Tari, ieşind în evidenţă. **3)** Tari în vorbe ● Tare... sus. **4)** Mai mult decît un punct de vedere ● A pleca tare. **5)** Gol, gol! ● Tare, decis. **6)** Numai unu şi unul! ● Casă de oaspeţi. **7)** Tare. **8)** Voinţă, după fuga sunetelor tari! ● Tare. **9)** Tare rău ● **Om tare, cu inimă mare. 10)** Tare... de cap ● Prieten franţuzit. **11)** Tare între vii ● Cu tare!

VERTICAL: 1) Tari ● Moale, slabă... **2)** Tare şi cu forţă ● Dat de toţi pereţii. **3)** Împletitură explozivă ● Instrument de tras... odinioară. **4)** Înmuietorul de inimi! ● **Tare, puternic. 5)** Tărie ● **Slăbiciune ascunsă 6)** Stăpînul inimii, urcat pe soclu (pl.) ● Învechit şi... scurtat! **7)** În... trecut! ● Vremea noastră! ● Cu el sînt lei! **8)** Limbă tare şi ascuţită ● Mijloace fixe sau mobile. **9)** Tare de urechi! ● Amestecul celor tari! **10)** Înmoaie feţele duducilor — Tărie simţită... cu vîrful limbii. **11)** Pierdute, cînd slăbeşte memoria ● Ecou într-o ureche.

Cu tîlc

● *Avînd chef să rîdă puţin, zburdalnicul şoricel atrase în joc o pisicuţă pînă aproape de un mic refugiu în care dispăru la timp... Din păcate glumeţul rozător intrase într-o cursă de prins şoareci!*

● *Din prea multă iubire un cîine şi o pisicuţă se logodiră pe ascuns dar pînă la urmă s-au despărţit dintr-o flagrantă... «nepotrivire de caracter»*

● *O veveriţă mereu veselă începu să plîngă văzînd că pînă la urmă o prinsese... rîsul!*

● *Un gîndac de bucătărie, dornic de o rapidă emancipare, trecu voios pragul în sufragerie unde pe loc fu «devorat» de un amărît de... aspirator.*

Titel Canache

ORIZONTAL: 1) Chip de piatră sau... piatră cu chip ● Piatră care cade din cer. **2)** Declanşatoare a unei ploi cu pietre. **3)** Pretext pentru **tare ca piatra...** ● ...la masa de revelion! **4)** Netedă ● O mie şi o sută ● Sfîrşit de idilă! **5)** Trasă la temă cu... praştia ● Alt chip de piatră. **6)** Mobilă pentru... gătit. **7)** Operă scurtă ● Extrase din carieră! ● **Stol** de meteoriţi. **8)** Cu inima de piatră (pl.) ● O piatră preţioasă. **9)** Sere! ● Piatră studiată de către geologi ● Inimă de granit! **10)** Momeală pentru urşi ● Inele de piatră din mijlocul mării. **11)** Privirea ei împietrea ● Bătut uneori cu pietre.

VERTICAL: 1) Sfarmă piatra cu dichis ● Cuşme! **2)** Caracteristică a pietrei (pl.) ● Pietruşelul. **3)** Trainic legat ● Cu inimă de piatră! **4)** Umblă cu poveşti ● Cupeu! **5)** Trecătoarele de peste pietre ● Cu suflet rece (pl.) ● Rîu în Iran. **6)** Chei de piatră ● Începe jocul! **7)** Piatră de construcţie sau... construcţie de piatră ● Vremea pietrei. **8)** Orăşel în Japonia ● Pietruit numai pe dreapta! ● Nume de fată. **9)** O bătaie cu pietre... la iuţeală! ● Oneste! **10)** Cuvînt spus la ureche... ● ...pe cale verbală (fem. pl.). **11)** Definite ca fiind lipsite de semnificaţii ● Şerpuieşte printre piramide.

Dicţionar: LISA, RIZ, OTS.

... CA PIATRA

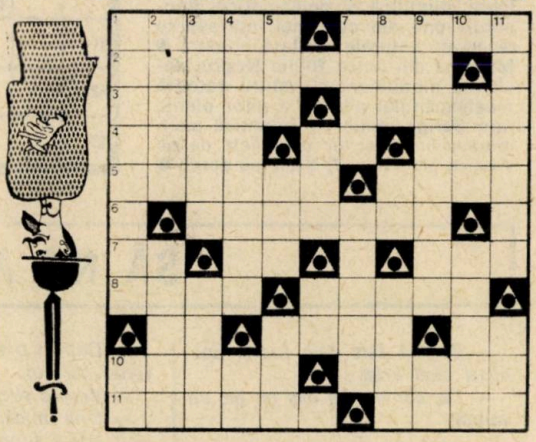

FRIGUL VINE DIN SAHARA

Cu cît este mai cald şi cu cît este mai mare seceta în Sahara şi în ansamblu în Africa de Nord, cu atît este mai rece timpul în Europa. Această legitate a fost descoperită de Irina Berzenkova, care a studiat variaţiile de climă din Sahara în ultimii 40 000 de ani. În funcţie de cantitatea de precipitaţii (care este la rîndul ei condiţionată de circulaţia de ansamblu a atmosferei în emisfera nordică) acest deşert uriaş a crescut sau s-a micşorat ca suprafaţă, s-a deplasat spre nord sau spre sud, iar în unele perioade a dispărut complet şi pe locul lui a înverzit savana. S-a stabilit, cu acelaşi prilej, că există o relaţie directă între creşterea umidităţii în Sahara şi clima de pe întreaga emisferă nordică. În ultimele cinci secole secetele s-au succedat cu regularitate în Africa de Nord la fiecare sută de ani şi au durat cîte 5—6 ani. Tocmai în aceşti ani s-au produs şi răcirile climei pe continentul european.

REZERVAȚII NATURALE

ORIZONTAL: 1) Dumbrava..., valorosul monument al naturii de la Vad (jud. Brașov) unde, în luna mai, mii de turiști români și străini vin să admire un covor floral de cîteva hectare (neart.) ● Rezervație a cărei specie floristică reprezentativă este **fagus silvatica. 2)** Locuri de promenadă în «rezervațiile citadine» ● Componentă multimilenară a peisajului românesc, mare bogăție și puternic izvor de sănătate, a cărei protecție se înscrie în prezent într-un amplu program de conservare a mediului ambiant (pl.). **3)** Superlativ pentru sănătate ● Rezervație geologică de pe Olt cu formațiuni de bazalt și calcare (jud. Brașov) ● Preparat din fructe. **4)** Numerarul munților! ● Masiv muntos din Carpații Meridionali unde se află cea mai frumoasă și mai importantă rezervație naturală a patriei noastre, declarată parc național ● Pene răsucite! **5)** Porțiune a defileului Dunării caracterizată odinioară de Al. Vlahuță **(România Pitorească)** drept **una din minunile planetei,** în care se află astăzi o interesantă rezervație forestieră în suprafață de aproape 116 ha ● Agregate minerale ce pot face obiectul unei rezervații geologice. **6)** Asia! ● Riu ale cărui chei (jud. Caraș-Severin), cu o deosebită valoare științifică și peisagistică, constituie una din cele mai interesante rezervații naturale din țara noastră ● Mlaștină din lunca Rîului Negru, declarată monument al naturii datorită mesteacănului pitic și a altor plante rare (feriga, angelica sălbatică ș.a.), rămase în acest loc ca relicte de pe vremea glaciației. **7)** Stele pe ecran ●

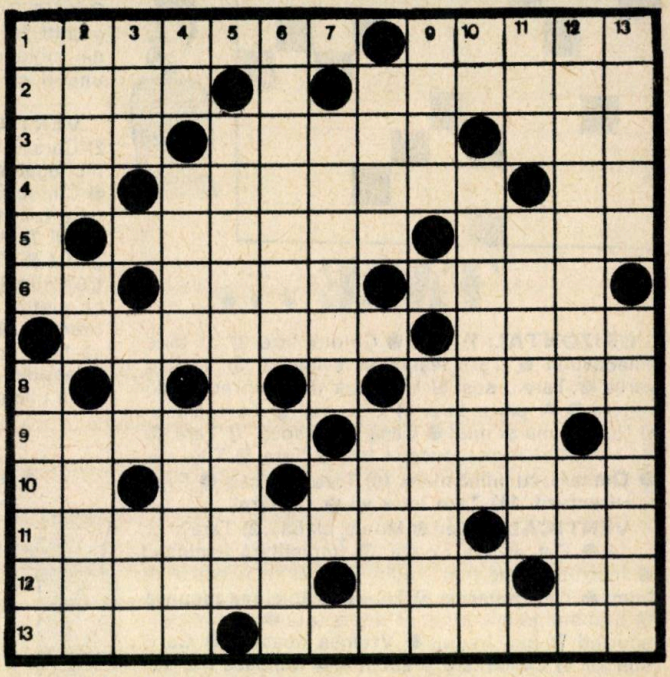

SĂ NE AMUZĂM...

— Băiatul ăsta este foarte spiritual cînd vrea.

— Da, dar nu are nici un pic de voință.

❁

— Omul acela caută de o oră o monedă de trei lei.

— De unde știi că e de trei lei?

— Fiindcă am găsit-o eu!

❁

— Spune-mi drept Gicule: mă iubești cu adevărat?

— Bineînțeles, ce crezi că altfel aș sta să mă plictisesc atîtea ore lîngă tine?

❁

— Draga mea, pentru tine aș fi în stare să fac orice!

— Ce drăguț din partea ta! Am să te rog atunci să-mi faci un ou!

— Dați-mi o loțiune pentru creșterea părului.

— Vreți o sticlă mare sau mică?

— Una mică. Nu-mi place să port părul lung.

❁

— Doctore, am surzit atît de tare încît nu mai aud nici cînd tușesc.

— Nu e nimic. Îți voi prescrie o rețetă ca să tușești mai tare.

❁

Un student învață să cînte cu harpa. Vecinul său nemaiputînd suferi încercările neplăcute ale diletantului îl opri într-o zi și îi spuse:

— Dragul meu, dumneata cînți cu harpa chiar ca David, numai că nu așa de frumos.

— Și dumneata, răspunse studentul, vorbești chiar ca Solomon însă nu atît de înțelept.

O doamnă care depășise cu multe kilograme greutatea ideală s-a adresat medicului:

— Doctore, ce pot face ca să par și eu mai subțire?

— Întuneric, răspunse imperturbabil medicul.

❁

O îmblînzitoare oferi într-un număr de dresură unui leu o bucată de zahăr cu gura. Deodată se aude o voce din public:

— Asta pot să fac și eu!

— Imposibil, imposibil! sar spectatorii.

— Ba pot!... Pot și eu să fac ce a făcut leul!

❁

— Soția mea se vaită zilnic că o dor măselele.

— Și nu ați găsit nici un leac?

— Ba da: îmi astup urechile.

Bovid sălbatic ce viețuia odinioară pe meleagurile noastre. **8)** A pune la pămînt. **9)** Consacrat unei activități utile ● Nume masculin. **10)** Ser! ● Udrescu Toader ● Munți din Carpații Orientali în care se află o rezervație naturală forestieră de tisă. **11) ...-Murfatlar,** rezervație naturală din județul Constanța constituită pentru protejarea a numeroase specii de plante cu areal exclusiv dobrogean sau foarte rare în alte regiuni ale țării (usturoiul, zambila, ruscuța, pesma, bujorul de stepă ș.a.) ● Insulă în... Franța. **12) ... de la Sinaia,** rezervație situată în apropierea **Perlei Carpaților,** de o mare importanță științifică și turistică (neart.) ● Organizează excursii de agrement și îngrijire a sănătății în toate locurile pitorești ale țării ● Suprafață agricolă. **13) Taxus baccata,** specie declarată monument al naturii pe întreg teritoriul patriei, indiferent dacă crește în masiv sau ca arbore izolat ● **Seaca-...,** insulă de pădure din raza Ocolului silvic Vulturești, constituind o rămășiță din întinșii codri de gîrniță, cer și stejar care acopereau odinioară terasele înalte ale Oltului.

VERTICAL: 1) Mediul înconjurător, a cărui protejare constituie o datorie de onoare a întregului popor ● Îngrășămînt agricol. **2)** Cel turcesc, avînd o înălțimea de pînă la 25 m și un diametru de 40 cm este ocrotit în mod special în rezervațiile **Domogled** (Băile Herculane) și **Beușnița-Cheile Nerei** ● Campion ● Nume dat de localnici laricelor, ce a stat la originea toponimiei pragului calcaros de la poalele Ceahlăului, pe care vegetează această specie (Rezervația **Polița cu ...**). **3)** Animal nordic ● Lac de munte ● La margine de aluniș! **4)** Comune în Ciornuleasa și Ciurumela! ● Leziune ● Rîu pe valea căruia (jud. Suceava) se află o rezervație forestieră cu arborete de molid în vîrstă de peste 130 ani și dimensiuni impresionante (înălțimi de peste 30 m, diametre de peste 60 cm). **5)** Teritorii din țara noastră în cadrul cărora anumite exemplare floristice, faunistice sau geologice sau întreg cadrul natural sînt ocrotite prin lege. **6)** Rezervație științifică complexă a Academiei din județul Buzău, constituită din 131,1 ha de arborete cu frasin ● Regiune în Africa centrală. **7)** Altă rezervație științifică a Academiei, din județul Vrancea, creată pentru protecția tisei, dar unde pot fi întîlnite și frumoase exemplare de fagi și brazi ● La ieșirea din Focșani! **8)** Fotografii ● Suferă cu... bila! **9)** Pînză pentru scutece ● Localitate la dreapta Neajlovului, în apropierea căreia se găsesc trei rezervații naturale forestiere, cu specii de interes științific deosebit. **10)** Ard! ● Îndeletniciri ● Tuns! **11)** Localitate în Danemarca ● Unități administrative silvice. **12)** Teritoriu ocrotit din Delta Dunării (brațul **Sf. Gheorghe)** unde crește aninul negru pur **(Alnus glutinosa)** și zălogul **(Salix cinerea)** ● Însufletire, avînt. **13)** Frumoasa rezervație naturală ce limitează spre sud orașul Brașov, cu important rol social, educativ și distractiv pentru locuitorii municipiului sau pentru turiști ● Ștergeri.

Dicționar: NIS, NSO, GUG.

Aici s-a născut cinematograful

Sfîrșit de an 1980 la Marsilia. Rue Canabiere, principala stradă a orașului al cărei capăt se înecă în golful Vieux Port, era luminată feeric de nenumărate ghirlande din becuri colorate imitînd fulgi de nea. Dezlipindu-mi ochii de la vitrinele sofisticat amenajate și scăldate în neon, am deslușit o clădire masivă, cenușie, cu fațada împodobită cu cariatide obosite. În dreapta intrării am citit, uimit, o plăcuță de marmură care m-a făcut să scot de îndată nelipsitul meu carnețel și să notez cu satisfacție o informație uluitoare:

«Acum 50 de ani Marsilia năștea cinematograful. Primul film datorat geniului fraților Lumiere, inventatorii cinematografului, era proiectat în această clădire. 12 martie 1946».

Iată o descoperire cu totul întîmplătoare pentru care un ziarist s-ar fi dat în vînt. Aruncînd o ultimă privire spre acea clădire mi-am propus ca la întoarcerea în București să caut plăcuța de pe clădirea în care s-a născut cinematograful românesc.

Am căutat-o, dar fără succes. O mai caut și acum fiindcă nu mi-am pierdut speranța că cineva o va pune și eu voi da peste ea.

Meciul de box

După popasuri mai lungi sau mai scurte în orașe din Țara Românească (Cîmpulung, Tîrgoviște, București, Călărași) și din străinătate (Viena, Milano, Roma, Baden-Baden, Paris), Ion Codru Drăgușanu a ajuns, în septembrie 1840 la Londra. Aici a vizitat Muzeul britanic, catedrala Sfîntul Paul, Grădina zoologică, tunelul de sub Tamisa, Opera. Din curiozitate, a asistat și la o gală de box, la Box-Hall. Spectacolul a produs o impresie neplăcută asupra privitorului, care — în Epistola XVIII din Peregrinul transilvan — l-a descris astfel: «A doua zi cercetarăm alt local, numit Box-hall, unde o specie de gladiatori angli se luptau cu pumnul, față în față, sîrguindu-se a se lovi peste nas și în foale. Văzui unul sîngerînd din nas și din gură, ca o viță, și alți doi leșinați la pămînt, apoi îmi fu greață de așa spectacol și părăsii localul. Anglilor le place astfel de luptă barbară și bat din palme, ba încă se rămășesc pentru luptătorii de predilecțiune».

Așadar, prima descriere a unui meci de box, făcută de un român, comunică o opinie deloc favorabilă acestei discipline sportive...

POPAS LA CASA MEMORIALĂ „PANAIT CERNA"

O dimineață însorită de martie și amintirea unei date îndoliate din istoria literaturii noastre ne conduc pașii pe ulițele comunei Cerna, către casa unde a văzut lumina zilei poetul care, ca o închinare plină de dragoste față de această așezare, s-a identificat sub numele ei secular. În anul 1913 sosea aici, de la Leipzig, conținutul lapidar al telegramei semnate de Paul Zarifopol: «Cerna după patru zile de pneumonie mort azi dimineață slăbiciune inimă». Decesul avea loc la cîteva zile după ce un minuțios tipograf german imprima numele lui Panait Cerna pe solemna diplomă de doctor în filozofie «magna cum laude» acordată poetului de universitatea din localitate cu prețul a cinci ani de înstrăinare și chinuitoare renunțări la uneltele zilnice ale creației preferate.

De atunci, pașii multor iubitori ai literaturii s-au îndreptat către frumoasa așezare de la poalele Măcinului și casa de la răscruce de uliți a Mariei Tașcu din Cerna. În 1931, un grup de admiratori ai operei poetului a depus aici o placă a cărei inscripție omagiază pe cel ce «a cîntat cerul și pămîntul țării noastre, bucuriile și durerile neamului românesc, măreția vieții și farmecul iubirii». Dar amenajarea specială a unei case memoriale dedicate lui Panait Cerna a revenit anilor din urmă cînd grija și sentimentul de profundă răspundere față de aceste mărturii ale geniului poporului nostru au căpătat o amploare deosebită.

Ne apropiem de casa copilăriei sale și ne amintim versurile:

«Din vîrsta fericirii fără minte
Icoane dragi mi-apar mereu-nainte:
Din lume răzlețită și sfioasă
În ramă de salcîm zăresc o casă.»

Salcîmul, putrezit de vreme, nu mai există. Dar odăile simple, spoite cu var, sînt încă trainice. Și ceva te îndeamnă să pătrunzi mai întîi în mica încăpere în care, după cum povestea un frate al poetului, copilul Panait Cerna ca și tînărul de mai tîrziu, în vacanțe, dormea, mînca și își desfășura lungile și pasionantele lecturi. Poate că aici, în vara lui 1907, venit să-și mai limpezeazscă în aerul curat al dealurilor plămînii încercați de boală, poetul va fi meditat, cutremurat de ororile reprimării răscoalei, la evoluția mișcărilor sociale și a scris acele «Zile de durere» apărute în «Convorbiri literare» care se încheie cu pateticul îndemn:

«Iar de-i pieri sub pietre, ca profeții,
Tu, dincolo de negrul țărm al vieții,
Înalță spada ta, nestrămutat.

Dispar-o lume, tron de tron să ardă,
Dar nici o lacrimă să nu se piardă
Din plînsul și din sîngele vărsat!

Există în sala mare a casei memoriale de la Cerna, în care muzeografi inimoși au așezat în scrinuri transparente și sub mari panouri de cristal fotografii, facsimile de manuscris, ediții ale unicului volum de poezie tipărit în timpul vieții scriitorului, un citat reprezentativ din aprecierile pe care criticul G. Ibrăileanu le-a exprimat despre specificul creației lui Panait Cerna: «Altruismul lui Cerna, în deosebire de al altor scriitori reprezentativi ai generației actuale, nu se oprește la marginile neamului ci se revarsă asupra întregii omeniri îndurerate.»

Considerațiile lui Ibrăileanu nu erau prilejuite de o festivitate omagială. La șapte ani de la moartea sa, poezia lui Cerna primea un loc de cinste în manualele de literatură clasică, se definea ca o nouă cucerire pe tărîmul unei literaturi superioare, în care reflecția socială, năzuința iubirii pure, pasiunea pentru sentimentele alese erau nestematele cele mai bine șlefuite. Au atestat aceste însușiri ale poetului prietenia pe care i-au arătat-o Caragiale și Vlahuță, sprijinul cald pe care´i l-au oferit în ani de zbucium, căutări și suferințe Titu Maiorescu, Mihail Dragomirescu, Paul Zarifopol.

Poetul s-a stins la vîrsta de 32 de ani! Desigur că tinerețea lui s-a integrat demult în vîrsta milenară a creației poetice a poporului nostru. Sufletul său a rămas însă în casa modestă din comuna Cerna, unde acest fiu al județului Tulcea asculta doinele cîntate în fapt de seară și despre care nota vizionar:

«Acum e jalnic cîntul, apasă ca o ceață,
Acum solemn și vesel de parcă-n el s-adună
Făgăduinți de pace și dragostea de viață
A celor ce-or să vie pe-o lume mult mai bună.»

Mihai Anadam

HANS CORNELIUS

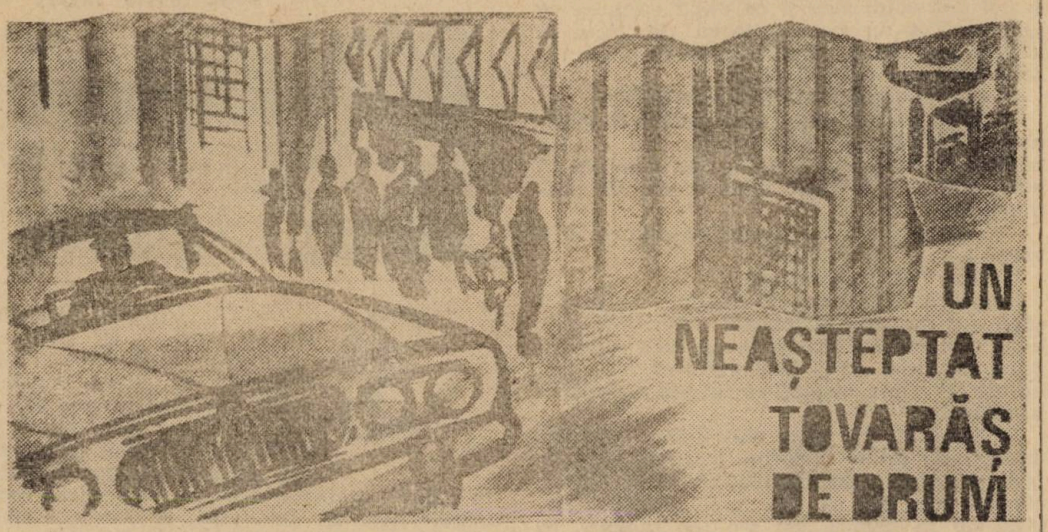

UN NEAȘTEPTAT TOVARĂȘ DE DRUM

DUPĂ DOUĂ LOVITURI de pumn în barbă, m-am prăbușit pierzîndu-mi cunoștința. Cînd mi-am revenit am văzut fața respingătoare a lui H. Seiler, pe care n-am s-o pot uita pînă la moarte.

Ieri dimineață pornisem cu Brigita cu mașina să ne petrecem concediul în Spania. Spre seară am tras la un han micuț din sudul Franței, unde spre surprinderea noastră am constatat că eram singurii oaspeți. Proprietara hanului ne-a primit ca pe niște vechi cunoscuți. După cină ne-am așezat împreună cu ea în fața televizorului urmărind o emisiune interesantă despre splendidele castele de pe Loira. După buletinul de știri, pe ecran apăru fotografia unui bărbat. Era un gangster care atacase o bancă din Lyon, omorînd și doi oameni. Poliția nu reușise să-l prindă. Se numea Hypolit Seiler, originar din Strasbourg. După buletinul meteorologic ne-am urat reciproc noapte bună și ne-am dus la culcare.

Dimineața am plecat imediat după micul dejun pentru că vroiam să ajungem la Barcelona înainte de a se întuneca. Numai că lucrurile s-au petrecut altfel decît ne planificasem...

Aproape de Montpellier șoseaua urmează țărmul mării. Ajunși la o intersecție, ne-am oprit pentru a acorda prioritate unei mașini. Cînd am dat să pornesc iar, era să calc un individ care a sărit în fața mașinii. Am apăsat pe frînă și am înghețat pur și simplu cînd am văzut țeava pistolului îndreptată spre noi. Necunoscutul deschise portiera și zise :

— Repede, jos ! Și treceți în spate ! Doamna să treacă la volan !

Zicînd acestea se așeză pe scaunul din dreapta îndreptînd țeava pistolului spre Brigita. Am înțeles îndată cine era musafirul nepoftit : hoțul și asasinul H. Seiler, pe care-l văzusem cu o seară înainte la televizor. La prima intersecție îi porunci Brigitei s-o ia spre Spania. Am încercat să mă gîndesc ce s-ar putea face în asemenea situație...

— Dacă vreți să mergeți în Spania, adică să treceți granița...

— Înțeleg, mă întrerupse Seiler și făcu o strîmbătură. Am să trec granița, dar am s-o trec fără dumneavoastră ! Doar cu pașaportul dumneavoastră și cu soția !

— Bine, și eu ? am întrebat naiv.

— Ce vă pot spune este că m-ați încurca...

După felul cum vorbea, am înțeles și mai bine la ce mă puteam aștepta din partea unuia care mai omorîse doi oameni. De teamă, inima abia îmi mai bătea. Mă uitam la Brigita, care făcea eforturi disperate să stăpînească volanul. Era palidă și privea foarte încordată șoseaua.

Apropiindu-se de Sète, Seiler porunci scurt :

— Luați-o la dreapta, pe drumul din pădure.

Nici n-a oprit bine, că Seiler a sărit din mașină, trăgîndu-mă pur și simplu după el. Era sigur că-mi sunase ceasul. Și în clipa aceea Seiler îmi trase pumnii de care vă vorbeam la început...

— Ce înseamnă asta ? am întrebat cînd m-am desmeticit.

— Asta e pentru faza lungă cu care doamna a semnalizat în tot timpul mersului. Și dacă porumbița dumneavoastră se gîndește să mai folosească asemenea trucuri, maxilarul dumneavoastră are să recepționeze și altfel de lovituri ! Ați înțeles ? Vă închipuiți că n-am observat cum ne priveau cei din alte mașini ? Treceți în spate ! îi porunci soției mele.

Trecuserăm de mult de Sète și ajungînd la Narbonne, Brigita a încercat să trateze cu Seiler.

— Tare aș vrea să discut ceva cu dumneavoastră.

— Vă anunț că sînt de-a-dreptul curios, zise gangsterul.

— Dumneavoastră vreți să treceți granița și noi doi, soțul meu și cu mine vrem să vă ajutăm. Tot nu avem altceva de făcut în această situație. Eu cred că totul se poate rezolva fără ca cineva să moară.

— Și mai departe... ? ! bombăni Seiler.

— Soțul meu ar putea opri undeva în apropierea granitei, să coboare, iar noi doi să trecem împreună. Bine-nțeles cu condiția să mă lăsați să mă întorc după aceea. Vă promitem că...

— Trucuri de două parale. Și-acum nici o vorbă !

Urmă o tăcere apăsătoare.

După ce depășirăm Narbonne, Brigita îl rugă să-i dea voie să coboare puțin. Am oprit lîngă o stație de benzină. Seiler făcu semn cu mîna băiatului de la benzinărie că nu avem nevoie de nimic, în timp ce Brigita a dispărut la toaletă.

— Ascultați-mă bine, zise Seiler întorcîndu-se spre mine. Coborîm puțin să văd ce face porumbița dumneavoastră. Dacă-i trece cumva prin cap să facă vreun semn băiatului de la pompă, am s-o fac țăndări. În cazul că găsesc ceva suspect la toaletă, vă fac la amîndoi de petrecanie !

Am observat starea de agitație a Brigitei și am încercat să deslușesc ceva în privirea ei. Poate reușise ceva ! Poate reușise să lase un bilețel cu numărul mașinii noastre și cu un SOS ! Seiler se urcă în mașină și spuse scurt :

— Dați-i drumul !

După o oră bună de mers se zăriră periferiile orașului Perpignan, ultima așezare mai importantă înainte de frontieră. Căutam disperat, dar nu găseam ceva care să ne salveze. Chiar la intrarea în oraș, a trebuit să opresc la o trecere de pietoni. Îndată ce mașina a frînat, am auzit lîngă noi strigătele vînzătorilor de ziare. Strigau ultimele știri. Am reușit să vedem pe pagina întîi a ziarelor titlurile mari despre atacul băncii din Lyon. Numele lui Seiler era scris cu litere de-o șchioapă. Cînd semaforul arătă verde, cîțiva vînzători aruncară în aer sute de fluturași care coborau dansînd printre mașini. Într-o clipită portiera din partea lui Seiler se deschise și el fu prins de două brațe puternice. Totul a durat doar cîteva fracțiuni de secundă. Cînd unul din colportori îmi făcu semn să trag pe dreapta, Seiler avea demult cătușele la mîini. Un domn mai în vîrstă care se dovedi a fi comisarul Lenoir, veni lîngă noi. Îi strînse zîmbind mîna Brigitei și-i mulțumi. N-am înțeles de ce apărătorul liniștii publice îi mulțumise soției mele. Toate mi-au devenit clare cînd mi-a arătat poșeta albă a soției pe care ea scrisese cu ruj :

„AJUTOR ! SEILER ÎN MAȘINĂ !"

Brigita mi-a explicat mai tîrziu că ideea i-a venit la stația de benzină. A scris deci cuvintele pe poșetă, pe care a așezat-o apoi în spatele mașinii în așa fel, încît să fie văzută de șoferii care veneau în urma noastră...

Și au văzut !...

Ziua aceea am petrecut-o la Perpignan, iar seara am ciocnit cîte un pahar cu vin în sănătatea comisarului Lenoir.

RONALD ADE

DUEL PRIN TELEFON

ÎN FAȚA CĂMINULUI stătea un bărbat. Își sprijinea capul în mîini și privea la flăcările care se ridicau dansînd în aer. Din cînd în cînd se ridica, se ducea spre birou și privea cu încordare telefonul. Apoi se duse la geam, dădu la o parte draperia și-și aruncă privirea spre marele parc din fața vilei, la acea oră slab luminat de razele lunii.

În sfîrșit sună telefonul. Ridică receptorul.

— Alo, editorul Levanchy ? se auzi vocea de la capătul firului.

— Aveți ghinion, răspunse. Eu nu sînt decît fratele cel mic al marelui editor. Dar scrisoarea v-am citit-o. Trebuie că dv. sînteți șantajistul care i-ați scris fratelui meu...

Cîteva clipe se așternu o liniște deplină, iar el începu să se teamă că celălalt va închide. De aceea se grăbi să adauge :

— Fratele meu tocmai m-a sunat de la New York, se întoarce poimîine. Alo, mă auziți ?

— Asta nu schimbă cu nimic situația. Cererea rămîne. Dacă fratele dv. vrea să-și mai vadă soția vie, trebuie să facă rost de bani și să aștepte indicațiile mele. Dacă are cumva de gînd să anunțe poliția, nu-i va mai găsi decît cadavrul. Înțeles ?

— Da, am înțeles. Voi anunța imediat poliția !

Șantajistul înghiți atît de tare în sec, încît se auzi la celălalt capăt al firului.

— Ați înnebunit ? strigă el. Ce-o să cîștigați dacă o să-i fac de petrecanie cumnatei dv. ?

— Multe. Fratele meu a făcut-o legatară universală și în cazul morții ei va trebui să găsească un alt legatar. Eu voi fi acela ! Acum destul, să punem punct. Mă grăbesc să anunț poliția !

— Stați, așteptați puțin ! strigă celălalt aproape isteric. Dv. nu vă dați seama ce vorbiți. Ar trebui să discutați mai întîi cu fratele dv., nu puteți anunța poliția fără consimțămîntul lui.

— Asta-i datoria mea de cetățean cinstit. Și cu atît mai mult cu cît fratele meu ar fi în stare să vă și plătească cele 200.000. Și pentru că veni vorbi, suma pe care ați cerut-o e ridicol de modestă. Păi fratele meu e multimilionar ! I-ați fi putut cere de cinci ori pe atît și putea să vi-i pună imediat în palmă. Acum însă...

— Stați, nu închideți ! îl întrerupse șantajistul. Am o propunere. Am să-i cer un milion și după aceea îl împărțim. Ce, strică să

avem fiecare cîte 500.000 ? Şi dacă primiţi şi procura, sînteţi un om făcut. Nu se ştie care din dv. va muri primul, dar cele 500.000 sînt un lucru sigur.

Omul nostru fluieră liniştit, ceea ce pentru celălalt capăt al firului însemna că propunerea va fi cîntărită. Cu toate acestea el zise :

— Nu, nu, dv. nu urmăriţi decît să mă aveţi la mînă.

— Totuşi, ascultaţi-mă ! nu se dădu bătut şantajistul. Ne-am putea întîlni într-un loc neutru. De pildă la restaurantul de la ieşirea în şosea. Poate cădem la o învoială.

— Bine, răspunse, încredere pentru încredere. Peste o oră sînt acolo. Dar cum vă recunosc ?

— Ajunge să-mi indicaţi un semn distinctiv, spuse şantajistul.

— Am mustaţă, păr negru încărunţit la tîmple. Pe inelar am un inel mare cu iniţialele P.L., adică Peter Levancky. Suficient ?

— Suficient.

* * *

În seara aceea restaurantul era plin de lume. Bărbatul cu mustaţă, cu părul negru încărunţit la tîmple aştepta de douăzeci de minute. Examina atent pe fiecare din cei prezenţi. Lîngă automatul cu băuturi se înghesuiau cîţiva indivizi. Aveau blugi şi părul pînă pe umeri. Numai cînd priveai mai atent observai că erau şi cîteva fete. Doi beţivi se băteau pentru maneta automatului de bere.

Peter Levancky era aproape convins că şantajistul încă nu venise. Dăduse să se ridice, dar văzu intrînd pe uşa turnantă un individ înalt şi masiv, care începu să examineze pe cei din local. După cîteva clipe ajunse la masa lui Levancky.

— Am vorbit la telefon, nu ?

Peter Levancky încuviinţă din cap. Individul îi ceru actul de identitate.

— Mă înţelegeţi, n-aş vrea să risc, zise el drept scuză, apoi citi cu atenţie datele din buletin.

Scoase din buzunar un plic.

— Asta e scrisoarea cu noile date ale problemei. Vreau ca fratele dv. să vă facă intermediar în povestea asta. Poimîine la aceeaşi oră aduceţi banii, îi împărţim, apoi vă conduc la cumnata dv. Ce ziceţi ?

— Nu-i rău, răspunse tocmai cînd cei doi beţivi de la automatul pentru bere se apropiară de masa lor. Chiar nu-i rău deloc !

Atunci se petrecu o minune. Cei doi de la automat îl prinseră pe şantajist de braţe, i le duseră la spate şi mai înainte ca acesta să se dezmeticească îi şi puseră cătuşe.

— M-a ademenit ! strigă şantajistul. Vroia să lucreze cu mine, îmi cerea s-o omor pe cumnata lui. Vă spun, vă jur că ăsta-i adevărul ! Arestaţi-l !

— La telefon nu aţi vorbit cu mine, ci cu fratele meu pe care aţi vrut să-l şantajaţi. Numai că el nu s-a pierdut cu firea şi a pus la cale toată povestea asta.

— Dar descrierea... ?

— Fratele meu ştie doar cum arăt... Mi-a telefonat imediat şi aşa ne-am întîlnit aici. Şi acum, du-ne repede la cumnata mea !

-A. SEEDMAN şi P. HELLMAN-

VINERI, 8 IULIE 1967. Dimineaţa. O zi călduroasă de vară. Pe boltă, sus deasupra Brooklynului nu se zărea nici o urmă de nor, doar un vîntuleţ umed adia dinspre golful Sheepshead. Pe şoseaua Belt Parkway, în direcţia Manhattanului, se întindea un şarpe nesfîrşit de maşini.

Aflîndu-se încă în birou, locotenentul Vito Desiro îşi aruncă privirea asupra lui State Island, apoi, după numai cîteva minute coborî, opri un „Camaro“ galben, la al cărui volan se afla o tînără, şi porniră împreună. Desiro observă cu vădită plăcere cum boarea caldă venită dinspre golf i se juca fetei prin păr...

În momentul în care ajunseră la locul numit Plum Beach, fata ieşi de pe banda pe care rulase pînă atunci, trecînd pe partea necarosabilă. Trase mult pe dreapta astfel încît detectivul avu impresia că intenţiona să coteaască. Maşina însă continua să o ia şi mai mult la dreapta pînă cînd atinse cu botul un arbust de pe marginea şoselei şi se izbi cu caroseria de pămînt. Se opri apoi acompaniată de foşnetul frunzelor arbustului pe tabla galbenă.

Desiro se repezi asupra fetei, căreia capul îi căzuse de-acuma în piept. Gemea. Desiro o prinse de bărbie. Pleoapele îi erau deschise, dar bulbul ochilor era dat mult peste cap. Experienţa îi spuse că ar fi inutil să încerce să-i vorbească.

Carnetul de conducere al fetei îi spunea doar că ea se numea Nancy McEwen şi că avea optsprezece ani. În poşeta ei nu găsi nici un act din care să reiasă că fata ar suferi de diabet sau de epilepsie, iar corpul ei nu prezenta nici o urmă de violenţă.

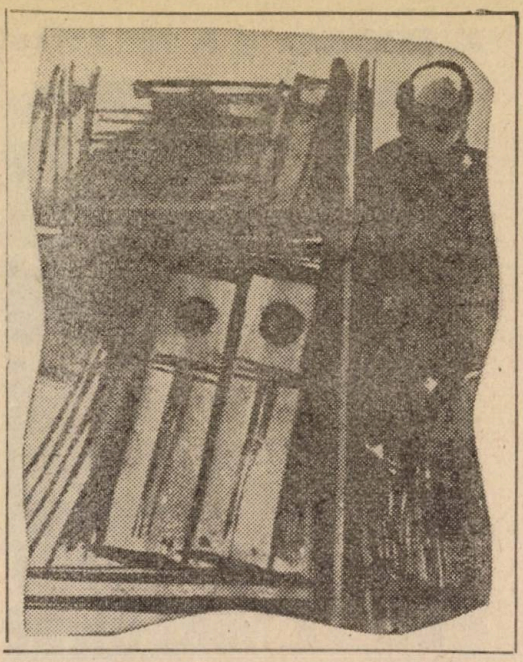

Desiro chemă o ambulanţă pentru a o transporta la spitalul din Coney Island. Doctorii încercară toate procedeele cunoscute : stimulare cu curent electric, injecţii cu adrenalină, masaj cardiac extern. Totul a fost însă în zadar. La orele 11,15 ei constatară decesul. Ceva mai tîrziu găsiră la tîmpla fetei, mascată sub o şuviţă de păr rebel, o urmă aproape imperceptibilă, provocată de un glonte de calibru mic.

Albert Seedman[1] îşi pufăia în linişte cel de al doilea trabuc din ziua respectivă. Se ridică cu greutate din fotoliu şi se îndreptă spre o maşină tip sport. La cei patruzeci şi opt de ani ai săi, el era un om renumit, cu părul cărunt puţin pomădat, cu o gură frumos croită şi cu ochi verzi, limpezi. Respectuoşi, paznicii se dădură la o parte pentru a-i face loc lui Al Seedman, comandantul detectivilor din Brooklyn.

Locotenentul Bennie Jakobs, conducătorul grupului de detectivi numărul 61 îi comunică lui Seedman toate datele pe care le avea despre Nancy McEwen. Fata lucra la o întreprindere de construcţii din Brooklyn, aparţinînd tatălui său, întreprindere ce se afla pe drumul pe care detectivul se ducea la serviciu în lunile de vară. În afara întîmplării de la Plum Beach, căreia detectivul îi devenise martor ocular, Desiro catalogă toate celelalte aspecte legate de Mancy McEwen, pur şi simplu enigmatice.

— Hm, făcu Jakobs, cine să fi avut interesul să omoare aşa o frumuseţe de fată ?

— Nimeni, răspunse Seedman. La viteza de 67,5 kilometri la oră nici cel mai bun trăgător din lume nu poate trage atît de perfect încît să lovească pe cineva exact în cap ! Nu încape nici o îndoială că fata a fost împuşcată dintr-o altă maşină, care mergea paralel cu „Camaro-ul" galben, cu aceeaşi viteză cu el, şi pe care Desiro ar fi trebuit să o observe. Asta a fost, zise el în timp ce examina automobilul. A mişcat cineva geamul ?

— Nu, şefule, răspunse Jakobs. N-a umblat nimeni la el. Geamul era deschis.

Faptul că toate celelalte geamuri erau intacte conduse la concluzia că spaţiul rămas liber prin deschiderea geamului de pe partea stîngă era singurul loc prin care ar fi putut pătrunde un glonte. Or, aceasta înseamnă că fata a fost împuşcată ! Împuşcată dintr-un loc situat de-a lungul şoselei, în dreptul golfului Sheepshead Bay. Se poate ca glontele să fi venit din stufăriş, sau dintre dunele care se întindeau spre Plum Beach sau chiar din bazinul public. Sau din parcare. Sau poate că cineva a tras dintr-o barcă ancorată la ţărm. Sau, de ce nu ?, de pe oricare din cele trei construcţii de oţel de douăzeci şi opt de etaje, care se aflau pe malul golfului.

Seedman convocă experţii în balistică şi pe cei de la serviciul de permanenţă şi-i trimise să cerceteze ţărmul golfului şi dunele. Cine ştie pe unde s-ar putea găsi o patroană goală ? Seedman ştia bine că-i nebunie curată să cauţi un obiect atît de mic printre dunele de nisip, dar o patroană goală ar putea indica cu precizie locul din care s-a tras.

— Spune-le băieţilor să ia cu ei şi costumele de scafandru, spuse Seedman. Dacă tot îşi pierd sîmbăta şi duminica, măcar să se scufunde niţel şi sub apă...

Ore întregi scormoniră băieţii nisipul de la Plum Beach. Nici urmă de glonte. Luni dimineaţa, Seedman chemă la el membrii detaşamentului de geodezie militară de la Fort Monmouth din statul New Jersey. Sarcina acestora era să examineze întreg terenul cu ajutorul detectoarelor. În seara aceleiaşi zile de luni, pe cînd soarele se lăsa spre asfinţit, Seedman stătea obosit şi plictisit pe ţărm, privind insulele mlăştinoase, peste dunele de nisip spre Fort Tilden şi Breezy Point, situate pe cealaltă parte. În afară de plaja aceasta, glontele ar fi putut veni dintr-o mie şi unu de alte locuri...

Marţi dimineaţa, Seedman trimisese cîţiva detectivi la slujba religioasă care avea loc în memoria lui Nancy McEwne, în speranţa că autorul loviturii mortale îşi va face şi el apariţia în biserică. Un tînăr foarte nervos, pe care nimeni nu-l cunoştea, se manifestă, după slujbă, într-un mod foarte bătător la ochi. În cele din urmă detectivii aflară că tînărul fusese coleg de şcoală cu Nancy.

Tot în ziua de marţi, F.B.I. trimise oamenii săi pentru a găsi o urmă cît de mică referi-

[1] *Albert Seedman, coautorul acestei povestiri, a fost timp de douăzeci şi unu de ani şeful poliţiei criminale din New York. În primăvara anului 1972 el a ieşit la pensie. În timpul serviciului a condus activitatea a peste 3.000 de bărbaţi în civil, membri ai organelor de investigare, contribuind astfel, pe parcursul a cîtorva decenii, la elucidarea unor crime dintre cele mai neobişnuite şi dramatice, petrecute pe raza lui New York City.* — Nota traducătorului.

toare la glontele ucigaș. Experții F.B.I. stabiliră că glontele a fost tras cu un pistol „Enfield 303" de fabricație englezească, seria anului 1940. Dar din care „Enfield" ? Milioane de astfel de pistoale se găseau în circulație...

Trecură cinci zile. Cinci zile de muncă încordată a zeci și zeci de detectivi, iar Seedman nu avansase deloc cu cercetările. Oamenii lui nu găsiră nici măcar un singur magazin de arme la care să se fi vîndut în ultima perioadă un pistol „Enfield 303". Cotrobăiră Centrul de închiriat bărci, escaladară toate construcțiile din fier-beton de pe Breezy Point, se tîrîră prin nisipul dunelor și prin nămolul mlaștinilor de pe Plum Beach... În cele din urmă chemară în ajutor și cîțiva soldați, dar nu reușiră să afle nimic despre așasinul lui Nancy McEwen, nici de unde anume fusese tras glontele ucigaș.

Seedman era perfect conștient de banii irosiți cu aceste cercetări, care n-au condus la nici un rezultat. Cu toate acestea, refuză să abandoneze cazul Nancy McEwen pînă cînd nu-l va elucida. Nu, nu va renunța !

— S-o luăm frumos în ordine, zise el oamenilor săi. Vom începe mîine dimineață prin a bate la fiecare ușă din Brooklyn pînă vom da de urma băiatului cu „Enfieldul". Pînă acum nu știm cine este, dar cînd va vedea detectivi la ușa lui, va zice că știm totul despre el și fapta lui și va recunoaște imediat.

Detectivii se priviră unul pe altul. Să cercetezi un bloc întreg îți trebuie timp, nu glumă. Iar Seedman se referea la un oraș cu peste trei milioane de suflete ! Detectivii se gîndiră că ar trebui să lucreze pînă la sfîrșitul zilelor lor și tot ar mai rămîne ceva de făcut și pentru urmașii lor și urmașii urmașilor lor !

— Doar nu vorbești serios, șefule ! zise Jakobs. Nici măcar nu știm de unde să începem !

Pe un perete al biroului se găsea o hartă imensă a Brooklynului. Seedman se plimbă cu degetul pe ea de sus în jos apoi se opri în partea de sus a orașului și zise :

— De aici să începeți !

Jakobs își notă adresa : Knapp Street, la nord de șoseaua Belt Parkway, cam la o jumătate de kilometru de locul în care „Camaroul" galben se abătuse de pe banda pe care rulase pînă atunci. Numai că acesta nu era un loc din care ar fi putut zbura glontele, de ce se oprise Seedman tocmai asupra lui ? Dar rostul șefului nu era să dea explicații, nici acum nici mai tîrziu !

În dimineața următoare băieții își începură munca la casele de pe Knapp Street. Al treilea punct era stația de benzină „Mobile". În birou îl găsiră pe însuși proprietarul firmei, domnul Theodor Delsi, un bărbat de patruzeci și șase de ani.

— Aveți pistol ?

— Păi... am.

— Ce fel ?

— Păi, un „Enfield", răspunse Delisi cu ochii ațintiți la hîrtiile de pe birou, o jucărie englezească.

— Ați auzit de fata care a fost împușcată ? Cred că ați citit în gazete... A fost împușcată cu un glonte de calibru 22.

Iată răspunsul lui Delisi la interogatoriul care i se luă la poliție : În urmă cu paisprezece zile, la începutul lui iunie, ieșise cu barca în larg la Rockway Beach să prindă pești răpitori. Pești din aceștia se găseau berechet în zonă, numai că din cauza rechinilor ei se retrăgeau mult de la țărm. El își aminti că în urmă cu cîțiva ani, cînd cumpără barca împreună cu alți bărbați, fostul proprietar al bărcii le dădu și un pistol pentru rechini, cum spunea el.

Ziua de 8 iulie era ideală pentru pescuit. Nu era nici un nor și doar dinspre Rockway venea o boare caldă și foarte plăcută. Ajunși pe canalul numărul 7, care ducea înspre ocean, Delisi duse mîna după pistol : „Să vedem dacă funcționează ca lumea", zise el. Pe suprafața apei, la oarecare distanță de barcă, plutea o cutie de conserve sau de bere. Ochi și nimeri din primul foc. Chestia îi plăcu de aceea mai trase un foc, apoi ieși în largul golfului. Cel de al doilea glonte trecu pe lîngă cutie, atingînd însă suprafața apei. Pentru un glonte zburînd cu o viteză atît de mare, suprafața apei este la fel de rezistentă ca un perete de oțel. În felul acesta, glontele s-a izbit de suprafața apei și a ricoșat înspre nord, peste Rockway. Zbură la 1,20 m deasupra apei și a nisipului, apoi peste arbuștii dintre plajă și șosea... Apropiindu-se de „Camaro"-ul galben, la aproape o jumătate de kilometru de barcă, glontele își pierduse mult din viteză și dacă geamul din partea stîngă ar fi fost închis, mai mult ca sigur că el s-ar fi oprit în sticlă și ar fi căzut apoi jos. Fiind deschis, glontele a avut totuși suficientă forță pentru a pătrunde prin tîmpla lui Nancy McEwen...

În ziua de 18 iulie 1967 Theodor Delisi a compărut în fața tribunalului din Brooklyn, fiind acuzat de uciderea lui Nancy McEwen și de folosirea armei în perimetrul orașului. Ulterior el a fost absolvit de prima acuzație, rămînînd în vigoare doar cea de a doua, pentru care Delisi a fost obligat să plătească o amendă de 700 dolari.

Culmea întîmplării ! Cercetările au scos la iveală faptul că Delisi o cunoscuse pe Nancy, cu care fusese chiar vecin !

Întîmplarea de la Belt Parkway a rămas pînă azi tema preferată a discuțiilor detectivilor datorită în special a trei împrejurări. În primul rînd, pentru că glontele zburase o jumătate de kilometru peste apă și peste nisip și a găsit singurul loc prin care putea pătrunde pentru a pricinui decesul lui Nancy. În al doilea rînd, pentru că întîmplarea a făcut ca din cele trei milioane de oameni care locuiesc în oraș, familiile criminalului și a victimei să se cunoască și, în al treilea rînd, și acest lucru nu le poate ieși detectivilor din minte, faptul că pe o suprafață de 614 km², degetul șefului lor s-a oprit exact pe locul în care cazul a putut fi rezolvat !

Aceasta nu era însă decît o nouă dovadă a faptului că șeful lor, Seedman, avea un instinct cu totul și cu totul ieșit din comun...

Traducere de Nicolae Nicoară

AGATHA CHRISTIE —

CAZUL TESTAMENTULUI CARE LIPSEA

PROBLEMA PREZENTATĂ de domnişoara Violet Marsh constituia o schimbare plăcută faţă de rutina cu care eram obişnuiţi. Poirot primise un bileţel urgent şi foarte la subiect de la persoana în cauză, prin care i se cerea o întrevedere, la care el răspunsese că o va putea primi a doua zi la ora unsprezece.

Ea sosi la timp — femeia tînără, înaltă şi bine făcută, îmbrăcată modest dar foarte curat, sigură de sine, cărela nu-i plac compromisurile. Fără doar şi poate era o tînără care avea de gînd să ajungă departe în viaţă. Personal nu prea admir ceea ce numim „femeia emancipată", şi cu toate că arăta foarte bine, nu îmi inspira nici un fel de simpatie.

— „Problema mea este cam neobişnuită, domnule Poirot", începu ea, după ce luase loc pe un scaun. „Cred că cel mai bine ar fi să încep cu începutul şi să vă povestesc despre ce este vorba".

— „Dacă sînteţi amabilă, domnişoară, vă rog să începeţi".

— „Eu sînt orfană. Tatăl meu a fost al doilea fiu al unui mic nobil fermier din comitatul Devon. Ferma era sărăcăcioasă şi fratele cel mare, Andrew, a plecat în Australia, unde s-a descurcat foarte bine ; ca urmare a unor tranzacţii cu pămînt el a devenit un om foarte bogat. Fratele mai mic, Roger (tatăl meu), nu avea nici o înclinaţie pentru viaţa de agricultor. A reuşit să se autoeduce şi a obţinut un post de funcţionar la o mică fermă. S-a căsătorit cu o fată nu mai înstărită decît el ; era fiica unui artist sărac. Tatăl meu a murit cînd aveam şase ani. La paisprezece ani l-a urmat şi mama în mormînt. Singura mea rudă în viaţă rămăsese unchiul Andrew, care se întorsese recent din Australia şi cumpărase o mică casă, vila Crabtree, situată în comitatul său de baştină. S-a purtat deosebit de frumos cu copilul orfan al fratelui său ; m-a luat să stau la el şi m-a tratat ca şi cum aş fi fost propria-i fiică.

Vila Crabtree, deşi poartă o denumire răsunătoare, nu este decît o veche fermă. Lucratul pămîntului intrase în sînge unchiului meu şi îl interesau tot felul de experienţe legate de acest domeniu. Deşi era ca pîinea caldă cu mine, avea anumite idei depăşite referitoare la creşterea copiilor de sex feminin. Fiind un om a cărui educaţie avea mari lacune, deşi înzestrat cu o minte foarte ascuţită, avea foarte puţin respect pentru ceea ce el numea „ştiinţa cărţii". Se opunea în special educării femeilor. Opinia lui era ca fetele să înveţe gospodăritul, prepararea produselor lactate, să fie folositoare în casă şi să stea cît mai departe de cărţi. Mi-a propus să mă crească în acest fel, spre supărarea şi indignarea mea. M-am opus din toate puterile. Ştiam că posed un creier sănătos şi că nu aveam nici un fel de veleităţi pentru treburile gospodăreşti. Unchiul meu şi cu mine am avut de nenumărate ori divergenţe aprige deoarece, deşi ţineam mult unul la celălalt, amîndoi eram foarte încăpăţînaţi. Am avut destul noroc atunci cînd mi s-a oferit o bursă de studii şi, pentru o anumită perioadă de vreme, am reuşit să mă descurc singură. Criza în relaţiile dintre noi a izbucnit atunci cînd m-am decis să plec la Girton. Mama îmi lăsase ceva bani şi eram decisă să profit cît mai mult de talentele intelectuale pe care le posedam. M-am certat din nou şi pentru ultima oară cu unchiul meu. Aşa cum v-am mai spus, era un om deosebit de bogat. În schimb, dacă continua cu aceste idei trăsnite ale mele, nu mai aveam ce să aştept de la el. Am vorbit politicos dar mi-am menţinut punctele de vedere. I-am spus că îi voi rămîne toată viaţa îndatorată, dar că trebuie să-mi făuresc singură un viitor. Astfel, ne-am despărţit certaţi. „Ai grijă de mintea ta, fetiţo", au fost ultimele lui cuvinte. „Eu nu sînt prea învăţat, dar cu toate astea te întrec pe tine la isteţime oricînd. Vom vedea noi pînă la urmă."

Acestea se întîmplau acum nouă ani. Am mai trecut din cînd în cînd pe la el, relaţiile dintre noi rămînînd foarte bune ; vederile sale erau neschimbate. Nu mi-a pomenit nici un cuvînt de înscrierea mea la facultate şi nici de absolvire. În ultimii trei ani nu s-a simţit de loc bine, şi luna trecută a murit.

Ajung la scopul vizitei mele. Unchiul meu mi-a lăsat un testament deosebit de bizar. După cum spune el, vila Crabtree şi tot ce conţine va intra în posesia mea la un an după moartea lui dacă, şi aici citez „în acest răstimp, draga mea nepoată va fi în stare să dovedească ce inteligentă este". La sfîrşitul acestui interval „dacă mintea mea s-a dovedit a fi mai ageră decît a ei" întreaga casă şi

averea unchiului meu vor intra în posesia unor instituții diferite.

— „Este cam nedrept pentru dumneavoastră, domnișoară avînd în vedere că erați singura rudă a domnului Marsh."

— „Eu nu privesc lucrurile în felul acesta. Unchiul meu m-a avertizat cu bună credință, iar eu mi-am ales singură calea. Deoarece eu nu i-am satisfăcut dorințele, el avea dreptul să-și lase averea cui credea de cuviință".

— „Testamentul a fost scris de un avocat ?"

— „Nu ; a fost scris pe un formular gata tipărit și martori au fost bărbatul și femeia care stau în casă și care aveau grijă de unchiul meu".

— „Ar exista vreo posibilitate de a anula un astfel de testament ?"

— „Nici nu vreau să aud de așa ceva".

— „Deci dumneavoastră considerați aceasta drept o provocare sportivă din partea unchiului ?"

— „Exact".

— „Într-adevăr așa se pare", spuse Poirot gînditor. „Undeva în această veche vilă unchiul dumneavoastră a ascuns o sumă de bani sau un al doilea testament și v-a acordat un an în care să vă puneți mintea la contribuție și să-l găsiți."

— „Exact, domnule Poirot ; iar eu vă fac complimentul de a vă spune că inteligența dumneavoastră este mai ageră decît a mea."

— „Eh, eh ! Dar asta este foarte amabil din partea dumneavoastră, domnișoară. Celulele mele cenușii vă stau la dispoziție. Ați căutat cumva prin casă ?"

— „Foarte puțin ; dar am prea mult respect pentru îndemînarea necontestată a unchiului meu ca să-mi închipui că sarcina va fi prea ușoară."

— „Aveți vreo copie a testamentului la dumneavoastră ?"

Domnișoara Marsh îi întinse documentul peste masă. Poirot îl citi, dînd din cap.

— „Redactat acum trei ani. Cu data de 25 martie ; pînă și ora este însemnată — unsprezece dimineața — asta este foarte sugestiv. Ne reduce raza de cercetare. În mod sigur trebuie să căutăm un al doilea testament. Dacă ar fi fost făcut cu o jumătate de oră mai tîrziu, această ipoteză nu ar mai sta în picioare. Eh bien [1], domnișoară, este o problemă șarmantă și foarte ingenioasă. Voi avea o mare plăcere să v-o rezolv. Deși sînt de acord că unchiul dumneavoastră era foarte isteț, celulele lui cenușii nu le egalau pe cele ale lui Hercule Poirot !" (Cerule, ce îngîmfare).

— „Din fericire, nu am nici o treabă deocamdată. Hastings și cu mine vom merge la vila Crabtree în seara aceasta. Bărbatul și femeia care aveau grijă de unchiul dumneavoastră mai sînt încă acolo, nu ?"

— „Da. Numele lor este Baker."

* * *

Zorii zilei următoare ne prinseră în plină vînătoare. Ajunserăm tîrziu în noaptea precedentă. Domnul și doamna Baker, primind o telegramă de la domnișoara Marsh, ne așteptau. Era un cuplu plăcut — el, noduros și cu obrajii roșii ca un ionatan zbîrcit, ea, o femeie de proporții uriașe și cu calmul proverbial din regiunea Devon.

Obosiți după călătoria noastră și mersul pe jos de opt mile, ne-am dus direct la culcare, după o masă copioasă cu găină la cuptor, plăcintă cu mere și frișcă. De dimineață, după un mic dejun îndestulător, ne aflam într-o mică cameră lambrisată care servise defunctului drept birou și cameră de zi. O masă de lucru ticsită cu hîrtii, toate aranjate cu grijă, se afla lîngă perete, iar un fotoliu mare, din piele, arăta că fusese des folosit de fostul stăpîn. O canapea cu huse din creton se afla lîngă peretele din partea opusă, iar scaunele de lîngă geam erau tapițate cu același material uzat, cu un model de pe vremea bunicii.

— „Eh bien, mon ami [2]", spuse Poirot, aprinzîndu-și una din minusculele sale țigări, „trebuie să ne alcătuim un plan de atac. Deja am făcut o cercetare superficială a acestei case, dar sînt de părere că orice urmă va fi găsită în această cameră. Va trebui să ne uităm prin documentele din birou cu grijă minuțioasă. În mod sigur, nu vom găsi testamentul printre ele ; dar se prea poate ca o hîrtie nevinovată să ne destăinuie locul ascunzișului. Dar mai întîi trebuie să ne informăm puțin. Sună, te rog frumos".

Așa am și făcut. În timp ce așteptam să vină cineva, Poirot se plimba în lung și-n lat, uitîndu-se în jurul lui cu satisfacție.

— „Un om foarte ordonat, domnul acesta Marsh. Uite-te ce frumos sînt aranjate hîrtiile ; fiecare cheie de la fiecare sertar are eticheta lui din fildeș — pînă și cheia de la vitrina de pe perete are eticheta ei ; și uite-te ce meticulos sînt aranjate porțelanurile. Îți crește inima cînd te uiți. Nimic nu-ți sare în ochi..."

Se opri cînd dădu cu ochii de cheia de la birou, de care era legat un plic murdar. Poirot se încruntă și o scoase din broască. Pe plic erau mîzgălite cuvintele : „Cheie de la Birou", într-un scris neciteț, foarte diferit de cel de pe etichetele celelalte.

— „Un bilețel străin", spuse Poirot încruntîndu-se. „Pot să jur că aici nu mai avem de-a face cu persoana domnului Marsh. Dar cine a mai fost în casă ? Numai domnișoara Marsh, și dacă nu mă înșel, este și ea o tînără foarte ordonată."

Baker intră în cameră.

— „Vreți să o aduceți și pe soția dumneavoastră și să răspundeți la cîteva întrebări ?"

Baker ieși și în cîteva clipe se întoarse cu doamna Baker, ștergîndu-și mîinile pe șorț și zîmbind. În cîteva cuvinte, Poirot le expuse scopul vizitei sale. Familia Baker se arătă numaidecît binevoitoare.

— „Noi nu vrem ca domnișoarei Violet să i se ia ceea ce pe drept i se cuvine", spuse femeia. „Ar fi groaznic ca ospiciile alea să pună mîna pe bani."

[1] Ei bine (fr.).

[2] Ei bine, prietene (fr.).

Poirot continuă cu cîteva întrebări. Da, domnul şi doamna Baker îşi aminteau perfect că fuseseră martori la testament. Baker fusese trimis înainte în oraş să facă rost de două formulare tipărite.

— „Două ?“ exclamă Poirot.

— „Da, domnule ; ca previziune, ştiţi, în caz că ar fi greşit la unul — şi bineînţeles că aşa s-a întîmplat. Noi am semnat doar unul...“

— „La ce oră din zi s-a întîmplat asta ?“

Baker se scărpină în cap, dar nevastă-sa i-o luă înainte.

— „Adică, să fiu precisă, era pe la unşpe că abia pusesem laptele la fiert pentru cacao. Nu-ţi aminteşti ? Dăduse tot în foc cînd ne-am întors în bucătărie.“

— „Şi după aceea ?“

— „Cred că la o oră, iar a trebuit s-o facem“. „Am greşit“, spunea stăpînul bătrîn, „a trebuit să rup totul“. Trebuie să semnaţi din nou. Şi aşa am şi făcut şi după aceea stăpînul ne-a dat la fiecare o sumă frumuşică de bani. „Nu v-am lăsat nimic în testament“, a spus el, dar în fiecare an veţi primi suma asta după ce voi fi murit eu. „Şi aşa s-a şi întîmplat.“

Poirot se gîndea.

— „După ce aţi semnat, ce a făcut domnul Marsh ? Ştiţi cumva ?“

— „S-a dus în oraş să-şi plătească impozitele“.

Răspunsul nu era deloc promiţător. Poirot încercă altă urmă. Le întinse cheia de la birou.

— „Acesta este scrisul domnului Marsh ?“

S-ar putea să fi fost o închipuire de-a mea, dar trecură cîteva secunde pînă cînd Baker răspunse :

— „Da, domnule, acesta este !“

Minte, mi-am spus, dar de ce ?

— „Stăpînul a închiriat cumva casa ? — a mai intrat cineva aici în ultimii trei ani ?“

— „Nu, domnule.“

— „Nici un oaspete ?“

— „Numai domnişoara Violet“

— „Nici un necunoscut n-a intrat în această cameră ?“

— „Nu, domnule.“

— „Ai uitat de muncitori, Jim“ spuse soţia lui.

— „Muncitori ?“ Poirot se întoarse înspre ea. „Ce muncitori ?“

Femeia ne explică că acum doi ani şi jumătate nişte muncitori fuseseră chemaţi să facă cîteva reparaţii. Nu prea ne-a spus în ce au constat aceste reparaţii. Părerea ei era că fusese un moft al stăpînului, fără prea multă importanţă. Muncitorii lucraseră în cea mai mare parte în birou ; dar ce făcuseră acolo nu ne mai putea spune, deoarece stăpînul nu-i lăsase să intre în cameră cîtă vreme lucraseră. Cu părere de rău ei nu-şi aminteau de numele firmei ; doar că era una din Plymouth.

— „Facem progrese, Hastings“, spuse Poirot, frecîndu-şi mîinile în timp ce familia Baker părăsea încăperea. „În mod cert el a redactat un al doilea testament şi atunci muncitorii din Plymouth...“

Cu puţină osteneală am putut să obţinem informaţiile necesare. După cîteva încercări am găsit firma angajată de domnul Marsh.

Toţi angajaţii lucrau la firmă de mulţi ani aşa că i-am găsit uşor pe cei doi muncitori care făcuseră lucrarea. Îşi aminteau perfect de ceea ce făcuseră. Printre alte lucruri mărunte scoseseră una din cărămizile ce alcătuiau şemineul, scobiseră o gaură dedesubt şi astfel tăiaseră piatra încă era imposibil să se vadă crestătura. Apăsînd pe a doua cărămidă de la sfîrşit, toată treaba se ridica. Fusese o muncă destul de complicată şi bătrînul se arătase foarte pretenţios. Informatorul nostru se numea Coghan, un bărbat înalt şi slab, cu o barbă căruntă. Părea un individ destul de inteligent.

Ne-am înapoiat de la vila Crabtree cu moralul ridicat şi, încuind uşa biroului am pus în practică cele aflate. Nu era chip să distingi printre cărămizi, dar urmînd instrucţiunile date, o gaură mare ni se arătă în faţa ochilor.

Nerăbdător, Poirot băgă mîna. Dintr-o dată expresia feţei i se schimbă de la o vanitoasă exaltare la consternare. N-avea în mînă decît o bucată arsă de hîrtie groasă. În afară de asta nu găsi nimic.

— „Sacré [3] !“ ţipă Poirot cu amărăciune. „Cineva a ajuns aici înaintea noastră.“

Am examinat bucata de hîrtie cu interes. În mod sigur că era un fragment din testamentul pe care îl căutam. O bucată din semnătura lui Baker se mai vedea încă, dar nici o urmă de ce conţinea restul documentului.

Poirot stătu să se odihnească puţin. Expresia lui ar fi părut comică dacă nu ar fi conţinut atîta tragism. „Nu înţeleg, cine a distrus acest document ? Şi care era ţelul lor ?“

— „Familia Baker“, am sugerat eu.

— „Pourquoi [4] ?“ Nici unul din testamente nu le va fi de folos şi cred că le-ar fi mai bine dacă domnişoara Marsh ar intra în posesia proprietăţii, decît dacă ar deveni proprietatea unui azil. Cine ar beneficia de distrugerea testamentului ? Spitalele vor beneficia — da — da' nu pot fi bănuite instituţiile.“

— „Poate că bătrînul şi-a schimbat părerea şi l-a distrus singur“, am sugerat eu.

— „Se prea poate,“ încuviinţă el. „Aceasta a fost una din remarcile tale deştepte, Hastings. Noi nu mai putem face nimic aici. Am făcut tot ceea ce îi stătea în putere unui muritor de rînd. Ne-am măsurat puterea cu defunctul Andrew Marsh ; dar nu cred că nepoata lui va beneficia de succesul nostru.“

Am ajuns exact la timp ca să prindem trenul de Londra, deşi nu acceleratul expres. Poirot era trist şi nesatisfăcut. De obosit ce eram, eu moţăiam într-un colţ. Deodată, cum ieşeam din Taunton, Poirot ţipă într-un mod strident :

— „Vite [5], Hastings ! scoală-te şi sari ! Da' sari odată !“

Înainte de a mă dezmetici eram pe peron, cu capul gol, minus valizele noastre, în timp ce

[3] Pe toţi dracii.
[4] De ce ?
[5] Repede.

trenul dispărea în depărtări. Eram la capătul puterilor. Dar pe Poirot nu-l mai interesa nimic.

— „Am fost un imbecil !“ țipă el. „De trei ori imbecil. Niciodată nu-mi voi mai preamări celulele mele cenușii !“

— „Este o idee nemaipomenită“, spusei eu posomorît. „Da' ce s-a întîmplat ?“

Ca de obicei, Poirot, gîndindu-se la ale lui, nu-mi acordă pic de atenție.

— „Am uitat cărțile de impozite, le-am exclus cu desăvîrșire ! Da, dar unde ? Unde ? N-are importanță, nu pot să greșesc. Trebuie neapărat să ne întoarcem.“

Mai ușor de zis decît de făcut. Am reușit să luăm un personal pînă la Exeter, și de acolo Poirot a închiriat o mașină. Am ajuns înapoi la vila Crabtree în zorii zilei. Trec peste mirarea familiei Baker cînd în sfîrșit am reușit să-i trezim. Fără să dea atenție nimănui Poirot se duse drept în birou.

— „N-am fost numai de trei ori imbecil, ci de treizeci și șase de ori, prietene,“ spuse el. „Te rog să privești !“

Ducîndu-se drept spre birou scoase cheia și desfăcu plicul. Mă uitam la el ca vițelul la poarta nouă. Cum putea el să găsească testamentul în acel plic minuscul ? Cu mare grijă tăie plicul, desfăcîndu-l. După aceea făcu focul și ținu partea curată în fața flăcării. În cîteva clipe ceva începu să apară.

— „Privește, mon ami !“ țipă Poirot triumfător.

Privii. Se distingeau cîteva rînduri de scris care spuneau că bătrînul își lăsă toată averea nepoatei, Violet Marsh. Era scris pe data de 25 martie, la orele doisprezece și jumătate și ca martori îi avea pe Albert Pike, cofetar — și Jessie Pike, femeie căsătorită.

— „Dar este legal ?“ căscai eu gura.

— „Din cîte știu eu nu există nici o lege care să-ți interzică să-ți scrii testamentul în cerneală invizibilă. Intențiile celui care a făcut testamentul sînt clare, iar beneficiarul este singura sa rudă de sînge. Cere să i se aducă două testamente tipărite, îi pune pe servitori să semneze de două ori și după aceea pornește la atac cu testamentul scris pe spatele unui plic soios cu cerneală invizibilă. Pentru un oarecare motiv obține semnătura cofetarului și a soției sale sub propria semnătură, ca după aceea să o lege de cheia de la birou și să rîdă pe înfundate. Dacă nepoata lui avea să-și dea seama de mica lui șmecherie, ea și-ar fi justificat alegerea ei : o educație complexă. Astfel i-ar fi dat banii cu cea mai mare „tragere de inimă“.

— „Dar ea nu și-a dat seama, nu-i așa ?“ vorbii eu rar. „Cred că este nedrept. Bătrînul, de fapt, a cîștigat.“

— „Bineînțeles că nu, Hastings. Tu ești acela care a luat-o razna. Domnișoara Marsh și-a arătat agerimea minții și educația ei superioară alegîndu-mă pe MINE să-i dezleg misterul. Întotdeauna trebuie să angajezi un expert. Și-a demonstrat dreptul de a poseda banii.“

Și totuși, mă gîndesc — mă gîndesc mereu — la ce s-o fi gîndit bătrînul Andrew Marsh !

AGATHA CHRISTIE

VĂ ROG DOAMNĂ, dacă nu vă supărați, aș putea să vă vorbesc și eu pentru o clipă ?“

S-ar putea crede că această cerere ține de domeniul absurdului, deoarece Edna, mica subretă a domnișoarei Marple, se adresa tocmai stăpînei sale.

Dîndu-și seama de situație, domnișoara Marple răspunse prompt :

— „Dar bineînțeles, Edna, intră și închide ușa după tine. Ce s-a întîmplat ?“

Închizînd ușa cu multă grijă, Edna făcu cîțiva pași în cameră, mototolindu-și colțul șorțului și înghițind în sec de cîteva ori.

— Da, Edna, ce este ? — spuse domnișoara Marple ca s-o încurajeze.

— Of doamnă, este vorba de verișoara mea, Gladdie.

— Cerule, răspunse domnișoara Marple, gîndindu-se la cele mai teribile catastrofe — și care erau, vai, cele mai naturale. I s-a întîmplat ceva — ceva foarte rău ?

Edna se grăbi s-o liniștească. Nu, nu doamnă, nimic de genul acesta. Gladdie nu este tipul „acela“ de fată. Numai că este tare supărată. Vedeți, și-a pierdut slujba.“

— Vai ce rău îmi pare că aud vestea asta. Ea lucra la vila Old Hall, nu-i așa, la domnișoara, adică la domnișoarele Skinner ?

— Da doamnă, așa este. Și Gladdie este tare supărată, adică — ce mai — supărată rău de tot.

— Gladdie a cam schimbat posturile, nu-i așa ?

— Da, doamnă. Ei întotdeauna i-au plăcut lucrurile și locurile noi. Niciodată n-a fost o fată prea statornică, dacă înțelegeți ce vreau să spun. Dar întotdeauna ea a fost aceea care și-a dat demisia ; n-a dat-o nimeni afară !

— Dar de data asta lucrurile s-au întîmplat altfel, nu ? — întrebă domnișoara Marple pe un ton impasibil.

— Da, doamnă. Și asta a făcut-o pe Gladdie să sufere cumplit.

Domnișoara Marple o privi surprinsă. Amintirea sa despre Gladdie, care venise din cînd în cînd, în zilele ei libere, să ia ceaiul

în bucătărie, era aceea a unei fete durdulii, cu un temperament vesel, care rîdea întruna. Edna continuă :

— Vedeți doamnă, de fapt este vorba de cum s-au petrecut lucrurile și cum s-a comportat domnișoara Skinner.

— Și cum s-a comportat ? întrebă domnișoara Marple răbdătoare.

De data aceasta Edna a dat frîu liber amărăciunii ei :

— Vai doamnă, dar a fost un șoc teribil pentru Gladdie. Vedeți, una din broșele domnișoarei Emily lipsea ; a fost un tărăboi și un plînset cum nu s-a mai pomenit, pentru că nimănui nu-i plac lucrurile astea. Și Gladdie a căutat peste tot, iar domnișoara Lavinia o tot ținea, ca surda pe mormînt că va chema poliția. Și pe urmă a apărut broșa în fundul unui sertar de la toaletă, iar Gladdie s-a bucurat foarte mult.

Iar a doua zi o farfurie a fost spartă și domnișoara Lavinia a sărit ca arsă și a dat-o afară pe Gladdie. Iar verișoara mea este convinsă că au dat-o afară nu din cauza farfuriei, ci că au vrut să găsească un motiv ca să scape de ea pentru că ele și-au închipuit că ea a luat broșa și că a pus-o la loc cînd au amenințat-o cu poliția. Dar Gladdie n-ar face așa ceva niciodată, niciodată ! Și ea crede că acuma se va afla această poveste și că toată lumea va fi împotriva ei. Or, pentru o fată este foarte important ce se vorbește despre ea, nu-i așa doamnă ?

Domnișoara Marple dădu din cap. Deși nu prea o simpatiza pe acea minge de fată, era convinsă că Gladdie este strict onestă și își dădea seama cît de tare a putut s-o supere această poveste. Edna adăugă cu regret :

— Nu cred că ați putea face ceva pentru ea. Deși este într-o stare atît de agitată !"

— Spune-i să nu fie o prostuță, — spuse domnișoara Marple cu vocea mai aspră. Dacă n-a luat broșa — și sînt sigură că n-a luat-o — n-are nici un motiv să fie supărată.

— Se va vorbi despre asta — adăugă Edna cu amărăciune.

— Mă duc pe acolo în după-amiaza asta. Voi vorbi eu cu domnișoarele Skinner — adăugă domnișoara Marple.

— Vai doamnă, vă mulțumesc" ! spuse Edna.

* * *

Vila Old Hall era o construcție mare din epoca Victoriană, fiind înconjurată de o pădure și de un parc. Deoarece s-a dovedit a fi de nevîndut și de neînchiriat, un speculant deștept o împărțise în patru apartamente, cu un sistem de încălzire centrală, urmînd ca folosirea terenurilor care o împrejmuiau să fie „făcută" în mod egal de fiecare chiriaș. Experiența se dovedise a fi satisfăcătoare. O bătrînă bogată și excentrică, împreună cu servitoarea ei, ocupa un apartament. Bătrîna avea pasiune pentru păsări și de aceea, în fiecare zi avea la „masă" nenumărate vietăți împodobite cu pene. Un judecător indian, ieșit la pensie, ocupa împreună cu soția lui cel de-al doilea apartament. Al treilea era ocupat de o pereche recent căsătorită, iar ultimul fusese închiriat, în urmă cu două luni, de două fete bătrîne, cu numele de Skinner. Cele patru „categorii" de chiriași erau în relații foarte distante, neavînd practic nimic de împărțit în comun. Proprietarul considera că aceasta era un lucru excelent. El se arăta sătul de acele prietenii care inevitabil erau urmate de certuri și de plîngeri adresate lui.

Domnișoara Marple îi cunoștea pe toți chiriașii, deși nu era în relații foarte apropiate cu nici unul din ei. Domnișoara Lavinia, cea mai mare dintre domnișoarele Skinner, reprezenta partea activă a „firmei". Sora mai mică, domnișoara Emily, își petrecea cea mai mare parte din timp în pat, întrucît suferea de diverse boli considerate de locuitorii orășelului St. Mary Mead (unde locuiau ele) drept imaginare. Numai domnișoara Lavinia credea orbește în martirul și răbdarea de care dădea dovadă sora ei mai mică în timpul unor așa-zise crize ; ea alerga de colo pînă colo în tot orașul pentru a-i aduce acele lucruri pe care, așa cum spunea ea, „le dorește biata mea surioară."

Orășelul St. Mary Mead era de părere că dacă domnișoara Emily ar fi suferit măcar pe jumătate din cît se plîngea, ar fi trimis demult după doctorul Haydock. Dar atunci cînd i se spunea lucrul acesta, domnișoara Emily închidea ochii cu un aer de superioritate și murmura că boala ei nu era atît de simplă — cei mai buni specialiști din Londra fuseseră surprinși de simptomele pe care le prezenta — și că acum urma sfaturile unui specialist nou, formidabil de eficace, care îi prescrisese un tratament ce avea să revoluționeze știința medicală, după care spera ca sănătatea ei să se amelioreze. Oricum un mic doctoraș de provincie nu era în stare să înțeleagă cazul ei special.

— Și după părerea mea, spusese într-un mod direct sincera domnișoară Hartnell, „cred că face foarte bine că nu-l cheamă pe doctor. Domnul Haydock, dragul de el, cu felul lui foarte deschis, i-ar spune pe șleau că n-are nici pe dracu și să mai înceteze să facă pe mironosița, și foarte bine i-ar face !

Dar, nefolosind acest tratament arbitrar, domnișoara Emily continua să stea întinsă pe canapele, să se înconjoare cu tot felul de cutiuțe ciudate și să refuze toate mîncărurile ce i se ofereau, cerînd bineînțeles altele care erau dificil de făcut și greu de găsit.

Ușa îi fu deschisă de către Gladdie, care părea mai abătută și mai posomorîtă decît își închipuise domnișoara Marple. În camera de zi (aceasta era un sfert din vechiul salon, care fusese împărțit în patru : sufragerie, salon, baie și o chicinetă pentru servitoare), domnișoara Lavinia se ridică în întîmpinarea domnișoarei Marple.

Lavinia Skinner era o femeie înaltă, slabă și osoasă, în vîrstă de cincizeci de ani. Avea o voce aspră și un fel de a fi foarte abrupt.

— Îmi pare bine că vă văd, zise ea. Emily se odihnește — se simte cam rău astăzi, drăguța de ea. Sper că o să vrea să vă vadă, i-ar face tare plăcere, dar sînt momente cînd nu dorește să vadă pe nimeni. Sărăcuța de ea, ea rabdă tare mult.

Domnișoara Marple răspunse cu politețe. Subiectul cel mai dezbătut în St. Mary Mead era acela referitor la servitori, așa că nu-i fuse greu să îndrepte conversația pe acest făgaș. Domnișoara Marple spuse că ea a auzit că fata aia drăguță, Gladdie Holmes, trebuia să plece.

Domnișoara Lavinia încuviință :

— Miercuri a fost o săptămînă de cînd a spart niște lucruri. Nu putem tolera așa ceva.

Domnișoara Marple oftă și spuse că trebuie să ne obișnuim cu multe lucruri în ziua de azi. Este atît de greu să faci fetele să vină la țară ca să lucreze. Credea domnișoara Skinner că făcea un lucru înțelept, dînd-o afară pe Gladdie ?

— Știu că este greu să găsești servitori — spuse ea. Dar am motivele mele s-o dau afară pe fata asta ! spuse ea categoric. După care domnișoara Marple continuă :

— „Înțeleg că ați pierdut o broșă..."

— Să fiu sinceră, sînt sigură că ea a luat-o și că pe urmă s-a speriat și a pus-o la loc. Dar nu vreți să veniți s-o vedeți pe Emily ?

Domnișoara Marple o urmă în liniște. Lavinia bătu la o ușă și o voce spuse : Intră ! Își invită musafira în cea mai frumoasă cameră din apartament, în care lumina era oprită să intre din cauza jaluzelelor trase. Domnișoara Emily zăcea în pat, simțindu-se bine în suferințele ei în acea semiobscuritate. În lumina aceea, ea părea o femeie slabă, cu mult păr cenușiu-blond ; aranjat dezordonat în jurul capului, din care țîșneau multe bucle, ce produceau efectul unui cuib de păsări — numai că acele păsări nu s-ar fi mîndrit cu un astfel de cuib. În cameră mirosea a colonie, a biscuiți rîncezi și a camfor.

Cu ochii pe jumătate închiși și cu o voce de mironosiță, Emily afirmă că se afla într-una din zilele ei proaste.

— În asemenea cazuri de boală, spuse domnișoara Emily, cu un ton melancolic, pacientul își dă foarte bine seama ce povară este pentru cei din jur. Lavinia este foarte bună cu mine. Lavvie dragă, știi cît nu-mi place să te necăjesc, dar dacă sticla mea cu apă caldă ar fi umplută așa cum îmi place mie — cînd este prea plină, este prea grea, iar cînd este prea goală se răcește imediat !

— Vai, iartă-mă scumpo. Dă-mi-o să mai vărs din apă.

Domnișoara Emily zîmbi anemic și îi spuse musafirei că îi era groază să supere pe cineva.

În seara aceea, domnișoara Marple îi spuse Ednei că vizita sa diplomatică nu avusese succes.

Se simți cam tulburată cînd auzi că zvonurile despre ceea ce „făcuse" Gladdie se răspîndiseră vertiginos în tot orășelul.

Mare a fost supărarea întregului orășel cînd s-a auzit că domnișoarele Skinner angajaseră, printr-o agenție oarecare, o nouă servitoare, care din toate punctele de vedere era un adevărat model de virtute.

— Are o recomandație excelentă, preferă să lucreze la țară și cere un salariu mai mic decît Gladdie. Sînt sigură că am fost extrem de norocoase.

— Da, într-adevăr, încuviință domnișoara Marple, căreia i se punctau aceste detalii de către Lavinia, cînd s-au văzut la pescărie. Pare prea frumos ca să fie adevărat.

Opinia cetățenilor din St. Mary Mead era că în ultimul minut, această bonă perfectă avea să refuze postul și să nu mai vie. Dar, pronosticurile nu s-au dovedit întemeiate, căci „orășelul" a putut să observe cum, acel tezaur casnic era transportat la Old Hall în taxiul lui Reed. O femeie respectabilă, foarte ordonat îmbrăcată pe numele de Mary Higgins.

Cînd domnișoara Marple făcu din nou o vizită la Old Hall, Mary Higgins îi deschise ușa. Era o servitoare foarte aranjată, în jur de 40 de ani, cu părul negru frumos pieptănat, cu obrajii roșii, puțin rotundă la înfățișare, îmbrăcată discret într-o rochie neagră, cu șorț și bonetică albă ; avea o voce respectuoasă, cu un timbru ce abia se făcea auzit — atît de diferit de cel al vocii puternice dar prietenoase a lui Gladdie.

Domnișoara Lavinia părea mai puțin obosită decît de obicei, lucru pe care domnișoara Marple îl observă.

— Cred că îi datorez foarte mult lui Mary. Mă consider chiar norocoasă că am avut curajul să scap de cealaltă fată. Mary este de neprețuit. Gătește bine și servește superb și menține o curățenie strașnică în micul nostru apartament — curăță totul în fiecare zi, și mai mult decît atît, o înțelege foarte bine pe Emily.

Domnișoara Marple întrebă cum se mai simțea Emily.

— Vai, săraca de ea, în ultimul timp s-a simțit foarte rău. Ea, bineînțeles, nu are nici o vină, dar cîteodată lucrurile se complică. Asta înseamnă foarte multă bătaie de cap — dar din fericire Mary nu se supără deloc. Ea spune că este obișnuită să aibă grijă de invalizi și îi înțelege. Ne este de un mare ajutor.

— Într-adevăr ! — exclamă domnișoara Marple. Sînteți deosebit de avantajată. Mi se pare totuși prea frumos ca să fie adevărat. În locul dumneavoastră aș fi puțin mai atentă.

— Dar vă asigur că fac tot posibilul ca ea să se simtă bine la noi. Nu știu ce m-aș face dacă ne-ar părăsi !

— Nu cred că va pleca decît atunci cînd își va fi rezolvat toate problemele — răspunse domnișoara Marple uitîndu-se foarte intens la gazda ei.

— Apropo, ce mai face Edna dumneavoastră ?

— Foarte bine, mulțumesc — spuse domnișoara Marple. Dar eu am avantajul că știu totul despre ea ; de fapt, este o fată din orășelul nostru !

În timp ce ieșea, auzi vocea invalidei ridicată la maximum :

— Această compresă este uscată ! Doctorul Allerton a spus să fie umedă și reînnoită mereu. Acum las-o ! Vreau o ceașcă de ceai și un ou fiert — dar fiert numai trei minute și jumătate — și trimite-o pe Lavinia la mine !

Îndemînatica Mary ieși din dormitor și în timp ce-i spunea Laviniei — „Domnișoara Emily dorește să vă duceți pînă la ea, doamnă" — îi deschise ușa domnișoarei Marple,

după ce o ajutase să-şi pună paltonul şi i-a înmînat umbrela într-o manieră ireproşabilă.

Domnişoara Marple îşi luă umbrela, o scăpă jos şi încercînd să o ridice, îşi scăpă geanta din care se revărsă pe covor tot conţinutul. Mary, în modul cel mai politicos, ridică cîteva mărunţişuri — o batistă, un carnet de telefoane, un portmoneu învechit, doi bănuţi şi o bomboană de pe care celofanul căzuse de mult.

Domnişoara Marple primi ultimul obiect destul de confuză.

— Asta trebuie să fi aparţinut băieţelului doamnei Clement. O avea în mînă şi cred că a pus-o în geanta mea cînd se juca cu ea. E foarte lipicioasă, nu-i aşa ?

— S-o arunc, doamnă ?

— Dacă vrei !

Mary se aplecă să ridice ultimul obiect — o mică oglindă, pe care domnişoara Marple o luă exclamînd : „Ce noroc că nu s-a spart".

Cu aceste cuvinte plecă, lăsînd-o pe Mary în uşă, ţinînd în mînă o bomboană cu care se jucase un drăcuşor de băieţel şi arborînd o „mutră" foarte greu de pătruns.

Timp de zece zile oraşelul St. Mary Mead a trebuit să îndure laudele continue ce i se aduceau excelentei Mary, bijuteria de la Old Hall.

A unsprezecea zi oraşul s-a sculat auzind vestea cea mare. Mary, bona perfectă, dispăruse fără urmă ! Patul ei era neatins, iar uşa de la intrare fusese lăsată larg deschisă. Se furişase, nevăzută, în toiul nopţii. Şi nu numai Mary lipsea. Dispăruseră cu desăvîrşire două broşe, şi cinci inele ale Laviniei, trei inele, un pandativ, o brăţară şi patru broşe ale Emiliei. Era începutul unei întregi catastrofe. Tînăra doamnă Devereux, vecina de apartament, îşi pierduse diamantele pe care le ţinea într-un sertar neîncuiat şi cîteva blănuri costisitoare erau de asemenea lipsă. Celorlalţi vecini — judecătorul şi soţia sa — li se furaseră nişte bani. Era foarte limpede că cinstita Mary făcuse chei duble la toate apartamentele.

St. Mary Mead era străbătut de un fior de plăcere răutăcioasă. Domnişoara Lavinia se lăudase prea mult cu minunata ei Mary.

— Şi pînă la urmă, draga mea, s-a dovedit că nu era de fapt decît o hoaţă notorie !

Au urmat o serie de descoperiri interesante ; nu numai că Mary dispăruse, dar agenţia care o trimisese află că acea Mary Higgins, care ceruse postul, nici nu exista ; acesta fusese numele unei servitoare care lucrase la sora unui diacon. Adevărata Mary Higgins trăia liniştită în Cornwall.

— Foarte bine regizată întreaga poveste, afirmă inspectorul Slack. Dacă vreţi să ştiţi ce cred eu, aflaţi că femeia aceea lucra cot la cot cu o bandă de răufăcători. A mai fost un caz asemănător, acum un an, în Northumbeland. Lucrurile furate n-au fost găsite nici pînă astăzi. Totuşi, cred că vom avea mai mult noroc de data aceasta !.

Inspectorul Slack era întotdeauna un om optimist. Şi totuşi, săptămînile treceau şi lui Mary Higgins nu i se dădea de urmă. Eforturile inspectorului rămîneau fără rezultat. Domnişoara Lavinia era numai lacrimi ; iar domnişoara Emily era atît de îngrijorată de starea sănătăţii ei încît îl chemă pe doctorul Haydock. La puţin timp, după vizită, Emily îl declară incompetent pe doctor şi hotărî să se ducă la Londra, la nişte specialişti. Astfel, ele au anunţat că intenţionează să subînchirieze apartamentul.

La cîteva zile după această veste, domnişora Marple intră în clădirea poliţiei din Much Benham şi ceru să vorbească cu inspectorul Slack. Inspectorului Slack nu-i plăcea de această domnişoară. Dar ţinea cont de faptul că şeful poliţiei, colonelul Merchett, nu-i împărtăşea sentimentele. Aşa că, împotriva voinţei lui, o primi.

— Bună ziua domnişoară Marple ; cu ce vă pot fi de folos ?

— Vai de mine, cred că aveţi multă treabă, nu-i aşa ?

— Foarte mult de lucru, da' pot să vă acord cîteva minute !

— Da... adică... ştiţi.. eu vreau să vă spun ceva, dar nu cred că o să pot să mă exprim cum trebuie ; e foarte greu să te faci înţeles, nu credeţi ? E vorba despre Gladdie, servitoarea domnişoarelor Skinner.

— Vreţi să spuneţi Mary !

— A, da, asta este cea de-a doua servitoare. Dar eu vreau să vă vorbesc despre Gladdie Holmes — o fată cam obrăznicuţă şi chiar prea încrezută, dar cinstită şi este foarte important ca toată lumea să ştie treaba asta !

— Dar nu există nici o acuzaţie împotriva ei !

— Ştiu, ştiu că nu există aşa ceva, dar asta, tocmai, complică lucrurile. Pentru că lumea vorbeşte. Ştiam eu că nu mă voi putea face înţeleasă. Vreau să spun că trebuie să o găsim pe Mary Higgins.

— Într-adevăr, aveţi dreptate ; da' aveţi vreo idee cum ar trebui să procedăm ?

— De fapt, de asta am şi venit la dumneavoastră. Pot să vă întreb ceva ? Amprentele, vă sînt cumva de folos ?

— Eh, aici ne-a cam dus de nas ; a lucrat fin fata — cu mănuşi de cauciuc ; iar restul amprentelor le-a şters frumos de peste tot din camera ei şi de pe chiuvetă. N-am putut găsi nimic.

— Dacă i-aţi avea amprentele, v-ar ajuta ?

— S-ar putea doamnă. Ar putea fi cunoscute de către Scotland Yard. Nu este prima ei spargere !

Miss Marple dădu bucuroasă din cap. Îşi deschise geanta şi scoase o cutie de carton. Înăuntru, împăturită cu grijă în vată se găsea o mică oglindă.

— Amprentele ei se găsesc pe ea. Cred că vă pot fi de folos — sînt clare ; a atins o substanţă foarte lipicioasă înainte de a o lua în mînă.

Inspectorul se holbă la ea :

— Le-aţi luat dinadins ?

— Bineînţeles !

— O bănuiaţi ?

— Să ştiţi că mi s-a părut prea frumos totul ca să fie adevărat. I-am atras atenţia Laviniei, dar nici n-a vrut să audă. Mă tem, domnule inspector, că eu nu prea am încredere în bone

perfecte. Fiecare din noi are defectele sale — iar atunci cînd ai pe cineva care te ajută în casă, le observi cel mai bine !

— Vă sînt recunoscător ; le voi trimite imediat la Londra, la Scotland Yard.

— N-ați vrea, totuși, să căutați făptașul mai aproape de casă ?

— Ce vreți să spuneți ?

— Îmi este greu să vă explic, dar atunci cînd te lovești de un lucru bizar, imediat ți se întipărește în minte, chiar dacă aceste lucruri ciudate pot fi doar niște fleacuri. Același lucru l-am simțit și în legătură cu Gladdie și cu broșa furată. Ea este o fată cinstită ; nici nu s-a atins de broșa aia. Atunci de ce a insinuat domnișoara Skinner că ar fi făcut-o ? Domnișoara Skinner nu este deloc proastă ; atunci de ce a dat-o afară pe fata asta, care era o bună servitoare, cînd știa cît de greu este să faci rost de o fată bună ? Cam bizar ! așa că am început să mă gîndesc. Și am mai remarcat și altceva ! Emily este ipohondră, dar este prima ipohondră care nu a trimis imediat după doctor. Genul acesta de oameni iubesc doctorii ! Dar ea nu !

— Unde vreți să ajungeți, domnișoară Marple ?

— Vreau să spun că domnișoarele Skinner sînt niște femei foarte bizare. Emily își petrece tot timpul într-o cameră întunecoasă. Și pun pariu pe orice că părul ei era, de fapt, o perucă. Și ceea ce vreau să spun sînt următoarele — este foarte posibil ca o femeie palidă și slabă să fie una și aceeași cu acea brunetă bine făcută și sănătoasă, așa cum era Mary Higgins. Și de fapt, nu le-a văzut nimeni niciodată împreună. Au avut destul timp să ia mulajul de la fiecare cheie din vilă și să afle amănunte despre chiriași. Nu le mai rămînea decît să scape de Gladdie. Emily face o „plimbare" rapidă în timpul nopții și, a doua zi dimineață apare deghizată în Mary Higgins. După ce a dispărut Mary Higgins au început și cele două să-și facă bagajele. Vă spun eu unde o puteți găsi pe făptașă : pe canapeaua pe care stă Emily Skinner ! Dacă nu mă credeți, luați-i amprentele ; dar o să vedeți că am dreptate ! Aceste surori Skinner sînt niște hoațe, asta sînt ; dar de data aceasta nu mai scapă ! Nu concep ca reputația unei fete cinstite din orășelul nostru să fie pătată de două netrebnice ! Toată lumea va ști cît de onestă este Gladdie Holmes ! Bună ziua !

Domnișoara Marple ieși afară ca o furtună, înainte ca inspectorul Slack să fi putut scoate măcar un singur cuvînt.

— Ptiu ! — exclamă el. Mă întreb dacă are dreptate ?

Foarte curînd află că domnișoara Marple nu dăduse greș nici de data aceasta.

Colonelul Melchett l-a felicitat pe Slack pentru eficiența cu care a lucrat și puțin după aceea domnișoara Marple o invită pe Gladdie, împreună cu Edna, la ceai. Și le ținu un mic discurs moralizator despre soarta unei fete tinere care pînă la urmă trebuie să-și găsească un post stabil.

Traducere de Iulia Vladu

AGATHA CHRISTIE

DIN CASĂ IEȘI JOHN Harrison, care se opri un moment pe terasă și contemplă grădina. Era un bărbat solid, cu o față prelungă, cadaverică. De obicei, avea o înfățișare ursuză, dar în unele momente, ca acesta, cînd trăsăturile aspre i se destindeau într-un zîmbet, era chiar atrăgător.

John Harrison își iubea grădina care niciodată nu arătase mai bine decît în acea seară de august cu, un aer languros de vară. Trandafirii agățători erau încă minunați, iar aerul era înmiresmat de măzăriche.

Un scîrțîit, ce-i era bine cunoscut, îl făcu pe Harisson să întoarcă brusc capul. Cine intra pe poarta grădinii ? După un minut, pe față i se putea citi o uimire profundă, căci silueta elegantă ce venea pe cărare era a celui din urmă om pe care s-ar fi putut aștepta a-l întîlni în acest colțișor al lumii.

— Minunea minunilor ! strigă Harrison. „Monsieur Poirot !"

Era într-adevăr faimosul Hercule Poirot al cărui renume se răspîndise în lumea întreagă.

— Da, — spuse el — eu sînt. Cîndva mi-ai spus așa : Dacă te vei nimeri vreodată în acest colțișor al lumii să treci și pe la mine ! Am luat de bună această invitație și iată-mă !

— Iar eu sînt deosebit de încîntat, — spuse Harrison din toată inima. Ia loc și să bem ceva.

Cu un gest de ospitalitate îl invită la o masă de pe verandă pe care erau mai multe sticle.

— Mulțumesc, — spuse Poirot lăsîndu-se într-un fotoliu de răchită. Probabil că nu ai sirop, nu ? Da, mi-am închipuit că nu ai. Atunci, dă-mi, te rog, puțină apă gazoasă, nu, fără whisky. Apoi, în timp ce celălalt punea paharul lîngă el, adăugă cu un ton tandru :

— În fine, biata mea mustață se pleoștise de tot. Nici nu-i de mirare cu căldura asta !

— Și ce te aduce pe aceste meleaguri atît de liniștite ? întrebă Harrison așezîndu-se și el într-un alt fotoliu. Plăcerile ?

— Nu, mon ami, afacerile.

— Afacerile ? În aceste locuri atît de izolate ?

Poirot dădu din cap cu un aer grav.

— Desigur, prietene, doar nici o crimă nu se săvîrșește la aglomerație, nu ?

Celălalt rîse :

— Cred că am spus într-adevăr o mare prostie. Dar ce crimă investighezi tu pe aici, sau nu trebuie să te întreb așa ceva ?

— Ba poți să mă întrebi, — spuse detectivul. Chiar aș vrea să mă întrebi.

Harrison îl privi curios. Simțea din comportarea celuilalt că ceva nu era tocmai în regulă.

— Zici că investighezi o crimă... continuă el cu ezitări. O crimă, crimă ?

— O crimă cît se poate de crimă...

— Adică...

— Asasinat.

Hercule Poirot rosti acest cuvînt cu atîta gravitate încît Harrison se cutremură. Detectivul îl privea drept în ochi și, din nou, Harrison găsi că privirea lui era foarte ciudată, așa încît nu știa cum să continue. În cele din urmă, zise :

— Dar eu nu am auzit de nici o crimă.

— Nu, — spuse Poirot, nici nu ai fi putut să auzi.

— Cine a fost asasinat ?

— Deocamdată, — zise detectivul, nimeni.

— Cum ?

— De aceea am zis că nici nu ai fi putut să auzi. Eu investighez o crimă care nu a avut încă loc.

— Ascultă, dar asta este o prostie.

— Deloc. Dacă se investighează o crimă înainte ca ea să fi avut loc, cu siguranță că este cu mult mai eficient decît dacă s-ar cerceta după. Astfel, ar putea fi — de ce nu ? — chiar împiedicată.

Harrison îl privea surprins :

— Dumneata nu vorbești serios, nu-i așa, monsieur Poirot ?

— Cum să nu, sînt foarte serios.

— Chiar crezi că se va comite o crimă ? Vai, dar e absurd.

Hercule Poirot continuă fără a lua cîtuși de puțin în seamă exclamația aceasta.

— Se va comite o crimă dacă noi nu vom reuși să o împiedicăm. Da, mon ami, asta am de gînd să fac.

— Noi ?

— Am spus „Noi". Voi avea nevoie de colaborarea dumitale.

— De asta ai venit aici ?

Din nou îl privi pe Poirot și din nou acel ceva nedefinit din privirea lui îl făcu pe Harrison să se simtă stingherit.

— Am venit aici, monsieur Harrison, pentru că..., ei bine, pentru că țin la dumneata.

Apoi adăugă pe un ton total diferit :

— Văd, monsieur Harrison că ai aici un cuib de viespi. Ar trebui să-l distrugi.

Schimbarea subiectului îl făcu pe Harrison să se încrunte nedumerit. Își întoarse și el privirea spre locul unde privea Poirot și spuse, surprins.

— De fapt, chiar asta voi face. Sau mai bine zis, va face tînărul Langton. Ți-l amintești pe Claude Langton, nu ? Era și el la petrecerea aceea unde ne-am cunoscut. Vine în seara asta să distrugă cuibul. L-a entuziasmat ideea.

— Aha, — zise Poirot. Și cum o să facă ?

— Cu gaz și cu siringa de grădinărit. Va aduce siringa lui, este mai bună ca dimensiuni decît a mea.

— Se mai poate proceda și altfel, nu ? întrebă Poirot. Cu cianură de potasiu.

Harrison părea puțin surprins :

— Da, dar este o substanță foarte periculoasă. Întotdeauna e riscant să ai așa ceva.

Poirot dădu din cap afirmativ, cu o expresie gravă :

— Da, este o otravă sigură.

Așteptă un minut, după care repetă pe un ton grav :

— Otravă sigură.

— Bună la casa omului dacă vrei să scapi de soacră, nu ? zise Harrison rîzînd.

Dar Hercule Poirot continua să fie grav :

— Și dumneata ești sigur, monsieur Harrison, că monsieur Langton va folosi gaz ca să-ți distrugă cuibul acesta de viespi ?

— Absolut sigur, dar de ce ?

— Mă întrebam și eu așa. Azi după-amiază am trecut pe la prăvălia de chimicale din Borchester. A trebuit să semnez într-un registru cu vînzări de substanțe otrăvitoare pentru una din substanțele de care aveam eu nevoie. Am văzut care fusese ultima vînzare de acest fel. Era cianură de potasiu și semnase pentru ea Claude Langton.

Harrison făcu ochii mari :

— E ciudat, — zise el, Langton îmi spunea zilele trecute că nici nu s-ar putea gîndi să folosească așa ceva ; de fapt zicea că nici nu ar trebui să se pună în vînzare pentru astfel de scopuri.

Poirot își ridică privirea înspre trandafiri. Puse întrebarea următoare cu o voce foarte liniștită :

— Ții la Langton ?

Celălalt îl privi surprins. Se pare că întrebarea îl găsise, într-un fel, nepregătit :

— Ei bine, eu, da, sigur, sigur că țin la el. De ce n-aș ține ?

— Mă întrebam și eu, așa, dacă chiar îți, — zise Poirot imperturbabil.

Și cum celălalt nu răspunse, continuă :

— Mă mai întrebam și dacă el ține la dumneata.

— Ce urmărești, în fond, monsieur Poirot ? Ai ceva pe suflet și nu pot să-mi dau seama ce.

— Voi fi cît se poate de sincer. Ești logodit, monsieur Harrison. O cunosc pe d-ra Molly Deane. Este o fată încîntătoare, este foarte frumoasă. Înainte de a se logodi cu dumneata, fusese logodită cu Claude Langton. L-a abandonat pentru dumneata.

Harrison confirmă din cap.

— Nu te întreb ce motive a avut ; poate că gestul ei a fost justificat. Dar ascultă ce-ți spun eu : nu este greu de imaginat că Langton nici nu a uitat și nici nu a iertat acest lucru.

— Te înșeli, monsieur Poirot. Jur că te înșeli. Langton a fost corect ; a acceptat totul ca un adevărat bărbat. S-a purtat ui-

mitor de corect cu mine — a făcut tot ce i-a stat în putință ca să rămînem prieteni.

— Și asta nu ți se pare neobișnuit ? Ai folosit cuvîntul „uimitor" dar se pare că dumneata nu ești uimit de loc.

— Cum adică, monsieur Poirot ?

— Adică, — și acum vocea sa avea o nuanță nouă, — un om poate să-și disimuleze ura pînă la momentul potrivit.

— Ura ? scuturâ din cap, rîzînd, Harrison.

— Englezii sînt foarte proști, — zise Poirot. Cred că ei pot înșela pe oricine, dar că pe ei nu-i poate înșela nimeni. Despre omul corect — băiatul bun — niciodată nu pot crede nimic rău. Și pentru că sînt curajoși, dar proști, uneori mor atunci cînd nu ar trebui să moară.

— Mă pui în gardă, — zise Harrison cu voce scăzută. Acum înțeleg — înțeleg ceea ce mă uimea și nu înțelegeam pînă acum. Mă avertizezi în legătură cu Claude Langton. Ai venit azi aici ca să mă avertizezi că...

Poirot neagă dînd din cap. Harrison sări deodată în picioare.

— Dar ești nebun, monsieur Poirot. Aici sîntem în Anglia. Astfel de lucruri nu se petrec aici. Îndrăgostiții înșelați nu obișnuiesc să înjunghie oamenii pe la spate sau să-i otrăvească. Tipul ăsta nu ar vătăma nici o muscă.

— Pe mine nu mă interesează viața muștelor, — zise Poirot imperturbabil. Și deși spui că dl. Langton nu ar omorî nici măcar o muscă, uiți că chiar în acest moment el se pregătește să ia viața a cîteva mii de viespi.

Harrison nu răspunse imediat. La rîndul său, detectivul cel mărunțel sări în picioare. Se îndreptă spre prietenul său și-i puse o mînă pe umăr. Era atît de agitat încît aproape îl zgîlțîi pe bărbatul masiv și, în acest timp, îi șuieră la ureche :

— Trezește-te, prietene, trezește-te. Și uită-te acolo unde îți arăt eu. Acolo, pe movilița aceea, lîngă rădăcina pomului. Vezi viespile întorcîndu-se imperturbabile acasă după o zi de muncă ? Într-o oră vor fi distruse, dar ele nu știu asta. Nu are cine să le spună. Se pare că ele nu au un Hercule Poirot. Ascultă-mă, monsieur Harrison, am venit pînă aici cu afaceri. Crimele sînt afacerile mele. Și ele sînt afacerile mele atît înainte, cît și după ce au fost comise. La ce oră trebuie să vină dl. Langton să distrugă acest cuib de viespi ?

— Langton niciodată n-ar...

— La ce oră ?

— La 9. Dar îți spun greșești. Langton niciodată n-ar...

— Englezii ăștia ! strigă Poirot cu obidă. Își luă pălăria și bastonul și coborî pe cărare vorbind peste umăr : Nu voi sta aici să mă cert cu dumneata. N-aș face decît să mă enervez. Dar înțelegi, nu ? că mă voi întoarce la ora 9.

Harrison deschise gura să spună ceva, dar Poirot nu-i dădu răgaz :

— Știu ce vei spune : „Langton niciodată n-ar..." etc., etc. Ah, Langton niciodată... ! Oricum, eu mă întorc la ora 9. Da, mă va amuza — ia-o așa dacă vrei — mă va amuza să văd cum se distruge un cuib de viespi. Iată încă un sport englezesc !

Nu mai așteptă nici un răspuns și ieși pe poarta care scîrțîia. Odată ajuns în stradă, își domoli pașii. Vivacitatea i se stinse, chipul îi deveni grav și preocupat. Își scoase ceasul din buzunar și-l consultă. Limbile arătau ora 8 și 10 minute. „Peste trei sferturi de oră, murmură el. Mă întreb dacă nu era mai bine să aștept acolo".

Pașii i se încetiniră ; părea aproape pe punctul de a se întoarce. O vagă presimțire prinse a pune stăpînire pe el. Încercă totuși să i se sustragă și continuă să se îndrepte spre sat. Dar chipul îi era încă frămîntat, și o dată sau de două ori scuturâ din cap ca unul ce era numai în parte satisfăcut de ceva.

Cu cîteva minute înainte de ora 9 se apropie din nou de poartă. Era o seară senină, liniștită ; o boare ușoară foșnea printre frunze. Era, poate, ceva sinistru în toată liniștea aceea, ca o prevestire de furtună.

Poirot prinse a se grăbi aproape fără să-și dea seama. Era, așa, dintr-odată, alarmat și... nesigur. Îi era teamă de ceva dar nici el singur nu știa de ce.

Și chiar în clipa aceea poarta grădinii se deschise și Claude Langton ieși repede în drum. El tresări cînd dădu cu ochii de Poirot.

— Ah, eh, bună seara.

— Bună seara, monsieur Langton. Ați venit mai devreme.

Langton îl privea nedumerit :

— Nu înțeleg ce vreți să spuneți.

— Ați distrus cuibul de viespi ?

— Păi, tocmai asta-i, că nu l-am distrus.

— Aha, — zise Poirot încetișor. Deci nu ați distrus cuibul de viespi. Atunci ce ați făcut ?

— Eh, am mai stat un pic la povești cu bătrînul Harrison. Dar acum trebuie să mă grăbesc, monsieur Poirot. Nu știam că veți mai rămîne prin acest colțișor de lume.

— Am avut niște afaceri pe aici, de asta.

— Aha ! Bine, îl veți găsi pe Harrison pe terasă. Îmi pare rău că nu pot rămîne și eu.

Plecă grăbit. Poirot îl urmări cu privirea. Un tînăr agitat, plăcut la vedere, cu gura lăsată.

— Deci îl voi găsi pe Harrison pe terasă, — murmură Poirot. Dar tare m-aș mira ! Intră pe poartă și urcă pe cărare. Harrison ședea pe un scaun lîngă masă. Stătea nemișcat și nici măcar nu întoarse capul în timp ce Poirot se apropia de el.

— Ah, mon ami, spuse Poirot. Te simți bine ?

Urmă o pauză lungă și numai după aceea Harrison rosti cu o voce ciudată, năucă :

— Ce-ai spus ?

— Am spus : „Te simți bine ?"

— Dacă mă simt bine ? Da, mă simt bine. De ce ?

— Nu simți nici un fel de efecte secundare ? Atunci e bine.

— Efectele secundare ? De la ce ?

— De la soda de rufe.

Harrison se trezi deodată :

— Soda de rufe ? Ce vrei să spui ?

Poirot făcu un gest de scuză :

— Regret infinit de mult dar am fost nevoit să-ți pun niște sodă în buzunar.

— Ai pus niște sodă în buzunarul meu ? Și de ce, mă rog ?

Harrison îl privea insistent. Poirot vorbi liniştit şi neutru ca un conferenţiar ce se coboară la nivelul unui copil mic :

— Vezi dumneata, unul din avantajele, sau dezavantajele, meseriei de detectiv este că te pune în contact cu clasa criminalilor. Iar de la criminali poţi învăţa unele lucruri foarte interesante şi curioase. Era odată un hoţ de buzunare — m-a interesat pentru că odată nu făcuse ceea ce era acuzat că făcuse — aşa că eu l-am scăpat. Şi, fiindu-mi recunoscător, m-a răsplătit aşa cum l-a dus mintea, adică m-a învăţat trucurile meseriei lui. Şi aşa se face că pot şterpeli de prin buzunare orice am chef fără ca păgubaşul să bănuiască măcar. Îi pun o mînă pe umăr, mă înfierbînt bine, şi el nu simte nimic. Şi aşa reuşesc să mut ceva din buzunarul lui în buzunarul meu şi să-i las în schimb sodă de rufe. Vezi, continuă Poirot visător, dacă cineva vrea să aibă acces rapid la nişte otravă pe care s-o pună într-un pahar, neobservat, trebuie să o aibă în buzunarul din dreapta al hainei ; nicăieri în altă parte nu e mai la îndemînă. Ştiam că acolo trebuie să fie.

Îşi băgă mîna în buzunar şi scoase cîţiva bulgări albi de cristale :

— Deosebit de periculos, — îngînă el, ţinut aşa.

Calm şi fără a se grăbi, scoase din alt buzunar o sticlă cu gîtul larg. Vărsă cristalele înăuntru, se îndreptă spre masă şi umplu sticla cu apă. Apoi o astupă cu atenţie şi o agită pînă ce cristalele se dizolvară complet. Harrison îl urmărea parcă fascinat.

Mulţumit de soluţia astfel pregătită, Poirot se îndreptă spre cuibul de viespi. Scoase dopul de la sticlă, întoarse capul într-o parte şi turnă soluţia peste cuibul de viespi, apoi se dădu înapoi un pas sau doi şi privi.

Cîteva viespi care tocmai se întorceau, fură zguduite de un fremur apoi rămaseră nemişcate. Alte viespi se tîrau afară din cuib şi mureau pe loc. Poirot le urmări unul sau două minute, apoi, dînd din cap, se întoarse pe verandă.

— O moarte fulgerătoare, — zise el, fulgerătoare.

Harrison îşi recăpătă glasul.

— Ce ştii ?

Poirot privea drept înainte.

— După cum îţi spuneam, am văzut numele lui Claude Langton în registru. Dar ceea ce nu ţi-am spus, este că aproape imediat după aceea m-am întîlnit cu el. El mi-a spus că dumneata îl rugaseşi să cumpere cianură de potasiu ca să distrugi un cuib de viespi. Asta m-a frapat, prietene, căci mi-am amintit că la petrecerea aceea unde ne-am întîlnit susţineai sus şi tare că metoda folosirii gazului este mult superioară şi condamnai achiziţionarea de cianură ca fiind deosebit de periculoasă şi inutilă.

— Continuă.

— Mai ştiam ceva. Îi văzusem pe Claude Langton şi Molly Deane împreună cînd ei credeau că nu-i vedea nimeni. Nu ştiu ce fel de ceartă de îndrăgostiţi o fi fost la început între ei, cînd s-au despărţit şi în urma căreia ea a căzut în braţele dumitale, dar mi-am dat seama că neînţelegerile dintre ei fuseseră deja depăşite şi că d-ra Deane era din nou atrasă de dragostea ei dintîi.

— Continuă.

— Mai ştiam încă ceva, prietene. Mai zilele trecute mă aflam pe strada Harley şi te-am văzut ieşind din casa unui anumit doctor. Îl cunosc pe doctorul acela, ştiu ce specialitate are şi am văzut ce expresie aveai pe faţă. Am mai văzut această expresie numai o dată sau de două ori în viaţa mea, dar nu m-aş putea înşela uşor în identificarea ei. Era expresia unui om condamnat la moarte. Am dreptate, nu-i aşa ?

— Ai dreptate. Mi-a dat două luni.

— Dumneata nu m-ai văzut, prietene, pentru că te gîndeai la altele. Am mai văzut ceva pe faţa dumitale — ceea ce-ţi spuneam mai înainte, că oamenii încearcă să disimuleze. Am văzut ura, prietene. Nu făceai efortul de a o disimula întrucît credeai că nu te vede nimeni.

— Continuă.

— Nu mai am multe de spus. Am venit aici, am văzut din întîmplare numele lui Langton în registrul de otrăvuri, aşa cum ţi-am spus, l-am întîlnit şi am venit aici la dumneata. Ţi-am întins capcane. Ai negat că i-ai fi cerut lui Langton să-ţi facă rost de cianură, sau mai bine zis te-ai arătat surprins că a făcut-o. La început ai fost surprins de apariţia mea, dar imediat ţi-ai dat seama ce bine ţi-ar prinde în scenariu şi mi-ai întreţinut bănuielile. Ştiam chiar de la Langton că va veni la ora 8 şi jumătate. Dumneata mi-ai spus ora 9 în speranţa că atunci cînd voi veni voi găsi totul terminat. Şi astfel am ştiut totul.

— De ce ai venit ? urlă Harrison. Ce bine era dacă nu veneai !

Poirot se ridică :

— După cum ţi-am spus, zise el, crimele sînt afacerile mele.

— Crime ? Sinucideri vrei să zici.

— Nu.

Glasul lui Poirot răsună limpede şi tăios.

— Vreau să zic „crimă". Moartea dumitale urma să fie uşoară şi fulgerătoare, dar moartea pe care i-o pregăteai lui Langton era cea mai îngrozitoare moarte de care poate muri un om. El a cumpărat otrava ; el a venit la dumneata şi a fost singur cu dumneata aici. Dumneata mori pe loc, cianura se găseşte în paharul dumitale, iar Claude Langton este spînzurat. Acesta era planul dumitale.

Harrison gemu :

— De ce ai venit ? De ce ai venit ?

— Ţi-am mai spus, dar mai există şi un alt motiv. Ţin la dumneata. Ascultă, mon ami, eşti un om pe moarte ; ai pierdut fata pe care o iubeai ; dar cu siguranţă nu eşti un asasin. Acum spune-mi : îţi pare rău sau nu că am venit ?

Urmă un moment de pauză, după care Harrison se ridică şi el. Pe faţă i se citea o nouă demnitate — era chipul unui om care-şi învinsese propria josnicie. Întinse mîna pe deasupra mesei.

— Mulţumesc cerului că ai venit, — spuse el plîngînd. Ah, mulţumesc cerului că ai venit.

MARTORUL ACUZĂRII

DL. MAYHERNE ÎȘI ARANJĂ ochelarii tip pince-nez, tuși uscat spre a-și drege vocea, ceea ce, dealtfel era un obicei de-al său cît se poate de tipic. Apoi îl privi din nou pe omul din fața sa, cel ce era acuzat de crimă din culpă.

Dl. Mayherne era un bărbat mărunțel, făcea gesturi precise, era îmbrăcat îngrijit, ca să nu spunem că era spilcuit, și avea niște ochi cenușii cu o privire foarte vicleană și pătrunzătoare. Oricum, nu era nici pe departe un nătărău. Adevărul este că avea reputația unui avocat deosebit de bun. Timbrul vocii sale, atunci cînd vorbea cu clienții, era sec, dar nicidecum lipsit de înțelegere.

— Trebuie să insist în a vă avertiza că vă aflați într-un pericol deosebit de grav și că, prin urmare, avem nevoie de sinceritate absolută.

Leonard Vole, care în tot acest răstimp privise în gol, năucit, peretele alb din fața sa, își fixă acum privirea asupra avocatului.

— Știu, spuse el fără nici o speranță. Mi-ați repetat acest lucru de nenumărate ori. Dar încă nu sînt capabil să realizez că sînt acuzat de crimă, de CRIMĂ. Și încă o crimă atît de mișelească.

Dl. Mayherne era practic, nu emotiv. Tuși din nou, își scoase ochelarii, și-i șterse cu grijă și și-i puse din nou pe nas. Apoi spuse :

— Da, da, da. Ei, bine, d-le Vole, vom face un efort susținut pentru a vă scoate din bucluc, și vom reuși, da, vom reuși. Dar eu trebuie să știu totul. Trebuie să știu exact tot ce ar putea să scoată la iveală acuzarea ca să pot cîntări bine cît de grav este pericolul care vă amenință. Apoi vom putea conveni asupra celei mai bune strategii de apărare.

Tînărul îl privea tot atît de năuc și fără nici o speranță. Dl. Mayherne considera situația destul de albastră, iar vina acuzatului o considera evidentă. Acum, pentru prima dată însă simți o undă de îndoială.

— Credeți că sînt vinovat — spuse Leonard Vole cu o voce scăzută. Dar, pentru numele lui Dumnezeu, jur că nu sînt ! Totul este împotriva mea, știu acest lucru. Sînt ca o pradă prinsă în plasă, de jur împrejur numai ochiuri în care mă încurc din ce în ce mai tare, indiferent cum m-aș întoarce. Dar n-am făcut-o eu, d-le Mayherne, n-am făcut-o eu !

Într-o astfel de situație orice om s-ar fi pretins nevinovat. Dl. Maynerne știa bine acest lucru. Și totuși, în ciuda lui însuși, era impresionat. Și dacă, totuși, Leonard Vole ar fi fost nevinovat.

— Aveți dreptate d-le Vole — spuse el grav. Cazul este limpede împotriva dumneavoastră. Totuși eu vă cred pe dumneavoastră. Dar acum să ne întoarcem la fapte. Aș vrea să-mi povestiți, cu cuvintele dumneavoastră, exact cum ați ajuns să o cunoașteți pe d-ra Emily French.

— Într-o zi mă aflam pe Oxford Street. Am văzut o doamnă mai în vîrstă care traversa. Avea o mulțime de pachete. În mijlocul străzii le-a scăpat, s-a aplecat să le adune, și-a dat seama că un autobuz era cît pe aci să dea peste ea, și de abia a reușit să ajungă pe trotuar speriată și de oamenii care strigau la ea. I-am adunat eu pachetele, le-am curățat de noroi cum am putut, pe unul care se desfăcuse l-am legat la loc și i le-am dat înapoi.

— N-ați vorbit nimic despre faptul că i-ați salvat viața ?

— Vai de mine, sigur că nu. N-am făcut nimic altceva decît un gest de politețe. Era foarte recunoscătoare, mi-a mulțumit călduros și spunea ceva cum că nu mă port întocmai ca marea majoritate a tinerei generații — nu-mi mai amintesc exact cuvintele. Apoi mi-am ridicat pălăria și mi-am continuat drumul. Nu

mă aşteptam să o mai văd vreodată. Dar viaţa este plină de coincidenţe. Chiar în seara aceea am dat peste ea la o petrecere la nişte prieteni de ai mei. M-a recunoscut imediat şi a cerut să-i fiu prezentat. Apoi am aflat că era d-ra Emily French şi că locuia la Cricklewood. Am vorbit un timp cu ea. Cred că era una din bătrînele acelea cărora le cade cu tronc, aşa, din senin, cîte cineva. Aşa i-am căzut şi eu cu tronc în urma unui gest simplu pe care l-ar fi făcut oricine altcineva în locul meu. La plecare, mi-a strîns călduros mîna şi m-a invitat pe la ea. I-am răspuns, bineînţeles, că mi-ar face o deosebită plăcere, şi atunci ea m-a obligat să stabilesc o zi. Nu ţineam neapărat să merg, dar a o refuza ar fi putut fi luat drept o mojicie, aşa că am stabilit vizita pentru sîmbăta următoare. După ce a plecat, am aflat cîte ceva despre ea de la prietenii ei. Că era bogată, excentrică, că locuia singură numai cu o servitoare, şi că avea nici mai mult nici mai puţin de opt pisici.

— Înţeleg — spuse dl. Mayherne. Deci ai aflat că este bogată încă de atunci ?

— Dacă vreţi să spuneţi că m-am interesat în mod special... — începu dl. Leonard Vole înfierbîntat, dar dl. Mayherne îl domoli cu un gest.

— Trebuie să privesc cazul aşa cum o vor face cei din acuzare. La prima vedere d-ra French nu părea a fi înstărită. Ducea o viaţă modestă, aproape în sărăcie. Dacă nu ţi s-ar fi spus contrariul, este mai mult decît probabil că ai fi considerat-o într-o situaţie grea, cel puţin la început. Cine anume ţi-a spus că era bogată ?

— Prietenul meu, George Harve, gazda petrecerii la care am luat parte.

— Crezi că el îşi mai aminteşte ?

— Pur şi simplu nu ştiu. A trecut destul de mult timp de atunci.

— Întocmai, d-le Vole. Vedeţi dumneavoastră, prima grijă a acuzării va fi să stabilească clar că în perioada respectivă eraţi într-o jenă financiară — este adevărat, nu-i aşa ?

Leonard Vole se înroşi.

— Da, spuse el cu glas stins. Tocmai avusesem parte de un şir nesfîrşit de ghinioane.

— Exact, spuse din nou dl. Mayherne. Aflîndu-vă într-o jenă fianciară, după cum spuneam, aţi întîlnit-o pe această bătrînică bogată şi aţi cultivat cu asiduitate relaţia respectivă. Ei bine, dacă am avea posibilitatea să susţinem că habar nu aveaţi că ea era bogată, şi că aţi vizitat-o din pură curtoazie...

— Dar chiar aşa şi este.

— Asta spuneam şi eu. Nu pun la îndoială acest lucru. Dar îl consider dintr-un punct de vedere exterior. Foarte mult depinde de memoria d-lui Harvey. Credeţi că ar putea să-şi amintească respectiva conversaţie sau nu ? Credeţi că ar putea fi convins că această conversaţie a avut loc mai tîrziu ?

Leonard Vole reflectă cîteva minute. Apoi spuse destul de ferm deşi pălise :

— Nu cred că această cale ne-ar asigura succesul, d-le Mayherne. Mai mulţi din cei prezenţi l-au auzit şi chiar m-au şicanat că am reuşit să cuceresc o bătrînică bogată.

Avocatul se străduí să-şi disimuleze dezamăgirea cu un gest a lehamite.

— Din nefericire, spuse el. Dar oricum, vă felicit, d-le Vole, pentru sinceritate. Dumneavoastră sînteţi singurul care mă puteţi ghida. Aveţi dreptate. A insista pe această cale ar fi fost un dezastru. Aţi cunoscut-o pe d-ra French, aţi vizitat-o, legătura dintre dumneavoastră a evoluat. Avem nevoie de o motivaţie reală pentru toate acestea. De ce dumneavoastră, un tînăr de treizeci şi trei de ani, chipeş, sportiv, cu mulţi prieteni, aţi dedicat atît de mult timp unei doamne în vîrstă cu care nu puteaţi avea mare lucru în comun ?

Leonard Vole îşi dădu în lături braţele într-un gest nervos.

— Nu vă pot spune, pur şi simplu nu vă pot spune. După prima vizită a insistat foarte mult să mai vin, mi-a vorbit despre singurătatea şi nefericirea ei. Mi-a fost greu s-o refuz. Îmi arăta atît de deschis cît de mult ţinea la mine încît mă aflam într-o postură foarte dificilă. Vedeţi, d-le Mayherne, eu sînt un om foarte slab, foarte influenţabil, unul dintre aceia care nu pot spune nu. Şi, puteţi să mă credeţi sau nu, cum vreţi, dar după a treia sau a patra vizită pe care i-am făcut-o am constatat că o îndrăgisem foarte sincer. Mama mea a murit cînd eram încă un copil, m-a crescut o mătuşă, dar şi ea a murit înainte ca eu să fi împlinit cincisprezece ani. Dacă vă voi spune că pur şi simplu mă bucuram de grija şi răsfăţul ei matern, probabil că veţi rîde.

Dar dl. Mayherne nu rîse. În schimb, îşi scoase ochelarii din nou, îi curăţă, ceea ce la el însemna că gîndea profund.

— Îţi accept explicaţia, d-le Vole — spuse el în cele din urmă. Cred că din punct de vedere psihologic este foarte probabil. Dar dacă juraţii vor accepta acest punct de vedere, aceasta este deja altceva. Vă rog să vă continuaţi relatarea. Cînd v-a cerut d-ra French pentru prima oară să vă ocupaţi de afacerile ei ?

— După a treia sau a patra vizită pe care i-am făcut-o. Nu se prea pricepea la chestiunile financiare şi era îngrijorată în legătură cu nişte investiţii.

Dl. Mayherne îi aruncă o privire tăioasă.

— Fiţi atent, d-le Vole. Servitoarea, Janet Mackenzie, declară că stăpîna ei era pricepută la afaceri şi că-şi rezolva singură toate tranzacţiile, ceea ce este confirmat şi de bancherii cu care lucra.

— N-am ce face, spuse Vole de bună credinţă. Asta este ceea ce mi-a spus ea însăşi.

Dl. Mayherne îl privi o clipă sau două în trecere. Deşi nu intenţiona să recunoască, încrederea sa în Leonard Vole fu consolidată în acel moment. Ştia cîte ceva despre mentalitatea bătrînelor. Parcă o vedea pe d-ra French, încîntată de tînărul chipeş, căutînd tot felul de pretexte pentru a-l face să revină la ea. Ce putea fi mai probabil decît că se declarase nepricepută la afaceri şi că-l implorase să o ajute în rezolvarea problemelor ei financiare ? Era o femeie cu suficientă experienţă de viaţă ca să-şi dea seama că orice bărbat ar fi fost flatat de o astfel de recunoaştere a superiorităţii sale. Leonard Vole fusese flatat. De asemeni se prea poate să

nu-i fi displăcut ideea de a-l lăsa pe tînărul respectiv să afle că era bogată. Emily French fusese o femeie cu o voință de fier, pregătită a plăti orice preț pentru a-și satisface dorințele. Toate acestea îi trecură repede prin minte d-lui Mayherne, fără însă a se trăda prin vreun gest exterior. În schimb continuă cu întrebările :

— Și v-ați ocupat de afacerile ei așa cum v-a cerut ?

— Da.

— D-le Vole, spuse avocatul. Vă voi pune o întrebare deosebit de gravă, o întrebare la care este vital necesar să-mi răspundeți adevărat. Erați într-o jenă financiară. Aveați pe mînă afacerile unei doamne în vîrstă — o bătrînă care, așa cum afirmase ea însăși, nu se prea pricepea, sau nu se pricepea deloc, la afaceri. S-a întîmplat vreodată, în vreun fel sau altul, să vă folosiți în propriul dumneavoastră interes, de averea pe care o aveați la dispoziție ? V-ați angajat în vreo tranzacție din care să trageți un folos personal și pe care să vă fie greu să o dați la iveală ?

Îl opri pe celălalt să răspundă :

— Așteptați un moment înainte de a răspunde. Ni se deschid acum două căi. Sau vom putea prezenta probitatea... și cinstea dumneavoastră în administrarea averii ei subliniind cît de puțin probabil ar fi fost să comiteți o crimă pentru a obține fonduri financiare pe care le-ați fi putut obține cu mijloace ce vă stăteau infinit mai la îndemînă. Sau, dacă, pe de altă parte, există ceva, cît de cît, în legătură cu afacerile ei de care v-ați ocupat, care ar putea fi descoperit de acuzare, adică, s-o spunem pe șleau, dacă se va putea dovedi că v-ați folosit în vreun fel de averea bătrînei, trebuie să adoptăm poziția de pe care să demonstrăm că nu aveați nici un motiv să o omorîți, atîta vreme cît ea reprezenta pentru dumneavoastră o sursă sigură de venituri. Vă dați seama de diferență. Acum, insist încă o dată, nu vă grăbiți să răspundeți.

Dar Leonard Vole nu mai zăbovi deloc :

— Am fost foarte corect în toate acțiunile mele în cadrul afacerilor d-rei French și nu am nimic de ascuns. Am acționat în interesul ei cît am putut mai bine, așa cum, dealtfel, poate constata oricine ar analiza situația afacerilor ei.

— Vă mulțumesc, spuse dl. Mayherne. Îmi liniștiți foarte mult constiința. Trebuie să vă fac un compliment : cred că sînteți mult prea inteligent pentru a mă minți în această problemă deosebit de importantă.

— Cu siguranță, spuse Vole nerăbdător, punctul forte în favoarea mea este lipsa unui motiv. Dat fiind că am cultivat relația cu o bătrînă bogată în speranța de a stoarce bani de la ea — aceasta cred că este esența celor spuse de dumneavoastră, este clar că moartea ei pune capăt oricăror asemenea posibilități, nu-i așa ?

Avocatul îl privi stăruitor. Apoi, foarte pe îndelete, repetă ticul său inconștient cu ochelarii. Și nu vorbi din nou pînă ce nu și-i puse la loc pe nas :

— Oare chiar nu știți, d-le Vole, că d-ra French a lăsat un testament conform căruia dumneavoastră sînteți principalul beneficiar ?

— Cum ? Inculpatul sări în picioare. Uluirea sa era evidentă și neforțată. Dumnezeule ! Ce spuneți ? Mi-a lăsat mie banii ei ?

Dl. Mayherne confirmă din cap. Vole se prăbuși cu capul în mîini.

— Pretindeți că nu știți nimic despre testament ?

— Să pretind ? Nu pretind nimic. N-am știut nimic despre așa ceva.

— Ce ați spune dacă v-aș informa că servitoarea, Janet Mackenzie, jură că dumneavoastră *știați* ? Că stăpîna ei i-a spus clar că se consultase cu dumneavoastră în această privință și că vă spusese care-i erau intențiile ?

— Ce aș spune ? Că minte ! Nu, s-o iau mai încetul. Janet este o femeie în vîrstă. I-a fost un paznic credincios stăpînei sale, și nu m-a plăcut. Era geloasă și suspicioasă. Aș putea spune că d-ra French îi făcea confidențe în legătură cu intențiile sale, așa că sau a înțeles ea greșit ceva din ce i s-a spus sau era atît de convinsă în mintea ei că eu o determinasem pe bătrînă să facă așa ceva. Aș putea spune chiar că ea însăși crede acum sincer că d-ra French i-ar fi spus asta.

— Nu credeți că ar putea să vă urască într-atît încît să mintă deliberat ?

Leonard Vole părea șocat și surprins.

— Nu, bineînțeles că nu. De ce ?

— Nu știu, spuse dl. Mayherne dus pe gînduri. Dar este foarte pornită împotriva dumneavoastră.

Bietul tînăr gemu din nou.

— Încep să înțeleg — șopti el. Este îngrozitor. M-am dat pe lîngă ea, asta vor spune, am făcut-o să-mi lase prin testament banii mie și apoi m-am dus la ea în noaptea aceea, nu era nimeni altcineva în casă — și o găsesc a doua zi — ah, dumnezeule, este oribil !

— Greșiți cînd spuneți că nu era nimeni în casă, spuse dl Mayherne. Janet, așa cum vă amintiți, trebuia să plece în seara aceea. A ieșit, dar pe la nouă și jumătate s-a întors să ia tiparul pentru o mînecă, pe care îl promisese unei prietene. Intră pe ușa din spate, urcă sus, luă tiparul și ieși din nou. A auzit voci în camera de zi și, deși nu a putut înțelege ce spuneau, este gata să jure că una era vocea d-rei French iar cealaltă era a unui bărbat.

— La nouă și jumătate, spuse Leonard Vole. La nouă și jumătate... Sări în picioare. Dar în cazul acesta sînt salvat... Salvat... !

— Cum adică, salvat ? strigă dl. Mayherne uimit.

— La nouă și jumătate eram acasă din nou. Soția mea poate dovedi acest lucru. Am plecat de la d-ra French pe la nouă fără cinci minute. Am ajuns acasă pe la nouă și douăzeci. Soția mea mă aștepta. Ah, slavă cerului ! Și binecuvîntat fie tiparul de mînecă al lui Janet Machenzie.

În exaltarea sa nici nu băgase de seamă că expresia gravă de pe chipul avocatului aproape că nu se schimbase. Dar cuvintele acestuia îl readuseră cu picioarele pe pămînt, provocîndu-i un șoc :

— Atunci cine, după părerea dumneavoastră, a omorît-o pe d-ra French ?

— Un hoț, fără nici o îndoială, așa cum s-a crezut la început. Fereastra fusese forțată, vă

amintiți. Ea a fost omorîtă cu o lovitură puternică de rangă, iar ranga a fost găsită pe podea lîngă cadavru. Iar în ceea ce privește suspiciunile absurde și ura lui Janet, poliția nu s-ar fi putut lăsa abătută de la adevărata pistă de așa ceva.

— Nu prea merge, d-le Vole — spuse avocatul. Lucrurile care lipseau erau niște fleacuri fără nici o valoare, luate parcă pe orbește. Iar urmele lăsate pe fereastră nu erau deloc concludente. Și apoi, gîndiți-vă și dumneavoastră ! Spuneați că la nouă și jumătate nu mai erați în casă. Atunci cine era bărbatul pe care l-a auzit Janet vorbind în camera de zi cu d-ra French ? E puțin probabil ca ea să fi purtat o discuție prietenească cu un hoț.

— Nu, spuse Vole. Nu...

Părea nedumerit și descurajat.

— Dar oricum — adăugă el cu încrederea restabilită — eu sînt exclus. Am un alibi. Trebuie să vorbiți cu soția mea, cu Romaine, imediat.

— Bineînțeles — fu de acord avocatul. Ar fi trebuit deja să fi stat de vorbă cu d-na Vole, dar nu am putut căci în momentul arestării dumneavoastră dînsa era absentă. Am telegrafiat de îndată la Scotland Yard și înțeleg că se întoarce în seara aceasta. Îi voi face o vizită imediat după plecarea mea de aici.

Vole aprobă din cap, pe față așternîndu-i-se o expresie de deplină satisfacție.

— Da, Romaine vă va spune. Dumnezeule, ce noroc !

— Mă iertați, d-le Vole, dar țineți foarte mult la soția dumneavoastră ?

— Bineînțeles.

— Și dînsa la dumneavoastră ?

— Romaine îmi este devotată. Ar face orice îi stă în puteri pentru mine.

Vorbea cu mult entuziasm, dar avocatul simți cum i se topește orice urmă de optimism. Mărturia unei soții devotate — oare va putea cîștiga încrederea ?

— A mai fost și altcineva care să vă fi văzut întorcîndu-vă acasă la ora nouă și douăzeci ? O servitoare, să zicem.

— Nu avem servitoare.

— Nu v-ați întîlnit cu nimeni pe stradă la întoarcere ?

— Cu nimeni cunoscut. O parte din drum am mers cu autobuzul. Conductorul ar putea să-și amintească.

Dl. Mayherne clătină din cap a neîncredere.

— Atunci înseamnă că nu este nimeni care să poată confirma mărturia soției dumneavoastră ?

— Nu. Dar nici nu este necesar, nu ?

— Aș zice că nu. Aș zice că nu, — spuse grăbit dl. Mayherne. Ei, bine, ar mai fi un lucru. D-ra French știa că sînteți căsătorit ?

— Ah, da.

— Și totuși, nu ați luat-o niciodată și pe soția dumneavoastră la ea. De ce ?

Pentru prima dată răspunsul lui Leonard Vole veni cu poticneli și nesigur :

— Ei bine — nu știu.

— Vă dați seama că Janet Mackenzie spune că stăpîna ei credea că sînteți necăsătorit și că se gîndea să se mărite cu dumneavoastră în viitor ?

Vole rîse.

— Absurd ! Era o diferență de patruzeci de ani între noi.

— Și totuși așa este, — spuse avocatul pe un ton sec. Faptul rămîne. Soția dumneavoastră nu a întîlnit-o niciodată pe d-ra French ?

— Nu...

Din nou stînjeneala.

— Permiteți-mi să vă spun, — zise avocatul — că-mi este greu să vă înțeleg atitudinea în această privință.

Vole se înroși, ezită, și apoi vorbi :

— Voi fi cît se poate de explicit. Eram foarte strîmtorat, așa cum știți. Speram ca d-ra French să-mi împrumute niște bani. Ea ținea la mine, dar nu o interesau nici pe departe greutățile unui mariaj tînăr. Încă de la început am constatat că ea era convinsă că nu mă înțelegeam bine cu soția mea și că trăiam separat. D-le Mayherne, eu vroiam banii de dragul lui Romaine. Așa că n-am spus nimic și am lăsat-o pe bătrînă să creadă ce vrea. Îmi spunea că pentru ea eram ca un fiu adoptiv. Niciodată nu s-a pus problema căsătoriei — asta trebuie să fie numai imaginația lui Janet.

— Și asta era tot ?

— Da, asta era tot.

Era oare o urmă de ezitare în aceste cuvinte ? Avocatului așa i se păruse. Se ridică și întinse mîna.

— La revedere, d-le Vole.

Privi chipul răvășit al tînărului și vorbi sub influența unui impuls neobișnuit :

— Cred în inocența dumneavoastră în ciuda mulțimii de fapte ce fac front comun împotriva dumneavoastră. Sper să o pot dovedi și să vă pot dezvinovăți complet.

Vole îi zîmbi la rîndul său :

— Veți vedea că alibiul este în regulă, spuse el vesel.

Din nou aproape că nici nu băgă de seamă că celălalt nu-i răspunse.

— Totul depinde foarte mult de mărturia lui Janet Mackensie, spuse dl. Mayherne. Vă urăște. Asta este sigur.

— Nu poate să mă urască, protestă tînărul.

Ieșind, avocatul clătina din cap. „Și acum, d-na Vole“ — își spuse el în gînd. Era foarte neliniștit de felul în care se profila cazul.

Familia Vole locuia într-o căsuță dărăpănată lîngă Paddington Green. Acolo se duse dl. Mayherne.

O femeie mare, șleampătă, evident o femeie de serviciu, îi deschise cînd sună la ușă.

— D-na Vole ? S-a întors ?

— S-a întors acu' o oră. Dă nu știu dacă se poa' s-o vedeți.

— Dacă îi duci cartea mea de vizită, — spuse calm dl. Mayherne — sînt sigur că mă va primi.

Femeia îl privi neîncrezătoare, își șterse mîinile pe șorț și luă cartea de vizită. Apoi îi închise ușa în nas și-l lăsă afară pe trepte.

Peste cîteva minute se întoarse totuși, cu o atitudine ușor schimbată :

— Poftiți înăuntru, vă rog !

Îl conduse într-un salonaș minuscul.

Dl Mayherne care examina un tablou de pe perete tresări deodată surprins să dea peste o

femeie înaltă, palidă, care intrase atît de ușor că nici măcar nu o simțise.

— Dl. Mayherne ? Sînteți avocatul soțului meu, nu ? Veniți de la el ? Luați loc, vă rog.

Înainte ca ea să fi vorbit, nu-și dăduse seama că nu era englezoaică. Acum, privind-o cu mai multă atenție, observă că avea pomeți proeminenți, părul negru cu unde albăstrii, și din cînd în cînd făcea o mișcare ușoară cu mîna, avea clar ceva străin. O femeie ciudată, foarte tăcută. Atît de tăcută încît te făcea să nu te simți în apele tale. De la bun început, dl. Mayherne fu conștient că avea de a face cu ceva care-i scăpa.

— Ei bine, dragă d-nă Vole, — începu el, nu trebuie să disperați...

Se opri. Era atît de evident că Romaine Vole nu avea nici cea mai vagă intenție să dispere. Era deosebit de calmă și stăpînă pe sine.

— Sînteți amabil să-mi spuneți ? — zise ea. Trebuie să știu totul. Nu încercați să mă cruțați. Vreau să știu tot, chiar și ce este mai cumplit.

Ezită, apoi continuă pe un ton mai scăzut, cu o subliniere curioasă pe care avocatul nu o înțelese :

— Vreau să știu tot, chiar și ce este mai cumplit.

Dl. Mayherne îi relată discuția lui cu Leonard Vole. Ea ascultă cu atenție, dînd din cap cînd și cînd.

— Da, înțeleg, — spuse ea cînd acesta termină. Vrea ca eu să spun că a sosit acasă la ora 9 și 20 în seara aceea.

— A sosit la ora aceasta ? întrebă dl. Mayherne tăios.

— Nu asta contează, — spuse ea imperturbabilă. Dacă spun eu asta va fi achitat ? Mă vor crede ?

Dl. Mayherne fusese luat prin surprindere. Ajunsese atît de repede la miezul problemei.

— Asta este ceea ce vreau eu să știu, — spuse ea. Va fi suficient ? Mai există și altcineva care să poată să-mi susțină mărturia ?

În atitudinea ei era o nerăbdare reținută care-l făcea să nu se simtă în largul său.

— Pînă acum nu mai este nimeni, — spuse el fără tragere de inimă.

— Înțeleg, — zise Romaine Vole.

Preț de un minut sau două stătu complet nemișcată. O geană de zîmbet îi înflori în colțul buzelor.

Sentimentul de alarmă al avocatului se amplifică.

— D-nă Vole..., — începu el. Îmi dau seama ce trebuie să simțiți...

— Da ? întrebă ea. M-aș mira.

— În aceste condiții...

— În aceste condiții... voi juca totul pe o carte.

O privi uluit :

— Dar, draga mea d-nă Vole, sînteți copleșită. Fiindu-i atît de devotată soțului dumneavoastră...

— Poftim ?

Asprimea tonului ei îl făcură să tresară. Repetă cele spuse, cu unele ezitări :

— Fiindu-i atît de devotată soțului dumneavoastră...

Romaine Vole dădu rar din cap, cu același zîmbet ciudat pe buze :

— V-a spus el că-i sînt devotată ? întrebă ea pe un ton blajin. Oh, da, îmi dau seama că el v-a spus. Cît sînt de proști bărbații ! Proști — proști — proști...

Brusc, se ridică în picioare. Toată emoția intensă de care avocatul își dăduse seama că plutește în atmosferă se condensase acum în vocea ei :

— Îl urăsc, vă rog să mă credeți. Îl urăsc. Îl urăsc. Îl urăsc. Aș vrea să-l văd atîrnînd în spînzurătoare pînă își dă sufletul.

Avocatul se retrase de lîngă ea alungat de pasiunea zdrobitoare din privirea ei.

Ea se apropie cu un pas și continuă cu vehemență :

— Poate că îl voi și vedea. Să presupunem că vă voi spune că nu a venit acasă în seara aceea la 9 și 20′ ci la 10 și 20′. Spuneți că v-ar fi spus că nu știa nimic de banii pe care i-a moștenit. Dar să presupunem că eu vă voi spune că știa foarte bine, că se bazase pe ei și că a comis o crimă ca să pună mîna pe ei. Să presupunem că ar fi recunoscut față de mine în noaptea aceea, cînd a venit, tot ceea ce făcuse. Că avea sînge pe haină. Ce se va întîmpla în acest caz ? Să presupunem că l-a proces voi spune toate acestea.

Privirea ei părea să-l provoace. Făcînd un efort, el reuși să-și disimuleze uimirea crescîndă care pusese stăpînire pe el, și reuși să vorbească pe un ton rațional :

— Nu se poate să vi se ceară să depuneți mărturie împotriva soțului dumneavoastră.

— Nu este soțul meu.

Cuvintele acestea fuseseră rostite atît de repede, încît nu era sigur că le înțelesese bine.

— Poftim ? Eu...

— Nu este soțul meu.

Liniștea era atît de profundă încît s-ar fi putut auzi și un ac căzînd.

— Eram artistă la Viena. Soțul meu trăiește dar este într-un ospiciu. Așa că nu ne puteam căsători. Acum îmi pare bine.

Și făcu cu capul un gest sfidător.

— Aș vrea să-mi spuneți un lucru —, zise dl. Mayherne. Se străduia să pară cît mai detașat și mai neimpresionat. De ce sînteți atît de pornită împotriva lui Leonard Vole ?

Clătină din cap, zîmbind puțin :

— Da, cred că ați vrea să știți. Dar nu vă voi spune. Îmi voi păstra secretul.

Dl. Mayherne tuși sec, cum obișnuia, și se ridică.

— Se pare că nu mai are rost să prelungim întrevederea, — observă el. Veți mai auzi de mine după ce voi fi luat legătura cu clientul meu.

Se apropie de el privindu-l în ochi cu minunații ei ochi negri.

— Spuneți-mi, — zise ea, credeați sincer că este nevinovat cînd ați venit aici azi ?

— Da, credeam, — zise dl. Mayherne.

— Păcat de dumneavoastră.

Rîse.

— Și încă mai cred, — încheie avocatul.

Bună seara, doamnă.

Ieși din cameră luînd cu sine imaginea chipului ei surprins. „Va fi o treabă a dracului de grea" își spuse el în gînd mergînd pe străzi.

Extraordinară, toată afacerea asta. O femeie extraordinară. O femeie foarte periculoasă. Femeile sînt dracu' gol cînd te prind la strîmtoare.

Ce era de făcut ? Nenorocitul ăla de băiat nu avea nici o şansă. Bineînţeles, e posibil să fi comis el crima.

„Nu" îşi spuse dl. Mayherne sie însuşi. „Nu" — aproape că sînt prea multe dovezi împotriva lui. N-o crede pe femeia asta. A născocit toată povestea asta. Dar nu va ajunge niciodată să o debiteze la tribunal."

Ar fi dorit să se simtă mai sigur de chestia asta.

* * *

Instrucţia procesului a fost scurtă şi dramatică. Principalii martori ai acuzării au fost Janet Mackenzie, servitoarea decedatei, şi Romaine Heilger, cetăţeană austriacă, amanta inculpatului.

Dl. Mayherne stătea în sală şi asculta istoria incriminatorie debitată de cea din urmă. Se desfăşura conform punctelor principale pe care i le semnalase la întîlnirea dintre ei.

Inculpatul nu-şi susţinuse încă apărarea, şi era în aşteptarea judecăţii.

Dl. Mayherne era la capătul puterilor. Cazul lui Leonard Vole era mai incriminator decît s-ar fi putut exprima în cuvinte. Chiar şi faimosul K.C., avocat pledant, care fusese angajat pentru apărare nu prea nutrea speranţe.

— Dacă am putea clătina mărturia austriacei, poate că s-ar mai putea face ceva, — spusese el asaltat de dubii. Dar oricum, proastă afacere.

Dl. Mayherne îşi concentrase întreaga energie în jurul unui singur punct. Considerînd că Leonard Vole ar fi spus adevărul şi ar fi părăsit casa femeii asasinate la ora 9, cine era bărbatul pe care Janet îl auzise că stătea de vorbă cu d-ra French la ora 9 şi jumătate ?

Singura lui supoziţie, ca o firavă rază de lună era existenţa unui netrebnic de nepot care o şantajase şi o ameninţase pe mătuşă-sa pentru a obţine diverse sume de bani pe vremuri. Janet Mackenzie, aflase avocatul, fusese întotdeauna foarte ataşată de acest tînăr, şi nu încetase niciodată a o implora pe stăpîna sa să-i rezolve problemele. Bineînţeles că era foarte posibil ca acest nepot să fie cel ce stătea de vorbă cu d-ra French după plecarea lui Leonard Vole, mai ales că nu i se putuse da de urmă pe la nici unul din birlogurile folosite anterior.

În orice altă direcţie investigaţiile avocatului dăduseră rezultate negative. Nimeni nu-l văzuse pe Leonard Vole intrînd acasă la el sau ieşind din casa d-rei French. Nimeni nu văzuse nici un alt bărbat intrînd sau ieşind din casa din Cricklewood. Toate cercetările rămaseseră fără nici un rezultat.

Era în ajunul procesului, cînd dl. Mahyerne primi o scrisoare care-i orientă gîndurile spre o nouă pistă.

Sosi cu poşta de ora 6. Plină de greşeli, scrisă pe hîrtie ordinară şi băgată într-un plic soios cu un timbru lipit cîş.

Dl. Mayherne o parcurse odată sau chiar de două ori pînă să priceapă despre ce era vorba :

Domnu' dragă :

Eşti mata avucatu de la tînăru domn. Daca vrai şti tîrfa văcsită boangiu cine iaşti şi toate ei — minciuni — vină în Stepney, pănsiune Show, 16, noapte ast Dai 2 sută şi spui doana Mogson.

Avocatul citi şi reciti această epistolă atît de ciudată. Putea fi, bineînţeles, o farsă, dar după ce se gîndi mai bine se convinse că nu era, că era reală şi că era şingura şansă pentru inculpat. Mărturia lui Romaine Heilger îl încrimina definitiv şi strategia pe care urma să se construiască apărarea, cum că mărturia unei femei ce recunoaşte a fi dus o viaţă anormală nu putea fi luată în considerare, era, în cel mai bun caz, şubredă.

Dl. Mayherne se hotărîse. Era de datoria lui să-şi salveze clientul cu orice preţ. Trebuia să se ducă la pensiunea Show.

Întîmpină unele dificultăţi pînă să găsească locul cu pricina, o casă dărăpănată, într-un cartier periferic împuţit, dar oricum o găsi, şi cînd întrebă de d-na Mogson fu îndreptat spre o cameră de la etajul trei. Bătu la uşa aceea şi, neprimind nici un răspuns, bătu din nou.

La a doua bătaie, auzi înăuntru un fîşîit şi deîndată uşa se deschise cu precauţie, cam doi centimetri, şi o siluetă cocîrjată îl privi iscoditor.

Deodată, femeia, căci femeie era, chicoti şi apoi deschise uşa mai larg.

— Deci mata erai, dragu, — zise ea cu o voce răguşită. Nu-i nimeni cu mata, da ? Fără glume. Bine. Poţi să intri — poţi să intri.

Oarecum nehotărît, avocatul trecu pragul intrînd în cămăruţa murdară, cu un arzător de gaz ce pîlpîia. Era un pat răvăşit într-un colţ, o masă simplă de brad şi două scaune şubrede. Pentru prima oară dl. Mayherne văzu imaginea în întregime a chiriaşului acestui apartament respingător. Era o femeie între două vîrste, aplecată de spate, cu o claie de păr cărunt nepieptănat şi o basma strîns legată în jurul feţei. Ea îl văzu că o priveşte şi rîse din nou, acelaşi chicotit curios, mut.

— Te întrebi de ce-mi ascund frumuseţea, dragu ? Ha, ha, ha. Mă temu că te-ar putea tenta, nu ? dar stai să vezi, stai să vezi.

Îşi scoase basmaua şi avocatul se retrase involuntar la vederea unei cicatrice stacojii, aproape fără nici o formă. Îşi puse la loc basmaua.

— Nu vrei să mă pupi, dragu ? Ha, ha, nici nu mă mir. Şi totuşi am fost şi eu cîndva o fată frumoasă, şi nici măcar chiar atît de demult cum crezi. Vitriol, dragu, vitriol — asta m-a aranjat. Dar las' că le-o coc eu...

Izbucni apoi într-un întreg şuvoi de înjurături şi măscări pe care degeaba se străduia dl. Mayherne să-l stăvilească. În cele din urmă se potoli, tăcu, dar mîinile i se încleştau şi descleştau nervos.

— E destul, — spuse avocatul autoritar. Am venit aici pentru că am motive să cred că îmi poţi da unele informaţii care-l vor dezvinovăţi pe clientul meu, Leonard Vole. Aşa este ?

Ea îl măsura cu o privire şireată :

— Cum stăm cu bişţarii, dragu ? spuse ea gîfîit. Două sute, n-ai uitat ?

— Este de datoria dumitale să depui mărturie și pentru aceasta poți fi chemată în fața Curții.

— Nu ține cu mine, dragu. Sînt o femeie bătrînă și nu știu nimic. Da' dacă îmi dai două sute, poate că, cine știe, ți-oi da vreo idee.

— Ce fel de idee ?

— Ce-ai zice de o scrisoare. O scrisoare de la *ea*. Nu contează cum am pus laba pe ea. Asta-i treaba mea. Mă privește. Da' vreau suticile mele.

Dl. Mayherne o privi detașat și se decise :

— Îți dau 10 lire, nimic mai mult. Și asta numai dacă scrisoarea de care-mi vorbești este într-adevăr ce zici tu că este.

— Zece lire ? strigă ea și se strîmbă la el.

— Douăzeci, — zise dl. Mayherne, și ăsta este ultimul meu cuvînt.

El se ridică ca și cum ar fi dat să plece. Apoi, privind-o îndeaproape, scoase un portofel și numără douăzeci și una de bancnote de o liră.

— Vezi, spuse el. Asta-i tot ce am la mine. Poți să le iei sau nu.

Dar el știa deja că ea nu va putea rezista la vederea banilor. Blestemă și se schimonosi fără nici o putere, dar în cele din urmă cedă. Ducîndu-se la pat, scoase ceva de sub salteaua zdrențuită.

— Na, fire-ai al dracu' ! șuieră ea. Îți trebuie a de deasupra.

Era un teanc de scrisori pe care i-l aruncă, iar dl. Mayherne le dezlegă și le examina metodic, cu calm, cum făcea de obicei. Femeia îl urmărea nerăbdătoare dar nu putea citi nimic pe fața lui impasibilă.

El citi fiecare scrisoare de la un cap la altul, și apoi o luă iar pe cea de deasupra și o citi a doua oară. Apoi legă cu atenție tot teancul la loc.

Erau scrisori de dragoste scrise de Romaine Heilger, iar bărbatul căruia îi erau adresate nu era Leonard Vole. Scrisoarea de deasupra era datată în ziua cînd acesta fusese arestat.

— Ți-am zis adevăru, dragu, nu ? scînci femeia. Scrisoarea aia o să-i vie de hac, nu ?

Dl. Mayherne își puse scrisorile în buzunar, apoi o întrebă :

— Cum ai pus mîna pe corespondența asta ?

— Auzi colea, — zise ea tărăgănat. Păi eu mai știu și altele. Am auzit ce-a spus tîrfa aia la Tribunal. Află unde era în noaptea aia la 10 și 20' cînd zicea ea că era acasă. Întreabă la cinemaul de pe Lion Road. O să-și aducă ei aminte — o fată așa de deosebită ca asta — fire-ar ea a dracu' să fie !

— Cine e bărbatul ? întrebă dl. Mayherne. Aici este numai numele de botez.

Vocea celeilalte se îngroși și răguși, pumnii i se încleștau și se descleștau. În cele din urmă ridică o mînă spre față.

— El e bărbatul care mi-a făcut mie asta. Acu mai mulți ani. Ea mi l-a luat — era un boț cu ochi pe atunci. Și cînd m-am dus după el, cînd m-am dus să-l iau înapoi, el mi-a zvîrlit cu porcăria aia în mine. Și ea rîdea — fire-ar afurisită să fie ! I-o coc de ani de zile. Am urmărit-o, da, am spionat-o. Și acum am prins-o ! Va avea de suferit pentru asta, nu, d-le avocat ? Va suferi ?

— Probabil că va fi condamnată pentru mărturie falsă, — spuse dl. Mayherne calm.

— S-o închidă, da, asta și vreau. Pleci, așa-i ? Și banii mei ? Unde-s banii ăia ?

Fără un cuvînt, dl. Mayherne puse bancnotele pe masă. Apoi, respirînd adînc, se întoarse și părăsi încăperea mizeră. Privind în urmă, o văzu pe bătrînă aplecîndu-se asupra banilor.

Nu mai pierdu timpul. Găsi cu ușurință cinematograful de pe Lon Road și, arătînd o fotografie de a Romaine-ei Heilger, îngrijitorul o recunoscu pe dată. Venise la cinematograf cu un bărbat după ora 10 în seara cu pricina. El nu-l observase prea bine pe însoțitorul ei, dar își amintea bine de doamna cu care stătuse și de vorbă despre filmul care rula. Stătuseră pînă la sfîrșit, cam încă vreo oră.

Dl. Mayherne era mulțumit. Mărturia Romaine-ei Heilger era o împletitură de minciuni de la un capăt la altul. O elaborase din ura ei pătimașă. Avocatul se întreba dacă va afla vreodată ce zăcea în spatele acestei ure. Ce-i făcuse ei Leonard Vole ? El rămăsese trăznit cînd îi povestise care fusese atitudinea ei față de el. El declarase de bună credință că așa ceva era de necrezut — și totuși dl. Mayherne bănuia că după prima uimire protestele sale nu mai fuseseră sincere.

Știa. Dl. Mayherne era convins de asta. Știa, dar nu avea nici o intenție să dezvăluie nimic. Secretul dintre cei doi va rămîne un secret. Dl. Mayherne se întreba dacă va ajunge vreodată să cunoască acest secret.

Avocatul își privi ceasul. Era tîrziu, dar acum timpul era totul. Opri un taxi și-i dădu o adresă. „K.C. avocatul pledant trebuie să afle toate acestea, imediat" își spuse.

* * *

Procesul lui Leonard Vole acuzat de asasinarea Emily-ei French stîrnise un interes deosebit. În primul rînd inculpatul era tînăr și arătos, apoi era acuzat de o crimă deosebit de hidoasă, și mai era și interesul deosebit pentru Romaine Heilger martorul principal al acuzării. Poza ei apăruse în numeroase ziare, ca și numeroase variante de istorioare cu privire la originea și viața ei.

Procesul a debutat destul de pașnic. La început s-au prezentat diverse probe tehnice. Apoi a fost chemată Janet Mackenzie. A spus în principal aceeași poveste ca mai înainte. Răspunzînd la întrebările puse de apărare, a reușit să se încurce o dată sau de două ori în legătură cu versiunea ei despre relațiile dintre Vole și d-ra French ; avocatul a subliniat faptul că deși ea auzise o voce de bărbat în camera de zi în noaptea aceea, nu exista nici un indiciu că Vole era acolo și a reușit să impună și ideea că gelozia și lipsa de simpatie față de inculpat s-ar fi aflat la baza celei mai mari părți a mărturiei ei.

Apoi fu chemat următorul martor :

— Numele dumneavoastră este Romaine Heilger ?

— Da.

— Sînteți cetățeancă austriacă ?

— Da.

— Ultimii trei ani ați trăit cu inculpatul dîndu-vă drept soția lui ?

Pentru o clipă numai privirea Romaine-ei Heilger a întîlnit-o pe cea a bărbatului din boxă. Avea o expresie ciudată, de nepătruns.

— Da.

Au continuat întrebările. Una după alta faptele incriminatorii erau pronunțate. În noaptea respectivă inculpatul ieșise cu o rangă. Se întorsese la 10 și 20' și mărturisise că omorîse o bătrînă. Manșetele îi erau pătate de sînge iar el le arsese în soba din bucătărie. Pe ea o terorizase și o redusese la tăcere prin amenințări.

Pe măsură ce se derula evocarea faptelor, sentimentele auditoriului, care la început îl favorizau în oarecare măsură pe inculpat, se întorseseră acum complet împotriva lui. El însuși stătea cu capul plecat și cu un aer posomorît, ca și cînd ar fi știut că nu avea scăpare.

Totuși, se putea observa, chiar și avocatul ei încerca să mai tempereze dușmănia Romaine-ei. El ar fi preferat ca ea să fi fost mai puțin pornită.

Masiv și impresionant, K.C. avocatul pledant al apărării se ridică în picioare.

I se adresă ei spunîndu-i că toată povestea ei nu era altceva decît o făcătură răuvoitoare, de la început pînă la sfîrșit, că ea nici măcar nu fusese acasă la ea la ora respectivă, că era îndrăgostită de alt bărbat și că în mod deliberat încercase să-l trimită pe Vole la moarte pentru o crimă pe care nu o comisese.

Romaine neg toate aceste afirmații cu o insolență impresionantă.

Urmă apoi deznodămîntul surprinzător, prezentarea scrisorilor. I s-a dat citire cu glas tare iar auditoriul, ținîndu-și răsuflarea parcă, a ascultat într-o tăcere perfectă.

„Max, iubitule, soarta ni l-a dat pe mînă ! A fost arestat pentru crimă, da, pentru asasinarea unei bătrîne ! Leonard care n-ar fi omorît nici o muscă ! În sfîrșit, mă voi răzbuna. Nenorocitul ! Voi spune că a venit în noaptea aceea murdar de sînge, că mi-a mărturisit. Îl voi duce la spînzurătoare, Max — și cînd se va bălăbăni cu funia de gît își va da seama că Romaine a fost cea care l-a trimis la moarte. Iar după aceea — fericire, iubitule ! Fericire în sfîrșit !"

Erau prezenți și experți grafologi care să dovedească că era scrisul Romaine-ei Heilger, dar nici nu a fost nevoie de ei. Pusă în fața scrisorii, Romaine a clacat și a mărturisit totul. Leonard Vole se întorsese acasă la ora la care spusese el, la 9 și 20'. Inventase toată povestea asta ca să-l nenorocească.

Cu demascarea Romaine-ei Heilger se termină și procesul. Apărarea își mai chemă puținii ei martori, inculpatul însuși luă cuvîntul și expuse evenimentele bărbătește, deschis, fără a se lăsa intimidat de întrebările acuzării.

Acuzarea a încercat să se mai mobilizeze, dar fără prea mult succes. Concluziile judecătorului nu au fost chiar pe de-a întregul favorabile inculpatului, dar se formase deja un curent de opinie, așa încît juraților nu au avut nevoie de prea mult timp pentru elaborarea verdictului.

„Nevinovat".

Leonard Vole era liber !

Micuțul domn Mayherne se grăbi să se ducă să-și felicite clientul.

Se surprinse ștergîndu-și ochelarii de zor și se controlă. Soția lui îi spusese chiar și cu o seară în urmă că acest gest se transformase la el în tic. Ticurile, ce chestii ciudate ! Oamenii nici măcar nu știu că le au.

Un caz interesant — un caz foarte interesant. Femeia asta, da, Romaine Heilger.

Cazul încă mai era dominat pentru el de figura exotică a Romaine-ei Heilger. Acasă, în Paddington, păruse o femeie ștearsă, tăcută, dar la tribunal se înfierbîntase și ieșise și mai mult în evidență pe fundalul sumbru, ca o floare tropicală.

Dacă închidea ochii, o putea revedea, înaltă și vehementă, cu trupul ei superb ușor înclinat înainte, cu pumnul drept încleștîndu-se și descleștîndu-se inconștient în permanență.

Ce chestii ciudate, ticurile. Gestul acela al ei cu mîna probabil că o fi fost un tic. Și totuși mai văzuse pe cineva făcînd gestul acesta de curînd. Ei, cine era ? De curînd...

Trase aer în piept profund cînd își reaminti. Femeia de la pensiunea Show...

Rămase nemișcat, capul i se învîrtea. Era imposibil — imposibil. Totuși, Romaine Heilger era artistă.

K.C. veni la el și-l bătu pe umăr.

— Ți-ai felicitat omul ? A scăpat la mustață, nu ? Hai la el.

Dar avocatul mărunțel se scutură de mîna celuilalt.

Vroia un singur lucru. Să se întîlnească față în față cu Romaine Heilger.

Nu a întîlnit-o decît mai tîrziu, iar locul unde s-au întîlnit nu are nici o importanță.

— Deci ați ghicit, spuse ea, după ce el îi spuse la ce s-a gîndit. Chipul ? Ah, a fost destul de simplu, iar la lumina aceea de lampă nu se putea vedea machiajul.

— Da, de ce, de ce...

— De ce am jucat totul pe o carte ? Zîmbi un pic, amintindu-și de ultima oară cînd folosise aceste cuvinte.

— O comedie atît de încîlcită !

— Prietene, trebuia să-l salvez. Mărturia unei femei care-i era devotată nu ar fi fost suficientă — ai spus și dumneata asta. Dar eu știu cîte ceva despre psihologia maselor. Dacă mărturia îmi va fi smulsă, sub forma unei recunoașteri, acuzîndu-mă în fața legii, atunci imediat se va forma o reacție favorabilă inculpatului.

— Și teancul de scrisori ?

— Una, numai una, cea vitală, ar fi putut fi o... — cum îi zice ? — o măsluire...

— Și bărbatul cu numele de Max ?

— N-a existat niciodată, prietene.

— Eu tot mai cred, — zise micuțul Mayherne cu o voce îndurerată, că am fi putut să-l salvăm și, așa, pe cale normală.

— Eu n-am îndrăznit să risc. Vezi, dumneata credeai că era nevinovat...

— Iar dumneata știai ? Înțeleg, — spuse micuțul Mayherne.

— Dragă d-le Mayherne, — zise Romaine, nu înțelegi deloc. Eu știam — că era vinovat !

Traducere de Ligia Ivan

Din antologia

UMORULUI AMERICAN

CHARLES F. BROWNE (cu pseudonimul Artemus Ward) s-a născut la Waterford (statul Mexiko) la 23 aprilie 1834. Tipograf de meserie, a lucrat într-o vreme ca paginator la magazinul umoristic Boston Carpet Bag, *unde au şi apărut dealtfel primele sale încercări de proză scurtă. Contaminat de mirajul Vestului, moda zilei, tînărul tipograf vizitează mai multe ţinuturi, însă călătoria sa pare să fi fost de scurtă durată, întrucît se stabileşte în Ohio, unde scoate în 1858 un ziar local numit* Cleveland Plaindealer. *Articolele umoristice publicate în coloanele acestui ziar încep să aibă o oarecare audienţă, mai ales datorită eroului Artemus Ward Circarul, inventat spre deliciul publicului, erou, cu care nu întîrzie să fie identificat. Este invitat la New York în preajma Războiului de Secesiune, pentru a lua direcţia săptămînalului umoristic* Vanity Fair, *care însă n-a putut supravieţui în împrejurările grave prin care trecea ţara. După falimentul revistei vizitează statele Utah şi California şi se lansează în lecturi publice pe teme umoristice, repurtînd succese strălucite în Statele Unite şi Anglia, unde a fost poate mai popular decît în ţara sa de baştină, datorită colaborărilor statornice şi mult gustate în paginile revistei ilustrate* Punch. *La scurt timp după sosirea sa în Anglia starea sănătăţii sale se înrăutăţeşte, pentru a se agrava încontinuu pînă la moartea sa, survenită la 6 mai 1867 în localitatea Southhampton.*

Notă : Iniţiativele ortografice aparţin textului original.

DESPRE DREPTURILE FEMEII

Vara trecută îmi instalasem cortul într-o mică localitate din statul Indiana. În timp ce stăteam la intrare strîngînd bănuţii, se îndreptă spre mine o delegaţie de doamne, care-mi spuseră că sînt membre ale Reformei Statutului Femeii din Bunkumville şi ale Asociaţiei pentru Drepturile Femeii, cerînd să le scutesc de taxa de intrare.

— Nici nu mă gîndesc, am replicat eu, dar aveţi o altă alternativă, să plătiţi fără a intra !

— Tu ştii cine sîntem noi ? întrebă una din femei — o creatură în formă de prăjină şi cu un aer feroce, care ţinea la subţioară o umbrelă albastră de bumbac. Ai vreo idee cine sîntem noi, domnule ?

— Impresia mea este, am spus eu după un examen sumar, că sînteţi femei.

— Da, domnule, sîntem, răspunse femeia feroce, noi aparţinem unei Societăţi, care consideră că femeile au drepturi — care consideră că femeia trebuie să-şi capete adevăratul ei statut — care consideră că ea este înzestrată cu un intelect superior bărbatului — care consideră că femeia a fost călcată în picioare şi că s-a abuzat prea mult de ea — şi drept urmare vom rezista acum şi întotdeauna ciocnirilor cu vanitatea şi spiritul de dominaţie masculin.

În timpul discursului, această excentrică mă trăgea de gulerul hainei şi-şi agita cu frenezie umbrela pe deasupra capului meu.

— Sper, cucoană, am zis eu, trăgîndu-mă îndărăt, că ai intenţii onorabile ! Sînt un biet bărbat singur într-un loc necunoscut. Pe lîngă asta mai am acasă şi o nevastă care mă aşteaptă.

— Cred şi eu, urlă femeia, o nevastă care este o sclavă ! Şi n-o cuprinde oare niciodată dorinţa de libertate — şi oare nu s-a gîndit ea niciodată să se elibereze de sub jugul tiraniei masculine — şi oare nu s-a gîndit ea niciodată să voteze pentru ea ? — oare nu s-a gîndit niciodată la ceea ce ne-am gîndit noi celelalte de aici ?

— Nefiind chiar tîmpită din naştere, am spus eu, puţin scos din fire, pot să vă asigur cu toată fermitatea că nu s-a gîndit niciodată la asemenea lucruri.

— Ce-ai spus, ce-ai spus, ţipă femeia, agitînd umbrela prin aer. Ah, ce preţ trebuie să plătească femeia pentru a vedea adevărata stare de lucruri !

— Habar n-am, răspunsei eu, preţul reprezentaţiei mele este de 15 cenţi pe cap de om.

— Dar Societatea noastră n-ar putea să intre pe gratis ? întrebă femeia.

— Nu, după cîte ştiu eu, am replicat.

— Ce bărbaţi cruzi, neîndurători ! exclamă ea şi începu să se smiorcăie.

— Las-o măcar pe fiica mea să intre ! Ce zici ? se rugă o altă excentrică, luîndu-mă afectuos de mînă. Las-o, te rog, să intre, e un copil atît de dulce şi de vesel din fire.

— N-are decît să se înveselească ! am urlat eu, înnebunit de atîta stupizenie, n-are decît să se înveselească ! La care toate au făcut un salt înapoi, uitîndu-se la mine, ca şi cum aş fi fost o fiară.

— Dragii mei prieteni de sex opus, am zis, am să vă rog acum să plecaţi, dar înainte de asta mai am cîte ceva de spus. Duceţi-vă cu

dumnezeu ! Feminismul este una dintre cele mai mari instituții de care țara ar putea să se lipsească. „Progresul" este de neconceput fără el. Dacă n-ar fi existat nici o feministă, cred că aș fi avut puține șanse să mă aflu aici cu neasemuita mea reprezentație. Femeia e ușor de suportat cînd e bolnavă, — e bună cînd e sănătoasă — e oricînd neprețuită. O, femeie, femeie ! am invocat eu, în timp ce întreaga mea sensibilitate ajunsese la o intensitate poetică, ești un înger cînd știi să te porți ; dar cînd îți părăsești adevărata înfățișare și (exprimîndu-mă metaforic) — faci în pantaloni — cînd îți părăsești căminul și bîntuiești cu capul bubuind de lozinci feministe, asemeni unui leu înfuriat, gata să-l sfîrtece pe primul ieșit în cale — într-un cuvînt, cînd încerci să imiți bărbatul, ești mai rea ca dracu' și ești de o stupizenie emfatică la culme. Prieteni de sex opus, am continuat eu, în timp ce ele se îndepărtau indignate, să vă intre bine în cap ceea ce v-am spus eu, A. Ward.

ÎN VIZITĂ LA BRIGHAM YOUNG

Au trecut doi ani de atunci, cum îmi aduc eu foarte bine aminte, de cînd băteam în lung și-n lat cîmpiile Californiei, Ținutul Însorit al Aurului. Și tot traversînd cîmpiile s-a întîmplat să-mi iasă în cale o nobilă ceată de piei roșii, din aceia ce trăiesc prin păduri, care m-au primit ca pe un Frate și care au ținut neapărat să fumez Pipa Păcii cu ei. Apoi m-au jecmănit de proviziile de carne, de rufărie, etc., mi-au scos dinții în bătaie și m-au ținuit la Stîlpul de Tortură, în timp ce Șeful lor îmi ținea un discurs tulburător despre posibilitatea de a ne revedea în Fericitele Tărîmuri de Vînătoare. În caz că da, mă aștepta o nouă chelfăneală.

Destul însă despre aceasta, fiindcă *Reven Noose Muttons*, învățătorul meu, a avut grijă să descrie cu mult talent obiceiurile acestei populații.

În fine reușesc să ajung în Salt Lake City. La Camp Scott se afla o tabără a trupelor federale, trimise acolo cu scopul de a intimida mormonii *, dar care în realitate se ocupau cu îngurgitarea de pește sărat **, cu pocherul și cu multe alte jocuri la fel de pure și de distinse. Am făcut cunoștință cu cîțiva ofițeri, care aveau o ținută foarte impozantă, tunici albastre, cu nasturi auriți, și care erau niște băutori foarte talentați ; dar la acest capitol pot să vă asigur că-i întreceam pe departe.

Intenția mea era să mă produc la Salt Lake City, fapt pentru care am apelat la Brigham Young, marele mogul printre Mormoni, cerîndu-i permisiunea să-mi instalez cortul și să mă las în voia gustului sever al publicului. Acesta m-a scrutat cîteva minute cu o privire glacială și m-a întrebat :

— Crezi în Solomon, în Sfîntul Petru, în curățenia Bisericii Mormone și în Ziua-de-Apoi ?

— Bineînțeles, am răspuns eu gîndindu-mă să-i cînt în strună, neștiind în ruptul capului încotro bătea individul. Atunci mi-a spus că îmi permite să dau reprezentația.

— Bănuiesc că sînteți un om însurat, Mr. Young ? am iscodit, ca să mai încălzesc atmosfera.

— Am optzeci de neveste, Mr. Ward, cu siguranță pot să afirm că sînt însurat.

— Și sînteți mulțumit ?, l-am chestionat eu în continuare.

— Pe jumătate, mi-a răspuns el și m-a întrebat dacă nu mi-ar face plăcere să-i cunosc „familia" ; la care am replicat că n-aș îndrăzni să mă expun zîmbetelor cuceritoare ale interesantelor sale consoarte. A insistat și m-a luat să-i văd Haremul.

Casa extrem de încăpătoare era prevăzută cu o cameră pentru neveste și copii, mare cît un hangar și mai înaltă decît restul clădirii.

Nevestele erau de toate vîrstele și mărimile. Unele erau drăguțe, altele erau fade — care sănătoase, care cu un picior în groapă, spre ultimele inima nu prea îmi dădea ghies să mă uit, nesimțind nevoia să îndoiesc vinul cu apă, ca un vrednic fiu al Atlanticului ce eram.

— Îți prezint soțiile mele, Mr. Ward ! spuse Young.

— Omagiile mele, scumpe doamne ! Salutai, luînd loc într-un fotoliu adus de o roșcovană.

— Pe lîngă nevestele pe care le vezi, Mr. Ward, mai am alte optzeci în cele mai variate colțuri ale ținutului pe care îl păstoresc, adăugă el.

— Adică cum ? întreb eu ridicîndu-mă în picioare și cătînd la el.

— Păstoresc, domnule ! Păstoresc !

— Cam multe mioare ? ! zic eu.

— Vroiam să spun, domnule, că mi-au fost încredințate.

Vorbea cu un timbru tragic în voce.

— Dacă continuați așa, eu nu mai înțeleg nimic !, i-am mărturisit.

— Stimate domn, începu el înroșindu-se ca sfecla, trebuie să știi că după canoanele Bisericii noastre, Profetul are dreptul să-și aleagă cîte soții dorește.

— Așa deci. Dar nu vi se pare că ați cam trecut de vîrsta...

— Ele mi-au fost încredințate — cu alte cuvinte dispun de ele, oricînd doresc — și sînt în prezent tovarășele mele spirituale, explică Mr. Young.

---

* *Sectă religioasă din S.U.A. cu centrul de iradiere la Salt Lake City, care în traducere înseamnă „Orașul Lacului Sărat".*

** *Joc de cuvinte care se referă la calitatea onomastică a localității. (Vezi nota de mai sus).*

— Să vă trăiască ! i-am urat, băgînd de seamă că aș putea să dau de bucluc, dacă nu sînt cu ochii în patru.

Dintr-o convorbire intimă cu Brigham am mai aflat cîte ceva : Pentru a-și săruta nevestele îi sînt necesare șase săptămîni. Și n-o face decît o dată pe an, cînd se deretică casa. Admite că nu-și cunoaște toate progeniturile — sînt atît de multe — dar în schimb știe că pe el îl cunosc toate. Este încredințat că oricine îl numește tată, nu comite nici o eroare.

Nevestele sînt foarte costisitoare. Dacă nu le faci pe plac întorc casa pe dos. Spune că n-are pace o clipă. Conflictele între ele sînt atît de frecvente, încît a construit o sală specială de lupte cu loc pentru suporteri, iar cînd există un obiect de discordie, acesta se aplanează după regulile marchizului de Queensburry *. Cîteodată îl maltratează și pe el. Nu mai are un fir de păr în cap, iar corpul îi este plin de vînătăi, arsuri, înțepături și contuzii, provocate mai ales de fărașe, mătură sau fier de călcat. Cîteodată devin furioase și îl îmbăiază în apă clocotită. Cînd li se pare că e mai capricios, îl încuie într-o debara întunecoasă, măsură punitivă aplicată de obicei vlăstarelor neascultătoare. Cîteodată, cînd se duce la scăldat, îi fură hainele de pe mal, silindu-l să se înfășoare în frunze de brusture, o vestimentație pe gustul Sclavului Grec.

— Găsesc că grijile vieții conjugale au atîrnat greu pe umerii mei, recunoaște Profetul, și mă gîndesc cîteodată, dacă n-ar fi fost mai bine să rămîn burlac.

Îmi iau rămas bun de la Profet, ducîndu-mă la hanul unde trăsesem. Pe drum am fost asaltat de o mare mulțime de mormoni, care m-au luat la mijloc și mi-au declarat că n-au de gînd să plătească intrarea.

— Uite ce e, oameni buni, în caz că găsesc vreun circar pe aici, care să lase lumea să intre pe gratis, am să vă anunț !

— Dar nouă ni s-a revelat faptul că putem asista la reprezentația lui A. Ward fără să plătim ! urlară ei.

— Da, da, cîrîiră mai multe mormoane, trăgîndu-mă de pulpanele hainei și învîrtindu-mă ca pe un titirez, pe gratis ! Așa ni s-a revelat !"

— Ce are a face revelația cu spectacolul meu ? zic eu puțin ofensat. Să-i spuneți doamnei Revelații, strig eu, înălțîndu-mă pe picioare din răsputeri și uitîndu-mă cu mîndrie și dispreț la mulțimea îmbulzită în jurul meu, să-i spuneți doamnei Revelații să-și vadă de treabă ei, fiindcă eu nu mă supun decît unei singure legi, și aceasta este Constituția Statelor Unite.

— Oh, lasă-ne să intrăm, ești un bărbat atît de dulce, gungurită mai multe femei, îmbrățișîndu-mă cu patimă. Rămîi printre noi ! Fă-te Predicator și îți vom încredința și ție o mulțime de neveste !

— Încredințate, asta nu ! urlu eu, scîrbit de o asemenea idee.

— Oh, rămîi, domnule, rămîi, se rugă o femeie voinică, și cam stîngace, trecută de treizecișișapte de primăveri, rămîi și voi fi Căprioara ta Blîndă.

— Cu condiția să vreau și eu, ripostai. Și acum cărați-vă, femei de două parale, ce sînteți ! Călugăriți-vă ! Ați auzit ce-am spus ! și AȘA RĂMÎNE.

— Și eu, se prosti o femeie grasă ca o halcă, ce cîntărea mai bine de un chintal, voi fi Steaua ta protectoare !

— Pariez pe doi dolari că n-ai să fi, am ripostat eu.

Nici la Roma nu cred să fie destrăbălarea mai mare, dragă Betsy Jane (N.A. — Betsy Jane este numele soției mele).

— N-ai vrea să trăiești aici în Țara Făgăduinței ? mă implorară mai multe din aceste creaturi mizerabile.

— Să vă ia dracu' pe toate ! am urlat eu ca nebun, la auzul acestei inepții.

Mi-am luat leii și m-am făcut nevăzut. Mi-am strîns toalele și mi-am luat tălpășița din Salt Lake City, care este o a doua Sodomă și Gomoră *, locuită de hoți și depravați, o pată neagră pe fața Lumii.

Artemus Ward

---

* *Aristocrat englez (sec. al XVIII-lea) care a stabilit regulile luptei cu pumnii, un precursor al boxului modern.*

* *Orașe biblice, renumite pentru libertatea moravurilor.*

Traducere, prezentare și note
Graziella și Vlad Papu

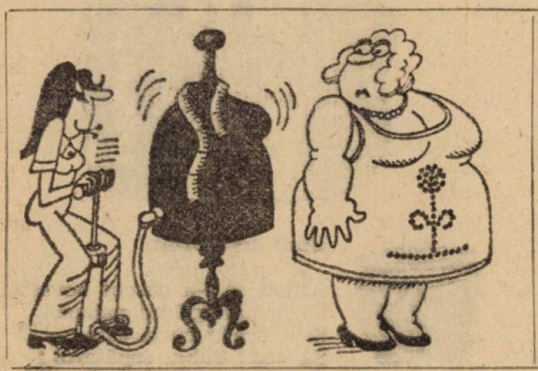

ZODIAC

Unui întîrziat

E cherchelit, abia pronunță
O scuză după noaptea albă :
Zău, cine, hîc, nu, hîc, renunță
La bietul țap pentru o halbă ?

Unui invidios

Berbecul, în antichitate,
Plesnea în poarta de cetate ;
Berbecul, cel de azi, se știe,
Plesnește numai de prostie !

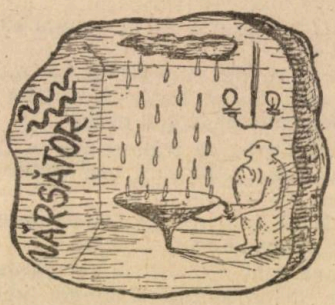

Unui prevăzător

Cînd se anunță timp ploios
Aplică o metodă nouă :
Își ia umbrela, cu folos,
Căci — din eroare — chiar că
plouă !

Unui violent

Cînd fornăie ca un balaur
Priviți, vă rog, atent la el,
Căci orice taur, cît de taur,
A fost la început vițel.

Unui pescar

De azi sezonul se închide,
Dar amatorul, plin de vervă,
Își ia uneltele și prinde
Patru scrumbii la o conservă !

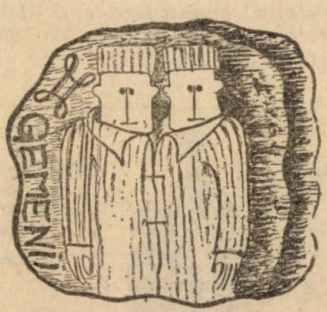

Unui nechibzuit

Aflînd că i-a născut nevasta
Se bucură golind paharul,
Și-l face bucuria asta
Să vadă dublu ospătarul !

Umor în 12 secvențe și epigrame de duzină

(Sorin Postolache)

(Mitică Chimion)

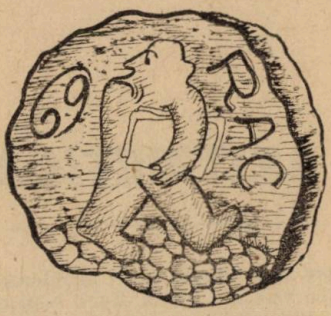

Unor indărătnici

Sînt cîte unii printre noi,
Nici ei nu știu ce au de gind :
Privesc în față dînd 'napoi
Sau cată-n urmă-naintînd !

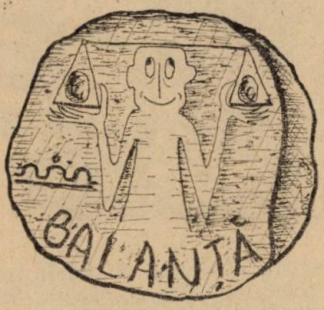

Unui vînzător

Ca să nu mai fiu ciupit
La cîntar, am fost atent
Și, discret, i-am oferit
Vînzătorului... un „Kent".

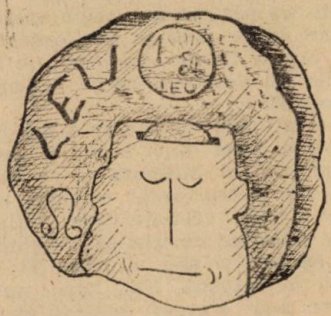

Unui incompetent

A fost odată pe un post
Un leu din spița cea mai cea
Azi socotim — ce-a fost a fost
Cîți bani (mărunți) făcea !

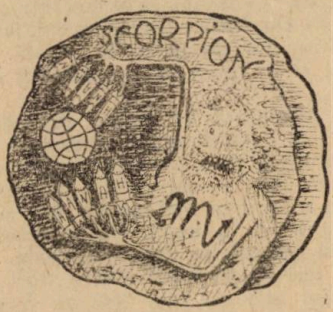

Antirăzboinică

Cînd viața împrejur, plenară,
Îl va încorseta rapace,
El, scorpionul, o să piară
Și va dormi etern în pace !

Unei navetiste

Iubito, nu te vezi cu anul
Și-ar vrea atît de mult băiatul
Să recitești din Topîrceanu
Cum a trecut „Acceleratul...".

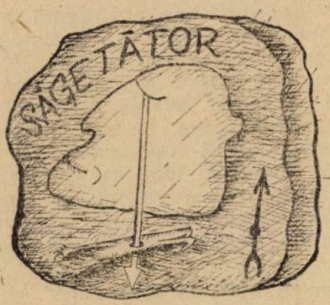

Unui „amoraș"

Și, în sfîrșit, sădind iubirea,
Micuț Amor dacă țintești,
Nu confunda iar fericirea
C-un buletin de București !

RICHARD BRAUTIGAN

ARITMETICĂ

Noaptea era răcoroasă și stelele roșii. Mergeam pe lîngă troienele de pepeni. Aici transformăm pepenii în zahăr. Sucul de pepene este copt pînă nu mai rămîne nimic, decît zahărul, apoi modelăm zahărul în forma lucrului ăsta pe care îl avem : viața noastră.

M-am așezat pe o bancă lîngă riu. Pauline mi-a spus o mulțime de lucruri despre tigri. Stăteam acolo și mă gîndeam la ei, cum mi-au ucis și apoi cum mi-au mîncat părinții. Locuiam împreună cu ai mei într-o colibă, aproape de riu. Tata cultiva pepeni, iar mama cocea pîine. Eu mergeam la școală. Aveam nouă ani și nu prea mă descurcam cu aritmetica.

Într-o dimineață au intrat în casă tigrii exact la ora micului dejun și înainte ca tata să aibă timp să ia pușca de pe perete, tigrii l-au omorît, apoi au omorît-o și pe mama. Părinții mei n-au avut nici măcar timp să spună ceva înainte de a muri. Eu rămăsesem cu lingura în păsatul pe care-l mîncam. „Nu te teme — îmi spuse unul dintre tigri — n-o să-ți facem nici un rău. Noi nu facem rău copiilor. Stai acolo unde ești și noi o să-ți spunem o poveste." Unul dintre tigri începuse să-mi mănînce mama. Îi smulsese un braț și începuse să-l mestece. „Ia spune ce poveste ai vrea să-ți spun ? Știu o poveste drăguță despre un iepure." „Nu vreau să aud nici o poveste" — i-am spus. „OK", spuse tigrul și luă o bucată din tata.

Am stat așa mult timp, cu lingura în mînă, apoi am pus-o jos. „Ăștia erau părinții mei" — am spus în cele din urmă. „Ne pare rău — spuse un tigru. Realmente ne pare rău". „Da — spuse celălalt tigru. N-am fi făcut asta, dacă n-am fi fost obligați s-o facem, dacă n-am fi fost forțați s-o facem. Dar ăsta e singurul mod de a rămîne în viață." „Sîntem exact ca voi — spuse tigrul. Vorbim aceeași limbă pe care o vorbiți și voi, gîndim aceleași lucruri, dar noi sîntem tigri".

„M-ați putea ajuta la artimetică" — le-am spus. „La ce ?" — întreabă tigrul. „La aritmetică". „Ah, la aritmetică". „Da", „Și ce-ai vrea să știi ?" — întrebă unul dintre tigri. „Cît fac nouă ori nouă ?" „81". „Dar opt ori opt ?" „56" — spune un tigru.

Le-am mai pus încă vreo duzină de întrebări : cît fac șase ori șase, șapte ori patru etc. Avem într-adevăr mari probleme cu aritmetica. În cele din urmă, tigrii s-au cam plictisit de întrebările astea și mi-au spus să plec. „OK — le-am spus. O să ies pe afară". „Da' nu te duce prea departe — spuse unul dintre tigri. Nu vrem să vină cineva să ne omoare". „Bine" — am spus. Apoi se apucară să mănînce restul rămas din părinți. Eu m-am dus pe malul riului și m-am așezat pe nisip. „Sînt orfan" — mi-am spus.

Vedeam un păstrăv în undele apei. Înainta direct spre mine, apoi se opri exact unde se termină apa și începe pămîntul. Se holba la mine. „Ce știi despre orice ?" — l-am întrebat eu pe păstrăv.

Asta se întîmpla înainte de a mă stabili în țara Dincolo. Cam după o oră și ceva tigrii ieșiră din casă și începură să se întindă și să caște. „Ce zi frumoasă" — spuse un tigru. „Așa-i — spuse celălalt tigru. Minunată". „Ne pare groaznic de rău că a trebuit să-ți omorîm părinții și să-i mîncăm. Te rog, încearcă să ne înțelegi. Noi, tigrii, nu sîntem haini. Dar asta sîntem obligați să facem." „Nu-i nimic — am spus. Oricum vă mulțumesc că m-ați ajutat la aritmetică". „Pentru puțin".

Apoi tigrii plecară. M-am dus în țara Dincolo și i-am spus lui Charley că tigrii mi-au mîncat părinții. „Ce rușine" — spuse. „Tigrii sînt totuși simpatici. Dar de ce-or fi trebuind să facă ei lucruri din astea ?" — am întrebat. „Fiindcă nu se pot abține — spuse Charley. Și mie îmi plac tigrii. Am discutat de multe ori cu ei. Sînt foarte simpatici și au un fel deosebit de a spune lucrurilor pe nume, dar o să trebuiască să scăpăm de ei. Curînd." „Unul dintre ei m-a ajutat la aritmetică". „Adevărul e că sînt foarte folositori — spuse Charley. Dar sînt foarte periculoși, totuși. Ce ai de gînd să faci acum ?" „Nu știu" — am spus. „Ce-ai zice să te stabilești aici, în țara Dincolo ?" — spuse Charley. „Nu sună rău" — am spus. „Bine, atunci s-a aranjat" — spuse Charley.

În noaptea aceea m-am întors la coliba noastră și i-am dat foc. Fără a lua ceva cu mine am plecat să locuiesc în țara Dincolo. Asta se întîmpla acum douăzeci de ani, deși parcă a fost ieri : „Cît fac opt ori opt ?".

Traducere de George Cușnarencu

LAGEAN (176), Coman ȘOVA (174), Nichita STĂNESCU (170), Gh. ȘTEFĂNESCU (39), N. ȘTEFAN (230), Noe SMIRNOV (25, 74), Octavian STOICA (83), Mircea STOIAN (21), Aurel STORIN (156), Franz STORCK (158), Stelian STREJA (8, 12, 208), Alex. STROE (65, 103), Ioan SUCIU (18), Gabriel TEODORESCU (121), Gheorghe TOMOZEI (172), Rodica TOTT (195), Ștefan I. TUDOR (242), Victor Marin UDRIȘTE (157), F. URSEANU (241), Svetlana UTTO (142), Emanuel VALERIU (86), Ruxandra VALERIU (89), Dan VERONA (7, 157), Iulia VLADU (286).

S-au folosit reproduceri după ilustrații și fotografii de : Viorel ABRUDAN, Adrian ALESSIU, A. ANDRIEȘ, Oct. ANDRONIC, Petruța ARDELEANU, Ianoș BENCSIK, Irina BIȚAN, Ștefan BOROȘ-TETY, Traian BRĂDEANU, George BUȚU, Gh. D. CONSTANTINESCU, Fl. CREANGĂ, R. CRISTESCU, Miron DINULESCU, Nicolae DRĂGUȘIN, Constantin DUMITRESCU, Dan DUMITRESCU, Sorin DUMITRESCU, Sandu FLOREA, Gh. GHEORGHIADE, C. GRIGORE, Eugen GUJA, Dan IOANIȚESCU, Mihai JURCAN, Gabriel LEANCU, Gh. Dumitru-MAICAN, Lucia MARTIN, C. MIHAIL, A. MIHAILOPOL, Georgeta MOISE, Viorel Teoc-NASTA, Nic. NICOLAESCU, C. PILIUȚĂ, Liviu PINTILIE, Mihai PÎNZARU-PIM, Iulian POP, Cristina POPESCU, Sorin POSTOLACHE, Ion PREDOȘANU, Cornel RICMAN, Neboișa ROSICI, Mircea STOIAN, Victor STAMATE, Lucian TEODORESCU, Emanoil TÎNJALĂ, Victor Marin UDRIȘTE, Svetlana UTTO, Gheorghe VASILE.

Liliana Dumitrescu, Liviu Pintilie (dactilografia), **Teodor Crișan, Corneliu Merlău** (corectura), **M. Toma** (prezentare grafică), **Svetlana Utto** (coperta)

Redactor responsabil :
TOMA MICHINICI

Tiparul executat sub comanda nr. 10 579
la Combinatul Poligrafic CASA SCÎNTEII
București, Republica Socialistă România
Apărut : februarie 1982

In
ALMANAHUL TURISTIC
PENTRU TINERET, 1982
semnează :

Aurel St. ALEXANDRESCU (222), Mihai ANADAM (280), Rodica ARDELEAN (174, 236), George ARION (176, 209), Teodor AXIOTI (26), Ion BĂIEȘU (162), Vasile BĂRAN (154), Ioan BARI (90), Dan Mihai BÂRLIBA (23), Mihai Neagu BASARAB (240), Niculae BATICU (44), Corin BIANU (184), Mirela Carmen BLAGA (38), Alexandru BOGHIU (174), Valentin BORDA (45, 112), Mihai BURDUJA (229, 256), Gabriela BURUIANĂ (48), George CANACHE (175), Titel CANACHE (277), Cornel CATANĂ (70), Lucilius CERCEL (121), Costel CERNAT (275), Dan CIACHIR (42), George CIUDAN (157), Viorel CHILEA (28), Mitică CHIMION (308), Eugenia CRĂCIUN (174), Eugenia CHIȚOIU (73), Dana CRISICOS (150), Nicolae CRISTACHE (167), Dumitru CONSTANTINESCU (57), Marin CONSTANTINESCU (66), Mircea CONSTANTINESCU (106), Mircea CRISTEA (153), Vio CUȘNĂREANU (134), George CUȘNARENCU (310), Gh. DARAGIU (120, 153, 260), Ion Ioan DIACONU (62), Dumitru DINULESCU (119, 175), Ștefan DONCEA (174), George G. GAVRILESCU (174), Tudor George (174), Claudiu GEORGESCU (257), Miron Georgescu (153), Oprea GEORGESCU (167), Ioan D. GOIA (105), Dumitru GRAUR (143), Constantin GRIGORE (53), Eugenia GROSU (60), Daniela GROZAVU (118), Arie GRÜNBERG-MATACHE (158), Grigore HAGIU (154), Angela HARNAJ (20), Franz HOHLER (163), Al. IANCU (41), Elisabeta IOSIF (76, 168), Ion IUGA (110, 154), Elena D. IVAN (50), Ligia IVAN (293), Pan IZVERNA (155), Simona KISELEVSKI (168), Haralambie LEREA (215), Ileana LIMAN (269), Lucia LONGIN (24), Ion LOTREANU (156), Dragomir MAGDIN (156), Vasile A. MARINESCU (192), N. Grigore MĂRĂȘANU (77, 175), D. C. MAZILU (55, 234), Corneliu MERLĂU (88, 244), Toma MICHINICI (156), Mircea MICU (169), Ștefan MITROI (27), Dan MUTAȘCU (19), Paul NANCĂ (177), Sandu NAUMESCU (80), I. NEDOVAN (226), Lucia NEGOIȚĂ (175), Ștefan NEGREA (49, 224), Silviu NEGUȚ (129, 248), Nicolae NICOARĂ (131, 216, 281), Bazil NICOLESCU (160), Ion NICOLESCU (175) Victor NIȚĂ (176), Tudor OCTAVIAN (166), Laurențiu OLAN (180), Petru PAULESCU (176), Mihai PELIN (164), Petre PINTILIE (36), Nicolae PLOPEANU (97), Ioan POPA (90), V.D. POPA (32, 140, 190), Vasile POPA (185), Cristian POPESCU (245), Florentin POPESCU (55), Venera POPESCU (190), Alecu POPOVICI (32, 196), Tiberiu P. POTÂRCĂ (29), Ion PREDOȘANU (68, 213), Ioana PROCA (157), Elena PURCĂREA (182), Mircea RAICOPOL (176), Atena RĂDULESCU (124), Vasile RĂVESCU (14), Constantin ROMANCIUC (248), Mihail SANDU (50), Viorel I. SĂ-

CALENDAR 1982

IANUARIE

L		4	11	18	25	
M		5	12	19	26	
M		6	13	20	27	
J		7	14	21	28	
V	1	8	15	22	29	
S	2	9	16	23	30	
D	3	10	17	24	31	

FEBRUARIE

L	1	8	15	22		
M	2	9	16	23		
M	3	10	17	24		
J	4	11	18	25		
V	5	12	19	26		
S	6	13	20	27		
D	7	14	21	28		

MARTIE

L	1	8	15	22	29	
M	2	9	16	23	30	
M	3	10	17	24	31	
J	4	11	18	25		
V	5	12	19	26		
S	6	13	20	27		
D	7	14	21	28		

APRILIE

L		5	12	19	26	
M		6	13	20	27	
M		7	14	21	28	
J	1	8	15	22	29	
V	2	9	16	23	30	
S	3	10	17	24		
D	4	11	18	25		

MAI

L		3	10	17	24	31
M		4	11	18	25	
M		5	12	19	26	
J		6	13	20	27	
V		7	14	21	28	
S	1	8	15	22	29	
D	2	9	16	23	30	

IUNIE

L		7	14	21	28	
M	1	8	15	22	29	
M	2	9	16	23	30	
J	3	10	17	24		
V	4	11	18	25		
S	5	12	19	26		
D	6	13	20	27		

IULIE

L		5	12	19	26	
M		6	13	20	27	
M		7	14	21	28	
J	1	8	15	22	29	
V	2	9	16	23	30	
S	3	10	17	24	31	
D	4	11	18	25		

AUGUST

L		2	9	16	23	30
M		3	10	17	24	31
M		4	11	18	25	
J		5	12	19	26	
V		6	13	20	27	
S		7	14	21	28	
D	1	8	15	22	29	

SEPTEMBRIE

L		6	13	20	27	
M		7	14	21	28	
M	1	8	15	22	29	
J	2	9	16	23	30	
V	3	10	17	24		
S	4	11	18	25		
D	5	12	19	26		

OCTOMBRIE

L		4	11	18	25	
M		5	12	19	26	
M		6	13	20	27	
J		7	14	21	28	
V	1	8	15	22	29	
S	2	9	16	23	30	
D	3	10	17	24	31	

NOIEMBRIE

L	1	8	15	22	29	
M	2	9	16	23	30	
M	3	10	17	24		
J	4	11	18	25		
V	5	12	19	26		
S	6	13	20	27		
D	7	14	21	28		

DECEMBRIE

L		6	13	20	27	
M		7	14	21	28	
M	1	8	15	22	29	
J	2	9	16	23	30	
V	3	10	17	24	31	
S	4	11	18	25		
D	5	12	19	26		

UNIUNEA TINERETULUI COMUNIST
COMITETUL CENTRAL

BIROUL de TURISM pentru TINERET

: din sumar

• IN ACTUALITATE • ROMANIA PITOREASCA • TRASEE TURISTICE • B.T.T SE PREZINTA • NOTE • ARTA • CURIOZITATI • SPORT • MODA • LECTURI ALESE • REBUS • PROZA POLITISTA • UMOR • MUZICA • INTERVIURI • SFATUL MEDICULUI • ADRESE UTILE • ETC •

Lei 30